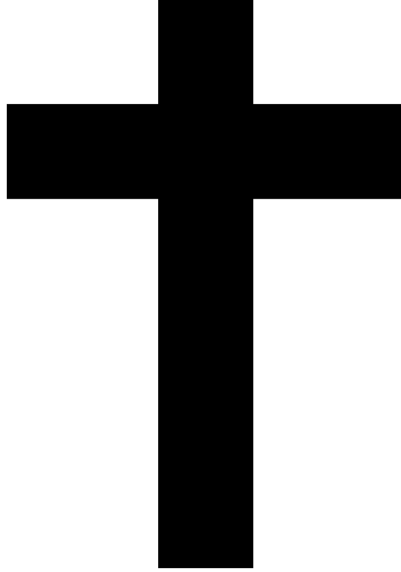

Píivyéébé ihjyu:
jetsocríjyodítýú
cáátúnuháámi

New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

Píivýéébé ihjyu: jetsocríjyodítýú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48

Contents

Matéó	1
Mááco	67
Róóca	107
Jóáa	172
Héécho	220
Romááno	276
1 Coríítio	299
2 Coríítio	322
Gáárata	337
Epéétsio	346
Piripéétse	354
Corotséétse	360
1 Tetseronitséétse	366
2 Tetseronitséétse	371
1 Timotéo	374
2 Timotéo	381
Tííto	386
Piremóó	389
Heeberéo	391
Tsajtiágo	409
1 Péédoro	415
2 Péédoro	422
1 Jóáa	426
2 Jóáa	432
3 Jóáa	433
Jóódaá	434
Apocaríhtsi	436

MATÉO

Matéó Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Jetsocríjtó ihdé múnáaúvu
(Rc 3.23-38)

¹ Dabíi, Aavaráaa, íjcyámútsiúvúj tsíménémúhaabéhjáa Jetsocríjtó íjcyáábé ihdé múnáaúvú illuúme:

² Diibyéhjáa Aavaráa tsímavá Itsáake. Aabéhjáa Itsáa tsímavá Jacóóboke. Aabéhjáa Jacóóbó tsímavá Jodáake tsíjtyehji íñahbémuma. ³ Aabéhjáa Jodáa tsímavá Tamáadívú Pááreé, Tsááraá, íjcyámútsikye. Aabéhjáa Pááre tsímavá Ejróoke. Aabéhjáa Ejróó tsímavá Aráake. ⁴ Aabéhjáa Aráa tsímavá Aminadáake. Aabéhjáa Aminadáa tsímavá Naatsóoke. Aabéhjáa Naatsóó tsímavá Tsamóoke. ⁵ Aabéhjáa Tsamóó tsímavá Bóoke Raadívú. Aabéhjáa Bóó tsímavá Obéeke Róótídivu. Aabéhjáa Obéé tsímavá Itsaíkye. ⁶ Aabéhjáa Itsaí tsímavá ávyéjuube Dabíikye. Aabéhjáa Dabíí tsímavá Tsaromóoke Oriá táabadívú.

⁷ Aabéhjáa Tsaromóó tsímavá Roboáake. Aabéhjáa Roboáa tsímavá Abíake. Aabéhjáa Abía tsímavá Áátsáake. ⁸ Aabéhjáa Áátsa tsímavá Jotsapáake. Aabéhjáa Jotsapáa tsímavá Joráake. Aabéhjáa Joráa tsímavá Otsíake. ⁹ Aabéhjáa Otsía tsímavá Joatáake. Aabéhjáa Joatáa tsímavá Acáake. Aabéhjáa Acáa tsímavá Etsekíake. ¹⁰ Aabéhjáa Etsekía tsímavá Manatséeke. Aabéhjáa Manatséé tsímavá Amóoke. Aabéhjáa Amóó tsímavá Jotsíake. ¹¹ Aabéhjáa Jotsía tsímavá Jeconíake tsíjtyehji íñahbémuma. Téjyúhjáa Babiróónía múnáa hójtsiri méihdeéjte ijraéemu.

¹² Aaméhjáa diityé hójtsí pañétú íjchívyéné boone Jeconía tsímavá Tsaratiéeke. Aabéhjáa Tsaratiéé tsímavá Tsorobabéeke. ¹³ Aabéhjáa Tsorobabéé tsímavá Abióoke. Aabéhjáa Abiíoó tsímavá Eriakíikye. Aabéhjáa Eriakíí tsímavá Atsóoke. ¹⁴ Aabéhjáa Atsóó tsímavá Tsadóoke. Aabéhjáa Tsadóó tsímavá Akíikye. Aabéhjáa Akíí tsímavá Erióoke. ¹⁵ Aabéhjáa Eriíoó tsímavá Ereatsáake. Aabéhjáa Ereatsáa tsímavá Matáake. Aabéhjáa Matáa tsímavá Jacóóboke. ¹⁶ Aabéhjáa Jacóóbó tsímavá Jotséeke Maaría tajíí íjcyáabeke. Aanéhjáa diille Maaría tsímavá Jetsóoke, 'Pájtyetétsoóbe' nééiyóné 'Críjtoó' némeííbyeke.

¹⁷ Éhduméhjáa Jetsóó ihdé múnáaúvu. Diibyéhjáa muurá Aavaráaúvú tsímavá tsáápiíkye. Aabéhjáa dsíjívénetu dííbyé hajchíyējuco cámaavéné éhniíñevu. Aabéhjáa idyé dsíjívénetu dííbyé hajchíyējuco cámaavéne. Ehdúhjáa icyóhodu 'camácámá' líyaatéhijcyámé 14-ihjyúvá Dabííúvuke ditye tsímávanévújuco. Áábeúvudítýúhjáa idyé líyaatéhijcyámé téhdunéré 14-ijyúva. Áijyúhjáa diityéké Babiróónía múnáa méénujcatsítýu ityáhjámeke tsajtyé íiñújivu. Téjyútúhjáa idyé ditye líyaatéhijcyáné téhdunéré 14-ijyúvá úújeténáa Críjtoréjuco tsímávámeíñe.

Jetsocríjtoke Maaría tsímaváne
(Rc 2.1-7)

¹⁸ Íllúhjáa muurá teene Jetsocríjtoke tsáápille tsíimaváne: Dííbyéj tsíjújháa íjcyáille Maariake Jotséé áabajáá ityáábavaki. Áronáacáhjáa dityétsíi úcújcatsityúné ihdéré tsúúca Maariá eevá Píívyééberéhjáa ihdyu Íapííchoj téeveri pícyoóne. ¹⁹ Aabéhjáa diibye Jotséé ímiáábé íjcyánéllii tsá ímílléturó ehdu néellema íjcyane. Áánélliihyéhjáa íjtsámeíbyé illuréjuco díílleke íihvéjtsóiyóné múha wáájácútúnááca. Aabéhjáa tsá ímíllétú míamúnáake iwáájácutsóné muhdú dille íjcyane. ²⁰ Ááneríhjáa dibye ítsámeíhíjcyánáa níjkyéji múnáajpi ityúwá pañe dííbyedívú bóhówááveebe néehíi:

—Jótsej, Dabíiúvú tsíiménémúhaabe u íjcyáabej, tsá muhdú u íjtsámeíityú dityáába íjcyáille Maariadítyu. Tsá muurá dille éévane ímityúné íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj téeveri pícyoone éévalle. Ahdícyane ihdyu wa duucu dííllekej. ²¹ Muurá tsíimáváille wájpiíkye. Áábe mémei Jetsóó dibye íhyájkímuke ímityuháñetu pájtyetétsóíñélliihye. Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néé Jotséeke ityúwá pañe.

²²⁻²⁵ Ahdújucóhjáa dibye ipyééne díílleke újcujéné ihjyávu. Áállekéhjáa tsá dibye dómájcotú dille tsíimávátúné hajchóta. Aanéhjáa tsúúca dille tsíimáváabeke meménuube Jetsóodívu. Ehdúhjáa pájtyéné Píívyéébe íhjú uubáalle múnáajpij téeveri illu néhdújuco:

Wájpiíkye úújétúné badsíčaja éevaáhi. Aane tsíimáváille wájpiíkye. Áábe mémei Emanoéé, ‘íjcyabe Píívyéébe méémaá’ nééiyóne. Ehdúhjáa Píívyéébe íhjú uubáalle múnáajpij téeveri néhdújuco tene pájtyene.

2

Waajácu múnaa Jetsóoke úújeténe

¹ Aanéhjáa Jodéa íiñújiívu dííbyeke tsíimavámé Beréé coomívú Heróóde téené íiñúji avyéjuube íjcyánááca. Áijyúhjáa nuha tsáhícyánéjcutu tsaate mícúru waajácu múnaa tsáame wajtsí Jerotsaréevu. ² Aaméhjáa técoomí múnáake néehíi:

—¿Kíá diibye éhneva jodíómú avyéjuube íjcyáíbyeke tsáápille tsíimávaabe? Muurá íñe nuha tsáhícyánéjcuri muha meíjcyame máájtyumí tsúúca dibye íjcyane úúbálléné mícúruwake. Áánéllii muha metsáá dííbyeke medúúruváváme.

³ Aanéhjáa idyé téhdure Heróóde tsúúca waajácúhi. Aanéhjáa dííbyeke tsíwárejcáro pámeere teene Jerotsaréé múnáamájucó. ⁴ Áánélliihyéhjáa pihjúcuube pámeekéré llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojtéke. Áámekéhjáa díllóobe kíavú diibye Pájtyetétsoobe íjcyáíbyeke ditye tsíimávaíñé némeíhíjcyáne. ⁵ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Beréevu Jodéa íiñújiri íjcyácoomívu. Íllúhjáa muurá Píívyéébe íhjú uubáalle múnáajpi caatúnúhi:

⁶ Jodéa íiñújiri íhtsútú coomíjí íjcyánetu tsá íatéréecóomí Beréé íjcyatúne. Muurá ámuha teene Beréé múnaa tahñéjté meíjcyámedítyú tsaapi íjcyáa ámúhá avyéjuube ámúhake téhméíbye.

⁷ Ehdúhjáa ditye úúbállénéllii Heróóde píuvá wáájácúratúné diitye mícúru waajácu múnaake. Áámekéhjáa díllóobe ímíñeúvú mújyútújucóhjáa ímichi mícúruwa bóhówaavéne. ⁸ Átsihdyúhjáa teene Beréevu iwáallóomeke néébe:

—Cána mepééne ímíñeúvú méwaajácute diibye tsíiméneke. Aane ámuha dííbyeke maájtyúmícooca oke méúúbálleco téhdure o dúúruvaté dííbyeke.

9 Ehdúhjáa ávyéjuube Heróóde diityémá ihjyúvátsihdyu idyé pehíjcyámé diibye mícúruwá tujkévetu. Aaméhjáa tsúuca tétsihvu úújeténáa díbyéwu ijcyátsíi hallúvú mícúruwa táchúúreevéhi. 10 Áaneríhjáa mítyane ímíjyuuvéme. 11 Aaméhjáa tééj páñevú úcaavémé úújeté tsíju Maaríama íjcyáábéwúudívu. Áábéwúukéjhjáa duurúvámé imíhmóúbánema. Átsihdyúhjáa bohbanúmé díbyéwúuke óóroó, ijtsiéétsoo, míraá, éhdunévu. 12 Áané boonéjhjáa Píivyéébe diityéké ityúwá pañe néé Heróóde íjcyáhullétú ditye íóómíjyúcoótuki. Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiñújivu tsiéllétúrjúco.

Jetsóoma tsíjyumútsí Ejíhtó íiñújivu úmíváne

13 Aaméhjáa tsúuca íiñújivu óómiñe déjuvu idyé tsiíne níjkyéji múnáajpi Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáávéne néé díbyeke:

—Maájkyéne méumívá dítyáábá níihyoma Ejíhtó íiñújivu. Aame ámuha méjcyáá téhulle ámuhakye o néené hajchóta. Muurá Heróóde néhcoó aadi tsiíménéwúuke ídsíjívétsoki.

14 Ahdújucóhjáa ditye íajkyéne péene tépejcojúco teene Ejíhtó íiñújivu. 15 Áhulléjhjáa ícyahíjcyámé diibye Heróóde dsíjívétúné hajchóta. Ehdúhjáa pajtyéné Píivyéébe íhjúu uubálle múnáajpij tééveri íllu néhdújúco: Ejíhtori íjcyáábeke ó píuvá Hájchíwúuke.

Ávyéjuube Heróóde tsiímédívú líihyánutsóne

16 Aanéjhjáa Heróóde ávyétá íhnáho cayóbaávaté diitye waajácu múnáa tsiéllétúrjúco óómíñeri. Áánemájhjáa íjcyaaabe líihyánutsó wapímúj tsiímédívú míñéécú pijcyábatu lííñevu íjcyáméjhídípívu, diityéjhjáa waajácu múnáa míñéécú pijcyábájúco ípyéé mícúruwake íajtyúmínetu íjcyáne ééveri íjcyáméjhídívu. Teenéjhjáa Berée múnáaj tsiímédívú líihyánútsoobe técoomí únúri íjcyáméj tsiímémájúco. 17 Ehdúhjáa pajtyéné Píivyéébe íhjúu uubálle múnáajpi Jeremía íllu néhdújúco:

18 Ramáa íjcyátsihyi dsíjívé maatyóba mélleebóhi. Rakyéé muurá tahíjcyá íááchimúhá íjraéémuj tsiímé dsíjíveneri. Aalle tsá ímíletú dílleke mebóhijtsóne.

19-20 Aanéjhjáa diibye Heróóde tsúuca dsíjívénéllí níjkyéji múnáajpi tsiíne Ejíhtovu Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáávéne nééhií:

—Maájkyéne wa meóómí ámuha íjraéémú íiñújivu. Tsúuca dsíjívémé tsiíménéwúukée dsíjívétsóllehíjcyáme.

21 Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiñújivu. 22 Áronáacájhjáa diibye Heróóde cápáyóóvé íllíjyúco Akyeráo teene Jodéa íiñújí avyéjuube íjcyane Jotséé iwáájácúne íllityé téhullévú ípyééíyóneri. Áanéllíihyéhjáa Gariréa íiñújívúrei péeme Píivyéébe diityéké ityúwá pañe téhullévú ditye pééityúné nééneíihye. 23 Aaméhjáa úújeté Natsaréevu diibyéjhjáa Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyáíñé tsúúcajátújúco Píivyéébe íhjúu uubálle múnáa néhíjcyádújúco.

3

Tsojtsó múnáajpi Jóaa úwaabóne (Mc 1.1-8; Rc 3.1-9; Ja 1.19-28)

1 Téijyúhjáa Jóaa tsojtsó múnáajpi úwáábohíjcyá míamúnáake Jodéa íiñújiri ííneubará píivyétútsihyi. 2 Íllúhjáa úwáábohíjcyáabe:

–Méihvéjtsó ímityú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméí mecápayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjúejte meíjcy meke újcuíñé tsúúca méhdivu pihíjucóóhíí.

³ Diibyéhjáa Jóáádityu Píívyéébe íhjuu uubálle múnáajpi Itsaía néehíí: Méllééboó íinéubará píívyétúné iñújiri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímityú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyējuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtyumívaki.”

⁴ Aanéhjáa diibye Jóáa camééllómú íhjinetu méénúmeíñé wajyámúúnema íjcyáábéj pínétú ócájimííhé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácýó ádohíjcyaaabe. ⁵ Áábé uwáábóhjáa illéébúacunú tsáacunúhijcyámé pahúllevátú Jerotsarée múnaaa, pámeere teene Jodéa iñúji múnaa, Joodáaj pihíri íjcyáne iñúji múnaa, íjcyame. ⁶ Áámedityúhjáa muhdú íicyahíjcyanéhjí úúbállémeímyekéjuco dibye tsótsohíjcyáne teene Joodáatu.

⁷ Áijyúhjáa tétsihyi mítyame paritséó imyémé íjcyáha múnáama, tsadotséó imyémé íjcyáha múnaa íjcyame idyé imíllerá téhdure ítsójsótsámeíñé peecútére. Árómekéhjáa íllure tsijpájuúbe. Neebéhjápeé:

–Ávyeta ámuha ííñimyémúeméjté meíjcyámeke ¿múha ámúhake néé peecútéré ámuha teene meméénúneri mepájtyetéiyóné Píívyéébe meke méimítyuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmíwari íjcyánetu? ⁸ Ímiáané ámuha metsójsótsámeíñé meímílléhajchíí ímityúné ámuha meícyahíjcyáne méihvéjtsóne ímiááamerējuco meíjcyá téénerējuco ámúhadítýú íbóhówaúcunúki. ⁹ Tsá múu néétune: “Muha muurá Aavaráaúvúj tsiménémúhaabe meíjcyámeke tsá íná múúhake pajtyéityúne.” Tsá múu ehdu íhjuúvatúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsíjtyeke Aavaráaúvúj tsiménémúháábeke. ¹⁰ Aabe muurá téhmehíjcyá ímityúmeke iwáágóoiñé éhne múúne tsaapi íbájtsoháñetu ímiñe néévátuhéhjí íllóne cóvajtsódu. ¹¹ Muurá ihdyu ímiáané ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpacýori ámúhá ímityú ámuha méihvéjtsómé íjtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyóóvémeke. Áánetu ihdyu íjcyaaabe táhboone úwáábóibye ávyeta táehnííñevu íhtsútuube íjcyáabeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dííbyedívú o píihívéityúroóbe. Diibye ihdyu ímiáané cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébe Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóoiíbye. ¹² Aabe muurá míamúnáake ímíbájchómeke dówajcároó ímityúmedítýu. Ááne tsaímíyé pícyoóibye diitye ímiáámeke. Áánetu ímityúmeke waagóoiíbye cúújúwá pañévú éhne múúne tríígotu ímíúhjí meújcuíne íatéréene téjuuhójima mecóvajtsódu. Ehdúhjáa paritséómuke neebe Jóááa.

Jetsóó tsójsótsámeíñe
(Mc 1.9-11; Rc 3.21-22)

¹³ Téijyúhjáa Gariréa iñújitu Jetsóó péé Joodáavu Jóáa téhulle íjcyáabe éllevu dííbyedívú ítsójsótsámeíki. ¹⁴ Áronáacáhjáa Jóáa néé dííbyeke:

–¿Aca muhdú cáábyerá uke ó tsójtsoó oke u tsójsóíyóóbeke?

¹⁵ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

–Áronáa ihdyu ú méénuú tehdu Píívyéébe ímillédújuco.

Ehdúhjáa dibye néénéllí Jóáa tsojtsó dííbyeke. ¹⁶ Aabéhjáa ítsójsótsámeísihdyu íchívyeebe íténáa cáámetu Píívyéébe Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné niityé dííbyedívú. ¹⁷ Áanáacáhjáa idyé téhulléturé cáámetu Píívyéébe néehíí:

—Áánu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

4

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne
(Mc 1.12; Rc 4.1-13)

¹ Aanéhjáa Jetsóó tsójtsótsámeíñé boone Píívyéébé Apííchó dííbyeke tsajtyé ííneúbá píívyétúné iñújìvu téhullévú Naavéné dííbyeke imávárijchoki.

² Aabéhjáa téhulle 40 coojívájucó májchótuube íjcyabe ajoyááavatéhi.

³ Áábekéhjáa Naavéné imújtátsóro nééhií:

—Bo ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho díívyéjtsóne majchoj.

⁴ Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré májchó tájpi meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébe meke néhdu meíjcyame téene tájpi meíjcyáhi.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó añújcúnéllii tsajtyéébé dííbyeke Jerotsarévúréjuco. Áábemáhjáa néríívyemútsí cáamevu duurúvájá hallúvu. ⁶ Átsihvúhjáa idyé neebe dííbyeke:

—Áyu cána ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsiñíívyé baavújuco. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wálloó níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme íná uke ipájtyétuki. Aabe tsá ííneúbatú u wápújúúvéityúne.

⁷ Ehdúhjáa Naavéné néérónáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Téhdure muurá nééne dííbyé waajácúháámitu: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memávárijchóityúne.”

⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néérónáa íhvéjtsótuube tsiíñe tsajtyé dííbyeke caméhbaú níjcaúvu. Áhbaú níjcautúhjáa úújétsoobe páneere ííñújí avyéjuvu. ⁹ Áánemáhjáa neébe:

—Páneevúré íñeevu uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúvájajchííjyu.

¹⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóó dííbyeke nééhií:

—Díhne óhdityu, Náve Naavénej. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváábeke méíícúvéiyáhi.”

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ílluréjuco díbye íhvéjtsóíñúné dííbyeke. Ááné boonéhjáa níjkyéji múnáaréjuco dííbyeke íícuvéne.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréa iñújì múnáadítyu
(Mc 1.14-15; Rc 4.14-15)

¹² Aanéhjáa téijyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cuvéhoojánúné uubállé Jetsóó iwáájácúne péé Gariréa iñújìvu íhcyóómi Natsaréevu. ¹³ Ácoomííhjáa wahájchotaré íjcyáne ííneebe Capenaóovu, teene Gariréa iñújìri íjcyané unéúcóbá úníuri Tsaboróoo, Netaríii, íjcyané dohjíba múnáa iñújìcú úníuri íjcyácoomívu. ¹⁴ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébé íhgyú uubáalle múnáajpi Itsaía íllu néhdújuco:

¹⁵ Jodíómú íjcyátúné míamúnaa íjcyá Gariréa unéú íjcyátsihyi Joodáá úníuri, Tsaboróoo, Netaríii, íjcyané dohjíba múnáa iñújìcúri. ¹⁶ Aame ícyahíjcyá idáátsówu éhne múúne cúúvétsihyi meíjcyadu ímiáájú

wáájácútmé wágóóóvéiyóme. Árómemá tsúúca íjcyájúcooróné ditye pájtyetéiyóné uwááboju.

Ehdúhjáa Itsaía nééhií.

17 Aanéhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií:

—Méihvéjtso ímityú ámuha meicyahíjcyáne. Ááne ámuhá íjtsaméí mecápayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá tsúuca níjkyéjiri íjcyaae Píívyéébe íavyéjújete íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií.

*4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune
(Mc 1.16-20; Rc 5.1-11)*

18 Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péhíjcyaae úújeté tsaatésí íñáhbema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. Tsáapi méméhjáa Tsimóo Pééodoro. Áánetúhjáa tsíjpi mémé Aderée. 19 Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ookéréjuco meuráávyé. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajtésí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoo míamúnáakéréjuco Píívyéébedívú ámuhtsi meíbúwáávetsóíñe wákimyéivu.

20 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi teenémáyé íjtsínuuháñe íhvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

21 Átsihdyúhjáa éhniíñéwúuri ájtyúmíbe tsíjtyetsi íñáhbema Jacóóboo, Jóááa, íjcyamútsí cááni Tsebedéoma íhmííne pañe íjtsínú pájáábohíjcyamútsikye. Áámútsikyéhjáa idyé píúvaábe. 22 Aamútsíhjáa téhdure íhmíínema cááníkye íhvéjtsóne péé dííbyemáyéjuco.

*Jetsóo mítyámeke úwaabóne
(Rc 6.17-19)*

23 Páneereé Gariréa íiñújiri muuha ímamyémuma Jetsóó úwááboobéré péhíjcyá míamúnáake díityé píhcyáávejáané pañévu. Úwáábohíjcyaaebe ímiáájú Píívyéébé avyéjutu íjcyáne uwááboju díityéke. Aabée bóhítsohíjcyá páhduváre néene chémeháñeri chéméméhjike. 24 Ehdúu díbye méenuhíjcyánéhjáa páneere Tsííría íiñúji múnáa iwáájácúne tsívahíjcyá dííbye éllevu páhduváre néene chémeháñeri chéméméhjike: Avyéháñeri íjcyámeke, naavémú ípañe íjcyámeke, méivatéméhjike, íjpi vááúmeítýúneri chéméméhjike. Áamekéé bóhítsohíjcyaaebe.

25 Ávyetáa pahúllevaré múúhama díbye péhíjcyáhulle mítyame míamúnáa dííbyeke úráávyehíjcyá Gariréaa, Decááporii, Jerotsarée, Jodéa íiñúji, Joodáa tsiñéjcuu, íjcyátsíhji múnáa.

5

Cáméhbáú hallúvú Jetsóó úwaabóne

1 Aamée dííbyedívú píhcyáávénéllíi cáméhbáú hallúvú ácúúveébe.
2 Áábedívúu muha mepíhcyáávémeke pámeekéré úwááboobe nééhií:

*Muhdú nééné míamúnáa ímí íjcyane
(Rc 6.20-23)*

3 Maímijyu dítye íjcyane ídátso Píívyéébé icyánéjcu píáábójuri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéju.

4 Maímijyu dítye íjcyane ídátso kímóhcó nénehji pátyehíjcyáme. Muurá Píívyéébe tehdu nénehji pájtyémeke ímíjyúúvetsóhi.

5 Maímijyu dítye íjcyane ‘mítyáhmítýa’ néétume ímí tsaííbuwáre ícyahíjcyáme. Píívyéébé díityéké íájcuíñe nééné íiñúji muurá díityé wáábyuta.

6 Maímijyu dítye íjcyane Píívyéébe ímillédú íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néémeke píááboobe díbye ímillédú éhniíñevu ímí dítye íjcyaki.

7 Maímijyu ditye íjcyane pamévakeré ñídaatsólléne píáábohíjcyáme. Muurá tehdu néémedi téhdure Píívyéébe ñídaátsóvéne píaabóhi.

8 Maímijyu ditye íjcyane panévatúré ímíááméré íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu nééme tsaímíyé dííbyema íjcyáhi.

9 Maímijyu ditye íjcyane tsaímíyé pamévamáyé íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néémeke ímíááné Píívyéébe dílló ñítsíímedi.

10 Maímijyu ditye íjcyane ímíáájú Píívyéébe néhdújuco ímí íúráávyéné déjúcotu ícúbáhrámehíjcyáme. Muurá ehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéjú íjcyá níjkyéjiri.

11 Maímijyu ámuha meíjcyane tahñéjté ámuha meíjcyáné déjúcotu míamúnaa ámúhadi ñícúbáhrámedi íúúhívaténe nehniwu állíuháñé íhjúvahíjcyáme.

12 Muuráhjáa ehdu nénehji éjjuúvú téhdure Píívyéébe íhjú uubálle múnáake patyéhíjcyáhi. Áhdícyane tehdu nénehji ámúhakye pájtyérónáa íllure méimíjyuhíjcyaco. Muurá tehdu ámuha meícúbáhrámehíjcyáne áhdó ávyeta íñé ímíjyaú ámuha méíjcyáa níjkyéjiri.

*Píívyéébeke wáájácútúmé uwáábojte
(Mc 9.50; Rc 14.34-35)*

13 Aame íñújiri ámuha méíjcyá cánáamadu. Muurá teene cánáama íímúnéllii meke píaabóhi. ¿Aca íímútuca meke píáábóiyóne? Tsáhaá. Muurá tehdu tene nééca mewáágoóné míamúnaa ííteíñuhíjcyáiyáhi. Áhdu ámuha oke meúráávyénetu meíhvetéhajchíí waagóojtéréjuco ámuha meíjcyáíñe.

14 Muurá peetédu ámuha méíjcyá íñújiri ímíáájú ámúhadítú bóhówaúcunúhíjcyáme. Muurá tsácoomi cámeháú níjcáuri íjcyacóomí tsá téévetúne. 15 Áhdure peete tsá múijyú tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáamevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íájchúcunúki. 16 Áhdu ámuha menéeme ihdyu óvíi ímíáánéré ámuha meméénúnetu mébóhówaúcunú teene íájtyúmíne tsijtye íávyéjújtso dúúruvaméré níjkyéjiri íjcyaaabe Méécáánikye.

Píívyéébe taúhbaju Jetsóó úwaabóne

17 Állíúumé ihdyu méijtsúcunúdí Píívyéébe taúhbaju, dííbyé íhjú uubálle múnaápe úwáábohíjcyanéhji, íjcyane o tútávajtsóvaabe o tsáanéé. Muuráhjáa ihdyu o tsáá muhdú teene taúhbaju nehíjcyané ímíñeúvú míamúnáadívú o bóhówájtso. 18 Aane ímíááneturé ámúhakye o néé muurá Píívyéébe taúhbaju tsá múijyú wágóóóvéityú páneere níjkyéjima íñúji wágóóóvérónáaaca. Muurá páneere dííbyé waajácúháamitu nehíjcyanéhji pájtyeé muhdú tene nehíjcyádújuco. 19 Muurá tsaate dííbyé taúhbajúúnetu ñíhtsúnéwu íjcyaróné cáhcújtsotúmé múhdurá dáríívehíjcyámé tsá ávyéjúúllémeíityú dííbyé avyéjuvu. Áánetu panévaré dííbyé taúhbajúúné ímí cáhcujtsómé téjijtójuco míamúnáake úwáábohíjcyámé dííbyé avyéjú níjkyéjiri íjcyanévu avyéjúúlléméíhi. 20 Muurá ímíááné ámúhakye o néé eene taúhbajúúné uwáábojtémá parítséomú múhdurá ícyahíjcyádú ámuha meíjcyáhajchíí tsá múijyú ámuha meíjcyáityú Píívyéébe avyéjújte.

*Cááyóba ímityúné íjcyánetu Jetsóó úwaabóne
(Rc 12.57-59)*

21 Muurá ámuha méwaajácú éjjuúvúu ámúhá íhdé múnáaúvuke íllu némeíñe: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Muurá tehdu néémema íhnáhooíñe tene ímíbájchómeíñe.” 22 Áhdure ámúhakye o néé tsaate íñahbéjtedívú

cáyobáávatéróné muurá téhdure ápíchó diityé hallúri. Áhdure idyé tsaaté ehdiíwá tsijtye néhajchíí diityémá ímityúné ímibájchojte teene ímibájchoóhi. Áhdure tsíjtyeke ávyéta néhni úhbámé hallúri ápíchó teene cúújúwá pañéwá ditye wágóóóvéiyóne.

²³⁻²⁴ Áánéllii múu díñahbéébema ímityúné ámuhtsi medárííwéjcatsíhajchíí ímibáchójcatsíhi. Áijyu ihdyu Píívyéébeke dúúrúvámehíjcyátsihvu tsíeméné u tsájtyéneri u dúúrúváne ímí íjtsúcunúúbe.

²⁵ Téhdure múu tsaatéwá ámuha ímityunéhjí ditye ímibájchóhullévú metsátyéjcatsíhajchíí téhullévú iúújetétúné ihde ímíñeúwú cánáájánújcatsí ávyéjútédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsíyuki. ²⁶ Ímiáánetúré ámúhake o nées tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéítyuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyu.

Ihdícyámema míamúnaa dómácójcatsíñetu Jetsóó úwaabóne

²⁷ Tsúúca muurá ámuha méwaajácú éhnehjáa éjyuúwú méíhdé múnáaúvuke Píívyéébe íllu úwaabóne: “Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsíyúne.” ²⁸ Áhdure idyé ámúhake o nées muurá tsaapi pevénéré tsáápílledi úmúúpívyérónáa tsúúca dííllema múu dómácójcatsídyú ímityúné méenuube íjtsaméi pañe.

²⁹ Ahdícyane díhyállúuri u ííténeri ímityúné u méenuúiyóneri u úmúúpívyéhajchíí múu waagóó teéu. Óvíjyuco ihdyu tsau díhyálluu u wájuúrou wágóoovéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí néeroobe cúújúwá pañéwú u wágóóóvénááca. ³⁰ Áhdure díhyójtširi ímityúné u méenune uke tútávátsohajchíí múu waagóó téhojtsi. Óvíjyuco ihdyu téhojtsi u wájuúrohójtší wágóoovéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí néeroobe cúújúwá pañéwú u wágóóóvénááca.

Táábávájcatsímyé wáagóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne (Mt 19.9; Mc 10.11-12; Rc 16.18)

³¹ Áhdure muurá tsúúca ámuha méwaajácú ámúhá ihde múnáaúvukée Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsaapi múu méwakye íhvéjtsócooca díílleke ajcú teene úúbálléné waajácúhaamívu.” ³² Áronáa ámúhake o nées muurá tsaapi méwakye ímityunévú méénutsó tsíjpiima ícyahíjcyátúrólleke díbye íhvéjtsolle tsíjpiikye tájíváneri. Áhdure díbye díílleke táábávaabe ímityúné meenu méwamájíí tsíjpi táábama íjcyáneri.

Meíhjuvádújucu meméenuúiyóné Jetsóó úwaabóne

³³ Áhdure idyé muurá ámuha méwaajácú éjyuúwú ámúhá ihde múnáaúvuke Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsane múu ímiáánetúré imyéenuíñé Píívyéébe lléébónáa díbye mémé idyómajcóné meenu muhdú íñéhdújucu.” ³⁴ Áronáa ámúhake o nées téeméné ámuha meméénútuki. Tsá múu néétune: “Bo óví níjkyejí muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe ávyéjuré teéne. ³⁵ Áhdure tsá múu néétune: “Bo óví íñují muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe éhneré idyé teéne íñují. Áhdure idyé tsá múu néétune: “Bo óví Jerotsaréé muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe cóómíyé técoómi. ³⁶ Áhdure idyé díhñíwau íjcyároutu tsá múu néétune: “Bo óví muhdú táhñíwau ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá u nééjuri tsá tsájíubaré llíjcyáítyuró díhñíwácotu. Áhdure tsá tsájíubaré cúúvenúítyuró u nééjuri. ³⁷ Áánéllii múu ímiáánéjucu íjcyane ápáhajchíí néehíí: “Ééé ímiááné tehdújucu teéne.” Áánetu ímiááné íjcyatúné múu ápáhajchíí néehíí:

“Tsáhaá tehdu néénejívari.” Ehdu íhgyuváné tsá múu éjkétsotú Píívyéébedítu. Muurá tehdu meíhgyuváné Naavenedíturé tsááhií.

Mepíámeíturóné Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.29-30)

³⁸ Áhdure muurá ámuha méwaajácú éjyuúvúu ámúhá ihdé múnáaúvuke tsiíne Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri illu úwaabóne: “Tsáápiikye íhyálluu tsijpi bóhdúcúúbé hálluu téhdure bóhdúcúúveéhi. Áhdure tsáápí íhwájí wápíyúúúbeéhjí wápíyúúveéhi.” ³⁹ Áronáa ihdyu ámúhakye o néehíí: Tsá múu ámúhakye ímityúné tsaate dáríívéhajchíí píámeítuúne. Áhdure tsaate ámúhakye méénúhajchíí tsá múu píámeítuúne. ⁴⁰ Áhdure idyé tsaate ámúhama tsane ímíbájcho ipíúvamedítuú ámúhá caaméeja dójtúcúhajchíí múu íiná néétuméré íhvejtsó téhdure hállúeja ámúhá tsuucójá dibye itsájtyeki. ⁴¹ Téhdure tsaate ámúhakye ‘múúhá pííchutátú múúhakye mépiáábó wahájchotáwu’ néhajchíí múu tsajtyé diityémá ehniínevújuco. ⁴² Áhdure tsaate ámúhakye tsííne píáábó táumeíhajchíí múu píaabóhi. Áhdure tsaate ámúhakye tsíeméné bóónétu íóómíchoíne táumeíhajchíí múu ajcúhi.

Meke múnáájsórómeke mewágyune Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Muurá ámuha méwaajácú míamúnaa illu úwáábócatsíhijcyáne: “Uke wágyúmemáyé múu wágyújcatsíhi. Áanetu uke múnáátsohíjcyámeke tsá múu wágyutúne.” ⁴⁴ Áronáa ámúhakye o néehíí: Ámúhakye múnáájsórómeke múu wágyúhi. Áhdure ámúhakye múhdurá dáríívérómé hallúvú múu píááboju táumeí Píívyéébeke. ⁴⁵ Ájyu ihdyu ámuha méljcyaa ímiáané ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyáábej tsíime. Diibye muurá núhbake ájchutsó pámeere ímityúroméhjíma ímiááméllíihye. Áhdure níjyaba állétsohíjcyaaabe ímiájíjtó úráavyehíjcyámema téjijto úráavyehíjcyátúroméllíihye. ⁴⁶ Muurá ámúhakye wágyúmekéré ámuha mewágyúhajchíí tsá ímiá wágyú tene íjcyatúne. Ehdu ámuha mewágyújcatsíne tsá Píívyéébe ímí ámúhadívú íjtsúcunútúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé téhdure diityéké wágyúmeke wágyúhi. ⁴⁷ Áhdure ámúhakye ímí náhbévahíjcyámemáyé ímí ámuha meíhgyúvánhajchíí tsá ámuha ímiáámé meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébeke wáájácúturómé ímí íjcyámema ímí íhgyúvájcatsíhi. ⁴⁸ Áhdícyane ímiááméré múu íjcyá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ímiáábé íjcyadu.

6

Ímiáánéré meméénune Jetsóó úwaabóne

¹ Tsá múu míamúnaa ámúhadi iúllévenúkíyé méénutú ímiájíjtó ámuha meúraavyéne. Muurá tehdu ámuha meméénúhajchíí níjkyéjiri íjcyaaabe ámúháj Caani tsá ímí ámúhakye íjtsúcunúityúne.

² Áánéllíi múu ídáátsómeke ipíaabóné tsá úbálléjcatsítuú eene ímityúmé bañú múnáa íjcyame méénuhíjcyádu. Diitye muurá teene méénuhíjcyá píhcyáávejáané pañévú, ulléjijtonéj pínevú, míamúnaa ímiáámé ditye íjcyane íjtsúcunúkíyé. Aane ténetu ámúhakye ímiááneturé o néé ápááñéré téene áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ³ Áánéllíi múu tsaatéké píaabó tévéneúvúre. ⁴ Ájyu ihdyu ámúháj Caani pane wáájácuube ímí ámuha meméénuhíjcyáne íitene téene áhdó ámúhakye píááboóhi.

Píívyéébema meihjyuvané Jetsóó úwaabóne
(Rc 11.2-4)

⁵ Áhdure tsá múu Píívyéébema ámuha meihjyúvácooca eene diitye ímiáámeúvúdú bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádú méénutúne. Muurá eene pihcyáávejáané pañévú ulléjijtóné úniúvú Píívyéébema ihjyúvahíjcyámé míamúnaa íítérokíye. Aane ímiááneturé diityédítýú ámúhakye o néesé apááñééré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ⁶ Áánéllii ihdyu múu dííbyema íihjyúvácooca ímijcóhó pañévú iwátáháávéne ihjyúvá múha wáájácútúnáaaca. Áijyu ihdyu ámúhakye píáábóííbye.

⁷ Áhdure idyé tsá múu íhdícyanéhjírre íhjúvatú dííbyema íihjyúvácooca. Pane tsá múu bîwáánéré wápihtsúcu híjcyatú dííbyeke wáájácútúmé méénuhíjcyádu. Muurá itsúcunúhíjcyámé ditye bîwáánéré wápihtsánuhíjcyánetu díbye diityéké illéébóne añújcúiyóne. ⁸ Ahdícyané tsá múu diityédú néétune. Muurá ihdyu Méécááni tsúuca waajácú ñná méhdityu píhtone dííbyekéi metáúmeítýúrónáaaca. ⁹ Áánéllii múu íllu ihjúvá dííbyema:

Múúháj Caani níjkyéjiri u íjcyáabej, uke muha máávyéjutsó dúúrúvamére.

¹⁰ Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhakye dúúcúne u ímillédú múúhakye túkevjtso ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu.

¹¹ Aabe ihdyu óví múúhakye majchóvú ú ácu híjcyá páijyuvaré tééne tájpi muha meíjcyaki. ¹² Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyáné múúhadi dídáátsóvéne dáabajíívé múúhakye ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívehíjcyádu. ¹³ Áhdure múúhakye íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítýuki. Muurá íhtsútuube múijyú muhdú u íjcyáítýuube páné avyéjuubéré ú íjcyáhi. Áyu tehjújuco. Ehdú múu Píívyéébema íhjúváhi.

¹⁴ Ahdícyané muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyáabe ámúhadi ídáátsóvéne ábájííveé ámuha ímityúné meméénuhíjcyáné tsijtye ámúhama ímityúné méénuhíjcyáné diityédí ámuha meídáátsóvéne maábájíívehájchííjyu.

¹⁵ Áánetu ámuha diityédí meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá díbye ámúhadi ídáátsóvéítýúne.

Píívyéébema meihjyúvácooca tsáijyu majcho meáwañe Jetsóó úwaabóne

¹⁶ Áhdure múu ámuha tsáijyu dííbyema meihjúva majcho maáwácooca tsá kehóvéméhjúvú íjcyatú eene bañú múnaa íjcyame míamúnaa iúllévenúkíyé ícyahíjcyádu. Muurá ímiááneturé o néesé apááñééré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityédí úllévenúhíjcyáne. ¹⁷⁻¹⁸ Ahdícyané dííbyema ámuha meihjúva majcho maáwácooca tsá múu boohówáneúvú méénutúne. Óví ihdyu dííbyere ámúháj Caani waajácú tehjújuco ámuha meméénuhíjcyáne. Áijyu muurá ámúhakye píáábóííbye.

Ímí níjkyéjiri meíjcyáné uwáábo
(Rc 12.33-34)

¹⁹ Tsá múu ííñújiri íéhnéváíyóneri tsúúrámeítýú múhajchótá tééne tájpi ámuha meíjcyáíyónerííjvári. Muurá ámuha tééne tájpi meíjcyáronéhjí ámúhadívú tútávááveéhi. Áhdure naní múnaa ámúhadívú ícúbáhraáhi. ²⁰ Áánéllii múu tsúúrámeí níjkyejívú Píívyéébe ámúhakye ávyéjuutétsóíñeri. Teene ihdyu tsá múijyú muhdú ámúhadívú íjcyáítýúne. Áhdure tsá téhulle naní múnaa íjcyáítýú

ámúhá avyējú ámúhadívú tútávájtsóiyóme. ²¹ Muurá kénejcú éhniíñevu ímí ámúhakye pájtyénéjcuriyéjuco ámuha meíjiveíñe.

Méhálluúúcú peetédú nééneé
(Rc 11.34-36)

²² Muurá ámúhá hálluúúné peetédú nééneri ámuha ímiáánéré meíténeri metsúúrámeíhajchíí teene ámúhadítú bóhówaúcúnuúhi. ²³ Áánetu ímityúnéré ámuha meíténeri metsúúrámeíhajchíí téeneturé ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Ájyu muurá Píívyéébé icyánéjcuéjte ámuha meíjcyaróné tsáhájucó wáájácúmeítú ílluréjuco ámuha metútáváávénéllíhye.

Míjijtócú meúraavyéné tsá ímityúne
(Rc 16.13)

²⁴ Tsá muurá tene ímíityuró míityétsikye ámuha maávyéjuubéváne. Muurá tsáápiikyéré ímí ámuha méíícúvéiyá cáabyeké éhniíñevu ámuha mewájyúúbeke. Áánetu tsijpíyo íícúvérátuube imíchi ámuha mewájyútuúbe. Ehdú néénéllí tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrámeíñé mítyane meéhnéváyóneri.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene
(Rc 12.22-31)

²⁵ Ahdícyané ámúhakye o néé tééne tájpi ámuha meíjcyáneriyé meíjyáacúnútu majchoo, adoo, wájyamuu, íjcyáneri. ¿Aca páneere ñná ámúhadi íjcyáne tájpi tsaímíyé ámuha méíjcyáiyáhi? Tsáhaá, muurá íjcyáne tsane tééne tájpi éhniíñevu ímí meíjcyane. ²⁶ Cáhawáá méíjtsúcunu wahpéjteke bajtsóubaré mújyú méénútúrómeke diibye ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaae máchótsohíjcyáne. Aanéjñí muurá diityé éhniíñevu ámuha míamúnaa méwájyúmeíhi. Áámeke ámúhakye Píívyéébe tsá íñetú píhtótsóityúne. ²⁷ ¿Aca íjcyaae tsaapi ámúhadítú iye éhniíñevu cáámenútsámeíyoóbe? Íjcyáábejñívari.

²⁸ Aanéjñí óvíjyacóóné ámuha méíjtsámeíhijcyané ámuha mewájyamúúváyóneri. Cáhawáá méíjtsúcunu wajcóháñé múhdutú píívyehíjcyané pevétaré íjcyaróne. ²⁹ Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóó tsijtye ávyéjute éhniíñevu íjcyáróobé avyējú wájyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímívu. ³⁰ Ehdú muurá Píívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré ímiñe íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjñí awáá muurá ámúhakye éhniíñevu tsaímíyé téhmeéhi. Ehdú teéne, ámuúha cáhcujtsópítyúné míamúnaaj. ³¹ Ehdú muurá páneere Píívyéébe tájpiyé íjcyáhi. Áánéllí tsá múu néétune: ¿Aca ñná íñe mémájchoóhi? ¿Aca íñemá íñe méwájyamú méújcuúhi? Tsá múu ehdu íjtsámeítú Píívyéébe íjcyátúcoocájñívari. ³² Muurá ihdyu Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ehdu íjtsámeíhi. Áánetu tsá ámuha tehdu menéjúcootúne. Muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaae waajácú ñná ámúhadítú píhtone. Aabe ihdyu ámúhakye píááboóhi. ³³ Áánéllí múu tsane ámúhadítú píhtóroneri íícúvetúmé tsúúrámeíhijcyá múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcaáváyóneri. Ájyu muurá tsá ámúhakye díbye íñetú píhtótsóityúne. ³⁴ Áánéllí tsá múu íjtsámeítú muhdú ámúhá úmíwa íjcyáneri. Múu íjcyájcójñiri muhdú íjcyáneriyé íjtsámeíhi. Muurá Píívyéébe ámúhakye píáábohíjcyáá panévatúré pajcójiváre.

7

Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhjúvátúyuróne
(Rc 6.37-38, 41-42)

¹ Ahdícyane tsá múu tsijtye múhdurá íjcyáneri íhjúvatú Píívyéébe ámúhakye íñéétu téhdure ímityúme ámuha meíjcyane. ² Muurá tsijtyeke ámuha ímityúne medáíívéhajchíí téhdure ámúhakye Píívyéébe méénuú muhdú ámuha díityéké meméénuhíjcyádu. ³ ¿Aca íveekí ámuha méijyácunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúúne pañe wááhyéwuúne íjcyáneri ámúhá hálluúúne pañe úménebááne íjcyane wáájácúmeítúme? ⁴ Muura úménebááne ámúhá hálluúúne pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menéétyuróne: “Cána muha ámúhakye mebóhdo eene wááhyene ámúhá hálluúúne pañe íjcyane.” ⁵ ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebááne ámúhá hálluúúne pañe íjcyane botsíí ímí ámuha máájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúne pañe íjcyane. Ehdu néene tsá múu tsaate wahdííváne ímityúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhnííñevu ímityúne ámuha meméénuhíjcyáme.

⁶ Tsá muurá ámuha ímiáánevu oohímyeke maájccútyuró bóónétu íllure ámúhakye dígújccútyómeke. Áhdure muurá tsá ícyááve méénímudívú ámuha mepóvíhjúccútyuró íllure téuhji tádíríhccótyómedívu. Ehdu néene tsá múu ímiáájú Píívyéébe uwááboju bañúháñe úwáábotúne.

Píívyéébeke píááboju metáúmeíñe
(Rc 11.9-13; 6.31)

⁷ Múu táúmeí Píívyéébeke téene tájpi ámuha meícyahíjcyáne ámúhakye díbye íájcuiki. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámúhakye díbye ípíááboki. Áhdure métáuméí ámúhakye díbye ityúkévéjtsoki. ⁸ Muurá téene tájpi íjcyáne táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáíyóneri tsúúrámeímyeke píááboóbe. Dííbyeke túkévéjtsosoju táúmeímyeke túkévéjtsóobe.

⁹ ¿Aca íjcyámé tsaate ámúhadítú íjtsíméné majcho táúmeícyooca néewayúvúré ájccútyóme? ¹⁰ Áhdure ¿aca amóóbeke tetsi táúmeíñaa ííñimyédívúré ájccútyóme? ¹¹ Muurá ímityúme ámuha míamúnaa meíjcyarómé méimíllé ímiáánevúré ámúháj tsíimeke maájccune. Aanéjji awáá muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe imíllé dííbyeke ámuha metáúmeímyeke ímiáánevúré íájccune.

¹² Muurá ámuha méimíllé míamúnaa ímí ámúhama íjcyane. Áánéllí múu íéhnéjcutu díityémá ímiááméré íjcyá dítye téhdure ámúhama ímiáámé íjcyaki. Ehdu muurá Píívyéébe meke úwaabó Moitséeúvú waajácúháámítu, téhdure tsijtye dííbyé íhjúvú uubálla múnáá waajácúhaamínetu meke úwaabóne.

Ímiájito
(Rc 13.24)

¹³ Múu íhnáhó íuráávyé néerojító úraavyé níjkyejívú meúújetéjito. Muurá íjcyajító tsíjito tsaímíyé meíjcyajító. Áronáa téjito meúraávyerómé nihñéétsihvúré méicúbáhrámeíhi. Árojító muurá mítyame úraavyéhi. ¹⁴ Áánetu íhnáhó íuráávyé néerojító meúraavyémé meúújeté múijyú muhdú meíjcyáítyúhullévu. Ájito uhjéméré úraavyéhi.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmeí muhdíívamé meíjcyane
(Rc 6.43-44)

15 Tsáma téiibúwá meíjcyá állíu múnaa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi díllómeíhíjcyámeke. Muurá pánehjídú éhne imíwu obééjámú íjcyadu ímiáámeúvúdú ámúhake nahbévahíjcyá ávyeta bájú oohímýedú néémeé. 16 Muurá téévetúné tééméjité íjcyánetu méwaajácú állíu múnaaré ditye íjcyane. Cáhawáá méijtsúcunuj, tsá muurá múijyú wacyónejke baaco nééváítyuróne. Tsá átéréehé múijyú ímiááné nééváítyuróne. 17 Áhdure ímiááhé tsá múijyú átéréene nééváítyuróne. Áánéturé méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. 18 Muurá oove íjcyane nééváné uméhé tsá nééváítyuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyaha tsá ímiááné nééváítyuróne. 19 Áánéllii múúne átéréehé meíllóne mécovajtsóhi. 20 Aane muurá úmehééné méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane ínéévatúre. Ahdu íivane cáhawáá óví ámuha méwaajácú állíu múnáake muhdú ditye íjcyánetúre.

*Píívyéébe íavyéjuvu újcuímye
(Rc 13.25-27)*

21 Muurá oke ávyéjuubé vahíjcyárómeke tsá pámeekéré níjkyéjiri íjcyaahe Méecááni Píívyéébe íavyéjuvu újcúityúne. Muurá ihdyu díbye ímillédú íjcyámekéré újcúibye íavyéjuvu. 22 Muurá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímbájchómeícyooca mítyame oke avyéjuubévaá íllityénemáye. Aame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, muurá muha díuwááboju méúwáábohíjcyáhi. Aame dimyémeri muha méwáámíuhíjcyá naavémuke tsaaté pañétu. Ehdu muha dimyémeri méméénuhíjcyá méénúráítyúronéhji.” 23 Ehdu oke ditye néérónáa ó neé díityéke: “Íllure ámuha máallíhi. Keenéiyó ámúhake o wáajacúne. Muurá ímityúné ámuha méícyahíjcyáhi. Aame meíiné óhdityu.” Éhdure ó neé díityéke.

*Míityétsi íahpa ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mc 1.22; Rc 6.47-49)*

24 Ahdícyane íne caabyé o úwaabóné illéébóne tehdújuco íjcyaahe muurá éhne múúne wájacúnéjcuube cóhpétsihvu ihjya méénuubédu. 25 Muurá ávyéta cóhpé ihjya díbye méénúnáa kíjyébama níjyaba mítyane álléneri téhiñe íhnáhó cáájávéróneri tsá muhdú teja íjcyatú ávyéta cóhpé nétsihvu díbye méénúnéllíihye. 26 Áánetu íne o úwaabóné lléébójúcóóroobe ímí íjcyátuube muurá éhne múúne wájacúnéjcutuube cóhpétútsihvu néwáyúúhá hallúvúré ihjya méénuubédu. 27 Muurá íhdícyátsihvúré díbye ihjya méénúnáa níjyaba ávyétá íhnáhó kíjyébama íjcyáneri téhiñe cáájavéné teeja wááoja cáhvyabáhi.

28 Ehdúu Jetsóó úwáábóneri ullévenúme. 29 Ávyétá ímí úwáábohíjcyaahe díityéké tujkévéwu ávyéjuube múúne íhjúvájítójuco. Tsáháa díbye úwáábohíjcyatú taúhbájú uwáábojte úwáábohíjcyádu.

8

*Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhítsóne
(Mc 1.40-45; Rc 5.12-16)*

1 Aabée Jetsóó teene caméhbáutu níityéébeke mítyame míamúnaa úraavyéhi. 2 Áánacáa tsaapi íjpi chájááveebe dííbye éllewu itsáane dííbyé lliínevú ímímóúúvéne neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhítsóne?

3 Áánélliihyé neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj. Ehdúu néébere dííbyeke dócárájcóneri tsúuca bóhííbe.

4 Áábekée neébe:

—Tsáma tsaatéké dúúballedí íñe muhdú u bóhííne. Tsapéhdúré llúúváábe éllevu pééne dííbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúveé téénetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóóne. Ehdúu Jetsóó néé dííbyeke.

Tsodáhómú avyéjuúbé únú múnáájpikeye Jetsóó bóhíítsóne
(Rc 7.1-10)

⁵ Átsihdyúu muha Jetsóoma Capenaóovu meúújeténáa romáánómú tsodáhómú avyéjuube dííbye éllevu itsááne piáábó táúmeíhi. ⁶ Neebépeé:

—Ávyéjuúbej, táúnú múnáajpi chémeebe ávyétá ihnáhó ícúbáhrámeíhi. Aabe tsáhájucóo íjpi vááúmeityúne.

⁷ Áánéllihyée Jetsóó nééhií:

—Cána bo o péé o bóhíítsó dííbyeke.

⁸ Áánéllihyée neébe:

—Avyéjuúbej, muurá íñe tsíjtye múnáajpiyé o íjcyaaabe ídátso o neébe jávú tsá u ááhívéityuróne. Áánéllii ihdyu uke o néé íchihdyuré u íhjuváne tujkéveri díbye íbóhííki. Muurá ó cáhcujtsó díbye bóhíííñe. ⁹ Muurá táavyéjujte oke táuhbáné ó méénuhíjcyáhi. Áhdure tsodáhómuke o táuhbáné méénuhíjcyáme. Muurá tsáápiikye díityédítýú tsiéllevu o wállóócooca peebe téhullévu. Áhdure tsáápiikye o piúvácooca tsaábe. Áhdure táúnú múnáájpikeye tsíeménevu o táuhbáné méénuúbe. Áhdícyane ó waajácú u neécooca táúnú múnáajpi bóhíííñe.

¹⁰ Ehdúu díibye tsodáhómú avyéjuube neéneri iúllévenútsihdyu neebe tétsihyi íjcyámeke:

—Ímíááneturé o néé tsá muurá tsáápiubaré tamúnaa íjraéémudítýú cáhcújtsotú íñe áánu cáhcujtsódu. ¹¹ Ehdú muurá pahúllévátú tsaaímyé mítyame íjraéémú íjcyáturómé íñe áánu romáánómuube cáhcujtsódú ímí Píívyéébeke cáhcújtsóímye. Aame dííbyé avyéjuvu úcaavémé nahbévájcátsíi majchóháñeri Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámema. ¹² Áánetu íjraéémudítýú mítyame wágóóóveé ícyuuvétsíi pañévú Píívyéébé avyéjutu ímichi díityé wáabyuta íjcyárónetu. Aame tétsihyi ícúbáhrámeímyé tahíjcyáá íhwáñeene ííhdónema.

¹³ Ehdúu íñééné boonétú tsiíñe neebe díibye tsodáhómú avyéjuúbeke:

—Áyu wa dípye dihjývuj. Óvíi ihdyu u cáhcujtsódú íjcyane úúma díúnú múnáajpi bohííhií.

Ehdúu Jetsóó neéne tujkéveríhjáa tsúúca bóhííbe.

Péedoró báábeke Jetsóó bóhíítsóne
(Mc 1.29-31; Rc 4.38-39)

¹⁴ Áhdurée dííbyema muha Péedoró javu mepéénáa díibye Péedoró baabe áíívyeri chémelle ícyuwájá pañe. ¹⁵ Áálekée Jetsóó íhyójtsitu ékééveneri tsúúca bóhíílle múúhakeye májchotsóhi.

Mítýámeke Jetsóó bóhíítsóne
(Mc 1.32-34; Rc 4.40-41)

¹⁶ Tépejcoó Jetsóó éllevu tsivámé naavémú ípañe íjcyáneri chéméméhjíke. Áámé pañétúu íjchívyétsoobe díityéke. Áhdurée tsííñe chémeri íjcyámeke bóhíítsóobe. ¹⁷ Ehdúu Jetsóó méénuhíjcyá téijyu Píívyéébé íhjuvú uubálle múnáajpíhjáa Itsaiá íllu néhdújuco: “Dííbyere méhdityu páhdúváré neéne chémeháñe waagóóhi.” Ehdúhjáa Itsaiá néhdújuco díbye méénuhíjcyáne.

Jetsóoke iúraavyéné imílleróme
(Rc 9.57-62)

¹⁸ Áábedívúu téjyú mítyanéjuco míamúnaa píhcyáávénéllíi múúhakyé neebe muha únéúcóbá tsiñéjcuvu mepájtyeki. ¹⁹ Áánáacáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dííbye éllevu itsáane nééhií:

—Uwááboóbej, ó imíllé úúmáye o péhijcyané kiávú u péhullévújuco.

²⁰ Áánéllíihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá iyámé óówamu íjcyarómé íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté íjcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

²¹ Áijyúree idyé tsaapi dííbye déjuri péhijcyámedítýú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ói o péé llíhíyo éllevu. Óví ihdyu mújyú óhdivu dsíjívéebe úúmáyéjuco o úllehíjcyaki.

²² Áárónáacáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Óvi ihdyu tsaméere ímíájíjtó úráávyetúmé cúúújcatsí idsíjívécoóca. Wa ihdyu ookéréjuco duráávyej.

Kíjyébama nohjí Jetsóó íhvetétsóne
(Mc 4.35-41; Rc 8.22-25)

²³ Átsihdyúu muha míneri mepéé únéú tsiñéjcuvu. ²⁴ Áánáacáa ávyéta tsíjpa néené kíjyébári mítyane nohjí íjcyane múúhakyé pámaúcuíyáhi. Áijyúu Jetsóó cuwáhi. ²⁵ Áábekée muha íícúí maákyéjtsóne menééhií:

—¡Ávyéjuúbej, meke pájtyetétso! ¡Tsúúca mémájcánuúhi!

²⁶ Áánéllíihyée neebe múúhakyé:

—¿Ííneríami ámuha méllityé ayájú íhnáhóhajaj? ¡Tsáháikyéha ímí ámuha mecáhcújtsotú Píívyéébeke!

Ehdúu múúhakyé íñétsihdyu kíjyébama nohjí íjcyane úhbaabe tene íhvetéki. Áhdújucóo tene íhveténé dáíhañéréjuco. ²⁷ Ehdúu téjyú Jetsóó méénúneri muha meúllévenúne ménéjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsaaté pañe naavémú íjcyane
(Mc 5.1-20; Rc 8.26-39)

²⁸ Aanée tsúúca muha tsíñejcúeúvú méúújeté Gadáará íiñújívú. Áánáacáa dííbyeke mítyétsi cáhdahíró naavémú ípañe íjcyamútsí níjkyénéj pñínéréhjáa ícyahíjcyamútsi. Aamútsíhjíyáa apííchówu néémutsi tétsii ícyahíjcyánéllíi tsá múha tétsii úllehíjcyatúne. ²⁹ Aamútsíi Jetsóoke kévádijcyó ílluú:

—¡Múhtsikye ihdyu pátsárijcyodí Píívyéébé Hajchi u íjcyáabe! ¡Tsáhái muurá ícúbáhaméi éévé íjcyatúne!

³⁰ Áijyúu tétsíj pñíhírí mítyame jéémú meenímú majchóri. ³¹ Áánéllíihyée naavémú díityétsí pañe íjcyame Jetsóoke nééhií:

—Múúhakyé íjtyétsí pañétú u wáágóóhajchíí aatye méenímú pañévuréjuco muha meújcámeííñe.

³² Áánéllíihyée neebe díityéke:

—Wa ihdyu méújcaméi díityé pañévuj.

Áhdújucóo dítye íjchívyéne újcámeííñe díityé pañévuréjuco. Aamée únéú pañévú cáhtsíñibámé májcanúhi.

³³ Ehdúu méenímuke tene pájtyéneri díityé tehméjté ávyetá íhnáhó íllityéhi. Áánemáa íícúí tétsíj pñíhírí íjcyáméhjí éllevu idsíínéne úúballémé muhdú tene

pájtyene. ³⁴ Áánélliihyée pámeere tsáácunú Jetsóo éllevu. Aamée dííbyeke née tétsihdyu muha mepéékií.

9

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóo ímíjpyetése
(Mc 2.1-12; Rc 5.17-26)

¹ Ahdújucóo muha meóómiñe biwáhullévúré múúhá coomívu. ² Átsihyíi muha meíjcyánáa Jetsóo éllevu tsaate tsivá íjpi vááúmeítyúúbeke ííbotári. Aamée dííbyeke cáhcujtsóné iwáájácúne dííbyeke ííténe neébe:

—Llíhij, wa ílluréjuco díimijyúúvej. Muurá tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú o ábájíwéjucóóhií. Ahdícyane tsáhájucóo íiná díhyallúrí íjcyájúcootúne.

³ Ehdúu Jetsóo nééne tsaate taúhbájú uwáábojte illéébóne ííbuwááné pañe nééhií:

—¿Aca íveekí eene aabye ímityúné ihjyúvá Píivyéébe ímí dííbyedívú íjtsúcunúnejívari? ⁴ Ehdúu ditye íjtsámeíñe Jetsóo iwáájácúne née díityéke:

—¿Aca íveekí ámuha ímityúné óhdityu méjtsámeíhi? ⁵ ¿Aca muhdú ámuha oke méjtsúcunúhi? Áánerá o píivyeté míamúnáadi o ídáátsóvéne díityé ímityuháñe díityémá o ímíbajchóne. Áánéllii o píivyeté áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úuma o ímíbajchóhi.” Áhdure o píivyeté o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.”

⁶ Ahdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípivyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúu díityéké íñétsihdyu tsiíñe neebe dííbyeke:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjyávu.

⁷ Ahdújucóo díbye pééneé. ⁸ Ehdúu Jetsóo méénúneri míamúnaa íllityéne Píivyéébeke ávyéjutsó dúúrúvaméré dííbyé íhtsúturi díbye ehdu méénúnéllíhye.

Matéoke Jetsóo újcune
(Mc 2.13-17; Rc 5.27-32)

⁹ Tsáijyúu Jetsóo oke Matéoke ájtyumí múúhá íiñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike o áhdótsohíjcyátsihyi o íjcyáábeke. Aabée oke nééhií:

—Ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóo o pééne dííbyemáyéjuco.

¹⁰ Áábemáa téjyú tahjyávu muha mémajchóhi. Áhdurée tsijtye téénere dsíídsí ahdótso múnaa múúhama majchóhi. Áhdurée tsijtye ímityúmé íjcyá múúhama.

¹¹ Áámekée ííténe paritséómú née múúhake:

—¿Aca íveekí eene ámúhá uwááboobe majchó aatye ímityúmema?

¹² Aanée Jetsóo illéébóne née díityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhíime tsaímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikeré tááboóbe. ¹³ Cáhawáá ímíñeúvú meéévé ámuha mewáájácu Píivyéébe waajácúháámitu tsátsii nééneé: “Muurá tsá apááñéré o ímíllétú ámuha oke Píivyéébeke iyámedi meíícúvehíjcyáne. Téhdure o ímíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíñe.” Ahdícyane tsáháa ímíáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáa díityéké téénetu o ímíbáávyétso Píivyéébe ícyánejcúvuréjuco ditye íbúwááveki. Ehdúu Jetsóo née paritséómuke.

Jetsóo mamýmú majcho áwatýúne
(Mc 2.18-22; Rc 5.33-39)

14 Áhdurée tsáijyu tsojtsó múnáajpi Jóáá mamýmú Jetsóo éllevu itsááne dííbyeke dilló tsáijyu Píívyéébema íhhyúvácooca majcho iáwahíjcyánetu. Néémépeé:

—¿Aca íveekí tsáijyu muha paritséómuma Píívyéébema meihyúvácooca majcho mááwahíjcyánaa tsá dímamýmú áwahíjcyatúne?

15 Áánélliihyée neebe diityéke:

—¿Aca tsaapi ityáábávácooca wáñehjíváténevu dííbyé miñútso múnaa tsááme kímóóvéiyá dííbyedívú iwájtsícoóca? Ehdu néene támamýmú tsá kímóóvéityuró diityémá o íjcyáne hajchóta. Árónáa ihdyu ímiááne íjcyáiñé diityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óví muhdú iñéhajchíí awámye.

16 Tsá muurá tene ímityú wájjamu tsúúcáaja béhbátu mepájaabóne. Muurá íllure teeja meniityúcooca éhniíñevu táváajcároba. 17 Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíinojpácyó mepícyoone tsúúcáau mííhéneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíinojpácyoma cahpáyu. Áánéllii ihdyu béjpácyo mepícyóó bééú pañévúré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu néene tsá tene ímityú íhdééne uwááboju béhne uwáábójú pañévú meúacóne.

Tsaatépike Jetsóó bóhiitsóne
(Mc 5.21-43; Rc 8.40-56)

18 Ehdúu Jóáá mamýmuma Jetsóó íhhyúvánáa tsaapi avyéjuube wajtsí múúhadívu. Aabée dííbyé lliiñévú ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Ájyúwa íhyajchíí óhdivu dsíjívéhi. Árónáa ó waajácú dille óóma tsiíñe bóhiíñe u péébe díílleke u dócárájcóneri.

19 Áánélliihyée téhullévú péébema muha mepéehíí. 20 Aamée muha téhullévú mepéénacáhjáa tsáápille 12 pijcyábájucó díílleke ichémé tujpácyó íhvetépitýneri ícúbáhrámeíhíjcyalle píihívé Jetsóodívú idyéju éhnejcutu. 21 Aalléhjáa dómajcó dííbyé wajyámú ‘muurá éhne íwajyámú íjcyaróné o dómajcóhajchíí ó bóhiíhi’ iñéénema. Éhdúhjáa íjtsámeíñe dómajcolle dííbyé wajyámu. 22 Aanéhjáa iwáájácúne dííllédívú iyévóóvéne neébe:

—Íínerí kímóóvedíñe, Wáhaj. Muurá Píívyéébeke ímí u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhiíne.

Éhdúu Jetsóó néénemáyé ímiááne tsúúca bóhiílle.

23 Aamée muha tsúúca méúújeté diibye avyéjuube Jáiro javu. Áánaacáa mítyane tééjá pañe míamúnaa kímóóveri íjcyame máátyóba májtsí méénuhíjcyáhi. 24 Áámekée Jetsóó nééhií:

—Cána méijchívyéi áachívuj. Muurá tsá dille dsíjívétúne. Íllure cúwalle.

Éhdúu Jetsóó néeneri íllure goocómé dííbyedi. 25 Áámekée tééjá pañétú íjchívyétsóné boone iiyéjuco dibye iúcáávéne díílléwúúvú hójtsítu ékééveténeri tsúúca bóhiílle. 26 Ehdúu Jetsóó méénúné uubállé páneere tééne iíñúji múnaa waajácúhi.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímjpyetésóne

27 Aanée tétsihdyu muha tsúúca meóómíñáa míityétsi hállúvátúmútsí múúha déjutu dsíneríyé tsáámutsi dííbyedi wáníjcyámeíhi. Íllúu neemútsi:

—¡Múhtsidi bo dídaatsóvé Dabíúúvúj tsíiménémúhaabe u íjcyáábej!

28 Aanée muha meícyahíjcyajávú mewájtsísihvu Jetsóó dilló diityétsikye:

—¿A ámuhtsi mécáhcujsó ámuhtsikye o ímíjpyetésoiyóné ámuhtsí hálluúúne? Áánélliihyée neemútsi:

—Éée Ávyéjuúbej, muhtsi mécáhcujsóhi.

²⁹ Ehdúu dityétsí néénéllii diityétsikye íhyálluúúné idyócarájcóne neébe:

—Ámuhtsi mecáhcujsódújuco íjcyane tsúúca ámuhtsí hálluúúné ímíjpyetéhi.

³⁰ Ahdújucóo ímiááné tsúúca íhyálluúúné ímíjpyetémuhtsí tsaímiyéjuco íítene. Áámútsikyée bóijcyuube muuca teene dityétsí iúúbállétuki.

³¹ Áronáacáhjáa tétsihdyu óómimútsí péé úbálléjcatsímútsíyé pámeekéré tétsíhji múnáake.

Íhjuvátúúbeke Jetsóo íhjuvatsóne

³² Áámútsi déjuvúu idyé tsaate tsivá íhjuvátúúbeke Jetsóo éllevu naavéné ípañe íjcyáabeke. ³³ Áábé pañétúu diibye naavéneke dibye íjchívyétsóné boone tsúúca íhjuvájúcoobe. Ááneríi míamúnaa iúúllévenúne nééhií:

—Ávyeta tsá mújyú ehdu nééne múha méhdityu méénune maájtyúmitúne.

³⁴ Áronáacáa paritséomú nééhií:

—Aadi muurá eene naavémuke ichívyétsohíjcyá páñétúejpi naavémú avyéjuube píáábóneríye.

Míamúnáadi Jetsóo ídáátsovéne

³⁵ Ehdúu Jetsóo cómíñeri úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju diityé pihcyáávejáané pañévu. Aabée bóhíitsohíjcyá panéva chémeháñeri íjcyáméhjike. Téhdurée íhjuháhañévuré tsaatéké úwááboobéré pehíjcyáhi. ³⁶ Aabée ídáátsovehíjcyá míamúnáadi éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyatúmé idáátsowu íjcyadu nééme dííbye éllevu tsáámedi. ³⁷ Áamedítýúu neebe múúhakye:

—Ímiááné mítyame míamúnáa íjcyá Píívyéébé avyéjuvu ditye úcáávéiyóné uwááboju úwááboméiyóme. Áronáa tééné uwáábojte tsá pahdu íjcyatúne.

³⁸ Áánéllii múu táúmeí páné aabájaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke dibye éhniíñevu uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo tsíjtyeke dííbye avyéjuvu ditye iúcááveki.

10

12-meváké Jetsóo meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mc 3.13-14; Rc 6.12-16)

¹ Aanée téjyju Jetsóo muuha ímamyémuke pihjyúcú 12-meva muha meíjcyámeke. Áámekée múúhakye ájcuube íhñáhootu dííbye mémeri tsaate pañétú naavémuke muha meíjchívyétsohíjcyaki, panéva chémeháñeri íjcyámeke muha mebóhíitsohíjcyaki.

²⁻⁴ Aamée muuha ílluúme: Tsimóo Péédooro, íñahbe Áderéee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsii, Perípee, Batoroméee, Tomáaa, ííñújí avyéjúbé wáabyutáa dsíídsike o áhdótsohíjcyaaabe oo Matéoo, Apéó hajchi Tadéó dííbyere 'Rebéo' némeíbyee, cananíjtámúejpi Tsimóoo, diíbyée Jetsóodívú bóónétu méénútsóiiibye Jóoda Ijcaríóótee, éhdume.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóo wáalloóne

(Mc 6.7-13; Rc 9.1-6)

⁵ Éhdúmekée múúhakye Jetsóo uwáábovu iwáalloómeke íllu pítýajcóhi:

—Tsáma ihdyu mépehdí jodíómú íjcyátúmé iñúñnévu. Áhdure Tsamááriá iñúñjé méúújedíñe. ⁶ Ijraéémú pañévúré métsajtyécó íñe uwááboju éhne múúne obééjámú mújtame idáátsówu íjcyadu néémé pañévu. ⁷ Aame méúwáábohíjcyaco níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúíñe éévé tsúúca úújeténe. ⁸ Áhdure mébóhítsohíjcyaco dsíjívéméhjike, íjpi chájááveneri chéméméhjike, páhduvaré néene chémeri íjcyáméhjike. Áhdure tsaaté pañe naavémú íjcyámeke méwaagóohíjcyaco. Ehdú tamyémeri táihnáhori ámuha meméénúñnévú ámúhake ó ajcú pevénere. Áánéllíi tsá ámuha maáhdótsóityú ámuha diityéké mepíáábonéhji.

⁹ Aame ihdyu métsajtyédí dsíídsike. ¹⁰ Áhdure métsajtyédí tsíjyahji ámúhá wajyámúúnee, ámúhá májchoo, ámúháj túhápaajínee, éhdune. Ámúhá cuujúí íjcyaróné métsajtyédíñe. Ámuha mepíaabóméré ámúhake píáábohíjcyaa panévatúre.

¹¹ Aame múu tsácoomívú iúújetécooca nehco tsaatéké ámuha tétsii méíjcyáné hajchótá ímí ámúhake pícyóóímyeke. ¹² Aane tsaaté javu ámuha meúújetécooca múu ímíñeúvú ihjyúvá diityéma. ¹³ Aame ímílléhajchíí múu diityémá íjcyá ámúhaj téeveri diityéké Píívyéébe ípíááboki. Áánetu ditye ímíllétúhajchíí tsáhájuco múu íícúvetú diityédi. ¹⁴ Téhdure tsácoomí múnaa ámuha diityéké meúwáábóiyónéhjimáyé ímíllétúhajchíí méíícuvéjúcohdí diityédi. Ílluréjuco ámúháj tuhááñe íñú mépíchóújcámeícyó ‘tsá múúhá hallurí tene íjcyatú ámúhake muha meúwáábóiyóné ámuha meímíletúne’ nééiyóne. Ááne tsiéllévuréjuco mépeeco tétsihdyu. ¹⁵ Muurá ímíááneturé o néé tehdu néeme ícúbáhrámeíñe éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa ícúbáhrámeíñe ehníñévu muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné diityémá ímbájchómeícyoóca.

Jetsóoke úraavyémé ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Ahdícyane íñe ámúhake ó wallóo obééjámuke bájú oohímyé pañévú mewállóoíyódu. Aane ihdyu wajácútsi méíjcyaco éhne múúne íñimye íícúí meke pállójcoíñúdu. Áronáa ihdyu tsá múu muucá tútávájtsoúne. Ímíááméré múu íjcyá íjuumu íjcyadu. ¹⁷ Aame ihdyu tsáma ímíchi méíjcyaco. Muurá tsaate ámúhake túkévéjtsojté éllevu ítsájtyémeke píhcyáávejáané pañévú wápáájcoóhi. ¹⁸ Áhdure ámúhake tsajtyéimye ávyéjujté éllevu óhdityu íjcyáné uwááboju ámuha meúwáábohíjcyáné hallútu. Áijyu téhdure tétsihvu ámuha diityéké meúwááboó jodíómú íjcyátúrómeke. ¹⁹ Aane ámúhake ditye ékéévécooca tsá múu áábímyeítyú muhdú íihjyúváíñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere ámúhake túkévéjtsoó ámuha meíhgyúvaki. ²⁰ Tsá ámúhá íjtsaméityu tsááne ámuha meíhgyúváityúne. Muurá ihdyu ámúháj Caani Píívyéébé Apííchó ámúhá pañe íjcyané ámúhake túkévéjtsóneri ámuha méihgyúvaáhi.

²¹ Aane muurá míamúnaa ávyetá ímítyú dáríívécátsííhi. Muurá tsané nahbémú íjcyarómé líihyánújcátsííhi. Áhdure cáánu íjcyarómema líihyánújcátsíimye. ²² Áhdure mítyame ámúhake múnáájtsoó oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. Aane ehdu nééronéhjí tsaímíyé nihñéétsihvúré áábucúmé ihdyu pájtyéteéhi. ²³ Áhdure tsácoomí múnaa ámúhake ímityúné dáríívéhajchíí múu técoomítyú péé tsícyoomívuréjuco. Muurá íñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe ímíááneturé ámúhake o néé tsiíñe

ó tsááiñe ámuháí pámeekéré ijraéémuke íñe óhdityu íjcyáné uwáábojúvú mewáájácútsótúnááca.

²⁴ Muurá tsaapi mamye tsá íuwáábóóbé ehnííñevu íjcyatúne. Áhdure tsáné avyéjúúbé úníu múnáajpi tsá dííbyé ehnííñevu íjcyatúne. ²⁵ Aane muurá íñe ámúhá avyéjuube o íjcyároobe o ávyejúúllémeítýúhájchíí téhdure tsá ámuha maávyejúúllémeítýúne. Muurá oke Betsebóodívú imyéménúúbeke állíu múnáájpidi díllóhíjcyáme. Aaméjǵíva muurá ámúhakye íávyejúúllétúne téhdure díllóóhi.

Píívyéébedi múu íllityéhi
(Rc 12.2-7)

²⁶ Áronáa ihdyu mááábímyeídí míamúnaa ámúhakye méénúyóneri. Muurá tehdu nénehji ámúhakye pátyehíjcyáné tsá tétsihvúré níjkéváityúne. Muurá páneere íiná meméénuhíjcyáné bóhówááveéhi. ²⁷ Áánéllii íñe ámúhakye o néhíjcyáné múu tsíjtyeke úúballéhi. Tsá idyé úúballétúmé ámuha meíjcyáityúne. ²⁸ Ahdícyane tsá múu áábímyeítýú míamúnaa ámúhakye dsíjívétsóiyóneri. Muurá tsá ditye píivyetétú ámúhakye iwáágoóiyóné Píívyéébedítýu. Apáábyéré ihdyu díibye píivyeté ámúhakye iwáágoóné ávyeta mújyú ámuha meíjchívyéityúmé meícúbáhrámeíiyóné cuujúwá pañévu. Áánéllii múu apáábyedíyé Píívyéébedi áábímyeíhi.

²⁹ Muurá coomícomútsí mítyétsíwuúcú tsájíhwuúré áhdómeíhi. Ehdú áyá áhdómeíyómedítýú muurá tsá tsaapi ámúháj Caani Píívyéébe wáájácútúnáa dsíjívéítýuróne. ³⁰ Aabe muurá páneere ámúhá níwáujǵíne íjcyaróné waajácú múhdújívá íjcyane. ³¹ Áánéllii tsá íínerí ámuha maáábímyeítýúne. Muurá díitye coomímú wávyúmeíñe ehnííñevu ámuha méwajyúmeí Píívyéébedívu.

Jetsóoke meúraavyéné metóónútyuróne
(Rc 12.8-9)

³² Muurá oke íúraavyéné tóónúmeítýúmeke ó bóhówájtsoó níjkyéjiri íjcyaaabe Llihíyodívu. ³³ Áánetu íllure tóónúmeíhíjcyámé hallúvú ó úúballé Llihíyoke tahñéjté ditye íjcyatúne.

Jetsóó hallútú míamúnaa tsárílléjcatsíñe
(Rc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Aane méjtsúcunúdí ííñújívúu o tsááne míamúnaa tsaímíyé íjcyaki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá táhallútú ditye itsárílléjcatsíki. ³⁵ Muurá tsaapi tsaríllé cááníkye oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure tsáápille tsaríllé tsíjjuke téené hallútu. Áhdure íbáábeke íaaja téené hallútúré tsarílléhi. ³⁶ Ehdú muurá tsamééré múnáátsójcátsíi oke tsaate imúnáadítýú cáhcújtsóné hallútu.

³⁷ Muurá oke iwávyúné ehnííñevu tsamééré cáánímuma íítsime wávyújcatsíhajchíí tsá ímiááne tahñéjté ditye íjcyatúne. ³⁸ Áhdure oke íúráávyéné déjúcotu íícúbáhrámeíiyóné ímíllétúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. ³⁹ Muurá ííñújiri íimíllédúré íjcyáneri tsúúrameímyé wágóóóveéhi. Áánetu ookéréjuco ímí íúráávyéneri tsúúrameímyé pájtyéteéhi.

Tsíjtyeke ímí méíicuvéne Píívyéébe ímí íjtsúcunúne
(Mc 9.41)

⁴⁰ Muurá ámuha táwákímyeí meméénúmeke íicuvéme okée wálloobe Llihíyomájucó múhtsikye íicuvéne. ⁴¹ Aame tsaímíyé Píívyéébe wákímyeí méénúmeke íicuvéme téene áhdo újcuú tsahdúré díityéma. Áhdure idyé tsíjtye

Píívyéébeke úráávyehíjcyámeke tsaimíyé íicuvémé tééne áhdó újcuú tsahdúré diityéma. ⁴² Aane diitye táuráávyé múnáake nújpacyo díívanévú ájcume téhdure újcuú tééne áhdo.

11

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo éllevu wáloomútsi
(Rc 7.18-35)*

¹ Ehdúu Jetsóo muuha 12-meváké iúwáábótsihdyu péé tsiéllevu tééne iíñújí comíñevu téhulle iúwááboki.

² Áanáacáhjáa cúvéhóójari tsojtsó múnáajpi Jóáa íjcyaaabe tsúúca waajácú ehdu Jetsóo méénuhíjcyáne. Áánéllihyéhjáa wáloobe míityétsikye ímamyémudítýú dííbye éllevu. ³ Aamútsíi neevá dííbye:

—¿Ava dííbyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñujívú u bóhówáávéííbyeke muha meítsohíjcyaaábej? ¿Mityá tsáhái dííbye u íjcyatúnej?

⁴ Ehdúu dityétsí Jetsóoke néérónáa neebe diityétsikye:

—Meóómíñe méuubállé Jóáake íñe muhdú o úwááboobe méénuráítyúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumíne. ⁵ Méúúbálleco hállúvátuméhjí hálluvájucóóne, úllétuméhjí úlléjucóóne, íjpi chájááveneri chémeméhjí bóhíñe, lléébótuméhjí tsúúca lléébone, dsíjívémé tsííñe bóhíñe. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúúca úwáábómeíñe. Énehjí páneere méúúbálleco dííbyeke.

⁶ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

⁷ Ehdúu íñééne boone diityétsi déjuvu neebe múúhake dííbye Jóáadityu:

—¿Acáa Jóáa íñéubará píívyétúné iíñújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méjtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méjtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébári vááúmeídyú páhduvé dííbyé íjtsaméí nééneé? ⁸ ¿A tsané ímíyee úcámeíhíjcyaaábe? Muuráhjáa tehdu iújcámeícyá tsá ihdícyátsihyi díbye íjcyáítyuróne. Muuráhjáa ávyéjuté jaaháñe pañéiyo dííbye. ¿Aané muubá ímiááné dííbye? ⁹ ¿Mityá Píívyéébe ihjyú uuballe múnáajpíi dííbyej? Ímiááné dííbyéjuco. Áronáacáa tsíjtyé ehnííñevu dííbye.

¹⁰ Dííbyedítýú muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó dííhde tsáápiikye díbye iúúballe míamúnáake ditye ímímbáávyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

¹¹ Aane ímiááné tsá dííbyedu tsijtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjutéjtdítýú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméí dííbye Jóáa ehnííñevu.

¹² Dííbyé muurá Jóáa úwáábótsihdyu íñe ícyoocávú teene Píívyéébe avyéjuvu iúcaavéné ímíllémema ténejcu ímíllétumé múhdurá ícyahíjcyáhi.

¹³ Muuráhjáa pámeere Píívyéébe ihjyú uuballe múnaa éjyuúvú íjcyame téjyútújuco íhjúvahíjcyané dííbyé avyéjuri. Áhdurée Moitséeúvú íhjúvahíjcyá téénetu. Áámé nihnéepíyee muurá dííbye Jóáa bóhówaavéhi. ¹⁴ Aane ámuha mecáhcújtsóhajchíí mecáhcújtsó Jóáa Eriá íjcyane éhnée Píívyéébe íhjú uuballe múnaa tsííñe díbye bóhówááveíñe néhíjcyaaábe. ¹⁵ Aane ihdyu óvíi ímiááné lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

¹⁶ Ahdícyane ¿aca muutédivú íñe ámuuha ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsímedivuj. Muurá múúne lláhátsiri íicume úhbácatsíhíjcyádú ámuha páhduvé médaríívémehíjcyáhi. ¹⁷ Muurá múúne íllu úhbácatsíhíjcyáme: “Chíyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíllétú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsívarónáa tsá ámuha meímíllétú mekímoovéne.” Ehdu múúne tsíime úhbácatsíhíjcyámé íjcyadu muurá ámuúha. ¹⁸ Muuráhjáa Jóáa tsá

mítiane máchohíjcyatúne. Áhdurée tsá dibye ádohíjcyatú bíinojpácyo. Áánetúu dííbyedítýú ámuha ménehíjcyá mééííbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu dibye nééneé. ¹⁹ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnaájpidívú o ípívyééveébe. Aabe panéváré o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdityu ámuha menéhijcyáné oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. Árónáa tene pánéévénétúí méwaajácuú keená ímiááné íjcyane. Ehdúu neebe Jetsóo.

*Lléébópítýúné míamúnaa
(Rc 10.13-15)*

²⁰ Aabée tsáijyu ihjyúvá mítiane méénúráítýúronéhjí imyéénuhíjcyá coomíji múnáadítýú ditye ímítýú íhvejtsópítýúnetu. ²¹ Neebépeé:

—jMáídáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénúráítýúronéhjí o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúúca téijyúré técoomícyu múnaa ímítýú íhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco íbúwáávéiyóne. Aamée muurá íatérééjahjívú iújcámeíñe bállíjyuri ávúhcúiyá teene íhvéjtsóné uubáalle. ²² Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñe ehniíñevu ícúbáhrámeímye diitye Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyú múnaa muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné Píívyéébe nihñéétsihvúré diityémá ímíbájchócoóca. ²³ Ahdu muurá téhdure Capenaáo múnáake pajtyeíñe eene múhdumé ‘mityáhmítýá’ tsíñáávehíjcyámeke. Íjtsúcunúmeúbá íhtsútúúvéiyóne. Áánerá íllure wágóóóveímyé cúújúwá panévu. Muurá íñe méénúráítýuróné o méénuhíjcyánée Tsodóóma múnáama éijyuúvú o méénuca ímítýú íhvéjtsóne ímíjpyetéiyóme. Aacáa muurá ícyoocáplí íjcyáiyocóómi. ²⁴ Aane muurá diitye Capenaáo múnaa ávyétá íhnáho ícúbáhráméíi técoomí múnaápe ícúbáhrámeíñe ehniíñevu Píívyéébe muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchócoóca.

*Méimítýutu meke Jetsóo állíjchútsóne
(Rc 10.21-22)*

²⁵ Téijyúu Cááníma íllu íhjúvaábe:

—Ayúju Táacááni Píívyéébeéj, níjkyejii, ííñujii, íjcyane páné aabájaabéré u íjcyáábej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímiáájú ídáátsojtédívúré u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu tehjújuco tsá waajácu múnaa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsoótú teéne. ²⁶ Ahdícyane ihdyu, Lli, óví ehdu teene muhdú u ímillédu.

²⁷ Ehdúu Cááníma íhjúvátshidyu neébe:

—Muuráhjáa ihdyu Llihíyó oke picyóo tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútsu muhdú diityédítýú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútu dííbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácu muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácu muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi. ²⁸ Ahdícyane cáhawáá ookéréjuco méuráávyé ídátsó múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu ámúhakye o állíjchútsoki. ²⁹ Muurá íñe ídátsó tsaííbuwáre o íjcyaaabe ámúhakye o úwaabóné tsáma mewáájáne tehdu méíjcyaco. Áijyu ihdyu ííne ímíjyaú ámuha méíjcyááhi. ³⁰ Tsáháturo tene íhnáhootú ehdu ámúhakye o nééne ámuha meúráávyéiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo.

12

*Wáyeéévejcóóji Jetsóó mamýémú meénune
(Mc 2.23-28; Rc 6.1-5)*

¹ Áábemáa muha wáyeéévejcóóji úmihéj pñínétú mepájtyeme maáiyabáávaténéllii bajtsóháñetu meújcuéne mémajchóhi. ² Aanée paritséómú ñíiténe nées dííbyeke:

—¿Aca íveekí eene aatye dímamýémú meenu íjcyooji wáyeéévejcóóji meméénúítyuróne?

³ Áronáacáa Jetsóó nées diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáiyúu íajyabáávaténéllii íñahbéjtema téhdure Dabíúvú meénune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? ⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne imájchóítyuróné Píívyéébé ñícúvé páaa tééjá pañévú pícyámeíhíjcyané apáámyéré llúúvájte máchohíjcyánetu majchóme. ⁵ Áhdure ¿aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Moitséeúvúu téhaamíturé cáátunúné duurúvájá pañé wákimyéi múnáa llúúvájte wáyeéévejcóóji íjcyaróné wáyeééveítyuróne? Aane muurá ditye téjcooji wáyeéévetúné tsá ímityúné íjcyatúne. ⁶ Aanéjii awáá muurá teene duurúvaja ávyejúúllémeíñe ehnííñevu táavyéju. ⁷ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Ó imíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíñe. Tsá o imíllétú apááñéré oke ámuha iyámeke mecóvájtsóneri meíicúvehíjcyáne.” Aane muurá ámuha ímí mewáájácuca tsá menéétsóítyuró ímityúné meénútúrómedívu. ⁸ Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébéllii téhdure téjcooji wáyeéévejcóóji. Ehdúu Jetsóó nées paritséómuke.

*Tsáapi hójtsí Jetsóó ímíjpyetésoéne
(Mc 3.1-6; Rc 6.6-11)*

⁹ Átsihdyúu dííbyema muha méúcaavé téjcooji pihcyáávájá pañévu. ¹⁰ Áájá pañée tsaapi tsánejcúehójtsí íhyójtsi múhdurá néébeé. Áánáacáa tsaate tétsihyi íjcyame Jetsóodívú íñéétsóro nées dííbyeke:

—¿A ímí tehdújuco teene íjcyooji wáyeéévejcóóji tsaate chémémeke mebóhíítsóiyóne?

¹¹ Áánélliihyéee neebe diityéke:

—¿Aca wáyeéévejcóóji ámuha jééú obééjá wáhyéjú pañévú áákityéébeke tsá ámuha meíjchívyétsóítyuróne? Muurá ámuha meíjchívyétsóiyáhi. ¹² ¿Aanéjii awáá muurá diibye obééjá wájyúmeíñe ehnííñevu míamúnáa wájyúmeíhi! Aane muurá tsá muhdú tene néétu wáyeéévejcóóji ímíáané íjcyane meméénune.

¹³ Ehdúu diityéké íñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucoo díbye cujúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe. ¹⁴ Átsihdyúu paritséómú ípyéénemáhjáa pítyácójcatsí muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe.

Jetsóó méénuíñe tsúúcajátújuco némeíñe

¹⁵ Aanée iwáájácúne péjúcoóbe. Áábekée mítyane míamúnáa úráávyémedítýú chéméméhjike bóhíitsoóbe. ¹⁶ Áánemáa diityéké bóíjcyuube ditye muuca iúúbállétuki. ¹⁷ Ehdúu diityéké bóíjcyuube Píívyéébé íhjúu uubálle múnáájpihjáa Itsaía dííbyedítýú íllu néhdújuco:

¹⁸ Áánu ímí táwákimyéi meénuhíjcyáa téénevu o pícyoóbe. Áábeke o wájýúnéllii ó imíjýúu dííbyedi. Áánéllii Táapíichó dííbyé pañévú ó pícyoó tééne

piáábori dibye pámeekéré míamúnáake iúúballe muhdú tájtsaméí íjcyane. ¹⁹ Aabe tsá 'mityáhmítýá' íhjuváiutyú míamúnáama. ²⁰ Áhdure tsá ídáátsóméhjike dibye éhdiválléityúne. Áhdure íhtsútúnetu cahcújtsótú pañe cáhcújtsórómedítýú tsá dibye 'óvíjyacóóme' nééityúne. Ehdú páneere ímíjpyetétsóibye íavyéjuutéjyju. ²¹ Áábedívú pamévá míamúnaaré cátsípááveéhi.

Ehdúhjáa Píívyéébé íhjuvú uubáalle múnáajpi Itsaía Jetsóodítýú nééhií.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé
(Mc 3.20-30; Rc 11.14-23; 12.10)

²² Áábe éllévúu tsáápiikye tsivámé naavéné ípañe íjcyáábeke. Aabée íhjuvátuube íjcyaaabe idyé tsá hállúvatúne. Áábekée Jetsóó ímíjpyetétsoobe tsúúca íhjuváihi. Áhdurée hállúvájúcoóbe. ²³ Ááneríi tétsihyi íjcyame iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá diibyéjuco áanu Dabíiúvúj tsíménémúhaabe Críjto íjcyatú éhneváa tsááiíbye?

²⁴ Ehdúu tsaate nééne paritséómú illéébóne néjcatsíhi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá míamúnáa pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó píaabóneríye.

²⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne nééhií:

—Muurá tsané avyéjupte tsajíjtóré íjtsámeítýúmé ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure tsája múnáa ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe. ²⁶ Ahdu nééne ¿aca muhdú íívane Naavéné íhyájkíyé íjcyáábeke tsíjpiikye waagóóiyáhi? Muurá tehdu imyéenuca ílluréjuco dibye íavyéjú újovéjtsóiyóne. ²⁷ Aane muurá ámuha menéé Betsebóó píááboríyé dííbyeéjté naavémuke o wáágóohíjcyáne. Áánetúhaca ¿múúbé píááboríyé mamyémú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééítýuró Betsebóó píáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu óhdítýu meíhjuváni. ²⁸ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó oke píáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú ténetu ámuha mewáájácúro tsúúca dííbyé avyéjú ííñújiri ámúhama íjcyájucóne.

²⁹ Tsá muurá tsáápi éhné dííbyé já pañétú múha tsájtyéítýuró dííbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dííbyeke tujkénú ibóáyoca botsíi tsájtyéiyómé dííbye éhne. Árónáa tsáháubá muurá dibye ihñe múhdivú íhvéjtsóítýuróne. Ahdu íívane tsá Naavéné oke píáábóítýuró dííbye hájkímuke o wáámíuki.

³⁰ Muurá oke píaabóné ímíletúmé táwákimyéí íllure imíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáíyómeke íllure óhdítýu mútátsohíjcyáhi.

³¹⁻³² Muurá panévare ímityúné míamúnáa méénuhíjcyáronéhjí Píívyéébe ábájííveé diityedí ídáátsóvéneema. Áhdure íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedítýú ímityúné íhjuvárómedi ídáátsóvéíbye. Áánetu ihdyu dííbyé Apííchetu ímityúné íhjuvahíjcyámedi tsá dibye múijyú ídáátsóvéítýúne.

Iñéevatu méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane
(Rc 6.43-45)

³³ Muurá bajtsóháñetu ímiááhé ímí neeváhi. Áánetu átéréehé tsá ímí néevatúne. Ááneturé méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. ³⁴ Ahdu íívane ¿ímiáámejííva ámuha ímí méihjuváiya ííñimyé múeméjtéré ámuha meíjcyame?

Muurá ímityúné íííbúwá pañe íjcyámedítýú téenere íjchívyéhi. ³⁵ Muurá ímiáábé ímiáánéré ihjyúvá ímiá íjtsaméí ípañe íjcyanéjuco. Áánetu ímityuube ímityúnéré ihjyúvá ímityúné íjtsaméí ípañe íjcyanéjuco. ³⁶ Aane muurá pámeere míamúnaa úúballeé Píívyéébeke muhdú íihjyúvahíjcyánéhjí díbye páneere muhdú ditye ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchócoóca. ³⁷ Muurá tsáápiitsámá ímíbájchóíibye muhdú ditye íhgyúvahíjcyádújuco. Ímiáánéré ihjyúvahíjcyámé hallúrí tsá íiná íjcyáityúne. Áánetu ímityúné íhgyúvahíjcyámé ícúbáhráméííhi. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

*Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénúráityuróné imyéénuki
(Mc 8.12; Rc 11.29-32)*

³⁸ Aamée tsiíñe taúhbájú uwáábojtémá Jetsóó élleu itsááne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, cána bo méénúráityuróné meenu muha maájtyúmíne menéé ímiááné diibyéjuco Críjto Pájtyetétsoobe u íjcyane.

³⁹ Áánélliihyéé neébe:

—¿íveekí ámuha méimíllé teene o méénune ámuha mecáhcújtsokíjívári? Óví ihdyu Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpíi Jonáake pájtyedu néene oke pájtyénetu ámuha méwaajácú diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane.

⁴⁰ Muuráhjáa amóóbé pañe téhí déjúcori íjcyaaabe 3 coojíva. Ahdu muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke ditye cúúuube ííñújí pañe 3 coojíva o íjcyátsihdyu tsiíñe ó bóhííhi. ⁴¹ Aane muurá Níínibé cóómi múnaa ámúhadívú néétsoó íñe ícyooca íjcyáné míamúnaa ámuha mecáhcútsohíjcyátúmedívú Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné ímíbájchócoóca. Muuráhjáa técoomí múnaa diibye Jonáaúvú úwaabóné icyáhcújtsóne ímíbaavyé ímityúné íicyahíjcyánetu. Áánáa dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe ámúhakye o úwááboróné ¿íveekí tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne? ⁴² Áhdure tsáápille tsiíñe ííñújí múnáalle ámúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó úwaabóné illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné ¿íveekí tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

*Ípyée íjchívyémé pañévu tsiíñe naavéné óómiñe
(Rc 11.14-26)*

⁴³ Muurá naavéné tsaaté pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáitsíi néhcoobére. Aabe íjcyáíyotsíi íajtyúmítúnéllii íllu íjtsáméíhi: “Tsiíñe éhne bíwáábé pañévúre ó óómií ópée o íjchívyéébé pañévu.” ⁴⁴ Áhdújuco muurá óómiibye ájtyumíváné diibye ípyée íjchívyéébeke imíwu pevéébé éhne múu jaa líjyahdu néébeke. ⁴⁵ Áánéllii múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké ehniíñevu ímityúmeke diityémá tsiíñe iúcaáve dííbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhráné ehniíñevu ícúbáhraábe. Ehdú muurá ímityúmé íjcyame ídátsó ícúbáhráméííhi.

*Jetsóoke tsíju dííbyé nahbémuma újcutéróne
(Mc 3.31-35; Rc 8.19-21)*

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó íhgyúvánáa íñahbémú tsíjjuma dííbye élleu tsááme wajtsíi tétsihvu áachívu. Aamée imíllé íihgyuváné dííbyema. ⁴⁷ Aanée tsaate úúballé dííbyeke. Néémépeé:

—Áátye éhtsíhyi áachi díñahbémú díítsíjjuma íjcyamévá imíllé úúma íihgyuváne.

⁴⁸ Áronáacáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé táátsíjjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

⁴⁹ Ehdúu íñétsihdyu múúhakye úúbácyunúúbéré nééhií:

—Áánerá téhdure ámuha pámeere wahárómú, táñahbémú, táñaallémú, méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha méijcyame. ⁵⁰ Muurá Llihíyó níjkyéjiri íjcyáábeke cáhcujtsómé dibye ímillédú íjcyame ímiááné tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, wahárómu.

13

Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju
(Mc 4.1-9; Rc 8.4-8)

¹ Ehdúu Jetsóó diityéké nétsihdyu muha dííbyema méijcyájatu mepéé únéú úniúvu. ² Átsihyíi muha méijcyánáa idyé mítyane míamúnaa píhcyaaavéjucóó dííbyedívu. Aamée téhíwájú hallúrí íjcyánáa mííne pañévu úcááveébe. ³ Aabée téémí pañétú diityéké mítyane panévatu iúwaabóné úúbállehíjcyá tsíeménéhjitu. Téijyúu tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi:

—Tsaapíhjáa íwajcyóhá trígoúúhá bájtsóobe íllure wávárajcóhi. ⁴ Aanéhjáa dibye wávárajcónetu tsáuhji juuváj píínévu dójccone coomímú méhdojéhi. ⁵ Ááné tsiúhjhjáa néwayúúné raahóvu dójcoúhjí ícúíwuuré ííñé tétsii ííñu imíchi íjcyátúnéllíhíye. ⁶ Áróhiibájíhjáa chemé núhbá allóócori hállúháñeríyé tébajkyéjé íjcyánéllíhíye. ⁷ Ááné tsiúhjhjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcóné hallúvú tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojco imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyénetu tsáhiibájí neevá mítyane. Ááné tsihíibájíhjáa llííñevúré neeváhi. Ááné lliíñevuréjucóhjáa tsíhiibájí neévane. ⁹ Aane ihdyu óvíi llééboome icyáhjútsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó úwáábó túhútsóhíjcyáne
(Mc 4.10-12; Rc 8.9-10)

¹⁰ Ehdúu dibye néénéllii muha dííbyeke menéehíi:

—¿Aca íveekí tsíeménetu ú úúbállehíjcyá u úwaabóne? ¹¹ Áánélliihyée múúhake neébe:

—Muurá ihdyu ehdu ó úwáábohíjcyá Píívyéébe ámúhake iwáájácútsó muhdú íavyéjú íjcyanévu. Áánetu oke cáhcújtsótúmeke tsá dibye wáájácútsótú téénevu eene ámúhake iwáájácútsódu. ¹² Muurá ímiáájú imíllémedívú bóhówájtsóiibye éhniíñevu ditye iwáájácúki. Áánetu teene imíllétúmedívú tsá dibye bóhówájcaáyóityúne. Tsáijyu múu áyánévu ditye wáájácúroné muurá íllure dojtúcuúiibye diityédítyu. ¹³ Ehdu néénéllii muurá o úwaabóné tsíeménéhjitu ó úúbállehíjcyáhi. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyúmíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. ¹⁴ Ehdu ícyahíjcyámé Píívyéébe ihjyú uuballe múnáajpíi Itsaía íllu néhdújuco:

Uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íajtyumíjúcooróné tsá ditye wáájácúityúne. ¹⁵ Dityé íjtsaméi ímí neétúnéllii tsá ditye ímíñeúvú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáájácúmeítyúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjííva tehdu óhdi íjyácunúmekéjíí ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúu neebe Itsaía.

¹⁶ Áánetu ihdyu ímí ámuha melléébónéllii tsúúca méwaajácú íñá tene neéiyóne. Áhdure muurá ámuha maájtyumíne tsúúca méwaajácú íñá íjcyane. Áánéllii ihdyu méimíjyúú téeneri. ¹⁷ Muuráhjáa éjyúúvú íjcyame Píívyéébe ihjyú uuballe múnáama tsijtye Píívyéébeke úráavyehíjcyámé imíllehíjcyará

iájtyumíne íñe ícyooca tsúúca ámuha maájtyumíne. Áronáacáa tsá téjyju di-ityédívú tene ajtyúmídú neétune. Áhdurée imíllehíjcyarómé illéébone íñe ícyooca ámúhake o úwáábohíjcyáné uwááboju. Áronáacáa tsáhái téjyju tene bóhówáávetúne.

Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne
(Mc 4.13-20; Rc 8.11-15)

¹⁸ Cáhawáá ímíñeúvú meíjtsó bajtsó múnáájpidítýú íjcyáné uwááboju ñná neéiyóné o bóhówajtsóne. ¹⁹ Muurá nijkyéjiri íjcyaa Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju tsaate lléébójúcooróné Naavéné diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane neéiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ²⁰⁻²¹ Áánetu teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré neéné mávaríjchojúúné íjcyanehjí iáábucújúcoótúnetu illuréjuco teene ihvejtsóne. Aane neéiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí imíwu ííñeróné núhbá allóócori chémene. Ehdú muurá patyéhíjcyáné ímí cáhcújtsótúmema. ²² Áánetu tsaate tsúúca ímí téené uwááboju llééborómé mítyane íjí avyéjuriyé itsúúrameíñélli ténejcu ábájívehíjcyáhi. Aane neéiyóné eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné illure dúhcúvaténe. ²³ Áánetu ihdyu íjcyámé tsaate teene illéébone cáhcujtsómé ímí tehújuco úráavyehíjcyáme. Aame muurá eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áámedítýú íjcyámé tsaate éhniíñevu ímí Píívyéébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa teene trígóhiibáné imíwu píívyene mítyane neévadu neémeé. Áánetu íjcyámé tsaate ihsútáwu ímí Píívyéébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa llííñevúré neévahiibájídú neémeé. Áámedítýú muurá íjcyámé tsaate diityé llííñevúréjuco úraavyémé eenéhjáa máihstúnéré neévahiibájídú neémeé. Ehdúu Jetsóó bóhówajtsó bajtsó múnáájpidítýú íjcyáné uwááboju.

Trígójí pañé bñvatu íjcyáné uwááboju

²⁴ Téhdurée tsiíñe úwááboobe tsaapi íúmihe bájtsónetu. Neebépeé:

—Muurá Píívyéébé avyéjú tsaapíhjyáa íúmihe bájtsójedú. ²⁵ Dibyéhjáa íbájtsójeéne óómíñe déjuvu tsaapi dííbyeke múnáátsohíjcyaa bájtsóje bñva trígo díbye bájtsóné raahóri. ²⁶ Aanéhjáa keemévé teene ímiáané ikyéémévéne neéváné tujkéveriye. ²⁷ Aanéhjáa dííbye tépallí aabájáábé únú múnáa iúújéne neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ááneráhjáa ímiáánéré méúmihe mebájtsónáa ¿kiátú íjcyane bñva ííñe téené raahóri? ²⁸ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tsaapíubá oke múnáátsohíjcyaa ehdu meenúhi. Áánéllíihyéhjáa neéme dííbyeke:

—Cána muha mewáámíuki. ¿Mítýá óví íjcyáne? ²⁹ Ehdúhjáa dítye neénéllíi neébe:

—Tsáhaá. Muurá ámuha teene metabáhcýóhajchíí bajtsóháñé ámuha métútávajtsoóhi. ³⁰ Áánéllíi ihdyu óvíjyucóí meíhvéjtsóíñé tsanéécú ikyééméveki. Tsanéérei teene ímiááne neévá maááhívétsócooca ámúhake o neé ámuha metabáhcýóné pájtsuuhójí mechíjchu mecóvajtsoki. Áánetu ihdyu ímiááne maááhívétsóne ímíñeúvú mépícyoóhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íúmihe bájtsónetu.

Mojtáátsa neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mc 4.30-32; Rc 13.18-19)

³¹ Áhdurée tsiíñe úwááboobe 'mojtáátsa' némeíñe uméhetu. Neebépeé:

–Téhdure idyé muurá Píívyéébé avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñé neeváúwu tsaapi bájtsoné ííne imíjyaú ávyétá mityáhé kéémevédu. ³² Muurá panévá neváúúné Iliíñévúré íjcyáróúwúutu ííñehe keemévé panévá bajtsóhééné ehniíñevu bájú uméhedúhe. Ááhé pañévú muurá wahpéjité ijcyóváhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó mojtáátsáhetu.

Pááá ooríchotu íjcyáné uwááboju
(Rc 13.20-21)

³³ Téhdurée pááá ooríchotu úwááboobe nééhií:

–Muurá tsáápille haríínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééné ooríchotu pícyooróné páneeréjuco óórichódú idyé teene Píívyéébé avyéju.

Jetsóó úwaaabóné tsíeménéhjitu úúbálléhíjcyáne
(Mc 4.33-34)

³⁴ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu úúbállénej tééveri úwáábohíjcyá míamúnáake ímíñeúvú iwáájácútso ñná úwááboju nééiyóne. Tsáháa díbye pevénére úwáábohíjcyatúne. ³⁵ Ehdúu úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa íllu néhdújuco:

Muurá tsíeménéhjitu o úúbállénej tééveri ó waajácútsoó táuwaáboju ñná nééiyóne. Muurá ó bóhówájtsoó íñéé ííñújima páneere Píívyéébe ípívyéjtsóijyújuco íjcyáronéhjí múha wáájácútunéhji.

Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi néhdújuco Jetsóó úwáábohíjcyáné tsíeménéhjitu.

Bíivátú íjcyáné uwááboju Jetsóó bóhówajtsóne

³⁶ Átsihdyúu ílluréjuco míamúnáake ípítyájcóne díbye ááhívu pééneé. Áhullévúu muha dííbyeke menééhií:

–Áyu cána múúhadívú bóhowájtsoó úmíhé pañe bíiva íjcyánetu íjcyáné uwááboju ñná nééiyóne. ³⁷ Áánéllíihyée múúhake neébe:

–Eene ímiá bájtsoó bájtsoobe muurá oo Míamúnáajpidívúu o ípívyééveébe. ³⁸ Áánetu teene úmíhe ‘páneere ííñújiri míamúnáa íjcyane’ nééiyóne. Muurá eene ímiá bájtsoó Píívyéébé avyéjúejte íjcyane nééiyóne. Áánetu bíiva ‘Naavéné icyánéjcuriyé íjcyáné míamúnáa íjcyane’ nééiyóne. ³⁹ Áánetu eene tépallí múnáajpikye ímúnáajtsóne bíiva bájtsoobe muurá pañetu dííbye Naavéne. Áánetu ‘íñe ííñújima páneere ílluréjuco níjkévaíñé’ nééiyóné eene bajtsóháñé ááhívétsómeíñe. Áánetu díitye eene bajtsóháñé ááhívétsómé ‘níjkyéji múnáa íjcyane’ nééiyóne. ⁴⁰ Muurá éhne múúne úmíhé pañe bíiva mepíhñune mecóvajtsoódú pajtyéíñe díitye Naavéné icyánéjcuéjtéma. Aame wágóóové cúújúwá pañévú íñe ííñújiri múhdurá míamúnáa ícyahíjcyáné díityémá níjkévacoóca. ⁴¹ Muurá Míamúnáajpidívúu o ípívyééveébe ó táúhbaá tahñéjité níjkyéji múnáake díitye íhdyúétsihvu ípíhjájuco díitye ímítyúmeke táavyéjúejtéké ímítyúnejcúvú íbúwátsohíjcyámeke. ⁴² Áameke cúújúwá pañévú díitye wáojcómé téewá pañe íjcyame íhwañeene ííhdóne taá íícúbáhrámeíñeri. ⁴³ Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé dííbyé avyéjú pañe íjcyame cádiúcúnuú éhne múúne nuhba cóójíejpi ájchúcunúdu. Aane ihdyu óvíi ámúhadítyú lléébome icyáhjújtsóne tehdu íjcyáhi.

Ímíwu nééné tsíeménetu íjcyáné uwááboju

⁴⁴ Téhdure idyé Píívyéébé avyéjú ílluú:

–Tsaapíi tsátsii ííñújíi pañe ávyétá mityáné wájuryémeíñé tsíeméné íajtyumíné tétsihvúré íhvétsoíñúhi. Ááneríi íímíjyúúvéne páneere ítsíeméné íñáhjíhénúne dsíídsima tétsii ííñúji áhdoobe iyéjucu téénema íjcyaki.

Imíwu néené neewáyu tu íjcyáné uwááboju

⁴⁵ Téhdure muurá Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsaapi náhjíhe múnáajpi imíwu néené newáyuúné mítyane áhdótsámeíúhjí néhcohíjcyádu. ⁴⁶ Aabe muurá tsau íajtyúmícooca páneere ítsíeméné íñáhjíhénúne dsíídsima teeu áhdóhi.

Tsínucóóhotu íjcyáné uwááboju

⁴⁷ Téhdure Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsíínúuri amómeke meújcu du. ⁴⁸ Muurá múúne tsínú múnáa itsínúúmeke técoohóríyé téhí úníúvú itsájtyéne pihcyú ímíá amómeke. Áánetu doorátujtéké ílluréjucu ditye wámíúúne. ⁴⁹ Ehdú muurá pajtyéíñe míamúnáama Píívyéébe páneere ííñúji níjkévátsoooca. Muurá níjkyéji múnáa dówajcároó ímíáámedítýú ímítyúmeke. ⁵⁰ Áámeke cúújúwá pañévú ditye wájojcomé tééwá pañe íjcyame íhwáñeene íhdóne taá ícúbáhrámeíñeri.

Béhnéma tsúúccáanéécú imíwu néenéécutu íjcyáné uwááboju

⁵¹ Ehdúu Jetsóó íúwáábóné níjcautu néé múúhake:
–¿A ícyooca ámuha mélleebójucóó íñá nééiyóné o úwáábohíjcyáne? Áánéllíhyée muha menéé:

–Ééé Ávyéjuúbej, ímí muha mélleebó ícyooca íñá tene nééiyóne.

⁵² Áánéllíhyée neebe múúhake:

–Muuráhjáa tujkénúene Píívyéébé taúhbaju úwáábohíjcyámema ícyooca tsúuca íjcyáné míñéecu uwáábó íhdéénema béhne Píívyéébé avyéjutu íjcyane. Aane muurá teene íhdéene Píívyéébé waajácúháámí pañe íjcyáhi. Áánetu íñe béhne ámúhadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

*Jetsóó Natsaréeri úwaabóne
(Mc 6.1-6; Rc 4.16-30)*

⁵³ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjítu íúúbállénej tééveri íúwaabóné níjkevádú muha mepéé tétsihdyu. ⁵⁴ Aamée muha méúújeté Natsaréevu díbyée píívyécoomívu. Áijyúu idyé úwaabójucoobe tétsii múnáake pihcyáávéjé pañévu. Áábedíi íúllévenúne néjcatsímye:

–¿Aca kíátú aabye íújcúné waajácuri panévaré méénúráítýúronéhjí méénuhíjcyáhi? ⁵⁵ ¿Aca tsá éhne aabye úméhewááné wákimyéi múnáajpi hajchi íjcyatúne? ¿Aca tsá éhne tsíiju Maaríá íjcyatúne? Muurá díbyé nahbémú Jacóóboo, Jotséee, Tsimóoo, Jóodaá, éhdume. ⁵⁶ Áhdure muurá íñaallémú íchihyí. Aabéjii muhdú ¿kiátú waajácú ehdu nénehji múu méénune?

⁵⁷ Ehdúhjáa dííbyedítýú íñééne tsá ditye cáhcútsohíjcyatú díbye díityéké úwáábohíjcyaróne. Áámekée neébe:

–Tsiytye muurá ihdyu avyéjuullé Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpiíkye. Áánetu íhyájkímú íjcyarómé tsá ávyéjuúllétú dííbyeke.

⁵⁸ Ehdúu dííbyeke ditye cáhcútsohíjcyatúnéllíi tsá éhníñevu díbye méénújúcootú méénúráítýúronéhjí tétsihvu.

14

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjívéné (Mc 6.14-29; Rc 9.7-9)

¹ Aanéhjáa dííbyedítú tsaate úúballé Gariréa iñújí avyéjuube Heróódeke.

² Áanéllihyéhjáa neebe iúnú múnáake:

—Tsáijyu múúne tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bohííhi. Téénéllii muurá eene piivyéteebe méénúráityúronéhjí imyéénune.

³ Diibyéé muurá Heróóde nééjuri dsíjívetsómé Jóáakeé. Muuráhjáa dííbyedívú iékéévetsóne úwááñéhiyi ichíjchútsóóbedívú cuvéhoojánútsoóbe. Ehdúhjáa méénuube iñahbe Peripé taaba Herodía dííbyemáyéjuco íjcyalle nééjuri. ⁴ Diibyééhjáa Heróódeke íllu nehíjcyaaabe Jóáa iñáhbé táábama díbye íjcyánetu:

—Tsá muurá tene ímityú díñáhbé táábake u táábaváne.

⁵ Ehdúhjáa díbye néhíjcyáné hallútú imílléroobe téijyúréjuco ídsíjívetsóné dííbyeke. Áronáacáhjáa nuhnéveebe Piívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi díbye íjcyane iwáájácúne míamúnaa dííbyeke ávyejúúllehíjcyanéllihye. ⁶ Áijyúhjáa ítsímávajcójí úújeténéllii díbye Heróóde wáñehjívatéhi. Áané pañéhjáa ídsídúelle Herodía aiyúwá wahtsí pámeere úúbámyé úmíwávu. Aanéhjáa dííbyeke ávyéta ímí pájtyéneri ímíjyúúveebe mítyane. ⁷ Áanéllihyéhjáa díílleke neebe ñná dille dííbyeke táúmeíñevu íajcuíñé ímíáané állítyuubére.

⁸ Áanéllihyéhjáa tsíju úwaabódújuco dille nééne dííbyeke:

—Ó imíllé oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáa nívaúvú bohtájiri.

⁹ Ehdúhjáa dille nééne kímóhcó dííbyeke pajtyéráhi. Áronáacáhjáa iállítyúné díbye nééne pámeere dííbyé uubámyé lléébójúcóónéllii tehdu méénuúbe.

¹⁰ Aabéhjáa tsúuca tsaatéke wallóo díbye Jóáa cuvéhóójari íjcyáábeke dítye ikípíyuúcuté ihñiwau. ¹¹ Ahdújucóhjáa péeme ikípíyuúcuté tsívane bohtájiri. Áaúvúhjáa ajcúme díille bádsíjcájake. Áaúvúhjáa ájculle tsíjjuke.

¹² Áanéllihyéhjáa dííbyeúvú mamyé mú tsáame dííbyeúvú ítémeho iújcújene cuuúhi. Átsihdyúhjáa Jetsóo éllevu ipyééne úúballémé ehdu Jóáake tene pájtyene.

Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne (Mc 6.30-44; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

¹³ Átsihdyú muha mepéé mñneri tsíhyullévú múha íjcyátúhullévú múúhayé meíjcyároki. Áronáacáhjáa tsúuca míamúnaa waajácújucoó kiávú muha mepééneé. Áhullévújucóhjáa dítye péécunúne íjchityu pacóómivá múnaáre.

¹⁴ Aané téhullévú muha meúújeténáa mñné pañétú Jetsóo íjchívyeebe ítécunú tétsihíjyucó míamúnáácóbaúvú íjcyane. Áamedíi ídáátsóvéne bóhíitsoobe chéméméhjikhéhjáa dítye tsájtyémeke. ¹⁵ Áijyú tsúuca cuvéhéréjuco tene néénéllii muha menéé dííbyeke:

—Tsúuca cuvéhéréjuco teene múubará íjcyátútsihyi meíjcyánááca. Ílluréjuco wallóo íjtyéke íchíj piíhírí íjcyájáhjí múnáadítú tsíéméné iújcune dítye imájchoki. Muurá tsá imájchoma dítye íjcyatúne.

¹⁶ Áanéllihyéé neebe múúhake:

—Ívéemekéami ó wálloój. Ámuháyé bo mémajchótsoj.

¹⁷ Áanéllihyéé muha menéé dííbyeke:

—Áronáa méhdi tsáhojtsíhovaré páahóónema mítyétsiye amóóbemútsi.

18 Áánélliihyée neebe múúhakyé:

—Áyu cána metsívaj.

19 Ehdúu múúhakyé iñééne diityéké neebe ditye iáhcúbaki. Átsihdyúu teene páahóóné amóóbemútsima iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáámevu icyárúúvéne. Áánemáa teene idyóhdáhínunévú múúhakyé dibye ájcune muha méwajtú pámeekére. 20 Aanée muha memájchónetu pámeere méoovéhi. Áánetúu coéváné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. 21 Aamée eene diityémá muha memájchome wajpíímúré 5,000-meváubájháa walléémuháñema tsime éévémeítyúrónááca.

*Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene
(Mc 6.45-52; Ja 6.16-21)*

22 Ááné boonétúu Jetsóó múúhakyé nées muha dííbyé ihde miiñneri mepájtye tsíñejcúeúvú dibyéi míamúnáake pítyájcóné hajchóta. 23 Aabéhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu péé iye muha íjcyátúhullévú cámeñbaúvú Píívyéébema iihjyúvaki. Aabéhjáa íjyunú téhullévu. 24 Áánáacáa muha tsúúca pínééuríjyucó meíjcyánáa ávyétá ihnáhó kíjyébama nohji múúhakyé wájojcohi. 25 Aaméikyée muha mepéépiñáa cóójí pañévú diibyéhjáa Jetsóó tsájucóó múúhá tujkévetu nújpácýó hallúrí úlleebére. 26 Áábekée muha maájtyúmíne meíllityéne menéjcatsíhi:

—¡Áyúúj, naavénecobáubá bo eene aabye tsáá métujkévetuj!

27 Árónáacáa neebe múúhakyé:

—¡Méíllityédíñe, oóre!

28 Áánélliihyée Péédoro nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áyu cána ímiááné diibyéjucó u íjcyáhajchíí o péé diéllevu ehdu nújpácýó hallúri.

29 Áánélliihyée neébe:

—Cáhawáá dichaj.

Ahdújucóo Péédoro miiñnetu níityeíñúné nújpácýó hallúrí úlleebéré dííbye éllevu. 30 Árónáacáa kíjyeba ávyétá ihnáhó néeneri iíllityéne ílluréjucó dibye búuuvéne. Aabée dííbyedi wáníjcyámeíbyé néehí:

—¡Ávyéjuúbej, oke ihdyu pájtyetétso!

31 Áánélliihyée íhyójtsitu iékéévéébeke neébe:

—¿Aca íveekí tsá oke ímí u cáhcújtsotúne?

32 Aamútsíi miiñné pañévú úcáávénáa tsúúca kíjyeba íhvetéhi. 33 Áijyúu pámeere téemí pañe muha meíjcyame Jetsóó lliiñévú memíhmóúbáne menéehí:

—Ímiáánéjucóha ihdyu Píívyéébé Hajchi uú.

*Chéméméhjike Jetsóó bóhítsóné Genetsarée iñújiri
(Mc 6.53-56)*

34 Ehdúu muha úneu mepájtyeme méúújeté Genetsarée iñújivú. 35 Aanée tétsíi múnaa Jetsóoke iwáájácúne úúballé pahúllévare téené iñúji múnáake. Aamée tsívahíjcyá chéméméhjike dibye íbóhítsoki. 36 Aamée dííbyeke nées íwajyámúubávúré dibye idyómájcótsó íbóhíki. Ahdújucóo ímiááné dííbyeke íwajyámutu dómájcóméjucó bóhíhíjcyáne.

15

*Ímichi ñná míamúnáake tútávajtsóne
(Mc 7.1-23)*

¹ Áhdurée tsáijyu Jerotsaréetu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jetsóo éllevu itsáane néé dííbyeke:

—¿Aca íveeki dímamýmú tsá méénuhíjcyatú méíhdé múnáaúvúu úwáábohíjcyádu?

² Tsá muurá ditye nítyámeíhíjcyatú imájchóíñé ihde Píívyéébé úmíwávú múúne meímíbájchómeíñé memééne.

³ Áánéllihyéee neebe díityéke:

—Árónáa muurá téhdure Píívyéébé taúhbaju nééne tsá ámuha melléébohíjcyatú ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánéllíhye. ⁴ Muurá dííbyé taúhbaju nééhií: “Ámúháj caanímuke múu iwájyúne avyéjuulléhi. Áánetu íllure cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjívéhi.” ⁵ Ehdu muurá tene néérónáa ámuha tsíñejcúvúré méúwáábohíjcyáhi. Muurá ámuha ménehíjcyá tsaapívá cáánímútsikye ipíaabóné ímíllétúhájchíí nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámúhtsikye o píaabóne. Muurá ámúhtsikye o píaabóiyódú ívane Píívyéébekéréjuco o íícuvéne.” ⁶ Aanévá ehdu ihjyúváróóbé hallúrí tsá ñná íjcyatú díityétsikye díbye píaabótúrónáaaca. Ehdu muurá ámuha méúwáábohíjcyáhi. Aame muurá ámuha Píívyéébé taúhbaju íllure méwaagóohíjcyá ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánéllíhye. ⁷ Ímiáámeúvúdu ámuha méícyahíjcyá bañú múnáa ámuha meíjcyame. Muuráhjáa ímiáánéjuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaiá ámúhadítú nééneé:

⁸ Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuriye. Tsá ávyeta íííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁹ Íllure íállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iye ípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúúné iúráávyéúvúdu.

¹⁰ Ehdúu íñétsihdyu Jetsóo tsiíñe pámeere tétsii íjcyámeke nééhií:

—Ímíñeúvú melleebúcunúco ñná nééiyóné ámúhakye o nééiñe ámuha mewáájácuki. ¹¹ Muurá panévaré míamúnaa óóvene tsá díityéké tútávajtsótúne. Muurá ihdyu díityé ííbúwá déjúcotúré ímítyúné íjtsaméí tsáane díityéké tútávajtsóhi.

¹² Ehdúu díbye néénéllii muha dííbyeke menééhií:

—¿Aca ú waajácurá eene ehdu u nééne aatyé paritséómuke ávyéta tsaríyé pájtyene?

¹³ Áánéllihyéee neebe múúhakye:

—Muurá múúne úmíhé pañétú mépée mebájtsótúné uméhé ííñehe metábahjyúcúne méwaagóóhi. Ehdu muurá níjkyéjiri íjcyabe Llihíyó avyéjuejte íjcyatúme ímítyú ícyahíjcyámé wágóóóveéhi. ¹⁴ Áeméjté íjcyamedi tsá meíícúvéityuróne. Muurá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu tsá ditye wáájácúmeítyúne. Muurá tsahdúré hállúvatúme íjcyame tsátyéjcatsíyómé tsaméhjjuco áákityéiyóné wáhyéju dííváné pañévu. Ahdu muurá díitye. Ehdúu Jetsóo nééhií.

¹⁵ Átsihdyúu Péédoro néé dííbyeke:

—Áyu cána bo múúhadívú bóhowájtsó peíyene u nééne uwááboju ñná nééiyóne.

16 Áánélliihyée neébe:

—¿Aca ihdyu eene ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácutú ìná tene nééiyóne?

17 Muurá panévaré meóóvehíjcyanéhji pevénéré méjpiítyu pajtyéhi. 18 Áánetu ihdyu míamúnáá ííbúwá déjúcoturé ímityúne íjtsaméi tsááne diityéké tútávajtsóhi. 19 Muurá diityé ííbúwá déjúcotu ichívyehíjcyané panévaré ímityúne íjtsaméi ílluúne: Ditye dsíjívétsócatsíhíjcyanéhji, ditye ihdícyámema dómácócatsíhíjcyanéhji, ditye nánicyatsíhíjcyanéhji, ditye állícyatsíhíjcyanéhji, ditye tsíjtyedi néhni íhgyúvahíjcyanéhji. 20 Énehji ihdyu diityéké tútávajtsóhi. Tsá eene Píivyéébe úmíwávú íímíbájchoméiyóne íhyójsine níjtyámeityúmé májchone diityéké tútávajtsótúne. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

*Tsúñé iñújí múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mc 7.24-30)*

21 Átsihdyúu muha mepéé Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyané iñújívu.

22 Átsihyíhgyáa íjcyalle Canáa múnáalle Jetsóo éllevu tsáá íllu wáníjcyámeíllére:

—Ávyéjuúbej, Dabííuvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabej, óhdi ihdyu dídaatsóve.

Ájyúwa naavéné ípañe íjcyalle ávyétá íhnáhó ícúbáhrámeíhi.

23 Ehdúu dille néérónáa tsá díbye ìná néétu díílleke. Áánélliihyée muha dííbyeke menééhií:

—Áálleke píáábo dille íóómiki. Íjyévé medéjutu wáníjcyámeílléré tsááhií.

24 Áánélliihyée neébe:

—Tsáháa tsíjtye múnaa jodíómú íjcyátúmeke o píáábo o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu Píivyéébe oke wallóo íjraéémuke o píáábo éhne múúne obééjámú mújtadu néémeke.

25 Ehdúu Jetsóó néérónáa ídátsójkímyeílléré dííbyé lliñévu ímímóúúvéne nééhií:

—¿Ávyéjuúbej, árónáa óvíjyuco ihdyu oke píáábo!

26 Árónáacáa neébe:

—Tsá muurá tsaapi ítsíímedítyú majcho idyójtúcúne oohímyekéréjyuco téénevu ájcúítyuróne.

27 Árónáacáa neéle:

—Ihdyúhde tehdújúcoóro, Ávyéjuúbej. Árónáa muurá múúne oohímyé íjcyarómé majchó íaabájajte májchónetu dójcnéwuúji.

28 Áánélliihyée neébe díílleke:

—Ímíáánéha oke, muulle, u cáhcujtsóhi. Ahdícyane ihdyu óví uke ó píáabóhi. Ehdúu Jetsóó díílleke néené tujkéveríhgyáa tsúúca dííllé ajyúwá bohíjucóóhií.

Páhduvaré néene chémeháñeri chéméméhjike Jetsóó bóhítsóne

29 Átsihdyúu muha tsííne Gariréa unéuvu mepééme tétsihvu meúújeténáa páhbaú hallúvú ácúúveébe. 30 Áábedívúu idyé mítyane míamúnáa píhcyaaavémé tsivácunú páhduvaré néeneri chéméméhjike: Úllétúméhjike, hállúvatúméhjike, íhgyúvatúméhjike, pevéviiújí néméhjike, tsíjtye tsííñéeméneri chéméméhjike. Áámécóbaúvukée bóhíitsohíjcyáabe. 31 Ááneri míamúnáa ullévenúhíjcyá eené íhgyúvahíjcyatúmé tsúúca íhgyuvájúcóóneri, páviiújíi némehji ímíjpyeténeri, úlléhíjcyatúmé tsúúca úlléjúcóóneri, hállúvatúmé hálluvájúcóóneri. Áánemáa duurúvámé muha mecáánívahíjcyáabe Píivyéébeke.

*Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mc 8.1-10)*

³² Áané boonétúu Jetsóó múúhakye néehí:

—Mítiane ó ídáátsové íjtye tsúúca pápihchúúj coojívájucó mééma íjcyámedívú imájchó óúúvéneri. Aane tsá o ímíletú májchótúmeke o wállóóiyóne. Tsáijyu múu juuvávyúré chéméiyómé ájyáháñeri.

³³ Áánélliihyée muha menée díbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújcúnetu mémájchótsóiyá áyámekéjǐíva múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

³⁴ Áánélliihyée múúhakye neébe:

—¿Aca múhduná méhdi majcho? Áánélliihyée muha menéeíhí:

—Íjcyáné 7-hova páahóónema áyánéwu amóme.

³⁵ Áánélliihyée neebe ditye íáhcúbaki. ³⁶ Áánemáa teene páahóónema amómeke íekéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúu idyóhdáhinunévú múúhakye ájcuube muha mewájtú diityéke. ³⁷ Áánée imájchóne pámeere tsaímíyé óóvénetu coéváné 7-rujtsíva. ³⁸ Áánée diitye májchome wajpíímúré 4,000-mevábáhjáa walléémuháñema tsiime éévémeítyúrónáaaca. ³⁹ Ehdúu imájchótsóné boonétú botsíi wállóobe diityéke. Átsihdyúu muha mǐíneri mepée Máádará cóómí íjcyáhullévu.

16

Paritséómuma tsadotséómú Jetsóoke néé méénúráityuróné dibye imyéénuki
(Mc 8.11-13; Rc 12.54-56)

¹ Áijyúu paritséómuma tsadotséómú tsáá Jetsóo éllevu. Áamée díbyeke imújtátsóro néé íévéhoowávú méénúráityuróné dibye imyéénuki.

² Áronáacáa neebe diityéke:

—Muurá cuuvé pañe níjkyeji tújpañúnetu ámuha méwaajácú tsíjcyooji ímí nééíñe. ³ Áánetu cúúvénetu teji tújpañúcooca ámuha méwaajácú téjcooji ímítyuj cóójí íjcyaiñe. Ehdú muurá ámuha ímiáámeúvúdú méwaajácú muhdú néijyu muhdǐívané cóójí íjcyaiñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáajácú okée iwállóone tsúúca ámúhakye Píívyéébe páhdúváré nénehji imyéénúneri úúballéjúcohijcyaróne? ⁴ Aame ámuha ímiáámejǐí ¿íveekí méimíllé méénúráityuróné o méénune téénetu oke ámuha mecáhcújtsokíjǐívari? Óví ihdyu Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú ímiááné diibyéjucó o íjcyane. Ehdúu Jetsóó diityéké néené boone muha diityédítýú mepée tsiéllévúréjucó.

Paritséómú uwáábójutu Jetsóó ímamyémuke téíbúwajtsóne
(Mc 8.14-21)

⁵ Aamée únéú tsiñéjcvu muha meúújetétsihvu méítsaavé múúha májchóhjáa muha maábáǐívéne. ⁶ Áánáacáa Jetsóó múúhakye néehí:

—Téííbúwá méíjcyaco. Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhne pááá ooríchori.

⁷ Ehdúu múúhakye dibye néénéllii muha ménéjcatsíhi:

—Méubáhané médóviyíjcyó páááhóubaré metsívátúnéllii ehdu meke neébe.

⁸ Ehdúu muha meíjtsámeíñe iwáajácúne neebe múúhakye:

—¿íveekí ámuha apááñeriyé meíjtsámeí memájchó mééma íjcyátúneri? Áánélliihyéha ihdyu tsá ímí ámuha oke mecáhcújtsotúne. ⁹ ¿Muhdú wáajácúpityúmé ámuúha? ¿A tsá ámuha mewáajácú okée 5-hovátúre páahóónetu 5,000-meváké o májchótsónetu pívárújtsívá pátyeevéne?

10 Áhdure ¿aca tsá ámuha meítsáávetú éhnée 4,000-meváké 7-hovátúré o májchotsónetu múhdúrujtsívá cóeene meújcune? 11 Aane ¿muhdú íívane tsá ámuha mewáájacutú tsííñeriyé ámúhama o íhjúvaróné ámúhake o nééneé: “Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori?”

12 Ehdúu dibye néénetu botsíi muha méwájacuuvé ímiááné téénetu dibye múúhake néétune. Ihdyúhacáa paritséómuma tsadotséómú uwáábó múhdurá nééne múúhake mújtátsóiyónetu muha metéhmémeí dibye múúhake nééneé.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mc 8.27-30; Rc 9.18-21)

13 Átsihdyúu muha ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí íjcyané ííñújivu meúújetétsihvu múúhake neébe:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnáa óhdityu nehíjcyá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedítu?

14 Áánéllihyéé muha menéehíí:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáava tsiíñe bóhíibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éíjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé íhjúu uubáalle múnáadítu Eríaa, Jeremíaa, íjcyámútsidítu tsaapi u íjcyane.

15 Ehdúu muha menéénéllíi múúhake neébe:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehíí?

16 Áánéllihyéé Péédoro nééehíí:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoobe ímiáábé Píívyéébé Hajchi.

17 Áánéllihyéé neébe:

—Tehdújuco, maímijyúhde tsáama uu Tsimóó Jonáa hajchi u íjcyaaabe. Óví Píívyéébe uke píaabóhi. Tsá muurá míamúnáa uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjúvatúne. Muurá ihdyu níjkyéjiri íjcyaaabe Llihíyóré uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjúváhi. 18 Áábeke téhdure uke o néé Péédoro dímyémé íjcyane ‘nééwayu’ nééiyóne. Muurá nééwayu ñná wááótuúdu u néébe u íjcyaa múhdumé oke cáhcújtsómedítu ímichi ídyéjúcójpi. Áánéllíi muurá tahñéjte íjcyameke tsá ñná muhdú méénútyuróne. Muurá dsíjívéjúcoorómé tsiíñe bóhííhi. 19 Áhdure uke ó pícyóó díjtyééveri míamúnáa iwáájacu muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjújte íjcyaiñe. Aane íñe ííñújiri múhdurá ícyahíjcyané míamúnáa díuwááboju cáhcújtsotúmé tsá téénejte íjcyatú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco. Áánetu teene cáhcujtsómé ímí ícyahíjcyámé téénejte íjcyá dííbyere néhdújuco.

20 Ehdúu íñééné boone múúhake neebe muha muucá meúúbállétu ímiááné dííbyjuco Críjto mépájtyetétsoobe díbye íjcyane.

Ídsíjívéíñe Jetsóó úúballéne
(Mc 8.31-9.1; Rc 9.22-27)

21 Átsihdyúu múúhake úúballébe muhdú Jerotsaréevu péébeke túkévéjtsótemá llúúvájte avyéjújtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame íícúbáhráné níjcautu dííbyeke dsíjívétsoíñe. Ároobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñe úúballébe.

22 Áánéllihyéé Péédoro múúhadítu idyówajcáróobeke nééehíí:

—Tsáha Ávyéjúbej, kíá Píívyéébe íjcyánáa ñná uke pájtyeéhi. Tsá ñná uke pájtyéityúne.

23 Ehdúu Péédoro néérónáa Jetsóó íllure dííbyeke uhbáhi. Neebépeé:

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu botsíi diitye 3-meva waajácú tsojtsó múnáajpi Jóááúvudítýú díbye nééneé.

*Méiváteri chéméébeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mc 9.14-29; Rc 9.37-43)*

¹⁴ Aamée tsúúca tsiíñe wajtsí múúhadívu.

¹⁵ Áánáacáa tétsihyi mítyane míamúnaa íjcyámedítýú tsaapi Jetsóó lliíñévu ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Ávyéjuubej, cána ihdyu óvíjyuco hájchíwúudi dídaatsóvej. Mítyane ícúbáhrámeíhíjcyaaabe imyéívaténeri. Aabe ápíchó áákityéhíjcyá cúújúwá pañévu. Tsáijyu áákityéhíjcyaaabe téhí pañévu. ¹⁶ Aane íñe íjtye dímmamyému éllevu diityévá óoma íbóhíitso o tsívároóbeke tsá ditye bóhíitsotúne.

¹⁷ Áánéllihyée neébe:

—Íjuhúúj, múhduré míamúnaáhana ihdyu ímiáané ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámúhá muhduré o áábúccúne ámúhake o úwáábohíjcyá ímíñeúvú ámuuha mecáhcújtsoki? Ehdúu múúhake íñétsihdyu neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívaj.

¹⁸ Áhdújucóo ditye tsájtyéébe pañe naavéné íjcyáabeke díbye úhbánetu díbye íjchivyéne. Áané booné tsúúca ímíjpyetéébe.

¹⁹ Áané boonétúu muha tsamééré meíjcyátsihvu dííbyeke menéehíi:

—¿Aca íveekí tsá muha mepíívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u méénuhíjcyádu?

²⁰ Áánéllihyée neebe múúhake:

—Ámuuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsótúnéllii tsá ámuuha mepíívyetétú tehííivane meméénúiyóne. Muurá ímiááneturé ámúhake o néé mojtáátsá neeváúwu áyá néerou muhdú kéémvédú ímí ámuuha Píívyéébeke mecáhcújtsoca muurá cámehbáú íñéiyá tsíhtsihvu ámuuha menééjuri. Ehdú ímí Píívyéébeke ámuuha mecáhcújtsoca tsá íñá ámúhadívú túhúúityuróne. ²¹ Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúme Píívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

*Ídsíjveíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mc 9.30-32; Rc 9.44-45)*

²² Áhdurée Gariréa íñújiri muha meíjcyánáa tsiíñe múúhake neébe:

—Míamúnáájpidívúu ípívyéévébedívú muurá tsaapi ékéévétsoó ímítyúmeke.

²³ Áábeke ditye dsíjívétsoobe muurá 3 coojívatu tsiíñe bóhííhi. Ehdúu díbye íhjuváné ídátsó múúhake pajtyéhi.

Duurúvájá wáábyuta pamévakéré ditye áhdotsóne

²⁴ Aamée Capenaóovu muha meúújeténáa duurúvájá wáábyuta dsíídsike áhdótsóhíjcyámé tsáá múúha éllevu múúhake íáhdótsoki. Aamée Péédoróké néé Jetsóodítýu:

—¿Aca tsá ámúhá avyéjuube áhdóityú duurúvájá wáábyuta pamévare áhdohíjcyáne?

²⁵ Áánéllihyée Péédoro néé diityéke:

—Íhdyúu áhdóííbye. Ehdúu ditye néene Jetsóoke íúúballe Péédoro dííbye éllevu tsájá pañévu úcááverónáa íhdére népéjtsóobe dííbyeke:

—¿Aca muhdú ú íjtsúcunúhi, Tsímoj? ¿Muucá múúne áhdótsóhíjcyámé ávyéjute? ¿A íííñúji múnáakére? ¿Mityá tsííñe ííñúji múnáakej?

²⁶ Áánélliihyée neebe Péédoro:

—Muurá múúne tsííñé iíñúji múnáakéré áhdótsohíjcyáme.

Áánélliihyée Jetsóó nééhií:

—Aanéjǵi ¿muhdú tsííñé iíñúji múnáájpiúbájǵi ó áhdoóhi? ²⁷ Áronáa ihdyu o áhdotúné múhdurá ditye íjtsúcunútu cáhawáá pijcyuté úneuj. Aane u píjyúcúúbé ihjyú pañe tsaji dsíídsiji u ájtyúmijívú ú áhdóteé mééma tsamútsimájucó. Ehdúu Jetsóó néé Péédoróke.

18

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne
(Mc 9.33-37; Rc 9.46-48)

¹ Áijyúu muha Jetsóoke menéhií:

—¿Aca caabyé múúhadítýú íhtsútuube íjcyáá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuri muha meíjcyácoóca?

²⁻³ Áánélliihyée tsíiménéwúuke ipíúváabeke múúháj piínévú ipícyóóne neébe:

—Ímiááné ámúhakye o néé íjtye tsíime íinéikyé wáájácutúmé íjcyadu ámúhá íjtsaméi cápáyóóvétúhajchíi tsá ámuha meíjcyáityú Píívyéébé avyéjúejte.

⁴ Muurá Píívyéébé avyéjúejte idáátsóméhjiúvú tsíiméwuúmú íjcyadu nééme íjcyá íhtsútujte. ⁵ Muurá íñe áánu idátsó tsíimene íjcyadu táuráávyé múnáa idáátsóméhjiúvú néémeke íícúvehíjcyámé ookéjucó íícuvéne.

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné apíchó nééneé
(Mc 9.42-48; Rc 17.1-2)

⁶ Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé idátsó tsíiméwuúmúdúrei néémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíi íjkyééháñetu néwáyúcobáné íóhbáñúmeke wájojcó móóá pañévú apíchó diityé úmíwa néené íhdétu. ⁷ ííveekíami íñe ííñújiri ímityúmé íjcyame ténejcúvú tsíjtyeke íbúwátsohíjcyaj! Árómeke ihdyu máidáátsoju tene pájtyéíñe.

⁸ Áhdícyane ámúhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíi múu kípijújúmei téhojtsíji. Áhdure ámúháj tuhááñeri ímityúne éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíi múu kípijújúmei téjtuháji. Muurá ihdyu ímí ámuha méíjcyáá ámúháj piityu tsátsihjítsá íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchíijyu. Áánetu muurá idátsó ámuha méíjcyáá ímí ámúháj piíháñe néérome múijyú áabatéityúnéj cuujúwá pañévú ámuha mewágóóóvéhajchíijyu. ⁹ Áhdure ámúhá hálluúneri ámuha maájtyumíné ímityúné meméénuhíjcyáhajchíi méwaagóó téuhji. Muurá ímí ámuha méíjcyáá tsánejcúéuhji íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchíijyu. Áánetu idátsó ámuha méíjcyáá tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé cújúwá pañévú mewágóóóvéhajchíijyu.

Obééjá mújtánetu íjcyáné uwááboju
(Rc 15.3-7)

¹⁰ Áhdícyane tsá múu tsíiméwuúmú íjcyadu idáátsóméhjiúvú néené cahcújtso múnáake éhdíiváalletúne. Muurá íjcyámé diityé tehméjte níjkyéji múnáa Llihyoma dííbyeke diityé hallúvú piááboju táúmeíhijcyáme. ¹¹ Muuráhjáa Míamúnáájpídívú o ípívyéévebe o tsáá ímityuháñe mújtátsómeke o pájtyetétsoki.

¹² ¿Aca tsáapí obééjámú 100-meva íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá díbye ímunáajte 99-mevaréjucó íjcyámeke tsátsihvu ipícyóóne néhcóítyuró

dííbyeke? Muurá néhcóíyoobe. ¹³ Aane muurá dííbyeke íájtyúmine mítyane ímíjyúúvéíyoobe pámeerée íjcyácooca ímíjyúúné ehniíñevu. ¹⁴ Ahdu muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Méécaáni tsá ímíletú dííbyé uráávyé múnaa ídátsó tsííméwuúmú íjcyadu néémedítýú tsáápiubáre wágóovéne.

*Tsíjtyema múhdurá meíjcyane meímíbáchójcatsíñe
(Rc 17.3)*

¹⁵ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ímityúné tsaapi ámúhama méénúhajchíí múu iye díbye íjcyátsihvu bóijcyú ténetu díbye illéébóhajchíí ímíbáavyeki. ¹⁶ Aane díbye lléébótúhajchíí múu pívamevájuco ímíñeúvú íhjuváne dííbyema. ¹⁷ Aame néerone díbye táhjálléhajchíí múu pámeeréjuco cahcújtso múnaa idyóbéévéne íhjuváne dííbyema. Áameke idyé díbye táhjálléhajchíí múu illuréjuco íhvejtsóné íhdícyaabéduréjuco díbye íjcyaki.

¹⁸ Muurá ímiáané ámúhake o néé muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco íñe íñújiri míamúnáake ámuha metúkévétsohíjcyádú ámuha meíjcyaiñe.

¹⁹ Ahdure idyé ámúhake o néé mítyétsi tsane íjtsámeíñe hallúvú Llihíyó Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáabeke píáábó táúmeíhajchíí muurá píáábóíbye díityétsikye. ²⁰ Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé píváaturómé tamyémeri píhcyáávéméj píne oo díityéké o píááboki.

²¹ Ehdúu Jetsóó néénéllii Pééodoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íñe múhdúijyúvá ó ídáátsóvéiyá óoma ímityúné méénúmedi? ¿A 7-ijyúva?

²² Áanélliihyé neébe:

—Tsáhaá, paíjyuváre múu ídáátsové uke ímityúné méénúromedi.

Ídáátsóvéiyóné ímíllétúúbedítýú íjcyané uwááboju

²³ Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó tsané avyéjuubéjháa íhyájkímú pevénéré dííbyedítýú náhjéhenuhíjcyané díityémá ímíbajchódu. ²⁴ Tujkénújháa ímíbájchóroobe mítyane pevénéré dííbyedítýú náhjéhenuhíjcyáábema. ²⁵ Áronáacájháa tsá díbye píívyetétú teene íínetú íáhdóiyóne. Áanélliihyéhjáa díbye íavyéjuube néé tsaatéké dííbyedívú íñáhjéhenuíñe páneere íhñénéhjima ítsíímemájjuco teene múhdutú díbye áhdóítýúrónélliihye. ²⁶ Áanélliihyéhjáa díbye íúnú múnáajpi dííbyé lliíñevú ímímóúúvéne dííbyedívú ídáátsójkímyeíñe néehíí: “Ávyéjuúbej, cána ehdícyaróné pañeí daabúcú íñe úhdityu o náhjéhenuhíjcyané uke o áhdohíjcyatúne. Ukéi chooco ó áhdoó páneere.” ²⁷ Ehdújháa díbye néénéllii dííbyedi ídáátsóvéne tsáhájjuco díbye áhdótsotúne. Áábé hallúríhjáa tsá íná íjcyájúcootúne.

²⁸ Ehdújháa íavyéjuube dííbyema ímíbájchótsihdyu péébe cábuuvé tsaapi íñahbéébedívú téhduréhjáa dííbyedítýú áyanéwu íñáhjéhenuéne áhdohíjcyatúúbedívú. Áábekéhjáa íjkyéetu íéékévéne neébe:

—Ó ímíllé ícyoocáre oke u áhdone óhdityúu u náhjéhenuéne. ²⁹ Áanélliihyéhjáa téhdure dííbyé lliíñevú ímímóúúvéne ídáátsójkímyeíñe néeroobe dííbyeke: “Muúbej, cána ihdyu óvíjyucóí daabúcú tsaríyóné pañe teenej. Ukéi ihdyu chooco ó áhdoóhi.” ³⁰ Áronáacájháa tsá díbye ímíletú ídáátsovéné dííbyedi. Ílluréjucójháa díbye cúvéhoojánúné dííbyeke. Aabéhjáa cúvéhóójá pañe íjcyá dííbyeke íáhdótúné hajchóta. ³¹ Ehdújháa íñahbéébeke díbye dáríívéne tsíjtye

íñahbéjteke ídátsó pájtyénéllii íavyéjúubeke úúballémé muhdú dííbyeke tene pájtyene. ³² Áánélliihyéhjáa íavyéjuube píuvá dííbyeke. Áábekéhjáa népéjtsóobe: “Uu táúníu múnáajpi, ¿íveekí ávyétá ímityuube uú? Úhdíi muurá o ídáátsóvéne ó íhvejtsó páneere ávyétá mityáné óhdityu u náhjihenúné u áhdohíjcyatúne. ³³ Ahdu muurá díñahbéébedi u ídáátsóvéne ú íhvéjtsóiyá páneere úhdíi o ídáátsóvéne o íhvejtsódu.” ³⁴ Ehdúhjáa íavyéjuube dííbyeke íñéene ílluréjuco icyáyobáávaténe icyúvéhoojánúúbedívú ícúbáhratsóné teene díbye áhdótúné hajchóta.

³⁵ Ehdú muurá ámúhake meénúíbye Llihíyó níjkyéjiri íjcyabe ámuha ímíáánéjuco ámúhá íbúuri ámúhá náhbedi meídáátsóvétúhajchíjyu.

19

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne (Mc 10.1-12; Rc 16.18)

¹ Ehdúu Jetsóó nétsihdyu muha mepéjucóó Gariréatu Jodéa íiñújivu Joodáa tsiñéjcuvu. ² Áhullée mityane míamúnaa úráávyehíjcyá dííbyeke. Áamedítyúu chéméméhjike bóhíitsohíjcyaaábe. ³ Áijyúu tsaate paritséómú dííbyeke ímújtátsóro dííbye éllevu itsááne nééhií:

—¿A tehdújuco tsaapi méwakye íhvéjtsóiyóné íhdícyáné hallútúre?

⁴ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámi? Muurá téhaamítú caatúváné díbye páne íhdéene ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyéjtsóné wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáidyújuco. ⁵ Áánemáa muurá téijyújuco díbye néene wajpi walleeke ityáábávállema íñeíñé cáánímútsidítyú dííllémáyéjuco íjcyá tsaheécoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu. ⁶ Aamútsí muurá mítyétsi íjcyáromútsí tsaheécoréjuco íjcyáíñé Píívyéébé ípívyéjtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávéítyuróne. ⁷ Ehdúu Jetsóó néenéllii néeme dííbyeke:

—Áánaacaráhjáa ¿íveekí Moitsééúvú úwáábohíjcyá metáábávárolleke meíhvéjtsóiyóné téene waajácuháámí mecáátúnúhaamívú maájúnema?

⁸ Áánélliihyée neébe:

—Muuráhjáa íhdyu eene ámuha meíjcyadu dítye cáhcujtsópítyúnéllii ehdu nehíjcyabe tehdú tene néétúrónáaáca. Tsáháa Píívyéébe tehdú teene ípívyéjtsotúne. ⁹ Áánéllii ámúhake o néé tsaapi mewa ímityúné tsíjtyéhjima meénútúrólleke íhvéjtsóne tsíjpíllekeréjuco táábáváhajchíi muurá ímityúné meénuube íveekí méwamájíi tsíjpíllema íjcyáneri. Áhdure idyé tsaapi íhvéjtsólleke táábávaabe ímityúné meenuhi.

¹⁰ Ehdúu Jetsóó néenéllii muha menééhií:

—Ímí tehdújucooro teene táábávajcatsí néerónáa tsíñejcútú múhdurá teéne. Áánélliihyéubá óvíjyácóoyóné teéne.

¹¹ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Árónáa tsá pamévare píívyetétú tehdú íjcyane. Apáámyéré íhdyu Píívyéébe pícyohdújuco íjcyane píívyeté tehdú íjcyane. ¹² Muurá íjcyámé tsaate ípyée ípívyeevédújuco wálleema íjcyáiyóné píívyetétúme. Áhdure íjcyámé tsaate míamúnaaré meénúnetu wálleema íjcyane píívyetétúme. Áánetu íhdyu tsaate imíllé íyéejtéré íjcyane íná túhújtsotúmé níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébé avyéjújte

íjcyáneríyé ííjíveki. Ahdícyane ihdyu óví caatyé íyéejtéré íjcyane ímillémé tehdu íjcyáhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Tsíméké Jetsóó llúúvanúne
(Mc 10.13-16; Rc 18.15-17)

¹³ Áijyúu tsaate ítsíimeke tsivá dííbye éllevu dibye diityé hallúvú piááboju ityáúmeí Píívyéébeke. Áánéllihyée muha menéé íínevú ditye tsíméké tsívane íllure dííbyeke ityúhújtsoki. ¹⁴ Árónáacáa neebe múúhake:

—Óví ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsíime íjcyadu néémé wáabyuta Píívyéébé avyējú íjcyá níjkyėjiri. ¹⁵ Ehdúu íñéene diityéké dócarájcoobéré Píívyéébeke piáábó táúmeí diityé hallúvu. Ááné boonétúu tétsihdyu muha mepéé tsiéllévúréjuco.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne
(Mc 10.17-31; Rc 18.18-30)

¹⁶ Tsáijyúu téhdure tsaapi ováhtsá ehnéva múnáajpi íjcyabe Jetsóó éllevu itsááne néehí:

—Uwááboóbej, ímiáábé u íjcyabe cána oke diñe muhdú o íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcóóityúne bóhí o újcuki.

¹⁷ Áánéllihyée neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. Ahdícyane cáhawáa dííbyé taúhbajúúné néhdu diicya múijyú u dsíjívéjúcóóityúne bóhí u újcune u ímilléhajchíjy.

¹⁸ Áánéllihyée neébe:

—¿Aca keená teene dííbyé taúhbajúúné? Áánéllihyée úúbáleebe teene taúhbaju íllu nééneé:

—Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu nánívátúne. Tsá múu állíuutúne. ¹⁹ Múu avyējuullé díícyáánimútsikye. Pamévakeré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.

²⁰ Ehdúu Jetsóó néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítyuré tehdújuco o ícyahíjcyáne. ¿Mityá íjcyánéi tsiíñe íná o méénúiyónej?

²¹ Áánéllihyée neébe:

—Ihdyu panévaturé ímiáábé u íjcyane u ímilléhajchíí dítsíeméné náhjíhénúne ídáátsóméhjike piáábo. Áijyú ihdyu ímiááne ú avyėjúúteé níjkyėjiri íjcyabe Píívyéébé avyėjuvu. Aane cáhawáa ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúu Jetsóó nééne kímóhcó pajtyé dííbyeke mítyane dibye éhnévánéllíhye. Aabée ílluréjuco pééne kímóóveebére.

²³ Áánéllihyée Jetsóó néé múúhake:

—Ímiááneturé ámúhake o néé ehnéva múnaa íhtsútúnetu úcáávéiyóné Píívyéébé avyėjuvu. ²⁴ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Ahdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píívyéébé avyėjuvu úcáávéiyáhi?

²⁵ Ehdúu dibye néeneri muha meúllévenúne menéehí:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁶ Áánéllihyée múúhake ííténe neébe:

—Tsá muurá míamúnáa píívyetétú iiye ipájtyetétsámeíñe. Árónáa Píívyéébe píivyeté diityéké ipájtyetétsóné íná dííbyedívú túhúútúnéllíhye.

²⁷ Áánéllihyée Péédoro néehí:

–Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meihvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne. ¿Aane muhdúí íñe teéne? ¿Íñá muha méújcuú téené hallúvu?

²⁸ Áánélliihyéé múúhake neébe:

–Ímiáánetúré ámúhake o nées páneere tsíhdyuréjuco ímbáavyécooca Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe o ávyéjuutéíñe. Áijyu idyé ámuha téhdure méjcyáá 12-hava ámúha múnaa ijraéémú íjcyámé avyéjujte. ²⁹ Muurá páneere íjcyátsíhjíma imúnáake íñahbémuu, íñaallemuu, cáánimuu, méwamyuu, ítsíímee, íjcyárómeke ipícyoíñúne ookéréjuco iúráávyéné wákímyéí méénume éhniíñevu tsaímíyé íjcyáá mújyú muhdú íjcyáityúmeréjuco. ³⁰ Áronáa ihdyu téíñbúwá méjcyaco. Muurá íñe ícyooca íhtsutúme íjcyame ídátsó téijyu waagóojte íjcyáahi. Áané lliiñévú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi.

20

Tsaate wákímyeíñetu íjcyané uwááboju

¹ Muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe pámeemáyé íavyéjú ímbájchoó éhne múúne tsaapi íúmíhé wákímyéí múnáama diityé wákímyéí ímbajchódu. Tsaapíhjáa muurá íúmíhé pañétú óova ditye íááhívétso cúúvénetúré nehco wákímyéí múnáake. ² Aanéhjáa tsúuca iújcúmeke neebe 10-haamívá tsájcoojí íáhdoíñe. Áánemáhjáa wallójúcoobe ditye iwákímyeíki. ³ Áané boonétúhjáa idyé cójíhréjuco néénáa tsiiñe tsíjtyeke néhcotéébé úújeté tsaate tsátsii pevétaré íjcyámedívu. ⁴ Áamekéhjáa neébe: “Ámuúhaj, óoma méwákímyeítyé táúmíhé pañe. Ámúhake ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye wákímyeítyéne. ⁵ Áané boonétúhjáa idyé tsiiñe cójípíne péébe újcuje tsíjtyeke. Átsihdyúhjáa tsiiñe péébe újcuje tsíjtyeke. ⁶ Áané boonétúhjáa ávyetá cuuvé pañéjuco péébe úújeté tsaate pevétaré íjcyámedívu. Áamekéhjáa neébe: “¿íveekí wákímyeítyúmé ámuha pevétare?” ⁷ Áánélliihyéhjáa neémeé: “Muhdú múha múúhake táúhbánejí ñná muha méwákímyeíyáhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Ané óoma mepéene méwákímyeítyé táúmíhe. Ámúhake ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye péene díbyema.

⁸ Áané iijyúnuvúhjáa diitye wákímyeí múnáa tehmeébeke neébe: “Áyu ílluréjuco wákímyeí múnáake dááhívétsómeke dahdo. Nihñérené úcáávemedítyú ú áhdótujkénúhi. Áané boonétúí ú áhdoó tujkénuné úcáávemeke.” ⁹ Ahdújucóhjáa díbye eené ávyetá nihñéjteré cuuvé pañe úcáávemedítyú áhdótujkénuné tsáápiitsáké 10-haamívá díbye tépallí múnáajpi néhdunéjuco. ¹⁰ Aanéhjáa diitye eené tujkénú cúúvénetúré úcaavémé ííténe íjtsámeí díbye áhdoíñe éhniíñevu pájcoojíré ditye wákímyeíñélliihye. Áronáacáhjáa diityéké téhdunéré 10-haamívá áhdoóbe. ¹¹ Aanéhjáa múhdurá diityéké pájtyénéllii tépallí múnáájpídítyú líhcyámeímye. ¹² Áamedítyúhjáa tsaapi nées díbyeke: “Aca muhdú ívane aatye ícyoocárené cuuvé pañe úcáávemeke ú ahdó íñe muha cójíhajchótá állócohíváneri mewákímyeímyeke u áhdodúnere.” ¹³ Áánélliihyéhjáa neebe díbyeke: “Muúbej, ¿acáne tsá o néétu téhdune 10-haamívá ámúhake o áhdoíñe tsájcoojí wákíméí? Áánerá tsáháturo ímityúné ámúhake o dáríívetúne. ¹⁴ Ahdícyane wa eene uke o áhdone dékéévéne dípyej. Muurá ihdyu ó imíllé áyánéwu wákímyeíyómema tsaahdúnéhjíre o áhdone pámeekere. ¹⁵ ¿Aca tsá u wáájacutú o ímillédú o áhdóiyóné tadsíídsídívu? Anéjíva oke ú nééiyá múhdurá o dáríívéne. Áhdure tsá u nómiutááváityuró pámeemáyé ímiáábé

o íjcyáneri.” Ehdúhjáa neebe tépallí múnáajpi dííbyeke. ¹⁶ Ahdícyane íñe ícyooca iiye íhtsutúmé íjcyane ítsúcunúmeíhijcyámé nihñéetsihvu ídátsó waagóojte íjcyáahi. Áané lliiñévú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi. Muurá mítyámeke táavyéjú wákimyéivu o újcúrómédítýú uhjéméré ímí teene úraavyémé ávyéjúúteéhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íwákimyéi múnáama diityé wákimyéi ímíbájchónetu.

Ídsíjívéíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mc 10.32-34; Rc 18.31-34)

¹⁷ Átsihdyúu múúhaye 12-meva Jerotsaréevu dííbyema mepéénáa juuvávyú múúhake neébe:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu.

¹⁸ Ácoomívú muurá Míamúnáajpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévetsoóhi. Aame neé oke ídsíjívétsoíñe. ¹⁹ Áábeke muurá oke íhvétsoímyé jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke imyéénúúbeke ílluréjuco wátyétyéhcuíñé páwachékevu o dsíjíveki. Ároobe tsiíñe ó bóhíí 3 coojívatu. Ehdúu Jetsóó neé múúhake.

Jacóóbomútsíj tsíju Jetsóoma íhjuváne
(Mc 10.35-45)

²⁰ Téijyúu Tsebedéó taaba Jetsóo éllevu itsááne íllímutsi Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsí múúhama íjcyámútsikye ipíúváne dííbyé lliiñévú mí móouuvé píáábó ityáúmeíki. ²¹ Áállekée neébe:

—¿íínetú uke o píaabóné ú imílléhi?

Áánéllihyé neéle:

—Ó imíllé íjtyetsi hájchíwúumútsí úúma pañétúétsihyi íjcyane díavyéjuri u íjcyácoóca.

²² Áronáacáa neebe díílleke:

—Ávyeta tsá u wáájacutú ñná u táúmeíñe. Ehdúu díílleke íñétsihdyu díityétsikye neébe:

—¿Aca ámuhtsi ávyetá íhnáhó méicúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

Áánéllihyé neemútsi:

—Ééé, muhtsi méicúbáhrámeíyáhi.

²³ Áánéllihyé neebe diityétsikye:

—Ímiáánéhde ámuhtsi méicúbáhráméíhi. Áronáa ihdyu pañétúétsihyi táavyéjuri o íjcyácooca tsá oore ámuhtsikye táúniúvú o pícyóóítyuróne. Muurá ihdyu Llihíyóré pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke.

²⁴ Ehdúu Jetsóoma dítyétsí íhjuváne múúhake diityétsí nahbéjté 10-meva muha meíjcyámeke tsarí pajtyéhi. ²⁵ Áronáacáa múúhake ipíúváne neébe:

—Ámuha muurá méwaajacú íñe ííñújiri íjcyané avyéjute pamévare íhtsutúmé íjcyane ímilléne. ²⁶⁻²⁷ Áánetu ihdyu íñe ámuha tsúúca tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítýú tsaapi íboohówaabe íjcyane ímíllebe múu íñahbéjteke íícuvé íñe muhdú Míamúnáajpidívú o ípívyééveebe o méénuhíjcyádu. ²⁸ Tsáháa muurá o tsáátu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke míamúnáa oke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá diityéké o píaabódú íjcyabe diityé wájyuri o dsíjíveteene cáhcujtsómé ipájtyeteki.

*Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímjpyetésóne
(Mc 10.46-52; Rc 18.35-43)*

²⁹ Aamée Jericóotu muha mepéemeke mítyane míamúnaa úraavyéhi. ³⁰ Ájyúu hállúvátumútsí juuvá úníuri ácuúcunúhíjcyamútsí tétsihdyu Jetsóoma muha mepájtyene iwáájácúne kéévánécoba néé dííbyeke:

—¡Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiménémúhaabe u íjcyáabej, múhtsidi ihdyu óvíjyucu dídaatsóve!

³¹ Ehdúu dityétsí néenélii tétsii íjcyame uhbá cúúvéhulléré dityétsí íjcyaki. Áróneríi ícúvétumútsí éhniíñevúré tsiíne néehíi:

—¡Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiménémúhaabe u íjcyáabej, múhtsidi ihdyu óvíjyucu dídaatsóve!

³² Áánéliihyée Jetsóó íjyócuúvéne néé diityétsikye:

—¿Iná ámuhtsi méimílléhi?

³³ Áánéliihyée neemútsi:

—Ávyéjuúbej, muhtsi méimíllé mahálluváne.

³⁴ Ehdúu dityétsí néenélii mítyane ídáatsóvebe diityétsidi. Áánemáa diityétsikye íhyálluúné díbye dócárájcónetu tsaímíyé itéjúcoomútsi. Aamútsíi dííbyekéréjuco úraavyéne.

21

*Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mc 11.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)*

¹ Aamée muha méwajtsí Jerotsarée pihíriyéjuco Bepajée cóomí úníuri Oríivo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúu Jetsóó wallóo míityétsikye múúhadítýú técoomívu.

² Áamútsikyée neébe:

—Écoomi ípíhíré cóomityu óoma méujcúté íayáne íjju íllíma íjcyáabe dóhjinúmeíbyeke. Áábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye ívéémútsikyé ámuhtsi métsíñaáyó' néhajchíi méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néenéliihye. Ícúiyévané ihdyu óómíchóíbye.” Ehdúu neebe diityétsikye.

⁴ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa íllu néhdújuco:

⁵ Tsióo cóomí múnáake mene: “Ámúha éllevu ámúhá avyéjuube tsaá ídaatsóné íayáne íjju hájchí hallúri.”

Ehdúhjáa neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi.

⁶ Aamútsíi tsúuca újcujé díbye íayáne íjjuke íllíma Jetsóó néhdújuco. ⁷ Áábé hallúu wájyamúnetu muha meíhbóné hallúvú inéerívyéne péjúcoóbe. ⁸ Ájyúu mítyane míamúnaa íjcyame íhbó íwajyámuunévú juúva. Tsaatée wájyaúúnevu íhbóhi. ⁹ Aamée dííbyema péé tsuullerí íjcyamee, idyéjuri íjcyamee, ehdu. Aamée wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóoj, máávyejújtsó áánu Dabíiúvúj tsiménémúháábeke! ¡Maímijyu díbye Píívyéébe mémeri tsááneej! ¡Ñóóoj, máávyejújtsó caame íjcyáabe Píívyéébeke! Ehdúu iwáñéjcóne nehíjyáme.

¹⁰ Aabée Jerotsaréevu úcáavéneri pámeere técoomí múnáa íbóríbaavémé néehíi:

—¿Múamí tsáma aátyej?

¹¹ Áánéliihyée tsaate néehíi:

—Áánerá aabye Jetsóó Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Gariréa iñújiri íjcyacóomí Natsarée múnáajpi.

*Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne
(Mc 11.15-19; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)*

¹² Ááné boonétúu duurúvájá pañévú náhjihénújcatsímyeke téjá pañétú boáyoóbe. Wájójcoobée dsíidsike cápáyócohíjcyámé metsáwááne. Áhdurée íjúúmuke náhjihénuhíjcyámé acúúvéihcyúné wájójcoóbe. ¹³ Áánemáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééj á lliiñévú míamúnaa óoma íhjúvahníjcyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyējuco medíllone?

¹⁴ Áijyúu tééj á pañe hállúvátúméhjíma ímí úllehíjcyátúméhjí íjcyame dííbyeke piáábó táúmeímyeke ímíjpyetétsoóbe. ¹⁵ Ehdúu téijyu méénuube méénúráítúronéhjí. Áijyúu tsime wáñécohíjcyá: “¡Ñóóooj! Átsihdyúu nehíjcyáme: ¡Máávyejútsó aadi Dabííúvúj tsiménémúháábeke!” Aanée llúúvájte avyéjútémá taúhábájú uwáábojte tsári íjtsúcunúne Jetsóoke néehí:

—¿A ú llebo eene aatye nehíjcyáne? ¹⁶ Áánéllihyéé Jetsóó néé diityéke:

—Éé. ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píívyéébé waajácúháámí téénetu íhjuváne? Íllu muurá nééneé:

Pámeere dííbyeke duurúvahníjcyá tsime ñohñóríyeyí íjcyárótsíwuújimájuco.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó diityéké nééneé boonétú muha mepéé Jerotsaréetu Betáániávurējuco. Áhullée tépejco muha mécuwáhi.

*Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne
(Mc 11.12-14, 20-26)*

¹⁸ Ááné tsitsíívevúu cúúvénetúré muha tsiíne Jerotsaréevu meóómíñáa Jetsóó ajyábáávatéhi. ¹⁹ Aabée juuvá úníutu íjcyaha higyéerahe úújéjerá ‘néévahéubáhaja’ íñéénema. Áronáacáa tsá tehe néévatúne. Áánéllihyéé íllurējuco díbye teehe pítyúútsoobe nééneé:

—Níhñécunu íllurējuco u chéméihye ¿íveekí tsá u néévatúne?

Ehdúu díbye néénemáyé tsúuca íjtoíñuhe. ²⁰ Áánéríi muha meúllévenúne menéé dííbyeke:

—¿Aca muhdú eene eehe higyéerahe peecútéré tsúuca cheméhi?

²¹ Áánéllihyéé neebe múúhake:

—Muurá ímiááné ímíñeúvú ámuha mecáhcújtsoca tsá apááñéré íne higyéerahe o chémétsónéméné ámuha meméénúityuróne. Téhdure muurá ámuha menééjuri tsane cámehbáú ínéiyá móááj pínévu. ²² Ahdícyane muurá páneere íiná Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé ámúhakye ájcúibye ímiáánetúré ámuha ímí mecáhcújtsóhahjíjyu.

*Jetsóó íhtsútu
(Mc 11.27-33; Rc 20.1-8)*

²³ Átsihdyúu idyé tsiíne duurúvájá pañévú díbye úwáábónáa pañétúejte llúúvájte avyéjútémá túkevétsojte dííbye éllevu itsáane néehí:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyabe eene ehdu nénehjí ú méénuhíjcyáhi?

²⁴⁻²⁵ Áánéllihyééhjáa neebe diityéke:

Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébéé, mityá míamúnaárée nééjuri tééneé wákímyeí méénuhíjcyáabej? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke maañújcúhahjíi botsíi ámúhakye ó neé múúbé íhtsúturí ténehjí o méénuhíjcyáne. Áánéllihyéé tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píivýéébéé nééjuri tsótsohíjcyáabe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “¿Áábekéráhhjáa íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ²⁶ Áánetu ‘míamúnaaréé nééjuri’ menéhajchíí meke diitye míamúnaa tééné hallútú méénúiyáhi. Muurá pamévare cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píivýéébé ihjyú uubáalle múnáajpi diibye Jóááuvu íjcyane. ²⁷ Ehdúu iñéjcatsíñeri iñúhnévène íllure nééme dííbyeke:

—Maáhuú, tsá muha mewáájácutúne.

Áánéllihyéé neebe diityéke:

—Aanéjíiva idyé ámúhake o neé múúbé ihsúturi o méénuhíjcyáne.

Tsáápi hájchimútsidítú íjcyáne uwááboju

²⁸ Átsihdyúu tsiíñe Jetsóo diityéké nééhií:

—¿Muhdú ámuha méíjtsúcunú tsiíñe ámúhake o úúballeíñe? Tsaapíhjáa íllímútsidítú amíáábeke nééhií: “Llíhij, cána íhyajchíí méúmihe wákímyeítýej.”

²⁹ Áronáacáhhjáa neébe: “Tsá o ímíletúne.” Áronemáhhjáa bóónétu wákímyeítýeébe. ³⁰ Átsihdyúhhjáa bónéébeke neebe téhdure. Áánéllihyééhjáa neébe: “Juújuj Líhij, tehdújuco. Óvíi ó wákímyeítýehi.” Áronáacáhhjáa tsá díbye wákímyeítýetúne. ³¹ Aanée ¿caabyé diityétsidítú cáhcujtsó cááníkyeé? Áánéllihyéé nééme dííbyeke:

—Tujkénúejpíhjáa cáhcujtsóhi.

Átsihvúu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámúhake o neé muurá múhdurá ícyahíjcyáne walléémuma méiíñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé ímityúmé íjcyarómé ímíjpyetéé ámúhájane Píivýéébé avyéjúejtéréjuco íjcyaki. ³² Muuráhhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa ámúhake úwáábohíjcyará ímityúné ámuha meícyahíjcyáne meíhvéjtsóne Píivýéébé icyánejcúvuréjuco ámuha meíbúwáávéroki. Áronáacáa tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatú dííbyeke. Áánetúu ihdyu muurá diitye ímiááne ímityúmé íjcyarómé dííbyé uwáábó icyáhcújtsóne ímíjpyetéhi. Áánáacáa ¿muhdú íveekí tsá ámuha teene melléébójúcoorómé meímíjpyetétúne?

Úmihé tehme múnaa múhdurá dáríívemeíñetu íjcyáne uwááboju (Mc 12.1-12; Rc 20.9-19)

³³ Cáhawáa mélleebúcunu tsiíñe ámúhake o úúballéne: Tsaapíhjáa íúmihe óova íbájtso ne mójcónúhi. Áánemáhhjáa tsátsii ímíbájchoobe téene néévá dótsohcúmeítsii. Áhduréhjáa jáhwu méénuube cáámé cóhnaúvú tééj pañétú tépalli téhmémeíjya. Ápallívúhhjáa tsaatéké ityéhmétsóne aahívetéébé tsiíñe iñúji. ³⁴ Aabéhjáa tsúuca tene néévane iwáájácutsihvu wallóo íúnú múnáake diityemá ditye iwáallóoro téénetu dííbye éhne íjcyadúne. ³⁵ Áronáacáhhjáa íllure méénúpejtsómé diityéke. Tsáápiikyéhjáa néwayúúnevu aamúme. Áánetúhhjáa tsíjpiikye dsíjívetsóme. ³⁶ Áané boonétúhhjáa idyé tsiíñe wálloobe pívamevákéjuco. Árómekéhjáa idyé méénúpejtsóme.

³⁷ Áané nihnévúréhhjáa wálloobe íllíkyeréjuco ‘íhya hájchíwu íjcyánéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme’ iñéénema. ³⁸ Áronáacáhhjáa dííbyeke íajtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ³⁹ Ahdújucóhhjáa íékéévéébeke ditye tépallítýú íwávu itsájtyéne dsíjívetsóne.

⁴⁰ Ehdúu íúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—¿Aane íñe diibye úmihé aabájaabe itsáacooca muhdú méénuú diityéké eené tépallívú díbye téhmétsoíñúmé ímityúné dáríívemeímye?

⁴¹ Áánélliihyée néémeé:

—Íhya ihdyu diityéké idáátsóvétuubéré idsíjívétsóne tsíjtyekéréjuco téhmétsoíñé tépallívú botsíi teene bajtso kéémévécooca tsáneevu dííbyeke ájcúímyeke.

⁴² Ehdúu ditye néérónáa neebe diityeke:

—¿Aca tsá ámuha múijyú meéévetú Píívyéébé waajácúháámi? Muurá tsátsihdyu nééneé:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnaa íñéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenu téhdújuco.

Ehdu muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé. ⁴³ Aane ámúhake o neé Píívyéébé avyéjú ámúhá wáábyuta íjcyájúcootúne. Muurá ihdyu tsijtye ímí óoma íjcyámé wáábyutárejuco teéne. ⁴⁴ Muurá teeu nééwayúdú o néébedityú íjcyáné uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áamedívú muurá o cáyobáávatécooca ílluréjuco ditye wágoóóveíñe.

⁴⁵ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu úwaabóné llúúvájte avyéjútémá paritséómú waajácújucoó diityéké dibye lléboobóne. ⁴⁶ Áánélliihyée imíllerómé dííbyeke iwáágoóné tétsihdyu. Áronáacáa nuhnévémé Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi dibye íjcyane míamúnaa néhíjcyáneri íllityénema.

22

Táábávajcátsí wañéhjitu íjcyáné uwááboju (Rc 14.15-24)

¹ Áhdurée tsiíñe Jetsóó úúballé muhdú Píívyéébe íavyéjú pámeemáyé ímbájchoíñe.

² Neebépeé:

—Tsáné avyéjuubéhjáa ílli táábáváné wañéhjivu míñutsó mítyane míamúnáake. ³ Ááme éllévúhjáa wáalloobe íúnú múnáake ditye íñéete ditye itsájúcoóki. Aaméhjáa úúballéterónáa tsá ditye ímíllétú itsáané.

⁴ Áánélliihyéhjáa tsíjtyeke tsiíñe iwállóomeke neébe: “Méneete táuubámyeke ditye itsááne íñe ocájímú tutácóóné idyóóvaki.” ⁵ Ahdújucóhjáa ipyééne ditye úúballerónáa idyé tsá ditye ímíllétú itsáané. Ícúvetúméhjáa íwákimyéháñevúré péécunúhi. Tsaatéhjáa péé íúmihénevu. Tsijtyéhjáa péé náhhíhévu.

⁶ Áánetúhjáa tsijtye íllure diityedí ícúbáhrámeke dsíjívetsóhi. ⁷ Aanéhjáa ílluréjuco diibye avyéjúubeke mítyane cáyobáávatétsóne. Áánélliihyéhjáa ítsodáhómuke táúhbaabe ditye diityéké idsíjívétsóne diitye cóómí icyátuhjácoki. ⁸ Áané boonéhjáa idyé tsijtye íúnú múnáake neébe: “Tsúúca íñe hájchíwu táábáváné wañéhji májchoháñé méénúmeíjyúcoorá téénevu tsáámeke memájchótsóiyóne. Ávyeta ímílléítyúmekéhjáa o míñutsójúcoorómé íñe tsá tsáatu meéllévu. Árone ihdyu óvi téhdújuco tsá ditye tsáátune, ímíáámejíí tsááiyáhi. ⁹ Ahdícyane cána étsihjívú mepééne ámuha maájtyúmidúmeke méuubáalle ditye itsáákí.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye pahúllévávú ipyééne pámeekéré íajtyúmidúmeke míñutsóné ímítyúrómhjimáye. Aaméhjáa tsúúca tsááme teeja wahpéhi.

¹¹ Ááme éllévúhjáa diibye avyéjuube ipyééne ájtyumí tsaapi íhdícyájamáyé íwajyámuma diityej píine íjcyáábeke. ¹² Áábekéhjáa neébe: “Muúbej, ¿acáne íveekí íñe átérééjamáyé u tsáá béhjávu úcáávéne tsáátuúbe?” Ehdúhjáa avyéjuube dííbyeke néénéllii tsá dibye íñá néétune. ¹³ Áábedityúhjáa íúnú

múnáake neébe: “Áánúke íjtyúháácýuma íhyójsicu mechíjchúne áachívú peete íjcyátúhullévú mépcyóhje téhulle díbye ityáá íhwáñe ííhdónema.” ¹⁴ Ehdu neéne muurá íñe ímiááné páme wáábyutáréjúcooro Píívyéébé avyéjú íjcyáronévú uhjéméré úcááveéhi.

Ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mc 12.13-17; Rc 20.20-26)

¹⁵ Ehdúu Jetsóó úwaabóné paritséómú itsárílléne pítýácócatsí muhdú dííbyedívú íñéetsoíñe. ¹⁶ Áánemáhjáa Heróóde icyánéjcuéjtémá tsaatéké íhdityu wallóómé dííbye élleu ditye íñéete muhdúhjáa dííbyedítýú ipítýácócatsíñe. Aamée itsááne dííbyeke nééhií:

–Ávyéjuúbej, muha méwaajácú ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe muurá ú úwáábohíjcyá ímiááné keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevéelejító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllííhye. ¹⁷ Aabe ihdyu cána múúhake diñe díicyánéjcutuj: ¿A tehdújuco avyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdótsóhíjcyáne maáhdóiyónej, mityá tsáhaáj?

¹⁸ Ehdúu íllure dííbyeke imújtátsooro ditye díllone iwáájácúne neebe díityéke:

–Ávyeta mía bañú múnaa ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdú meíjcyame ¿iveekí íllure oke ámuha memújtátsooro mémávárijchóhi? ¹⁹ Áyu cána oke méuujétsó dsíídsijívuj.

Ahdújucoo ditye tsájíivú úújetsóné dííbyeke. ²⁰ Áájítúu húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe díityéke:

–¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu?

²¹ Áánéllíihyée nééme dííbyeke:

–Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu.

Áánéllíihyée neebe díityéke:

–Ané wa ihdyu dííbye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhíjcyá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.

²² Ehdúu Jetsóó díityéke nééneri iúllévenúne ílluréjuco ditye péene tétsihdyu.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhíine tsaate díllone
(Mc 12.18-27; Rc 20.27-40)

²³ Ááné boonée téjcoojíré tsadotséómú tsáa dííbye élleu medsíjívémé tsiíñe mebóhíine cáhcújtsotúme.

²⁴ Aamée néé dííbyeke:

–Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñe dííbyeréjuco itsíímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsíímáváyóne. ²⁵ Aanée íjcyámé múúhadítýú 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábavároléjtane dsíjívé tehdú tsíímávátuubére. Áállekée bóneebéréjuco táábaváne. ²⁶ Ároobée idyé dsíjívé téhdure tsíímávátuube díílléjtane. Aanée ehdu pámeere 7-meva tsaapíllekeré táábavarómé dsíjívé díílléjtane. ²⁷ Aanée nihñévúré díílleréjuco dsíjívéne. ²⁸ Aane cána múúhake diñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyaiñe tsiíñe ditye bóhícoóca?

²⁹ Áánéllíihyée neebe díityéke:

–Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllííhye. ³⁰ Muurá dsíjívémé tsiíñe bóhíjyu páneere cápáyóóveé tsíhdyuréjuco. Tsáhájucó muurá míamúnaa

táábávácatsíityúne. Muurá pámeere téijyu íjcyáá níjkyéji múnaáduréjuco. ³¹ ¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámi? Muurá téhaamítú nééneé: ³² “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó íjcyáhi.” Ehdú muurá Píívyéébe néénetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye nééítyuró diityé Piivyéébé íjcyane.

³³ Ehdúu Jetsóó diityéké nééneri ullévenúmé muhdú dííbyé tujkéveeju íjcyáneri.

Ímichi páñétúejúúcu taúhbajúúcu
(Mc 12.28-34)

³⁴ Aanée paritséómú iwáájácúne iijéjuco píhcyaavéné dííbyedívu. ³⁵⁻³⁶ Áamedítúú tsaapi taúhbájú uwááboobe Jetsóoke imújtátsóro nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aca teene Píívyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

³⁷ Áánéllihyé neébe:

—“Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúutúré páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” ³⁸ Eene muurá ímichi páñétúene Píívyéébé taúhbajúúnetu. ³⁹ Áánetu tsiíne nééhií: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” ⁴⁰ Éneecu ímichi páñétúenécú Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri pícyóóné taúhbajúúnetu. Áneecu néhdu meijcyáhajchíí tsúúca méijcyá dííbyé ihjyú uubáalle múnaápe úwáábohíjcyádu. Ehdúu Jetsóó néé dííbyeke.

Muubá Críjto íjcyane
(Mc 12.35-37; Rc 20.41-44)

⁴¹⁻⁴² Aamée diitye paritséómúí péétúmeke tsiíne neébe:

—¿Aca mújtsíménémúhaabé Críjto íjcyáiyóné ámuha méijtsúcunúhi?

Áánéllihyé neémeé:

—Dabíúvúj tsiíménémúhaabéiyó muurá dííbye.

⁴³ Áánéllihyé neébe:

—¿Aanee idyé muhdú ííivane diibye Dabíúvú íjtsíménémúhaabe íjcyáííbyeke dílló íavyéjúúbedi? Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré dííbyeke túkévéjtsóneri neebe dííbyedítu:

⁴⁴ Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúí diicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

⁴⁵ Ehdúu muurá Dabíúvú néé Críjtodítúú Íavyéjuube díbye íjcyane. Aane muhdú íjcyáiyóobe dííbyeúvúj tsiíménémúhaabe.

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó diityéké nééne íáñújcútúnéllí tsáhájucó tsiíne ditye díllójúcootúne.

23

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne
(Mc 12.38-40; Rc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Áijyúu idyé pámeere tétsii muha méijcyámeke Jetsóó nééhií: ² —Muurá taúhbájú uwáábojtémá paritséómú íjtsúcunúmeí Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri méénúné taúhbájú uwáábojte íjcyane. ³ Imiáánéhde tehdújuco ditye úwáábohíjcyáne. Aane melléébone mécahcújtso. Árónáa ihdyu eene múhduhjárá ditye ícyahíjcyánetu tsá múu íívatúne. Muurá ímí úwaabójúcoorómé tsá tehdú íjcyatúne. ⁴ Aame míamúnáama tsiínehjí taúhbajúúne ípívyétsohíjcyá diitye páñetu íjcyarómé teene úráávyénejííva awáá muhdú ditye iúráávyeki. ⁵ Muurá páneere íná imyéénune méénuhíjcyámé

míamúnaa diityéké imítyájtsokiye. Aame muurá eene Píivyéébé ihjyu icyáátúnúné waajácúhaamínevu pícyámeihijcyá íñéjuwáánetu íumicóónetu. Áhdure eene tsíjtyé wajyámúúné ehniíñevu íwajyámúúné icyáméjtsójacobájivu úcámeihijcyáme. ⁶ Aame muurá wañéhjíné pañe imíllé íboohówátsihjívúré imájchone. Áhdure pihcyáávejááné pañe íjcyácooca imíllémé ímítsijívúré íácuuvéne. ⁷ Téhdure imíllémé míamúnaa diityéké íávyejúúlléne patsíhjiávúré uwáábojtédí díllone.

⁸ Áánetu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Tsá múu íjyácunútú míamúnaa ámúhake uwáábojtédí díllóiyóneri. Muurá ámuha tsahdúré tsané nahbémú meíjcyamé uwááboobe apáábyéré oo Críjtoó. ⁹ Áhdícyane tsá ámuha múúbaké mecááníváityú ííñújiri. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe apáábyéré ámúháj Caáni. ¹⁰ Áhdure tsá múu díllótsámeítyú ávyéjútédi. Muurá oo apáábyéré ámúhá avyéjuúbe. ¹¹ Muurá ihdyu tsíjtyeke íícuvémé ímiááné íjcyá íhtsutúmé íboohówajte. ¹² Aame idáátsóméhjiúvú tsaííbuwáré íjcyame ávyéjúúteéhi. Áánetu iiye íhtsutúmé ávyéjajte íjcyane némeíhijcyámé íllure núcójpívétsáméíhi.

¹³ Aane máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñé bañú múnaa pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuha taúhbájú uwáábojtémá paritséómú meíjcyámeke. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píivyéébé avyéjújte íjcyáíyómeke íllure ámuha mémávárichohíjcyá múhdurá tenejcu ámuha meúráávyénéllíhye. Áánéllí tsá ámuha dílbyé avyéjújte meíjcyáitúne. ¹⁴ Ááneréi íjcyáíyónáa ¿íveekí ámuha pííbájyujte walléémudítyú médótu híjcyá ihjyáháñe? Ááne ehdu ámuha meméénuhíjcyánéhjí nucójpí ulléjítóné úniúúnevu ámuha meíjcyáne Píivyéébema cááménécobájíúvú méihjyúvahíjcyá wáájácúratúne. Ehdu ámuha medáríívémeíhíjcyáné déjúcotu muurá ávyétá íhnáhó ámuha méicúbáhráméíhi.

¹⁵ Téhdure íveekí ámuha pahúllevá múnáake úwááboméré mépehíjcyá ámúhá uwááboju múhdurá nééne ditye íuráávyeki. Muurá imítyúmeke ehniíñevúré ámuha métútávátsohíjcyá múhdurá meúwáábóneri. Áánéllí diityé hallúrí ápíchó cúújúwá pañévú ditye wágóóóveíñé ímichi ámúhá llííñé íjcyane.

¹⁶ Máidáátsoju ámuha éhne múúne hállúvatúmé tsiéllevu tsátyéjcatsíiyódú menéeme tsá mewáájácúmeítyú muhdú Píivyéébeke meúráávyéiyóne. Aame ámuha ménehíjcyá duurúvaja mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéerone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu tééjá pañéene óórótu méénúmeíñe mémeri tsane ámuha meméénuíñé menéerone ámuha meméénúthajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁷ Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene tééjá pañéene óórótu méénúmeíñéhjij, mityá teeja duurúvaja ímichi tééja tájpi páñéénéhjí íjcyajaj? ¹⁸ Áhdure ámuha ménehíjcyá Píivyéébé ícúvé cóvájtsómeíñé wáiji mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéerone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu dílbyé ícúve mémeri ámuha tsane meméénuíñé menéerone ámuha meméénúthajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁹ Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene Píivyéébé ícúve, mityá teene wáiji ímichi téijí hallúvú tene cóvátsoméhíjcyáíjij? ²⁰ Muurá téijí mémeri tsane imyéénuíñé tsaate nééne dómajcó páneeréjucu múhduná téijíene íjcyánéhjimájuco. ²¹ Áhdure

idyé duurúvája mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó páneeréjuco tééjáene íjcyanéhjí Píívyéébe mémemájucó ímichi dííbyé wáábyuta tene íjcyanéllííhye. ²² Áhdure níjkyéji mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó Píívyéébejúco dííbyé avyējú tene íjcyanéllííhye.

²³ ¡Ahdícyané máidáátsoju ámúhakyé tene pájtyeíñej! Muurá tehjújuco ámuha Píívyéébeke meíícúveroné ámuha bájtsori. Áronáa ámuha mécoévahíjcyá teenéjuco awáá taúhbájutu pañétúetsíí íjcyane Píívyéébeke ámuha meúráávyéne tsaímíyé meíjcyame tsíjtyeke mepíáábóiyóne. Ehdu ámuha tsanéhjíjuco meméénúiyóné tsá meméénuhíjcyatúne. ²⁴ Aame muurá ámuha éhne múúne hállúvatúme tsiéllu tsátyéjcatsíiyódú wáájácúmeítyúme. Muurá éetébáwu íjcyaróóbeke ámuha ádó pañétú ámuha mewáágoómé ¿íveekí caméélloke wáágoótúme dííbyemáyé ámuha máádohíjcyáhi?

²⁵ ¡Máidáátsoju ámúhakyé tene pájtyeíñej! Muurá ámúhá lliyíhllóné, ámúhá bohtámú, ámuha ménítyuhíjcyará imíwu. Áronáa ténéhjí pañévú ámuha mepícyohíjcyá ímityúné naníyí ámuha meúcuhíjcyanéhjí. ²⁶ Aame ámuha ímiááné hállúvatúme íjcyadu menéeme tujkénú méimibáávyé ámúhá íbuwááné íjtsaméí ímiáámeréjuco ámuha meíjcyane ámúhadítyú íbóhówaúcunúki.

²⁷ ¡Áronáa ihdyu máidáátsoju ámúhakyé tene pájtyeíñej! Muurá ámuha pánehjídú ímiáámédú éhne múúne níjkyéné pañe nehniwu néérone pánehjídú hállu imíwu meíítedu. ²⁸ Ehdu ámuha meícyahíjcyá míamúnáama pánehjídú ímiáámeúvúdú tsanééré ímityúné íjtsaméí ámúhá pañe íjcyame.

²⁹ ¡Áámeke ámúhakyé máidáátsoju tene pájtyeíñej! Íveekí ámuha éíjyuúvúu ditye dsíjívétsohíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáaúvú níjkyéné méícyáávétsohíjcyá ímiáámeváa díityeúvú íjcyanéllííhye. ³⁰ Ááne ámuha ménéhíjcyáhi: “Éíjyuúvúu méíhdé múnáaúvú íjcyáíjyu meíjcyaca muurá tsá medsíjívétsoítyuró Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake.” ³¹ Ehdu ámuha menéeneri muurá ámuháyé meúúbállémeí díityeúvukée dsíjívétsohíjcyámeúvúj tsiiménémúhaabe ámuha meíjcyane. ³² Ahdícyané wa ihdyu oke meméénú ámuha meímillédú ámúhá íhdé múnáaúvúu méénuhíjcyádú díityéduré ámuha menéemeé.

³³ Ávyeta muurá ámuha ííñimíyémúeméjte. ¿Aca ámuha méijtsúcunú cúújúwatu ámuha mepállójcóiyoone? ³⁴ Áanéllíi ícyooca ó pícyóóroó ámúhama tsíjtyeke Píívyéébé ihjyú uwáábojte pane wáájácúmeke ámúhá uwáábojte íjcyáímyeke. Árómeke muurá ámuha meúráávyehíjcyaa pátsáríjcyomé pacóómivárye. Áamedítyú muurá tsaatéke ámuha méwátsíhcyuú pihcyáávejááné pañévú. Ááne tsááteke ámuha médsíjívétsoó páwachékevu mewátyétyéhóneri. ³⁵ Ehdu ámuha menéénéllíi ámuha pámé hállúríyé teene éíjyuúvúu ímiá uwáábojtéké ditye dsíjívétsohíjcyanéhjí. Muuráhjáa Abéé ímiáábé íjcyáábeke íñahbére dsíjívetsóhi. Áané boonée tsíjtye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake ámúhá íhdéejte dsíjívetsóhi. Átsihdyúu nihñéré dsíjívetsómé Berekíá hajchi Tsacaríake duurúvájama Píívyéébé ícúvé cóvátsómeíhíjcyané waijí ráhoúcunútsihvu. ³⁶ Aane ímiááné ámúhakyé o néé ehdu éíjyu múnáaúvú dáríívéméíhíjcyané muurá ámúhá hállúrí íñe ícyooca ámuha meíjcyámé hállúri.

*Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne
(Rc 13.34-35)*

37 Ahdícyane ámuúha Jerotsarée múnaaj, ¿íveekí ámuha méllihyánúpétsohíjcyá Píívyéébé ihjyú uwáábojtéke? ¿íveekí ámuha diityéké néwayúúnevu mááámuhíjcyáhi? Muurá imílléroobe ámuúhakye iújcune éhne múúne cáraca ítsíimeke ihñúwáacyú lliñévu újcuu. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? 38 Áané déjúcotu muurá ámuúha cóómí ápajyuréjuco íjcyáiñe. 39 Ahdícyane ámuúhakye o nées téhdure oke ámuha maájtyumíjucóóityúné tsiíne o tsááiñévujuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

24

Duurúvaja wágoóóveíñé Jetsóó néeneé (Mc 13.1-2; Rc 21.5-6)

1 Aabée Jetsóó duurúvaja pañétú muha meíjchívyénáa múúha tsúúlleríjyuco péébeke muha mépiúvá téjahji imíwu méénúmeíñe muha meííteki. 2 Aamée muha meííteke neébe:

—¿A ámuha méííte imíwu duurúvaja méénúmeíñe? Muurá ímiááneturé ámuúhakye o nées ehdu néeroja wácávyáhcámeíñe.

Jetsóó tsááiñe ihde pájtyeíñehji (Mc 13.3-23; Rc 21.7-24; 17.22-24)

3 Átsihdyúu muha oríívó bajúvú mepétsihvu ácuúvéébeke áábánéwu muha menéehí:

—Cána múúhakye duubállé múijyú tene pájtyeíñe eene múúhakye u nehíjcyanehji. ¿Aca ínetú muha méwaaajúcuú íñuúji níjkévaíñeréjuco u tsááiñe píhíjucóóne?

4 Áanéllihyéee neebe múúhakye:

—Éhdu néeme tsáama wájácútsi méíjcyaco ámuha maállítsámeítyu állíu múnáadívu. 5 Muurá o tsááiñe tsúúca píhícooca íjcyaimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa dílbyéjuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe. 6 Áhdure íjcyaiñe méénujcátsí pahúllevare. Áronáa méíllityedíñe. Muurá tsáhái téijyu o bóhówáávéityúne. Áronáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi. 7 Muurá tsané íñúji múnaa méénujcátsí tsííñe íñúji múnáama. Áijyu íjcyaiñe ájyabáánema cheméháñe. Áhdure pahúllevaré íñúji vááúméíhi. 8 Ehdu déjúcóóveíñe ícúbáhraméí íñújiri.

9 Áijyu muurá ámuha tahñéjté meíjcyané hallútú cáhcújtsotúme ámuúhakye itsárílléne ámuúhadi ícúbáhraáhi. Aame ámuúhadítyú tsaatéke dsíjívétsoóhi.

10 Áijyu muurá mítyame amúhadítyú oke cáhcújtsorómé tsáhájucó oke cáhcújtsóityúne. Aame ámuúhakye itsárílléne ámuúhadívu méénútsoó tsíjtyeke.

11 Áhdure idyé téijyu mítyame állíu múnaa díllóméí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi. Áamedívu mítyame állítsáméíhi. 12 Ehdu páhdúvare ímityúné íjcyánetu mítyame tsáhájucó wájycatsítyúne.

13 Áánetu ehdu néerónéhjí pañe Píívyéébeke íhvéjtsotúme tsaímíyé íjcyame ihdyu pájtyeéhi. 14 Muurá teene dílbyé avyéjutu íjcyané uwááboju ímiáájú pámeekéreí íñújiri íjcyané

míamúanáake wájácútsáméíhi. Áijyu ihdyu botsíi ó tsaá páneere ílluréjuco iníjkévaki.

15-16 Muurá duurúvájatu tsátsii íñe ímityúné úújéityútsihvu tsane ímityúné úújetené Píívyéébeke ávyéta tsaríyé pájtyeéhi. Ahdícyane teene ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cámeéhaúnevu Jodeá íñúji múnaa ámuha

meíjcyame. Ehdúu ímiáané tene pájtyeíñé muurá Daniéré tsúúcajátújuco néene Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi íjcyaaábe. Aane éévehíjcyámé íhya waajácújucoó ñná íjcyaiñe. ¹⁷ Ahdícyane téjyju áachi íjcyame íucaavéjúcohdí ímijcóhó pañévú tsíeméné iújcuki. ¹⁸ Áhdure íúmiñé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu. ¹⁹ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téjyju walléémú éévájtema tsijtye ñohñóríyeyí ítsííméwuúmu íjcyámeke! ²⁰ Áánéllii ihdyu Píívyéébema méihjyúvaco wáyeeévejcóójí ehdu tene ámuháma ipájtyétuki, áhdure tsúcohíváneri úúníjyáijyju níjyáháñé lliine ámuha mewáácunútuki. ²¹ Muurá téjyju íjcyaiñé ávyetá ihnáhó ícúbáhraméí íñeé íññuji ípívyéévétsihdyu mújyju ícyahíjcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájucó mújyju téhdu néené ícúbáhraméí íjcyáityúne. ²² Aane muurá Píívyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjíveyíyáhi. Áánéllii ícúu tsiiñe oke wállóóiiibe ihñéjte wájyuri.

²³ Aane tsúúca tene pííhícooca íjcyaimyé tsaate íllure íállíñe ‘tsúúca Críjto tsájucóóhií’ nééimye. Áámeke tsáma wajácútsi meíjcyáne mécáhcújtsodíñe. ²⁴ Muurá íjcyaimyé állíu múnaa iye Críjtodi díllómeímye. Áhdure muurá díllómeímye Píívyéébé ihjyú uuballe múnáadi. Aame píivyéteé méénúráityúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá mújtátsoímyé míamúnáake Píívyéébedítyu. Tsáijyju múúne téhdure mújtátsoíyómé ímiáané dílbyeéjtéjuco íjcyárómeke. ²⁵ Aane íñe ámuhákye ó úúballé íhdéjuco ehdu tene pájtyeíñé ámuha metéíbúwááveki. ²⁶ Ahdícyane tsaate ámuhákye ‘éje, áadi éhllé Críjtoó’ néhajchíí mépehdí téhullévu. Áhdure dítye ámuhákye ‘áadi éhjá pañe Críjtoó’ néhajchíí mécáhcújtsodí éhduhji dítye ámuhákye néérone. ²⁷ Muurá ihdyu éhne múúne chijchi ááméjutu níjkéniiñévújuco rórihijyácódú ámuhákye ábájínéjcuíñé Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe tsiiñe o bóhówááveíñe. ²⁸ Áábedívú muurá óhdivu táuráávye múnaa píhcyááveé éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaaavédu.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhji

(Mc 13.24-37; Rc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Ehdu ícúbáhraméí pájtyené boone cóójíejpi nuhba ílluréjuco áabatéíñe. Áhdure péjcoejpi tsáhájucó ájchúityúne. Áijyju míicuru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóówari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyáahi. ³⁰ Áijyju tsúúca Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe páneere táihstútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. Ááneri muurá oke cáhcújtsotúmé íññújiri íjcyame íllityéne taáhi. ³¹ Aabe téjyju níjkyéji múnáake ó táuhbaá dítye kéévánécoba íllíjchu írojróco pámeere múhdumé íññújiri íjcyané míamúnáa tahñéjté óhdivu ípíhcyááveki.

³² Cáhawáá méijtsúcunu higyéerahej. Muurá itsóúuvéne tsiiñe tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba pííhíjucóóne. ³³ Ahdu néene íñe ámuhákye o nénehji pájtyénetu ámuha méwaajacúu tsiiñe o tsááiñe éévé tsúúca úújeténe. ³⁴ Muurá ímiááneturé ámuhákye o néé ehdu nénehji pájtyeíñé íñeí íññújiri míamúnáa íjcyápiñáaaca. ³⁵ Muurá íñe íññújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámuhákye o néhijcyané tsá mújyju wágóóóvéityúne.

³⁶ Áronáa ihdyu o tsááiñe éévé tsá múha wáájacutúne. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáájacutúne. Téhdure páñetu Píívyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájacutúne. Apáábyeré ihdyu Lihíyó waajácú mújyju tsiiñe oke iwállóoíñe.

³⁷ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyju íjcyané míamúnáake tene pájtyeduré pajtyeíñe Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe tsiiñe o tsááiñe. ³⁸ Muuráhjáa téjyju

Íjcyame ííñuji cáájávéeíñé ihde ‘ihnéjuu’ íñéene ícyahíjcyá ímíllédú wañéhjineri táábávajcátsiyi. Ehdúu ícyahíjcyámé tsúúca Píívyéébe ííñuji cáájávetsóíñéllii Noéé ihmííne pañévú úcáávetsihvújuco. ³⁹ Aamée ehdu íicyahíjcyáneriyé túhuuvémé wáájácúmeityúnáa tsúúca páneere ííñuji cáájávénetu tsáhájucó dítye píívyetétú muhdú ipájtyeténe. Áhdure íívane muurá míamúnáa ímíllénéhjiriyé íjcyánáa Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiiñe o tsááne ábájínéjcuú díityéke. ⁴⁰ Téjyju muurá míityétsi wákímyeíhíjcyámútsidítýú tsáápiikye wáájácúratúné o újcúnetu tsijpi tétsihvúre coévaáhi. ⁴¹ Áhdure tsaatépí cáátsohíjcyámúpidítýú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaá tétsihvúre.

⁴² Áánéllii tsáma téñbúwá méjcyaco tééne íjtsúcunúre. Muurá tsá mewáájácútu múijyú o tsááiñe ámúhá avyéjuube o íjcyaaábe. ⁴³ Muurá tsaapi ihjya cúwátuube téhmé péjcovéiyá naní múnáa tépejco dííbye éhnénéhjí nánííñe iwáájácuca. Aabe muurá tsá náníchóityuró ihñénehjívú. ⁴⁴ Ahdu tsáma téñbúwá méjcyaco naní múnáake tsaapi téhméiyódu. Muurá ámuha meíjtsótúnáa ó tsáa Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

Tsaatétsi wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju
(Rc 12.41-48)

⁴⁵ Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúúbema wákímyeíbyeke pícyoobe ihyájkímú tehmeébedívu. Aabe díityéké ímí íícuvé tééne tájpi dítye íjcyáiñéhjitu. ⁴⁶ Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyeíyi íjcyaaábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. ⁴⁷ Aane ímiááne ámúhakye o néé ímiáábé íjcyaaábeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne. ⁴⁸ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íicúí óómítyúné’ íñéene íwákímyeí íñbúwá íjcyátuúbe. ⁴⁹ Ehdu néébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne ímíllédú wañéhjineriyé pehíjcyá tsíjtyéhjima líyíícyáveebére. ⁵⁰ Aabe ehdu ícyahíjcyánáa muurá íavyéjuube óómiibye tuvááová dííbyeke díbye íjtsótúnáaáca. ⁵¹ Áábeke muurá ílluréjuco díbye íhnáho ícúbahráne ímityúmé bañú múnáa pánehjídú ímiáámeúvúdú íjcyámeke imyéénudu díbye ityáá íhwáñe ííhdónema. Ahdu muurá pajtyeíñe míamúnáama tsiiñe o tsáácoóca.

25

Bádsíjcadítýú íjcyáné uwááboju

¹ Muurá idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú tsaatéhjáa 10-meva bádsíjca tsáápíllé taji íjcyáiíbyeke peetéma téhmehíjcyádu. ² Díityédítýúhjáa 5-meva ímuhdúrejte. Áánetúhjáa téhduméré 5-meva ímíajte. ³ Aaméhjáa díitye ímuhdúrejte tsá tsájtyetú ícyuujúwájpacyóne ipyééte ipañénuíñe. ⁴ Áánetúhjáa ihdyu ímíajte tsajtyé ícyuujúwájpacyóne. ⁵ Aaméhjáa wájtsípítýúúbeke tépejco ityéhmehíjcyároné icyúwávénéllii ílluréjuco cúwane. ⁶ Áronáacáhjáa tsúúca pécójpíne tsaate kéévánécoba néehí: “¡Tsúúca tsaabe ámuha metéhmehíjcyaaábe! ¡Wa mécáhdahíroj!” ⁷ Ahdújucóhjáa dítye íajkyéne íicúí íjcyátsíiivyéjucóóné ipyééteháñema. ⁸ Áánáacáhjáa díitye ímuhdúrejte cuujúwajpacyó tsúúca óuuvéhi. Áánélliihyéhjáa díitye ímíajtéke neeróme: “Cána óvíjyucó múúhakye ámúhá cuujúwajpacyotu tsánéhwuúvú maájcu. Tsúúca múúhadívú múúhá cuujúwajpacyó óuuvéhi.” ⁹ Áronáacáhjáa nééme díityéke: “Tsáhaá. Muurá ehdu meméénúhajchíí méhdivu óúúveíñé tsaméhjídívújuco. Wa ihdyu tsiiñe máahdótej.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa dítye ahdóvúi pééne hallurí tsúúca wájtsíibema dítye úcaavéné teeja díbye wañéhjívateíjyá

pañévu. Áámé hallúvúhjáa ílluréjuco dibye tééjá lleehówá wátajcóné múha iúcaavéjúcóótuki. ¹¹ Áané boonéréjucóhjáa diitye ímuhdúrejte iwájtsíne lléehowa dibye ipááyúcuuro wátótóhcoméré nééneé: “¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej, múúhakye paayúcu!” ¹² Áronáacáhjáa neebe diityéke: “Tsá o wáájácutú ámúhakye.”

¹³ Ehdúu iúúbálléne múúhakye Jetsóó nééhií:

–Téhdú ámúhakye tene ipájtyétu tsáma ímíñeúvú meíjcyátsíívyéne oke méitsohíjcyaco. Tsá muurá mewáájácutú mújyú tsiíne o tsááiñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

Dsíídsitu íjcyané uwááboju

(Rc 19.11-27)

¹⁴ Téhdure níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébé avyéjú wákímyeí tsané avyéjuube tsiíñe iñújí iááhíveté iwákímyeí múnáadívú ídsíídsike téhmétsoíñúdu.

¹⁵ Tsáápihdívúhjáa pícyoíñuube 5,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 2,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 1,000-jíva. Ehdúhjáa diityéké íjtsúcunúdnéhjí iwájtyéne peebe diityédítu. ¹⁶ Áané hallúríhjyáa diibye 5,000-jívámá íjcyabe náhjíhe meenu téenema. Ááneríhjyáa líyaatétsoobe díbyema tsiíñe éhniíñevu 5,000-jíva.

¹⁷ Áhduréhjáa idyé tsijpi 2,000-jívámá íjcyabe náhjíhe imyéénúneri líyaatétso tsiíñe éhniíñevu téhdunéré 2,000-jíva. ¹⁸ Áánetúhjáa tsijpi 1,000-jíváre dibye ájcuíñuube íllure cuuú teene dsíídsi wákímyeíchótuúbe.

¹⁹ Áanáacáhjáa diityé avyéjuube tsúuca wajtsí diityédívu. Aabéhjáa ímíbajchová diityemá teene diityékée ityéhmétsoíñúne dsíídsi muhdú dítye téhme. ²⁰ Tujkénúhjáa ímíbajchoobe 5,000-jívávúu íajcúúbema. Aabéhjáa néé díbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 5,000-jívávú u ájcune muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiíñe éhniíñevu téhdunéré 5,000-jíva o líyaatétso.”

²¹ Áánéliihyéhjáa neebe íavyéjuube díbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímiáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeíbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áánélii ícyooca éhniíñevu íjcyane díhyójtí pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki. Áhdícyane óví ílluréjuco u ávyéjuuténe. ²² Áábé boonétúhjáa tsijpi 2,000-jívávúu ityéhmétsóóbema idyé ímíbajchoobe. Aabéhjáa idyé néé díbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 2,000-jívávú u téhmétsoíñúné muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiíñe éhniíñevu téhdunéré 2,000-jíva o líyaatétso.” ²³ Áánéliihyéhjáa idyé neebe íavyéjuube díbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímiáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeíbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áánélii ícyooca éhniíñevu íjcyane díhyójtí pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki. Áhdícyane óví ílluréjuco u ávyéjuuténe.”

²⁴ Ehdúhjáa tsaatétsuma ímíbajchótsihdyu ííneebe ípyéé 1,000-jívávúré íajcúúbedívu. Aabéhjáa íllure néé díbyeke: “Ávyéjuúbej, ópée ó waajácú múhdurá u néébe uure u wákímyeíñe hallúvú dsíídsíjike u ékéévehíjcyatúne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o líyaatétsoné dsíídsíjí ímiátsíí páneere úhdivúré ú újcúiyáhi. ²⁵ Áánéliihyéé íllure ó cuuú dídsíídsike. Aane íñe dídsíídsi.”

²⁶ Áánéliihyéhjáa íavyéjuube néé díbyeke: “¡Ávyeta ímítyuube uu óvéhe múnáajpi táwákímyeí múnáadítu! ¿A éhdurée ú meenu teene tadsíídsike ‘o wákímyeítyúroobe dsíídsíjike o ékéévehíjcyané’ u néenema? ²⁷ Aanéhdée ihdyu dítye dsíídsike téhmehíjcyájáúbá pañévúré ú pícyoóiyá tene óóma illíyaatéki. Aacáa muurá ícyooca ó wajtsíiyá éhniíñevuúvújuco tene líyaaténáacá.”

²⁸ Ehdúhjáa díbyeke íñétsihdyu neebe tsaatéké tétsihyí íjcyámeke: “Áábyedítuú

eene 1,000-jiva íjcyane dsíidsi medójtúcúne maájcú áádíkye eene 10,000-jiva ídsíidsí íjcyáábeke. ²⁹ Muurá múúne ihñe líyaatétsómeke éhnííñevu tsiíñe máajcú ditye illíyaatétsoki. Áanetu ihñe pevénéré pícyohíjcyámedítýú ílluréjuco medójtúcúné páneere diityédí íjcyaróne. ³⁰ Ahdícyane áádíkye íñeúbará óóma wákímyeítýúúbeke méwaagóote peete íjcyátúhullévú díbye itýáá íhwáñe ííhdónema.”

Pámeere míamúnáama ímibájchoju íjcyaiñe

³¹ Muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe mújyú tsiíñe o tsáácooca ó tsaá íhtsútuubéréjuco avyéjuube o íjcyabe tahñéjté níjkyéji múnáama. Ájyu táavyéjú íjyáwá hallúrí ó ácuúcúnuúhi. ³² Áábedívú óhdivu páneere ííñújiri íjcyané míamúnaa pícyáávemedítýú ó dówajcároó tsaatéke íhdyúétsihvúré ehne múúne obééjámudítýú cáávarámuke ítyehméébé dówajcárodú. ³³ Aame diitye obééjámudi o díllome óóma íjcyáahi. Áanetu cáávarámudi o díllome tsiélléré íjcyáahi. ³⁴ Ájyu eene óóma íjcyámé avyéjuube o íjcyabe diityéké ó neéhi: “Muuráhjáa Líhíyó ámúhake ííñuji ípívyéjtsótúné íhdéjuco itýújkevéeéllémeke wábyujtsódújuco íñe ámuha óóma táavyéjuri. ³⁵ Muuráhjáa o ájyabáávatéébeke ámuha oke mémáchótsohíjcyáhi. O adóiyóneríi o íjcyáábeke ámuha oke méíchohíjcyáhi. Wáájácúrátuubée úlleebéré o péhíjcyáábeke ámuha oke méjúwátsohíjcyá ámúhá jaaháñevu. ³⁶ O wájyamúúvátúúbekée ámuha oke máajcú wájyamúvu. O chéméébeke ámuha oke méúújehíjcyáhi. Cúvéhóójarií o íjcyáábeke ámuha oke méúújehíjcyáhi.” ³⁷ Ehdu o néénéllii muurá diitye ímíájté óóma íjcyame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, ¿acáa mújyú u ájyabáávatéébeke uke muha mémájchotsóhi? ¿Mújyúhjáa adópiyi u íjcyáábeke uke muha méijchóhi? ³⁸ ¿Áhdurée mújyú múha uke wáájácútuube u úlléébeke uke muha méjúwátsohíjcyá múúhá jaaháñevu? ¿Mújyúhjáa u wájyamúúvátúúbeke uke muha máajcú wájyamúvu? ³⁹ ¿Acáa mújyú u chéméébeke uke muha méúújehíjcyáhi? Áhdure ¿acáa mújyú cúvéhóójari u íjcyáábeke uke muha méúújehíjcyáhi?” ⁴⁰ Ehdu muurá oke ditye néénéllii ó neé diityéke: “Muuráhjáa íhdyu ehdu ámuha tahñéjteke ítéccunútúmére panévaturé mepíáábohíjcyáneri ookéjuco ámuha meíccúvehíjcyáne.” Ehdu ó neé óóma íjcyámeke.

⁴¹ Áanetu óhdityu tsiélléré íjcyámeke ó neéhi: “Méíñe óhdityu ámúhá ímítýú níjcaúvú ámuha méwágóóóveímye. Muurá ámuha méwágóóóveé íhyájkímuma Naavéné wágóóóveíñe cuujúwá pañevú mújyú ámuha meíjchívyéítýúhullévú. ⁴² Muuráhjáa tsá ámuha oke memáchótsohíjcyatú o ájyabáávatéébeke. Tsáháa ámuha oke méíchohíjcyatú adópiyi o íjcyáábeke. ⁴³ Áhdurée wáájácúrátuube o úlléébeke tsá ámuha oke méjúwátsohíjcyatú ámúhá jaaháñevu. O wájyamúúvátúúbekée tsá ámuha oke maájcutú wájyamúvu. Tsáháa ámuha oke méúújehíjcyatú o chéméébeke. Tsáháa ámuha oke méúújehíjcyatú cúvéhóójari o íjcyáábeke.” ⁴⁴ Ehdu o néénéllii muurá oke neeímye: “Ávyéjuúbej, arónáacáa tsá mújyú uke muha maájtyúmitú u ájyabáávatéébé adópiyi u íjcyáábeke. Tsáháa mújyú úlleebéré u péhíjcyáábeke uke muha maájtyúmitúne. Áhdurée tsá mújyú muha maájtyúmitú wájyamúúvátuube u íjcyáábeke. Áhdurée tsá muha mewáájacutú u chémene. Áhdurée tsá muha mewáájacutú cúvéhóójari u íjcyane. Aanéjívaríi muhdú uke muha mépíáábóiyáhi.” ⁴⁵ Ehdu oke ditye néénéllii ó neéhi: “Muuráhjáa tahñéjteke ámuha mepíáábohíjcyátúneri téhdure ookéjuco ámuha meéhdíwállehíjcyáne.” Ehdu ó neé óhdityu tsiélléré íjcyámeke.

46 Aame ílluréjuco wágóóóveíñé múijyú níjkéváityúné ícúbáhrámeííhullévu. Áánetu ihdyu ímiáámé pájtyéteé muhdú íjcyáityúmeréjuco íñé imíjyaú íjcyáki.

26

Jetsóoke íékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
(Mc 14.1-2; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

1 Ehdúu Jetsóo íñééné boone tsiíñe múúhakyé nééhií:

—Muurá míjcyoojícúturéjuco pájtyéteé wañéhjí lléévaíñe.

2 Áané pañe muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ékéévétsoó tsaatéke. Aame oke dsíjívétsoó páwachékevu iwátyétyéhcúneri.

3 Aanéhjáa ímiááné téijyu teene wañéhjí tujkéveri páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú píhcyavémé tsijtye llúúvájte avyéjutee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. 4 Aaméhjáa pítyácójcatsí muhdú dííbyé hallúvú íállíñe dííbyeke íékééveíñé ídsíjívétsoki. 5 Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Tsáhái íñe wañéhjí pañe tehdu meméénúityú míamúnáake meíbórinúiyónéllíihye.

Pácúújúpácycori tsáápille Jetsóoke íhñíwau múrijchóne
(Mc 14.3-9; Ja 12.1-8)

6 Áijyúu muha Betáániarí Tsimóó dííbyere ‘Ahllárho’ némeíbyé jari.

7 Áanáacáa tsáápille tsáá Jetsóo éllevu pácúújúpácycó mítyane áhdóméjpacycoma. Ájpacyórii múrijcholle íhñíwau majchóri íjcyáábeke. 8 Aanée múúhakyé tsaríwu pájtyénéllii muha menééhií:

—¿íveekíami aalle ícúbahra pácúújúpácycorij? 9 Muurá téjpacycó menáhjíhénúne dsíídsiri mépíáábóiyá ídáátsóméhjíke.

10 Ehdúu muha menéjcatsíñe illéébóne múúhakyé neébe:

—¿íveekí ámuha méihjyúvá áámyédityu? Muurá ihdyu tehjújuco dille méénune. 11 Muurá díitye ídáátsojte tsá kiávú ámúhadítyú pééityúne. Áánetu tsá múhahjótá ámúhama o íjcyáityúne. 12 Áánéllii oke téjpacycóri múrijcholle oke ditye cúúúíñe ihde tájpi íímíbjachóne. 13 Aane ímiáánetúré ámúhakyé o néé íñe tajtyééveri míamúnáa pájtyetéíñe uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnáa waajácuúhi. Ehdúu Jetsóo néé múúhakyé.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévétsoíñe
(Mc 14.10-11; Rc 22.3-6)

14-15 Aanéhjáa téijyu Jóoda Ijcaríóóté tsaapi muuha 12-meva meíjcyáméejpi íjcyároobe múijyurá llúúvájte avyéjute éllevu ípyéene neeté díityéke:

—¿Aca múhduná íñe oke ámuha mááhdóiyá ámúhakyé Jetsóodívú o wáájácútsóne?

Ehdúhjáa díbye néénéllii áhdómé 30-jíva. 16 Aanéhjáa díityémá ípítyácójcatsíñe tsúúca íímíbjachójcatsíñéllii ítsáméíhíjcyabe muhdú dííbyedívú íékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóo májchone
(Mc 14.12-25; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

17 Aanée teene pájtyéteé wañéhjí óórityúne pááa májchóméíhíjcyáné wanéhjí tújkévajcójjí muha Jetsóoke menééhií:

—¿Kiávú ú imíllé wañéhjí májchó muha meméénune?

18 Áánélliihyée neebe múúhakyé:

—Cáhawáá mepe Jerotsaréevu éhne tsúúca wájácú ámuha menéébe jávu. Áábeke méneeco tsúúca muhdú o íjcyáiñe éévé pííhíjúcóónéllii dííbye jávú ámuháma íñe wañéhjí o pájtyeíñe.

19 Ahdújucóo tsaate múúhadítýú ipyééne teene majcho dííbye jávú méénune.

20 Ááné iijyúnuvúu tsúúca muha mémajchó dííbyema. 21 Átsihvúu neebe múúhakyé:

—Ímiááneturé ámuhákye o néé íjcyaaabe tsaapi ámuháditýú óhdivu méénútsóííbye.

22 Ehdúu díbye múúhakyé nééne ávyétá kimóhcó múúhakyé pajtyéhi. Áánélliihyée muha pámeere menéé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé íñe ehdu uke muha méméénuúhi, a oó?

23 Áánélliihyée múúhakyé neébe:

—Íñe tsají pañévúré muhtsi dííbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi.

24 Ehdu ímiáané oke pajtyeíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámitu néhdújuco. Árónáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méénúúbeke. Tsáháa ihdyu díbye íjcyáítýuróne.

25 Ehdúu díbye néénéllii díibye Jóóda eenéhjáa dííbyedívú méénútsóíiibye néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a oo tehdu uke ó méénuúij? Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Ééé, uu muurá ehdu oke ú méénuúhi.

26 Ehdúu íñétsihdyu pááaho íékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáa idyóhdáhínunévú múúhakyé iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

27 Áhdurée idyé ado íékéévéne téhdújtsoóbe. Áánevéu múúhakyé iájcúne neébe:

—Íñe tátyujpácýo náávé íjcyane maádo. 28 Aane úúballé íñe muhdú ámuha meícyahíjcyané pítýájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Ahdícyane tátyujpácýó wágóóóveé páme wájýuríyé múhdumé teene cáhcujtsómé imítýú iábájíívemeíki. 29 Aane ámuhákye o néé ícyocátú tsiíñe ámuháma o ádójúcóóityúné óóvájpácýó múijyú Llihíyó avyéjuríyéjuco meíjcyácooca tsiíñe maádóíñévújuco. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíñe

(Mc 14.26-31; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

30 Aamée teene pajtyeté wañéhjí majtsíjyú muha memájtsívátsihdyu mepéé oríívó bajúvu. 31 Átsihvúu múúhakyé neébe:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíñe pahúllevávu. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívetsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñe pahúllevávu.” Ehdu muurá nééne Píívyéébe waajácúháámitu. 32 Árónáa ihdyu o dsíjíveebe tsiíñe o bóhííne ó peé ámuhá ihde Gariréavu.

33 Áánélliihyée Péédoro néehíi:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsóóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóityúne.

34 Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Árónáa ímiááneturé uke o néé ípyejcójucó oke u úráávyeróné u tóónuíñe cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúva.

³⁵ Áánélliihyée Pééodoro nééhií:

—Muurá tsá o tóónúmeítyúne. Óvíjyuco ihdyu néhi oke ditye dsíjívetsóné tééné hallútu.

Ehdúu pámeere muha méneerá dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne

(Mc 14.32-42; Rc 22.39-46)

³⁶ Aamée tétsihdyu muha mepéeme méúújeté ‘Getsemaní’ némeítsihvu. Átsihvúu Jetsóó néé múúhake:

—Íchiíyí meíjcyá Píívyéébema o íhjuvátéki.

³⁷ Aabée múúhadítyú tsajtyé Péédorómá Tsebedéo hájchimútsikye.

³⁸ Áámedívúhjáa ávyetá íhnáhóré kímóóvémeíbyé néé diityéke:

—Muhdú íhya o dsíjívéiúvúduréjyuco oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Árónáa ihdyu mécúwadiñe.

³⁹ Ehdúhjáa íñéene peebe diityédítyú éhniíñéwuúvu. Átsihvúhjáa imímóúúvéne Píívyéébema íhjuvabe nééhií:

—Ayúju Táácáaniíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óóma meénuj.

⁴⁰ Ehdúhjáa íhjuvátshdyu óómiibye wajtsí cuwáarí íjcyámedívu. Aabéhjáa néé Péédoróke:

—¿Aca tsá eene ámuha cuwa maáábúcutú oke metéhmeki? ⁴¹ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúmé Píívyéébema méihjuvahiíjcyá ámúhake díbye ípíáábo ímítyunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ímiáané ámuha meímíllerá tsaímíyé meíjcyane. Árónáa tsá ámuha meíhnáhootú tehdu meíjcyáiyóne.

⁴² Ehdúhjáa diityéké íñéene tsiíñe óómiibye bîwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíñe Píívyéébema íhjuvabe nééhií:

—Ayúju Táácáaniíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Árónáa ihdyu óvíi muhdú u ímillédú óóma ú meenúhi.

⁴³ Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe tsáábe wajtsí bîwáhdúré cuwáarí íjcyámedívu. Ávyetáhjáa tsá cuwa ditye áábúcutúne. ⁴⁴ Áámedíhjyáa ícúvétuube tsiíñe oomí bîwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíñe Píívyéébema íhjuvabe píéhdúré tujkénúu íhjuváu. ⁴⁵ Átsihdyúhjáa tsiíñe diityé éllevu itsááne neebe diityéke:

—Áyu ícyooca ihdyu ílluréjyuco mecúwáiyóne. Árónáa Míamúnáájpidívu o ípívyéévébedívu tsaapi ímítyúmeke ékéévetsóíñe éévé tsúúca úújetéhi.

⁴⁶ Ahdícyane ílluréjyuco metsu. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóííbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mc 14.43-50; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjyutémá túkevjtsojte wállóónéllii tsáámeé. Aamée tsáa ímyéenujcatsiháñe nítsúmuma cávaájcoháñema. ⁴⁸ Ácoocáhjáa íhdéjyuco Jóóda néene diityéke:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcoói.

Áábeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁹ Ehdúhjáa diityéké ípítyajcódújyuco díbye Jetsóo éllevu itsááne dííbyeke nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿a áanu új? Ehdúu néébere chohchócu dííbyeke. ⁵⁰ Áánélliihyée Jetsóo néé dííbyeke:

—Muúbej, ¿aca íveekí ehdu oke ú meenúhi? Árónáacáa tsúúca dííbyeke íékéévébe tsajtyéme.

⁵¹ Ááneréjucóo tsaapi múúhadítúyú ínñitsúwari wállórhjúcúné llúúvájte avyéjúúbé úníu múnáájpi núúmiho. ⁵² Áánéllihyéé dííbyeke Jetsóó nééhií:

—Pícyo téhbabyá pañévú díññitsúwa. Muurá ññitsúmuri méénújcatsímyé téwáhjiríyé dsíjiveéhi. ⁵³ ¿Aca tsá u wáájacutú o ímílleca icyoocaré Llihíyoke o táúmeíyóné ñjkyéji múnáa oke ipájtyetétsoki? ⁵⁴ Muurá íllu oke dítye méénútúhajchíi ¿muhdíikyé pajtyéiyóné tsúúcajátújucóo Píívyéébe néhijcyáné dííbyé waajácúháámitu cáátuváne?

⁵⁵ Ehdúu dííbyeke íñétsihdyu neebe dííbyeke ékéévemeke:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu dítye tsáhdú ámuha metsáa taéllevu ññitsúmuma cávaájcoháñema? Áánerá íhyajchótá ámúháj piine o íjcyabe duurúvájá pañévú ámúhake o úwáábohíjcyáhi. Áróóbeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. ⁵⁶ Áronáa ihdyu tehdújuco ámuha meméénune Píívyéébe ihjyú uubáalle múnáape tsúúcajátújuco néhijcyáné dííbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki. Ehdúu Jetsóó néénaa ílluréjuco muha mewááne tétsihdyu dííbyéjtane.

*Túkevjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane
(Mc 14.53-65; Rc 22.54-55, 63-71; Ja 18.12-14, 19-24)*

⁵⁷ Aamée awáa tsajtyéjucóo dííbyeke llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú tééjari pañétúejte avyéjujte íjcyáme éllevu. ⁵⁸ Áánaacáhjáa Pééodoro dííbyeke úráavyeebe pehíjcyá díityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté pañétúejpi llúúvájte avyéjúúbé já llahájsivújuco. Aabéhjáa tétsihyi tééjá tehme múnááj piñévu úújeté tétsihdyu íñte muhdú dítye Jetsóoke méénuíñe.

⁵⁹ Áánaacáhjáa díitye avyéjujte íjtsámei muhdú dííbyé hallúvú iállíñe dííbyeke idsíjívétsoíñe. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsá dítye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvú iállíyóne. Mítyaméróhjáa díitye dííbyé hallúvú állihíjcyáme. ⁶¹ Áánéj piñévúhjáa tsaatétsi úúballé dííbyé hallúvú íllúu díbye nééneé:

“Muurá Píívyéébe duurúvaja o wácávyáhcoja o piivyeté tsiíñe 3 coojívatúre o pánéévetsóne.”

⁶² Ehdúhjáa dítyétsi úúballénéllii llúúvájte avyéjuube néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí tsá íñá u néétu aatyétsi díhyallúvú úúballénetu?

⁶³ Áronáacáhjáa cúúvéhulléré dííbye. Áánéllihyééhjáa tsiíñe neebe dííbyeke:

—Ímiá Piivyéébe mémeri uke o néé ímiáánetúre múúhake u úúballeki: ¿A ímiááné dííbyéjuco uu Críjto Píívyéébe Hajchij?

⁶⁴ Áánéllihyééhjáa neébe:

—Ééé, dííbyéjuco oó. Aane cáhawáa óvíi ámuha méwaajácú Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe íñtsútuube Píívyéébe úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíñe o tsáácooca o bóhówááveé ojtsó pañétu.

⁶⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii dííbye llúúvájte avyéjuube íwajyámú dówárijcyámeíbyéré nééhií:

—Áánu ¿íveekí Píívyéébedi uuhívatéhi? Ahdícyane íñnéllihyéécó tsijtye éhniíñevu dííbyé hallúvú úúballéiyáhi. Muurá íñe ámuha melléébóneríyé uuhívatéébe Píívyéébedi. ⁶⁶ ¿Áábeke muhdú ámuha méijtsúcunúhi?

Áánéllihyééhjáa neémeé:

—Muurá ímiááné ímityúné ihjyúvaábe. Áánéllii ílluréjuco díbye dsíjiveíñe.

⁶⁷ Ehdúhjáa íñééne dííbyeke méénuméré íhyúmi úníchihcyúhi. ⁶⁸ Aanéhjáa tsaate dííbyeke imyéénúne nééhií:

—Ehdu idyé Críjto u íjcyabe cána waajácú caabyé uke méénune.

*Péédoro tóónúmeíñe**(Mc 14.66-72; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-27)*

⁶⁹ Áánáacáhjáa Péédoro lláhátsiri ácuúcunúhíjcyáábe élleву tsáápille tééja múnáá únú múnáalle ipyééne néé dííbyeke:

—Úpée idyé éhne Jetsóoma ú ícyahíjcyá Gariréa múnáájpiíma.

⁷⁰ Árónáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame lléébónáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjǐ óóma ú ihjyúváhi.

⁷¹ Ehdúhjáa ityóónútsihdyu lláhátsí lleehówa íjcyáhullévú péébeke idyé tsíjpille íájtyúmíne tétsihyi íjcyámeke nééhií:

—Áánúu muurá idyé ícyahíjcyá Natsarée múnáajpi Jetsóoma.

⁷² Áánéllihyéhjáa idyé tsiíñe tóónuube nééhií:

—Éje, tsá o wáájácúú dííbyeke. Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne.

⁷³ Ááné illúhwuúréhjáa tsijtye dííbyeke nééhií:

—Áánerá ímiááné diibyējuco uu Jetsóo mamýmúejpi. Muurá díhjúture muha méwaajácú diibyējuco u íjcyane.

⁷⁴ Ehdúhjáa ditye nénéllii tsiíñe ityóónúne llíhcyámeíbyéré nééhií:

—ímiááneturé tsá o wáájácúú muubá Jetsóo íjcyáábeke! ¡Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne!

Ehdúhjáa díbye néérónáa tsúuca cáraca májtsiváhi. ⁷⁵ Áánetúhjáa botsíi ítsáaveebe Jetsóope dííbyeke nééne ímiááné dííbyé uráávyé múnáajpi íjcyaróné díbye tóónúñe cáracámúí májtsivatúné ihde 3-íjyúva. Aabéhjáa áachívú icyájtúcuíñúne ílluréjuco tááne ávyétá íhnáho ímiááné ityóónúne ítsááveneri.

27*Pirááto élleву Jetsóoke ditye tsájtyene**(Mc 15.1; Rc 23.1-2; Ja 18.28-32)*

¹ Ááné tsitsíívenúhjáa pámeere llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte pítyácójcatsí ímíñeúvú muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. ² Áábekéhjáa idyóhínúubeke tsajtyémé téené íiñújí ávyéjuube Pirááto élleву díbye muhdú íñéé dííbyedítu.

Jóoda Ijcaríóóte dsíjívéne

³ Áánetúhjáa díbye Jóoda tsúuca dííbyedívú imyéénutsójúcóónéllii botsíi ítsaave íveekí ímityúné imyéénúne. Áánemáhjaa diitye llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte íjcyáme élleву peebe dityée áhdone dsíidsi 30-jíva íjcyane íóómíchoki. ⁴ Aabéhjáa neeté diityéke:

—Íveekí ímityúné ó meenú íñé ímityúné méénútúúbedívú o llííhyanútsóíñeri.

Árónáacáhjáa néeme dííbyeke:

—Máhdúníhyaáj, muhdú idyé muha méméenuú ihdyu díhyallúrí íjcyane.

⁵ Ehdúhjáa dííbyeke ditye néénéllii teene dsíidsi ílluréjuco díbye durúvájáj píñevú wácháacárone. Átsihdyúhjáa tsátsihvu ipyééne ílluréjuco díbye íkyéjtúhityu íóhbáyúmeíñeri dsíjívéne.

⁶ Aanéhjáa teene dsíidsi llúúvájte avyéjúté iújcúne nééhií:

—Tsá íñe dsíidsi Píívyéébe wáabyuta mepícyohíjcyané pañévú mepícyóóityú dsíjívétso áhdó tene íjcyánéllihye.

⁷ Áánemáhjaa bóónétu íjtsámeímyé téénema íáhdoíñe tsátsii íiñújí ‘Llíyhllóné nijcyó múnáajpi íiñújí’ némeítsí tétsihdyu tsííñe íiñújí múnáa dsíjívémeke

icyúúuhjycyaki. ⁸ Téénéllii muurá icyoocápi tétsii mémé ‘Tújpácyo hájtsi’. ⁹⁻¹⁰ Ehdúu pajtyéné Píivyéébé ihjyú uuballe múnáajpíhjáa Jeremía illu néhdújuco: “Ujcúmé ijraéémú dsiiidsi dííbyeke idsíjívétsóne áhdó 30-jíva. Áánema áhdómé tsátsii íiñuji ‘Llíyihllóné nijcyó múnáajpí íiñúji’ némeítsii.” Ehdúhjáa muurá íhdétújuco Jeremía téénetu nééneé.

Piráátó úmíwari Jetsóó íjcyane
(Mc 15.2-5; Rc 23.3-5; Ja 18.33-38)

¹¹ Aanéhjáa tsúuca Jetsóoke tsajtyéjucóomé téené íiñújí ávyéjuube Piráátó éllevu. Aabéhjáa népejtsó dííbyeke:

—¿A uu jodíómú avyéjuube? Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyjuco oó.

¹² Aanéhjáa tétsihvu idyé diitye llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte tsiíñe állíyucóó dííbyé hallúvu. Áronáacáhjáa tsá díbye ííneúbá néétu diityéke.

¹³ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:

—¿A ú lléébora aatye ímityúné úhdityu íhjuváne?

¹⁴ Áronáacáhjáa tsá díbye áñújcutúne. Ájyúhjáa diibye ávyéjuube Piráátó dííbyeke íiná néétuube ílluréjuco úllévenúne.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe
(Mc 15.6-20; Rc 23.13-25; Ja 18.39-19.16)

¹⁵ Aabéhjáa diibye Piráátó paíjyuva teene pajtyété wañéhjí pañe ichívyétsóhíjcyá cúvéhóójari íjcyámedítýú tsáápi hallúvú ditye íhjuvávábekéjuco.

¹⁶ Aanéhjáa téjyú ‘Barabáa’ némeíbyé cúvéhóójari ávyeta ímityuube íjcyáábeke pámeere wáájacuúbe. ¹⁷ Aanéhjáa tétsihvu dóbéévemeke diibye Piráátó néehí:

—¿Cáábyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi? ¿A Barabáake, mityá Jetsóoke dííbyere ‘Críjtoó’ némeíbyekej?

¹⁸ Ehdúhjáa diityéké díllóobe íllure Jetsóodi íñómítááváne ditye ehdu dííbyeke dáriívené iwáájacúnema.

¹⁹ Aabéhjáa íavyéjú íjyáwá hallúrí íjcyáábeke tsaate úúballé mewa íllu nééneé: “Állíuube íhdyu tsáma Jetsóoke ímityúné méénudí ííne ímityú méénúúbekéjívá dííbyé hallúrí tene íjcyátuki. Ípyeícóne ávyétá apííchó ó tuwá dííbyé íhdéhacáneécu.” Ehdúhjáa mewa nééne úúballémé dííbyeke.

²⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte pámeere tétsihvu píhcyáávemeke néé ditye Barabáa hallúvúré íhjuvava díbye íjchívyeki. Áánetúhjáa néeme Jetsóó hallúvú ditye íñéé díbye dsíjívéíñe. ²¹ Áámekéhjáa tsiíñe neebe Piráátó:

—¿Aanéhaca ímiááné cáábyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Muha méimíllé Barabáakéré u íjchívyetsóne.

²² Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Acooca muhdú ó méénuú Jetsóoke Críjto íjcyáábeke?

Áánélliihyéhjáa pámeere néehí:

—¿Dííbyedívú íhdyu wátyétyehcútsó páwachékevu!

²³ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íiná ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíñe éhniíñevúré kéévánécoba néémeé:

—¿Muúbe wátyétyehcútsó dííbyedívu!

24 Ehdúhjáa ditye néénéllii tsáhájucó díbye ímbájchotú Jetsóó icyánéjcu. Aabéhjáa apíichówuúrjúcu ditye íbóribáávénéllii nújpacyo ityáúmeíjpácýori pámeere ííténáa íhyótsicu níjtyámeíbyéré néehíi:

—Árone néhi tsá táhallúrí tene íjcyáityú eene íiné imityú méénútúúbeke ámuha medsíjívétsoíñe. Ámúhá hallúríyei teéne.

25 Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¡Óvi néhi ihdyu pámeere múúháj tsíménémúháábemájucó múúhá hallúrí teene dííbyeke muha medsíjívetsóne!

26 Ehdúhjáa ditye néénéllii tsúúca íjchívyétsoobe Piráátó Barabáakére. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwátsíhcyútsóne diityédívurjúcu díbye íhvejtsóné diityéréjúcu iwátyétyéhcu páwachékevu.

27 Áábekéhjáa dííbyé já pañévú tsodáhómú íááhívétsóóbedívú píhcyaavéhi. 28 Aaméhjáa dííbyé wajyámúúné ityácóríjcóne uácó tújpájácoba nééné wajyámuvu. 29 Áhduréhjáa tsuhjúuhónetu imyéénúné cháhíiwavu íávojhácóóbeke éjejcállómé úméheívu. Áánemáhjáa dííbyé lliiñévú ímíhmóúbáne íúúhívaténemáyé wáñejcómé:

—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme: Áánu muurá jodíómú avyéjuúbe.

30 Áhduréhjáa dííbyé hallúvú íúnityójcóne dííbyedi íjcyai úméhéiyi íllaáyohíjcyámé íhñíwáutu. 31 Ehdúhjáa dííbyedi íúúhívaténé níjcautu teeja wájyámúcoba dííbyedityú ityácóríúcúne páñétújea íwajyámuvurjúcu ditye úacóne. Áánemáhjáa tsajtyémé páwachékevu iwátyétyéhcióhullévurjúcu.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mc 15.21-32; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)*

32 Aaméhjáa péeme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóodívu. Áábekéhjáa íhbutómé Jetsóoke iwátyétyéhciówáchékevu.

33 Aaméhjáa úújeté tsátsihvu heeberéómú ihjyúrí ‘Niwáupáájí’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu. 34 Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé bíinojpácýó paapáwu néénetu íuménújpácýotu. Aanéhjáa ípíhjácúróne tsá díbye ádotúne.

35 Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé téwachékevu. Áánemáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé éhjáhjí dííbyé wajyámúúné íjcyaiñé iwátújcatsíki. Ehdúu pajtyéné tsaapíhjáa Píívyéébé íhjúu uubáalle múnáajpi íllu néhdújuco: “Táwajyámúúné caatyé éhjáhjí íjcyaiñé íñéhcójcatsíñe wátújcatsímye.” Ehdúhjáa muurá neebe Píívyéébé íhjúu uubáalle múnáajpi. 36 Aaméhjáa tétsihvuré diitye tsodáhómú íáhcúbáne téhmehíjcyá dííbyeke. 37 Áábé níwáú caamééhullétúhjáa téwachéketu pícyóómé tsíménetu icyáátunúné íllu nééneé: “Áánu Jetsóó jodíómú avyéjuúbe.”

38 Téhduréhjáa téijyu tsaatétsí ímityúmútsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcuvatú íjcyáwáchékéécútu. 39 Aanéhjáa dííbyeke úújejémé dííbyedi íúúhívaténe ‘wamíwamí’ nehíjcyáhi. 40 Áábekéhjáa néémeé:

—Ehdíívaabée eene ú nehíjcyá duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíñe u pájáávétsoíñe. Áyu cána bo pájtyetétsaméi eene éwachékevu uke ditye wátyétyéhciónetu ímíááné diíbyéjúcu Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchííjyu.

41 Téhduréhjáa idyé llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame íúúhívaténemáyé néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée ímíááné pátyetétsohíjcyáabe. Árónáa tsáháhaca díbye píívyetétú íiye ípájtyetétsámeíñe.

⁴² Aabe cána bo óví ímiáané mee ijraémú avyéjuube íjcyáhajchíí éwachéketu ditye wátyétyehcúné ityábáhcyúmeíñe pájtyeté botsíi dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyeéjteréjuco meíjcyaki. ⁴³ Muurá Píívyéébedívú cátsípáávehíjcyaaábe. Aabe cána bo óví dííbyeke pájtyetétsó ímiáané díbye némeíhijcyádú dííbye Hajchi díbye íjcyáhajchííjyu.

⁴⁴ Áhduréhjáa dííbyé úníutu ditye wátyétyéhcumútsí uuhívaté dííbyedi.

Jetsóó dsíjivéne

(Mc 15.33-41; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

⁴⁵ Téjyúhjáa cójijpínétú íjyunúné cuuvé tujkévevújuco. ⁴⁶ Áijyúhjáa Jetsóó ávyetá ihnáhó wáníjcyámeíñe néehíi:

—Erij, Erij, ¿rama tsabataáni? —Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú íhvejtsoj? Ehdúhjáa néeyóné ehdu neébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame ehdu díbye wáníjcyámeíñe illéébóne néehíi:

—Éje, aadi Eriadi wáníjcyámeí Píívyéébe ihjyú uubálla múnáajpiúvudi.

⁴⁸ Áánéllihyéhjáa tsaapi ícúí idsííneíñúne wáyámubádú néene bíínójpácýó kiwátyetu iééníyojéné úmehéí níjcautu ipícyoonévú cújuuvé díbye ííhároki.

⁴⁹ Áronáacáhjáa tsijtye néé dííbyeke:

—Óvíjyacóone, daácudíñe. Bo óví Eriá pájtyetétsová dííbyeke.

⁵⁰ Áánáacáhjáa tsííñe ávyetá ihnáhó iwáníjcyámeítsihdyu ílluréjuco díbye dsíjivéne. ⁵¹ Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíi watájcó wáyámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavújuco panéjcvávú wajítahnécú. Áhduréhjáa téjyú ííñuji vaaúmeíñeri néwáyúcobané wáhcabáhi. ⁵² Áhduréhjáa níjkyene wáhcabánetu cahcújtso múnáape dsíjívehíjcyámé tsííñe bóhíime íjchívyécunúhi. ⁵³ Aaméhjáa Jetsóó bóhííne boone Píívyéébe cóomí Jerot-saréevu péémeke mítyame ájtyumíhi.

⁵⁴ Áánetúhjáa eene dííbyeke téhmehíjcyáné tsodáhómú íavyéjúúbemáyé ávyetá mityáné íllytýé téjyú ííñuji vaaúmeíñema tsííñehji pájtyene íájtyúmíneri. Áánemáhjáa néémeé:

—¡A ihdyúha ímiáané Píívyéébe Hajchi áánuú!

⁵⁵ Áijyúhjáa tsaate walléémú kémuélléturé íítehíjcyá dííbyeke ditye dsíjívetsóné dííbyemáa Gariréa ííñújitu tsáame dííbyeke ícúvehíjcyáme.

⁵⁶ Áámemáhjáa íjcyámé Maaría Madarénaa, Jacóóboma Jotséemútsí tsíjju Maaríaa, Tsebedéó hájchimútsíj tsíjjuu, éhdume.

Jetsóó ítémehe ditye cúúne

(Mc 15.42-47; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁵⁷ Áané íjyúnunuvúhjáa Jotséé Arimatéa cóomi múnáajpi íhtsútuube íjcyaaabe Jetsóoke úráavyehíjcyaaabe péé Pirááto éllevu. ⁵⁸ Aabéhjáa táumeí dííbyeke dííbyeúvú ítémehe icyúúuki. Áánéllihyéhjáa neebe ítsodáhómuke ditye íájcuiki. ⁵⁹⁻⁶⁰ Aabéhjáa tééhoúvuke íbíjínúne cuúú behéjuréhjáa íhllíi nééwájitu íbóhdótsóhéjú pañévu. Áánemáhjáa nééwáyúcobávú téheju iwátájcoíñúne péjúcoóbe. ⁶¹ Áané boonéhjáa tétsíyé téhejú úníuri Maaría Madarénamupí tsíjpile Maaríama ácuúcunúhijcyáhi.

Jetsóó níjkye ditye téhmene

⁶² Áané tsijcyóójiíhjáa teene pajtyéte wañéhjí lléevá tujkénujcoóójí diitye llúuvájté avyéjurtémá paritséomú péé Pirááto éllevu. ⁶³ Aaméhjáa néé dííbyeke:

–Ávyéjuúbej, muha méitsaavé téallíújaúpe 3 coojívatu tsiíne ibóhííne nééneé. ⁶⁴ Áánéllii cána cóhpejtsótsó ímíñeúvú dííbyé nijkyévuj. Ááne ímíñeúvú tehmétsó téhajchótá 3 coojívá dííbyé mamýmú pejco íllure iñáníjyéne míamúnáake ‘tsúúca muurá Jetsóó éhnée ditye dsíjívétsoobe tsiíne bohííí’ iñéeneri éhniíñevu meke iállíúúnútki.

⁶⁵ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé diityeke:

–Aané wa ihdyu aatye tsodáhómuma mepéene mécohpejtsó ámuha meímillédu.

⁶⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsaatémá ipyéene teeu nééwayu icyóhpejtsóutu cáatunúne múha teene idyómájcótuki. Áánemáhjáa diitye tsodáhómuke téhmétsoíñúme.

28

Jetsóó dsíjíveebe tsiíne bóhííne (Mc 16.1-8; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aanéhjáa wáyeéévécóóójí tsiíjyú tsiíñé tsemáánaréjuco déjúcoóvejcóóójí cúúvéneturé Maaría Madarénamúpi tsíjpille Maaríama úújeté teene níjkyeé.

² Áánacáhjáa ííñuji íhnáhó vaaúmeí níjkyéji múnáajpi níityéné tujkéveri. Aabéhjáa teene níjkyé watájcó nééwáyúcoba icyávihiyícyúne tééú hallúvú ácuuvéhi. ³ Áábé wajyámúhjáa ávyeta tsitsíwu néébé ámítsaráhcó éhne múúne chijchi rórihcyódu. ⁴ Áábedíhjáa diitye tsodáhómú ténijkye téhmehíjcyarómé ávyetá íhnáhó iíllityéne íjcyaiñú múu dsíjívédu. ⁵ Aabéhjáa néé diityépi Maaríamúpíke:

–Méíllityedííne. Muurá ó waajácú ámuhpí meúújévaróné Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúneri dsíjívéebeke. ⁶ Árónáa tsáhájucó díbye níkyéhéjú pañe íjcyájúcootúne. Tsúúca tsiíne bohíjúcoobe ípyée iñéhíjcyádújuco. Cáhawáá idyé méuujévá íñe dityéé dííbyeke pícyohéjú ívehéhúréjuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane íícúí mepéene méuubállé dííbyé mamýmúke tsúúca díbye tsiíne ibóhííne diityé ihde péjucóóné Gariréavu téhullévú diityémá íájtyúmíjcatsíki. Ééneréne ihdyu ó imíllé ámúhpíke o úúballéne.

⁸ Ahdújucóhjáa íícúí dityépi dsíínéríyé péene múúha éllevu múúhakyé iúúbálleki. Aamúpihjáa iíllityéróne mítyane ímíjyuuvéhi. ⁹ Áámúpidívúhjáa Jetsóó ibóhówáávéne diityépike díllóhi. Áánélliihyéhjáa íícúí dííbyéj tuháacyuvu waamúpi dííbyeke idyúúruváne. ¹⁰ Áámúpíkehjáa neébe:

–Méíllityedííne. Wa ihdyu íícúí mepéene méúúballété tsijtye tahñéjteke ditye ipyéé Gariréavu téhullévú muha maájtyúmíjcatsíki.

Múhdurá tsodáhómú úúballéne

¹¹ Aamúpihjáa péene tujkéveri tsodáhómú dííbyé nijkye téhmehíjcyámedítýú tsaate péé ímunáá coomívu. Aaméhjáa úúballeté llúuvájté avyéjurtéké muhdú tene pájtyene. ¹² Áané lliíñétúhjáa túkevjtsojtémá iúcújcatsííne pítyácójcatsímyé muhdú iñééíne Jetsóópe bóhíjúcoóityúne iñéhíjcyáneri iñéétsámeityuki. ¹³ Aaméhjáa mítyane diitye tsodáhómúke íáhdóne néehíí:

–Tsáma ménehíjcyaco “pejcohjané muha mecúwaiñúné hallúrí ímamyémúré újcyjé Jetsóó ítémeho.” ¹⁴ Aane néhi méiíñújí ávyéjuube iwáájácúne ámúhadívú

cáyobáávatéhajchíi muha ámuhá hallúvú méihjyúvaá dibye muhdú ámuhákye imyéénútuki.

¹⁵ Ahdújucóhjáa diitye tsodáhómú ditye áhdónélli illure iállíñe néhijcyané ímamyémúré Jetsóó itémeho újcujéne. Aane muurá icyoocápíi ehdu tsaate tamúnaa jodíómú úúbállehíjcyáhi.

*Muhdú ditye wákímyelíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé
(Mc 16.14-18; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)*

¹⁶ Aanée muha 11-mevaréjuco dííbyé mamyé mú meíjcyame mepée Gariréa iíñújí caméhbaúvú múúhakyée dibye néhbaúvu. ¹⁷ Aamée muha tétsihvu dííbyedívú meúújetémé méduurúvá dííbyeke tsaate múúhadítýú dibye bóhíine cáhcújtsótúrónáaaca. ¹⁸ Áronáacáa múúhakyé neébe:

—Muurá Píívyéébe oke picyóó páneere ííñújii, níjkyejii, íjcyané avyéjuube o íjcyaki. ¹⁹ Ahdícyane óví ámuha pahúllevá iíñújíine múnáadívú métsújaúcú táuwááboju. Aane cáhcujtsómeke téené uubállé métsótsohíjcyaco Méécááni mémerii, Íapíícho mémerii, tamyémeri, íjcyane. ²⁰ Áámeke ihdyu ímíñeúvú méúwááboco tátyaúhbaju néhdu ditye íjcyaki. Aabe muurá ámuhamáyé ó íjcyáa paíjyuvaré ííñúji níjkévanévújuco. Áyu tehjújuco.

MÁÁCOÓ Mááco Jetsóodítýú cáátúnuháámi

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mt 3.1-12; Rc 3.1-9, 15-17; Ja 1.19-28)*

¹ Íllúu tujkéváné Píívyéébé Hajchi Jetsocríjtó mepájtýetéiñe méénúné uwááboju.

² Píívyéébé ihjýú uubáalle múnáajpíhjáa Itsaíaúvú caatúnú íwaajácúháámitu tsúúcajátújuco tsojtsó múnáajpi Jóáádítýu ílluú:

Ó pícyoó díihde tsáápiikye dibye iúúbáalle míamúnáake ditye íímíbbáavyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki. ³ Aane méllééboó íinéubará píívyétúné iíñújiri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáavyé ímítýú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íajtyumívaki.”

Ehdúhjáa Itsaía íwaajácúháámitu caatúnú Jóáádítýu.

⁴ Ahdújucóhjáa dibye íinéubará píívyétúné iíñújiri úwáábohíjcyáné míamúnáake ditye ímítýúné íjcyahíjcyáné ííhvéjtsóne ímíánejcúveréjuco ííbúwááve díityé ímítýú íábájíívemeíki, áané uubáalle ditye itsójtsótsámeíki.

⁵ Pahúllévátúhjáa Jodéa iíñújri múnáadítýú píhcyáávehíjcyámé dííbyedívú dííbyé uwáábó illéébúcunúki. Téhduréhjáa Jerotsarée múnáadítýú mítyame píhcyáávehíjcyáhi. Áamedítýúhjáa ímítýúné imyéénuhíjcyáné úúbállémeke tsótsohíjcyaaabe Joodáatu.

⁶ Aanéhjáa díibye Jóáa camééllómú ihjinetu méénúmeíñe wajyámúúnema íjcyáábéj píínétú ócájimííhé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácyó ádohíjcyaaabe. ⁷ Aabéhjáa úwááboobe nehíjcyáhi:

—Muurá íjcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóibye táehnííñevu íhstútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dííbyedívú o pííhívéítýúroóbe. ⁸ Muurá ámúhake nújpacýori ó tsótsohíjcyáhi. Áánetu ihdyu díibye ámúhá pañévu pícyoó Píívyéébé Apíícho.

*Jóáádivu Jetsóó tsójtsótsámeíñe
(Mt 3.13-17; Rc 3.21-22)*

⁹ Téijyúhjáa Jetsóó péé Gariréa iíñújiri íjcyacóomí Natsaréetu díibye Jóáa éllevu Joodáatu dííbyeke dibye itsójtsoki. ¹⁰ Aabéhjáa tsúúca dibye tsójtsótsihdyu íjchívyeebe ííténáa cáámetu Píívyéébé Apííchó níityé dííbyedívú íjuuúdu nééneé.

¹¹ Áánáacáhjáa idyé cáámetu Píívyéébe néehí:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó ímíjyúúhí.

*Jetsóoke Naavéné máváríjchóne
(Mt 4.1-11; Rc 4.1-13)*

¹² Ehdúhjáa dibye tsójtsómeíñe boonétú Píívyéébé Apííchó dííbyeke tsajtyé íinéubá píívyétúné iíñújívu. ¹³ Áhulléhjáa íjcyaaabe 40 coojíva apáámyéré iyámé íjcyáhulle. Áábekéhjáa téhullévú Naavéné máváríjchóóbeke níjkyéji múnaa pííáábohíjcyáhi.

*Jetsóó úwáábótújkenúne
(Mc 4.12-17; Rc 4.14-15)*

14-15 Aanéhjáa téjyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cuvéhojánúné boonétú Jetsóó péé Gariréavu. Áhullé múnáakéhjáa Píívyéébé avyéjuvu muhdú meúcaávéíñé úwááboobe néehí:

–Tsúúca Píívyéébe íavyéjújte íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ahdícyane ílluréjuco méihvéjtsó ímityúné ámuha meícyahíjcyáne. Ááne amúhá íjtsaméí ímiánejcúvuréjuco mecápáyóóvéne mécahcújtsó íñe mepájtyetéíñe uwááboju. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune
(Mt 4.18-22; Rc 5.1-11)

16 Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péébe úújeté Tsimóomútsí íñahbe Aderéema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. 17 Áámútsikyéhjáa neébe:

–Ámuhtsi, ookéréjuco méuráavye. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajtsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoó míamúnáakéréjuco Píívyéébedívú ámuhtsi meíbúwáávésóíñe wákimyéivu.

18 Ehdúhjáa Jetsóó néenélíi teenémáyé íjtsínuuháñe íhvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

19 Áámútsimáhjáa péébe éhniíñéwuúvú úújeté Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboo, Jóáaa, íjcyamútsí íhmííne pañe íjtsínuuháñe pájáábohíjcyamútsidívu.

20 Áámútsikyéhjáa idyé díbye píúvánélíi íhmííne pañe cááni Tsebedéoma ípiáábojte íjcyámedítýú peemútsí dííbyemáyéjuco.

Tsáapí pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Rc 4.31-37)

21 Éhdúmekéhjáa iújcúmema Jetsóó úújeté Capenaóovu. Aabéhjáa téhulle wáyeéévejcóójí pihcyáávájá pañévú úwaabóhi. 22 Ááneríhjyáa mítyane ullévenúme ávyetá tujkévé ávyéjuube múúne íhjúvájító díbye íhjúvánéri. Tsáháhjáa díbye íhjúvatú taúhbájú uwáábojte íhjúvahíjcyádu. 23-24 Áíjúhjáa tééj páñe tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe kévádíjcyó íllu dííbyeke:

–Íjetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaabej! ¿Íveekí múúhake ú pátsárijcyováhi? ¿Mityá múúhake ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

25 Áánélíihyéhjáa neebe dííbyeke:

–Ícúúvéhulléré díícyá! Ídíjchivye áadí pañétu!

26 Ááneréjucóhjáa naavéné wáníjcyámeíbyéré íjchivyéné dííbyé pañétú ávyetá íhnáhó dííbyeke íáméjcatsíchónema. 27 Ehdúhjáa Jetsóó méénúneri pámeere íllityéne néehí:

–¿Múhdutúami aabye ehdu meénuj? Ávyetáha ímiááné tsíhdyure dííbyé uwááboju. Muhdú naavémú íjcyarómé íjchívyé díbye néenetu.

28 Ehdúhjáa díbye méénúné uubállé tsújaavé páneere Gariréa ííñújiri.

Tsimóo Péedoró báabeke Jetsóó bóhítsóne
(Mt 8.14-15; Rc 4.38-39)

29 Átsihdyúhjáa pihcyáávájá pañétú péeme tsaméhjí Jacóóboo, Jóáaa, íjcyame Tsimóoma Aderéemútsi jávu. 30 Áíjúhjáa Tsimóo baabe áíívyeri chémene úúballémé Jetsóoke. 31 Áánélíihyéhjáa díílle éllevu ipyééne íhyójtsitu díbye íjyóucjárolle tsúúca íbóhííne díityéké májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhítsóne
(Mt 8.16-17; Rc 4.40-41)

32 Aanéhjáa tsúúca meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé dílbye éllevu naavémú ípañe íjcyáméhjima tsíñéhjiri chéméméhjike dibye íbóhíitsoki. 33-34 Mítyaméhjáa técoomí múnáa tééjavu tsáámedítýú páhduváré nénéhji chémeri íjcyámeke bóhíitsohíjcyáabe. Áhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáabe. Aaméhjáa diitye naavémú muubá dibye íjcyane nééíyónáa tsá dibye diityéké íhvéjtsotú ditye íhhyúvaki. Waajácúméhjáa dílbyeke.

Jetsóó úwaabó pahúllevaré Gariréa iññúji pañe
(Rc 4.42-44)

35 Áané tsitsívenúhjáa pejcójuco técoomítýú dibye péene tsátsihvu Píivyéébema íhhyúvaki. 36 Áábekéhjáa Tsimóó iñahbéjtema néhcotéhi. 37 Aaméhjáa íajtyúmíibeke néehíi:

—Míamúnáa uke néhcohíjcyáhi.

38 Áanéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa metsu éhcóomijívú mepéé técoomíji múnáake idyé o úwááboki. Muuráhjáa ímichi téenélii o tsááhíi.

39 Aabéhjáa pihcyáávejáané pañévú pahúllevá múnáa Gariréa iññújiri íjcyámeke úwáábohíjcyá tsaaté pañe naavémú íjcyámeke wáágóobére.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 8.1-4; Rc 5.12-16)

40 Áábé lliñévúhjáa íjpi chájááveebe imímóúúveténe néé dílbyeke:

—¿Aca muhdúiyó teene oke u bóhíitsóne?

41 Áanéllihyéhjáa dílbyeke idyócáraúcunúne dílbyedi ídáátsóvéne neebe:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

42 Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsúúca bóhíibe. 43 Áábekéhjáa neebe:

—Dúúballedí tsaate juuváyí uke pájtyémeke íñe muhdú u bóhíine.

44 Tsapéhduré llúúváabe éllevu péene dílbyedívú dúhjétsámeítýeco. Ááne Moitséúvúu néhdu íñe u ímíjpyeténe hallúvú Píivyéébeke tsíeméneri ú ícúveé téénetu míamúnáa iwáájácu tsúúca u bóhíjucóone.

45 Ehdúhjáa dibye bóíjcyúrónáa pámeekéré juuváyí ipájtyedúmeke úúbáleebe muhdú íbóhíine. Aaméhjáa mítyane Jetsóodívú pihcyáávehíjcyánélii tsáhájucóo dibye píivyetéú múhdutú cóomí pañévú iúcáávéiyóne. Áanéllihyéhjáa pehíjcyáabe ímichi ditye íjcyátútsihjírye. Áróne pañéhjáa pahúllevátú dílbyedívú pihcyáávehíjcyáme.

2

Íjpi vááúmeítýúúbeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 9.1-8; Rc 5.17-26)

1 Ehdúhjáa tsúcájá tsiéllé íjcyátsihdyu tsííñe óomíbye Capenaóovu. Áané uubálléhjáa idyé ícúíwuúré tsúúca waajácúmé técoomí múnáa. 2 Aaméhjáa dílbyedívú pihcyáavémé dibye íjcyaja wáhpécunúmeke úwááboobe. 3 Áanáacáhjáa 4-meva tsívá íjpi vááúmeítýúúbeke dílbye éllevu. 4 Árónacáhjáa tsá ditye píivyetéú iúújetétsóné mítyane míamúnáa íjcyánéliihye. Áanéllihyéhjáa cáámetu dibye íjcyátsíi tujkévetu idyóhejúróne botsíi dílbyeke niityétsóme.

5 Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácuúne neebe Jetsóó dílbyeke:

—Llíhij, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díimítýú ó ábájíwéjucóohíi.

6-7 Ehdúhjáa dibye néénetu tétsihyi íjcyame taúhbájú uwáábojte néjcatsíhi:

—¿Aca íveekí aabye ehdu ihjyúvá Píivyéébe ímí dííbyedívú íjtsúcunúnejíivari? Muurá ihdyu apáábyéré Píivyéébe piivyété míamúnáadítýú ímítýú iwáágoóné diityédí ídáátsóvéne. 8 Ehdúhjáa Jetsóodítýú ditye néjcatsíñé iwáájácúne neebe diityéke:

—¿íveekí ímítýúné óhdityu ámuha méíjtsámeíhi? 9 ¿Aca muhdú ámuha oke méíjtsúcunúhi? Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímítýuháñé diityémá o ímíbajchóne. Áánéllíi ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítýú úúma o ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dííhbotámá dipye dihjyávu.” 10 Ahdícýane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe muhdú o méénune.

11 Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe dííbyeke: Líhij, dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjyávu.

12 Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóo néénemáyé tsúúca ímíjpyeténe ííhbotámá péjúcoobe pámeere íténáaaca. Ááneríhjáa mítyane iúllévenúne Píivyéébeke idyúúrúvane néémeé:

—Ávyeta tsá mújyú ehdíivane maájtyúmitúne.

Revíkye Jetsóo újcune
(Mt 9.9-13; Rc 5.27-32)

13 Áané boonétúhjáa tsiíñe Jetsóo péé únéú úniúvú ímamyémuma. Áhullévúhjáa idyé dííbyedívú píhcyáávemeke úwááboóbe. 14 Átsihdyúhjáa péébe úújeté Apéó hajchi Revíi ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike íáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúúbedívu. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóhjáa dibye pééne dííbyemáyéjuco.

15 Áábe jávúhjáa Jetsóo téijyu majchó ímamyémuma. Áámemáhjáa téhdure tsijtye majchó téenere ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa íjcyámé tsijtye ímítýumé diityéma. Mítyaméhjáa dííbyema pehíjcyáhi. 16 Ehdúhjáa dibye diityémá májchone ííténe taúhbájú uwáábojtémá paritséómú nées dííbyé mamýémuke:

—¿Aca íveekí eene ámúhá uwááboobe majchó aatye ímítýúméhjíma?

17 Aanéhjáa Jetsóo illéébóne nées diityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhíime tsaímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboóbe. Ahdícýane tsáháa ímíáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímítýúme wáábyú o tsáá diityéké o ímíbáávyétso Píivyéébé icyánejcúvuréjuco ditye ííbúwááveki. Ehdúhjáa Jetsóo nées paritséómuke.

Jetsóo mamýémú majcho áwatyúne
(Mt 9.14-17; Rc 5.33-39)

18 Tsáijyúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa mamýémuma diitye paritséómú mamýémú Píivyéébema íihjyúva majcho áwahíjcyáhi. Aanéhjáa Jetsóo éllevu ipyééne tsaate dííbyeke néehíi:

—¿Aca íveekí dímamýémú majcho áwátúnáa Jóáa mamýémuma paritséómú mamýémú tsáijyu áwahíjcyáhi?

19 Áánéllíihyéhjáa diityéké neébe:

—¿Aca tsaapi táábáváné wañéhjívu tsáame ikímóóvéne majcho áwáiyáhi? Muurá teene wañéhjí aabájaabe diityémá íjcyánáa tsá ditye áwáityuró majcho.

Ehdu nééne támamyémú tsá majcho áwáítyuró diityémá o íjcyáné hajchóta. ²⁰ Muurá ihdyu íjcyaiñé diityédítýú o pééiñe. Ájyu ihdyu óví muhdú iñehajchíí tsáijyu awámye.

²¹ Tsá muurá tene ímityú tsúúcáaja wájyamu béhbátu mepájaabóne. Muurá teeja meníjtyúcooca éhniíñevu íllure táváajcároba. ²² Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíinojpácyó mepícyoone tsúúcáau míhénéu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Ájyu wágóoovéné tsanéécújuco bíinojpácyoma cahpáyu. Áanéllii béjpácyo mépañénú bééú pañévúré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu nééne tsá tene ímityú ihdeéné uwááboju béhne uwáábójú pañévú meúacóne. Ehdúhjáa Jetsóó néehíí.

Wáyeéévejcóójí Jetsóó mamyémú méénune
(Mt 12.1-8; Rc 6.1-5)

²³ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémuma pajtyé úmihéj piínétú wáyeéévejcóójí. Ájyúhjáa ímamyémú bajtsóháñetu ujcú imájchoki. ²⁴ Áanélliihyéhjáa paritséómú néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí aatye dímamyémú meenú íjcyooji wáyeéévejcóójí meméénúityuróne?

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáávaténéllii íñahbéjtema Dabíiúvú téeméné méénune Píívyéébé waajácuháámitu cáátuváne?

²⁶ Muuráhjáa Abiatáa llúúvájte avyéjuube íjcyáijyu duurúvájá pañévú iúcaávéne imájchoítyuróné Píívyéébé ícúvé pááa tééjá pañévú pícyámeíhijcyáné majchómé apáámyéree llúúvájte máchohíjcyáne.

²⁷ Áhduréhjáa neébe:

—Muurá wáyeéévejcóójí íjcyá míamúnaa ímí téjcooji íjcyaki. ²⁸ Áanéllii Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcoóji.

3

Tsáápi hójtsí Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mt 12.9-14; Rc 6.6-11)

¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma tsiiñe úcaavé pihcyáávéjá pañévu. Áájá pañéhjáa tsaapi múhdurá íhyójtsi neébeé. ² Aanéhjáa téijyu wáyeéévejcóójí íjcyánéllii tsaate dííbyedívúré íítehíjcyá ‘áádíkye éhne ímíjpyetétsóííbye’ iñééne téénej tééveri dííbyedívú iñéétsóroki. ³ Áanáacáhjáa dííbyeke neébe:

—Muúbej, cána dichaj.

⁴ Ahdújucóhjáa díbye pééneé. Áábedítýúhjáa neebe pámeere tétsii íjcyámeke:

—Ámuúhaj, ¿a tehdújuco tsaatéke mepíáábóiyóné íjcyooji wáyeéévejcóójí, mityá tsáhaáj? ¿A mépájtyetétsóiyá tsaate dsíjiveri íjcyámeke téjcooji íjcyaróne, mityá méíhvéjtsóiyá dítye idsíjive wáyeéévejcóójí íjcyánélliihyej?

Ehdúhjáa Jetsóó díllone tsá dítye añújcutúne. ⁵ Aanéhjáa dííbyeke tsaríwu pajtyeráhi. Áronáacáhjáa idyé ídátso íjtsúcunúúbé dítye dííbyeke cáhcújtsotúne. Átsihdyúhjáa neebe díbye múhdurá íhyójtsi neébeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyójtsíí.

Ahdújucóhjáa díbye cujúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe. ⁶ Ehdúhjáa Jetsóó méénune paritséómú ííténe tétsihdyu pééme Heróóde hájkímuma pítyácójcatsí muhdú dííbyeke idsíjivétsoíñe.

Mítiane míamúnaa Jetsóodívú pihcyaavéne

⁷ Áronáacáhjáa tétsihdyu ímamyémuma peebe únéú úniúvu. Áabekéjháa mítiane míamúnaa úraavyé Gariréa iñúji múnaa. ⁸ Aabéjháa méénuráityúronéjhí mítiane méénúné uubállé tsújaavé pahúllevávu. Áánéllihyéhjáa mítiyame tsáácunú pahúllevátú Jodéa iñújítuu, téené iñújiri íjcyacóomí Jerotsaréetuu, Idoméa iñújítuu, Joodáa tsiñéjcutuu, Tííroó, Tsidóoo, íjcyané iñújícútuuu, íjcyane dííbyeke íájtyúmiki. ⁹ Ehdúhjáa mítiane míamúnaa Jetsóodívú pihcyaavéjúcóónéllii neebe ímamyémuke ditye miiine íimíbájcho témí pañévú iúccáaveki. ¹⁰ Mítyanéjháa díbye chéméméjhike bóhíitsohíjcyanéllii ávyetárejuco ditye dííbyedívú pihcyaávehíjcyáne. Aaméjháa imíllehíjcyá dííbyeke idyómajcóné ibóhíiki.

¹¹ Ájyúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyame dííbyé lliñévú mímóúúvémé pañétú kéévánécoba néémeé:

—¿Uu muurá Píívyéebé Hajchi!

¹² Áánéllihyéhjáa díityéké neebe ditye tsiñe tehdu íhhyúvátuki.

12-meváké Jetsóo meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mt 10.1-4; Rc 6.12-16)

¹³ Átsihdyúhjáa peebe caméhbauvú íjtsúcunúdúmema. ¹⁴ Áamedítyúhjáa meménuube 12-meváké dííbyé uwááboju uwááboméré péhíjcyáímyeke. ¹⁵ Áamekéjháa ájcuube íhnháhootu ditye chéméméjhike ibóhíitsohíjcyaki, naavémú tsaaté pañe íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. ¹⁶⁻¹⁹ Aaméjháa ílluúme: díibyéjháa Jetsóo Tsimóoke Péedoródívú meménuúbee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóámútsikyéhjáa dííbyere chíjchí hájchimútsidívú méménumútsii, Aderéee, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, Apéó hajchi Jacóóboo, Tadéoo, cananíjtámúejpi Tsimóoo, díibyéjháa Jetsóodívú méénútsóiibye Jóoda íjcyarióótee, éhdume.

Jetsóoke Naavéné píáábohíjcyané tsaate nééneé

(Mt 12.22-32; Rc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Áamemájháa Jetsóo tsúuca oomí ípyée íicyahíjcyajávu. Áánáacáhjáa tsúuca mítiane míamúnaa pihcyaavé tétsihvu. Áamedítyéjucóohjáa túhuuvémé tsá imájchóiyónéjhí éllevu íjcyatúne. ²¹ Aanéjháa iwáájácúne dííbye hájkímú tsáa dííbyeke tétsihdyu itsájtyéroki. Íjtsúcunúméhjáa díbye méívaténe.

²² Téhduréhjáa mítiyame tétsihyi taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame néé dííbyedítyu:

—Áadí pañe mía naavémú avyéjuube Betsebóo. Téénéllii muurá eene díbye píáábóneri tsaaté pañétú naavémuke waagóohíjcyaaébe.

²³ Áánéllihyéhjáa Jetsóo díityéké néehíi:

—¿Aca múhdutú díibye Naavéné iiye waagóoméíyáhi? ²⁴ Muurá tsané avyéjujte tsajítóré íjtsámeítyúmé páhduváré idyáíívéjcatsíhajchíí íllure wáchájánújcatsí íavyéjutu. ²⁵ Áhdure tsája múnaa tsajítóré íjtsámeítyúmé páhduváré idyáíívéjcatsíhajchíí ílluréjuco ihjyátú wáchájánújcatsííne. ²⁶ Ahdu ííivane muurá Naavéné ihyájkímukéré iwáágóoca íllure pííjújtsóiyá díityéjúcooíyó íavyéjújte íjcyáíyómeke. Tehdu imyéenuca íllure íavyéjú újovéjtsóíyoóbe.

²⁷ Tsá muurá tsaapi íhtsútúúbé tsíeméné dííbyé já pañétú múha tsájtyéítyuró dííbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dííbyeke tujkénú ibóáyoca botsíi tsájtyéíyómé dííbyé tsíeméne. Áronáa tsáháubá muurá díbye ihñe múhdivú

íhvéjtsóityuróne. Ahdu íivane tsá Naavéné oke píáábóityuró dííbye hájkímuke o wáámíuki.

²⁸ Imiááneturé ámuhakye o nées panévare ímityúne míamúnaa méenuhíjcyáronéhjí Píivyéébe abájííveíñé diityedí ídáátsóvéne. Áhdure ímityúne óhdityu ditye ihjyúvahíjcyáronéhjí abájííveííbye. ²⁹ Áánetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúne íhjyúvahíjcyámedi tsá díbye mújyú ídáátsóvéityúne. Aane tsá mújyú diityemá ímíbaávyéityúne. ³⁰ Ehdúhjáa diityéké neebe dííbyé pañe naavéné íjcyane ditye néenéliíhye.

Jetsóoke tsíju dííbyé nahbémuma újcutérone
(Mt 12.46-50; Rc 8.19-21)

³¹ Áánaacáhjáa tétsihvu tsíju dííbyé nahbémuma wajtsí áachí éhnejcúvu. Aaméhjáa tsaatéké nées ditye dííbyeke íñéé díbye iúújéva diityéke. ³² Ahdújucohjáa tsaate dííbyé úníuri íjcyame néene dííbyeke:

—Díítsíju díínahbémuma ukévá nehcome éhtsíhyi áachi.

³³ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé tátsíjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

³⁴ Ehdúhjáa íñéene úníuri ájújcatyémeke íííéne neébe:

—Áánerá téhdure ámuha waháromú táñahbémú táñaallémú méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha meíjcyame. ³⁵ Muurá Píivyéébeke cáhcujtsómé díbye ímillédú íjcyame ímiáané tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké néehíí.

4

Tsaapi bájtsónetu íjcyáne uwááboju
(Mt 13.1-9; Rc 8.4-8)

¹ Aabéhjáa tsiíñe únéú úníúvú úwáábóobedívú idyé mítyane míamúnaa píhcyáávéneélii mííne pañévu iúcaávéne téemí pañeturéjuco díbye úwaabóné diityéke. ²⁻³ Átsihvúhjáa mítyane tsíeménéhjitu úwááboobe néehíí:

—Ámuúhaj, cáhawáá mélleebúacunuj:

Tsaapíhjáa íwajcyóhá trígoúhá bájtsoobe íllure wávárajcóhi. ⁴ Aanéhjáa díbye wávárajcónetu tsáuhjí juuváj píínévú dojcóne coomímú méhdojéhi. ⁵ Áané tsiúhjíhjáa dojcó néwayúúne raahóvú ííñu imíchi íjcyátútsihvu. Áuhjíhjáa ícúíwuúré ííñe tétsii ííñu mítyane íjcyátúnéliíhye. ⁶ Áróhiibájíhjáa chemé núhbá allóócóri hállúháñeríyé tébajkyéjí íjcyánéliíhye. ⁷ Áané tsiúhjíhjáa dojcó tsuhjí pañévu. Áané hallúvúhjáa teene tsuhjí wááménéneri ííñeróné dúhcúvaténé tsáhájucó neévatúne. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhjí dojcó tsátsii imíwu ííñují nétsihvu. Aanéhjáa tsaímíyé píivyene imíwu neeváhi. Tsáhiibájíhjáa uhjénéré neeváhi. Áánetúhjáa tsíhiibájí kémú neeváhi. Áané tsihíibájíhjáa éhniíñevu mítyane neeváhi.

⁹ Ehdúhjáa tsaapi bájtsone iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—Ehdu teéne. Aane ihdyu óví llééboome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóo úwáábó túhujtsóne
(Mt 13.10-17; Rc 8.9-10)

¹⁰ Aanéhjáa bóónétu íiye íjcyátsihvu ímamyémuma tsijtye tétsii íjcyame dílló muhdú nééiyóné teene tsaapi bájtsónetu díbye úwaabóne. ¹¹ Áánéliíhyéhjáa neebe diityéke:

–Muurá ihdyu ámuhadívú Píivyéébe bóhówátsohíjcyá ámuha mewáájácu muhdú dííbyé avyējú íjcyane. Áánetu eene tsíeménéhjitu ó úwáábohíjcyá oke cáhcújtsotúmedívú tene íbóhówáávétuki. ¹² Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. Áámé imítuyháñé muurá tsá ímíbáavyéityúne. Ehdú néénéllíi ó úwáábohíjcyá tsíeménéhjitu.

Tsaapi bájtsónetu úwaabóné Jetsóo bóhówajtsóne
(Mt 13.18-23; Rc 8.11-15)

¹³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

–¿Aca ihdyu tsá ámuha mewáájácutú tsaapi bájtsónetu o úwaabóné iná nééiyóne? ¿Aca múhdutúrá ámuha méwaajácuú tsiíñe téhdure nénehjitu ámúhake o úwaabóne? ¹⁴ Muurá eene tsaapíhjáa trígoúhá wávarajcódú néene íñe tsaapi ímiáájú úwááboobéré pehíjcyáhi. ¹⁵ Aane tsaate ímí lléébójúcoorómeke Naavéné téenetu mótátsohíjcyáhi. Aane muurá nééiyóne eene juuváj pínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ¹⁶⁻¹⁷ Áánetu teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjcoorómé páhdúvare néené mávaríjchojúúne íjcyanéhjí íáábucújcoótúnetu ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aane nééiyóne eene néwayúúnehjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí ímíwu ííñeróné núhbá allóócori chémene. Ehdú muurá patyéhijcyané ímí cáhcújtsótúmema. ¹⁸⁻¹⁹ Áánetu ímiá uwááboju tsúúca ímí llééborómé mityane íjí avyéjuríyé itsúúrameíñéllíi ílluréjuco ténejcu ábájívehíjcyáne. Aane nééiyóne muurá eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné íllure dúhcúvaténé néévájúcootúne. ²⁰ Áánetu ihdyu íjcyámé tsaate téené uwááboju illéébone cáhcujtsómé ímí tehdújuco úráavyehíjcyáme. Aame muurá eene ímíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áámedítú muurá íjcyámé tsaate eenéhjáa uhjénéré nééváhiibájídú néémeé. Áánetu íjcyámé tsijtye eenéhjáa kéémú nééváhiibájídú néémeé. Áánetu íjcyámé tsaate eenéhjáa ávyetá mityané nééváhiibájídú nééme ímiáánéjuco ímiáájú icyáhcujsóné ímí úráavyehíjcyáme. Ehdúhjáa Jetsóo néé diityéke.

Peetétú íjcyané uwááboju
(Rc 8.16-18)

²¹ Áhduréhjáa neebe diityéke:

–¿A múúne peete mepééétsóne mépicyóo tsíeméné lliíñévu? Tsáhaá. Muurá ihdyu mepééétsóne cáamevu mépicyóo tene íájchúcunúki. ²² Ehdú néene muurá Píivyéébe uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meícyahíjcyáne. Muurá íñe teevétari meméénuhíjcyaróné tsá wáájácúratúne íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúmííhi. ²³ Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcujsóne tehdú íjcyáhi.

²⁴ Téhduréhjáa tsiíñe neébe:

–Ímíñeúvú tsáma méjtsoco íñe ímiá uwááboju tsúúca ámuha mewáájacújucoóne. Muurá teene ámuha mewáájacújucoorómé múhdurá medáríívémeíhájhí Píivyéébe tsáhájucó ámúhadi íícúvéityúne. Áánetu tsúúca iwáájacúné ímí úráavyémeke éhniíñévu waajácútsóííbye. ²⁵ Muurá ímiáájú ímíllémedívú bóhówajtsóííbye éhniíñévu ditye ímíñeúvú iwáájacuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóityúne. Ááne tsájyju múu áyánéwu ditye wáájacuróné dojtúcuíbye diityédítu.

Trígo bájtsómeíñetu íjcyané uwááboju

²⁶ Téhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá tsaapi bajtsó tríígoúhá íwajcyóha. ²⁷ Aane íbúwajíí dibye íjcyánáa keemévehíjcyá pajcóójívaré dibye wáájácútúné hallúri. ²⁸ Ehdu muurá ííñújiri ímí bajtsóháñé píívyene ikyéémévéne tsúúca wajcó íñééwá ípívyééveíñéjuco. Aane tsúúca neeváhi. ²⁹ Aane kéémécooca ílluréjuco áábájaabe újcune. Ehdu muurá pajtyéíñe Píívyéébé avyéjúejtéma. Muurá diityéké dibye újcúíñe éévé úújetécooca újcúíibye diityéke.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.31-32; Rc 13.18-19)

³⁰ Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóó diityéke:

—¿Aca íínetú íñe tsiíñe ámúhakye ó úwááboó Píívyéébé avyéju? ³¹ Muurá dííbyé avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñe uméhé neeváú kémúútúróúwu mebájtsou mítyáhécoba kéémévédu. Muurá pahéwá neeváúúne lííñéwúré tééhé neeváú ávyétá ayáúwu. ³² Áróúwu muurá mebájtsou ííñene keemévé mítyáhécoba pahéwávé bajtsóhééne ehnííñevu. Ááhé wájcáwáne hallúvú muurá wahpéjé píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Jetsóó íúwaabóné tsíeménéhjitu úúballéne
(Mt 13.34-35)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó míamúnáake íúwaabóné tsíeménéhjitu úúbálléhíjcyá muhdú ditye lléébóiyódu. ³⁴ Tsáháhjáa dibye pevénéré úwáábohíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímamyémuke ímíñeúvú waajácútsohíjcyaaabe íñá tene nééiyóne.

Kííjyébama nohjí Jetsóó íhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Rc 8.22-25)

³⁵ Ááné íjyúnuvúhjáa neebe ímamyémuke:

—Métsu éhnejcúeúvú mepéékí.

³⁶ Ahdújucóhjáa tétsihíyé tsijtye íjcyánáa ditye pééne tsíñejcúeúvú mííneri. Áamemájucóhjáa idyé tsaate íhmíneneri pééneé. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa pííñéúuri íjcyánáa ávyétá íhnáhó kííjyébari mítyane nújpacyo nóhjine úcaavé diityé mííne pañévu. Aanéhjáa ípamáávéiyóneri íllityéne diitye ímamyémú idyéjuri cúwahíjcyáábeke íákyéjtsóne nééhií:

—¿Ávyéjuúbej, tsúúca mémájcánuúhi! ¿A tsá íñe meke u pájtyetétsóityúne?

³⁹ Áánéllíihyéhjáa íájkyéne úhbaabe kííjyébama nohjí íjcyane. Neebéhjapéé:

—¿Íijyévéne, díhvéte!

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañéréjuco. ⁴⁰ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Íveekí ayájú íhnáhórá ámuha meíllityéne? Tsáháhaca bo ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne.

⁴¹ Ehdúhjáa diityéké dibye néérónáa íllure íllityémé néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kííjyébama nújpacyo lleéboj?

5

Tsáápí pañe naavéné íjcyane
(Mt 8.28-34; Rc 8.26-39)

¹ Aaméhjáa tsúúca úújeté tsíñejcúeúvú Gadáará ííñújívu. ² Aanéhjáa ditye cátsúúvénemáyé Jetsóó íjchívyéhi. Áábe éllévúhjáa tsaapi níjkyénéj píine ícyahíjcyaaabe tsáá ípañe naavéné íjcyaaabe. ³ Aabéhjáa ávyéta tsíjpa néébeke tsá múha píívyetétú íékevéne. Úwááñehíhjyáa íjcyároneri tsá múha dííbyeke chíjchúityuróne. ⁴ Tsáijyúhjáa tsúúca dííbyeke chíjchújúcohíjcyarómé

Íjtyúháacyuma íhyójtšicu. Áronéjháa távúdócohíjcyaaábe. Tsáháhjáa múha díbyeke muhdú méénúityuróne. ⁵ Aabéjháa cójáhajchótá pécóhajchótá íhjućunúúbéré pehíjcyá níjkyénéj piíne. Áané tsaíjyúhjáa cáméwajúneri pehíjcyaaabe néwayúúnetu wápújúhcámeíbyére. ⁶ Aabéjháa tsíhyulléturé Jetsóoke íajtyúmíibe éllewu dsínéríyé ipyééne mímóúúveté díbyé lliñévu. ⁷ Áánemájháa kéévánécoba neebe díbyeke:

—¿Iná óhdityu ú imíllé íhtsútuube Píivyéébé Hajchi Jetsóo u íjcyaaábe? Uke Píivyéébe mémeri o nées óhdi u ícúbáhrátuki.

⁸ Ehdújháa naavéné díbyé pañétú nées Jetsóoke dibyéhjáa díbyeke ‘díjchivye áadí pañétu’ néenéliihye.

⁹ Áábekéjháa Jetsóo néehí:

—¿Aca muubá dimyéme? Áánéliihyéhjáa neébe:

Tamyémé Píváánéjpi mítyame muha meíjcyánéliihye.

¹⁰ Aanéjháa diitye naavémú nées Jetsóoke dibye diityéké iwáágóotu tsíhyullévú téené iñújitu. ¹¹ Áihjyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri.

¹² Áánéliihyéhjáa díbyeke néemeé:

—Múúhakye ihdyu wallo aatye méenímú pañévuréjuco.

¹³ Ahdújucóhjáa dibye wállóónélii díbyé pañétú íjchívyéne méenímú pañévuréjuco ditye újcámeíne. Aaméjháa ditye méivatétsómé 2,000-meváubájháa íjcyame cáméwájutu únéú pañévú cáhtsínibámé májcanúhi.

¹⁴ Ááneríhjáa diityé tehméjté íllityéne ícúí tétsí múnáake úúballéhi. Áánéliihyéhjáa téhullévú péécunúme íajtyúmi muhdú tene pájtyene.

¹⁵ Aaméjháa úújeté diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe tsúúca íwajyámúúnema íjcyaaabe pevétsihjíduréjuco ácuúćunúúbedívu. Ááneríhjáa íllityéme. ¹⁶ Aanéjháa tétsihyi íjcyame úúballé diityéké muhdú tene pájtyene.

¹⁷ Aanéjháa múhdurá íjtsúćunúnéllii néeme Jetsóoke dibye téené iñújitu ipyéé tsiéllévuréjuco.

¹⁸ Áánéliihyéhjáa Jetsóo ipyéé míine pañévú úcáávéebeke diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe nées díbyemáyéjuco ipyéékí. ¹⁹ Áronáacáhjáa neebe díbyeke:

—Tsá u pééityú óomaá. Dihyájkímú pañévuré péene duubállé diityéké muhdú Píivyéébe úhdi ídáátsóvéne uke ímíjpyetétsóne.

²⁰ Ahdújucóhjáa dibye íhyájkímú pañévú ipyééne úúballéné páneere muhdú Jetsóo díbyeke bóhtsóné Decááporí iñújiri íjcyácoomíji múnáake. Ááneríhjáa ávyetáre ullévenúme.

Tsaatépike Jetsóo bóhtsóne
(Mt 9.18-26; Rc 8.40-50)

²¹ Aanéjháa Jetsóo ímamyémuma bíwánejćuvúre úújeténáa idyé tsúúca míamúnaa píhcyaaavé díbyedívú únéú úníúvu. ²² Átsihvúhjáa ‘Jairo’ néemeíbyé wajtsí pihcyaaavéjé avyéjuube íjcyaaábe. ²³ Aabéjháa díbyé lliñévu ícyánoovévane néehí:

—Ájyúwa ávyeta dsíjiveríjyuco íjcyánélii uke o nées u dócárájcoté dille óoma íbóhíki.

²⁴ Ahdújucóhjáa Jetsóo díbyema péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. ²⁵ Áámé pañéhjáa tsáápille 12 pijcyábájucó dílleke íchémé tujpácýó íhvetépityúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle. ²⁶ Aalléjháa bañúháñé taabójtédívú ityáábótsámeíne áhdohíjcyá íhñénehjívú ‘pírúhpírújuco’. Ároné pañéhjáa

íllure ávyetélle. ²⁷ Aalléhjáa muubá Jetsóó íjcyane iwáájácúne míamúnáa raahótú dííbye éllevu ipyééne dííbye wajyámú dómajcó 'muurá dííbye wajyámú íjcyaróné o dómájcohajchíí ó bóhíhi' iñéénema. ²⁸ Ehdúhjáa íjtsámeíñe dómájcolle dííbye wajyámu. ²⁹ Áánetúhjáa ímiááné tsúúca bóhílle tsaímiyējuco lliñémuucunúmeíñe. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóó waajácú tsaate bóhíne dííbye wajyámú idyómajcóneri. Áánéllihyéhjáa iyévóóvéne néébe diityéke:

—¿Caatyé ámuha táwajyámutu oke médómajcóhi?

³¹ Áánéllihyéhjáa ímamyémú néehíi:

—¿Aca muhdú míamúnáa wahdyuré néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

³² Ehdúhjáa ditye néérónáa pahúlleva ííteebe íajtyúmi caatyé dííbyeke dómajcóne. ³³ Áánéllihyéhjáa eenée dííbyeke dómájcolle íllityéneri úúvécunúlléré dííbye lliñévú ímímóúúveténe úúballé dííbye wajyámú idyómajcóne. ³⁴ Áánéllihyéhjáa neebe díílleke:

—Wáhaj, ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca ú bohíhií. Ahdícyane wa dipye tsaímiyējucoj.

³⁵ Ehdúhjáa Jetsóó díílleke néénáa tsaate pihcyáávėjá avyējuube Jáiró jatu tsáame úúballévá dííbyeke ídsíwu dsíjívėjucóne. Nééméhjáa dííbyeke:

—Tsúúca dáájyuwa dsíjívéhi. Aane íínéllihyécó ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

³⁶ Ehdúhjáa ditye nééneri íícúvétuube Jetsóó néé Jáiróke:

—Kímóóvedíñe. Píívyéébekéré cahcújtso.

³⁷ Ehdúhjáa iñééne tsá díbye ímíletú pámeere dííbyema pééneé. Apáámyéréhjáa péé dííbyema Péédooroo, Jacóóboo, dííbye nahbe Jóááá, éhdume.

³⁸ Aaméhjáa pééme úújeté mítyane míamúnáa tééjá pañe táhíjcyámedívu.

³⁹ Áámekéhjáa Jetsóó neetéhi:

—¿ííneríami ámuha metaj? Áánerá tsá dille dsíjívétúne. Muurá íllure cúwalle.

⁴⁰ Ehdúhjáa díbye nééneri íllure goocóme. Áámekéhjáa tééjá pañétú íjchívyétsóne iyējuco díbye úcaavéné díílléwúúvúj caanímuútsii, diitye 3-meva ímamyémuu, íjcyámema. ⁴¹ Aanéhjáa díílléwúúvúke íhyójtstú íékéévéne néébe:

—Taríta cómi, 'Wáhaj, dájkyeé' nééiyóne.

⁴² Ehdúhjáa díbye néénemáyé éhne múu cuwátú maájkyevádú íbóhíne tsúúca úlille 12 pijcyábáhjáa íjcyalle. Ááneríhjáa míamúnáa ávyetaré ullévenúhi. ⁴³ Áámekéhjáa Jetsóó bóijcyú muucá ditye teene íúúbállétuki. Átsihdyúhjáa neebe ditye ímájchótso díílleke.

6

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne (Mt 13.53-58; Rc 4.16-30)

¹ Átsihdyúhjáa ímamyémuma óómiibye ípyéé ipíívyéné íiñújivu. ² Aabéhjáa wáyééévejcoj jí pihcyáávėjá pañévú úwaabóné mítyame illéébóneri dííbyedi íúllévenúne néehíi:

—¿Kíatúami aabye ehdíívaíñe panévare wáájacúnej? ¿Aca múhdutú píivyéetebe méénúráityúronéhjí imyéénune? ³ Áánerá úméhewááné wákimyéi múnáajpi díbye Maaría hajchi. Áábé nahbémújuco muurá Jacóóboo, Jotsée, Jóódaá, Tsimóoo, éhdume. Téhdure muurá íñaallémú íjcyá íchihyi méjpiíne. Ehdúhjáa dííbyedítú iñééne tsá díbye avyējuúllétú dííbyeke. ⁴ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

–Ihdyújuco tsáma Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyaróóbeke dííbyé iíñúji múnáa ihyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúllétú tsíjtye múnáa íjcyarómé ávyejúúlléébeke.

⁵ Ehdúhjáa tétsíi múnáa dííbyeके cáhcújtsótúnélli tsá díbye tétsihvu mítyane méénúráítyúronéhjí méénutúne. Apááñérehjáa chéméméhjike idyócarájcóneri bóhíitsohíjcyaaábe. ⁶ Ílluréhjáa ullévenúúbé ditye dííbyeके cáhcújtsótúneri. Áánéllihyéhjáa técoomí úníuri íjcyájáhjí múnáakéréjuco díbye úwááboobéré péhijcyáne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóo wálloóne
(Mt 10.5-15; Rc 9.1-6)

⁷ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémú 12-meva íjcyámeके uwáábovu wallóo mítyétsicyutsáké pahúllevávu. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpá dííbye mémeri tsaaté pañe naavémú íjcyámeके ditye iwáágóohíjcyaki. ⁸⁻⁹ Áámekéhjáa neebe ditye itsájtyétu ícyahpáyuu, imájchoo, idsíídsii, íjcyane. Apááñérehjáa neebe ditye ipyéé ihyallúejáhjí íwajyámúnee, íjtyúhápaajínee, ícyuujúii, íjcyánema. ¹⁰ Áámekéhjáa neébe:

–Tsátsihvu ámuha tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tsiéllu ámuha mepéétúné hajchóta. ¹¹ Aane tsátsíi múnáa ámúhá uwáábó cátúhtsóhajchíí múu ámúháj tuhááñeri íjcyáne ííñú píchóújcámeí diityédívu, ‘tsá múúhá hallúrí tene íjcyatú ámúhakye muha meúwáábóiyóné ámuha mecátuhtsóne’ nééiyóne. Ááne múu péé tsiéllévuréjuco. Muurá múhdumé ámúhá uwáábó cátuhtsómé ávyétá ihnáhó ícúbáhráméii muhdú míamúnáa ícyahíjcyáne ímíbájchómeícyooca éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáa ícúbáhráméíñé ehniíñevu.

¹² Ehdúhjáa ímamyémuke téíbúwájtsoobe uwáábovu iwállóomeके. Aaméhjáa úwáábohíjcyá míamúnáake ditye ímityúné íicyahíjcyáne íhvéjtsóne íjtsaméí icyápáyóóve ímiánejcúvuréjuco. ¹³ Téhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeके waagóohíjcyáme. Chéméméhjikéhjáa dúúrúbájpácyori íhñíwaúúné ditye pípájchóneri bóhíhíjcyáme.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa dsíjívéné
(Mt 14.1-12; Rc 9.7-9)

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóo méénuhíjcyané uubállé ávyejúube Heróódé iwáájácúne nééhií:

–Tsojtsó múnáajpi Jóaa éhnée dsíjívéebeubá tsiíñe bohíhií. Muurá téénélli píivyéteebe méénúráítyúronéhjí imyéénune.

¹⁵ Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

–Tsáhaá, muurá ihdyu Eriá díbye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpií éjyuúvú ícyahíjcyaaábe.

Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

–Áánerá ihdyu béébére díbye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi éjyuúvú ícyahíjcyáméejpi.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye néénélli tsiíñe Heróódé nééhií:

–Tsáha bóhoj, muurá ihdyu díbyéjuco tsojtsó múnáajpi Jóaa éhnée íhñíwaúvú o kípiyuúcutsoobéha tsiíñe bóhiíbe.

¹⁷⁻¹⁸ Díbyéhjáa muurá Heróódé táábavá ítyónúllekére íñahbe Perípé taaba Herodiáke. Aanéhjáa ímityúné íjcyane Jóáávu dííbyeके néhíjcyané hallútú cuvéhoojánútsoobe úwáñehííñeri íchíjchútsóóbedívu.

19 Téhduréhjáa diille Herodía dííbyeúvuke téené hallútú iñéhnílléne imíllé idsíjívetsóne. 20 Áronáacáhjáa tsá dille píívyetétú muhdú dííbyeke idsíjívetsóiyóné diibyéhjáa Heróóde Píívyéébeéjpi díbye íjcyáneri iíllityéne díílleke téhmehíjcyánéllíhye. Áánéllíhyéhjáa díbyeúvú íhjuúvanéhjí tsáryóné pañe lleeúbucunúhíjcyaaábe. 21 Áronáacáhjáa diille Herodía tsúúca dííbyedívú llihyánútsoóhi. Diibyéhjáa Heróóde ítsímávajcóójí úújeténé wáñehjínúhi. Ááne éllévúhjáa pihjyúcuube ípiáábojtee, ítsodáhómú avyéjutee, Gariréa iñújí íhtsútujtee, éhdúmeke. 22 Ááméj piínévúhjáa dííllé ajuúwá bádsíjcaja wáhtsine imíwu íjtsúcunúbé díbye Heróóde. Áhduréhjáa dííbyeke náhbénúné avyéjute ímí íjtsúcunúhi. Áánéllíhyéhjáa díílleke neébe:

—Íná u ímilléné oke táuméi ávyeta ímiááné állítyuube uke o ájcuki.

23 Ehdúhjáa Heróóde néé díílleke ímiááneturé íná dille táumeíñevu íajcuíñe. Neebéhjáa ávyeta íavyéjú íjcyáronetu tsahdúnéécú díílleke íajcuíñé teene dille táumeíhahjchíjyu. 24 Áánéllíhyéhjáa tsíjju éllevu ipyééne neetélle:

—¿Aca Wa íná íñe ó táumeíyáhi?

Áánéllíhyéhjáa neelle díílleke:

—Táuméi tsojtsó múnáajpi Jóáá níwau ikípíyuúcuúvú uke díbye íajcuki.

25 Ahdújucóhjáa dille dííbye éllevu ipyééne neétene:

—Ó imíllé bohtájiri oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáá níwauvu.

26 Ehdúhjáa dille néene dííbyeke kímóhcó pajtyeráhi. Áronáacáhjáa eene dííbyeke náhbénúné avyéjute lléébónáa díílleke iállítyúné iñéénéllí tsá díbye ‘tsáhaa’ neétune. 27 Áánéllíhyéhjáa ícúí ítsodáhómudítú tsáápiikye wálloobe cúvéhóójá pañe íjcyáábeke íhñíwau ikípíyuúcuúne díbye ítsívaki. 28 Ahdújucóhjáa díbye ipyééne ikípíyuúcuúne bohtájiri ítsívaúvú ájcváné díílleke. Aauhjáa tsajtyéllé tsíjju éllevu. 29 Ehdúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáávu dsíjivéhi. Ááne uubálléhjáa ímamyémú illéébóne újcujé dííbyeúvuke icyúúuki.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne (Mt 14.13-21; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

30 Áánáacáhjáa Jetsóó mamýmú úwááboméré ipyéhíjcyátsihdyu tsúúca óómimye tsiíñe píhcyaaavé dííbyedívu. Aaméhjáa úúballé dííbyeke páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhji. 31 Áámekéhjáa neébe:

—Cána metsu múha íjcyátúhullévú mepéé mewáyéééveki. Ehdúhjáa neebe ímamyémuke ‘rááho neétune’ míamúnaa tsaate pénetu tsíjtyeréjuco dííbyedívú píhcyáávehíjcyánéllíhye. Áámedíyhjáa íjcyame tsá ímájchóiyónéhji éllevu íjcyatúne. 32 Áánéllíhyéhjáa péeme míneri múha íjcyátútsíí tujkévetu. 33 Árómekéhjáa mítyame ájtyumí kiávú dítye pééneé. Áhullévújucóhjáa ícúí dítye pacóómivátúré péécunúné íjchityu. Aaméhjáa díityé íhdéré úújeté kiávú dítye pétsihvu. 34 Aaméhjáa tétsihyíjyuco íjcyámedívú Jetsóó úújeténe. Áámedíhjáa ídáátsóvebe éhne múúne ítyehméébema íjcyatúme obééjámú íjcyadu ídátsó díityéké ííténéllíhye. Áámekéhjáa imyéénuhíjcyadú úwaabójúcoobe mítyane panévátúre. 35 Aanéhjáa cúvéhréjuco néénéllí ímamyémú néé dííbyeke:

—Muhdú cúvéhréjuco teene íchii múubará íjcyátútsihyi meíjcyánááca.

36 Ílluréjuco wallo aatyéké íchíj piíhírí íjcyájáhji múnáadítú tsíeménéuba íjuncune dítye ímájchoki.

37 Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Ámuháyé bo mémajchótsó díityékej.

Áronáacáhjáa néémeé:

—¿Aca íhya tsiíñe maáhdone pámehdívúré úújetéiyáhi?

³⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca múhduná majcho méhdií? Cána méuvánuj.

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Íjcyánéha 5-hova páahóónema míityétsi amóóbemútsi.

³⁹ Áánélliihyéhjáa neebe míamúnáake ditye iáhcúba páhadsíji.

⁴⁰ Ahdújucóhjáa ditye áhcubáne. Tsáhadsíji múnaáhjáa 100-mevátsa.

Áánetúhjáa tsíhyadsíji múnaa 50-mevátsa. ⁴¹ Aanéhjáa páahóónema amóóbemútsikye iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáamevu icyárúúvénema.

Áané boonétúhjáa idyóhdáhínúne neebe ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére.

⁴² Aanéhjáa imájchónetu pámeere oové tsaímíye. ⁴³ Áánetúhjáa cóváne 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. ⁴⁴ Aaméhjáa diitye eenée tétsihvu májchome 5,000-meva.

Nújpácyó hallúrí Jetsóó úllene

(Mt 14.22-27; Ja 6.16-21)

⁴⁵ Átsihyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke ditye dííbyé ihde únéú tsiñéjcvu míineri ipyééne iúújeté Betsáidávú dibye míamúnáake pityájcóné hajchóta.

⁴⁶ Aanéhjáa diityéké ipityájcóne peebe cámeéhbaúvú Píívyéébema íihjyúvaki.

⁴⁷ Áánáacáhjáa diitye ímamyémú péeme pííneeúvújuco íjyunúne. ⁴⁸ Áámekéhjáa

dibye íténáa kíjyeba nóhji wájojcómé íhtsútúnetu bóhdámeihjcyáhi. Ááme

déjutúhjáa pejcójuco dibye péene nújpácyó hallúrí úlleebéré diityéké

pájtyeíñúibyédu. ⁴⁹ Áábekéhjáa íajtyúmíne íllityémé wáníjcyámeí naavénekéré iwáábyúnema. ⁵⁰ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—jMéíllityedíñe, oóre!

⁵¹ Aabéhjáa diityé pañévú úcáávénemáyé kíjyeba íhveténeri ullévenúme.

⁵² Tsáháikyéhjáa ditye ímí dííbyeke cáhcújtsotú dibyée ihde majcho mítyámedívú úújetétsórónáaaca.

Chéméméhjike Jetsóó bóhítsóné Genetsarée iñújiri

(Mt 14.34-36)

⁵³⁻⁵⁴ Aaméhjáa tsíñejcúevú Genetsarée iñújivu úújetémeke tétsíi múnaa íajtyúmíne waajácú diityémá Jetsóó íjcyane. ⁵⁵ Áánemáhjáa úbálléjcatsímíyé

tsúúca dibye téené iñújivu wájtsine. Áánélliihyéhjáa pahúllevátú

chéméméhjike tsivámé dííbye éllevu. ⁵⁶ Aabéhjáa patsíhjaváryé íjcyámeke

úwááboobéré pehíjcyá cómíñeri íjcyámeke, íyéétsihjíri íjcyajáhji múnaake,

íumihéneri íjcyámeke. Átsíhji múnaáhjáa idyé chéméméhjike pícyohíjcyá

dibye pájtyeítsihjívu. Áánemáhjáa nehíjcyámé dííbyeke dibye diityéké

íwajyámúubávúré idyómájcótso ditye íbóhíki. Ahdújucóhjáa dííbyeke íwajyámú

dómajcóméjuco bóhíhíjcyáne.

7

Ímichi íná míamúnáake tútávajtsóne

(Mt 15.1-20)

¹ Aanéhjáa Jetsóodívú tsáijyu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame píhcyaaavéhi. ² Aaméhjáa íténáa dííbyé mamyé mudítýú tsaate

íhyójtisine níjtyámeítýúmé majchóhi. Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúmé íhdé múnaaúvú méénuhíjcyádú ditye méénutúne. ³ Diityéhjáa Píívyéébedívú

iímíbájchómeíñéjuco imájchóíñé ihde íhyójsine nítyámeíhijcyáne. Tsáháhjáa ditye májchóítyuró níjtyámeítyúmé téené uwááboju iúráavyénéllíihye.

⁴ Tsíeménéhjáa iñáhjihénújetsihdyu wájtsime iñíjtyámeítyúhajchíí tsá máchohíjcyatúne. Imájchoháñé imyéénuhíjcyanéhíhjáa nítyuhíjcyáme. Áhduréhjáa icyúwaháñé nítyuhíjcyáme. Áánetúhjáa ijcyané mítyane tsíñehji ditye méénuhíjcyané ityútávájtsámeíñé iímíjpyeteki. ⁵ Aanéhjáa iúraavyépiñéllíi diitye paritséómuma taúhbájú uwáábojte néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí dímyémú tsá nítyámeíhijcyatú imájchóíñé ihde íhdé múnáúvú uwááboju néhduú?

⁶ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdu bañú múnáa ámuha meíjcyame. Ímiáánéhacáa Itsaíaúvú Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi ámuhadítyú néehíi: Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúejuriye. Tsá ávyeta íííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁷ Íllure iállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iye iípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbjáúúné iúráávyéúvúdu.

Ehdúu muurá Itsaíaúvú caatúnú ámuhadítyu. ⁸ Aame ámuha tsá meíícúvehíjcyatú ímichi keená Píívyéébé taúhbaju íjcyáneri eene íhdityuré iújcúné íjtsaméi míamúnáa úwáábohíjcyáneriyé ámuha meíícúvehíjcyanéllíihye. Muurá eene llíyihllóne níjtyú állíuré íjcyane ditye úwaabóné ámuha meúráávyehíjcyáhi. Téhdure tsíñehji állíuré ditye méénune ámuha meúráávyehíjcyáhi.

⁹ Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóo diityéke:

—Ámuha míamúnáadítyuré tsáané uwáábó meúráávyéne ¿íveekí tsá Píívyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne? ¹⁰ Íllúu muurá Píívyéébe néé Moítsééúvuj téeveri: “Ámúháj caánímuke múu iwájyúne avyéjuulléhi. Áánetu cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjívéhi.” ¹¹ Ehdu dííbyé taúhbaju néerónáa muurá ámuha méúwáábócatsíhijcyá tsaatévá cáánímútsikye nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámuhtsikye o píáabóne. Ámuhtsikye o píáábóiyódú íívane Píívyéébekéréjuco o íícúvehíjcyáne.” ¹² Aanévá ehdu íhjuváróobé hallúrí tsá ñná íjcyatú diityétsikye díbye píáábótúrónáaáca. ¹³ Ehdu muurá ámuhá íjtsaméítyuré tsáané uwáábó ámuha meúráávyéne tsá Píívyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne. Áánetu ijcyané mítyane tsiíñe állíunéhji ámuha meméénuhíjcyáne.

¹⁴ Ehdúhjáa iñétsihdyu tsiíñe neebe diityéke:

—Ímíñeúvú melleebúcunu ámuhakye ñná o nééne ámuha mewáájácuki. ¹⁵ Muurá panévare míamúnáa májchoróné tsá diityé ííbúwá íjtsaméi tútávájtsotúne. Áánetu ihdyu diityé íbuwáané déjúcoturé néhniyu tsáane diityéké tútávájtsóhi. ¹⁶ Aane ihdyu óví lléébome icyáhjújtsóne tehdu íjcyáhi.

¹⁷ Ehdúhjáa diityéké iñééne peebe ímamyémuma tsájaávu. Átsihvúhjáa dííbyeke díllómé ñná nééiyóné ehdu díbye úwaabóne. ¹⁸ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácutú ñná tene nééiyóne? Muurá panévare memáchohíjcyanéhí tsá meke tútávájtsotúne. ¹⁹ Tehdu teene majchótú ímítyúné íjtsaméi tsáánejjívari. Muurá pevénéré méjpiítyu pajtyéne. Ehdúhjáa Jetsóo úwaabó panévare majchóháñé dooháñema ímí nééne maáwáítyuróne. ²⁰⁻²² Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe neébe:

–Muurá ihdyu míamúnáá íbúwá déjúcotu illuune ímítyúné íjtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi: ihdícyáméhjímáyé ditye dómácócatsíhijcyáne, ditye dsíjívétsócatsíhijcyáne, ditye nánihíjcyáne, tsíjtye éhneri ditye úmúúpívyehíjcyane, ditye állícyatsíhijcyáne, panéwá oove íjcyatúné ditye óóvehíjcyáne, ditye nómiutáávahíjcyáne, ditye tsíjtyedi íhjúvahíjcyáne, ditye mítyákímyeíhijcyáne, ditye múhdurá ítsámeíhijcyáne. ²³ Énehji ihdyu míamúnáá íbúwá déjúcotu tsááne diityéké tútávajtsóhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Tsíñé iñúji múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mt 15.21-28)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé peebe diityémá Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyáné iñújivu. Aaméhjáa tsájaavu úújeténáa tsá dibye ímílléturó múha wáájacúné kiá dibye íjcyane. Áronáacáhjáa tsá dibye téévehíjcyatúne. ²⁵ Áánéllihyéhjáa ícúiyé waajácúmé tétsihvu dibye wájtsine. Aanéhjáa tsúuca tsáápille tsáá dííbye éllevu ídsí pañe naavéné íjcyalle. ²⁶ Aalléhjáa mímóuuvéwá dííbyé lliñéwú Tsiropenítsiá iñúji múnáalle tsíjtye múnáalléré íjcyárolle. Áánemáhjáa Jetsóoke neelle dibye iwáágóo naavéneke ídsí pañétu. ²⁷ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

–Tujkénúí tahájkímuke ó píááboóhi. Tsá muurá tsaapi ítsíímedítyú majcho idyójtúcúne oohímeyeke ájcúityuróne.

²⁸ Áánéllihyéhjáa neelle dííbyeke:

–Ihdyúhde tehdújucoóro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímeye íjcyarómé majchó tsíime imájchotu dójcoótsówaahyéji.

²⁹ Áánéllihyéhjáa neebe díílleke:

–Tehdújuco, muúllej. Ahdícyane wa dipye dihjyávu. Tsúuca muurá ícyooca dáájyuwa bohíjucóó. Tsáhájucóo díílle pañe naavéné íjcyatúne.

³⁰ Ahdújucóhjáa pééle úújeténé ídsídivu pevétsihjídurájucóo icyúwá pañe tódsíucunúlledívu. Tsáhájucóhjáa naavéné díílle pañe íjcyájúcootúne.

Lléébótuube ihjúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

³¹ Aanéhjáa tétsihdyu Tíírótu Jetsóó ímamyémuma péé Tsidóovu. Átsihdyúhjáa Gariréa unéuvúréjucóo pééme pajtyé Decááporí iñújítu. ³² Aaméhjáa tsúuca tétsihjyucóo íjcyánáa tsaate tsivá dííbye éllevu lléébótuube ihjúvátúúbeke dibye ímíbájchoki. ³³ Áábekéhjáa diityédítyú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyójtíwari iñúhejúúcú íboríjcyóne iúúniyi dííbyé níjjiwa pípájchoóbe. ³⁴ Áánemáhjáa cáámevu icyárúúvéne tsíjpánécoba iállíjchúne dííbyeke neébe:

–¡Epááta! ‘Díñúhejúúcú díímíbaávyéne lleébo’ nééiyóne.

³⁵ Ahdújucóhjáa dibye tsúuca llééboobe tsáimiyéjucóo íhjúváne. ³⁶ Aanéhjáa ájtyúmímeke bóíjcyuube ditye tsíjtyeke iúúbállétuki. Áronáacáhjáa úúballéme. ³⁷ Ááneríhjáa ávyétá íhnáhó iúúllévenúne néémeé:

–Panéváréhaca ihdyu ímíáané píivyéteebe. Íñúhejúúné lléébótúmekéha píivyéteebe illéébótsóne. Áhduréha íhjúvátúmeke píivyéteebe íhjúvatsóne.

8

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 15.32-39)

¹ Aanéhjáa idyé mítyane míamúnáa Jetsóodívú píhcyáávémedi tsá íná íjcyatú ditye májchóiyóne.

² Áánéllihyéhjáa neebe ímamyémuke:

—Mítýane ó ídáátsové íjtye míamúnaa tsúuca 3 coojívájucu mééma íjcyame ímájchoma íjcyájúcoótúneri. ³ Muurá májchótúmeke ihjyáhañévu o wállóhajchíí juuvávyúre chéméiyómé ájyáhañeri. Muurá tsaatétsáhjí tsíhyullé múnaa.

⁴ Ehdúhjáa díbye néenélii ímamyémú néé dííbyeke:

—Árónáa ¿kiátú meújçúnetu diityéké mémájchótsóiyá múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

⁵ Áanéllihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca múhduná méhdi majcho?

Áanéllihyéhjáa néémeé:

—Íjcyáné 7-hova páahóone.

⁶ Áanéllihyéhjáa neebe míamúnaa íáhçúbaki. Áánemáhjáa teene páahóoné íékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa idyóhdáhínunévu ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu diityéke. ⁷ Téhduréhjáa amómé íjcyá áyánévu diityédi. Áané hallúvúhjáa téhdure ityéhdújtsóne neebe ditye iwájtuki. ⁸ Áánetúhjáa pámeere óóvénetu coéváné 7-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. ⁹⁻¹⁰ Aanéhjáa díitye 4,000-meváubáhjáa íjcyámeke ímájchótsóné boone diityéké ipítýájçoíñúne péjçooómé míneri ímamyémuma Damanóotá íñújçívúréjuco.

*Jetsóoke paritséomú néé díbye méénúráityuróné imyéénuki
(Mt 16.1-4; Rc 12.54-56)*

¹¹ Áijyúhjáa idyé paritséomú péé Jetsóo éllevu dííbyema ityáhjáçatsíki. Aaméhjáa dííbyeke ímújtátsóro néé íévéhoowávú méénúráityuróné díbye imyéénuki. ¹² Aanéhjáa múhdurá dííbyeke pájtyénélii neébe:

—¿íveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune? Tehdu oke ámuha menéénélii o méénúíyónejíivari.

¹³ Ehdúhjáa diityéké íñééne tsiñe ímamyémuma péjúcoobe únéú tsiñéjçuvu.

*Paritséomú uwáábójuu Jetsóo ímamyémuke téíbúwajtsóne
(Mt 16.5-12)*

¹⁴ Téijyúhjáa ímamyémú ábájçívé majcho itsájtyéiyóne. Áámedíhjýa tsáhoore ípaaáho. ¹⁵ Áánaacáhjáa Jetsóo diityéké néehíí:

—Téíçbúwá tsáma méíjçyaco. Méíççúvedí eene pááá ooríçhó Heróódema paritséomu éhne íjcyáneri.

¹⁶ Ehdúhjáa díbye néenélii ímamyémú néjçatsíhi:

—Májchóne metsívátúnéliihyéubá ehdu meke neébe.

¹⁷ Ehdúhjáa majchóré ditye íjtsúçunúné iwáájçúne neébe:

—¿Aca muhdú íçvane majcho mééma íjcyatúné ámuha ménéjçatsíhi? Ihdyúubá ávyétá muhdúrá ámúhá íbuúúné nééme íhyajçhótá tsá ámuha mewáájçacúpityú táuwáábo. ¹⁸ Áánerá ámúhá hálluúnema ámúhá núhejúúnema ámuha meíjçyaróméubá tsá maátyúmihjçyatú ínehjí o méénuhjçyáne. ¿íveekí tsá ámuha melléébohjçyatú o úwaabóne? ¿Mítýa tsá ámuha meítsaavéjúcootú majchóo muhdú o méénune? ¹⁹ Muuráhjáa 5-hovaré páahóoné íjçyaróné ó úújetétsó 5,000-meva íjçyarómedívu. Áánetúu coéváné ¿múhdúrujtsívá wáhpe éhne mépihjúçúhi?

Áanéllihyéhjáa néémeé:

—12-rujtsívá wáhpeé muurá mépihjúçúhi.

²⁰ Áhduréhjáa neébe:

—Ácooca éhnee 7-hova páahóoné íjçyaróné 4,000-mevádívú o úújetétsóijyu ¿múhdúrujtsívá tééne pájtyé mépihjúçúhi?

Áánélliihyéhjáa idyé néémeé:

–Téhdunéree 7-rujtsíva wáhpé mépihjúcúhi.

²¹ Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neébe:

–¿A ícyooca tsúuca ámuha méwaajácú ñná nééiyóne pááá ooríchetu o íhjuváne?

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

²² Átsihdyúhjáa úújetémé Betsáidávu. Áánacáhjáa dííbye éllevu tsaate hállúvátúúbeke itsíváne néé díbye ímíbájcho dííbyeke. ²³ Áánélliihyéhjáa dííbyeke íhyójsitu iékéévéne técoomítú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyálluúúcú iúúniyi pípájchoóbe. Áánemáhjáa idyócarájcóne díllóobe dííbyeke muhdújucó díbye íitene. ²⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

–Muhdú ó íté míamúnaa úllécunúne úmehéénédu.

²⁵ Áánélliihyéhjáa tsiíne Jetsóó dííbyé hálluúúcú dócarájcónetu botsíi tsaímiyéjucó díbye íitene. ²⁶ Áábekéhjáa íhjavú iwállóone neebe técoomí múnáake díbye iúúballétuki.

Péédoro néé mépájtyetéébe Jetsóó íjcyane
(Mt 16.13-20; Rc 9.18-21)

²⁷ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémuma péé ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí úniúucuri íjcyáme wáábyu. Áijyúhjáa juuvávyú diityéké díllóobe muubá díbye íjcyane dííbyedítú míamúnaa néhijcyáne.

²⁸ Áánélliihyéhjáa néémeé:

–Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bóhíibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjyúúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébe íhjú uubálle múnádítú Eriá tsiíne bóhíibe u íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa ditye néénéllii diityékeréjucó díbye díllone:

–¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehíí?

Áánélliihyéhjáa Péédoro nééhií:

–Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetésoóbe.

³⁰ Ehdúhjáa Péédoro dííbyeke néénetu bóíjcyuube ditye muucá iúúballétuki.

Ídsíjveíñé Jetsóó úúballéne
(Mt 16.21-28; Rc 9.21-27)

³¹ Téijyúhjáa ímamyémuke úúbáleebe Jetsóó Míamúnáájpídívúu ípívyééveebe muhdú ícúbáhrámeííne. Úúbáleebéhjáa muhdú túkevéjtsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame dííbyeke iávyejúúllétúne dsíjívétsoobe 3 coojívatu tsiíne ibóhííne. ³² Ehdúhjáa díbye néénéllii Péédoro dííbyeke íhdyúétsihvu idyówajcaróóbeke néé ehdu díbye íhjuvátuki. ³³ Áánélliihyéhjáa dííbyedítú iyévóóvéne tsijtye ímamyémuke íiteebéré dííbyeke uhbáhi. Neebéhjapéé:

–¡Díhne óhdityu Náve Naavénej! Muurá tsá u wáájacutú muhdú óhdityu Píívyéébe íjtsámeííne. Míamúnáá íjtsaméiyé dípañe.

³⁴ Ehdúhjáa dííbyeke iñéené boonétú pámeere tétsihyi íjcyámeke neébe:

–Tsaate oke iúraavyéné ímillémé múu ímillédú ícyahíjcyánetu íhveténe oke úraavyé wájyúmeítúmé téené déjúcotu ícúbáhrámeíyóné pañe. ³⁵ Muurá ímilléduré ícyahíjcyámé tsá pájtyetétyúne. Áánetu íhdyu ímillédú ícyahíjcyáné íhvéjtsóne ookeréjucó úraavyémé pájtyetééhi. ³⁶ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénaa mítyane meéhneváne? ³⁷ ¿Mityá íjcyáné tsane

mepájtjetéiyóné ehniíñevu tsaímíyé meíjcyáiyóne? ³⁸ Muurá oke iúraavyéné núcojpillémeke téhdure ó nucójpílléé Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe. Áhdure táuwááboju tsíjtyeke iúúballéiyóné núcojpillémeke téhdure ó núcojpileé níjkyéji múnáama tahñéjté ujcúvavu o tsáácoóca.

9

¹ Téhduréhjáa tsiíñe neebe diityéke:

Muurá ímiááné ámúhadítú tsáhái tsaate dsíjívéityú Píívyéébé avyéjú ihtsútú ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mt 17.1-13; Rc 9.28-36)

² Átsihdyúhjáa 6 coojívatu peebe caméhbaúvú apáámyemáyé Péédooro, Jacóóboo, Jóááá, éhdúmema. Áámedívúhjáa tsíhdyurééveébe. ³ Íwajyámúhjáa ávyeta tsítsíj íjcyaja ajchúcunúhi. Tsáháubá múha téhdu ímí níjtyúíturó wájamu. ⁴ Áánacáhjáa Eríama Moitséemútsí tétsihvu diityédívú bóhówáávémútsima Jetsóó ihjyúváhi. ⁵ Ááneríhjáa Péédooro iúllévenúne néé dííbyeke:

—¿Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchihyij! Áhdícyane métsu méméénu 3-wava nújuwááné ámúhá apha dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

⁶ Ehdúhjáa iíllityéné pañe iñééne tsá Péédooro wáájacutúne. Áhduréhjáa iñahbéjtétsí íllityéhi. ⁷ Áánacáhjáa ojtso diityédívú níityéné pañétú Píívyéébe néehíi:

—Áánu Hájchíwu mítyane o wájuúubeke tsáma méllééboco. ⁸ Áánéllihyéhjáa íiteromé ínéubará íjcyatúne. Téhduréhjáa Moitséemútsí Eríama tsáhájucu íjcyatúne. Apáábyeréjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Átsihdyúhjáa ditye óómíñáa Jetsóó bóijcyú ditye muuca teene iúúballétu Míamúnáájpídívúu ípívyééveébe idsíjívétsihdyu tsiíñe bóhíitúné hajchóta. ¹⁰ Áhdújucóhjáa tsá ditye muuca úúballétú teene. Aaméhjáa ihdyu tsamééré díllócatsíhijcyá muhdú dsíjívéebe tsiíñe bóhíiñe. ¹¹ Átsihdyúhjáa néeme dííbyeke:

—¿Ácooca muhdú íívane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Ería tsiíñe íjcyaiñé míamúnáake pájtyetétsóiiibe bóhówáávéíñe íhdéwu?

¹² Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímiáánéjucóhdée tene némeíñe Ería bóhówáávéíñe míamúnáake pájtyetétsóiiíbye úmíwari díbye diityéké íhdénu dííbyema. ¿Muhdútá nééne óhdityu Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedítú Píívyéébé waajácúháámituj? Muurá nééne míamúnáa oke íávyéjuúllétúne óhdi ícúbáhraíñe. ¹³ Aanée muurá ímiááné íjcyájucóoroobe tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Ería díbye íjcyane ditye nehíjcyáabe. Áróobekée míamúnáa íéhdíívalléne íllure ícúbáhrahíjcyáhi. Áánemáa díbye néerone tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ehdúu Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújucu dííbyeke tene pájtyene. Ehdúhjáa neebe Jetsóó 3-meva ímamyémuke.

Tsáápíwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mt 17.14-21; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aaméhjáa tsúúca ímunáajtemá tsijtye mítyame íjcyámedívú wajtsíhi. Áánacáhjáa taúhbájú uwáábojtemá diitye ímamyémú táhjácatsíhijcyáhi.

15 Aaméhjáa dííbyeke iájtyúmíne íícúí dííbye éllevu ipyééne dííbyeke duurúváhi.

16 Áamekéhjáa neébe:

—¿Íínerí ámuha métáhjácatsíhijcyá támamyémuma?

17 Ehdúhjáa díbye neerónáa tsaapi neé díityéj p̄inétú dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áánu hájchíwúú pañe naavéné íjcyaaabe íhjuvátúúbeke ó tsivá díellevu óóma u ímíbájchoki. 18 Muhdú íhya dííbyeke díbye méénúcooca baavu áákityéébé ihjyútú uráhtsaba íjchívyécooca íhwañe ííhdóne cópenúhíjcyaaabe. Áánéllíi íñe íjtye dímamyémuke ó neerá dítyévá óóma dííbyé pañétú iwáágoóroki. Árónáa tsá dítye píívyetétúne.

19 Áánéllíihyéhjáa Jetsóó neé ímamyémuke:

—¡Juhúú, múhduré míamúnaáami ámuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámuhá muhduré o áábúcuéne ámúhakye ó úwáábohíjcyaa ámuha mecáhcújtsoki?

Ehdúhjáa díityéké íñééróne neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívá dííbyekej.

20 Ahdújucóhjáa dííbyéwúuke dítye tsájtyene dííbye éllevu. Áánáacáhjáa naavéné Jetsóoke iájtyúmíne dííbyeke ávyeta wáírohjácoobe áákityé baavújuco. Aabéhjáa baari cávíhyíñúmeíbyeke íhjuvátú uráhtsaba íjchívyéhi. 21 Aanéhjáa Jetsóó neé cááníkyeé:

—¿Aca múhajchótájucó íllu díbye íjcyane?

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tsííménédítyuré ehdu dííbye. 22 Tsáijyu muurá cújúwá pañévú díbye íjcaáyoobe tsúuca dsíjivehíjcyáiyáhi. Ááné tsáijyú téhí pañévú dííbyeke wááohíjcyaaabe. Aane cána ihdyu u píívyetéhajchíí múúhadi dídáátsóvéne múúhake piááboj.

23 Áánéllíihyéhjáa Jetsóó neé dííbyeke:

—¿A o píívyetéhajchííjyu? Ú eene ihdyu ímíáané oke u cáhcujtsóhajchíí tehújuco uke o piááboíñe. Tehdu ñná óhdivu túhúúnejíivari.

24 Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Uke muurá ó cáhcujtsóhi. Áánéllíi oke piáábó éhniíñevu uke o cáhcujtsoki.

25 Aanéhjáa mítyane míamúnaa píhcyáávénaa Jetsóó naavéneke úhbaabe néehíí:

—¡Nave Naavénej, eene muhdú áadíwúuke u dárííveebe íhjuvátuube lléébótúúbé pañétú uke o neé u íjchívyeki! ¡Aabe dohmíjyúcohdí dííbyé pañévú!

26 Áánéllíihyéhjáa naavéné wáníjcyámeíbyéré dííbyeke tsiíñe ávyetá íhnáho iwáíróhcóne íjchívyéhi. Ááné boonéhjáa coévaabe dsíjiveebédu. Aanéhjáa mítyame íjtsúcunú tsúuca díbye dsíjivéjucóóne. 27 Árónáacáhjáa Jetsóó íhyójtšitu íjyócuycároobe tsaímíyéjuco.

28 Ááné boonéhjáa tsájaavu aahíveebe ímamyémuma. Átsihvúhjáa tsamééré íjcyátsihvu neé dííbyeke:

—¿Aca íveekí muhdú nétsihdyu tsá muha mepíívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u íjchívyetsódu?

29 Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúme Píívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúhjáa Jetsóó neé ímamyémuke.

*Ídsíjiveíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 17.22-23; Rc 9.43-45)*

³⁰ Átsihdyúhjáa péeme pajtyé Gariréa iñújitu. Ájyúhjáa tsá Jetsóo ímilletú múha wáájacúné ditye téeneri pájtyene. ³¹ Imílleebéhjáa apáamyekérei ímamyémuke iúwaabóne. Téjyúhjáa úúballeebe Míamúnáájpídívúu ípívyéevébedívú tsaapi ímityúmeke ékéévetsóóbeke ditye dsíjívétsoobe 3 coojívatu tsiiñe ibóhiiñe.

³² Ehdúhjáa dibye diityéké úúballéné tsá ditye wáájacutú muhdú nééiñe ehdu dibye nééneé. Aanéhjáa dííbyeke ímíñeúvú idíllóiyóné nuhnévehíjcyáme.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé ñhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne
(Mt 18.1-5; Rc 9.46-48)

³³ Átsihdyúhjáa Capenaóovu péeme úújeté tsájaávu. Átsihvúhjáa Jetsóo diityéké néehíi:

—¿íñerí ehne ámuha táhjajcatsímyéré métsahíjcyá juuváyi?

³⁴ Áronáacáhjáa tsá ditye áñújcutú caabyé diityédítýú ñhtsútuube íjcyáiyóneríhjáa ityáhajcatsíñéllíhye. ³⁵ Áánéllíhyéhjáa iácúúvéne neebe diityéke:

—Ámúhadítýú ñhtsútuube íjcyane ímíllebe óví tsíjtyeke íícuvéhi.

³⁶ Ehdúhjáa diityéké iñéene tsííménéwúuke icyájaabúcúne neébe:

—Éje, áanu muurá tsíímene ídátsóhree.

³⁷ Ahdu muurá táuráavye múnaa ídátsó néémeke íícúvehíjcyámé ookéjuco íícuvéne. Aane tsá idyé ookére. Téhdure okée wállóobekéjuco ditye íícuvéne. Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Meke tútávajtsotúme meke píaabóne
(Mt 10.42; Rc 9.49-50)

³⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jóaa néé dííbyeke:

—Ávyéjuubej, tsáápiikye muha máájtyumí tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dímyémeri wáágóohíjcyáábeke. Áabeke muha mébóíjcyuñú tsíjpiiye íjcyaaabe íveekí tehdu méénúnéllíhye.

³⁹ Áronáacáhjáa Jetsóo néehíi:

—¿íveekí ámuha mébóíjcyúhi? Muurá eene tamyémeri méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáméubá tsá óhdityu ímityúné íhjúváiityuróne. ⁴⁰ Muurá meke píaabómé tsá meke tútávajtsotúne. ⁴¹ Ahdícyane tsaate ámuha tahñéjté meíjcyámeke nújpacyo díívanévú tamyémeri íjchome muurá téene áhdó íñé imíjyaú íjcyáahi.

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
(Mt 18.6-9; Rc 17.1-2)

⁴² Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé ídátsó tsííméwuúmúdúréi néémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíi íjkyééháñetu néwayúcobáné íóhbáñumeke wájojcó móóá pañévú ditye ícúbáhrámeíiyóné íhdétu. ⁴³⁻⁴⁴ Ahdícyane ámúhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíi múu kípiyújcúmei téhojtsíji. Muurá ímí ámuha meíjcyáá tsánejcúéhójtsuma íjcyájucóóturómé ámuha mepájtyetéhajchíijyu. Áánetu ídátsó ámuha meíjcyáá tsahójtscuma ámuha meíjcyarómé múijyú áabatéítyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchíijyu. Áronáa íhdyu téewá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne. ⁴⁵⁻⁴⁶ Téhdure ámúháj tuhááñeri ímityúne éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíi múu kípiyújcúmei téjtuháji. Muurá ímí ámuha meíjcyáá

tsajtúháacyuma íjcyájúcoóoturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha meíjcyaa tsajtúháacyuma ámuha meíjcyarómé múijyú áabatéítyúnéj cuujúwá pañevú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu téewá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne. ⁴⁷⁻⁴⁸ Áhdure idyé ámúhá hálluúúneri ámuha maájtyumíné ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóoméí téuhji. Muurá ímí ámuha méíjcyaa tsánejcúeuma íjcyájúcoóoturómé Píívyéébé avyējuri ámuha meíjcyáhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méíjcyaa tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé múijyú áabatéítyúnéj cuujúwá pañevú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu téewá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne.

⁴⁹ Muurá pámeere téewá pañe íjcyámedi téewaj cúvá búúúveéhi. Áánetu Píívyéébeke íícúvehíjcyámeke ímíjpyetétsóiibye éhne múúne cánáama heeco ímíjpyetétsódu. ⁵⁰ Muurá cánáama íímúnéllii meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene píáábóityuróne. Ahdu teene Píívyéébé uwááboju cánáamadu. Aane ihdyu óví ámúhá pañevú ámuha méujcú tsaímíyé ámuha menáhbévajcatsíki. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

10

Táábávajcatsímyé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne (Mt 19.1-12; Rc 16.18)

¹ Aabéhjáa Jetsóó Capenaóotu péé diitye ímamyémuma Jodéa íiñújivu Joodáa tsiñejcuvu. Áhullévúhjáa idyé míamúnaa dííbyedívú píhcyáávémeke ímyéénuhíjcyádú úwááboóbe. ² Áijyúhjáa paritséomú dííbye éllevu itsááne dííbyeke ímújtátsóro dilló tsáápílleke íhdícyané hallútúré ájyu wáágoóné tehdujuco nehajchííjyu. ³ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútáhjáa Moitséeúvú nehíjcyá téénetuj?

⁴ Áánélliihyéhjáa neémeé:

—Muuráhjáa nehíjcyáábeúvú dííllekévá tééne waajácúhaamívú maájcúne meíhvéjtsóiyóne.

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópítyúnéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene néétúrónáaca. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébe páné íhdéene ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyejtsó wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyaidyújuco. ⁷⁻⁸ Áánélliihyéé muurá neebe wajpi ityáábávacooca ííneíñé cáánímútsidítýú dííllemáyéjuco íjcyá tsaheécoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu. ⁹ Aamútsí mítyétsi íjcyáromútsí tsaheécoréjuco íjcyáíñé Píívyéébé ípívyejtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávajcatsícyooca dówáávétyuróne.

¹⁰ Ehdúhjáa íñéené boonétú tsájaavu ímamyémuma úújetéébeke tsiíñe dillómé teéne. ¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá tsaapi méwakye ííhvéjtsóne tsíjpíllekérejuco ityáábávahajchíí ímityúné meenú mewa ímíubááne íjcyánáa tsíjpíllemáyéjuco íjcyáneri. ¹² Áhdure idyé walle ájyúke ííhvéjtsóne tsíjpiikyérejuco ityájívahajchíí ímityúné meenú ájyu ímíubááne íjcyánáa tsíjpiimáyéjuco íjcyáneri.

Tsíméké Jetsóó llúúvanúne (Mt 19.13-15; Rc 18.15-17)

¹³ Téijyúhjáa tsaate íítsíimeke tsivá dííbye éllevu díbye diityé hallúvú píááboju Píívyéébeke ityáúmeíki. Áronáacáhjáa ímamyémú neé íínevú ditye íítsíimeke tsívane. ¹⁴ Ehdúhjáa ímamyémú neéne tsarí íjtsúcunúne neebe diityéke:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿Íveeki ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsime ijcyadu néémé wáabyuta Píivyéébe avyéju. ¹⁵ Aane ímiáánetúré ámúhakye o néé ehne múúne teetsi tsímene ímí meke cáhcujtsódú Píivyéébeke cáhcujtsotúmé tsá dííbyé avyéjúejte ijcyatúne.

¹⁶ Ehdúhjáa íñéene tsímeké cájáábíñuubéré piáábó táumei diityé hallúvu.

Ováhtsa Jetsóoma ihjyuváne
(Mt 19.16-30; Rc 18.18-30)

¹⁷ Átsihdyúhjáa díbye pééiyónáa tsaapi dííbye éllevu dsínéríyé itsááne dííbye lliñévú imímóúúvéne néé dííbyeke:

—Uwááboobej, ímiáábé u ijcyaaabe cána oke diñe muhdú ó ijcyáiyóné mújyú o dsíjívéjúcóóityúne bóhi o újcuki.

¹⁸ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveeki ímiáábedi oke ú dillóhi? Muurá ihdyu apáábyéré Píivyéébe ímiáábe. ¹⁹ Aane muurá tsúúca ú waajácú dííbyé taúhbajúúné illu nééne: Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu nánivatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyáánimútsikye.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii neébe:

—Uwááboobej, tehdújuco muurá ihdyu o ícyahíjcyané táayáábedítyúre.

²¹ Ehdúhjáa díbye nééne Jetsóo ímí íjtsúcunúne néé dííbyeke:

—Árónáa ijcyanéi tsane. Dítsíméné náhjihénúne piáábó ídáátsóméhjike. Ájyju ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri ijcyaaabe Píivyéébe avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúhjáa Jetsóo nééne kimóhcó pajtyé dííbyeke mítyane díbye éhnévánéllíhye.

²³ Aabéhjáa kímóóveebéré péeneri Jetsóo iúllévenúne néé ímamyémuke:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píivyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi.

²⁴ Ehdúhjáa díbye nééneri ímamyémú úllévenúnéllii tsiñe neébe:

—Ámuúha Llihímuj, íhnáhóóné ímiááne éhnéva múnaa Píivyéébe avyéjuvu úcáávéiyóné dítye téeneríyé tsúúrámehíjcyánéllíhye. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye éhnéva múnaa Píivyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa díbye nééneri iúllévenúne tsamééré néjcatsíhi:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁷ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhde míamúnaa tsá píivyetéú iiye ipájtyetétsámeíñe. Árónáa Píivyéébe píivyeté diityéké ipájtyetétsóné ñná dííbyedívú túhúútúnéllíhye.

²⁸ Áánéllihyéhjáa Pééodoro néé dííbyeke:

—Ávyéjúubej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Muurá ímiáánetúré ámúhakye o néé tsaate íjcyátsíhji, íñahbémuu, íñaallémuu, cáánímutsii, méwamyuu, ítsímee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píivyéébe wákiméi méénume íñé imíjyaú ijcyaiñé íñe iñújiri. Aame muurá ájtyúmí tsíjtyeke diityémá íñahbéváímyeke íñahbé múdú íñaallémúdú cáánímutsídyú ítsímédú nééme téhdure ookéréjuco úráavyémeke. Aame téené déjúcotu ícúbáhrámehíjcyáahi. Árónáa ihdyu nihñévúré újcuímyé mújyú ídsíjívéjúcóóityúne bóhi tsíjiréjuco íñúji Píivyéébe ípívyéjtsóji hallúri íjcyaki.

³¹ Muurá íñe ícyooca íhtsutúmé íjcyame ídátsó téjyju waagóojte íjcyáhi. Ááné lliñéví íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Ídsíjiveíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 20.17-18; Rc 18.31-34)

³² Aaméhjáa Jerotsarévu péeme dííbye déjuri pehíjcyá íllytécunúmére. Áamekéhjáa tsátsihvu ímíjyocárone tsiíñe úúbáleebe muhdú técoomívú dííbyeke tene pájtyeíñe. ³³ Neebéhjáa diityéke:

—Mepéé íñe Jerotsarévu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedívú tsaapi llúúvájte avyéjytemá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsóohi. Aame oke íkéévéébeke jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañéví íhvétsoó oke ditye ídsíjívétsoki. ³⁴ Aame óhdi iúúhívaténe oke úníhíhcyuméré iwápáájcoóbeke dsíjívétsóohi. Ároobe tsiíñe ó bóhí 3 coojívatu.

Jacóóbomútsí Jóááma Jetsóoke táúmeíñe
(Mt 20.20-28)

³⁵ Áábekéhjáa tsáijyju Tsebedeó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi néehíí:

—Uwááboóbej, muhsti méimíllé tsane uke metáúmeíñe.

³⁶ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Íná ámuhsti méimílléhi?

³⁷ Áánéllihyéhjáa neemútsi:

—Muhsti méimíllé u avyéjuutécooca díúniúvú múhtsikye u ácuycáróné úúma muhsti maávyéjuutéki.

³⁸ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ávyeta tsá ámuhsti mewáájacutú íná metáúmeíñe. ¿Aca ámuhsti méicúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

³⁹ Áánéllihyéhjáa neemútsi:

—Ééé, muhsti méicúbáhrámeíyáhi.

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéhde ámuhsti méicúbáhráméíhi. ⁴⁰ Áronáa tsá ámuhtsikye táúniúvú oore o pícyoóityuróne. Muurá ihdyu Llihíyóré táúniúvú pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke. Éhduréhjáa áñújcuube Jetsóó diityétsikye.

⁴¹ Aanéhjáa íñahbéjté 10-meva íjcyame illéébóne cayóbáávaté diityétsidívu.

⁴² Áronáacáhjáa Jetsóó diityéké néehíí:

Ámuha muurá méwaajácú ííñújiri íjcyané avyéjyute íhnáho ityáúhbájcatsíñe táhjácatsíhijcyáne. ⁴³⁻⁴⁴ Áánetu ihdyu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítýú íhtsútuube íjcyane ímíllebe múu pamévakeré píaabóhi.

⁴⁵ Muuráhjáa íñe Míamúnáájpidívú o ípívyévebe tsá o tsáátu íhtsútuube avyéjuube o íjcyáábeke míamúnáa oke íicúveki. Ópée o tsáá diityéké o píaabóné diityé wájyuri o dsíjive múhdumé teene cáhcujtsómé ípájtyeteki.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mt 20.29-34; Rc 18.35-43)

⁴⁶ Aabéhjáa Jericóori íjcyátsihdyu diitye ímamyémuma tsiéllévúréjuco péemema mítyame péehíí. Áánáacáhjáa ditye pééjú úníuri Timéó hajchi Batiméó hállúvátuube ácuúcunúúbé táúmeíhijcyá píáábo. ⁴⁷ Aabéhjáa tétsihvu dííbye Natsarée múnáajpi Jetsóó pííhine iwáájacúne kéévánécoba néehíí:

—¡Jetsóó Dabííúvúj tsiménémúhaabe u íjcyaaabe óvįyucó ihdyu óhdi dídaatsóve! ⁴⁸ Ehdúhjáa dibye néénéllii tsaate néesé cúúvéhulléré dibye íjcyaki. Áronáacáhjáa éhniíñevúré tsiíñe neébe:

—¡Dabííúvúj tsiménémúhaabe u íjcyaaabe óvįyucó ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó tétsihvu íjyóóúúvéne nééhií:

—Méne dibye itsáá taéllevu.

Ahdújucóhjáa dííbyeke ditye nééneé:

—Uke píúvaábe. Wa dichaj.

⁵⁰ Ahdújucóhjáa íícúí íwajámú hállújea ityácóríívéne dibye cátsíñiivyéne dííbye éllevu. ⁵¹ Áábekéhjáa neébe:

¿Hná ú imílléhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁵² Áánélliihyéhjáa Jetsóó néesé dííbyeke:

—Tehdújucó. Oke u cáhcujtsódú íjcyaaabe tsúúca ú hallúváhi.

Ahdícyané wa ílluréjucó dipyej. Ehdúhjáa Jetsóó dííbyeke néénemáyé íitéjúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemájucó pééneé.

11

Jerotsarée pañevú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

¹ Aaméhjáa úújeté Jerotsaréej píihírí Bepajéema Betáániá coomícýú úníuri oríívo bájú íjcyátsihvu. ² Átsihdyúhjáa Jetsóó míityétsikye ímamyémudítýú ípíihíré coomívú iwállóómútsikye nééhií:

—Écoomi ípíihíré cóómityu óóma méujcúté íayáne íjjuwuúke. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne néénéllii muhtsi méujcúváhi. Ícúiyévané ihdyu óómíchóííbye.”

⁴ Ahdújucóhjáa péémutsi úújeténé dííbyedívú juuvá úníutu tsaaté já llahájtsí mójcó lleehówá úmíwatu dóhjíváábedívu.

⁵ Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa tsaate néjucóó:

—¿Aca ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó kiávú metsájtyeki?

⁶ Áánélliihyéhjáa neemútsí dibyée úwaabódu. Áánélliihyéhjáa íhvejtsómé dityétsí itsájtyeki. ⁷ Áábekéhjáa dityétsí úújetétsóóbé hallu wájyamúúnevu ditye íhbóné hallúvú Jetsóó íñeríívyéne pééhií. ⁸ Áábé úmíwáhjáa mítyame míamúnaa juuva íhbó wájyamúúnema wájjuhóónevu. ⁹ Aaméhjáa dííbyema péeme tsuullérii, idyėjurii, íjcyame wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj, maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj! ¹⁰ ¡Ñóóooj, máávyejújtsó áánúke Dabííúvúj tsiménémúhaabe ímíá ávyéjuube íjcyáábeke! ¡Maímijyu Píívyéébe mééma íjcyanej! Ehdúhjáa iwáñéjcone nehíjcyáme.

¹¹ Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu úcaáveebe duurúvájávú íááhívéne tééj páñe panévare íítéíñune péjucóó Betáániávú cúvéhréjucó tene néénélliihye.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne

(Mt 21.18-19)

¹² Áané tsiíjyúhjáa Betáaniátú ditye óómíñaá Jetsóó ajoyábáavatéhi.

¹³ Aabéhjáa tsíhyulléturé ájtyumí higyéerahe juuvá úníutu íjcyahé ímíwu

háámívahe. Ááhe éllévúhjáa mǎjyóóveebe ‘néévahéubáhaja’ iñéénema. Áronáacáhjáa tsá téjyu tehe néévatú iñéeváiyó rááhori ijcyátúnéllíihye. ¹⁴ Áané hallútúhjáa illuréjuco dibye teehe pítyúútsoobe nééneé:

—Óvíárohe tsáma tsiíñe u néévahíjcyádú ú neevá níññécunu illuréjuco u chéméihye.

Ehdúhjáa dibye nééne ímamyémú lleebóhi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne
(Mt 21.12-17; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

¹⁵ Átsihdyúhjáa úújetémé Jerotsaréevu. Áijyúhjáa Jetsóó duurúvájá pañétú boáyó tééjá pañévú náhjihénújcatsímyeke. Dsíídsikéhjáa cápáyócohíjcyámé metsáwáané wájójcoóbe. Áhduréhjáa íjyúúmuke náhjihénuhíjcyámé acúvewáané wájójcoóbe. ¹⁶ Áánemáhjáa neebe múha tééjá pañévú iñáhjihénújucóótuki. ¹⁷ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjá lliíñévú míamúnaa óóma íhjúvahíjcyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyéjuco medíllone? ¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó méénúné uubállé llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábójte iwáájácúne imíllará dííbyeke ídsíjívetsóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé míamúnáadi ditye ímí dííbye uwáábó íjtsúcunúnéllíihye. ¹⁹ Áané íjyúnúvúhjáa tépejcoójuco Jetsóó péene técoomítyú ímamyémuma tsiéllévúréjuco.

Higyéerahe chémene
(Mt 21.20-22)

²⁰ Aaméhjáa tsíjyu cúúvénetúré dibyé pítyúútsohe higyéerahe íjcyátsihdyu pájtyénáa ímamyémú ájtyumí tehe tsucájaaháñé tébajkyéjímájucó chémene. ²¹ Átsihvúhjáa Péédoro ítsaavé tétsihdyúu ditye pájtyénáa Jetsóó teehe úhbane. Áánemáhjáa neébe:

—Éje Uwááboóbej, éhnée u pítyúútsohéha íhye tsúúca cheméhi.

²² Áanéllíihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Ehdu ámuha meméénuhíjcyá ímíñeúvú mécahcújtsó Píívyéébeke. ²³ Muurá ámúhadítyú tsaate ímiáané ímí cáhcujtsómé éhbau cámehbáú nééiyá téhbau ííne móóáj píñévu. Áhdújuco muurá téhbau íñéiyóne. ²⁴ Áhdícyane muurá páneere Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé píáábojúvú ámúhake ájcúíbye ímiáané ámuha mecáhcújtsóhajchííjyu. ²⁵ Áronáa ihdyu múu tujkénú ímíbáchójcatsí tsaatémá ímítyú ámuha medáríívécatsíhajchííjyu. Ájyu ihdyu ámúháj Caani níjkyéjiri íjyaabe ámúhadi ídáátsóvéne illuréjuco ábájíveíñé ámuha ímityúné meméénune. ²⁶ Áánetu ímityúné ámúhake méénúmedi ámuha meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá dibye ámúhadi ídáátsóvéityúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Jetsóó íhtsútu
(Mt 21.23-27; Rc 20.1-8)

²⁷ Aaméhjáa Jerotsaréeri íjcyánáa duurúvájá pañe íjcyáábedívú llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame píhcyaaavéhi. ²⁸ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjyaabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

²⁹⁻³⁰ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsóhíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébé, mityá míamúnaáree nééjuri téené wákimyéí méénuhíjcyáabe? Áyu cána oke

máañújcuj. Ámuha oke máañújcúhajchíí botsíi ámuhakye ó neé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

³¹ Áánélliihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébé neéjuri tsótsóhíjcyaaábe’ menéhajchíí meke neéíyoóbe: “Áábekéráhjáa ¿iveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ³² Áánetu ‘míamúnaáree neéjuri’ menéhajchíí meke míamúnaa téené hallútú méénúiyáhi. Muurá pamévaré cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Jóáa íjcyane. ³³ Ehdúhjáa neéneri iñúhnévéne neémeé:

—Maáhuúj, tsá muha mewáájacutúne.

Áánélliihyéhjáa Jetsóo néehíi:

—Aanéjííva idyé ámuhakye ó neé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

12

*Úmihé tehmé múnnaa múhdurá dáríívémeíñetu íjcyáne uwááboju
(Mt 21.33-46; Rc 20.9-19)*

¹ Áijyúhjáa Jetsóo tsíeménéhjítu úwááboobe néehíi:

—Tsaapíhjáa íumihe tsanééré óóva íbájtsoné mójcónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímíbájchoobe téene neévá dótsúhcúmeítsíi. Áhduréhjáa tépallíj píínévú méénuube jáhwu cáámé cóhnaúvú tééjá pañétú tépalli téhmémeíjya. Ehdúhjáa imyéénúne tsaatéké tépallívú ityéhmétsoíñúne aahívetéébé tsííñé iñúji. ² Aanéhjáa tsúúca tépalli neévane iwáájacútsihvu wáalloobe ínúnu múnáajpiikye dííbyema dítye iwáallóoro dííbye éhne íjcyadúne. ³ Ahdújucóhjáa péeróóbeke dítye íllure méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íeveébe. ⁴ Áánélliihyéhjáa tsíjpiikyeréjuco díbye wáallóóbeke téhdure néwayúúneri íhñíwáutu ityúúvátsóóbedi íllure uuhívatéme. ⁵ Ároné pañéhjáa tsíjpiikye díbye wáallóóbeke ílluréjuco dítye dsíjívétsópejtsóne. Áronáacáhjáa tsííñe wáalloobe pívámevákéjuco. Áámekéhjáa idyé imyéénúpéjtsóne tsaatéké dsíjívetsóme.

⁶ Áané boonéhjáa ílli apáábyeréjuco cóevané mítyane díbye wájuuúbe. Áábekéréjucóhjáa díbye wáalloone ‘íhya hájchíwu íjcyánéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme’ iñéénema. ⁷ Aabéhjáa bóhditéébeke íajtyúmine néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ⁸ Ehdúhjáa iñéjcatsíñe idsíjívétsóóbeke waagóómé ííhyóvé pañévu.

⁹ Ehdúhjáa Jetsóo díityéké iúúbállétsihdyu néehíi:

—¿Aane íñe díibye úmihé aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú eené tépallívú díbye téhmétsoíñúme ímítyú dáríívémeímyeke? Muurá díityéké dsíjívétsóíibye téené hallútu. Áane tsíjtyekéréjuco díbye téhmétsoíñé tépallívu.

¹⁰⁻¹¹ ¿A tsá ámuha mújyú meéévetú Píívyéébé waajacúháámi? Muurá téhaamítú neéneé:

Tsaúu neéwayu jááháñe wákimyéi múnnaa iñéhnílléne wáagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenu téhdújuco.

¹² Ehdújáa díitye llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyámeke Jetsóo lléboóbóné hallútú ímíllerómé dííbyeke tétsihdyu iwáágoóne. Áronáacáhjáa nuhnévéme Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi díbye íjcyane míamúnaa néhíjcyámedi íllityénema. Aaméhjáa ílluréjuco pééneé.

Íñújí avyéjúúbé wáábyuta dsídsike ditye áhdotsóne
(Mt 22.15-22; Rc 20.20-26)

¹³ Áané boonétúhjáa paritséomú wallójcatsí Heróóde icyánéjcúejtémá dííbye éllewu ditye íñéete muhdú dííbyedíyú ipítyácócatsíhijcyáne. Ehdúhjáa íjtsámeímyé díbye muhdú áñújcúnetu dííbyedívú íñéétsóroki. ¹⁴ Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú ímíáábé u íjcyane állútuúbe. Aabe ú úwáábohíjcyá kéjijtó Píívyéébe míamúnáadívú ímí íjtsúcunújijtó tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíhye. Aabe cána múúhakyé díñe díicyánéjcutuj. ¿A tehdújuco avyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsídsike ditye áhdótsohíjcyané maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

¹⁵ Ehdúhjáa dííbyeke díllómé íllure imújtátsóroki. Aanéhjáa iwáájácúne neebe díityéke:

—¿Íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? Áyu cána oke méuujétsó dsídsijívuj.

¹⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsájíhcobávú ájcune dííbyeke. Áájítúhjáa húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe díityéke:

—¿Aca múhúmi náávé íñeé? Áhdure ¿mumémé íñe tééjitu?

Áánéllíhyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuube Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré eene tééjitu.

¹⁷ Áánéllíhyéhjáa neebe díityéke:

—Ané wa ihdyu díibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácu híjcyá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.

Ehdúhjáa Jetsóó díityéké nééneri íllure ullévenúme.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhíne tsaate díllone
(Mt 22.23-33; Rc 20.27-40)

¹⁸ Téijyúréhjáa idyé tsadotséomú péé dííbye éllewu medsíjívémé tsiíñe mebóhíne cáhcújtsotúme.

¹⁹ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Ávyéjúúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbérejuco díílleke táábávaíñe dííbyeréjuco itsíímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsíímáváiyoone. ²⁰ Aanée ijcyámé 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávárólléjtane dsíjívé tsíímávátuubére. ²¹ Áané boonée bóneebe díílleke táábávároobe idyé dsíjívé dííllédívú téhdure tsíímávátuubére. Áábé bonéébekée idyé téhdure pajtyéne. ²² Ehdúu pámeere tsané nahbému 7-meva íjcyame díílleke ityáábáválledívú tsíímávátúmé dsíjívéhíjcyáhi. Aanée nihñévúré díílleréjuco dsíjívéne. ²³ Aane cána múúhakyé díñe ímichi ¿cáábyé taaba dille íjcyáíñe tsiíñe ditye bóhícooca?

²⁴ Ehdúhjáa ditye néénéllí Jetsóó néehí:

—Íllure ámuha memujtá Píívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámítu muhdú tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllíhye. ²⁵ Muurá dsíjívémé tsiíñe bóhícooca páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Tsáhájucó téijyu míamúnaa táábávácatsíhijcyané íjcyáityúne. Muurá téijyu pámeere íjcyáá níjkyéji múnáaduréjuco. ²⁶ ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píívyéébe waajácuháámi? Íllúu muurá Píívyéébe Moitséeke néé úméhéwu péétécunúne pañétú dííbyema

ihjyúvácooca: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, Ijcyámé Piivyéébé ó ijcyáhi.”
²⁷ Ehdúu Píivyéébe néénetu muurá méwaajácú ditye Ijcyane. Muurá ditye Ijcyátuca tsá dibye nééítyuró diityé Piivyéébé Ijcyane. Aanéjǐva íllure ámuha mémujtáhi.

Pañétúejúúcu taúhbajúúcu
 (Mt 22.34-40)

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó tsadotséómuma táhjájcatsíñe tsaapi taúhbájú uwááboobe lleebúcunúhi. Aabéhjáa ímí diityéké Jetsóó añúcuhijcyánéllii néé dííbyeke:

—¿Aca teene Píivyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi pañétúene?

²⁹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímichi muurá pañétúene taúhbajúúnetu néehíí: “Ámuúha ijraéémuj, muurá Máavyéjuube Mépiivyéébé apáábyéré íhtsútuube Ijcyáhi. ³⁰ Áánéllii múu dííbyeke Dípiivyéébé Díavyéjuube Ijcyáábeke wajyú ávyeta díííbúutúré páneere muhdú u Ijcyáneri dííjtsaméiyi.” Ehdú nééne ímichi pañétúene teene taúhbajúúnetu. ³¹ Áánetu tsiíñe néehíí: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájuryméidyu.” Íñeecu muurá ímichi pañétúenécú taúhbajúúnetu.

³² Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii diibye taúhbájú uwááboobe néé dííbyeke:

—Ávyéjuubej, tehdújuco u nééne ímiáané tsáápiye Píivyéébe Ijcyane apáábyéré íhtsútuube Ijcyáabe. ³³ Áábeke ímiáané méwájuryiyá ávyeta méííbúutúre páneere muhdú meíjcyáneri méíjtsaméiyi. Áhdure tsíjtyeke méwájuryiyá muhdú mewájuryméidyu. Ehdú muurá meíjcyane ímí ijtsúcunúúbé íñe dííbyeke meíicuvéné panévare dííbyé úmíwávú mecóvátsohíjcyané ehnííñevu.

³⁴ Ehdúhjáa dibye tsaímíyé añújcúnéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsúuca muurá Píivyéébé avyéjúejpíjyúcooíyó uú.

Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóó nééné boone tsáhájucó múha dííbyeke tsiíñe díllotúne.

Muubá Críjto Ijcyane
 (Mt 22.41-46; Rc 20.41-44)

³⁵ Téijyúhjáa duurúvájá pañe Ijcyámeke úwááboobe íhdityuré néehíí:

—¿Aca íveekí taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Dabííúvúj tsíménémúhaabe Críjto Ijcyáíñe? ³⁶ Ááneráhjáa Píivyéébé Apííchóré dííbyeúvuke túkévéjtsóneri neébe: Ávyéjuube néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúi diicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

³⁷ Ehdúhjáa muurá neebe Dabííúvú Críjtodítýú Íavyéjuube dibye Ijcyane. Aanéjǐ ¿muhdú íhvane Dabííúvúj tsíménémúhaabe Ijcyáíyoobe Críjtoó?

Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné ímí diityéké pájtyenéllii lleebúcunúme.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne
 (Mt 23.1-36; Rc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe néehíí:

—Ámuúhaj, téííbúwá tsáma méíjcyaco. Tsá múu íívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa diityéké íavyejuúllekiyé cááméjácobájí úcámeíhíjcyánetu.

³⁹ Muurá pihcyáávejáané pañevú iúcaávécooca imíllémé íboohówátshíjívúré íacuuvéne. Áhdure teene pihcyááveháñe májchó májchómeícyooca imíllémé ímítsihíjívúré imájchone. ⁴⁰ Aame pííbájyujte walléémudítýú dótuhijcyá diityé jaaháñe. Ehdú muurá imyéénúné nucójpí cááménécóbaúvú ihjyúvahíjcyarómé

Píívyéébema. Árome muurá téené déjúcotu ícúbáhráméííhi. Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

Ídátso nééle pííbáyyulle dsíídsike pícyóone
(Rc 21.1-4)

⁴¹ Téijyúhjáa duurúvájá pañe Píívyéébé wáabyuta dsíídsike ditye pícyohíjcyábá úníuri díbye ácuúcunúnáa téhbá pañévú pícyóomé teene dsíídsi. Dsíídsiváméhjáa mítyanéhjí pícyóohíí. ⁴² Áanáacáhjáa pííbáyyulle ídátso pícyóó míjíhwwuúúre. ⁴³ Aanéhjáa ííténe ímamyémuke neébe:

—Áámye muurá pííbáyyulle ídátso néérolle pícyóó páme ehníínevúre. ⁴⁴ Muurá aatye pícyóó mítyane ídsíídsivánetu áyánéwuújí. Áánetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyóne.

13

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé
(Mt 24.1-2; Rc 21.5-6)

¹ Aaméhjáa duurúvájá pañétú íjchívyénáa Jetsóoke ímamyémudítýú tsaapi nééhií:

—Uwááboóbej, aca ííne ímíjyaú eene duurúvaja néwayúúnetu méénúmeíhi.

² Áanéllihyéhjáa neébe:

—¿A ímíwu ú ítéhí? Ároja muurá wácávyáhcaméíhi.

Jetsóó tsááíñé ihde pájtyeíñéhjí
(Mt 24.3-28; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúhjáa péeme tééjáj píhírí oríívo bájú íjcyátsihvu. ⁴ Átsihvúhjáa Jetsóó ácuúcunúúbeke Péédooroo, Jacóóboo, Jóáaá, Aderéee, íjcyame nééhií:

—Cána múúhakyé duubállé múijyú tene pájtyeíñé eene múúhakyé u néhíjcyanéhjí. ¿Aca íínetú muha méwaaajúcuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñé?

⁵ Áanéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu néeme tsáma wájácútsi méíjcyaco ámuha állíu múnáadívú maállítsámeítýuki. ⁶ Muurá o tsááíñé tsúúca píhícooca íjcyáímyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame neé díibyéjucu Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsóo bañúháñe.

⁷ Áhdure téijyu íjcyáíñé méénujcátsí pahúlleváre. Ááneri méíllityédíñe. Ehdu pájtyeíñe páneere ílluréjucu níjkéváiñé ihde. ⁸ Muurá tsané ííñújí múnáa méénújcaatsíí tsííñé ííñújí múnáama. Áijyu ííñújí vááúméíí pahúlleváre. Áhdure ájyaba íjcyááhi. Ehdu déjúcúóveíñé ícúbáhráméí ííñújíri.

⁹ Áanéllíi téííbúwá méíjcyaco. Muurá oke ámuha mecáhcújtsóné hallútú píhcyáávejáané pañévú ámúhakyé imyéénúmeke tsajtyéimye ávyéjuté éllevu. Aame muurá ámuha méúwááboó diityéke. ¹⁰ Muurá íñe pájtyéteju pámeekéréi ííñújíri íjcyané míamúnáake úwáábóméíhi. Áijyu ihdyu ó tsaá páneere ílluréjucu níjkévaki. ¹¹ Áhdícyane ávyéjuté éllevu ditye ámúhakyé icyúvéhoojánu tsájtyécooca tsá múu íjtsámeítýú muhdú íhhyúváiñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri ámúhakyé túkévjtsóneri ámuha méihjyúvááhi. ¹² Áhdure téijyu tsané nahbémú íjcyarómé ímityúné dáríívécátsííhi. Aame tsamééré tsíjtyedívú táúhbájcátsííhi. Muurá íítsime íjcyarómedívú cáánimu táúhbaá tsíjtye dityéké ídsíjívétsoki. Áhdure idyé íítsime íjcyarómé cáánímudívú táúhbaáhi. ¹³ Áhdure cáhcújtsotúmé ámúhakyé tsarílleé tahñéjté ámuha

meijcyámeke. Aane ehdu néérónéhjí pañe Píivyéébeke íhvéjtsotúmé tsáimíyé nihñéétsihvúré íjcyame ihdyu pájtyéteéhi.

¹⁴ Áhdure muurá duurúvájatu tsátsii íñné imítyúné úújéityútsihvu ímityúné úújeténé Píivyéébeke ávyéta tsárí pájtyééhi. Aane ihdyu ámuha maájtyúmícooca mewáácunúco cámehábuñevu Jodéa íññúji múnaa ámuha meijcyame. Ehdúu muurá tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píivyéébé ihjyú uubálle múnaajpi Daniéré nééneé. Aane éévehíjcyámé íhya ihdyu waajácújucoó íñá íjcyaiñe.

¹⁵ Ahdícyane téijyu áachi íjcyame íucaavéjúcohdí ímijcóhó pañévu tsíeméné iújcuki.

¹⁶ Áhdure íumihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu.

¹⁷ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléemú éévájtema tsijtye ñohñójtéréi ítsííméwuúmú íjcyámeke!

¹⁸ Áánéllii Píivyéébema méihjyúvaco tsúcohíváneri úúnjyáijyu tene ipájtyétu níjyáháñé lliiñe ámuha mewáácunútuki.

¹⁹ Muurá téijyu íjcyaiñé ávyétá íhnáhó ícúbáhraméi íñéé íññúji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétu ihdyu tsáhájucó múijyú téhdu néené ícúbáhraméi íjcyáityúne.

²⁰ Aane muurá Píivyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii ícúu tsiiñe oke wállóóiibe ihñéjte wájyuri.

²¹ Aane tsúuca tene pííhícooca íjcyaimyé tsaate íllure íállíñe ‘tsúuca Críjto tsájucóóhií’ nééimye. Áámeke wajácútsi meijcyáne mecáhcújtsodíñe.

²² Muurá íjcyaimyé állíu múnaa iiye Críjtodi díllómeíimye. Áhdure díllómeíimye Píivyéébé ihjyú uubálle múnaadi. Aame piivyéteé méénuráityúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá míamúnáake mújtátsoímyé Píivyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoíyómé ímiááné dííbyeéjtéjuco íjcyáromeke.

²³ Aane íñe tsúuca ámúhake o úúballé íhdétújuco ámuha metéíbúwááveki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí

(Mt 24.29-35, 42-44; Rc 21.25-36)

²⁴ Ehdu ícúbáhraméi pájtyéné boone cóójíejpi nuhba ílluréjuco áabatéiñe. Áhdure péjcoejpi tsáhájucó ájchúityúne.

²⁵ Áijyu míicuru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóówari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyáhi.

²⁶ Áijyu tsúuca Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe páneere táihstútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi.

²⁷ Aabe ó táúhbaá níjkyéji múnaake dítye ípíhjúcu óhdivu tahñéjteke pahúllevaré íññújiri, níjkyéjiri, íjcyámeke.

²⁸ Cáhawáá méijtsúcunu higyéerahej. Muurá itsóúúvéne tsiiñe tehe behíjívánetu mewajácú píjcyaba píhíjucóóne.

²⁹ Ahdu néene íñe ícyooca ámúhake o nénehji pájtyénetu tsúuca ámuha mewajácúu tsiiñe o tsááiñe éévé úújetéjucóóne.

³⁰ Aane ímiááné ámúhake o néé ehdu nénehji pájtyeíñé íññújiri míamúnáa íjcyapíñáaaca.

³¹ Muurá íñe íññújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí wágóóovéhi. Áánetu íñe ámúhake o néhijcyané tsá múijyú wágóóovéityúne.

³² Áronáa ihdyu tsiiñe o tsááiñe éévé tsá múha wáájacutúne. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáájacutúne. Téhdure pañetu Píivyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájacutúne. Apáábyéré ihdyu Llihíyó waajácú múijyú tsiiñe oke iwállóoíñe.

³³ Ahdícyane tsáma téibúwá téené íjtsúcunuré meijcyáne méihjyúvahíjcyaco Píivyéébema. Muurá tsá mewáájacutú múijyú tsiiñe o tsááiñe.

³⁴ Muurá tsaapi tsííñe íññúji íááhíveté íúnú múnaake pícyoíñú ihjyávú tsáne wákimyéivu dítye téeneri íjcyá díbye téhulle íjcyané hajchóta. Áamedívú muurá tsáápiikye ityéhmétsoíñúróobeke tsá díbye néétu múijyú itsááiñe. Ahdu tsá ámúhake o néétu múijyú tsiiñe o tsááiñe.

³⁵ Ahdícyane téibúwá meijcyáne téene íjtsóré

méjcyaco. Muurá ávyeta tsá mewáájácutú mújyú ámuhá avyējuube o íjcyabe o tsááiñe. Tsáijyu múúne tsájcooji o tsáá cuuvé pañe, mityá cúúvénetúrej, mityá pécójpínej, mityá cóójí pañévu. Ávyeta tsá mewáájácutúne. ³⁶ Áánéllii múu téibúwá téene íjtsóré ijcyá ámuhákye o túvaaóvátu pevétaré ñná méénutúme cuwáriyé ámuha méjcyámeke. ³⁷ Ehdu íñe ámuhákye o nées pámeere tahñéjté ámuha íjcyámeke. Ahdícyane tsáma téene íjtsóré méjcyaco. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

14

Jetsóoke iékééveíñe ditye pítyácójcatsíñe
(Mt 26.1-5; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

¹ Áijyúhjáa pajtyeté wañéhjí óórityúne pááá máchoméihjcyané wañéhjí míjcyoojícúuturéjuco lléeváiñáa llúúvájte avyéjujtémá taúhbájú uwáábojte íjtsámei muhdú iállíñe Jetsóoke iékééveíñe idsíjívétsoki. ² Áronemáhjáa néjcatsímyé teene wañéhjí pañei tehdu imyéénútu míamúnáake ííbbórínúiyónéllíhye.

Pácúúcújpácyori tsáápille Jetsóoke ihñíwau múrijchóne
(Mt 26.6-13; Ja 12.1-8)

³ Áijyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Betáániarí Tsimóó dííbyere ‘Ahlláriho’ némeíbyé jari. Aaméhjáa tééjari majchóri íjcyánáa tsáápille tsáá mítyane áhdoméíñe pacúúcújpácyoma. Aalléhjáa téjpacýóri dííbyé nííwau múrijchóhi.

⁴ Aanéhjáa ímamyémuke tsaríwu pájtyénéllii néjcatsímye:

—¿íveekíami aalle ícúbahra pácúúcújpácyori tsané pijcyábá mewákímyeíñe áhdodúné áhdoméjpacýorij? ⁵ Muurá téjpacýo menáhjihénúne dsídsiri mépiaabóiyá ídáátsóméjhjike.

⁶ Ehdúhjáa dííledítýú ditye néérónáa Jetsóó nées diityéke:

—Óvi íjcyalle. ¿íveekí ehdu ámuha méihjyúváhi? Muurá tehdujuco dille méénune. ⁷ Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámuháditýú pééityúne. Áanetu tsá múhajchótá ámuháma o íjcyáityúne. ⁸ Áánéllii muurá oke téjpacýóri múrijcholle oke ditye cúúúíñe ihde tájpi íímíbjachóne. ⁹ Aane ímiááné ámuhákye o nées íñe tajtyéeveri míamúnáa pájtyetéíñe uwááboju uwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnáa waajácuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévetsóíñe
(Mt 26.14-16; Rc 22.3-6)

¹⁰ Áijyúhjáa Jóoda Ijcaríóóté dííbyé mamýémú 12-meva íjcyáméejpi íjcyároobe mújyúrá llúúvájte avyéjujté ellevu ipyééne diityéké neeté dííbyedívú iékéévetsóíñe. ¹¹ Ááneríhjyáa mítyane íímíjyúúvéne imíllémé dííbyeke íáhdone. Ehdúhjáa tsúúca diityémá ipítyácójcatsíñe ílluréjuco díbye íjtsámeíñe muhdú dííbyedívú iékéévetsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone
(Mt 26.17-29; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-25)

¹² Aanéhjáa teene pajtyeté wañéhjí óórityúne pááá ditye máchohíjcyané wañéhjí obééjáuúmuke tsájaatsá múnaa dsíjívétsohíjcyané wañéhjí tújkévajcóójí Jetsóoke ímamyémú néehí:

—¿Aca kiávú ú imíllé wañéhjí májchó muha meméénune?

13 Áánélliihyéhjáa tsaatétsikye neébe:

—Cáhawáá Jerotsaréevu mepej. Ácoomíyí ámuhtsi tsaapi líiyíhyori núpáñújéébeke maáptyúmíibema mépeéhi. 14 Aabe tsájá pañévú úcáávéébe déjutu meúcáávéne tééja múnáájpikye méneéco: “Uwááboobéne múhtsikye neé kiáváhjané íchii mójcho íjcyane tééhó pañévú díbye múúhama pajtyété wañéhji májchó májchóihyo.” 15 Áijyu ámuhtsikye újétsóibye tsaho imíwu córíhócoba néeho cáámééjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméenuco mééma majcho. Ehdúhjáa neebe diityétsikye.

16 Ahdújucóhjáa dityétsí péene técoomívu. Aamútsíhjáa ímiáané muhdú díbye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú méenune teene majcho.

17 Áané iijyúnuvúhjáa Jetsóó tétsihyijyuco pámeemáyé ímamyémuma.

18 Aanéhjáa tsúuca imájchótsihvu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámuhakye o neé íjyaabe tsaapi ámuhadítyú óhdivu méénútsóibye.

19 Aanéhjáa kímóhcó diityéké pájtyénéllii pámeere neé díbyeke:

—¿Aca caabyé ehdu uke muha méméenuúhi, a oó?

20 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íne tsají pañévuré muhtsi díbyema memájchoobe ehdu oke méenuúhi.

21 Ehdu ímiáané oke pajtyéíne Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke tsúucajátújucoo Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíne ehdu oke méenuúbeke. Tsáháa ihdyu díbye íjcyáítyuróne.

22 Ehdúhjáa diityéké ínětsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhínunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íne tájpi náávé íjcyane memájcho.

23 Áhduréhjáa ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánevúhjáa díbye ájcune adóme. 24 Áámekéhjáa neébe:

—Íne tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné pityájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíne múhdumé oke cáhcujsómé ipájtyeteki. 25 Aane ímiááneturé ámuhakye o neé ícyoocátú tsiíne ámuháma bíinojpácyo o ádójúcóóityúné Píívyéébé avyējuri meijcyácooca tsiíne maádóínevújuco.

*Péédoro tóónúmeíne Jetsóó úúballéne
(Mt 26.30-35; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)*

26 Aaméhjáa teene pajtyété wañéhji majtsíjyú imájtsívátsihdyu péé oríívó bajúvu. 27 Átsihvúhjáa Jetsóó neé diitye ímamyémuke:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíne pahúllevávu. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu néeneé: “Obéjámú tehmeébeke o dsíjívétsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíne pahúllevávu.” Ehdu muurá néene Píívyéébé waajácúháámitu. 28 Áronáa ihdyu o dsíjívéebe tsiíne o bóhíne ó péé ámuhá ihde Gariréavu.

29 Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke néénéllii Péédoro néehí:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsóóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóityúne.

30 Áánélliihyéhjáa neebe díbyeke:

—Ímiááneturé uke o neé muurá ípyejcójucó tahñéébé u íjcyaróné u tóónuíne 3-ijyúvá cáracái míjyúcú májtsívátúné ihde.

31 Áronáacáhjáa Péédoro néehí:

—Muurá tsá o tóónúmeítyúne. Óvíjyuco néhi ihdyu oke ditye dsíjívetsóné tééné hallútu. Ehdúhjáa pámeere neerá dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne
(Mt 26.36-46; Rc 22.39-46)

³² Aaméhjáa úújeté ‘Getsemaní’ némeítsihvu. Átsihvúhjáa Jetsóó néé dityéke:

—Íchiíyéi meíjcyá Píívyéébema o íhjuvatéki.

³³ Áánemáhjáa tsajtyéébé Péédooro, Jacóóboo, Jóááá, éhdúmekére. Áamedívúhjáa ávyétá ihnáho kímóóvémeíbye. ³⁴ Áánemáhjáa neébe:

—Muhdú íhya o dsíjívéiúvúduréjyuco oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mécúwadííne.

³⁵ Ehdúhjáa iñéene peebe éhniíñéwuúvu. Átsihvúhjáa imímóúúvéne Píívyéébema ihjuvaabe muhdú tene néhajchíí ícúbáhrámeítyuki. ³⁶ Íllúhjáa ihjuvaábe:

—Ayúju Táacáániíj, tsá muurá iná u túhúúletúne. Ahdícyane muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeííne. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Óví ihdyu muhdú u ímillédú óoma ú meenúhi.

³⁷ Ehdúhjáa Píívyéébema íhjuvátsihdyu óómiibye cuwáí íjcyámedívú iwájtisine néé Péédooróke:

—¿Aca eene ú cuwáhi, Tsímoj? ¿íveeki tsá cuwa u áábúcutú oke u téhmeki? ³⁸ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúmé Píívyéébema méihjyúvahíjcyá ímityunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá imiáané ámuha méimíllerá tsaímíyé meíjcyane. Áronáa tsá ámuha meíhnahootú tehdu meíjcyáiyóne.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké iñéene bíwáhullévúré ipyéene tsiíne Píívyéébema ihjuvaabe piéhdúré tujkénúu íhjuvadáre. ⁴⁰ Átsihdyúhjáa tsiíne péébe úújeté téhdure cuwáí íjcyámedívu. Ávyetáhjáa mítyane cuwa diityéké íjcyame tsá dííbyema íhjuváiyónéhji éllevu íjcyatúne. ⁴¹ Aabéhjáa diityédí iúlléjérone tsiíne Píívyéébema ihjuvatéhi. Átsihdyúhjáa ihdyu óómiibye diityéké néehí:

—Áyu, ícyooca ihdyu ílluréjyuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévébedívú tsaapi ímityúmeke ékéévetsóííne éévé tsúúca úújetéhi. ⁴² Ahdícyane ílluréjyuco metsu mepéekí. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóííbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne
(Mt 26.47-56; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóó néenáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjyutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame wállóónéllíi tsáámeé. Aaméhjáa tsáá ímyéenujcatsiháñé nñitsúmuma, cávaájcoháñema. ⁴⁴ Ácoocáhjáa íhdéjyuco diityéké Jóóda nééneé:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyjúcoói. Áábeke meékéévéne métsajtyéco.

⁴⁵ Ehdúhjáa diityéké ipítyajcódújyuco Jetsóó éllevu ipyéene dibye néétene:

—‘Uwááboóbej, ¿a áánu uúj?’ nééberéhjáa chohchócú dííbyeke.

⁴⁶ Ááneréjyuchjáa ditye iékéévébeke tsájtyene.

⁴⁷ Áronáacáhjáa tsaapi dííbyé mamýémudítýú íñitsúwari wállóríhjúcú llúúvájte avyéjyutee únú múnáájpí núúmiho. ⁴⁸ Áámekéhjáa Jetsóó néehí:

—¿Aca muhdú íhvane éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáá taéllevu nñitsúmuma cávaájcoháñema? ⁴⁹ Áánerá

ihyajchótá ámuháj pñine o íjcyabe duurúvájá pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehjújuco ámuha meméénune Píívyéébé ihjyú uuballe munaápe tsúúcajátújuco nehíjcyáne dííbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki.

⁵⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa ímamyémú ílluréjuco wurúvájá pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehjújuco ámuha meméénune Píívyééáane dííbyéjtane.

Tsáápiikye ditye ékéévéroobe pállójcöne

⁵¹ Áanáacáhjáa tsaapi ováhtsá íéveho íjcyabe wájjámubávú idyóvíyívyéne pehíjcyá diityé déjutu. ⁵² Áábekéhjáa ditye ékévéronáa tehba diityé hójtsí pañévú iwááoiñúne waabe pevéhóréjuco.

*Túkevétsojté úmíwari Jetsóó íjcyane
(Mt 26.57-68; Rc 22.66-71; Ja 18.12-14, 19-24)*

⁵³ Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyémé llúúvájte avyéjúúbe éllevu. Áanáacáhjáa tsijtye llúúvájte avyéjutee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame píhcyavéjúcoó tétsihvu. ⁵⁴ Áijyúhjáa Pééodoro dííbyeke úráavyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté lláhajtsívúré tétsihyi tééjá tehméjté íjcyuujúwatu píhmiíhíjcyáme életu ipíhmiki.

⁵⁵ Áanáacáhjáa ávyéjute ítsámeíhíjcyá muhdú Jetsóó hallúvú iállíñe dííbyeke idsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvú iállíyóne. ⁵⁶ Ávyetáhjáa mítyame dííbyé hallúvú páhdúvare álliyómé bánímeíhíjcyáhi. ⁵⁷⁻⁵⁸ Áronáacáhjáa tsaate téhdure dííbyé hallúvú iállíñe néehíí:
—Áánu muurá nehíjcyá míamúnaáváa méénuja duurúvaja iwácávyáhcóne tsíjyaréjuco imyéénuíñe míamúnaa méénútuja. Aajává pánéévétsoíbye 3 coojívatúre. Ehdú ihjyúvahíjcyáabe.

⁵⁹ Ehdúhjáa ditye néerone tsá cáhcújtsómeítýúne.

⁶⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjuube diityéj pñnétú íjyócuúvéne nées Jetsóoke:
—¿íveekí tsá u añújcutú aatye díhyallúvú ímítyunéhjí úúballéne?

⁶¹ Áronáacáhjáa tsá ñná diibye néétune. Áanéllíihyéhjáa tsiíñe neebe dííbyeke:
—¿A ímíáané diibyéjuco uu Críjto ímíáábé Píívyéébé Hajchí?

⁶² Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó. Aane méwaajácú íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíñe o tsáácooca ó bóhówááveé ojtsó pañe.

⁶³ Ehdúhjáa Jetsóó nééne ávyéta tsarí pajtyé diibye llúúvájte avyéjúúbeke. Áanéllíihyéhjáa íwajyámúúné dówaríjcyámeíbyéré néehíí:

—Ávyeta tsáhájucó meímíletú tsijtye éhniíñevu dííbyé hallúvú tsiíñe úúballéne. ⁶⁴ Muurá íñe ámuha melléébóneríyé ¿íveekí uuhívatéébe Píívyéébedi? Aane ¿muhdú ámuha méijtsúcunúhi?

Áanéllíihyéhjáa pámeere nées ílluréjuco dibye dsíjíveíñe.

⁶⁵ Ehdúhjáa ditye néenéllíi tsaate dííbyé hallúvú úníchíhcyuméré íhyúmi íbíjínúúbeke imyéénuíne néehíí:

—Áyu cána waajácú caabyé uke méénune.

Téhduréhjáa duurúvájá tehméjté dííbyeke wábáajcóhi.

*Pééodoro tóónúmeíñe
(Mt 26.69-75; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-29)*

⁶⁶ Aanéhjáa Péédoro lláhájsiri íjcyánáa llúúvájte avyējuúbé únú múnáadítýú tsáápille tsááhií. ⁶⁷ Aalléhjáa dííbyeke pihmíri íjcyáábeke íítehíjcyáróne nééhií:

—Úpée idyé éhne ú ícyahíjcyá Jetsóoma Natsarée múnáájpiíma.

⁶⁸ Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedííí óóma ú ihjýúváhi. Ehdúhjáa íñééne lláhájsí mįjco lleehówavu íjyóóúúvetéébe.

Áánáacáhjáa tsúúca cáraca májtsiváhi. ⁶⁹ Aabéhjáa tétsihvu úújetéébeke tsiíñe ííténe tétsihyí íjcyámeke neéle:

—Áánu muurá idyé tsaapi Jetsóo mamýémúejpi.

⁷⁰ Áronáacáhjáa idyé tsiíñe tóónuúbe. Áané íllúhwuúréhjáa idyé tsįjtyeréjuco nééne dííbyeke:

—Áánerá ímiááné diibyējuco uu Jetsóo mamýémúejpi. Muurá eene Gariréa múnáa íhjuvádú u íhjuvánéturé méwaajácú diibyējuco u íjcyane.

⁷¹ Ehdúhjáa ditye néénéllíi tsiíñe ityóónúne líhcyámeíbyéré nééhií:

—Éje, ímiáánéturé tsá o wáájácúú dííbyeke eene ámuha óóma dííbyedi meíhjuvávábeke.

⁷² Ehdúhjáa díbye néénáa tsiíñe cáraca májtsivá míjyúcújuco. Áánetúhjáa ítsáávebe Jetsóope dííbyeke íllu nééneé: “Muurá 3-íjyúvá ú tóónuméíí tahñéébé u íjcyaróné cáracáí míjyúcú májtsívátúné ihde.” Ehdúhjáa Jetsóo nééne ítsáávéne ílluréjuco díbye tááne ávyétá íhnáho.

15

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Rc 23.1-5; Ja 18.28-38)

¹ Áané tsítsíívevúhjáa llúúvájte avyējuutee, túkevjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame tsiíñe dóbeevéhi. Aaméhjáa Jetsóoke dóhjiuri tsajtye ávyējuube Pirááto éllevu. ² Aabéhjáa díllópejtsó dííbyeke:

—¿A ímiááné uu jodíómú avyējuúbe?

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyējuco oó.

³ Áánáacáhjáa llúúvájte avyējuute dííbyé hallúvú mítyane ímityúné úúballéhi.

⁴ Áánéllíihyéhjáa Piráátó tsiíñe dííbyeke nééhií:

—¿Aca íveekí eene tsá u áñújcutú aatye díhyallúvú ímityunéhjí úúballéne?

⁵ Ehdúhjáa díbye Jetsóoke néérónáa tsá díbye áñújcutúne. Ááneríhjáa íúllévenúne tsáhájucó díbye íná néétune.

Jetsóoke ditye dsįjívétsoíñe

(Mt 27.15-31; Rc 23.13-25; Ja 18.38-19.16)

⁶ Teenéhjáa pajtyété wañéhjí pañe paįjyuvaré ávyējuube Piráátó tsáápiikye íchívyétsohíjcyá cúvéhóójari íjcyamedítýú dííbyé hallúvú míamúnaa íhjuvávábekéjuco. ⁷ Aanéhjáa téjyuu íjcyaaabe dsįjívétso múnáajpi ‘Barabáa’ némeíbyé cúvéhóójá pañe tsįjtye dsįjívétso múnáama. ⁸ Áánáacáhjáa tsúúca tétsihvu míamúnaa píhcyaavémé imyéenuhíjcyádú táúmeįjyucóó Piráátóke díbye íjchívyétso tsáápiikye diityédítýu. ⁹ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Íhya ámuha méimíllé ámuha jodíómú avyējuúbeke o ácádsįjcaáyóne.

¹⁰ Ehdúhjáa neebe diityéké íllure íñómíutááváne llúúvájte avyējuute ehdu dííbyeke dáriívené iwáájácúnema. ¹¹ Áronáacáhjáa diitye llúúvájte avyējuute néé

tétsihyi íjcyámeke ditye Barabáá hallúvúré íhhyúva dííbyekéré díbye íjchívyétso cúvéhóójatu. ¹² Áánélliihyéhjáa dííbye Piráátó néé díityéke:

—¿Ácooca eene jodíómú avyéjuube díbye íjcyane ámuha menéhíjcyáábeke muhdú méméenuúhi?

¹³ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Dííbyedívú ihdyu páwachékevu wátyétyehcútso.

¹⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca ìná ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíne kéévánécoba néémeé:

—¡Muúbe, wátyétyehcútsó dííbyedívu!

¹⁵ Áánélliihyéhjáa awáá íjchívyétsoobe cúvéhóójatu Barabáakéré díityémá ímí íjcyane ímíllénema. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwápáájcoótsóne íhvétsoobe díityédívú díityéréjuco iwátyétyéhcu páwachékevu.

¹⁶ Áábekéhjáa tsodáhómú dííbyé já llahájtívu itsájtyéébedívú píhcyaavéhi.

¹⁷ Aaméhjáa dííbyeke uácó wájyamu duujínuúdú nééjavu. Áhduréhjáa tsuhjíuuhónetu imyéénúné चाहíiwavu ávohjácómé dííbyeke. ¹⁸ Áánemáhjáa wáñejcóme:

—¡Ñóóooj, áánu jodíómú avyéjuúbe!

¹⁹ Ehdúhjáa íñéene dííbyeke úníhíhcyuméré íllaáyohíjcyá úméhéiyi íhñíwáutu. Áánemáhjáa dííbyé líiñévú ímíhímóubáne avyéjútsohíjcyámé íllure dííbyedi íúúhívaténema. ²⁰ Ehdúhjáa dííbyedi íúúhívaténé boone tácoríúúcúmé teeja duujínuúdú nééjaá. Áánemáhjáa uácómé páñétújea dííbyé wajyámuvuréjuco. Átsihdyúhjáa tsajtyémé dííbyeke páwachékevu iwátyétyéhcuíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mt 27.32-44; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)

²¹ Aanéhjáa téhullévú péeme cábuuvé tsiréene múnáajpi Arejááadorómá Róópómútsíj caani Tsimóó íúmihétú tsáábedívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátyétyéhcuíwachékevu.

²² Aaméhjáa úújeté tsátsii ‘Niwáupáájí’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu.

²³ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé ‘míiraá’ némeíñé duurúbájpácyoma bíínojpácyó íúménúnetu. Áronéhjáa tsá díbye ádotúne.

²⁴⁻²⁵ Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé páwachékevu ááméjutúréi nuhba íjcyánaáaca. Ááné boonéhjáa tsodáhómú nehócócatsí caatyé dííbyé wajyámúúné újcuíñe. ²⁶ Aanéhjáa dííbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu pícyóomé tsíeménetu icyáátunúné íllu nééneé: “Áánu jodíómú avyéjuúbe.”

²⁷ Téhduréhjáa téjyuu tsaatétsí ímítyúmútsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcuvatú íjcyáwachékéécutu. ²⁸ Ehdúhjáa ímítyúmútsima dííbyeke wátyétyehcúmé Píívyéébe íwaajácúháámítu íllu néhdújuco: “Ímítyúmé raahóri dsíjívéiíbye ímítyúúbedi ditye dílloóbe.”

²⁹ Aanéhjáa dííbyeke úújejemé dííbyedi íúúhívaténemáyé ‘wamíwami’ nehíjcyáhi. Áánemáhjáa néémeé:

—Ehdíívaabéváa eene duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíñe ú pájáávétsoiyáhi. ³⁰ Áyu cána bo pájtyetétsaméij.

³¹ Téhduréhjáa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte dííbyedi íúúhívaténe néjcatsíhi:

–Tsijtyekée muurá ímiááné pátyetétsohíjcyáabe. Áronáacáha tsá dibye píivyetétú iye ipájtyetétámeíñe. ³² Aabe cána óví ímiááné diibyējuco Críjto mee ijraéémú avyējuube ijcyáhajchíí eene éwachékevúne ditye wátyetyehcúné ityábáhcyúmeíñe pájtyeté botsíí dííbyeke mecáhcújtsoki.

Téhduréhjáa dííbyé úníutu ditye wátyetyéhcumútsí uuhívaté dííbyedi.

Jetsóó dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

³³ Téijyúhjáa cójijpíinétú íjyunúné cuuvé tujkévevújuco. ³⁴ Áánacáhjáa Jetsóó ávyetá ihnáhó illu wáníjcyámeíhi:

–Eróij, Eróij, ¿rama tsabataáni? Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú ihvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

³⁵ Aanéhjáa tétsihyi íjcyámedítýú tsaate illéébóne néehíí:

–Éje, aadi Eriadi wáníjcyámeí Píivyéébé ihjýú uubáalle múnáájpiúvudi.

³⁶ Áánéllihyéhjáa tsaapi ícúí wáyámubádú nééne bíínójpácýó kiwátyetu iééníyojéné úméhéí níjcautu ipícyoonévú cújuuvé dibye ííhároki. Áánemáhjáa neébe:

–Bo óví Eriá niityétsová dííbyeke.

³⁷ Áánacáhjáa tsiíñe ávyetá ihnáhó iwáníjcyámeítsihdyu illuréjuco dibye dsíjivéne. ³⁸ Ááné tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájcó wáyámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavu panéjcuávú wajítahnécú.

³⁹ Aanéhjáa tsodáhómú avyējuube tétsihyi íjcyáabe ájtyumí muhdú dibye iwáníjcyámeíñe dsíjivéne. Áánétúhjáa neébe:

–Á ihdyúha ímiááné áánu Píivyéébé Hajchi.

⁴⁰ Aanéhjáa tsaate walléémú dííbyeke ditye dsíjívetsóné tsíhyullétúre íítehíjcyáhi. Áámemáhjáa ijcyámé Maaría Madarénaa, tsiíñe Maaría Jacóóboma Jotséemútsíj tsiíjuu, Tsaroméee, éhdume. ⁴¹ Diityéhjáa muurá Gariréari dibye íjcyácooca dííbyeke píáábohíjcyámé téhullétú dííbyema tsáá Jerotsaréevu. Áámemáhjáa téhdure ijcyámé tsijtye walléémú dííbyemáa tsáámeé.

Jetsóó ítémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Aanéhjáa wáyeeévécóójíllíi ditye ímbájkímyeíhíjcyajcójíí pejco íhtsútuube Jotséé Arimatéa cóomi múnáajpi péé Pirááto éllevu, téhdure Jetsóoke cáhcújtsóobe Píivyéébé avyéjú ítsohíjcyáabe. Aabéhjáa diibye Piráátóke táúmeí dííbyeúvú ítémeho icyúúuki. ⁴⁴ Ááneríhjáa íllure Piráátó ullévenú ‘a ímiááné íhya dsíjívéjúcoóbe’ íñéénema. Áánemáhjáa tsodáhómú avyéjúúbeke ipíúváne díilloobe ímiááné dibye dsíjívéjúcóhajchíí iwáájacuki. ⁴⁵ Aabéhjáa úúballé ímiááné tsúúca dibye dsíjivéne. Áánéllihyéhjáa Piráátó néé diibye Jotséeke dibye iújcúne icyúúuki. ⁴⁶ Ahdújucóhjáa dibye téwachéketu tééhoúvuke íñítyétsóne bííjínúné imíwu nééne wáyámuba íáhdóbari. Áánemáhjáa nééwájitu bóhdómeíñe níkyéhéjú pañévú icyúúúne wátájcoobe nééwayúvu. ⁴⁷ Aanéhjáa Maaría Madarénamúpí tsíjpille Maaría Jotséemútsíj tsiíjúmá ájtyumí dibye cúúune.

16

Jetsóó dsíjiveebe tsiíñe bóhíne

(Mt 28.1-10; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aaméhjáa wáyeeévejcóójí pejco diille Maaría Madarénaa, Jacóóbój tsiiyu Maaríaa, Tsaroméee, éhdume ahdó pácuúcuújpacyóné Jetsóó itémeho itsójtsootéki. ² Áánemáhjáa tsiiyu tsííñé tsemáánaréjuco tújkévajcóójí pejcójuco dííbyé nijkyévú pééme úújeté tétsihvu tsúúca nuhba ájchúnáaáca. ³ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca múha íñe mééma téhejú watájcó nééwayu íñétsoóhi?

⁴ Áronáacáhjáa itécunúme téhejú úmíwari teu íjcyájúcootúne. ⁵ Aaméhjáa téhejú pañévú úcaavémé ájtyumí tsaapi ováhtsa ímiánéjcuri ácuúcunúúbeke. Áábé wajyámúhjáa cááméjácoba nééja ávyéta tsítsi. Áábedíhjáa íllityéme. ⁶ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityedíñe. Muurá ó waajácú ámuha menéhcone Natsarée múnáajpi Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúúbeke. Áronáa tsá díbye íchii íjcyájúcootúne. Tsúúca bohíjúcoóbe. Cáhawáá méuujévá íchii díbye íjcyatsíí pevétsíyéjuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane méúúballété Péédorómá tsijtye dííbyé mamyémuke tsúúca tsííñe díbye bóhíjucóóne. Méneeco díbye péjucóóné Gariréavu diityé ihde téhullévú diityémá iátyúmíjcatsí diityékée íñéhijcyádújuco.

⁸ Ehdúhjáa díbye néénemáyé wájucóómé íllityéneri úúvécunúmére. Aaméhjáa tsá muuca úúballetu mítyane íllityénéllíihye.

*Maaríá Madarénadívú Jetsóó bóhówaavéne
(Ja 20.11-18)*

⁹ Aanéhjáa íbóhíjcóójí cúúvénetúré Jetsóó bóhówaavé Maaríá Madarénadívú dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke iwáágóóllédívu. ¹⁰ Aalléhjáa úúballeté dííbyé mamyému dííbyeke kímóóvehíjcyámeke. ¹¹ Áronáacáhjáa tsá díílleke ditye cáhcújtsotúne.

*Ímamyémudítýú mítyétsidívú Jetsóó bóhówaavéne
(Rc 24.13-35)*

¹² Aanéhjáa dííllédívu íbóhówáávéne boonétú tsííñe bóhówááveebe tsíhdyuréjuco mítyétsi ímamyémudítýú juuváyí péhíjcyámútsidívu. ¹³ Aamútsíhjáa idyé tsijtye íñahbéjteke úúbálleroné tsá ditye cáhcújtsotúne.

*Muhdú ditye wákímyeíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé
(Mt 28.16-20; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)*

¹⁴ Átsihdyúhjáa bóhówááveebe pámehdívuréjuco ímamyémudívú 11-mevaréjuco íjcyame majchóri íjcyámedívu. Áámekéhjáa uhbáichoobe ímiáané bóhíibeke íájtyumíné tsijtye úúbálleroné ditye cáhcútsohíjcyátúné hallútu. ¹⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ahdícyane óvíi ámuha pámeekéré ííñújiri íjcyané míamúnáake méúwaabó ditye pájtyetéíñe uwááboju. ¹⁶ Aane lléébome ímiáané icyáhcújtsóné uubállé tsójtsootsámeímyé ihdyu pájtyeteéhi. Áánetu cáhcújtsotúme wágóóóveéhi. ¹⁷ Aane oke cáhcújtsómé tamyémeri waagóó tsaaté pañe naavémú íjcyámeke. Téhdure tsíjtyé ihju illéébótúrójuri ihjyúvaímye. ¹⁸ Téhdure ííñimyémuke dítye ékééverómé tsá íná méénúityú diityéke. Téhdure námijtya ádorómé tsá dsíjívéityúne. Aame chéméméhjike bóhíitsohíjcyááhi.

*Níjkyejívú Jetsóó pééneé
(Rc 24.50-53)*

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééné boonétú tsúúca Píívyéébe dííbyeke ujcú níjkyejívú díbye íávyéjuuté dííbyema. ²⁰ Áábe déjuvúhjáa ímamyémú úwáábohíjcyá pahúllevaré teene dííbyé uwááboju. Aaméhjáa dííbyere píáábóneri méénúráítyúronéhjí méénuhíjcyá dííbyé uwááboju iwáájácúmeíki. Áyu tehdújuco

RÓOCAÁ

Róoca Jetsóodítyú cáátúnuháami

Íhju tújkeváne

1-2 Tsúuca muurá tsaate uwáábojte muhdúhjáa Jetsóó méjpiine úllejéne páñetu ájtyumímé téené uubállé caatúnuhíjcyá ímí tehdújuco. ³ Aane ícyooca ó imíllé ooréjuco téené uubállé o cáátunúné uke o wájyuube Téóópiró élleu, diityékée o díllóhíjcyánéj pínévé téhdure páneere ímí ídyjúcotu tsúúca o wáájácúnélliíhye. ⁴ Aane ó imíllé téené uubállé ditye méénune u lléébohíjcyáné ímíñeúvú u wáájácúne.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa tsímávameíñe

⁵ Jodéa iñújí avyējuubéhjáa Heróodé íjcyáijyu íjcyaaabe tsaapi llúuváabe Tsacariá Abíamuúbe. Áábé táába méméhjáa Eritsabéé Aróój tsiiménémúháábéelle íjcyalle. ⁶ Áamútsikyéhjáa Píívyéébe ímí íjtsúcunú dííbyé taúhbaju néhdújuco dityétsí íjcyánélliíhye. Aamútsíhjyáa tsá íñetú néétsámeítýú míamúnáadívu. ⁷ Áronáacáhjáa ihdyu tsá dityétsí tsímávátú mewa Eritsabéé ajchíba íjcyánélliíhye. Áané pañévúhjáa idyé tsúuca kéememútsíjyuco diityétsi.

⁸ Aanéhjáa tsáijyu diibye Tsacariá íjcyáha múnáake dómajcóné llúuvájte Píívyéébe úmíwávú pácúucu péététsohíjcyáne. ⁹ Aanéhjáa imyéenuhíjcyádú nehcomé caabyé diitye llúuvájtedítýú pañétúétsihvu úcáaveíñe. Aanéhjáa diibye Tsacariáake dómajcóné dibye úcáaveíñe pañétúétsihvu duurúvájá pañévú teene imyéwu cúvaane dibye ipyéétsoki. ¹⁰ Aanéhjáa dibye péététsóné tujkéveri tsaate áachi íjcyame Píívyéébema ihjyúváhi. ¹¹ Áanáacáhjáa dííbyedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé teene ditye péététsohíjcyáné waijí íjcyátsihvu. ¹² Áábekéhjáa íajtyúmíne mítyane íllityéébe. ¹³ Áronáacáhjáa neebe diibye Tsacariáake:

—Díhllityédíñe. Tsúuca muurá Píívyéébe uke lleebó dííbyema u íhjuvahiíjcyáne. Ahdícyane muurá dítyáába Eritsabéé tsímávaá wájpíikye. Áábeke ú meménuú Jóáadívu. ¹⁴ Ááneri muurá mítyane ú ímíjyúúveéhi. Áhdure tsijtye ímíjyúúveéhi. ¹⁵ Aabe daachi Píívyéébedívú íhtsútuube íjcyaaabe tsá bíinojpácýó adóityúne. Áhdure tsííñe avyéjpacýóné tsá dibye adóityúne. Muurá tsíjju íbúwá pañeréi íjcyaróóbé pañe tsúuca Píívyéébe Apííchó íjcyáahi. ¹⁶ Aabe mítyámeke íjraémudítýú Ávyējuube Píívyéébe icyánejcúvú íbúwáávétsoóhi. ¹⁷ Muurá tsaatéké ítsímémáyé cáánímuke dibye ímíbaávetsómé tsáimiyéjuco íjcyáíñe. Áhdure lléébohíjcyátúróméke ímíbaávetsóííbye. Ehdú muurá Ávyējuube Jetsóó ihde míamúnáake ímíbjchóíiibye ditye ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtso Eriáúvumáa ícyahíjcyáné Píívyéébe Apííchóré dííbyeke túkévéjtsóneri.

¹⁸ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néénélli diibye Tsacariá néé dííbyeke:

—¿Aca múhdutú tehdú óóma íjcyáíñe? Muurá tsúuca kéememútsíjyuco muhtsi átyáábama.

¹⁹ Áánélliíhyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébe oke wallóó íúnú múnáajpi Gaabriéé o íjcyáábeke dílleu uke ímíá uubállé o méénuki. ²⁰ Ahdícyane ícyoocátú tsáhájucó u píívyetéítýú

u íhjuváné dááchikye tsíju tsíimávanévújuco íveekí uke o úúballéné u cáhcújtsótúnéllíihye. Ehdu úúma pajtyéíne íéévé úújetéijyu.

²¹ Ehdúhjáa néeneri Tsacariá duurúvájá pañe íjcyáábeke míamúnaa áachítýú ityéhméróne múhduréjuco íjtsámeíñe íícúí díbye tsáátúnéllíihye. ²² Aabéhjáa íjchivýedú ímíááné tsáhájucó píivýetétú íihjuváne. Íhyótsiríyécóhjáa díbye úbáhcyohíjcyáné díityémá íihjúvaróne. Aanéhjáa íjtsúcunúmé tsíeméné dííbyedívú bóhówaavéné tééjá pañévu.

²³ Aabéhjáa dííbyeke tene dómájcódújcoojívá tééjá pañe iwákímyeíñe péjucóó ihjúvú. ²⁴ Áané boonétúhjáa ímíááné tsúúca mewa Eritsabéé eeváhi. Aalléhjáa ihjúvátú tsá úlléjúcootú tsáhojtsí nuhbáva. ²⁵ Aalléhjáa nehíjcyáhi:

—Íhya óhdi míamúnaa íihjúvahíjcyánetu íhveté íñe íllu óóma Píivýéébe meenúhi.

Jetsóó tsíimávámeíñe níjkyéji múnáajpi úúballéne

²⁶ Aanéhjáa tsúúca 6 nuhbávájucó dille íjcyánáa idyé Píivýéébe tsiíñe wallóó níjkyéji múnáajpi Gaabriéke Gariréari íjcyacóómí Natsaréevu díbye iúújeté wájpiikyéi úújéttulle Maaríake. ²⁷ Dííllekéhjáa Jotséé áábajáá ityáábáva Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáabe. ²⁸ Aabéhjáa níjkyéji múnáajpi díílle éllevu ipyééne néé díílleke:

—Maímijyu ihdyu u íjcyanej. Muurá Píivýéébe uke tujkéveellé tsijtye wal-léemú ehniíñevu.

²⁹ Ehdúhjáa díbye néeneri íllure iúllévenúne íjtsámeíllé íñá nééiyóné ehdu díbye néeneri. ³⁰ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Díhllityédíñe. Muurá Píivýéébe uke tujkéveelléhi. ³¹ Ahdícyane ú éévaáhi. Aane u tsíimáváábeke ú meménuú Jetsóodívu. ³² Aabe íhtsútuube íjcyáa Páñétúejpi Píivýéébé Hajchí íjcyáabe. Áábeke Píivýéébe ávyéjútsoó dííbyé íhdé múnáajpíi Dabíiúvúke íávyéjutsódu. ³³ Aabe íjraéémú avyéjuube íjcyáa múijyú cápáyóóvéítýuúbe.

³⁴ Ehdúhjáa díbye néenélii díille Maaríá néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú ó éévaá wájpiima o íjcyállejívari?

³⁵ Áánéliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu íhtsútuube Píivýéébere Ípííchoj tééveri ehdu úúma méénuúhi. Áánélii díibye u tsíimávaabe dííbyé Hajchíyé íjcyáahi. ³⁶ Téhdure muurá díílle Eritsabéé tsíimávaá tsáápiikye tsúúca kéémelléjuco íjcyárolle. Tsúúca muurá 6 nuhbávájucó dille éevane ajchíabá íjcyárolle. ³⁷ Tsá muurá íñá Píivýéébedívú túhuutúne. Páneere píivýéteébe.

³⁸ Áánéliihyéhjáa Maaríá néehí:

—Muurá dííbyeke ó íícúvehíjcyáhi. Aabe ihdyu óví eene oke u néhdu óóma meenúhi. Ehdúhjáa dille nétsihdyu ílluréjuco níjkyéji múnáajpi pééneé.

Maaríá Eritsabééke ááhivéne

³⁹ Átsihdyúhjáa íícúíye múhdúj coojívatúra díille Maaríá péé Jodéa íiñújiri íjcyáné caméhbáuri íjcyácoomívu. ⁴⁰ Aalléhjáa Tsacariáke íááhívéne dííbyé taaba Eritsabééke duurúváhi. ⁴¹ Áané tujkéveríhjyáa díille Eritsabééke íjtsíméné vaaúmeí íhbáú pañe. Áánáacáhjáa Píivýéébé Apííchó tsúúca dííllé pañe. ⁴² Aalléhjáa kéévánécoba néé Maaríake:

—Muurá tsijtye walléemú ehniíñevu uke Píivýéébe tujkéveelléhi. Aabe u tsíimáváábeke ímí pícyoó panévatúre. ⁴³ Aalle ¿muhdú ídátsohíválleke oke ú aahíevá Táavyéjuube Táapájtyetéébé íjcyáíbyéj tsíju u íjcyalle? ⁴⁴ Muurá

oke u dúúruváváné tujkéveri tápañe tsíimene vááúmeí íímjyúúvénej pééve.
⁴⁵ Ahdícyane ihdyu maímijyu u íjcyane eene uke Píívyéébe tújkevéélléné u cáhcujtsódú íjcyalle. Muurá ímiááné méénúibye úúma muhdú uke íñéhdúú.

⁴⁶ Ehdúhjáa Eritsabéé néénéllíi Maaríá nééhií:

Ávyetáre táííbúuri ó duurúvá Píívyéébeke. ⁴⁷ Aabe Tápájtyetétsoobe mítyane oke ímíjyúúvetsó táííbuu. ⁴⁸ Muurá íñe dííbyé ñcúve múnáalle ídátsó o néérólleke oke ítsááveébe. Ahdícyane ícyoocátú pámeere míamúnaa óhdi ímíjyuuvéhi. ⁴⁹ Muurá Píívyéébe ímiáábé íhtsútuube íjcyaaabe tajtyééveri meenú ímí tehdújuco. ⁵⁰ Aabe pámeere míamúnáadítýú múhdumé dííbyeke ávyejúúllémeke píaabó díityedí ídáátsóvéneema. ⁵¹ Muurá ávyetá íhtsútú nénehji imyéénúneri mítyájkímyeímyeke núcójpívétsoóbe. ⁵² Áhdure íhtsútujte ávyéjútédítýú íavyejú idyójtúne ávyéjuutétsoobe ídáátsóméhjikéréjuco. ⁵³ Muurá ímiááneríyé tsúúráméíhíjcyámedívú éhniíñevu bóhówájtssoobe teéne. Áánetu íhtsutúme éhnéva múnáa téeneríyé tsúúráméíhíjcyámeke tsá díbye ímiáánevu ájcutúne. ⁵⁴⁻⁵⁵ Muurá íhñéjté íjraéémú meíjcyámeke ídaatsólléne íhvéjtsótuubéré meke píáábohíjcyá múijyú níjkéváityúné éhnehjáa méidé múnáajpi Aavaráaúvuke pámeere íjtsíiménémúháábema íñéhdújuco.

Ehdúhjáa nelle Maaríá.

⁵⁶ Aalléhjáa pápihchúú nuhbává Eritsabéema íjcyátsihdyu oomí ihjyávu.

Tsojtsó múnáajpi Jóááke tsíjju tsíimaváne.

⁵⁷ Aanéhjáa Eritsabéé tsúúca itsíimáváiñe éévé úújetédú tsíimavá wájpíikye. ⁵⁸ Áijyúhjáa díílle hájkímuma tsijtye téeneri íímjyúúvéne duurúvá dílle tsíimaváné Píívyéébere díílleke píaabóné iwáájácúnema. ⁵⁹ Aaméhjáa tsúúca íhyojsítú pápihchúúj coojívájucó íjcyáábéwúuke íñaméhó níjcáúemííhé kíhdyahíróhi. Áánemáhjáa ímíllerómé dííbyéwúuke imyémenúné cááni Tsacaría déjuri. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsíjju nééhií:

—Tsáhaá, Jóáa dííbye méme.

⁶¹ Áánéllíihyéhjáa nééme díílleke:

—Áronáa tsá teene dídyohjíba múnáa mémé íjcyatúne.

⁶² Ehdúhjáa íñééne cáánikye úbahcyómé díbye imyémenú keená ímííllenévu. ⁶³ Áánéllíihyéhjáa cááni Tsacaría tsíeméné ityáúmeíñetu caatúnú ‘Jóáa dííbye mémé íjcyááhi’ íñééneé. Ááneríhjáa pámeere ullévenúhi. ⁶⁴ Áijyúhjáa tsúúca íhjúvaabe Píívyéébeke duurúváhi. ⁶⁵ Ááneríhjáa teene Jodéa íiñújí caméhaúne múnáa íúllévenúne úbálléjcatsíhi. ⁶⁶ Áánemáhjáa Jóáadítýu néémeé:
 —¿Aca íhya ííne íhtsútuubéi dííbyéwu? Muurá Píívyéébe ímí dííbyeke íjtsúcunúhi.

Píívyéébeke Tsacaría dúúruváne

⁶⁷ Aanéhjáa téijyu dííbye cááni Tsacaría Píívyéébe Apííchó ípañe íjcyaaabe dííbyeke dúúruvaabe nééhií:

⁶⁸ Maímijyu ihdyu mee íjraéémú ávyéjuube Píívyéébe íjcyanej. Muurá meke píááboobe mepájtyeteki. ⁶⁹⁻⁷⁰ Muurá íicúve múnáajpi Dabííúvúj tsíiménémúháábedítýú pícyóíibye tsaapi íhtsútuube meke pájtyetétsoóíibyeke tsúúcajátújucóo íhjúu uubáalle múnáaj tééveri íñéhdúú.
⁷¹ Aabe meke pájtyetétsoó mémunáadítýu. ⁷² Muuráhjáa méíhdé

múnááuvudi ídáátsóvéne diityéké íhvéjtsótuube píaabó muhdú diityéké íñéhdújuco. ⁷³⁻⁷⁵ Muuráhjáa téhdure méihde múnáajpi Aavarááuvuke ímiáánetúré neebe meke mémunáadítúyú ipájtyetétsoíñé íñnerí íllityétúmé dííbyekéréjuco meíícúve mújyú níjkéváityúne.

⁷⁶⁻⁷⁷ Ehdúhjáa íhhyúvátsihdyu diibye íllíwúuke neébe:

Ahdícyane uu hájchíwu ú íjcyáá íhtsútuube Píívyéébé íhhyú uubálle múnáajpi. Aabe dííbyeéjteke ú ímíbaávyétsoó Ávyéjúúbé ihde ditye iwáájácu tsúuca diityé ímítuháñé Píívyéébe diityédí ídáátsóvéne ábájíveíñé ditye ipájtyetéki. ⁷⁸ Muurá meke ídaatsólléne cáámetu wállóoíbye tsáápiikye meéllevu mepájtyetéíñe mééma méénúíbyeke. ⁷⁹ Aabe muurá waajácútsóo ímiájíjtóvú eene iwágóóóvéíyojítóré úráavyehíjcyámé ídátsó cúúvétsii múu íjcyadu wáájácúratúmé ícyahíjcyámeke. Ehdú muurá ímiájíjtóvú meke waajácútsóoíbye tsaímíyé meíjcyaki.

Ehdúhjáa neebe Tsacaría.

⁸⁰ Aanéhjáa diibye tsíímene tsaímíyé píívyeebe íjcyá Píívyéébe ímillédu. Aabéhjáa ícyahíjcyá íñeubará píívyétúné íñújiri imúnaa íjraéémú dííbyeke ímíñeúvú wáájácútsihvújuco.

2

Jetsóoke Maaríá tsíímaváne (Mt 1.18-25)

¹ Áánétúhjáa Maaríá tsúuca tsíímaváíñé píhínáa pañétúejpi ávyéjuube Tséétsa Aogójtó táuhbá pámeere imyémeháñé ícyáátúnútsámeíki. ² Téijyúhjáa Tsííríá íñújí avyéjuube Tsiréénio íjcyánáa méénútujkénúmé teene páme méméré cáátúnúmeíñe. ³ Áánéllihyéhjáa pámeere pehíjcyá ímichi ííñújí comíñevu imyémeháñé ícyáátúnútsoki.

⁴⁻⁵ Aanéhjáa Jotséé diille mewa Maaríá éévállema péé Gariréá íñújí Nat-saréetu Jodéa íñújiri íjcyacóómí Beréevu Dabííúvúu tsíímávámeítsihvu imyéme ícyáátúnútsó dííbyeúvúj tsííménémúhaabe íjcyánéllíhye. ⁶ Aanéhjáa tétsii dítyétsí íjcyánáa tsúuca Maaríá tsíímaváíñe éévé úújetéhi. ⁷ Aalléhjáa tujkénúejpi íjcyáábeke ítsíímaváne wájyamubááneri íbíjínúúbeke tódsijcaró jéémú éébutáwá pañévú kía dítyétsí íjcyáíyotsíí íjcyátúnéllíhye.

Jéémú tehmé múnaa Jetsóoke ááhivéne

⁸⁻⁹ Áánáacáhjáa técoomí úníuri tsaate obééjámuke téhmehíjcyámedívú tépejco níjkyéji múnáajpi bóhówáávéébedítúyú Píívyéébé ámitsaráhcó diityéké ájchúacunúneri mítyane íllityéme. ¹⁰ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíñe. Muurá ímiá uubállema o tsáá ámuha éllevu pámeere mítyane ímíjyúúvéíñe uubállema. ¹¹ Muurá tsúuca ámuhá avyéjuube ámuhákye pájtyetétsoíbyeke tsáápille tsíímavá Dabííúvú coomívu. ¹² Aabe wájyamubááneri bíjínúmeíbyé jéémú éébutáwá pañe íjcyáábeke ámuha maájtyúmínetúré méwaajácuú diibyejuco íjcyane.

¹³ Áánáacáhjáa diibye níjkyéji múnáajpí úníúvú tsijtye mítyame dííbyé nahbéjté bóhówaavéhi. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé néehíí:

¹⁴ Maímijyu Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáábej. Muurá íñújiri íjcyané míamúnaa díbye ímillédu íjcyame tsaímíyéjuco íjcyáíñé íñá diityé hallúrí íjcyájúcootúme.

¹⁵ Aaméhjáa níjkyéji múnaa tsúuca péené boone diitye jéémú tehméjté néjcatsíhi:

—Cána bo metsu mepéé Beréevu Píívyéébe meke úúballéné maájtyúmiki.

¹⁶ Ehdúhjáa iñééne íícúí téhullévú péeme ímiáané ájtyúmité diille Maaríaa, Jotsée, diibye tsííménéwu jéémú éébutáwá pañe íjcyáábee, íjcyámeke. ¹⁷ Aaméhjáa dííbyeke íájtyúmíne úúballé níjkyéji múnáajpíi dííbyéwúudítýú nééneé. ¹⁸ Ááneríhjáa ullévenúme. ¹⁹ Aanéhjáa Maaríake ííne imíjyaú pájtyelle téeneri ítsámeihjcyáhi. ²⁰ Átsihdyúhjáa diitye jéémú tehméjté oomí Píívyéébeke ávyéjútsuméré diityékée tene némeídyújuco tene íjcyánéllíhýe.

Jetsóoke ditye mémenúne

²¹ Aanéhjáa 8 coojívá íjcyáábéwúuke iñaméhó níjcaúemííhé kíhdyahíróme. Átsihvúhjáa dííbyeke meménúme Jetsóodívú níjkyéji múnáajpíhjáa Maaríake dílléi éévátúné íhdéjuco néhduú.

²² Téijyúhjáa diille Maaríá ímíbájchoméííne éévé úújeténéllíi péeme Jerotsaréevu Moitséeúvuj tééveríhjáa Píívyéébe néené taúhbaju néhdu imyéénuki. Áhduréhjáa téijyu Jetsóoke Píívyéébe hójtsí pañévú pícyoomútsi. ²³ Ehdúhjáa meenúme Píívyéébe taúhbaju íllu néhdújuco: “Tujkénú paméváré wájpiikye tsíímávaabe Píívyéébe wáabyutáábé íjcyááhi.” ²⁴ Aamútsíhjáa tsajtyé Maaríá ímíbájchoméííne hallúvú Píívyéébeke íícúveííne míityétsi wahpéjtsikye dííbyé taúhbaju íllu néhdújuco: “Múu toómehémútsíúbake íjúúumútsíúbake tsivá ímíbájchoméííne íícúve.”

²⁵ Téijyúhjáa Jerotsaréri ímiáábé íjcyáabe Tsimeóó tsaimíyé Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyáabe ísohíjcyá íjraéémuke ímíbáavyétsóíibye tsááíne. ²⁶ Áábé pañéhjáa Píívyéébe Apííchó íjcyane úúballé dííbyeke díbyéi dsíjívétúnáa Píívyéébe wáallooííne meke pájtyetétsóíibyeke. ²⁷ Aabéhjáa Píívyéébe Apííchóré túkévéjtsóneri péé duurúvajúvu. Áánaacáhjáa Jetsóowúuma tsííjumútsí úcaavé tééjá pañévú Píívyéébe taúhbaju néhdújuco dííbyéwúuke imyéénuki. ²⁸ Áhullévúhjáa diibye Tsimeóó dííbyéwúuke ííhbúcúne Píívyéébeke dúúrúvaabe néehíi:

²⁹ Ayúju Píívyéébeéj, tsúuca íñe oke ú ájtyúmítsó okée u néénevu dííícúve múnáajpi o íjcyáábeke. Áhdícyane óvíi ílluréjuco o dsíjívéne. ³⁰⁻³¹ Tsúuca ó ájtyumí múúhakye pájtyetétsóíibyeke pámeere míamúnáadívú u bóhówáávétsóóbeke. ³² Aabe peetédu néébe téhdure íjraéémú íjcyátúróné míamúnáake ímiáíjítóvú waajácútsoóhi. Áhdure íhñéjté íjraéémuke ávyéjútsoíibye.

³³ Ehdúhjáa Tsimeóó íhýuváneri tsííjumútsí ullévenúhi. ³⁴ Téhduréhjáa díityétsí hallúvú piáábó táumeííbyé ímí dityétsí íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe Maaríake:

—Áánúdityu íjcyane muurá mítyame memúnáa íjraéémudítýú éhnííñevu tútávááveéhi. Aame íllure dííbyeke ehdííváalleé ávyéjúúllétúme. Áronáa íjcyáímyé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. ³⁵ Ehdú dííbyeke tene pájtyécooca waajácúmeííne muhdú míamúnáa tsáápiitsá íjtsaméí íjcyane. Áijyu teene páneere u íítene uke tsííjyuke ávyétá kimóhcó pájtyeé díííbúutu. Ehdúhjáa neebe Tsimeóó Maaríake.

³⁶⁻³⁷ Áhduréhjáa íjcyalle tsáápille kéémelle Atsée dohjíba múnáajpi Panoéeúvú ajoyúwá Áánaá. Aalléhjáa bádsíjcaja íjcyácooca ityájíváábema íjcyá 7 pijcyábáre. Aanéhjáa tsúuca 84 pijcyábajúco ipííbajyúúvatétsihdyu íjcyalle tsá íínehíjcyatú duurúvájatu. Páijyuvárehjáa Píívyéébeke dúúrúvalléré íhýuvahíjcyá dííbyema.

Tsáijyúhjáa áwahíjcyalle majcho dííbyema íhhyúvácoóca. Aalléhjáa Píívyéébere túkévéjtsóneri íhdéjuco ñná pájtyeíñé úúbállehíjcyalle tétsihvu itsááne duurúvá Píívyéébeke. ³⁸ Ááne boonéhjáa úúbállelle Jetsóó Mepájtyetétsoobe íjcyájucóóné pámeere Jerotsarée múnaa ipájtyetéíñé ítsohíjcyámeke.

Natsaréevu ditye óómiñe

³⁹ Ehdúhjáa Píívyéébé taúhbaju néhdu Jetsóój tsíjímútsí imyéenúné boone oomí Gariréa íñújivu íhcyóomi Natsaréevu. ⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó Píívyéébé pííábójú pañe tsaímíyé píívyeebe panévaré waajácúhi.

Duurúvájá pañe Jetsóó íjcyane

⁴¹⁻⁴² Aabéhjáa tsúuca 12 pijcyábá íjcyáábema tsíjímútsí péé Jerotsaréevu pajtyeté wañéhjivu ténevá pijcyábádú ipyéhíjcyádújuco. ⁴³ Aanéhjáa téené pajtyétavu diityétsidítýú coévaabe Jerotsaréevu dityétsí wáájácútúné hallúri. ⁴⁴ Íjtsúcunúmútsíhjáa díbye péjucóóné tsaatéma. Áánemáhjáa tsájcoojíjuco ipyéérone néhcóromútsí dííbyeke ímúnáa pañe. Téhduréhjáa tsíjtye iwáájácúmé pañe néhcóromútsi. ⁴⁵ Áónemáhjáa tsííñe óómimútsí Jerotsaréevu dííbye néhcovu.

⁴⁶ Aamútsíhjáa ájtyumí 3 coojívatu duurúvájá pañe taúhbájú uwáábojtéj pñe ácuúcunúúbé ditye íhhyúvájcatsíñé lléébúccunúhíjcyáábeke. Aabéhjáa téhdure díllóhíjcyá ícyánéjcutu diityéke. ⁴⁷ Ááneríhjáa ávyeta ullévenúme muhdú kémúúbejñíva wáájácúneri. Téhduréhjáa dííbyeke ditye díllone díbye áñúcuíhíjcyáneri ullévenúme. ⁴⁸ Áhduréhjáa tsíjímútsí dííbyeke íájtyúmíne ullévenúhi. Áábekéhjáa tsíjju nééhií:

—Llíhij, ¿aca íveekí ehdu múhtsikye ú dáriñvéhi? Muurá muhtsi díícyáánidyu néébema uke ménéhcohíjcyá tsíñehjíréjuco íjtsámeímútsíy.

⁴⁹ Áánéllíhyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca muhdú íívane oke ámuhtsi ménéhcohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuhtsi mewáájácútú Llíhíyó wákimyéiyi o íjcyáidyújuco o íjcyane?

⁵⁰ Ehdúhjáa diityétsikye díbye néene tsá dityétsí wáájácútú ñná íñééiyóné ehdu díbye nééneé.

⁵¹ Aabéhjáa botsíi diityétsima oomí Natsaréevu. Aabéhjáa ícyahíjcyá tsaímíyé diityétsima muhdú dityétsí ímillédu. Aanéhjáa ímíwu tsíjju íjtsúcunúneri ítsámeíhíjcyáhi. ⁵² Aabéhjáa tsúuca kéémévebe mítyanéjuco wáájácúúbeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúúbeke téhdure míamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

3

Tsojtsó múnájpi Jóaa úwaabóne (Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Ja 1.19-28)

¹ Téijyúhjáa 15 pijcyábájucó Tibéerio páñétúejpi ávyéjuube íjcyánáa Póótsio Piráátó Jodéa íñújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa Heróódé Gariréa íñújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa íñahbe Perípé Itoréaa, Taraconítee, íjcyané íñújíccú avyéjuúbe. Áánetúhjáa Ritsaníá Abirííniá íñújí avyéjuúbe. ² Áánetúhjáa Anáama Caipáamútsí páñétúejtési llúúvájte avyéjútési. Téijyúhjáa Tsacaría hajchi Jóaa íñéubará píívyétúné íñújíri íjcyáábeke Píívyéébe néé díbye íúwááboki. ³ Áhdújucóhjáa díbye úwááboobéré péhíjcyané patsíhjívá múnáakéré Joodáa úníuri íjcyané íñújíñe múnáake. Nehíjcyaabéhjáa ditye ímítyuháñé íhvéjtsóne Píívyéébé ícyánejcúvuréjuco íbúwáávéne itsójtsótsámeí Píívyéébe diityédí

íídáátsóvéne diityé imítyú illuréjuco iábájííveki. ⁴ Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyá Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíaúvú illu néhdújuco:

Méllééboó ííneubará píívyétúné ííñújiri íjcyaaabe keeváwu illu úwaabóne:
 “Méímibáávyé ímítyú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtyumívakí. ⁵ Méímibáávyé ámúhá íjtsaméí éhne múúne juuva nehníwu nénéhjiri pééroju meímibájchoju ímí tsatújkevérejuco íjcyadu. ⁶ Muurá Píívyéébe wáalloo meke pájtyetétsóííbyeke pámeere míamúnaa íájtyúmiki.”

⁷ Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyánéllí tsaate peecútéré dííbyedívú itsójsótsámeí tsáámeke neébe:

—ÍÁvyeta mía ííñimyémméméjté ámuúha! ¿Múha ámúhake néé peecútéré ámuha metsójsótsámeíñeri mepállójcóiýóné Píívyéébe meke méímítyuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmíwari íjcyánetu? ⁸ Tujkénúí méuujétsó ímíááné Píívyéébe icyánejcúvuréjuco ámuha meíbúwaavéné mewáájácu ímíááné tehújuco ámuha meíjcyane. Tsá ámuha menémeítyuró Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe ámuha meíjcyánéllí íná ámúhake pájtyeityúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsijtye Aavaráaúvúj tsiiménémúháábeke. ⁹ Aabe muurá téhmehíjcyá ímítyúmeke iwáágóoíñé éhne múúne tsaapi íbájtsotu ímíñe néévátuhéjji úwáájiri ííllóne cóvajtsoódu.

¹⁰ Ehdúhjáa díbye néénéllí tsaate néé dííbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha méíjcyáiyáhi?

¹¹ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Wájyamúúvámé ájcúiyá tsájaavu tsaate wájyamúúvátúmeke. Áhdure ma-jchómá íjcyame ájcúiyá ímájchoma íjcyátúmeke. Ehdúhjáa neebe diityéke.

¹² Téhduréhjáa tsaate ávyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé itsójsótsámeí dííbye éllewu ipyééne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú muha méíjcyáiyá ímí Píívyéébema meíjcyaki?

¹³ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Tsá ííñújí avyéjúúbé taúhbaju nééné ehníñevu ámuha maáhdótsohíjcyáityuró míamúnáake.

¹⁴ Áhduréhjáa tsaate tsodáhómú néé dííbyeke:

—¿Ácooca muha muhdú méíjcyáiyáhi?

Áánéllíhyéhjáa idyé neébe:

—Tsá tsaaté éhné peecútéré ámuha medótúcu híjcyáityuróne. Áhdure tsá tsaaté hallúvú ámuha maállítyuróne. Áhdure ámúhake múhduná dítye ámúhá wákimyéí áhdone múu ímí íjtsúcunú tehújuco.

¹⁵ Ehdúhjáa diityéké Jóáa nénéllí dííbyedítyú míamúnaa íjtsámeí tsáijyu múu dííbyéjuco míamúnáake pájtyetétsóííbye díbye íjcyane. ¹⁶ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpácyori. Áánetu íjcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóíbye táehníñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dííbyedívú o pííhívéítyúroóbe. Dííbye ihdyu ímíááné cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébe Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóoíbye. ¹⁷ Muurá dówajcárováiíbye ímítyúmedítyú ímíáámeke éhne múúne bívú pañétú tríigo meújcune maááhívetsoódu. Muurá ímíáámeke íújcúne ímítyúmeke waagóoíbye cúújuwa mújyú áábatéítyúwá pañévú éhne múúne tríigo néévá meújcúné boone téhiibáji bívámá mecóvajtsoódu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jóáa ímiáájú úwáábohíjcyá míamúnáake. ¹⁹ Aabéhjáa ávyéjuube Heróodeke nées íveeki ímiñejí íñahbe Peripé táábake dibye táábaváne. Téhduréhjáa neebe dibye tsíñehji ímityúné méénuhíjcyáne. ²⁰ Ehdúhjáa Jóáa úwaabóné illéébóiyótsihvu íllure dílbyedívú téené hallútú cuvéhoojánútsoobe. Ááneríhjáa éhniñevúré ímityúné méénuube.

Jetsóó tsójsótsámeíñe

(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Aanéhjáa Jóáa míamúnáake tsótsohíjcyáábedívú téhdure Jetsóó tsójsótsámeíhi. Aabéhjáa Jetsóó Píívyéébema íhjuvánáa cáámetu dílbyé Apíichó íjuuúdú bóhówaavéné niityé dílbyedívu. ²² Áánaacáhjáa Píívyéébe nées cáámetu:

—Uu Hájchíwúuke o wájyuúbedi mítyane ó imíjyúúhíi.

Jetsóó íhdé múnáaívu

(Mt 1.1-17)

²³ Aanéhjáa Jetsóó 30 pijcyábá íjcyaaabe botsíi tujkénú íwákimyéi. Aabéhjáa tene némeíhíjcyádú Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Eríi hajchi. ²⁴ Áánetúhjáa Eríi Matáa hajchi. Áánetúhjáa Matáa Revíi hajchi. Áánetúhjáa Revíi Méeki hajchi. Áánetúhjáa Méeki Jáána hajchi. Áánetúhjáa Jáána tsijpi Jotséé hajchi. ²⁵ Áánetúhjáa Jotséé Matatía hajchi. Áánetúhjáa Matatía Amóó hajchi. Áánetúhjáa Amóó Naóó hajchi. Áánetúhjáa Naóó Éerí hajchi. Áánetúhjáa Éerí Nagái hajchi. ²⁶ Áánetúhjáa Nagái Máa hajchi. Áánetúhjáa Máa tsijpi Matatía hajchi. Áánetúhjáa Matatía Tsemeíi hajchi. Áánetúhjáa Tsemeíi Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jodáa hajchi. ²⁷ Áánetúhjáa Jodáa Joanáa hajchi. Áánetúhjáa Joanáa Réetsá hajchi. Áánetúhjáa Réetsa Tsorobabée hajchi. Áánetúhjáa Tsorobabée Tsaratiée hajchi. Áánetúhjáa Tsaratiée Néerí hajchi. ²⁸ Áánetúhjáa Néerí Méeki hajchi. Áánetúhjáa Méeki Áadí hajchi. Áánetúhjáa Áádi Cotsáa hajchi. Áánetúhjáa Cotsáa Emodáa hajchi. Áánetúhjáa Emodáa Ééré hajchi. ²⁹ Áánetúhjáa Éére Jotsoée hajchi. Áánetúhjáa Jotsoée Erietsée hajchi. Áánetúhjáa Erietsée Joríi hajchi. Áánetúhjáa Joríi Matáa hajchi. Áánetúhjáa Matáa Revíi hajchi. ³⁰ Áánetúhjáa Revíi Tsimeóó hajchi. Áánetúhjáa Tsimeóó Jodáa hajchi. Áánetúhjáa Jodáa Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jonáa hajchi. Áánetúhjáa Jonáa Eriakíi hajchi. ³¹ Áánetúhjáa Eriakíi Meréa hajchi. Áánetúhjáa Meréa Maináa hajchi. Áánetúhjáa Maináa Matatá hajchi. Áánetúhjáa Matatá Natáa hajchi. ³² Áánetúhjáa Natáa Dabíi hajchi. Áánetúhjáa Dabíi Itsaíi hajchi. Áánetúhjáa Itsaíi Obée hajchi. Áánetúhjáa Obée Bóó hajchi. Áánetúhjáa Bóó Tsamóó hajchi. Áánetúhjáa Tsamóó Naatsóó hajchi. ³³ Áánetúhjáa Naatsóó Aminadáa hajchi. Áánetúhjáa Aminadáa Aráa hajchi. Áánetúhjáa Aráa Ejróó hajchi. Áánetúhjáa Ejróó Páaré hajchi. Áánetúhjáa Páaré Jodáa hajchi. ³⁴ Áánetúhjáa Jodáa Jacóóbó hajchi. Áánetúhjáa Jacóóbó Itsáa hajchi. Áánetúhjáa Itsáa Aavaráa hajchi. Áánetúhjáa Aavaráa Tarée hajchi. Áánetúhjáa Tarée Nacóó hajchi. ³⁵ Áánetúhjáa Nacóó Tseróó hajchi. Áánetúhjáa Tseróó Ragáo hajchi. Áánetúhjáa Ragáo Peréeké hajchi. Áánetúhjáa Peréeké Hebéé hajchi. Áánetúhjáa Hebéé Tsáará hajchi. ³⁶ Áánetúhjáa Tsáara Caináa hajchi. Áánetúhjáa Caináa Apatsáa hajchi. Áánetúhjáa Apatsáa Tsée hajchi. Áánetúhjáa Tsée Noée hajchi. Áánetúhjáa Noée Ramée hajchi. ³⁷ Áánetúhjáa Ramée Matotsarée hajchi. Áánetúhjáa

Matotsarée Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Jarée hajchi. Áánetúhjáa Jarée Mararée hajchi. Áánetúhjáa Mararée Caináa hajchi. ³⁸ Áánetúhjáa Caináa Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Tséeté hajchi. Áánetúhjáa Tséete Adáa hajchi. Aabéhjáa diibye Adáake Píivyéébe ípívyéjtsó tujkénú ííñúbatúre.

4

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne (Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

¹ Aanéhjáa Jetsóo pañe Píivyéébé Apíichó íjcyaaabe Joodáatu óomííbyeke téenere tsajtyé íñéubá píivyéetúné ííñújivu. ² Áhullévúhjáa Naavéné mávárijchó dííbyeke. Áijyúhjáa 40 coojívájucó májchótuube téhulle íjcyaaabe ajyábáavatéhi. ³ Áábekéhjáa diibye Naavéné néehíi:

–Bo ímiáané Píivyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áánéllihyéhjáa Jetsóo néé dííbyeke:

–Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apáañéré majchó tájpi meíjcyatúne.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóo néené boonétú dííbyeke tsajtyéébé cámeháuvu. Átsihdyúhjáa úújétsoobe páneere ííñújí avyéjuvu. ⁶⁻⁷ Áánemáhjáa neebe dííbyeke:

–Íñe páneevúre uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchííjyu. Muurá tahñe páneere íñe imíwu nééne íhtsútunéhjí íjcyane. Áánevu muurá o ímíllémeke ó ájcúiyáhi.

⁸ Áánéllihyéhjáa idyé neebe Jetsóo dííbyeke:

–Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváábeke méíícúvéiyáhi.”

⁹ Ááne boonétúhjáa idyé dííbyeke tsajtyéébé Jerotsaréevu. Áánemáhjáa duurúvájá hallúvú cáámevu itsajtyéébeke neébe:

–Áyu cána ímiáané Píivyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsiñíívyé baavújuco. ¹⁰⁻¹¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píivyéébe wálloó níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme íñá uke ipájtyétuki. Aabe tsá íñéúbatú u wápújúúvéityúne.

¹² Ehdúhjáa Naavéné Jetsóoke néénéllii neébe:

–Téhdure muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá Máavyéjuube Píivyéébeke memávárijchóityúne.”

¹³ Aanéhjáa tsiíñe imávárijchóiyóné ipíivyetéjúcóótúnéllii ílluréjuco dibye íhvétsoíñúné dííbyeke.

Jetsóo úwáábótujkénúné Gariréa ííñújí múnáadítyu (Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ Átsihdyúhjáa óomiibye Jetsóo Gariréa ííñújivu Píivyéébé Apíichó dííbyé pañe íjcyaaabe. Áijyúhjáa dibye méénúné uubállé tsújaavé páneere téené ííñújiri.

¹⁵ Aabéhjáa téené ííñújiri íjcyané pihcyáávejááneri úwááboobéré péhíjcyáábeke duurúvahíjcyáme.

Jetsóo Natsaréri úwaabóne (Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶⁻¹⁷ Átsihdyúhjáa peebe Natsaréevu ípyéé ipíivyécoomívu. Aabéhjáa imyéénuhíjcyádú wáyeeévejcóójí pihcyáávéjá pañévú eevé Píivyéébé ihjyú

uubálle múnáajpi Itsaiaúvú waajácúhaamívú ditye ájcuháámi. Íllúhjáa dibye éévetsí neéhií:

¹⁸ Píívyéébé Apííchó óoma ijcyáhi. Aabe oke picyóó ímiájíjtó wáájácútúmeke o úúbálleki. Muurá ídátsó ícyahíjcyámé ímítyúnéhjí pañe éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu ícubáhrajte. Áánetu diityéké ó ijchívyétsoóhi.

¹⁹ Áámeke ó úúbálleé Píívyéébe diityémá ditye pájtyetéiñe méénune.

²⁰ Ehdúhjáa nétsii íéévéne boone téhaamívú tééjá wákimyéi múnáájpikye íajcúne ácuúveébe. Áábedívúhjáa pámeere tééjá pañe íjcyame ullévenúhi.

²¹ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ehdúu Píívyéébe íwaajácúháámitu neéne éévé tsúúca úújetéhi. Aane muurá tsúúca ámuha mélleebó o éévene.

²² Ehdúhjáa Jetsóó diityéké neéne pámeere ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áánu Jotséé hajchi íjcyatúne?

²³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Behtyu ámuha oke méneéhi: “Taabóóbé u íjcyaaabe bo uure tááboméj.” Ehdú muurá ámuha méneé íllu ámuha oke menéeyóne: “Capenaóó cóómiyí méénúráityúronéhjí u méénuhíjcyádú cána meenu ícyoomíyí awáá úpée u píívyécóómiyi.”

²⁴ Átsihdyúhjáa tsiíñe neébe:

—Cáhawáá ímiááneturé ámúhake o neékií: Tsá muurá cáábyekéikyé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítúyú íiñújí múnáa ávyejúúlléityuróne.

²⁵ Muuráhjáa íjraéémú pañe mítyame pííbájjyujte walléémú íjcyará Eriaúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyácoóca. Téjjyúu ájyaba tééne íiñújiri 3 pijcyábáj pñnévú daari íjcyánaáaca. ²⁶ Áronáacáa tsá Píívyéébe wállóotú Eriaúvuke diityé éllevu dibyee diityéké neéne ditye lléebóityuróné iwáájácúnema. Áánemáa wállóobe Tsidóó íiñújiri íjcyacóómí Tsarétari íjcyané píibájjyulle éllevéré díbyeke. ²⁷ Téhdurée íjcyámé mítyame íjpi chajááveri chémeme Eritséóúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyájjyú. Árómedítúyú tsá tsáápíuba bóhítsámeityúne. Apáábyerée Tsíriá íiñújí múnáajpi Naamáa bóhítsámeí Eritséodívú ípyée icyáhcujsódújuco íjcyáabe.

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó neénetu cayóbáavatémé pámeere pihcyáávájá pañe íjcyame. ²⁹ Áánemáhjáa díbyeke íjchívyetsómé técoomi íjcyané caméhbáutu díbyeke iwááóroki. ³⁰ Áronáacáhjáa mújjyúrá péjúcoóbe.

*Tsáapí pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mc 1.21-28)*

³¹ Aabéhjáa péé Gariréa íiñújiri íjcyacóómí Capenaóovu. Átsíi múnáakéhjáa úwááboobe wáyeévejcóóji. ³² Aaméhjáa ullévenúhijcyá muhdícyánéjcurí tújkévewu dibye úwáábóneri.

³³ Ájjyúhjáa íjcyaaabe tsaapi tétsihyi pihcyáávájá pañe naavéné ípañe íjcyáabe.

³⁴ Aabéhjáa kéévánécoba neéhií:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyáabej! ¿Íveekí múúhake ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhake ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

³⁵ Ehdúhjáa naavéné díbyé pañétú íhjuvánéllii Jetsóó neé díbyeke:

—¡Cúúvéhulléré díicya! ¡Díjchivye áadí pañétu!

Ahdújucóhjáa dibye íjchivyéné diityéj pñnévú íjcaáyóóbedítúyú díbyeke tútávájtsótuubére. ³⁶ Ááneríhjáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca múhdutú díbye néhdújuco naavémú íchívyehíjcyáné tsaaté pañétu?

³⁷ Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyáné uubállé tsújaavé pámeere téené iññúji múnáadívu.

Péedoró báábeke Jetsóó bóhíitsóne

(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

³⁸ Aanéhjáa pihcyáávéjá pañétú íjchivyédú Jetsóó péé ímamyémuma Tsimóo jávu. Áanáacáhjáa dííbyé baabe áíívyeri chéménéllii dííbyeke néeme díbye íbóhíitsoki. ³⁹ Ahdújucóhjáa díbye teene cheme úhbánetu díílleke tene pájtyene. Aalléhjáa íbóhííne díityéké májchotsóhi.

Mítýameke Jetsóó bóhíitsóne

(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

⁴⁰ Áijyúhjáa meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé páhduváré néene chémeri chéméméhjike dííbye éllevu. Áámekéhjáa idyócárájcóneri bóhíitsohíjcyaaábe.

⁴¹ Aanéhjáa tsaaté pañétú díbye naavémuke íjchívyetsómé nehíjcyáhi:

—Uu muurá Píívyéébé Hajchi.

Waajácúméhjáa ímiááné díibyéjuco Pájtyetétsoobe díbye íjcyane. Áámekéhjáa neebe tsiíne díyte tehdu íhijyuvájúcóótuki.

Jetsóó úwaabóné pahúllevaré Gariréa iññúji pañe

(Mc 1.35-39)

⁴² Aanéhjáa tsítsíívevu Jetsóó péé técoomítyú tsiéllevu múubará íjcyátúhullévu. Áronáacáhjáa míamúnaa néhcoméré péeme úújeté dííbyedívu. Aaméhjáa wájyurá dííbyeke díbyeí ipyéétu díityédítyu. ⁴³ Áronáacáhjáa neebe díityéke:

—Áronáa ó imíllé téhdure tsícyoomíji múnáake o úúballéné Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju. Muuráhjáa téénéllii Píívyéébe oke wallóohíí.

⁴⁴ Ahdújucóhjáa díbye úwááboobéré péhijcyáné Gariréa iññújiri pihcyáávejááné pañe.

5

Mítýane amómeke díyte újcune

(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

¹ Tsájyúhjáa Jetsóó Genetsarée unéú úníuri íjcyánáa mítýane míamúnaa dííbyedívú píhcyaaavé Píívyéébé uwááboju ílléébúacunúné ímíllénema.

² Áanáacáhjáa ájtyúmíibe míneecu íevemíícú tééú úníuri cátsuhjúacunúmíícú témíícú aabájajtéhjáa ítsínúcoohóné iññjtyu íjchívyéné boonémíícú.

³⁻⁴ Aanéhjáa Tsimóo éhmí pañévú iúcaávéne neebe díyte áyánéwu dííbyeke píínééhívú icyátújcaáyoki. Aabéhjáa téémí pañétú díityéké iúwáábótsihdyu nées Tsimóoke:

—Áyu cána ílluréjuco ípañétsíí métsínúútej.

⁵ Áanélliihyéhjáa Tsimóo nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ávyetáne pécóhahjchótá muha metsínuurómé tsá meújcutú tsáapíúbake. Áronáa ihdyu u néénéllii tsiíne muha métsínúúhi.

⁶ Ahdújucóhjáa tsínuume mítýane újcune amómeke. Ávyetáhjáa tsínucóohó ílluréjuco móhtobáné díityé padúúcuri. ⁷ Áanélliihyéhjáa íhyójtíneri bómihcómé íñahbéjté íhdyúémiri íjcyámeke díyte ípíáábotéki. Ahdújucóhjáa péemema díyte íjchívyetsóne. Aanéhjáa ávyeta íhmínéécú buúúvetu.

⁸ Ááneríhjáa diibye Tsimóo Pééodoro iúllévenúne Jetsóo lliñéwú imímóúúvéne néehíi:

—Ávyéjuubej, ímítyuube o íjcyaaabe tsá díúníuri o íjcyáítyuróne.

⁹ Ehdúhjáa neebe ávyetá mityané amómeke iújcúneri iúllévenúnema.

¹⁰ Téhduréhjáa íñahbéjtétsí Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi ullévenú téeneri. Áronáacáhjáa Jetsóo néé Tsimóoke:

—Tsájúréévedíñe. Muurá íñe amómé lliñája múnáajpi u ícyahíjcyaaabe icyoocátú míamúnáakéréjuco Píívyéébe icyánejcúvú u íbúwáávétsoíñe.

¹¹ Áánélliihyéhjáa icyátsúúvétsihvúré páneere íhvéjtsóne Jetsóomáyéjuco ditye pééneé.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóo bóhítsóne

(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Aabéhjáa Jetsóo tsácoomíyí íjcyánáa tsaapi íjpi chájááveebe tsáábe dííbyeke íajtyúmhíbe lliñéwú imímóúúvéne néehíi:

—Ávyéjuubej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhítsóne?

¹³ Áánélliihyéhjáa Jetsóo dííbyeke dócárájcoobéré néehíi:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsúúca bóhíibe. ¹⁴ Áábekéhjáa boíjcyuube dibye muuca iúúbállétu muhdú íbóhíne. Neebéhjáa dííbyeke:

Tsapéhdúré llúúváábe éllevu péene dííbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moítséúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúveé téenetu míamúnáa iwáájacu u bóhíjucóone.

¹⁵ Ehdúhjáa dibye néerónáa tsúúca pámeere téené uubállé waajácúhi. Áánélliihyéhjáa mítyane míamúnáa píhcyáávehíjcyá dííbyé uwáábovu dibye diityéké íbóhíitso ditye chéménéhjitú. ¹⁶ Áronáacáhjáa diityédítýú múha íjcyátúhulléwú péhíjcyaaabe Píívyéébema íihjýúvaki.

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóo bóhítsóne

(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Aabéhjáa Jetsóo tsájyju úwáábohíjcyánáa íjcyámé tétsihyi paritséómuma taúhbájú uwáábojte Gariréaa, Jodéaa, íjcyané íñújícútu pahúllevátú tsáámeé. Áhduréhjáa íjcyámé tsaate Jerotsaréetu tsáámeé. Aaméhjáa íiténáa Jetsóo Píívyéébe íhnáhoori bóhíitsohíjcyá chéméméhjike. ¹⁸ Áanáacáhjáa tsaate tsivá ííbotári íjpi vááúmeityúúbeke. Áábekéhjáa imíllerómé Jetsóo tsájá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyene. ¹⁹ Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú múhdutú iúcaávéiyóné mítyane míamúnáa íjcyanéllíhye. Áánélliihyéhjáa cáamevu íñéríívyéne dííbyé tújkévetu idyóhejúróhéjutu niityétsómé dííbyeke míamúnááj píínévu. ²⁰ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóo dííbyeke:

—Muúbej, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díímítyú ó ábájívéhi.

²¹ Ehdúhjáa Jetsóo néene taúhbájú uwáábojtémá paritséómú illéébone néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íveekí ímityúné ihjýúvá Píívyéébe ímí íjtsúcunúnejíivari? Tsá muurá míamúnáa ímítyuháñe mewáágóóítyuróne. Apáábyéré ihdyu Píívyéébe píivyeté teene iwáágoóne.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíñe Jetsóo iwáájácúne néé diityéke.

—¿Aca íveekí ehdu ámuha méjtsámeíhi? ²³ Áánerá ó píivyeté míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímítyuháñe diityémá o ímíbajchóne. Áánéllii ó píivyeté

áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítýú úúma ó ímíbajchóhi.” Áhdure ó píivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.” ²⁴ Ahdícyane cáhawáá óví ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúhjáa íñéene diibye íjpi vááúmeítýúúbeke neébe:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjýávu.

²⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé diityéj píinétú íjyócuúvéne péjúcoobe ihjýávú Píivyéébeke dúúrúvaabére. ²⁶ Ááneríhjáa pámeere tétsihyi íjcyame iúllévenúne téhdure duurúvá Píivyéébeke. Aaméhjáa itsájúréevéne nééhií:

—¿Aca muhdú aabye meke ullévenútsóhi?

Revíkye Jetsóó újcune
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Átsihdyúhjáa péébe Jetsóó ájtyúmité Revíkye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike iáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúúbeke. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávye.

²⁸ Ahdújucóhjáa dibye páneere imyéénuhíjcyáné íhvéjtsóne dííbyemáyéjuco pééneé.

²⁹ Aabéhjáa Jetsóoma wáñehjívaté ihjýávu. Áánevéhjáa dibye míñutsómé mítyame tsáá tsijtye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa tsíjtyehjí íjcyá tétsihyi diityéma. ³⁰ Áánéllihyéhjáa paritséómú taúhbájú uwáábojtémá néé dííbyé mamyémuke:

—¿Aca íveekí ámuha ménahbévá aatye ímíáámemájíívari?

³¹ Áánéllihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Tsá muurá taabóóbé bóhíime tsaímíyé néémeke táábotúne. Muurá ihdyu chémémekéré tááboóbe. ³² Ahdícyane tsáháa ímíááme wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ímítýúme wáábyú o tsáá diityéké o ímíbáávýetso Píivyéébé icyánejcúvuréjuco ditye ííbúwááveki.

Jetsóó mamyémú majcho áwatyúne
(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi nééme dííbyeke:

—¿Aca íveekí Jóáá mamyémuu, paritséómú mamyémuu, íjcyame tsáijyu majcho áwahíjcyá Píivyéébema íihjýúvácoóca? Árónáa muurá díimamyémú tsá tehdu méénuhíjcyatúne.

³⁴ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca tsaatétsí táábávájcatsíñé wañéhjívu tsáámeke ámuha majchótú mááwáchóiyáhi? Ehdu nééne támamyémú tsá majcho áwáítýuró diityémá o íjcyáné hajchóta. ³⁵ Muurá ihdyu íjcyáíñé diityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óví muhdú íñéhajchíí awámye.

³⁶ Ehdúhjáa íñéené boone diityéké úwááboobe nééhií:

—Tsá muurá tene ímítýú béhbátu tsúúcáaja wájyamu mepájaabóne. Muurá íllure éhnííñevu táváajcároba. ³⁷ Áhdure tsá tene ímítýú béjpacyo bíínojpácýo mepícyoone tsúúcáau mííhéneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpacyo iúhtsaráúúvéneri táváajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíínojpácýoo, cahpáyuu, íjcyane. ³⁸ Áánéllíi béjpacyo mépañénú bééú pañévúre. ³⁹ Muurá tsúúcáajpácýóré iádone ímillémé tsá adóítýuró béjpacyo bíínojpácýo tsúúcáajpácýóré ímí diityédívú néénéllíihye. Ehdúhjáa neebe Jetsóó dityéke.

6

Wáyeéévejcóójí Jetsóó mamýmú majcho újcune
(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

¹ Aabéhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójí ímamyémuma úmihéj pñétú pájtyénáa bajtsóháñetu ujcúmé imájchoki. ² Aanéhjáa paritséómú ííténe nées diityéke:

—¿Aca íveekí ehdu ámuha mémeenú íjcyooji wáyeéévejcóójí meméénúityuróne?

³ Áanéllihyéhjáa Jetsóó nées diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáávaténéllii íñahbéjtema Dabíiúvú témené méenune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne?

⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne imájchóítyuróné Píívyéébé ícúvé páaa majchómé apáámyéré llúúvájte máchohíjcyáne.

⁵ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébé wáabyuta téhdure téjcooji wáyeéévejcóójí.

Tsáapi hójtsí Jetsóó ímíjpyetésoone
(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Tsáijyúhjáa téenere wáyeéévejcóójí pihcyáávéjá pañévú Jetsóó úwaabóhi. Áanáacáhjáa tsaapi tsánejcúehójtsí íhyójtsi múhdurá néesbe tétsihyi.

⁷ Áanéllihyéhjáa taúhbájú uwáábojtémá paritséómú Jetsóodívuré íítehíjcyá dííbyeke téjcooji díbye bóhítsóhajchíi téenej téeveri ímítyuube díbye íjcyane íñééroki. ⁸ Ehdúhjáa ditye íjtsámeíñe iwáájácúne Jetsóó nées díbye múhdurá íhyójtsi néesbeke:

—Muúbej, cána dichaj.

Ahdújucóhjáa díbye péene dííbye éllevu. ⁹ Áábedítyúhjáa neebe diityéke:

—Ámúhake ó dílló tsane: ¿Aca tsá íjcyooji wáyeéévejcóójí mepíáábóítyuró tsaatéké tsíeméné pájtyémeke, mityá méíhvéjtsóiyá ditye ídsííívekij?

¹⁰ Ehdúhjáa íñéene diityéké ííteebéré nées dííbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsííj.

Ahdújucóhjáa díbye cujúúvénemáyé téhojtsí ímíjpyeténe. ¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó méenune dííbyeke múnáátsohíjcyámé ííténe ávyetá íhnáhó cayóbaávatéhi. Áánemáhjáa pítyácójcatsímyé muhdú dííbyeke imyéénuíñe.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki
(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Téijyúhjáa Jetsóó cámeéhbaúvú péébe Píívyéébema ihjyúvápéjcovéhi.

¹³ Áané tsítsíívevúhjáa pihjyúcuube dííbyema péhíjcyámeke. Áamedítyúhjáa újcuube 12-meváké páñétúejte ímamyémú íjcyame úwááboméré péhíjcyáímyeke.

¹⁴⁻¹⁶ Aaméhjáa ílluúme: Tsimóóhjáa íjcyáábeke téhdure Péédoródívú díbye méménuúbee, íñahbe Aderéee, Jacóóboo, Jóáaá, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, tsijpi Jacóóbó Apéó hajchii, cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, tsijpi Jóóda Ijcarióóté bóónétúhjáa dííbyedívú méenútsóííbyee, éhdume.

Jetsóó mítyámeke úwaabóne
(Mt 4.23-25)

¹⁷ Aaméhjáa teene cámeéhbaútu tsááme wajtsí ítyujkévétsihvu. Áijyúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóó uwáábó illéébúacunú tsáácunú pahúllevátú teene Jodéa íñújítu Jerotsarétuu, Tíírótuú, Tsidóotuu, íjcyane. Aaméhjáa

tsivá chéméméhjike dibye ibóhíitsoki. ¹⁸ Áamedítýúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dibye wáágóóné boone tsaímíyējuco ditye ícyahíjcyáne. ¹⁹ Pamévárehjáa chéméméhjí imíllehíjcyará dííbyeke idyómajcóné tsaatéhjáa dííbyeke idyómájcóneríyé bóhíhíjcyáné íájtyúmínéllíihye.

Muhdú nééné míamúnaa ímí íjcyane
(Mt 5.1-12)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuke ííténe néehíí:

—Maímijyu ihdyu ámuha idáátsóméhjíúvú menééme meíjcyanej. Muurá tehdu néémé wáábyuta Píívyéébé avyēju.

²¹ Maímijyu ámuha meíjcyane dibye ímillédú ámuha meíjcyáíyóneri met-súúrameíhijcyáme. Muurá ámuhákye píááboobe tehdu ámuha meíjcyaki. Maímijyu ámuha meíjcyane kímóhcó nénehjí ámuhákye pátyehíjcyáme. Píívyéébe muurá ámuhákye ímíjyúúvetsóhi.

²² Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeéjté ámuha meíjcyáné déjúcotu oke cáhcújtsotúmé ámuhákye tsarílléhi. Aame tsá ámuhákye lléébóityúne. Ámuhákye átérééjtédí idíllóne nehníwu ihjyúvahíjcyáímyé ámuhádítyu. Árome ihdyu maímijyu ámuha meíjcyanej. ²³ Muuráhjáa téhdure éíjyúúvú díityé íhdé múnááúvú Píívyéébé íhjúu uubálle múnáadi ícúbáhráhíjcyáhi. Áhdu ámuhákye ditye dáriívéroné pañe óvíi ámuha íllure méimíjyúúhií. Muurá ámuha meícúbáhrámeíñe áhdó íñé ímíjyáú Píívyéébe ámuhákye pícyoóhi.

²⁴ Áánetu ihdyu íhtsutúmé ehnéva múnáa tééneríyé tsúúrameíhíjcyámeke máídáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá tééneri ditye ímíjyúúveróné níjkévaá díityéma.

²⁵ Ehdu íñé ímíjyáú panévaturé ícyahíjcyámeke máídáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá ídátsó díityémá níjkévaíñé íñé ímíjyáú ditye ícyahíjcyaróne. Muurá ímíjyuuuri íjcyarómema níjkévaíñé kímóóvevúréjuco.

²⁶ Áhdure ditye ávyejúúllehíjcyámeke máídáátsoju tene pájtyeíñej. Ehdúu muurá díityé íhdé múnááúvú iíye Píívyéébé íhjúu uubálle múnáadi díllómeímyeke tsaate ávyéjútsohíjcyáhi.

Meke múnáájtsórómeke mewájyune Jetsóó úwaabóne
(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Áhdícyane ámuha oke melléébúacunúmeke o néé ámuha mewájyune ámuhákye múnáájtsórómeke. Áhdure ámuhákye tsaríllérómeke múu píaabóhi. ²⁸ Téhdure múu ámuhádítyú ímityúné íhjúúvárómema tsaímíyé íhjúúváhi. Téhdure ámuhákye áábóhíjcyarómé hallúvú múu táúmeí píáábó Píívyéébeke. ²⁹ Áhdure tsaate ámuhákye méénúhajchíí tsá múu píámeítyúne. Téhdure ámuhá wajyámú díívane ditye ámuhádítyú újcúhajchíí múu íhvejtsó tsíijya ditye itsájtyeki. ³⁰ Áhdure ámuhákye tsíeméné táúmeímyeke múu ajcúhi. Áhdure tsaate ámuhá éhné náníhajchíí tsá múu díllotúne. ³¹ Áhdure pamévamáyé ámuha ímí meíjcyane méimílléhajchíí múu ícyánéjcutu ímíááméré íjcyáhi.

³² Muurá ámuhákye wájyúmekéré ámuha mewájyúhajchíí tsá ímíá wájyú tene íjcyatúne. Muurá ímityúné míamúnaa íjcyarómé téhdure díityéké wájyúmemáyé wájyújcatsíhi. ³³ Téhdure ámuháma ímíáámé íjcyámemáyé ámuha ímíáámé meíjcyáhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tehdu meenúhi. ³⁴ Áhdure ámuhákye tsíeménevu ajcúmekéré tééne cápayóóvére ámuha maájcúhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tsaatéké

tsíeménevu ajcú ditye ipíámeíkiye. Ahdu tsá múu néétune. ³⁵ Ámúhakyé múu néhníllérómeke iwájyúne panévatúré ditye píhtónéhjitu píaabó ditye ámúhakyé píámeítyúrónááca. Ehdu ámuha mepíáábóhájchíi íhtsútuube Píívyéébej tsíimé ámuha meíjcyame íné imíjyaú méíjcyaaáhi. Muurá Píívyéébe ímityúmé íjcyárómeke ídaatsólléne píáábohíjcyáhi. ³⁶ Ahdícyane óvíi ámuha pamévakéré meídaatsólléne mepíáábohíjcyá Méécááni Píívyéébe méénuhíjcyádu.

Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhjúváiityuróne
(Mt 7.1-5)

³⁷ Tsá múu íhjúvátú tsijtye múhdurá néémedi Píívyéébe ámúhakyé íñéétu téhdure ímityúmé ámuha meíjcyane. Tsá múu tsíjtyedi ícúbáhratú Píívyéébe ámúhadi ícúbáhrátuki. Téhdure ámúhakyé ímityúné tsaate méénuróné múu íhvejtsó íná díityéké méénutúmeré téhdure Píívyéébe ámúhakyé íná imyéénútuki. ³⁸ Múu píaabó múhdurá néérómeke téhdure Píívyéébe ámúhakyé ipíááboki. Muurá ímiáámeke píááboóbe. Aabe muurá ámuha muhdú tsíjtyeke mepíáábohíjcyádúré ámúhakyé píááboóhi.

³⁹ Téhduréhjáa tsííne Jetsóó úwááboobe néehíi:

—¿Aca tsaapi hállúvátuube tsijpi téhdure néébeke tsajtyéiyá tsiéllévu? ¿Aca tsá tsamútsíyé áákityéítyuró wáhyéju dííváné pañévu? ⁴⁰ Tsá muurá tsaapi mamye dííbyeke úwáábohíjcyáábé ehnííñevu wáájacutúne. Muurá ihdyu páneeréi iníjkévacooca botsíi díbye wáájacúdú wáájacuúbe.

⁴¹ ¿Aca íveekí ámuha méijyáacunúhíjcyá ámúhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájacúmeityúme? ⁴² Muurá úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámúhakyé mebóhdo eene wááhyene ámúhá hálluúúné pañe íjcyane.” ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméi eene úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha maájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdííváné ímityúwu méénúneri íjyáacunútú tsáijyu múu ehnííñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmeí muhdíívamé meíjcyane
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Tsá muurá oove néévahíjcyáné uméhé nééváiityuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyáné uméhé tsá múijyú nééváiityuró oove íjcyane. ⁴⁴ Muurá íñéévatúré méwaajácú uméhéené kéeméhéhjí íjcyane. Tsá muurá múijyú tsúhjívahe nééváiityuró híigoó. Áhdure tsá múijyú wacyónejke nééváiityuró baáco. ⁴⁵ Ahdu íívane muurá ímiáámé ííbúwá pañe ímiá íjtsaméi íjcyanéjuco ditye íhjúváne. Áánetu ímityúmé íhjúvává ííbúwá pañe ímityúné íjtsaméi íjcyanéjuco. Muurá muhdú ííbúúúné íjtsaméi íjcyadújuco ditye íhjúváne.

Míityétsi ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Íveekí ámuha oke Ávyéjúúbedi médíllóhíjcyá ámúhakyé o nééne ámuha melléébóne tehdu meíjcyámejívári? ⁴⁷ Cáhawáá ámúhakyé o úúballe muhdú tahñéjté oke lléébome íjcyane. ⁴⁸ Muurá tsaapi ánúmeíbyé cóhpéj nétsihdyu ávyéta páñe itséhdíhyejújiri íapíhájúné wáduhcúhi. Aaja tsá nújpbabya

wááóityuro ávyéta cóhpé teja méénúmeíñéllíhye. Ehdu muurá tahñéjté oke llééboome ijcyáhi. ⁴⁹ Áanetu o nééne cáhcújtsotúmé ijcyá éhne múúne tsaapi ímíñeúvú ihjyá apíhajcúné wádúhcútuja dííbyedívú nújpbabya wááóné boone díbye ídátsó íjcyadu.

7

Tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáájpike Jetsóó bóhütsóne (Mt 8.5-13)

¹ Ehdúhjáa míamúnáama Jetsóó íhjuvátshdyu péé ímamyémuma Capenaóovu. ² Ácoomíyhjyáa romáánómú tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáajpi díbye wájyu néébe ávyeta chémeebe dsíjiveríjyuco. ³ Áanáacáhjáa diibye íavyéjuube tsúuca waajácú Jetsóó técoomíyí íjcyane. Áanéllíhyéhjáa tsaatéké túkevétsojtédítýú wálloobe dííbye éllevu díbye íbóhíitso íúnú múnáájpiíkye. ⁴ Ahdújucóhjáa ditye ipyééne nééte:

Ímiáábé diibye tsodáhómú avyéjuube. Áábeke íhya ihdyu tehdújuco u píááboíñe. ⁵ Muurá ímí meke wájyuube íjraéémú meíjcyámeke. Muuráhjáa díbye nééjuri mépihcyááveja méénúmeíhi.

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllí Jetsóó péé diityémá téhullévu. Aaméhjáa pííhíjucóónáa tsiíñe tsodáhómú avyéjuube wallóó tsíjtyekéréjuco íñahbévajtédítýú ditye íñééte dííbyeke:

—Ávyéjuubej, tsáhaváne ávyeta dííbye jávú u úújetéityú ídátsó díbye néénéllíhye. ⁷ Téénéllíhyévané tsá díbye páñetu úúma íhjuvatétúne. Áanéllíhyévané ihdyu íchihdyuré ú neé dííbyé únú múnáajpi íbóhíiki. ⁸ Muurévá téhdure tsíjtye íavyéjute dííbyeke nééne méénuhíjcyáabe. Áhdurévá ítsodáhómuke díbye táuhbánéjuco ditye méénuhíjcyáne. Téhdurévá íúnú múnáajpi díbye néhdújuco méénuhíjcyáne.

⁹ Ehdúhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube nééne ditye úúbálléneri Jetsóó ullévenúhi. Áánemáhjáa pámeekéré tétsihyí íjcyámeke ííténe neébe:

—Muurá tamúnaa íjraéémú íjcyáromédítýú tsá tsáápíuba ehdu oke cáhcújtsotú eene romáánómuube íjcyároobe cáhcujtsódu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

¹⁰ Aanéhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube wálloome téhullétú wájtsime ájtyumívá tsúuca diibye íúnú múnáajpi bóhíibeke.

Dsíjívéébeke Jetsóó bóhütsóne

¹¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Naívu péébema tsíjtye mítyame pééhií. ¹² Aaméhjáa técoomívú úújetémé ájtyumí tsáápille pííbájyúllé hajchi apáabyéré íjcyáabe dsíjívéébeke cúúutémeke. ¹³ Áámedíhjyáa Jetsóó ídáátsóvéne díílleke nééhií:

—Kímóóvedíñe.

¹⁴ Ehdúhjáa íñééne teene íítémeho díbye ékééveténéllí teehe íhbumé íjyócuuvéhi. Aabéhjáa néé tééhouvuke:

—Llíhi, dácuúve.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsúuca íacúúvéne ihjuvaabe diityéma. Aanéhjáa Jetsóó tsíjyuke néé dille ítsájtye dííbyeke ihjyávu. ¹⁶ Ááneríhjyáa pámeere tétsihyí íjcyame ítsájurévéne Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

—Ícyooca ihdyu Píívyéébe ihjyú uubáalle múnáajpi íhtsútuube mééma íjcyáhi. Téhduréhjáa néémeé:

—Muurá íñe Píívyéébe píaabó íhñéjteke.

17 Áané uubálléhjáa páneere Jodéa iinúji múnáadi tsújaavéhi. Aanéhjáa téhdure tsííñé iinújine múnna waajácúhi.

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo éllewu wáloomútsi
(Mt 11.2-19)*

18 Ehdúhjáa dibye méenuhíjcyané tsojtsó múnáajpi Jóáake ímamyémú úúballéhi. 19 Áánéllihyéhjáa diityédítýú mítyétsikye wáloobe dityétsí idílloté dííbyeke diibyéjuco éhneváa míamúnáake pájtyetétsoiibye tsááiibye íjcyáhajchíí iwáájácuki, áanetu diibyéjuco íjcyátúhajchíí tsíjpiikyéi ityéhmeki. 20-21 Aamútsíhjáa Jetsóodívú úújeténaa bóhítsóhíjcyaaabe mítyámeke páhduváré néene chémeháñeri chéméméhjike. Naavémúhjáa tsaaté pañe íjcyámeke waagóohíjcyaaabe. Áhduréhjáa hállúvátúméhjike ímípyetétsohíjcyaaabe. Áábekéhjáa neemútsi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa múhtsikye wallóo diéllewu uke muhtsi medílo ¿ava diibyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa íinújívú tsááiibye? ¿Mityá tsáhái diibye u íjcyatúne? 22 Áánéllihyéhjáa Jetsóo néé diityétsikye:

—Wa meóómíñe méuubállé dííbyeke muhdú o úwááboobe méénúráítýúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumíne. Páneere méúúbálleco hállúvátúméhjí hálluvájucóone, úllétúméhjí úlléjucóone, íjpi chájááveméhjí bóhíne, lléébótúméhjí tsúúca lléébone, dsíjívémé tsiíñe bóhíne. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúúca úwáábómeíñe. 23 Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

24 Ehdúhjáa Jetsóo néé Jóáa wállóómútsikye. Aamútsíhjáa óómíñé boone diibye Jóáadityu neébe:

—¿Acáa Jóáa íinéubará píívyétúné iinújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méjtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méjtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébári vaaúmeídyú páhduváré dííbyé íjtsaméí néeneé? 25 ¿A tsáimíyee úcámeíhíjcyaaabe? Muuráhjáa tehdu íjcyámeícyá tsá íhdícyátsihyi dibye íjcyáítýuróne. Muuráhjáa ávyéjuté jaaháñe pañeíyo diíbye. ¿Aané muubá ímiáané diíbye? 26 ¿Mityá Píívyéébe íhyyú uubálle múnáajpí diíbyej? Ímiááné diibyéjuco. Áronáacáa tsíjtyé ehniíñevu diíbye. 27 Dííbyedítýú muurá Píívyéébe waajácúháámitu néeneé:

Ó pícyoo díhde tsáápiikye dibye iúúballe míamúnáake ditye ímíbbáavyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

28 Aane ímiááneturé tsá dííbyedu tsijtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjúéjtédítýú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméí diibye Jóáa ehniíñevu.

29 Ehdúhjáa Jetsóo néenetu ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnáama tsijtye múhdumé Jóáádivu tsójtsótsámeímyé waajácú ímiáábé Píívyéébe íjcyaaabe tehdujuco méénune. 30 Áánetúhjáa paritséomuma taúhbájú uwáábojte Jóáádivu tsótsótsámeítýumé íllure ehdiívallehíjcyá téhdure Píívyéébe diityémá méénúiyóne.

31 Áamekéhjáa Jetsóo néehí:

—¿Aca muutédivú íñe ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsímedivuj.

32 Muurá múúne lláhátsiri íícume úhbácatsíhíjcyádú ámuha páhduváré médáíívémeíhíjcyáhi. Muurá múúne íllu úhbácatsíhíjcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíletú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátýoba májtsí memájtsivárónáa tsá ámuha meímíletú mekímoovéne.” Ehdu múúne

tsiime úhbácatsíhijcyámé ijcyadu muurá ámuúha. ³³ Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa tsá májchópityúne. Áhdurée tsá dibye bíinojpácyó ádohíjcyatúne. Áábedityúu ámuha ménehíjcyá mééíbye ijcyáábé pañe naavéné ijcyánéllii ehdu dibye nééneé. ³⁴ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáájpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdityu ámuha menéhijcyáné oova majchópiwu adópiwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta ijcyáne dsídsí áhdótso múnáa ímityúmé ijcyámedívú o náhbévahíjcyáne. ³⁵ Áronáa muurá Píívyéébeéjté ijcyámedityú bóhówaavéné dibye diityémá méénuhíjcyáne. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséómuma taúhbájú uwáábojtéke.

Jetsóó paritséómúúbema májchone

³⁶ Aanéhjáa tsaapi paritséómúejpi Tsimóó Jetsóoke míñutsó dibye ihjávú dííbyema imájchoki. Áhdújucóhjáa péébema dityétsí májchone. ³⁷ Áanáacáhjáa tsáápile técoomíyí ímityulle íjcyalle Jetsóó tééjari íjcyane iwáájácúne péé tééjavu imyéwu cúváané pacúúcújpácyoma. ³⁸ Aalléhjáa dííbyé lliíñévu icyánoovéváne tááhií. Aanéhjáa imáátyori dííbyéj tuháacyú ipípajchóné íhñíwacoríyé ipáacyúne boone téjtuhácyú ichóhchóne teene pacúúcújpácyoríyéjuco dille múrijchóne. ³⁹ Ehdúhjáa dille Jetsóoke méénune diibye eenéé dííbyeke ihjávú tsájtyeebe ííténe íllu íjtsámeíhi: “Muurá ímiáané Píívyéébé ihjýú uubáalle múnáajpi áanu íjcyaca waajácúiyá aalle muhdíívallé íjcyalle dííbyeke ehdu méénune. Muurá ávyeta múhdurá díílle.” ⁴⁰ Ehdúhjáa dibye íjtsámeíñé iwáájácúne Jetsóó néé dííbyeke:

–Tsímo uke ó neé tsane.

Áanéllihyéhjáa neébe:

–Bo ihdyu oke diñe, Ávyéjuúbej.

⁴¹ Áanéllihyéhjáa neébe:

–Tsaatésíhijyáa dsídsi táúmeí tsáápiíkye. Áámútsidítýúhjáa tsaapi ujcú 500-jíva. Áánetúhjáa tsijpi ujcú 50-jíváre. ⁴² Aanéhjáa íáhdóiyóné dityétsí píívyetétúnéllii ílluréjuco dibye íhvejtsóné teene diityétsídi ídááatsóvéne. ¿Aane caabyé diityétsidítýú éhñíñevu dííbyeke wájyune ú íjtsúcunúhi?

⁴³ Áanéllihyéhjáa neebe Tsimóo:

–Íhya diibye eenéhjáa éhñíñevu dsídsike táúmeíbyej.

Áanéllihyéhjáa Jetsóó nééhií:

–Tehdújuco.

⁴⁴ Ehdúhjáa néébere díílleke ííténe néé Tsimóoke:

–Éje, muurá íñe uke o ááhívéváróóbema tsá nújpácyóubaré u pícyootú tájtyúhaacyu o níjtyámeíki. Áánáa muurá íñe áámye oke tájtyúhaacyu imáátyori ipípajchóné paacyú íhñíwacorí. ⁴⁵ Áhdure keená oke u dúúruváné u chóhchone. Áánáa muurá áámye oke idyúúruváné chóhchohíjcyá tájtyúhaacyu.

⁴⁶ Áhdure tsá oke táhñíwau dúúrubájpácyóúbari u múrijchotúne. Áánáa muurá oke múrijcholle pacúúcújpácyori tájtyúhaacyu. ⁴⁷ Aane uke o néé mítyane díílle ímityú íjcyaróné díílle hallurí íjcyájúcootúné mítyane oke iwájyune dille úújétsónéllíihye. Muurá wahdíváné ímityú tsaaté hallurí íjcyane diityédí meídááatsóvéne meíhvéjtsóneri tsá mítyane ditye ímíjyúúvéityuróne. Áánetu ávyetá íhtsútú nééneé ímityú diityé hallurí íjcyaróné diityédí meídááatsóvéne meíhvéjtsóneri muurá mítyane ímíjyuuvéme. Aame meke wajyú mítyane.

⁴⁸ Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe dílleke:

—Ímityúné u méénuhíjcyanéhjí tsáhájucó díhyallúrí íjcyájúcootúne.

⁴⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi tétsihyi tsijtye diibye Tsimóó miñútso múnaa íjcyame nééhií:

—¿Aca muubá aabye íjcyaaabe piivyeté míamúnáadítyú ímityuháñé iwáágoóne?

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsiíñe neebe dílleke:

—Oke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca u pájtyetéllé hallúrí tsáhájucó ñná íjcyatúne. Ahdícyane wa dípye tsaímiyéjucoj.

8

Jetsóoke piáábóné walléemu

¹ Ehdúhjáa imyéénúné boonétú idyé pehíjcyaaabe Jetsóó ímamyémuma tsícyoomíjiri patsíhjívarí íjcyájáhji múnáake iúwáábo muhdú Píívyéébé avyéjú íjcyane. ² Áábekéhjáa téhdure tsaate walléemú nahbénú panévari chémehíjcyámeke dibye bóhiítsóme. Áámemáhjáa Maaría Madaréná díllé pañétúu 7-meváké naavémuke dibye wáágóolle. ³ Téhduréhjáa diityé pañe Heróódé piááboobe Chóótsá taaba Jóáánaá, Tsotsáánaa, íjcyamúpi. Téhduréhjáa íjcyámé tsijtyehji panévatú majchó díívánetu dííbyeke piáábohíjcyáme.

Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju (Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

⁴ Áhduréhjáa mítyane míamúnaa tétsihyi íjcyácoomíjitu Jetsóodívú píhcyáávémeke tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi: ⁵ —Tsaapíhjáa íwajcyóhá tríígoúúhá bájtsóobe íllure wávarajcóhi. Aanéhjáa díbye wávarajcónetu tsáuhji dojco juuváj piínévu. Áuhjíhjáa míamúnaa tádiríhcoíñuhíjcyauhí coomímú méhdojéhi. ⁶ Ááné tsiúhjíhjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhjí ííñeróné chemé tétsii píipátúnéllíihye. ⁷ Ááné tsiúhjíhjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcoúhjí hallúvú tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojco ímíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyene neevá mítyane. Ehdúhjáa iúúballétsihdyu kéévánécoba neebe diityéke:

—Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhjútsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó úwáábó túhútsóhíjcyáne (Mt 13.10-17; Mc 4.10-12)

⁹ Aanéhjáa ímamyémú dílló dííbyeke muhdú nééiyóné ehdu dibye úúballéne. ¹⁰ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:
—Ehdu ó úúballéhíjcyá Píívyéébe ámúhake iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Aane oke cáhcújtsótúmedívú tsá bóhówáávetúne. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá teene lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmitúmeúvúdu.

Tsaapi bájtsónetu úwáabóné Jetsóó bóhówajtsóne (Mt 13.18-23; Mc 4.13-20)

¹¹⁻¹² Aane íllu nééiyóné ehdu ó úwáábohíjcyáhi: Muurá tríígoúuhádú nééne Píívyéébé uwááboju tsaate ímí lléébone diityé íbuúúné pañévú úcáávéiyóné Naavéné dítye ípájtyetétu diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdone. ¹³ Áánetu tsijtye teene uwááboju ílléébone ímí íjtsúcunújúcoorómé páhduváre nééne mávaríjchojúúné íáábucújúcoótúne ílluréjuco téénetu íhveténé ímí icyáhjútsótúnéllíihye.

Aane nééiyóné eene néwayúúnéj p̄nénévúhjáa dójcoúhji. ¹⁴ Áánetu tsijtye uwáábó lléébójúcooromé muhdú ijcyáneriyé itsúúrámehíjcyánéllii teene ábájívehíjcyáhi. Aame mítyane iéhnéváiyóneriyé íjcyame tsá úraavyéjúcootú téené uwááboju illéébójúcooróne. Aane nééiyóné eene tsuhji íjcyátsihvúhjáa dójcoúhji. ¹⁵ Áánetu ijcyámé tsijtye teene uwáábó illéébone ímí tehjújuco íííbúuri íjtsúcunúné tsaímíyé úraavyéme. Aane nééiyóné eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhji.

*Peetétú íjcyáné uwááboju
(Mc 4.21-25)*

¹⁶ Átsihdyúhjáa tsiíñe neebe diityéke:

–Tsá muurá peete mepéétetsóné tsiéménevu maávohjácóityuróne. Tsá cuwááhcyú lliíñévú mepícyóóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu mepícyóó tene iájchúcunú já pañe téénej tééveri meíjcyaki. ¹⁷ Ahdu muurá Píívyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meíjcyane. Muurá páneere tévéneúvú méénúmeíhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúmehíhi.

¹⁸ Ahdícyane ímíñeúvú méíjtsoco íñe ímiá uwááboju ámuha tsúuca mewáájacúne. Muurá teene ímíllémedívú éhnííñevu bóhówajtsóiiyete ditye ímíñeúvú iwáájacúki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóityúne. Muurá áyanéwu ditye wáájácúroné íllure dojtúcúiiyete diityédítyu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

*Jetsóoke tsíju dííbyé nahbémuma újcutéróne
(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)*

¹⁹ Téijyúhjáa dííbyé nahbémuma tsíju wajtsí tétsihvu. Aaméhjáa tsá píívyetétú dííbyedívú iúújeténé mítyane míamúnaa íjcyánéllíihye. ²⁰ Aanéhjáa tsaate dííbyeke néehíi:

–Éhtsíhyi áachi díítsíjuma díñahbémú íjcyame imíllé uke iájtyumíne.

²¹ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

–Muurá téhdure íñe Píívyéébé uwááboju illéébone ímí tehjújuco úraavyémé waháromú, táñahbémú, táñaallému.

*Kíjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)*

²² Tsáijyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

–Métsu mepájtye éhnéjcuéúvu.

Ahdújucóhjáa ditye míñneri pééneé. ²³ Aaméhjáa péhíjcyánáa cúwaábe. Áánacáhjáa kíjyébári mítyane nújpacyo nóhjne úcaavé diityé míñné pañévú ápiíchówu diityéké pámaúcúíñédu. ²⁴ Áánéllíihyéhjáa dííbyeke iákyéjtsóne néémeé:

–¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej! Éje, tsúuca mémájcánuúhi. Áánéllíihyéhjáa iácúúvéne teene kíjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki.

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañéréjuco. ²⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

–¿Aca ihdyu tsáhái eene ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne?

Ehdúhjáa díbye nééneri iúllévenúne néémeé:

–¿Muubáami áanu íjcyáábeke kíjyébama nohji lleéboj?

*Tsáapí pañe naavémú íjcyane
(Mt 8.23-34; Mc 5.1-20)*

²⁶ Aaméhjáa Gariréa ííñújtu pééme úújeté Gadáará ííñújvu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóó íjchívyénáa tsaapi dííbye éllevu tsáá técoomí múnáajpi naavémú ípañe

Íjcyaaábe. Diibyéhjáa íeveebe wájyamúúvátuube ícyahíjcyá níjkyénéj p̄inére.
²⁸ Aabéhjáa Jetsóó lliiñévú imímóúúvéne dííbyeke néé kéévánécoba:

—Jétso Jetsóoj, ¿aca ñná ú imíllé óhdityu íhtsútuube Píívyéébé Hajchi u Íjcyaaábe? Uke o néé óhdi u ícúbáhrátuki.

²⁹ Ehdúhjáa naavéné néé míamúnáájpi pañétú Jetsóoke dibyéhjáa dííbyeke ‘díjchivye áadí pañétu’ néénéllíihye. Ávyetáhjáa tsáijyu meívatétsohíjcyaaabe naavéné dííbyeke. Áábekéhjáa tsaate íhyójtscuma íjtyúhaacyu úwáñehííñeri chíjchuróné távárícyohíjcyaaábe. Áábekéhjáa diibye naavéné úúpíyíñuube pehíjcyá ñnéubará píívyétúné iññújiri. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóó néé naavéneke:

—¿Aca muubá dímyéme?

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tamyémé Píváánéjpi.

Ehdúhjáa neebe mítyame dííbyé pañe íjcyánéllíihye. ³¹ Aaméhjáa díitye naavémú néé Jetsóoke dibye iwáágóótu dítye ícúbáhrámeíyóhullévu. ³²⁻³³ Áijyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri. Áánéllíihyéhjáa naavémú néé Jetsóó iwállo díityéké díityé pañévurējuco. Ahdújucóhjáa dibye wálloome diibye míamúnáájpi pañétú íjchívyéne újcámeíñé méénímú pañévurējuco. Ááneríhjáa úúpíyívyémé téwajútú únéú pañévú cáhpiyubámé májcanúhi.

³⁴ Ááneríhjáa díityé tehmejté íllityéne wáame úúbáalleté técoomí múnáake. Ahduréhjáa técoomítyú kémuéllé íjcyájáhji múnáake úúballéme.

³⁵ Áánéllíihyéhjáa míamúnaa téhullévú péecunú íájtyumí muhdú tene pájtyene. Aaméhjáa úújetémé ájtyumí dííbyeke eené naavémú dííbyé pañétú íjchívyéébeke íwajyamúúnemájucó Íjcyaaabe tsaímíyējuco Jetsóó lliiñe ácuúcunúbeke. Ááneríhjáa íllityéme. ³⁶ Áámekéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame úúbáallepejtsó muhdú tene pájtyene. ³⁷ Ááneríhjáa íllityéne néeme Jetsóoke dibye ípyéé tétsihdyu díityé iññújitu. Ahdújucóhjáa dibye ímamyémuma óómiñe b̄iwánejcúvure. ³⁸ Áábekéhjáa diibye eené dííbyé pañétú naavémú íjchívyeebe néé dííbyema ípyéékí.

³⁹ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Tsáhaá, díhjavúré péene duubállé páneere muhdú Píívyéébe uke bóhítsóne.

Ahdújucóhjáa péébe úúballéné íhcyóomi múnáake páneere muhdú Jetsóó dííbyeke bóhítsóne.

Tsaatépike Jetsóó bóhítsóne
(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó tsíñejcúéuri ímamyémuma iúlléjétsihdyu wájtsííbeke tsaímíyé míamúnaa waatsúcúpejtsó dííbyeke témehíjcyadúme. ⁴¹ Áánáacáhjáa ‘Jáiro’ némeíbyé tsáá tétsihvu pihcyáávéjé avyējuube Íjcyaaábe. Aabéhjáa imímóúúvéne néé Jetsóoke dibye ípyéé dííbye jávú apáálléré ídsi 12 pijcyábá íjcyalle dsíjiveríjyucó íjcyánéllíihye. ⁴² Aanéhjáa téhullévú péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. ⁴³ Áámecóbá pañéhjáa tsáápille péé 12 pijcyábájucó íchémé tujpácýó íhvetépítyúneri ícúbáhrámehíjcyalle. Aalléhjáa íhñénéhjí pírujtsójucóó bañúháñé taabójteke íáhdohíjcyáneri. ⁴⁴ Aalléhjáa idyēju éhnéjcutu Jetsóodívú ípíhívéne dííbyé wajyamú dómajcóhi. Ááne tujkéveríhjáa tsúuca íchémé díílleke íhvetéhi. ⁴⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehí:

—¿Múha ámuha oke médómajcóhi?

Áronáacáhjáa néeme dííbyeke idyómájcotúne. Aanéhjáa Péedorómá tsijtye íñahbéjté nées dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú wahdyuré míamúnaa neétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

⁴⁶ Áanéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ó waajácú tsaate bóhíine íllure oke idyómájcóneri.

⁴⁷ Aanéhjáa Jetsóó wáajacújúcónéllii íllityécunúlléré dííbye líiñévu mímóúúvetéllé pámeere lléébónáa úúballé muhdú néenélii dííbye wajyámú idyómájcóne tsúuca íbóhíine. ⁴⁸ Áanéllihyéhjáa neebe díílleke:

—Árone Wa ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúuca u bóhíine. Ahdícyane wa dípye tsáimiyéjucoj.

⁴⁹ Ehdúhjáa díbye díílleke néenáa tsaate diibye pihcyáávéjá avyéjuube Jáiró jatú tsáame dííbyeke neeváhi:

—Tsúuca dáájuwa dsíjívéhi. Aane ínéllihyécó báñú ú tsájtyeé aabye uwááboóbeke.

⁵⁰ Aanéhjáa Jetsóó illéébóne nées Jáiróke:

—Kímóóvedíñe. Cáhawáá ihdyu Píívyéébeke cahcújtsó dáájuwa úúma íbóhíiki.

⁵¹ Aanéhjáa tsúuca dííbye jávú ditye úújeténáa Jetsóó tsá ímíletú mítyame úcaavéné dííbyema tééjá pañévu. Apáámyeréhjáa Péedoroo, Jóááá, Jacóóboo, diityétsí díílléwúúvúj caanímutsi, éhdume úcaavéné ímílleébe. ⁵² Áanáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame tahíjcyá díílleúvuke. Áámekéhjáa neébe:

—Métahdí dsíjívéllekéjívári. Muurá ihdyu íllure cúwalle.

⁵³ Ehdúhjáa Jetsóó néeneri uuhívatémé dííbyedi tsúuca ímiáané dille dsíjívénéllíhíye. ⁵⁴ Áronáacáhjáa díílleúvú hójtsítu íékéévéne kéévánécoba neébe:

—Wáhaj, dájkyeé.

⁵⁵ Ahdújucóhjáa íbóhíine dille ácuuvéne. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díílleke. ⁵⁶ Ááneríhjáa diityétsí cáanímutsi mítyane úllévenúmútsikye neebe dityétsí muucá iúúballétu teéne.

9

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloóne (Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

¹ Ahduréhjáa tsáijyu Jetsóó pihjyúcú ímamyémú 12-meva íjcyámeke. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpá dííbye mémeri tsaaté pañétú páhduváré néeme naavémuke ditye iwáágóohíjcyaki, chéméméhjike ditye íbóhíitsohíjcyaki.

² Áánemáhjáa wallójucoobe muhdú Píívyéébe avyéjú íjcyane úwáábotémé téhdure chéméméhjike íbóhíitsohíjcyaki. ³ Áámekéhjáa neébe:

—Métsajtyedí ámúhá cuujúii, ámúhá cahpáyuu, ámúhá májchoo, ámúhá dsíidsii, éhdune. Tsájaare ámúhá hallúejamáyé mépeéco. ⁴ Aame tsaaté javu meúújetjáríyé méjcyaco tétsihyi ámuha meíjcyané hajchóta. ⁵ Aane tsátsíi múnaa ámúhadi ícúvétúhajchíi diityedí ícúvétúmé ámúháj tuhááñeri íjcyane ííñú mépíchóujcámeicyó ‘tsá múhá hallúrí tene íjcyatú ámúhake muha meúwáábóiyóné ámuha meéhdíivállehíjcyáne’ neéiyóne. Ááne ílluréjuco mépeeco tétsihdyu.

⁶ Ehdúhjáa úwááboobe ímamyémuke. Ahdújucóhjáa ipyééne ditye ímiáájú úwaabóné patsíhíivá múnáake. Aaméhjáa bóhíitsohíjcyá chéméméhjike.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjívéne
(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyané ávyéjuube Heróódé iwáájácúne páhduváré íjtsámeí dííbyedítýú ‘tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíñe bóhíibe’ tsaate nehíjcyanéllííhye. ⁸ Áánetúhjáa tsijtye nehíjcyá éjyúúvúu íjcyame Píívyéébé ihjýú uubálle múnaa dsíjívémedítýú tsaapi bóhíibe díbye íjcyane. Tsaatéhjáa íjtsúcunú Eriá díbye íjcyane. ⁹ Áánetúhjáa Heróódé nééhií:

—Ááneráhjáa Jóáádivu ó táuhbá dítye íhñíwau ikípíyúúcuki. Aanéjii ¿muubáami tsáma dííbye eene ehdu méénuhíjcyaaábej?

Ehdúhjáa íñéene Heróódé imíllé Jetsóoke íajtyúúmíyóne.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Ja 6.1-14)

¹⁰ Aanéhjáa ímamyémú Jetsóodívú iwájtsíne úúballé páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéjji. Átsihdyúhjáa Jetsóó péé díityémá múha íjcyátútsihvu Betsáidáj píhívu. ¹¹ Aanéhjáa kiávú dítye pééne iwáájácúne tsijtye úraavyé díityéke. Áámekéhjáa úwááboobe Píívyéébé avyéjutu. Áámedítýúhjáa bóhíitsoobe chéméméhjike.

¹² Aanéhjáa tsúúca meíjyunúnéllí ímamyémú néé dííbyeke:

—Ílluréjuco wallo íjtyéke íchíj píhírí íjcyájáhji múnáadítýú tsíeménéuba dítye íñéhcone imájchóne iwáyéééveki. Muurá íñe íñéubará íjcyátútsihyi meé.

¹³ Áronáacáhjáa Jetsóó néé díityéke:

—Ámuháyé bo mémajchótsó díityékej.

Áánéllíihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Áronáa méhdi 5-hovaré páahónema míityétsiye amóóbemútsi. Íhya ihdyu tsiíñe kémúúneúvú maáhdoca úújetéiyóné pámehdívúre.

¹⁴ Ehdúhjáa dítye néérónáa neébe:

—Méne dítye páhadsíjii íáhcúba 50-mevátsa. Áijyúhjáa díitye 5,000-mevábáhjáa wajpíímúré íjcyaróme.

¹⁵ Áámekéhjáa dítye néhdújuco dítye áhcubané páhadsíjii. ¹⁶ Áánáacáhjáa Jetsóó teene páahónema amóóbemútsikye íékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke cáámevu icyárúúvéne. Átsihdyúhjáa idyóhdáhínunévú ájcuube ímamyémuke dítye iwájtu pámeekére. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere imájchónetu oovéhi. Áánetúhjáa cóevané ujcúmé 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémudítýú tsátsihvu ipyééne Píívyéébema ihjyúváhi. Áijyúhjáa neebe díityéke:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyáhi?

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjyúúvúu íjcyame Píívyéébé ihjýú uubálle múnaaúvudítýú Eriá tsiíñe bóhíibe u íjcyane.

²⁰ Átsihdyúhjáa díityékeréjuco díbye nééneé:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhií?

Áánéllíihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Muurá, uu, Críjto Píívyéébe uke wálloobe míamúnáake u pájtyetétsoóbe.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diitye ímamyémuke:

—Juhúú, muutérahana ihdyu ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ǵmúhajchótá ámúhá muhdúrá o áábúcuéne ámúhakye ó úwááboóhi? Ehdúhjáa diityéké íñééróne neebe dííbyeke:

—Áyu cána íllevu tsiva dááchikyej.

⁴² Ahdújucóhjáa dííbye élleву díbye tsájtyéébeke tsiíñe naavéné wákyéehcóne. Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé díbye íjchívye dííbyé pañétu. Ahdújucóhjáa díbye íjchívyeéné boone tsúuca ímjpyetéébé cááníma péé pevétsihjídurejuco.

⁴³ Áijyúhjáa pámeere tétsihyi íjcyame ullévenú Píívyéébé íhtsútú íájtyúmíneri.

Ídsíjiveíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne

(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

⁴⁴ Áánacáhjáa Jetsóó tsiíñe néé ímamyémuke:

—Ímíñeúvú mélleebúcuúcuó ámúhakye o nééneé. Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi óhdivu ékéévétsoó ímítyúmeke.

⁴⁵ Ehdúhjáa díbye nééne ímamyémú tsá wáájácutú íiná nééiyóné ehdu díbye nééneé. Tsáháhjáa tene ímíllémeítyú dítye wáájácuíyóne. Aaméhjáa nuhnévehíjcyá teene dííbyeke idíllóiyóne.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Téijyúhjáa táhjájcatsímýe caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiyóneri.

⁴⁷⁻⁴⁸ Aanéhjáa iwáájácúne Jetsóó tsííménéwúuke iújcúne diityéké nééhií:

—Muurá íjtye tsííméwuúmú ídátsó néémeke íícuvémé ookéjuco íícuvéne. Téhdure okée wállóóbekéjuco dítye íícuvéne. Ahdícýane caabyé ámúhadítýú idáátsóóbeúvú néébe muurá íhtsútuube. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Meke tútávájtsotúme meke píaabóne

(Mc 9.38-41)

⁴⁹ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha máájtyumí tsaapi dimyémeri naavémuke wáágóohíjcyáné tsaaté pañétu. Áábeke muha menéé díbye tehdu imyéénújúcúótu íveekí tsíjpiye íjcyaaabe tehdu méénúnéllíihye.

⁵⁰ Árónacáhjáa Jetsóó nééhií:

—ǵíveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtsotúne.

Jacóóbomútsikye Jóáama Jetsóó úwaabóne

⁵¹ Aanéhjáa tsúuca níjkyejívú díbye pééíñe éévé pííhíjúcúónáa peebe ímamyémuma Jerotsaréevu. ⁵² Áijyúhjáa tsaatéké wálloobe íúmíwari dítye íñéhco tsátsii dítye cúwatéítsí. Ahdújucóhjáa pééme Tsamáaría íiñújiri íjcyáné jaaháñe néhcoróne. ⁵³ Árónacáhjáa tétsii múnaa tsá ímíletú dítye tétsii cúwane Jerotsaréevu dítye péénéllíihye. ⁵⁴ Áánélliihyéhjáa Jacóóbomútsí Jóáama Jetsóoke nééhií:

—Ávyéjuúbej, éhnéhjáa Píívyéébé ihjýú uubáalle múnáajpi Eríaúvú cúújuwa táúmeídyú metsu metáúmeí Píívyéébeke díbye cúújuwa diityé hallúvú íjcaáyo cáámetu dítye íáíívyeki.

⁵⁵ Áánélliihyéhjáa diityétsídívú ííténe neébe:

—ǵAca íveekí eene ámuhtsi múhdurá méjtsámeíhi? ⁵⁶ Tsáháa Míamúnáájpidívú o ípívyééveebe o tsáátu míamúnáake o tútávájtsoki.

Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoki. Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu pééme tsícyoomíwuúvu.

Jetsóoke iúraavyéne ímílleróme
(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Aaméhjáa péhíjcyánáa tsaapi juuvávyú Jetsóoke néehíi:

—Ávyéjuubej, ó imíllé úúmáye o péhíjcyáné kiávú u péhullévújuco.

⁵⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá iyámé íjcyarómé óowamu íhyéjúnema téhejújii pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjéte íjcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

⁵⁹ Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe tsáápiíkya:

—Muúbej, óókéréjuco duráávyé.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, óvíi ihdyu mújyú llihyó óhdivu dsíjívé botsíi uukéréjuco o úráávyeki.

⁶⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé dííbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájíjtó wáájácutúme cúúújcatsí idsíjívécoóca. Áánetu ú úwááboó Píívyéébé avyéjute íjcyáné uwáábojúréjuco.

⁶¹ Áánetúhjáa idyé tsijpi néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, téhdure ó imíllé uukéréjuco o úraavyéne. Áánéllii tujkénú tahájkímuke ó pítyájcóteéhi.

⁶² Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá múúne caajáihcyú túkévjtsoobe tsá kiá íítetú caajáhó tsatújkeve pééiyóné ityútávájtsoíyónélliihye. Ehdú neéne tsúúca Píívyéébé avyéjíte íjcyarómé tsíñéhjíryé íjcyame tsá dííbyé avyéjíte íjcyatúne. Ehdúhjáa diityéké Jetsóo úwaabóhi.

10

70-meváké uwáábovu Jetsóo wáalloone

¹ Áané boonétúhjáa 70-meváké iújcúmeke wáalloobe míityétsícyutsáké pacóómivávú dííbyé ihde ditye iúwáábo míamúnáake.

² Áámekéhjáa neébe:

—Ímiáánéjuco ávyetá mityámé míamúnaa Píívyéébé avyéjíte ditye íjcyáiyóné uwááboju úwááboméiyóme. Árónáa téené wákimyéi múnaa uwáábojte áyáhreé. Áánéllii ihdyu múu táúmei páné aabájaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke díbye mítyámeke uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo míamúnáake dííbyé avyéjíte ditye íjcyáíñe uwááboju. ³ Áhdícyane íñe ámúhake ó wallóo oohímye éllevu obééjáwuúmuke mewállóoyódú muhdú ámúhake dáríívéímye éllevu. ⁴ Aame tsá ámuha metsájtyéityú ámúhá cahpámyuu, ámúhá dsíídsii, ámúhá túhápaajínee, éhdune. Áhdure tsá ámuha juuvávú tsaatémá tsíñéhjíri meíhjíyúváityúne. Tsapéhduré méúlleco. ⁵ Aame ámuha tsájaavu meúújetécooca múu tééja múnáake néehíi: “A ámuha méíjcyaraj. Óvíi Píívyéébe ámúhake píaabó ímí ámuha meíjcyaki.” ⁶ Aane tééja múnaa ámúhake ímí wáátsúcúpéjtsóhajchíi Píívyéébe ímí píááboó diityéke. Áánetu ditye ámúhake catúhtsópéjtsóhajchíi múu íhvejtsó diityéké íná néétumére. ⁷ Áánetu ámúhake ímí wáátsúcúpéjtsómé jari múu íjcyáhi. Tsá múu tsíjyatu, tsíjyatu, péétúne. Aane óvíi diityéké ámuha mepíáábóne áhdó diityéré

ámúhake ájcúne tájpi ámuha méijcyáhi. Muurá wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi. ⁸ Aane ámuha tsácoomívú meúújetécóómi múnáa ímí ámúhake iwáátsúcúne mājchotsóné mémājchoco panévaré ámúhake ditye ájcune. ⁹ Aame mébóhítsoco técoomí múnáadityú chéméméhjike. Áhdure méúúballeco tsúúca Píívyéébe avyéjújete ditye íjcyáiyóne. ¹⁰ Áánetu tsácoomí múnáa ámúhake wáátsúcútúhajchíí múu ulléjijtónéj pñnévú íjcyáne néehíí: “Íñe ámúhá cóómi ííñú múúháj tuhááñeri íjcyane ámúhadívú muha mépíchóújcámeí ámúhá hallurí ímityúné íjcyané uubáalle. ¹¹ Aame ihdyu óví muhdú ámuha méijcyáhi. Muurá Píívyéébe avyéjújete ámúha méijcyájúccóoyáhi.” Ehdu méneeco diityéke. ¹² Aane ámúhake o néé ehdu ámúhake dáríívemeke muurá Píívyéébe ávyetá íhnáhó ícúbáhraá muhdú míamúnaa ícyahíjcyané ímíbájchócooca Tsodóóma múnáadi ícúbáhráíñe ehnííñevu.

Lléébópitýúne míamúnaa
(Mt 11.20-24)

¹³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñe Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénuráítyúronéhjí o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúúca ímityú íhvéjtsóne ímíánejcúvuréjuco ditye íbúwááveyóne. Áánemáa muurá íatéréjahjívú íújcámeíñe bállíjyuri ávúhcúiyómé teene íhvéjtsóné uubáalle. ¹⁴ Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñe ehnííñevu ícúbáhrámeímye diitye Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáa muhdú míamúnaa ícyahíjcyané Píívyéébe nihñéétsihvúré ímíbájchócooca. ¹⁵ Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyeíñe múhdumé ‘mityámityá’ tsíñáávehíjcyámeke. ¿jtsúcunúméubá íhtsútúúveyóne? Áánerá íllure wágóóveímye.

¹⁶ Ahdícyane múhdumé ámúhake lléébome muurá ookéjuco lléébone. Áánetu ámúhake lléébotúmé téhdure oke tsá lléébotúne. Aane oke illéébotúneri téhdure okée wállóóbeke tsá ditye lléébotúne. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké túkévetsóhi.

70-meva úwáábójétsihdyu óómiñe

¹⁷ Aanéhjáa diitye 70-meváké dibye uwáábovu wállóome mítyane imíjyúú íwáábójétsihdyu iwájtsíneri. Aaméhjáa dííbyeke néehíí:

–Ávyéjuúbej, muurá naavémú múúhake lléébohíjcyá tsaaté pañe íjcyámeke dímyémeri muha meíjchívyétsócooca.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

–Ééé, tehdújuco teene tsúúca pañétúejpi Naavéné íjcyároobe táhjátsámeíñéllííhye. Muurá ó ájtyumí éhne múúne chijchi rórihcyódú dibye íévéhóówatu áákityéne. ¹⁹ Muurá ámúhá pañévú ó picyóo tatsíjpa tamyémeri ámuha dílbye mémunáajpi Naavéneke metáhjaki. Áánéllii tsá íñá ámúhake tútávájtsóityúne. Téhdure ííñimyumuma óóvimu íjcyarómé tsá ámúhake tútávájtsóityúne. ²⁰ Árónáa ihdyu mémityájkímyeídí tééneri eene naavémú ámúhake ávyéjúúlléneri. Múu imityájkímyeíyódú íívane Píívyéébekéré mítyajtsó tsúúca ámúha mémeháñe dííbyé waajácúháámitu cáátúvánéllííhye. Ehdúhjáa diityéké neebe.

Jetsóo Cááníkye dúúruváne
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Aanéhjáa Cááni Píívyéébe Apííchó Jetsóoke ímíjyuvu ájcuube dííbyeke dúúruvaabe néehíí:

—Ayúju Táácááni Píívyéébeéj, níjkyejii, ííñujii, íjcyáné aabájaabe u íjcyáabej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímiáájú ídáátsojtédívú u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu tehdújuco tsá waajácu múnaa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsoótú teene. Áhdícyane ihdyu, Lí, óví ehdu teene muhdú u tújkevééllédu.

²² Ehdúhjáa Cááníkye idyúúrúvátsihdyu neébe:

—Muurá ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútú dííbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré díibye Llihíyó waajácu muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácu muhdú díibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácuhi.

²³ Ehdúhjáa íñétsihdyu ímamyémuke íííténe neébe:

—Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyane o méénuhíjcyáné ámuha maájtyumíme.
²⁴ Muuráhjáa éjjuúvú Píívyéébe íhjú uubáalle múnáama íhtsutúme avyéjujte oke ítsohíjcyará íñe ícyoooca muhdú o méénuhíjcyáné ámuha maájtyumídú íájtyúmíroki. Áhduréhjáa imíllerómé o íhjúvúné illéébone. Áronáacáa tsáhái téijyu o bóhówáávetúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsamáaría múnáajpi pííáábóné uwááboju

²⁵ Tsáijyúhjáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dííbyeke imújtátsóro néehíi:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú ó íjcyáiyá múijyú o dsíjívéjúcóóítyúne bóhí o újcuki?

²⁶ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútá nééne taúhbajuj?

²⁷ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá nééneé: “Múu wajyú Dípiivyéébe Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúutúre páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi. Áhdure múu pamévakeré wajyú muhdú u wájyúmeídyu.”

²⁸ Ehdúhjáa díibye néénéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Ééé, tehdújuco. Áhdícyane óví tehdu ú íjcyá múijyú u dsíjívéjúcóóítyúne bóhí u újcuki.

²⁹ Áánéllihyéhjáa ityáhjátsámeítyu tsiíñe neebe dííbyeke:

—¿Aanéhaca caatyéké ó wájyúiyáhi?

³⁰ Áánéllihyéhjáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsaapi Jerotsaréetu Jericóovu péébeke naní múnaa imyéénúne dííbye éhnénéhjí dojtú píruné íwajyámúúnemájucó. Áánemáa péjucóomé díibye tétsiíyé dsíjiveri íjcyánaaáca. ³¹ Áánáacáa llúúváábe tééjuri péébe úújeté dííbyedívu. Áróóbedí íícúvétuube pajtyeíñúhi. ³² Áhdurée duurúvájá pañe wákímyeíhíjcyaaabe péébe dííbyeke ájtyúmíroobe pajtyé tsapéhúré dííbyedi íícúvétuúbe. ³³ Áánetúu Tsamáaría múnáajpi péébe dííbyeke íájtyúmíbedi mítyane ídáátsovéhi. ³⁴ Aabée ihdyu dííbyeke dítye túúvátsonéhjí ityáábóne bíjínúhi. Áábekée ííjjudi tsajtyéébe tsaaté javu tépejco ityéhmeki. ³⁵ Áané tsítsíívenúu tééja múnáajpikye íáhdóne neébe: Áánúke téhmeco. Aane néhi tsiíñe tsíméné dííbyema u áhdóhajchíi o óómídyu uke ó óómíchoóhi. Ehdúu méénuube Tsamáaría múnáajpi. ³⁶ ¿Aané caabyé diityédítú tsíjpiye íjcyároobe naní múnaa ícúbáhraíñúúbeke wajyúhi?

³⁷ Áánéllihyéhjáa neebe Jetsóoke:

—Íhya eenée dííbyedi ídáátsóvéne píááboóbe.
 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:
 —Tehdújuco. Ahdícyane óvíi tehdu ú meenúhi.

Máátámúpike Jetsóó ááhivéne

³⁸ Ááné boonétúhjáa idyé Jetsóó ímamyémuma péébe úújeté tsácoomíwuúvu. Átsihyíhjáa íjcyalle Máata tsaimíyé diityéké ihjávú waatsúcúpejtsóhi.
³⁹ Ájyúhjáa dííllé naalle Maariá Jetsóó lliínevú ácuuvé dibye úwaabóné illéébúcunúki. ⁴⁰ Áánáacáhjáa diille Máata tsíñehji imyéénúneri íjcyalle Jetsóoke néehíi:

—Ávyéjuúbej, ¿íveekí aalle táñaalle íñe o méénúnéhjitu tsá oke píáábotúne? Díñe bo okéi dille ípíáábokij.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé díílleke:

—¿Aca íveekí eene tsíñehji u méénúneriyé ú ijyácunú táuwaábori íícúvétulle? ⁴² Muurá ihdyu tehdujuco Maariá méénune tsá múha dííllédívú cátúhtsótíyuróne. Ehdúhjáa Jetsóó néé Máátákeé.

11

Píívyéébema meíhjuvávane Jetsóó úwaabóne (Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Aabéhjáa tsáijyu Píívyéébema íhjuvávane níjkévánáa tsaapi ímamyémudítýú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána múúhake duwáábó muhdú múúne Píívyéébema meíhjuvávane éhnehjáa Jóaa ímamyémuke úwaabódu.

² Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íllu múu íhjuvávahi:

Múúháj Caáni níjkyéjiri u íjcyáabej, uke muha máávyéjujtsó dúúrúvamére. Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhake dúúcúne u ímillédú múúhake túkevítso ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu. ³ Aabe óvíi múúhake majchóvú ú áchíjcyá pájyuvaré téene tájpi muha meíjcyaki. ⁴ Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyané múúhadi dídáátsóvéne dáabajíívé múúhake ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívéhíjcyádu. Áhdure múúhake íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítýuki.

⁵⁻⁶ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu tsííñe neébe:

—Muurá tsaapi ámuha menáhbévahíjcyaaabe tsáijyu pécójpiíne ámúhadítýú tsáapiikye neetéiyáhi: “Muúbej, cána okéi óvi daacu ámuha májchotu táñahbévaabe tahjávú wájtííbeke o májchótsoki. Ávyeta tsá ííneúbamá o íjcyatúne.” ⁷ Ehdú dibye néenélíi ícyuwájá pañétú nééíyoobe dííbyeke: “Tsáhájucó o píívyetétú uke o ájcune. Tsúúca muha mécuwáhi. Tsúúcajáne lléehowa wátájámeíhi.” ⁸ Ehdú muurá ámúhadítýú tsaapi íñahbéváabeke íñééroné ájcúiyá dibye táúmeíñevu éhníínevúré dibye ípátsaríjcyótuki. ⁹ Ahdícyane ihdyu múu táúmeí Píívyéébeke téene tájpi ámuha meíjcyane ámúhake dibye íájucuki. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáiyóneri ámúhake dibye ípíááboki. Áhdure métáuméí ámúhake dibye ityúkévéjtsoki. ¹⁰ Muurá téene tájpi íjcyane táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáiyóneri tsúúrameímyeke píááboóbe. Dííbyeke túkevítsoju táúmeímyeke túkevítsoóbe.

11 ¿Aca ijcyámé tsaate ámúhadítúú íjtsiiméné majcho táúmeícyooca neéwayúvúré ájcúiyóme? ¿A amóóbeke tetsi táúmeíñáa ájcúiyómé ííñimyédívúre? 12 Áhdure ¿aca ílhyúu táúmeítsike ájcúiyómé óóvihódívúre? 13 Muurá ámuha míamúnaa ímityúmé meíjcyarómé méimíllé ámúháj tsíimeke ímiáánevúré maájcune. Aanéjii awáá muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaae Íapííchó picyóó dííbyeke teene táúmeímyé pañévu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

14 Íjcyaabéhjáa tsaapi naavéné ípañe íjcyaae íhgyúvátuúbe. Aanéhjáa naavéneke dííbyé pañétú Jetsóó wáágóóné boone tsúuca íhgyúvaábe. Áaneríhgyáa míamúnaa ullévenúhi. 15 Áronáacáhjáa Jetsóodítúú tsaate nééhií:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá tsaaté pañétú diitye naavémú avyējuube Betsebóó píaabóneríye.

16 Áhduréhjáa tsijtye dííbyeke íllure mávárijchómé nehíjcyá díbye méénúráityuróné íévéhoowávú imyéénuki. 17 Áronáacáhjáa diityé íjtsaméí iwáájácúne neébe:

—Muurá tsané avyējuje tsajíjtóré íjtsámeítyúmé ímityúné idyáríívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure muurá tsája múnaa ímityú idyáríívéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe. 18 Ahdu ííivane muurá Naavéné íhyájkímukéré íwáágóoca íllure íavyéjú újówéjtsóiyáhi. Ehdú íñe ámúhakye o neé naavémú avyējuubevá Betsebóó oke píaabóneríyé diityéké o wáágóohíjcyané ámuha óhdityu menéénéllíhye. 19 Áánetúhaca ¿múúbé píaabóri ámúhá mamyé mú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééityuró Betsebóó píaabóri dítye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu meíhgyúváne. 20 Muurá íhdyu Píívyéébe oke píaabóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha méwáájácu tsúuca dííbyé avyéjú ííñújiri ámúhama íjcyájúcooróne.

21 Muurá íhtsútúúbé jatu tsá íñá múha tsájtyéityuróne. 22 Áronáa dííbyé ehniíñevu íjcyaae dííbyedítúú dójtúiyá páneere dííbyé méénujcátsiháñe. Ááne dííbyé tsíeméné ímíllédú méénúiyóóbe.

23 Ehdú nééne muurá oke ípíaabóné ímíllétúmé táwákímyeí íllure ímíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáiyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

Ípyéé íjchívyémé pañévu tsiíñe naavéné óómiñe
(Mt 12.43-45)

24 Átsíhdyúhjáa idyé tsiíñe Jetsóó nééhií: Muurá múúne naavéné míamúnáájpi pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáitsíí nehcoobére. Aabe íjcyáiyotsíí íájtyúmítúnéllí íllu íjtsámeíhi: “Tsiíñe ó óómií bíwáábé pañévúré ópée o íjchívyéébe pañévu.” 25 Ahdújuco muurá óómiíbye ájtyumíváne dííbye ípyéé íjchívyéébeke ímíwu peevéébe éhne múu jaa líjyahdu néébeke. 26 Áánéllí múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké ehniíñevu ímityúmeke diityémá tsiíñe íucááve dííbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhrané ehniíñevu ícúbáhraábe.

Ínerí meímíjyuuvéne

27 Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsáápille míamúnááj píínetú kéévánécoba nééhií:

—¡Maímijyu ihdyu diille ukée itsíímáváábeke píívyétsolle íjcyanej!

²⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, tehdújuco. Áhdure ¡maímijyu Píívyéébé uwááboju cáhcujtsómé íjcyanej!

Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénúráityuróné imyéénuki.
(Mt 12.38-42; Mc 8.12)

²⁹ Téijyúhjáa mítyane míamúnaa píhcyaavé Jetsóodívu. Áámekéjhjáa úwááboobe néehí:

—Ámuha muurá icyooca íjcyané míamúnaa ímityúme. Aame ¿íveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune ámuha oke mecáhcútsómejjívari? Óví ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú díbyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane. ³⁰ Muurájhjáa dííbyeke muhdú tene pájtyénetu Níinibé múnáa waajácú ímiáánéjuco Píívyéébe dííbyeke wállóone. Ahdu muurá Míamúnáajpidívú o ípívyéévéébeke tene pájtyénetu míamúnaa waajácú dityée ímíjpyeténe ípájtyeté Píívyéébe oke wállóone. ³¹ Aane muurá Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyané ímíbájhócooca tsáápille tsííñé iíñúji múnáalle ámúhadívú néétsoó ámuha mecáhcútsóhíjcyátunévu. Muurájhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó uwáábó illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa ¿íveekí dííbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatúne? ³² Téhdure muurá Níinibé múnáaúvú ámúhadívú néétsoóhi. Muurájhjáa Jonáa díityéké úwaabóné icyáhcútsóne ímíjpyetéme. Áánáa ¿íveekí dííbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatúne?

Méhálluúúcu peetédu nééneé
(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Tsá muurá peete tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu íboohówátsihvu mépicyoó tene íajchúcunúki. ³⁴ Ahdu muurá ámúhá hálluúúne peetédu nééneri ímiáánéré ámuha meííteneri metsúúrameíhajchíí tééneturé ámuha mébóhówaúcuúnuúhi. Áánetu ímityúnéré ámuha meííteneri metsúúrameíhajchíí téhdure tééneturé ámuha mébóhówaúcuúnuúhi. ³⁵ Áánéllii téíibúwá méíjcyaco ímiáájú ámuha tsúuca mewáajacúné múhdurá meúraávyétuki. ³⁶ Muurá ténejcu wáajacúmé ímityúné méénújúcootúmé ííne ímíjyaúréjucó íjcyane éhne múúne peete ájchúcunúnej tééveri méíjcyadu.

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóo núcójpívetsóne
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 20.45-47)

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóo úwáabóné boone paritséómuube dííbyeke tsajtyé ihjyávú ímájchótsoki. ³⁸ Aabéhjáa íhyójtí nítjyámeítyuube májchóneri dííbye paritséómuube ullévenúhi. ³⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé dííbyeke:

—Ámuha muurá ámúhaj pí hállúre méímíbáchómeíhijcyáhi. Árónáa ámúhá íjtsaméi ímityúne. ⁴⁰ ¡Tsá muurá ámuha mewáajacúmeítyúne! ¿Aca tsá ámuha mewáajacutú téhdure méíjtsaméi metéhmémeítyóné méjpi menítjyámeíhijcyádúre? Muurájhjáa ímiáámé méíjcyá Píívyéébe meke ípívyejtsóhi. ⁴¹ Áánéllii múu íjpií, íjtsaméii, íjcyane tehmé ímí íjcyaki.

⁴² ¡Máidáátsoju ámuha paritséómuke tene pájtyeíñej! Muurá tehdújúcooro Píívyéébeke ámuha meíícúvehíjcyané ámúhá bájtsoháñeri. Árónáa ¿íveekí tsá ámuha méíjtsámeítyú dííbyeke mewáajyútyóneri? Áhdure ¿íveekí tsá

ámuha míamúnáama ímíñeúvú meíjcyatúne? Tsá muurá tsáneeríyé dííbyeke meúráávyéne tsiíñe meíhvéjtsóityuróne.

⁴³ ¡Ahdícyane máídáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha méimíllé pihcyáávejáané pañe íboohówátsihjíríyé meíjcyane. Áhdure ámuha méimíllé míamúnaa ámúhakye ávyejúúlléne.

⁴⁴ ¡Áameke ámúhakye taúhbájú uwáábojtémá máídáátsoju tene pájtyeíñej! Muurá ímityúmé ámuha meíjcyarómeke míamúnaa íítehíjcyá pánehjídú ímíáámeúvúdú éhne múúne níjkyéné pañe nehníwu néerone pánehjídú hallu imíwu meííteđu.

⁴⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllí taúhbájú uwáábojtédítýú tsaapi néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ehdu aatyéké u néeneri múúhadívú ú wáájatsóhi.

⁴⁶ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—¡Téhdure ámúhakye idátsó pajtyeíñej! Muurá ámuha íllure métúhútsohíjcyá míamúnáake ámúhá íjtsaméityuré ámuha meújcúné uwáábori. Muurá ámuha meíjcyarómé tsá tehdu meíjcyatú eene ámuha meúwáábohíjcyádu.

⁴⁷ ¡Ahdícyane máídáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! ¿íveekí ámuha éíjyuúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake ámúhá íhdé múnáaúvú dsíjívétsohíjcyámé níjkyénetu diityeúvu náávé ménícyohíjcyáhi? ⁴⁸ Ehdu ámuha meméénúnetu muurá méwaajácú ámúhá íhdé múnáaúvú ícyahíjcyajjítóré ámuha meúraavyéne.

⁴⁹ Muurá Píívyéébe néehíí: “Ó pícyoó o túkévéjtsóneri íhdétújuco iwáájacúné úubálléímyeke. Téhdure ó pícyoó uwáábojtéke. Áamedítýú muurá tsaatedí ícúbáhraímye. Tsíjtyeke dsíjívétsoímye.” Ehdúu Píívyéébe néehíí. ⁵⁰ Aane muurá téhdure ícyooca íjcyané míamúnáake dómájcoó ííñují ípívyéévétsihdyu ícyoocávú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake tsaate dsíjívétsohíjcyané díbye diityémá ímíbájchoíñe. ⁵¹ Muuráhjáa Abéke íñahbéré dsíjívétsóné boone tsíjtyeke ámúhá íhdé múnáaúvú dsíjívetsóhi. Muuráhjáa Tsacaríake dsíjívetsómé duurúvájama Píívyéébé ícúvé cóvátsómeíhíjcyané waijí ráhoúcunútsihvu. Aane ámúhakye o néé íñe ícyooca íjcyané míamúnáake téhdure téené ímíbájchó dómájcoíñe.

⁵² ¡Ahdícyane máídáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! Muurá ímíáájú míamúnaa wáájacúiyóné ¿íveekí ámuha métúhútsohíjcyá tsíhdyuréjuco meúwáábóneri? Dítye teene icyáhjútsóne úráávyéiyóné ámuha métúhútsohíjcyáhi. Aane muurá ámuha meíjcyarómé tsá ímíñeúvú teene meúráávyetúne.

⁵³⁻⁵⁴ Ehdúhjáa Jetsóó íhjuvúné taúhbájú uwáábojtémá paritséomuke tsaríwu pajtyéhi. Aaméhjáa dííbyeke panévatu dílló tsane díbye múhdurá añújcúhajchí dííbyedítýú ímityúné íihjyúvároki.

12

Ímamyémuke Jetsóó téíbúwajtsóne

¹ Téijyúhjáa ávyetá mityané míamúnaa píhcyaaavémé wájóócátsíñáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Téííbúwá méíjcyaco aatye paritséomú bañú múnáa ímíáámeúvúdú íjcyámeke. ² Muurá téévéneúvú méénúmeíyóné tsá tétsihvuré níjkéváityúne. Muurá pámeere íná méénuhíjcyané bóhówááveéhi. ³ Múha wáájacútúnáa ámuha míjcohó pañévú meíhjuvároné waajácúmeííhi.

Píivyéébedi múu íllityéhi
(Mt 10.26-31)

⁴ Ámuúha táñahbému, tsá múu íllityétú míamúnáadi apááñéré méjpi dsíjívétsóiyómedi. ⁵ Áánetu ihdyu múu íllityé Píivyéébedi mújyú ámuha meíjchívyéityuwa cúújúwá pañévú ámúhakye wáágóóiyóóbedi.

⁶ Muurá 5-meva coomímú míjhwuúcúré áhdómeíyómeke téhmeébe. ⁷ Aabe muurá téhdure waajácú ámúhá níwájúiné múhdújívá íjcyane. Áánéllii tsá múu íínerí íllityétúne. Muurá diitye coomímú ehniíñevu ámuha méwajyúmeíhi.

Jetsóoke meúraavyéné metóónúityuróne
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke iúraavyéné tóónútúmeke ó bóhówájtsóo níjkyéji múnáadívu. ⁹ Áánetu íllure tóónuhíjcyámeke tsá o bóhówájtsóityúne.

¹⁰ Muurá íñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedityú ímityúné íhjúvvarómedi Píivyéébe ídáátsóvéne teene ábájíivéhi. Áánetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúné íhjúvamedí tsá díbye mújyú ídáátsóvéityúne.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe:

—Tsaate ámúhakye pihcyáávejáané tehmejtema ámúhá ííñújí avyéjúté éllevu tsájtyécooca tsá múu íjyácunútú muhdú íhjúvvaíñeri. ¹² Muurá ihdyu Píivyéébe Apííchóré ámúhakye tükévétsoó ámuha meíhjúvaki. Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Tsá múu íjyácunútú mítyane íéhnéváiyóneri

¹³ Téjyúhjáa tsaapi míamúnááj píñévú neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, táñáhbeke diñe díbye oke idyówajcáro múhtsí wáábyuta múhtsíj caani pícyohíjcyánetu.

¹⁴ Áronáacáhjáa Jetsóo néé dííbyeke:

—¿Aca múha oke pícyóo téeméné ímibájchoobe o íjcyabe ámúhtsikye o dówajcároki?

¹⁵ Tsá múu mítyane íéhnéváiyóneri úmúúpívyetúne. Tsá muurá mítyane meéhnévane tájpi tsaímíyé meíjcyáityuróne.

¹⁶ Ehdúhjáa dííbyeke íñéené boonétú pámeekéré iúwaabóné úúbállebe ehnéva múnáájpídítu. Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsaapi ehnéva múnáajpi. ¹⁷ Áábe bájtsoháñe mítyane neévánetu íllu íjtsámeííbye: “¿Aca kíavú íñe ó aahívétsoó tabájtsó áyánejíivari?”

¹⁸ Áronemáa neébe: “Óubá éhne teene áahívétsámeíhíjcyaja o wácávyáhcóne ehniíñevu mítyájácoba o améjtsójá pañévú ó pícyóóhi. ¹⁹ Ááne íllu ó íjtsáméííhi: Ícyooca ihdyu tsá íñá óhdityu píhtotúne. Áánéllii pevétaréjuco íbúwají o íjcyaiñe óhdityu o májchoíñe, o ádoíñe, píhtójúcóótúnéllíihye.” ²⁰ Ehdúu díbye ítsámeíhíjcyarónáa Píivyéébe neé dííbyeke: “Tsá mía u wáajácúmeityúne. Muurá ípyejco tsúúca ú dsíjívééhi. ¿Ácooca eene u éhnévahíjcyánécoba muhdúíhyaja?”

²¹ Ehdú muurá pajtyeíñe íhdyunéré éhnévahíjcyámema. Aame Píivyéébedívú ídátsóhree.

Ihñéjteke Píivyéébe téhmene
(Mt 6.25-34)

²² Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu Jetsóo néé ímamyémuke:

—Tsá múu apááñeríyé íjtsámeityú íñe tájpi íjcyáneri. ²³ Tsá apááñéré majchoo, wájyamuu, íjcyáne tájpi meíjcyatúne. ²⁴ Cáhawáa méjtsúcunu muhdú

wahpéjté ijcyane. Tsá muurá ditye mújyú wákímyeítyú tééne tájpi ijcyaki. Pane tsá ditye imájchó pícyootúne. Árome ijcyá Píívyéébe tájpi. Aanéjii muurá diityé ehniíñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áameke tsá ámúhakyé díbye íinetú píhtótsóityúne. ²⁵ ¿Aca íjcyaaabe tsaapi ámúhadítyú ehniíñevu icyáámenúné ímíllebe iiye cáámenútsámeííyoóbe? Tsáhaá. ²⁶ Muurá tsane túhúúturóné tsá ámuha meméénúítyuróne. Aanéjii tsá múu íjtsámeítyú tsane imyéénúiyóné ámuháyé mepíívyetéíyónejíivari.

²⁷ Téhdure cáhawáá méjtsúcunu wajcóháñé múhdutú iiye tsaímíyé píívyehíjcyané pevétaré íjcyaróne. Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóóuvú tsijtye ávyéjuté ehniíñevu íjcyaróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñé ímivu. ²⁸ Ehdu muurá Píívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré ímí íjcyane íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjii awáá muurá ámúhakyé ehniíñevu tsaímíyé téhmehíjcyáhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópítyúné míamúnaaj. ²⁹ Ehdu nééne tsá múu áábímyeítyú tééne tájpi ámuha méjcyane tsáijyu ámúhadítyú píhtórónáaaca. ³⁰ Muurá ihdyu Píívyéébeke cáhcújtsotúmé áábímyeí ípíhtócoóca. Áronáa muurá ámúháj Caani Píívyéébe waajácú íiná ámúhadítyú píhtone. ³¹ Áánéllii múu ámuha mepíhtóróneri íícúvetúmé tsúúrameí múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcaávéiyóneri. Áijyu ihdyu tsá ámúhakyé díbye íinetú píhtótsóityúne.

*Ímí níjkyéjiri méjcyane Jetsóó úwaabóne
(Mt 6.19-21)*

³² Muurá ámuha tahñéjté ídátsó ehne múúne obééjámú áyáméwu íjcyadu. Árome tsá múu íínerí áábímyeítyúne. Muurá ámúháj Caani Píívyéébe ímíllé ámúhakyé iújcune íavyéjuvu. ³³ Áánéllii múu ámúhá tsíeméné íñáhjihénúne píaabó ídáátsóméhjike. Muurá íñe ííñújiri múhajchótá íjcyáityúné ámuha meéhnévane tsaímíyé méicyahíjcyádú nééne ijcyá níjkyéjiri mújyú muhdú íjcyáityúmé ámuha méjcyáiñe. Téhulle muurá méjcyane tsá tútáváávéityúne. Muurá ííñújiri naní múnáa ámúhakyé tútávátsohíjcyádú nééne tsáhájucó téhulle íjcyáityúne. ³⁴ Muurá kénejcú ehniíñevu ímí ámúhakyé pájtyénéjcuriyéjuco ámuha meííjiveíñe.

Jetsóó tsááiñe metéhmene

³⁵ Ahdícyane ímíñeúvú méjcyátsíívyéne oke météhmeco ehne múúne ávyéjuube tsaatésí táábávájcatsíñe wañéhjiri íjcyáábeke iúnú múnáa téhmehíjcyádu. ³⁶ Muurá múúne téhmehíjcyámé díbye llééhówatu díllóvácooca íícúí ípááyúcuki. ³⁷ Ehdu muurá íavyéjúube íjtsóré íjcyámedívú díbye wájtsime ííne ímíjyaú íjcyá dííbyema. Muurá iwájtsidu tsaímíyé diityéké imájchótsómema nahbéwájcatsííbye. ³⁸ Maímijyu ihdyu ditye íjcyane tsáijyu múu pécójpínéuba mityá cóójháñe pañevú tsáároobe tsaímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke díbye ájtyumíváme. ³⁹ Muurá tsája múnáajpi mújyú naní múnáajpi tsááiñe iwáájácuca cúwátuube ihjya téhméjía pañevú tsá díbye úcaávéiyuró íñániki. ⁴⁰ Ahdícyane méjcyátsíívyéne méitsohíjcyaco o tsááiñe. Muurá ámuha méjtsámeítyúnáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe tsiíñe ó tsáahi.

*Tsaatésí wákímyeíñetu íjcyané uwááboju
(Mt 24.45-51)*

⁴¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Pééodoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a múúhakyéré ú úwáábohíjcyaj, mityá pámeekérej?

⁴² Áronáacáhjáa tsiíne neébe:

—Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúúbema wákímyeííbyeke pícyoobe ihyájkímú tehmeébedívu. Aabe muurá diityéké ímí íícuvé ííné tájpi dítye íjcyáíñéhjitu.

⁴³ Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyéiyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. ⁴⁴ Muurá ímiááné amúhakyé o néé ímiáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne. ⁴⁵ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íícúí óómítyúné’ íñéene íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe. Ehdú neébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne ímillédú wañéhjineríyé pehíjcyá líyíícyáveebére. ⁴⁶ Aabe muurá ehdu ícyahíjcyánáa íavyéjuube óómiibye tuvááová dííbyeke díbye íjtsótúnáaaca. Áábeke ílluréjuco díbye ícúbahráné tsaate íwákímyeí múnáa ímítyúmeke imyéénudu.

⁴⁷ Ehdú muurá íavyéjuube íúnú múnáake ícúbahrá díbye ímillédú dííbyé wákímyeí imyéénúiyóné wáájacurómé tehdu méénútúhajchííjyu. ⁴⁸ Áánetu iwáájacútúné halluríyé ímityúné méénúmeke íhtsútáre ícúbáhraábe. Muurá mepiáábómedi méijyacunú ímí dítye íjcyáíyóneri. Áhdure tsíeménevu meníwáávémedi méijyacunú ímí dítye téhméiyóneri.

Jetsóó hallútú míamúnaa tsarílléjcatsíne
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Muuráhjáa ííñujívú o tsáa táhallútú míamúnaa itsarílléjcatsíki. Aane ihdyu múhdutúiyó téené pañéjuco meé. ⁵⁰ Muurá o ícúbáhrámeíñé níjcautu ó dsííveéhi. Aane ávyeta múhduúvúrá ó íjtsúcunúhi. ⁵¹ ¿Aca ámuha méijtsúcunú tsaímíyé míamúnaa íjcyá o tsááne ííñujívu? Muuráhjáa ihdyu o tsáa míamúnaa tsajjítóre íjtsámeityúmé táhallútú itsarílléjcatsíki. ⁵² Aane muurá ícyoocátú tsané múnáa íjcyarómé tsarílléjcatsíí táhallútu. Muurá tsaatédítyú ímunáajte oke cáhcújtsóhajchíí tsaatésí cáhcújtsótumútsí tsarílléé diityéke. Áánetu diityétsíyé cáhcújtsóhajchíí ímunáajte tsarílléé diityétsikye. ⁵³ Muurá cááni tsarílléé íllíkye oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure ílli tsarílléé cááníkyeé. Áhdure ídsi tsarílléé tsííjuke. Áhdure tsáápille íaajaké tsaríllééhi. Ehdú muurá panéjcuávú míamúnaa tsarílléjcatsíí táhallútu.

Ínna pájtyeíñé úúbállenéhji
(Mt 16.1-4; Mc 8.11-13)

⁵⁴ Téhduréhjáa tsiíne Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ámuha nuhba áabatéhíjcyánéjcutu ojtso bóhówáávécooca menéé maálleíñe. Ahdújuco tene állene. ⁵⁵ Áhdure tsíñejcútú kííjyeba tsáácooca ámuha menéé píjcyaba íjcyáíñe. Ahdújuco tene íjcyane. ⁵⁶ Ehdú muurá ímiáámeúvúdú ámuha méwaajácú muhdú néijyu muhdívané cóóji íjcyáíñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáajácú okéé iwáalloone Píívyéébe páhdúváré nénehji imyéénúneri amúhakyé úúballéjúcohíjcyaróne?

Meke múnáajtsórómeke mewájyune
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿íveekí tsá ámuha méijtsámeityú ímiáámé ámuha meíjcyáíyóneri? ⁵⁸ Tsaate múu amúhadítyú ímítyunéhjí dítye ímíbájchóhullévú tsíjtyeke tsájtyéhajchíí ímíñeúvú cánáájánújcatsí téhullévúí íúújetétúné ihde ávyéjuxtédívú

ámuha mecúvéhoojánútsójcatsíyuki. ⁵⁹ Tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéítyuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyu.

13

Ímityúné meícyahíjcyáné meíhvejtsóne

¹ Téjyúhjáa tsaate Jetsóo éllevu ipyééne úúballé Píívyéébeke íícúvéne iyámeke ditye dsíjívétsohíjcyáhajtsívú Piráátó tsaate Gariréa múnáadívú lílíhyánútsómé tujpácýó iyámé tujpácýoma mújtane.

² Áámekéhjáa neébe:

—¿Aca ámuha méjtsúcunú ehdu diityéké tene pájtyene tsíjtyé ehnííñevu ímityúmé ditye íjcyánéllííhye? ³ Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméíí diityédúré ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvejtsóne Píívyéébe icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchííjyu. ⁴ Ácooca ¿muhdú ámuha méjtsúcunú Jerotsarée múnáadítýúú 18-meváké ‘Tsiroée’ némeíñé nupáhyéjú úníuri íjcyaja cáámé cóhnaúvú nééja áámune? ¿A dityéé ehnííñevu ímityúmé íjcyánéllíí aamúné diityéke? ⁵ Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméíí diityédúré ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvejtsóne Píívyéébe icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchííjyu.

Higyéerahe néévátúnetu Jetsóo úwaabóne

⁶ Ehdúhjáa Jetsóo íñétsihdyu tsiíñe diityéké úwááboobe néehíí:

—Tsaapíhjáa íúmíhé pañétú higyéerahe íbájtsöhe néévápítyuhe úújéjehíjcyaráhi. ⁷ Árónemáhjáa téené tehmeébeke neébe: “Tsúúca 3 pijcyábájuco íhye tsá néévápityúne. Áánéllíí ílluréjuco dihlo. Báñú úmíhé pañétú teéhe.” ⁸ Árónáacáhjáa tépallí tehmeébe néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, cána óvíí íñé pijcyábá méjtsoráhi. Óvíí ó wápíjcoó tehe íñéévaki. ⁹ Tsáijyu múu tehdu meméénúneri néévahe. Tehe néévátúhajchíí botsíí ílluréjuco meíllóíñe.”

Wáyeévejcóójí tsáápílleke Jetsóo bóhítsóne

¹⁰ Áhduréhjáa tsáijyu wáyeévejcóójí úwááboobe pihcyáávéjé páñe íjcyámeke.

¹¹ Áánáacáhjáa tétsihyi tsáápílle naavéné ípañe íjcyalle 18 pijcyájuco íbájui ípátúúvétúneri chémehíjcyalle. ¹² Áállekéhjáa Jetsóo ípíúváne néehíí:

—Tsúúca ú bohíjucóóhi, muúllej.

¹³ Ehdúhjáa néébere díílleke dócárájcónetu ímíááné tsúúca íbájui pátúúvelle íjyócuuvé tsatújkevéjuco. Aalléhjáa duurúvá Píívyéébeke. ¹⁴ Aanéhjáa pihcyáávéjé tehmeébeke tsarí pájtyé íveekí wáyeévejcóójí díbye díílleke bóhítsóne. Aabéhjáa tétsii íjcyámeke néehíí:

—Muurá íjcyáné 6 coojívá wákimyéíjcyoojíj. Ájcoojíj ámuha métsááiyá dííbye éllevu díbye ámúhake íbóhítsoki. Tsá wáyeévejcóójí ámuha dííbye éllevu métsááítyuróne.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénéllíí Jetsóo néé dííbyeke:

—Bañú múnáajpi u íjcyabe pánehjídú ímíáábeúvúdú uú. ¿Aca tsá wáyeévejcóójí íjcyaróné ámuha jéémú dóhíjvámeke ámuha meíjchotéítyuró téhí pañétu? ¹⁶ Ehdu nééne muurá áámye téhdure Aavarááúvúj tsiiménémúháábéelle íjcyalle ídátso chémehíjcyá 18 pijcyájuco naavéné ípañe íjcyabéré díílleke tehdu méénúneri. Áálleke ¿aca tsá mepíáábóítyuró wáyeévejcóójí íjcyaróne?

17 Ehdúhjáa dibye néeneri pámeere dííbyeke múnáátsohíjcyámé núcójpivéhi. Áánetúhjáa ihdyu tsijtye mítyane ímíjyuuvé dibye díílleke píáábóneri.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

18 Téhduréhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca íínetú íñe tsiiñe ámúhakye ó úwááboó Píívyéébé avyéju? 19 Muurá dííbyé avyéjú éhne múúne mojtáátsá neeváú kémúútúróúwu mebájtsou mítyáhécoba kéémevédu. Aahe muurá wájcáváné hallúvú wahpéjté píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Pááá ooríchetu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.33)

20 Téhduréhjáa neébe:

—¿Aca íínetú íñe tsiiñe Píívyéébé avyéjú ó úwáábóiyáhi? 21 Muurá tsáápille haríínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééné ooríchetu pícyooróné páneeréjuco óórichódú teene Píívyéébé avyéju.

Imiájíjto
(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu péébe juuváyí íjcyácoomíji múnáake úwááboobéré pehíjcyáhi. Áhduréhjáa patsíhjívarí íjcyájáhji múnáake úwááboobe. 23 Áábekéhjáa tsaate néehí:

—Ávyéjuúbej, ¿a uhjéméré pájtyéteéhi?

24 Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Íhnáhó íuráávyé néérojító múu úraavyé Píívyéébé avyéjuvu ámuha meúújetéíjító. Muurá mítyame imíllerá iúcaavéné téénevu. Árome tsá úcáávéityúne. 25 Muurá téíbúwájí néétume áachi ímíllédú íjcyámé hallúvú ávyéjuube ihjyá lleehówá wátaahácoóhi. Áané boone llééhowa wátótóhcoméré neehi: “Ávyéjuúbej, múúhakye paayúcu.” Árónáa nééíbye: “Tsá ámúhakye o wáájácutúne.” 26 Áánéllí neeímyé dííbyeke: “Áánerá úuma tsaméhjí mémáchohíjcyáhi. Áhdure muurá múúhá comíñeri úwááboobéré ú pehíjcyáhi.” 27 Ehdu dítye néerónáa nééíbye: “Muuráhané ámúhakye o néé ámúhakye o wáájácutúne. Áhdícyane méíne óhdityu ímityúmé ámuha meíjcyame.” 28 Ehdu Píívyéébe waagóó dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Aame kémuéllétúré ííteé Píívyéébé avyéjuri dííbyé ihjyú uubálle múnaa Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámeke. Ájyu ílluréjuco dítye tááiñe íhwáñe ííhdónema. 29 Ehdu waagóojtéréjuco íjcyánáa pahúllevátú tsijtye ímí Píívyéébeke cáhcujtsómé dííbyedívú píhcyááveé dííbyema íjcyá íavyéjuri. 30 Ájyu muurá íñe ícyooca idáátsóméhjíúvú nééme ávyéjúúteéhi. Áánetu íhtsutúmé ícyooca íjcyarómé téijyu idáátsónuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jerotsaré múnáake Jetsóó kímoovéne
(Mt 23.37-39)

31 Téijyúhjáa parítséomú tétsihvu wájtsime néé dííbyeke:

—Dípye íchihdyu tsiéllévu. Muurá Heróódé imíllé uke idsíjívetsóne.

32 Áánéllíhyéhjáa neebe diityéke:

—Mepééne dííbyeke ávyétá muubérá íjcyáábeke mene: “Óvíikyévá ihdyu níjkévaabe naavémuke tsaaté pañétú iwáágóóne chéméméhjike

ibóhíitsohíjcyánetu.” ³³ Tsá muurá Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dsíjívéítyuró Jerotsarée tsiéllévure. Óví ihdyu múhajchótá ó ijcyáhi.

³⁴ Ámuúha Jerotsarée múnáaj, ihdyújuco tsáma jíveekí ámuha íllure mellíhyánúpétsohíjcyáné ihjyú uubálle múnáake Píivyéébe ámuha éllvu wállóórómeke? Uwáábojtéké dibye ámuha éllvu wállóórómedi jíveekí íllure ámuha méicúbáhrahíjcyá néwayúúnevu maámúneri? Muurá ó imíllera ámuhakye o újcune éhne múúne cáraca ítsíméwuúmuke ihñúwáacyú lliñévú újcuđu. Áronáa jíveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? ³⁵ Áané déjúcotu muurá ámuha cóomí ápajyuréjuco cóevaíñe. Áhdure ámuhakye o néé oke ámuha maájtyumíjúcóóityúne múijyú tsiíñe o tsááiñévújuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áánu Píivyéébe mémeri tsááneéj.”

14

Íjpi óóríbyeke wáyeéévejcóójí Jetsóó bóhíitsóne

¹ Tsáijyúhjáa idyé wáyeéévejcóójí Jetsóó péé paritséómú avyéjúube jávu dílbyema imájchoki. ² Áábekéhjáa diitye paritséómú hállúváábohíjcyá tétsihyi íjpi óóríñeri chémeebe íjcyánéllii ‘áádikye éhne íjcyooji bóhíitsóíbye’ íñéénema. ³ Aaméhjáa taúhbájú uwáábojtémá íjcyámeke neébe:

—¿A wáyeéévejcóójí tsaapi chéméébeke mébóhíitsóiyáhi, mityá tsáhaáj?

⁴ Ehdúhjáa dibye néérónáa tsá ditye íná néétune. Aanéhjáa awáá tsúuca díbye íjpi óóríbyeke íbóhíitsóne neebe ílluréjuco dibye ipyéekí. ⁵ Átsihdyúhjáa neebe diitye paritséómuke:

—¿Aca ámuhá ocájí ámuha íjúuba wáyeéévejcóójí wáhyéjú pañévú áákityéébeke tsá ámuha meújcúityuróne?

⁶ Ehdúhjáa dibye nééne tsá ditye píivyetétú muhdú íáñujcúne.

Táábávajcátsí wañéhjivu ditye míñutsóne

⁷ Áhduréhjáa tsáijyu wañéhjivu tsaate míñutsómé imíllé íboohówátsihjívuré íacuuvéne. Aanéhjáa Jetsóó múhdurá íjtsúcunúne diityéké úwááboobe néehí:

⁸⁻⁹ —Tsaate múu ámuhakye ityáábávajcátsíñe wañéhjivu míñútsócooca tsá íhdere ácúúvetú íboohówátsihvu tsáijyu múúne tsijtye ámuhá ehnííñevu ávyéjúumé wájtímekekéréjuco ditye tétsihvu ácújcóné boone íatéréétsihvuréjuco ámuha maácúúvéneri menúcójpívétuki. ¹⁰ Áánéllii múu tsaate íwañéhjivu ámuhakye míñútsócooca úújeté íhdícyátsihvuré diitye wañéhji múnáa ámuhakye íajtyúmícooca íboohówátsihvu íacujcárokí. Áijyu ihdyu tsá íñerí ámuha menúcójpívétsámeítyúne. ¹¹ Muurá iiye íhtsutúmé ávyéjunte íjcyane némeíhijcyámé núcójpívétsámeííhi. Áánetu ídáátsóméhjívú tsaíbuwáre íjcyame ávyéjúúteéhi.

¹² Ehdúhjáa diityéké íúwáábótsihdyu neebe dílbyeké íwañéhjivu míñútsóóbeke:

—Tsá múu majchóvú míñútsotú íhtsutúméhjikeré uke ditye píámeííñe u ímílléneílihyére. Téhdure tsá múu míñútsotú díhyákímudúnéré múhdumé tsijtye úuma náhbévahíjcyámekére. ¹³⁻¹⁴ Múu téhdure míñútsó ídáátsóméhjike íjpiítyu tsátsihji íjcyátúroméhjima hállúvátúméhjike ámuhakye ditye píámeíiyóné íjtsámeítyúmére. Muurá Píivyéébere ámuhakye áhdoó dibye ímillédú ámuha meíjcyame medsíjívémé tsiíñe mébóhíicoóca.

Wañehjitu ijcyané uwááboju
(Mt 22.1-10)

¹⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tsaapi néé dííbyeke:

–Maímijyu ihdyu diitye Píívyéébé avyéjuvu úcaavémé ijcyanej.

¹⁶ Ehdúhjáa díbye néénéllii Jetsóó tsaapi wáñehjívaténetu úwááboobe nééhií:

–Tsaapíhjáa iwáñehjívaténevu míñutsó mítyámeke. ¹⁷ Ááme éllévúhjáa iúnú múnáájpikeye díbye wálloobe neeté diityéke: “Tsúúcajávane majcho baabáhi. Waávane mepééne mémajchótej.” ¹⁸ Áronáacáhjáa tsá ditye ímíllétú ipyééneé. Tsaapíhjáa íllure néé dííbyeke: “Ohné tsaatédítýú ííñújí o áhdone ó imíllé o úújeténe. Áánéllii tsá oke díbye téhmétyúne.”

¹⁹ Áánetúhjáa tsijpi nééhií: “10-meváké ócájímuke o áhdómeke icyooca ó imíllé o wáájaculléné muhdú ditye wákímyeíñe. Áánéllii tsá oke díbye íjtsójúccóótyúne.” ²⁰ Áánetúhjáa tsijpi nééhií. “Botsíi o táábávaabe muhdú ó peéhi. Tsáhái o péétune.” ²¹ Éhduréhjáa ditye népejtsóné ióómíñe úúbállebe íavyéjúubeke. Aanéhjáa dííbyeke tsári pájtyeebe néé diibye iúnú múnáájpiíkye: “Ané cána míñutsóté ídáátsóméhjikéréjuco íjpi ímítyuméhjí ímíñeúvú iúllene píívyetétúméhjíma hállúvátúméhjíke.” ²² Ahdújucóhjáa ímíñútsójétsihdyu tsáabe nééne dííbyeke: “Ayúju avyéjuubej, tsúúca ó míñútsójéhi. Áronáa íñe jaa tsáhái wáhpétúne.” ²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube nééhií: “Ané cána tsíjtyekéi míñutsótej. ²⁴ Tsáhájucó tujkénúu o míñútsorómé májchóváityúne.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Ihtsútúróné pañe Jetsóoke meúraavyéne
(Mt 10.37-38)

²⁵⁻²⁶ Aanéhjáa mítyane míamúnaa dííbyeke úráávyehíjcyámeke neébe:

–Muurá oke úráávyerómé oke iwáájýné ehnííñevu méwámyuma ihyájkímukéré wáájýuhajchíi tsá ditye ímíáané tahñéjté ijcyatúne. Áhdure iíye éhnííñevu iwáájýumeíhajchíi tsá ditye tahñéjté ijcyatúne. ²⁷ Áhdure oke iúráávyéné déjúcotu íícúbáhrámeíyóné ímíllétúmé tsá tahñéjté ijcyatúne. ²⁸ ¿Aca ámuha jaa meméénu tsá tujkénú meéévéityuró múhduná ámuha dsíídsí ijcyane tene úújetéhajchíi botsíi ámuha meméénuki? ²⁹ Muurá dsíídsi úújetétúnáa ámuha meméénuróné meníjkévátúneri tsijtye uuhívatéiyá amúhadi. ³⁰ Muurá nééiyóme: “Éje, íjtyemeíhjáa íñe ánúmeíyómé tsá pánéévétstótyúne.” ³¹ Áhdure ¿aca tsané avyéjúúbé tsodáhómú 10,000-mevaré íjcyame tsíjpi tsodáhómú 20,000-meva íjcyámema imyéénújcatsí tsá tujkénú íjtsámeíityuró téhdúmema diityéké ityáhjáityuróne? ³² Muurá téhdúmema íhnáhóóityurónéllii tsíhyullérei ditye íjcyánáa wállójcatsíyómé diityé éllévú ditye íñéete imyéénújcatsíjýúccóótuki. ³³ Ehdú nééne muurá tsaate íimíllédú íicyahíjcyané íhvéjtsótúmé tsá tahñéjté ijcyatúne.

Cánaámatu ijcyané uwááboju
(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ Muurá cánaáma íímuma íjcyánéllii meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene meke píaabóityuróne. ³⁵ Pane mebájtso ííñuji meúménúiyónéúbatu tsá meke tene píaabóityuróne. Áánéllii tehdu nééne ílluréjuco mewáágóone. Aane ihdyu óvíi amúhadítýú llééboome icyáhjútsóne tehdu íjcyáhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

15

Obééjá mújtánetu íjcyáné uwááboju (Mt 18.10-14)

¹ Téijyúhjáa ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámema tsijtye ímityúmé píhcyaavé dííbyedívú dííbyé uwáábó illéébúcunúki. ² Áámedítýúhjáa parítséómuma taúhbájú uwáábojte nééhií:

—¿Aca íveeki aadi ímityúmedívú nahbéváhi?

³⁻⁴ Ehdúhjáa dííbyedítýú ditye íhjuvánéllii obééjá mújtánetu iúwaabóné neébe:

—¿Aca ámuha jéémú obééjámú 100-meva íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá ámuha 99-meváréjuco íjcyámeke íúmihéj píínévú mepícyóóne dííbyeke menéhcóityuróne? Muurá ámuha ménéhcóiyáhi. ⁵⁻⁶ Áábeke muurá ámuha maájtyúmícooca mítyane meímíjyúúvéne ááhívu ámuha mewájtídu mépihjuúcúiyá ámuha menáhbévahíjcyámeke ditye téhdure íímíjyúúve mújtároóbeke ámuha maájtyúmíneri. ⁷ Ahdu muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaae mítyane ímíjyuuvé tsaapi ímityúné pañévú mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi. Muurá ímí íjcyámedi íímíjyúúné ehniíñevu ímíjyúúvebe mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi.

Dsíídsiji wágóóóvénetu íjcyáné uwááboju

⁸ Téhduréhjáa dsíídsíjitu diityéké iúwaabóné neébe:

—¿Aca tsáápíledi 10-jíva dsíídsi íjcyánetu tsaji wágóóóveca tsá dille choocówu peetéj tééveri líjyaalléré néhcóityuróne? Muurá néhcóiyolle. ⁹ Aaji muurá íájtyúmíneri íímíjyúúvéne íñáállévahíjcyámeke píhjuúcúiyolle ditye téhdure íímíjyúúveki. ¹⁰ Ehdu muurá ímityúné ícyahíjcyaae teene ííhvéjtsóne Píívyéébe ícyánejcúvuréjuco íbúwáávéebedi níjkyéji múnaa mítyane ímíjyuuvéhi.

Tsaapi cáánídityu mújtáné uwááboju

¹¹ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe nééhií:

—Íjcyamútsíhjáa mítyétsi tsáápí hájchimútsi. ¹² Áámútsidítýúhjáa bóneebe neé cááníkyeé: “Líhij, u dsííjívéné boone métsíméné múhtsidívuréjuco cóéváiñetu ó imíllé apáhajchíí ícyocájuco oke tsáneevu u ájcune.” Ahdújucóhjáa díbye íiná néétuubéré ájcune diityétsikye tsahtúnéecu. ¹³ Átsihduhjáa wahájchotaré tétsii díbye bóneebe íjcyáróne páneere íhñe nahjíhenúhi. Ááne dsíídsímáhjáa peebe cáánídityu tsíhyullévú tsííñe ííñújívu. Áhullévúhjáa teene ídsíídsí íllure ícúbáhraabe ímityúné íícyahíjcyáneri. ¹⁴ Aanéhjáa tsúúca páneere ídsíídsí átéréénéhjiri díbye píírújtsónáa téené ííñújíri tsá majcho íjcyatúne. Áijyúhjáa ídátso pevéeberéjuco ícyahíjcyáné ííne tájpi íjcyájucóótuúbe. ¹⁵ Áánéllíihyéhjáa téené ííñújí múnáájpikye táúmeíbyé wákiméi. Aabéhjáa dííbyeke téhmetsó ímyeenímudívu. ¹⁶ Aabéhjáa diityéké téhmehíjcyáábeke múha majchóvu ájcútuube ájyaba wájyújucóótúnéllii imíllera diityé éebuta ímájchone. ¹⁷ Átsihvúhjáa íkímóóvémeíñe íllu íjtsámeíbye: “Ehdíívajúné tsáma áyáturómé líhíyó wákimyéi múnáadítýú majcho píhtótúnáa ¿íveeki íchíhvu ó dsííjiveehíubá ájyábari? ¹⁸ Tsáhaá, oo éhne líhíyo éllevu o óómíñe dííbyeke ó neéhi: Líhij, ¿íveekíhyana íhdyu Píívyéébe ímíllénejíí ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejíivari? ¹⁹ Ahdícyane tsáhájucó díjtsíméné o íjcyáitýúne. Díwákimyéi múnáajpíyéjuco o íjcyaiñe.” ²⁰ Ehdúhjáa íjtsámeídyújuco díbye óómíñe cáání éllevu. Aabéhjáa téhullévú péébeke

tsíhuyullétúré cááni íajtyúmíbedi mítyane ídáátsóvéne ícúí icyáhdahíróné ámabúcutéhi. ²¹ Átsihvúhjáa ípyéé íjtsámeídyújuco díbye cááníkye nééneé:

“Líhij, ¿íveekíhyana ihdyu Píívyéébe ímíllénejí ímityúné ó meenuíhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejíivari? Ahdícyané tsáhájucó díjtsíméné o íjcyáityúne.” ²² Ehdúhjáa díbye néérónáa cááni néé íúníu múnáake: “Ícúí áánúke íwajyámúúnema ítyúhápaajívú meújcone hójtsíwápaajívú maájcu díbye ípícyámeiki. ²³ Átsihdyu íujcávaabe ócájíwúuke médsíjívétsó dííbyeke mewáñehjínuki. ²⁴ Muurá íñe ‘tsúúcajáubáhjáa dsíjíveébe’ o néhíjcyánáa ídátsó kíatú bóhdívaabe méhdivu.” Ahdújucóhjáa dítye wáñehjívaténe.

²⁵ Áijyúhjáa íñahbe ámíaaabe úmíhé pañétú óómiibye lleebúacunúvá wáñehjí ihjyarí íjcyane. ²⁶ Ááneríhjáa íúllévenúne kémuéllétúré íúníu múnáajpíkye ípíúváne dílloobe íveekí dítye wáñehjívaténe. ²⁷ Áánéllíhyéhjáa neébe: “Muurá díñahbe wajtsíhi. Áánéllíhyéne díícyááni líihyánutsó íujcávaabe ócájíwúudívú díbyevané íná pájtyétuube kíatú bóhdívánéllí dííbyeke iwáñehjínuki.” ²⁸ Aanéhjáa ávyéta tsarí pájtyé dííbyeke. Aabéhjáa íhnáho cáyobáávatéébe tsá áyánéwu ímíllétú íááhívéne íhjávu. Áánéllíhyéhjáa cááni dííbye éllevu ípyééne cánáajanú díbye íááhíveki. ²⁹ Áronáacáhjáa neebe cááníkyeé: “Líhij, muurá íñe múhdúné píjcyábá úuma ó wákímyeí uke táhjállétuubére. Áróóbeke tsá mújyú oke u ájcutú obééjá hájchíúbadívúré ehdu o wáñehjívaté o náhbévahíjcyámema. ³⁰ Aabe eene dáachíkye ímíáábekéjí ú wáñehjínú íujcáváabeke jeemúdítýú u dsíjívétsóóbe hallurí ímityúné walléémudi dídsídsí pírujtsójéébeke.”

³¹ Áánéllíhyéhjáa cááni néehí: “Ímíáánéjuco, Lí, óóma tsatsíyé u ícyahíjcyáne. Aane muurá páneere tátsíméné díhñe. ³² Áánetu ihdyu tehdújuco mewáñehjínúné díñáhbeke ídátsó kíáhjí múhduháñe íícyahíjcyátsihdyu ‘tsúúcajáubá dsíjíveébe’ o néhíjcyánáa méhdivu bóhdíváábeke.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

16

Íavyéjúúbema tsaapi ímityúné wákímyeíñetu íjcyáne uwááboju

¹ Téhduréhjáa ímamyémuke úwááboobe néehí:

—Íjcyaabéhjáa íhstútuube ehneva múnáajpi. Áábé úníu múnáajpíhjáa ímityuube íjcyáábé hallúvú tsaate úúballé díibye íavyéjúúbeke díbye ímityú téhmehíjcyáne dííbyé tsíméne. ² Áánéllíhyéhjáa íavyéjuube ípíúváábeke néehí: “¿íveekí ímityúné míamúnaa díhyallúvú úúballéhi? Ahdícyané oke ímíñeúvú duubállé muhdú tátsíméné u téhmehíjcyáne. Átsihdyu tsáhájucó óóma u wákímyeítyúne.” ³ Ehdúhjáa íavyéjuube néénetu íllu íjtsámeíbye: “Aane ¿muhdú íñe ó íjcyáa oke táavyéjuube wáágóóbe? Tsá muurá o píívyetétú tsííñe wákímyeí o méénune. Pane núcójpítsó teene tsíjtyeke píáábó o táúmeíñe tájpi o íjcyáiyóne.” ⁴ Ehdúhjáa íjtsámeíyóne neébe: “Tsúúca ó waajácú muhdú o méénuíñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítýúu íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke néhi díbye oke wáágóócooca díityéréjuco oke ípíááboki.” ⁵ Ehdúhjáa íjtsámeíñe píúvaabe tsáapiítsadí díityéké eenéé íavyéjúúbedítýú íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke. Áánemáhjáa o méénuíñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítýúu íñ tujkénú tsáábeke neébe: “¿Acáa múhduná táavyéjúúbedítýú u náhjíhenúné tsáhái u áhdotúne?” ⁶ Áánéllíhyéhjáa neébe:

“100-hoojáváa oríívó duurúbájpacyóné ó ujcúhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Ééé, íñée muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Áronáa cána íícúí béháámitúréjuco picyo 50-hoojávaréjuco u áhdotúne.” ⁷ Ááné boonétúhjáa idyé tsijpi tsáábeke neébe: “¿Ácooca uu múhduná tsáhái u áhdotú ávyéjúúbeke?” Áánélliihyéhjáa neébe: “100-babyáváa tríigo ó ujcúhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Ééé, íñée muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Áronáa cána íícúí béháámitúréjuco caatúnú 80-babyávaréjuco u áhdotúne.” ⁸ Ehdúhjáa ávyéjúúbé únú múnáajpi ímityúné meenuhi. Aanéhjáa bóónétu íavyéjuube iwáájácúneri ullévenú dííbyedi ayájú tujkévé ehdu imyéénuíñé dibye íjtsámeíñeri. Ehdu muurá íñe ímiájíjtó úráávyémé ehniíñevu ténejcu wáájácútúmé tujkévééne íjtsámeíñé tsíjtyema íñáhbévájcatsíki.

⁹ Aane ihdyu ámuéhakye o neé íñe ííñújiri ámuha meéhnevámé tsíjtyeke mepíáábo néhi ámuha medsíjívécooca Píívyéébe ámuéhakye iúcúpéjtso mújyú muhdú íjcyáityúmé dííbyema ámuha meíjcyáíhullévu.

¹⁰ Muurá wahdííváné wákimyéivu tsaatéké mepícyoome ímí wákímyeíhajchíí méwaajácú téhdure éhniíñevu íjcyáné wákimyéí ímí ditye méénúiyóne. Áánetu teene átérééne wákimyéí múhdurá méénuhíjcyámé muurá éhniíñevu íjcyane téhdure dáríívéiyáhi. ¹¹ Aane muurá íñe ííñújiri ámuha meéhneváneri ímiáánéré ámuha meméénútúhajchíí téhdure Píívyéébe wákimyéí múhdurá ámuha médáíívéhi. ¹² Téhdure tsíjtye éhne ímiíñevúvú ámuha metéhmétúhajchíí muurá ámuhá wáabyuta íjcyaroné tsá múha ámuhádivú íhvéjtsóítyuróne.

¹³ Muurá tsá míityétsima tsaapi ímí wákímyeítyuróne. Muurá tsáápiikye éhniíñevu iwájyúúbediyé íícúvéne tsá tsíjpihdi dibye íícúvéityuróne. Áánéllii tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrameíñé medsíídsíváiyóneri.

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné paritséomú illéébóne íllure uuhívaté dííbyedi téneri itsúúrameíhíjcyánéllíhye. ¹⁵ Áámekéhjáa neébe:

—Bañú múnáa ámuha meíjcyámeke míamúnáa itsúcunúhijcyá ímiáámédu. Áronáa Píívyéébe waajácú ámuhá íjtsaméi. Muurá míamúnáa mítyájkímyeíñé tsarílleébe.

Píívyéébe taúhbaju wágóóóvéityúne

¹⁶ Muuráhjáa Jóáa bóhówáávétúné hajchótá Píívyéébe taúhbaju íhjúyú uubálle múnáaúvú úwáábohíjcyánéréi míamúnáa úráávyehíjcyáhi. Ááné boonétúu ihdyu dííbye Jóááuvúréjuco úwaabóné ímiáájú Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúné uwááboju. Áánélliihyéé mítyame tsúúrameíhijcyá téénevu iúcáávéíñeri.

¹⁷ Muurá ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóvéehi. Áánetu Píívyéébe uwááboju tsá mújyú wágóóóvéityúne. Muurá muhdú tene néhdújuco tene pájtyeíñe.

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne (Mt 19.1-12; Mc 10.1-12)

¹⁸ Muurá tsaapi méwakye íhvéjtsóne tsíjpiílekéréjuco táábávaabe ímityúné meenu íveekí mewa ímíubáané íjcyánáa tsíjpiílemáyéjuco íjcyáneri. Áhdure tsaapi wáágóolleke táábávaabe ímityúné meenu íveekí ájyu ímíubáané íjcyánáa dííllema íjcyáneri.

Ehnéva múnáajpi ítérónáa Ráátsaro ícúbáhrámeíñe

¹⁹ Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóó úwááboobe néehí:

–Íjcyaabéhjáa tsaapi íhtsútuube ehnéva múnáajpi tsanééré ímiá wajyámuunévu úcámeíhíjcyáabe. Áábekéhjáa iiná píhtótuube paíjyuvaré wáñehjívatehijcyáhi. ²⁰ Áánacáhjáa Ráátsaro áhllávatéébé ácuúcunúhijcyá dííbyé já lleehówá úmíwari. ²¹ Aabéhjáa ídátsó umúúpívvehijcyá díbye májchónetu baavu dójcówaahyéjé imájchóíyóneri. Áábedívúhjáa oohímyé ipíhcyáávéne píhjahijcyá dííbye áhllaháñe. ²² Aabéhjáa ílluréjuco dsíjívéne. Áábe ííbuúhjáa níjkyéjé múnáa tsajtyé Píívyéébe éllevu Aavaráa íjcyáhullévu. Ááné boonétúhjáa dííbyeréjuco íhtsútuube ehnéva múnáajpi dsíjívéébeke tsaimíyé cuuúme.

²³ Áábe ííbuúhjáa úújeté Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ícúbáhrámeíhullévu cúújúwá pañévu. Áhulléhjáa ícúbáhrámeíbyé ájtyumí Aavaráake Ráátsaro dííbyemájuco íjcyáábeke. ²⁴ Áábedíhjáa wáníjcyámeíbyé néehíi: “Múúhá íhdé múnáajpi Aavaráaj, óhdi ihdyu dídáátsóvéne aabye Ráátsaróké díñe oke díbye íhyójtswáubaré nújpacýotu imúriúcúneri táhnjéiwa ipípajchóvaki. Ávyeta íñe cúújúwá allóócó tsáhájucó o áábúcutúne.” ²⁵ Áánéllihyéhjáa Aavaráa néé dííbyeke: “Cáhawáá, Lli, dítsáávé íñe imíjyaúhjáa u íjcyane u dsíjívétúné íhde. Áánetúu muurá áánu Ráátsaro ídátsó ícúbáhrámeíhíjcyáabe íñe ícyooca íñe imíjyaúrjúco íjcyane. Áánetu ihdyu ú ícúbáhráméíhi. ²⁶ Aabe piáábó u táumelyónáa íjcyáné íñe múúhadítýú ámuha meráhoúcunútsihdyu íeverááhó ápíchó néene kiátú mepájtyéne meúújéjcatsíyónejíivari. Muurá íñejcúrí íjcyame tsá píívyetétú énejcúvú ipájtyene. Áhdure énejcúrí íjcyame tsá píívyetétú íñejcúvú ipájtyene.”

²⁷ Ehdúhjáa Aavaráa néénéllii neébe: “Uu muurá Aavaráa múúhá íhdé múnáajpi u íjcyáabe ihdyu óvíjyucó aabye Ráátsaróké wallo ííñujívú llihyoke pámeere tahájkímuma díbye íúwáábotéki. ²⁸ Íjcyámé 5-meva táñahbému. Áámeke ó imíllé díbye wáájácútsoténe íllúhaca ícúbáhráméí íjcyánáa íveekí ímityúné o ícyahíjcyáné níjcaúvú o úújetéébé o ícúbáhrámeídyú dítye ícúbáhrámeítyuki.” ²⁹ Ehdúhjáa díbye néérónáa Aavaráa néé dííbyeke: “Árónáa muurá íjcyáné díityédí Píívyéébé waajácúháámí íñe ícúbáhráméityu úúballeháámí dííbyé ihjyú uubálle múnáape Moitséémú cáátúnuháámí. Téhaami óvíi íéévéne cáhcujtsómé ipájtyetéki.” ³⁰ Ehdúhjáa Aavaráa néérónáa neébe: “Ihdyúhde ímiááné íjcyájúcooróné díityémá uwááboju. Árónáa ihdyu mee dsíjíve múnáadítyú tsiíñe bóhíbe díityéké úwáábotéébeke botsíi cáhcújtsóiyóme. Aaca ihdyu ímiááné ímityúné íicyahíjcyáné ííhvéjtsóne íbúwáávéiyómé ímiánejcúvuréjuco.” ³¹ Áánéllihyéhjáa Aavaráa néehíi: “Árónáa muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáape Moitséémú cáátúnúné uwááboju icyáhjújtsótúhajchíi téhdure tsá dítye cáhcújtsóityuró dsíjívemedítýú tsaapi tsiíñe íbóhówáávéne úwááboróne.”

17

Tsaatéké ímityunévu meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

¹ Áhduréhjáa tsiíñe ímamyémuke neébe:

–Tsá ííñújiri mávaríjchojúúné píhtóityú míamúnáake tútávájtsóíñe. Árónáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñé ímichi ténehjívú díityéké íbúwátsóhíjcyámeke. ² Muurá botsíi oke cáhcujtsómé ídátsó tsíimédúréi

néemedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu íjkyééháñetu nEWáyúcobáné íóhbáñúmeke wájocó móóá pañévú ápíchó diityé úmíwa néené íhdétu. ³ Áánéllíi téibúwá meíjcyáne amúhá nahbe ímityúné méénúúbeke mébóíjcyuco. Aabe teene íhvéjtsóne ímiánejcúvú tsiíñe íbúwáávéhajchíí íllurjúco máábájííveco ímityúnéé díbye méénune díbyedi meídáátsóvéne. ⁴ Tsáijyu múúne 7-ijyúvá tsájcoojí méénúíyoobe ímityúne. Áhdúijyúvá díbye amúhadívú ídátsójkímyeíhajchíí múu ídáátsové díbyedi.

Píívyéébeke mecáhcújtsóneri páneere meméénune

⁵ Áábekéhjáa ímamyémú nééhií:

—Múúhakye piáábó éhniíñevu muha mecáhcújtso Píívyéébeke.

⁶ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá mojtáátsá neeváúwúudúné áyánéwu ímí Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca eehe úmehe ámuha ménééiyá étsihdyu tehe ityábáávyéne móóáj píñétú íjyócúúvetéki. Áhdújuco muurá tehe íjyócúúvetéiyóné tétsihdyu.

Muhdú tsaaté wákímyéi múnaa íjcyane

⁷ ¿Aca amúhá únú múnáajpi umíhé pañe caajári tsáijyu ócájimu téhméúbari íjcyátsihdyu ááhívéébeke ámuha mémáchótsópéjtsóiyáhi? Tsáhaá. ⁸ Muurá íllure ámuha ménépéjtsóiyá díbyeke: “Majchórjúco meénu. Aane u níjkevádú ú pícyoó tujkénú muha memájchoki. Áané boonétúí ú májchoóhi.” Éhdure muurá ámuha ménééiyáhi. ⁹ Áhdure ¿aca ámuha díbyeke météhdújtsóiyá ámuha metáuhbánéré díbye méénúné hallúvu? Tsáhaá. ¹⁰ Ehdu téhdure Píívyéébe amúhakye pícyóóné wákímyéi ámuha meníjkevácooca tsá múu íjyácunútú díbye amúhakye téhdújtsóiyóneri. Íllure múu nééhií: “Tsá muurá ímiá ícúve múnaa muha méíjcyatú múúhakye díbye táuhbánéré muha meméénúnéllíihye.” Éhdure múu nééhií. Éhdúhjáa neebe Jetsóo.

Íjpi chájáávemeke Jetsóo bóhítsóne

¹¹ Aabéhjáa Jerotsaréevu péébe pajtyé Tsamááriamá Gariréa íñújícutu. ¹²⁻¹³ Aabéhjáa tsácoomíwuúvú úújeténáa díbye éllevu 10-meva tsáá íjpi chájaaveme. Ároméhjáa kémuéllévuré iwájtsíne díbyedi wáníjcyámeímyé kéévánécoba nééhií:

—íJétsoj, Jetsóoj, múúhadi dídaatsóve!

¹⁴ Áánéllíihyéhjáa diityéké ítteebéré nééhií:

—Tsúúca muurá ámuha mébohíjucóóhií.

Aame cáhawáá llúúvájtedívú méúújétsámeítyej. Áhdújucóhjáa dítye péene tsaímíyjúco néémeé. ¹⁵⁻¹⁶ Áamedítýúhjáa Tsamááriá íñújí múnáajpi oomí Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aabéhjáa Jetsóo lliíñévú ímímóúúvéne díbyeke téhdújtsóhi. ¹⁷⁻¹⁸ Áábekéhjáa Jetsóo nééhií:

—¿Aca tsá pámeere ámuha mebohíttúne? Muurá íñe tsííñe íñújí múnáajpi u íjcyároobe ú oomí Píívyéébeke u téhdújtsoki. Áánetu ¿kiá tsíjtye?

¹⁹ Éhdúhjáa íñétsihdyu neebe díbyeke:

—Wa díjyócúúvéne dípyej. Tsúúca ú bohíí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyáabe.

Píívyéébe avyéjú bóhówááveíñe

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóoke parítséomú dílló múijyú Píívyéébe avyéjú bóhówááveíñe. Áánéllíihyéhjáa neébe:

–Tehdu Píivyeébé avyējú bóhówááveróné ámuha maájtyúmíyónejíivari.
 21 Áánéllii tsá múha neéítyuróne: “Íñe Píivyeébé avyēju.” Muurá ihdyu ij-
 cyájúcooróné ámúhama.

22 Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neebe ímamyémuke:

–Muurá ámuha méijyácúnuú Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke ámuha
 maájtyumíjúcóóiyóneri. Ehdu ámuha meijtsámeiyónáa tsáhái ámúhadívú o
 bóhówááverityúne. 23 Muurá ámúhake tsaate neéhi: “Tsúuca Mepájtyetétsoobe
 tsájucóóhií.” Áronáa tsá múu cáhcújtsotúne. 24 Muurá chijchi rórihcyóné
 maájtyumídú pámeere ájtyúmí Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe o tsáábeke.
 25 Áronáa ihdyu iñáhooíñe ícyooca íjcyáné míamúnaa óhdi ícúbahráne. Tsá
 oke ditye cáhcújtsóityúne. 26 Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyáné míamúnaa
 íjcyaduré íjcyáimyé o tsááiñe íjtsotúme. Áánáa tsúuca ó tsaá Míamúnáájpidívúu
 o ípívyééveebe. 27 Muuráhjáa téijyu íjcyáné míamúnaa íimilléduré ícyahíjcyá
 majchóháñeri, adóháñeri, táábávajcátsiyi. Áánáacáa ihdyu Noéé tsúuca
 ihmíne pañevú úcáávénaa íñuují páneere caajávájucóóhií. Áánerí pámeere
 cáhcújtsotúmé óuuvé imájcanúneri. 28 Áhdurée muurá pajtyéné Róo íjcyáijyu
 íjcyámeke Tsodóoma múnáake. Muuráhjáa téhdure íimillédú ícyahíjcyámé
 majchóháñeri, adóháñeri, náhjíheri, úmihéneri, ánuméiyi. 29 Áánéllihyée
 muurá Píivyeébe dííbyeke néé dibye íjchívye técoomítyu. Áhdújucóo dibye
 íjchívyéné boone Píivyeébe cúújuwa íjcaáyóneri técoomi áiivyéne. 30 Ahdu
 muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ó tuvááóvaá míamúnáake íimilléduré
 íjcyámeke tsiíñe o tsáijyu.

31 Áijyu ihjyátú tsiéllé íjcyame tsá ihñénéhji éllevu péjucóóityúne. Áhdure
 íumihéri íjcyame tsá ihjyávú péjucóóityúne. 32 Cáhawáa méijtsúcunu
 muhdúhjáa díibye Róo táábake tene pájtyene idyējú dille révoúcunúné déjúcotu.
 33 Muurá íñújiri íimillédú íjcyáneríyé tsúúrámehijcyámé tsá pájtyetéityúne.
 Áánetu ihdyu teene íhvéjtsóne ookéréjuco úraavyémé pájtyéteéhi.

34 Muurá tsiíñe o tsáácooca míityétsi cúwámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu
 tsijpi coévaáhi. 35 Áhdure tsaatépí cáátsómúpidítyú tsáápílleke o újcúnetu tsijpille
 coévaáhi. 36 Téhdure tsaatétsi íumihé pañe íjcyámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu
 tsijpi tétsihvúré coévaáhi.

37 Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii ímamyémú neéhií:

–¿Aame kiávú újéteéhi?

Áánéllihyéhjáa neébe:

–Muurá éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaavédú tahñéjté
 óhdivu píhcyaáveéhi.

18

Ímityúnéhjí ímibájcho múnáájpidítyú íjcyáné uwááboju

1 Áhduréhjáa Jetsóo tsiíñe ímamyémuke úwááboobe úúballé ímityúnéhjí
 ímibájchoobe ímityuube íjcyáábedítyú téneri diityéké itsápíjtsó Píivyeéebema
 íhhyúvahíjcyánetu ditye íóóchévétuki. 2 Íllúhjáa neébe:

–Íjcyaabée tsácoomíyí ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube Píivyeébeke
 ávyejúúllétuúbe. Aabéhjáa tsá ímí piáábohíjcyatú míamúnáake. 3 Áábekée
 técoomíyí íjcyalle pííbájyulle néé tsaatémá ímityúné dille dáaríívécatsíñe dibye
 ímibájcho dííllema. 4 Ehdúu múhajchótájucó dille dííbyeke piáábó táúmeiyóneri
 tsá dibye íícúvehíjcyatúne. Áánéj piínévúhjáa íllu íjtsámeíbye: “Píivyeébeke o

ávyejúúllétúnéllii tsáháturo míamúnáake o piáábóiyóné oke ávyetúne. ⁵ Áronáa aalle pííbájyulle íjyévé éhniíñevúré oke pátsárijcyónéllii óvíjyuco díílleke o piááboiñé oke dille ipátsárijcyójúcóótuki.”

⁶ Ehdúhjáa iúúbálléne neébe:

—Ehdúu píínévui piááboobe ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube íjcyároóbe.

⁷ Aanéjii ¿aca tsá ámuha mewáájácutú Píívyéébe ihñéjteke piááboiñé dííbyeke piáábó táumeihíjcyámeke? ¿Mityá ámuha méjtsúcunú ditye piáábó táumeiñeri díbye íícúvetúne? ⁸ Tsáhaá. Muurá piáábóiibye diityéké teenémáye. ¿Aca íhya míamúnáa ímí cáhcújtsómedívú ó wájtsí Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe tsiíñe íñujívú o tsáacoóca? Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Tsaatési Píívyéébema íhjuúvānetu íjcyāné uwāáboju

⁹⁻¹⁰ Téhduréhjáa tsaate ímiáámedi idíllómeíñe tsíjtyeke éhdíwállehíjcyámeke úwááboobe úúballé tsaatési Píívyéébema íhjuúvānetu. Íllúhjáa neébe:

—Tsáijyúu míityétsi péé duurúvájávú píívyéébema íhjuúvaki. Tsaapíi paritseómuúbe. Áánetúu tsíjpi íñújí avyējúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaábe.

¹¹ Aanée paritseómuube Píívyéébema íhjuúvaabe néehíi: “Ayúju Tápiivyéébej, uke ó téhdujtsó ímiáábé o íjcyāné hallúvu. Tsá muurá tsíjtyedu ímityuube o íjcyatú naní múnáajpi. Tsá mújyú íhdícyámema o dómácójcatsítýúne. Pane tsá aabye íñújí avyējúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe ímityuube íjcyadu o néétune. ¹² Muurá tsáné tsemáánari míjcyoojícú májchótuube úuma ó íhjuúvahíjcyáhi. Téhdure muurá 10-jíva o dsíídsívānetu tsájíhcoba ó dówacárohíjcyá uke o íícuvéne.” Ehdúu Píívyéébema íhjuúvaabe paritseómuúbe.

¹³ Áánetúu díbye íñújí avyējúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe tsá cáamevu icyárúúvéne Píívyéébema íhjuúvatúne. Íllurée kímóóvémeííbyé íjpiújítu ííllaáyómeíñe néehíi: “Ayúju Tápiivyéébej, óhdi íhdyu dídáátsóvéne dábajíívé táimítyu. Muurá ímityuube ó íjcyáhi.” Ehdúu íhjuúvaabe Píívyéébema íñújí avyējúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaábe. ¹⁴ Aane muurá dííbyeke tsúuca Píívyéébe ímibájchóóbé hallurí tsáhájucó ímityú íjcyatúne. Áánetu tsíjpiikye tsá díbye ímibájchotúne. Ehdú muurá íiye íhtsutúmé íjcyane némeíhíjcyámé núcójpívétsáméíhi. Áánetu íhdyu idáátsóméhjíúvú néeme ávyējúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóo úwaabóhi.

Tsíméké Jetsóo llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Aanéhjáa dííbye élleve ítsíimeke tsivámé díbye Píívyéébeke piáábó ityáúmeí diityé hallúvu. Áronáacáhjáa ímamyémú diityéké néé íñevú ditye ítsíimeke tsívane. ¹⁶ Áronáacáhjáa Jetsóo diitye tsíméké ípiúvāne néé ímamyémuke:

—Óvi íhdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsíime íjcyadu néémé wáabyuta Píívyéébe avyēju. ¹⁷ Aane ímiáánetúré ámúhakye o néé éhne múúne teetsi tsíimene meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dííbyé avyējuéjete íjcyatúne.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuuvāne

(Mt 19.16-20; Mc 10.17-31)

¹⁸ Aanéhjáa tsáijyú tsáné avyējuube Jetsóoke néehíi:

—Uwááboóbej, ímiáábé ú íjcyaaabe cána oke díñe ¿muhdú ó íjcyáiyóné mújyú o dsíjívéjúcóóítýúne bóhí o újcuki?

19 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveeki eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. 20 Muurá ú waajácú dííbyé taúhbajúúné nééneé: “Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívetsotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyááanimútsikye.”

21 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítýuré tehdújuco o ícyahíjcyáne.

22 Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Árónáa íjcyanéi tsane u méénúiyóne. Cáhawáá dítsieméné náhjihénúne piáábó ídáátsóméhjikej. Ájyju ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

23 Ehdúhjáa Jetsóó nééne kimóhcó pajtyé dííbyeke mítyane dibye éhnévánélliihye. 24 Áábekéhjáa ííténe Jetsóó nééhií:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi.

25 ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye éhnéva múnaa Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

26 Ehdúhjáa dibye néénéllii tétsihyi íjcyame nééhií:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

27 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhde míamúnaa tsá píívyetétú iiye ipájtyetétsámeíñe. Árónáa Píívyéébe píívyeté diityéké ipájtyetétsóné íná dííbyedívú túhúútúnélliihye.

28 Áánélliihyéhjáa Pééodoro nééhií:

—Ávyéjúúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuco méúraavyéne.

29-30 Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Ímiááneturé ámúhakye o néé páneere íjcyátsíhjíma imúnáake cáánumuu, íñahbémuu, méwamyuu, íítsímee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píívyéébe wákiméi méénume muurá íné imíjyaú íjcyáá ííñújiri. Aame újcuú mújyú ídsíjívéjúcóóityúne bóhí tsíjírējuco ííñuji Píívyéébe ípívyéjtsójí hallúrí íjcyaki.

Ídsíjívéíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne

(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

31 Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóó ímamyémuke íhdyúétsihvu idyóbeúcuúmeke nééhií:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedítýú tsúúcajátújuco Píívyéébe ihjyú uuballe múnaa néhijcyané oke pájtyeéhi. 32-33 Muurá oke llúúvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojte íhvéjtsóo jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke ílluréjuco dsíjívétsoíñe. Ároobe tsiíñe ó bóhí 3 coojívatu.

34 Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééne tsá ditye áyanéwu wáájacutú íínerí dibye íhjyuváne.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíbajchóne

(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

35 Aabéhjáa ímamyémuma péébe Jericóój píihíjyjuco íjcyánáa juuvá úníuri hállúvátuube ácuúacunúúbé táúmeí piáábo. 36 Aabéhjáa mítyane téeneri míamúnaa pájtyénéllii dilló íínerí ditye úllene. 37 Áánélliihyéhjáa úúballémé Nat-sarée múnáajpi Jetsóoma ipyééneé. 38 Áánélliihyéhjáa dííbyedi wáníjcyámeíbye nééhií:

—¡Jétsoj, Jetsóoj, Dabííúvúj tsiménémúhaabe u íjcyáábej, óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

³⁹ Ehdúhjáa díbye néénéllíi tsuullerí pééme dííbyeke uhbá cúúvéhulléré díbye íjcyaki. Áronáacáhjáa éhniíñevúré tsiíñe neébe:

—¡Dabííúvúj tsiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁰ Áanéllíihyéhjáa Jetsóó íjyóúúvéne nées dítye itsíva dííbyeke. Áhdújucóhjáa dítye tsívaábeke díbye neéneé:

—¿íná ú imílléhi?

⁴¹ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁴² Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyaaabe tsúúca ú hallúváhi.

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóó néenemáyé itéjúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemáyéjuco pééne Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aanéhjáa tsijtye íáptyúmíne téhdure duurúvá Píívyéébeke.

19

Tsakyéoke Jetsóó ááhivéne

¹ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma úújeté Jericóovu. ² Ácoomíyíhjáa ehnéva múnáajpi Tsakyéó ííñújí avyéjuúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé avyéjuube íjcyáábe. ³ Aabéhjáa imíllera Jetsóoke íáptyúmíne. Áronáacáhjáa tsá díbye píívyetétú dííbyeke íáptyúmíne míamúnááj piíne íjcyáábeke báhrí íñéénéllíihye. ⁴ Áanéllíihyéhjáa íícúí díbye pééíhyullévú dsínéríyé ipyééne néríívyeebe uméheri dííbyeke íáptyúmíki. ⁵ Áanáacáhjáa Jetsóó tétsihdyu pájtyeebe téhé níjcauri íjcyáábeke íáptyúmíne neéhií:

—Tsákej, Tsakyéoj, íícúí niitye úúma o péékií. Muurá ó imíllé dihjárí o cúwane.

⁶ Áanéllíihyéhjáa íícúí íñútyéne tsajtyéébé ihjávú dííbyeke. ⁷ Ááneríhjáa míamúnaa ihjávúvá Jetsóodi íveekí ímítyuube íjcyáábe jávú díbye pééneri.

⁸ Áanéllíihyéhjáa díbye Tsakyéó íjyóúúvéne nées Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, tátsíménetu tsahdúnéécú ó dówajcároó ídáátsóméhjike. Áánetu tsaatékée o álííñe pevetsíyé o áhdótsohíjcyáné ó óómíchoó éhniíñevújuco.

⁹ Áanéllíihyéhjáa Jetsóó nées dííbyeke:

—Tehdújuco, muurá Aavaráaúvúj tsiménémúhaabe u íjcyáábedívú tsúúca uwááboju wajtsíhi. ¹⁰ Muuráhjáa Míamúnáajpidívú o ípívyéévebe o tsáá ímítyúné pañévú mújtámeke o pájtyetésoki.

Dsíídsitu íjcyáné uwááboju (Mt 25.14-30)

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó míamúnáake. Aaméhjáa Jerotsaréevu pííhínáa míamúnaa íjtsámeí tsúúca Píívyéébe avyéjú bóhówááveíñe.

¹²⁻¹³ Áamekéhjáa úwááboobe neéhií:

—Tsaapíhjáa íhtsútúméejpi íjcyaaabe tsícyoomívú ipyééíñe ihde 10-meváké íúnú múnáadítú ipíhjúúúmeke dsíídsídívú iwájtúne neéhií: “Ééneri méwákímyeícúyó téhulle o íjcyáné hajchóta.” Ehdúhjáa díityéké ipítyájcoíñúne técoomívú memévateébé íhcyóómí avyéjuube íjcyaki. ¹⁴ Áronáacáhjáa dííbyé cóómi múnáa tsá ímíllétú díityé avyéjuube díbye íjcyane. Áanéllíihyéhjáa

tstaatéké wallóomé dííbye déjutu ditye iñée íhcyóómí avyéjuube dibye íjcyane múha ímíllétúne.

¹⁵ Áronáacáhjáa tsúuca meménúme pañétúejpi íhcyóómí avyéjuube dibye íjcyaki. Átsihdyúhjáa óómiibye teene íhcyóómivu. Aabéhjáa iwájtsidu pi-hjyúcu íúnú múnáake dsíídsídívú iwájtuíñúmeke múhduná ditye líyaatétsóné iwáájacuki. ¹⁶ Áábekéhjáa ímí wákímyeíbyé nétujkénúhi: “Ávyéjuubej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíídsí ó líyaatétsóhi.” ¹⁷ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube neé dííbyeke: “Tehdújuco. Muurá eene múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áánélli uke ó pícyoó 10 coomívá avyéjuube u íjcyá ímiáábé u íjcyánélliíhye.” ¹⁸ Áhduréhjáa tsijpi neéhií: “Ávyéjuubej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíídsí téhdure ó líyaatétsóhi.” ¹⁹ Áánélliihyéhjáa idyé neebe dííbyeke: “Tehdújuco. Áánélli téhdure ímiáábé u íjcyáábeke ó pícyoó 5 coomívá avyéjuube u íjcyaki.”

²⁰ Áánétúhjáa tsijpi neéhií: “Ávyéjuubej, íñe dídídsí éhnée óhdivu u pícyoíñúne o pícyohíjcyáne. ²¹ Ópée ó waajácú ímítyuube u íjcyáabe díwákímyeí hallúvují dsíídsíjike ú ékéévehíjcyáne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o líyaatétsóné ímiátsíí ú újciyáhi. Aanée o wáajácúne íllure ó pícyoó dídídsíjike.” ²²⁻²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube neé dííbyeke: “Aanée idyé ímítyuube o íjcyane wájácú u neébe jíveekí tsá u pícyootú dsíídsi téhmémeíhíjcyájá pañévú tétsihvu ditye wákímyeíchóné óóma líyaatéiyoki? jíveekí ímítyuube uú?” ²⁴ Ehdúhjáa dííbyeke íñétsihdyu tétsihyi íjcyámeke neébe: “Áánúditu eene dsíídsi medójtúcúne maajcú eenée íñe páme ehniínevúré líyaatétsóobeke.” ²⁵ Áánélliihyéhjáa neéme dííbyeke: “Ávyéjuubej, áronáa tsúuca mítyanéjuco dííbye dsíídsi.” ²⁶ Áánélliihyéhjáa neébe: “Ehdu múúne mémeenúhi. Muurá íñe líyaatétsómeke ehniínevú tsiíne máajcú ditye illíyaatétsoki. Áánetu pevénéré pícyohíjcyámedítú médojtúcúhi. ²⁷ Téhdure eene avyéjuube o íjcyane ímíllétúne oke múnáátsohíjcyámeke ílllevu metsíváne o íténáa médsíjivétso.”

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Ja 12.12-19)

²⁸ Ehdúhjáa diityéké iúwáábóné boone Jetsóó péé ímamyémuma Jerotsaréevu. ²⁹⁻³⁰ Aaméhjáa úújeté Bepajéema Betáaniá coomícyú únúri oríívó bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúhjáa mítyétsikye ímamyémudítú ípíhíré coomívú iwáállóómútsikye neébe:

—Cána écoomi ípíhíré cóómityu óóma méujcúté íayáne íjjuwúukej. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³¹ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye neénélliíhye.”

³² Áhdújucóhjáa péémutsi dibye néhdújuco úújeténé dííbyedívu. ³³ Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa áábájajte neéhií:

—jíveébeké ámuhtsi métsíñaáyóhi?

³⁴ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Ávyéjuubéne múhtsikye neénélliíhye.

³⁵ Aamútsíhjáa tsajtyéjucóo dííbyeke. Áábé hallúhjáa wájyamúúnevu íhbóne Jetsóoke nérijcyárome. ³⁶ Áijyúhjáa dibye péijyu juuva míamúnaa íhbó íwajyámuunévu. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa dííbyeke úraavyémé tsúuca oríívó bajúvú píhíime méénuráítyuróné dibye méénuhíjcyané hallúvú Píívyéébeke dúúruvámé kéévánécoba wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme:
 —¡Maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj! ¡Ahdícyane metsu ímíjyuuri Píívyéébeke maávyéjújtsoki!

³⁹ Ehdúhjáa ditye néénáa tsaate paritséómú diityé pañe íjcyame néé Jetsóoke:
 —Ávyéjuúbej, aatye díuráavye múnáake duhba ditye cúúvéhulléré íjcyaki.

⁴⁰ Áronáacáhjáa neébe:

—Muurá ditye dáíívyérónáa néwayúúneréjuco íhgyúunúiyóne.

⁴¹ Aabéhjáa tsúúca Jerotsarééj pihívú ímamyémuma úújetéébé tétsihdyu técoomi ííténe kímoovéhi. ⁴² Áánemájháa neébe:

—Múhdutú ihdyu ámuha Jerotsarée múnáa méwaajácúiyá Píívyéébema ámuha tsáimíyé meíjcyáiyóné íjcyájúcooróne. Áronáa tsá tene ámúhadívú bóhówáávéityú ámuha mecáhcújtsótúnéllíihye. ⁴³ Muurá ámúhakye ímityúné pájtyeéhi. Ámúhá munáa ámúha cóomí ímícaávéne ámúhakye méénuúhi.

⁴⁴ Aame ámúhakye ídsíjívétsóne páneere ámúhá jaaháñé wácávyáhcoó Píívyéébe ámúhakye píaabójúcooróné ámuha metáhjállehíjcyáné déjúcotu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóo bóayóne
 (Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Ja 2.13-22)

⁴⁵⁻⁴⁶ Aabéhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne náhjíhénújcatsímyeke téjá pañétu íbóayóne néehíi:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjá lliiñévú míamúnáa óóma íhgyúvahíjcyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyéjuco medíllone?

⁴⁷ Aanéhjáa paíjyuvaré tééjá pañévú dibye úwaabóné tsaríllehíjcyámé llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, tsijtye avyéjúttee, íjcyame. Aaméhjáa ítsámeíhijcyá ííne hallútú dííbyeke ídsíjívétsóiyóne. ⁴⁸ Áronáacáhjáa tsá ííne hallútú ditye dííbyeke méénúityuró mítyaméhjáa ímí dííbyé uwáábó íjtsúunúnéllíihye.

20

Jetsóo íhtsútu
 (Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

¹⁻² Aabéhjáa Jetsóo duurúvájá pañévú pajtyéteju uwáábónáa llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame itsáane dííbyeke néehíi:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi? Cána múúhake duubállej.

³ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Áyu cána téhdure ámúhakye ó díllone oke máañújcuj. ⁴ ¿Acáa múha nééjuri Jóááuvu tsótsóhíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébépeé, mityá míamúnaáree nééjuri?

⁵ Áánéllíihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébé nééjuri tsótsóhíjcyaaabe’ menéhajchíi meke nééíyoóbe: “Áábekéráhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsótúne?” ⁶ Áánetu ‘míamúnaáree nééjuri’ menéhajchíi meke diitye míamúnáa téené hallútú dsíjívétsóiyá néwayúúnevu íáámúneri. Muurá pamévare cáhcujtsó ímíáanéjucóo Píívyéébé íhgyú uubálle múnáajpi dííbye Jóáa íjcyane. ⁷ Ehdúhjáa nééneri íñúhnévéne néeme iwáájacutúne. ⁸ Áánéllíihyéhjáa Jetsóo néé diityéke:

–Aanéjǵiva idyé ámúhakyé ó úúbálee múúbé ihtsúturí o méénuhǵyáne.

*Úmihé tehme múnaa múhdurá dárǵívemeĩnetu ǵjcyáne uwáábo
(Mt 21.33-44; Mc 12.1-11)*

⁹ Téhduréhjáa tsiĩne úwááboobe néehíi:

–Tsaapǵhjáa íumihe bajtsó tsanééré óovaá. Ápallívúhjáa tsaatéke ítyéhmétsoĩnúne peebe tsiéllevu tsúúcaja téhulle íjcyáǵhullévu. ¹⁰ Áhullétúhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácútsihvu wáloobe íúníu múnáájpkíkye díbyema dítye iwállóoro téénetu díbye éhné ǵjcyadúne. Ahdújucóhjáa péeróobeke dítye méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íeveébe. ¹¹ Áánéllihyéhjáa tsǵjpiikye díbye wállóoróobeke téhdure íúhbáne méénúpéjtsóme. Aabéhjáa idyé oomí íveebére. ¹² Ároné pañéhjáa tsǵjpiikye díbye wállóobeke téhdure dítye túúvátsónetu ílluréjuco díbye wááneé.

¹³ Áánéhjáa díbye úmihé aabájaabe néehíi: “ǵAane muhdúí íñe teéne? Áyu cána hájchíwu mítyane o wáǵyúróobekéréjuco o wállóokij. Díbyeke íhya avyéjúúlléiyóme.” ¹⁴ Ehdúhjáa íñéene íllíkyeréjuco díbye wállóobeke íájtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu díbyekéréjuco medsíǵívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ¹⁵ Ahdújucóhjáa tétsihdyu kémuéllevu itsájtyéébeke dítye dsǵívetsóne. Ehdúhjáa Jetsóo íúúbállétsihdyu néehíi:

–ǵAane íñe díbye tépalli aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú dítyéké eenéé íumihévú díbye téhmétsoĩnúmé ímityúné dárǵívemeímyeke? ¹⁶ Muurá dítyéké téené hallútú ídsǵívétsóne tsǵjtyekéréjuco díbye téhmétsoĩñe tépallívu.

Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii tétsihyi ǵjcyame néehíi:

–Óvíi ihdyu Píívyéébe múúhakyé tehme tehdu muha meǵjcyátuki.

¹⁷ Áánéllihyéhjáa Jetsóo dítyédívú ííténe néehíi:

–ǵAca muhdú nééiyóné Píívyéébe waajácúháámitu íllu néehíi:

Tsaúpe nééwayu jááháñe wákímyeí múnaa íñéhnílléne waagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu?

¹⁸ Aane muurá teeu nééwayúdú o néébe uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áámedívú o cáyobáávatécooca ílluréjuco dítye wágóóóveíñe.

*Íñúǵí avyéjúúbé wáábyuta dsǵídsike dítye áhdotsóne
(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mc 12.12-17)*

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóo taúhbájú uwáábojtémá llúúvájte avyéjútéké múu lléboobódú úwaabóné iwáájácúne imíllerómé téjyúré díbyeke íékeevéne. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

²⁰ Aaméhjáa ímiáámédú tsaatéke díbye éllevu wallóo dítye díbyeke avyéjúúbedítýú díllone díbye múhdurá áñújcúhajchíí téené hallútú díbye éllevu itsájtyérokí. ²¹ Aaméhjáa neeté díbyeke:

–Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú tehújuco u úwáábohǵjcyáne keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevééllejǵjtó tsǵjtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére. ²² Aabe cána múúhakyé díñe díicyánéjcutuj: ǵA tehújuco avyéjuube romáánómuube ǵjcyáábé wáábyuta dsǵídsike dítye áhdótsohǵjcyáne maáhdóiyóne, mítyá tsáhaáj?

²³⁻²⁴ Ehdúhjáa ímityúné íjtsámeíñemáyé dítye nééne Jetsóo iwáájácúne néé dítyéke:

—¿Íveekí ehdu ámuha oke médáriivéhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíídsíjívuj. Ahdújucóhjáa ditye úújétsoji ííténe neébe: ¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu? Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu. ²⁵ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácu híjcyá dííbyé wáabyuta íjcyanévu.

²⁶ Ehdúhjáa dííbyeke dárííverómé tsá píívyetétú dííbyedívú íñéétsóiyóne. Aaméhjáa ehdu dibye néeneri iúllévenúne tsá íná íhjuvájúcootúne.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhíne tsaate díllone
(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Ááné boonéhjáa tsadotséómudítýú tsaate péé dííbye éllevu medsíjívémé tsiíñe mebóhíne cáhcújtsotúme.

²⁸ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbérejuco díílleke táábávaíñe dííbyeréjuco itsíímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsíímáváiyoone. ²⁹ Aanée íjcyámé 7-meva tsané nahbému. Áamedítýúu ámíaaabe ityáábávárólléjtane dsíjívé tehdu tsíímávátuúbe. ³⁰ Ááné boonée bóneebe díílleke táábávároobe téhdure dsíjívé tsíímávátuubére. ³¹ Ááné boonée tsijtye bónejte díílleke táábávárómé téhdure dsíjívé tsíímávátúme. ³² Ááne nihñévúree díílleréjuco dsíjívéne. ³³ Aane cána múúhake diñe ¿cáabyé taabá ímichi dille íjcyaiñe tsiíñe ditye bóhícoóca?

³⁴ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ihdyu ííñújiri íjcyame táábávácatsíhi. ³⁵ Áánetu ímíáámé dsíjívémé tsiíñe bóhíme níjkyéjiri íjcyácooca tsáhájucó táábávájcatsítýúne. Tsiíhduréjuco ditye íjcyaiñe. ³⁶ Aame tsáhájucó dsíjívéityú Píívyéébej tsíímé íjcyame níjkyéji múnaáduréjuco néémeé. ³⁷ Muurá ímíááné dsíjívémé tsiíñe bóhíhi. Muuráhjáa Moitséeúvú teene úúballé úmehéwu péétécunúne pañétú Píívyéébe dííbyeke íllu nééneé: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Píívyéébé ó íjcyáhi.” ³⁸ Ehdúu Píívyéébe néénetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá dibye nééityuró diityé Píívyéébé íjcyane. Muurá dííbyedívú tsá múha dsíjívétú tétsíhíí dáíhañe.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké dibye néénéllii tsaate taúhbájú uwáábojtédítýú néehíí:

—Uwááboóbej, téhdújuco u nééneé.

⁴⁰ Aaméhjáa tsáhájucó dííbyeke tsiíñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane
(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Áijyúhjáa idyé Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca muhdú íivane ámuha ménehíjcyá Críjto Dabíiúvúj tsííménémúhaabe íjcyaiñe? ⁴²⁻⁴³ Ááneráhjáa dííbyeúvú íjcyároobe dííbyedítýú néé íwaajácuháámitu: Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúu diicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁴ Ehdúhjáa muurá Dabíiúvú dííbyeke Íavyéjúúbedi díllóhi. Aane ¿muhdú dííbyeúvúj tsííménémúhaabe íjcyáiibye Críjtoó? Ehdúhjáa Jetsóó néehíí.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpíivetsóne
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 11.37-54)

⁴⁵ Aabéhjáa pámeere lléébónáa néé ímamyémuke:

—Téííbúwá tsáma méíjcyaco. ⁴⁶ Tsá múu íívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa diityéké íavyejúúllekiyé cááméjácobájivu úcámeíhíjcyánetu. Muurá pihcyáávejááné pañe imíllémé íboohówátsihjívúré íácuuvéne. Áhdure wañéhji pañe imíllémé ímítsihjívúré imájchone. ⁴⁷ Aame pííbájyujte walléémudítýú dótuhíjcyá diityé jaaháñe. Áané nucójpí muurá cááménécóbaúvú ihjýúvahíjcyarómé Píívyéébema. Ehdú muurá dáríívémeímyeke Píívyéébe ícúbáhraáhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

21

Pííbájyulle dsíídsike pícyóone
(Mc 12.41-44)

¹ Aabéhjáa duurúvájá pañe íjcyánáa míamúnaa pícyóócunú dsíídsike Píívyéébe wáábyuta. Ehnéva múnaáhjáa mítyanéhji pícyóóhií. ² Áanáacáhjáa pííbájyulle ídátso pícyóó mójíhwuúcué. ³ Aanéhjáa ííténe neébe:

—Ámuúhaj, muurá áámye pííbájyulle ídátso néérolle pícyóó pámé ehniíñevúre. ⁴ Muurá tsijtye dsíídsívarómé pícyóó uhjénéhjire. Áánetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé
(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Téijyúhjáa tsaate ímamyémudítýú ihjýúvájá duurúvaja imíwu néwayúúnetu méénúmeíñeri, ditye bóhbánuhíjcyánéhjitu imíwu teja ícyáávésámeíñéhjiri.

⁶ Áanéllihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji
(Mt 24.3-28; Mc 13.3-23)

⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllí dííbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, ¿aca múijyú pájtyeíñe eene múúhake u nehíjcyanéhji? ¿Aca íínetú muha méwaajácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñe?

⁸ Áanéllihyéhjáa neébe:

—Ehdú nééme tsáma wájácútsi méíjcyaco ámuha maállítsámeítyuki. Muurá o tsááiñe tsúúca pííhícooca íjcyáimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyáa díibyējuco Crijóto íjcyane. Árómeke mécáhcújtsodíñe. ⁹ Téhdure pahúllevaré méénújcátsi íjcyané uubállé ámuha mellééboóhi. Áróneri méíllityedíñe. Pane méíjtsúcunúdí téijyú tsúúca o bóhówááveíñe. Tsáhái téijyú o bóhówáávéityúne. Áronáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi.

¹⁰ Muurá tsané ííñúji múnaa tsííñe ííñúji múnáama méénújcátsiíhi. ¹¹ Áhdure ávyetá íhnáhó ííñúji vááúméíhi. Áijyú íjcyáiñe ájyabááne, cheméháñe, pahúllevaré. Áhdure íévéhoowávú apííchó nénehji bóhówááveéhi.

¹² Ehdú nénehji pájtyeíñe ihde cáhcújtsotúmé ámuhákye ícúbáhrámeke tsájtyeé pihcyáávejááné pañévú muhdú ámuha méicyahíjcyané ámuhákye idíllóki. Áhdure ámuhákye ííñújí avyéjuté éllevu ítsájtyeemeke cuvéhoojánuímye. Ehdú muurá ámuhákye míamúnaa dárííveé oke ámuha meúráávyéné déjúcotu.

¹³ Áané hóowari ámuha táuwááboju diityéké méúwááboóhi. ¹⁴ Áronáa ihdyu tsá ámuha méíjyácunúityú muhdú ámuha diityémá meíhjúváiñeri. ¹⁵ Muurá ihdyu ámuhákye ó ájcuú muhdú ámuha diityéké meúwáábóíñe tujkévejúvu.

Ájju ámuhákye múnáátsohíjcyámé illure ámuha maállíñe néhijcyámé ámuhadívú táhjátsáméíhi. ¹⁶ Muurá ámuháj caanímú, ámuhá nahbémú, ámuhá hájkímú, tsijtye ámuha menáhbévahíjcyároméhjí ámuhákye téjju ímityúné dárííveéhi. Muurá tsaatéké ámuhadítú dsíjívétsoímye. ¹⁷ Ehdu muurá oke cáhcújtsotúmé ámuhákye tsaríllé oke ámuha mecáhcújtsóné hallútu. ¹⁸ Áronáa tsá ámuhá níwájííne íjcyáronetu tsájíubaré wágóóóvéityúne. ¹⁹ Ahdícyane ihdyu ámuha panévare maábúcuhajchíí mépájtyéteéhi.

²⁰ Áhdure tsííñe iñújíne múnáa Jerotsarée mícaavéné ámuha mewáájácúcooca múu néé tsúúca técoomi wágóóóveíñe. ²¹ Ájju mewáácunúcoo caméhaúnevu Jodéa iñújji múnáa ámuha meíjcyame. Áhdure técoomí múnáa óví néhi wáácunú tsiéllevu. Aane íumíhé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí técoomívu. ²² Ehdu íjcyaiñe ícúbáhraméi míamúnáama dítye ímityúné dáríívémeíhíjcyané déjúcotu Píívyéébe waajácuháámitu tene némeídyújuco. ²³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñe téjju walléemú éevájtema tsijtye ñohñójtéréi ítsííméwuúmú íjcyámeke! Muurá ávyetá kimóhcó néené ícúbáhraméi pájtyeé téjju ííñújiri íjcyané míamúnáadívú Píívyéébe cáyobáávatécooca. ²⁴ Tsaatéké muurá dsíjívétsoímyé méenujcatsí pañe. Áanetu tsijtyeke tsajtyéimye tsíñéhjí iñújínévu. Áané boone jodíomú íjcyátúné míamúnaáréjuco teene Jerotsarée cáavácuíñe Píívyéébe díityédívú técoomi íhvéjtsóné hajchótá tétsihyi íjcyaki.

*Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí
(Mt 24.29-35, 42-44; Mc 13.24-37)*

²⁵ Aane ehdu nénehjí pájtyené boone nuhba cóójíejpii, péjcoejpii, mícuruu, íjcyane múhdurájucó íjcyaiñe. Téhdure ávyetá íhnáhó móañe nóhjíneri cáhcújtsotúmé íllítyeéhi. ²⁶ Éhdúcóbaúvú nénehjí ííñújiri íjcyácooca muurá míamúnáa íllityéneri ílluréjuco wájácúráttúúveíñe. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí íjcyane mujtárába íjcyáhi. ²⁷ Ájju ihdyu Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe páneere táíhtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁸ Ehdu tene pájtyécooca múu íllure ímíjyuuvéhi. Muurá téené boone tsúúca ámuha máállíjchuú múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. Ájju ihdyu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyaiñe.

²⁹ Téhduréhjáa tsiíñe díityéké neébe:

—Cáhawáá méijtsúcunu hígyeéráheema tsííñe uméhéené muhdú íjcyane.

³⁰ Muurá ténehjí béhjívácooca tsúúca méwaajácú píjcyaba pííhine. ³¹ Ahdu ííñújiri ténehjí íjcyácooca méwaajácúco tsúúca Píívyéébe avyéjú bóhówááveíñe éevé úújeténe.

³² Aane ímíáané ámuhákye o néé ehdu nénehjí pájtyeíñe íñéi ííñújiri páhdure míamúnáa íjcyapíñááca. ³³ Muurá ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áanetu íñe ámuhákye o néhijcyané tsá mújyú wágóóóvéityúne.

³⁴ Áanéllí tsáma téííbúwá méíjcyaco tsiíñe o tsáábe ámuhákye o túvaaóvátu líiyícyáveháñeri, tsíñéhjíri, ámuha meíjcyámeke. ³⁵ Muurá íimíllédúré íjcyámeke ó ábájínejcuú éhne múúne iyáábeke dahpe ábájínejcúdu. ³⁶ Áanéllí múu téííbúwá íjcyáne Píívyéébema paíjyuvaré íhjúvú ténehjí ámuhákye ímújtátsótuki. Ájju ihdyu ámuha méúújéteé óhdivu Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedívú íínerí núcójpívetúme.

³⁷ Ehdúhjáa Jerotsaréeri íjcyáabe Jetsóó duurúvájá pañévú úwáábohíjcyáhi. Aabéhjáa meíjyunúdú pehíjcyá oríívo bájú íjcyátsihvu tétsii icyúwaki.

³⁸ Aanéhjáa pajyuvaré cúúvénetúré míamúnaa pehíjcyá duurúvajávú dííbyé uwáábó illéébúacunúki.

22

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe

(Mt 26.1-5, 14-16; Mc 14.1-2, 10-11; Ja 11.45-53)

¹⁻² Téijyúhjáa pajtyété wañéhjí óórítýúne pááá máchoméíhíjcyáné wañéhjí lleevárijyuco íjcyánáa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjtsámeí muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

³ Áanáacáhjáa Jóoda Ijcarióóté pañévu tsúuca Naavéné úcaavé tsaapi Jetsóo mamýmúejpi íjcyáábé pañévu. ⁴ Aabéhjáa péé diitye llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehméjte éllevu diityémá ipítyácójcatsí muhdú dííbyedívú iékéévétsoíñe. ⁵ Ááneríhjáa íimíjyúúvéne imíllémé dííbyeke íáhdone. ⁶ Áánéllihyéhjáa íjtsámeíjyúcoobe mítyane míamúnaa íjcyátútsihvu dííbyedívú iékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóo májchone

(Mt 26.17-29; Mc 14.12-25; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Aanéhjáa tsúuca teene pajtyété wañéhjí óórítýúne pááá máchoméíhíjcyáné wañéhjí pañe tsájaatsá múnaa obééjake dsíjívétsohíjcyáné wañéhjí lleevájucóohíí. ⁸ Áijyúhjáa Péedorómá Jóáámútsikye Jetsóo néehíí:

—Méema mémeenuté wañéhjí májchó memájchoki.

⁹ Áánéllihyéhjáa neemútsí dííbyeke:

—¿Aane kiávú ú imíllé muhcsi meméénune?

¹⁰⁻¹¹ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ámuhcsi Jerotsarévu mepéémutsi tsaapi líyííhyori nújpañújéébedívú meúújetéebema mepééne tééja múnáájpikye méneehí: “Múúhá uwááboobéne múhcsikye néé kiává íchii tsaho míjcoho íjcyane tééhó pañévu díbye múúhama pajtyété wañéhjí májchó májchóihyo.” ¹² Áánéllíí ámútsikye úújétsóiiibe córííhócoba néého tsúuca ímíbájchoméíhyó cáámééíjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévu méméénuco.

¹³ Ahdújucóhjáa péémutsi díbye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévu méénune majcho.

¹⁴ Aanéhjáa tsúuca ditye májchóíñe éévé úújetédú majchójúcoobe ímamyémuma.

¹⁵ Átsihvúhjáa diityéké neébe:

—Ímí ó íjtsúcunú íñe pajtyété wañéhjí májchó ámúhama o májchone níhñéréjuco. Tsúuca muurá ámúhadívú ó dsíjíveéhi. ¹⁶ Aane tsáhájucó tsiíñe ámúhama o wañéhjívatéityú íñe pajtyété wañéhjí. Áronáa ihdyu páneere muhdú óhdityu úúbállémeíhíjcyáné oke pájtyéné boone tsaméhjí Píívyéébé avyéjuríyéjuco meíjcyame mewañéhjívatéíñe.

¹⁷ Ehdúhjáa íñétsihdyu ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa neébe:

—Áju, íñe pámeere maádo. ¹⁸ Muurá tsáhájucó tsiíñe ámúhama o ádoityú íñe óóvajpácýó Píívyéébé avyéjuri tsaméhjí meíjcyáiíñévújuco.

¹⁹ Átsihdyúhjáa idyé pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhínunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu paíjyuvaré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñé ámuha meítsaavéne.

²⁰ Tehduréhjáa teene adóvú diityéké iájcúne neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú ámuha meícyahíjcyáné pityájcoju tádsíjiveri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñé ámuha mepájtyetéki.
²¹ Aane muurá íchihyi mééma majchóri diibye óhdivu méénútsóíbye.
²² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco óhdivu tene némeídyújuco oke tene pájtyeíñé Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñé eene óhdivu méénútsóóbeke.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó néenélii díllójcatsímyé caabyé diityédítýú dílbyedívú méénútsóíñe.

Jetsóó mamyémú táhjácatsí caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiyóneri

²⁴ Átsihdyúhjáa táhjácatsímyé caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiyóneri.

²⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ííñújiri ávyéjujte imíllé ityáuhbáné téénetu diityéké míamúnaa íhtsútujtédí idíllóki. Ááne itsúcunúhijcyámé tehdújuco imyéénune. ²⁶ Tsá múu tehdu néétune. Muurá ihdyu idáátsóóbeúvú neébe tsaímíyé tsíjtyeke íícúvehíjcyaaabe íhtsútuube íjcyá pámé túkevjtsoóbe. ²⁷ ¿Aca caabyé íhtsútuube ávyéjuúbe? ¿A eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsaapi majchótú íícúveébe? ¿Mityá eene dílbyeke íícúveébej? Muurá míamúnaa íjtsúcunú eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsijtye íícúveébe íhtsútuube íjcyane. Áánetu ihdyu eene íícúvehíjcyaabédú o neébe ámúhama ó íjcyá ámúhakye o píáábóki.

²⁸ Muurá ávyétá imítýú nénehji oke pátyehíjcyárónáa ímí ámuha óóma méijcyá oke íhvéjtsótúme. ²⁹ Áánélii ámúhakye ó picyóó Llihíyóo oke pícyohdu avyéjujte ámuha meíjcyaki. ³⁰ Áámema muurá ííne imíjyaú ámúhama ménahbévájcatsíí táavyéjuri. Aame ámuha íjraéémú 12-hava íjcyámedítýú cáhcújtsótúmema méímíbájchoó muhdú dítye ícyahíjcyáne.

Jetsóó úúballé Pééodoro tóónúmeíñe

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Ja 13.36-38)

³¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóó Tsimóoke neéhií:

—Tsímoj, Naavéné Píívyéébeke táúmeí ámúhadítýú íñéhco caabyé ímíáábé íjcyáábeke éhne múúne tríígotu ímí menéhcodu. ³² Áronáa tsúúca díhyallúvú ó táúmeí píáábó oke u íhvéjtsótuki. Aabe ihdyu óví díñahbémuke ú píaabó téhdure dítye ímí oke íúráávyeki.

³³ Áánéliihyéhjáa neebe dílbyeke:

—Tehdújuco, Ávyéjuúbej, ímíáané tsá uke o íhvéjtsóityúne. Muura uke dítye cúvéhoojánúcooca óómájucó dítye meke cúvéhoojánúíñe. Áhdure uke dítye dsíjívétsócooca óómájucó dítye meke dsíjívétsoíñe.

³⁴ Áánéliihyéhjáa Jetsóó néé dílbyeke:

—Áronáa muurá, Tsimo, ípyejójuco oke u úráávyeróné u tóónúíñé cáracái májtsívátúné ihde 3-íjyúva.

Jetsóó ícúbáhrámeíñe pííhíjucóóne

³⁵ Átsihdyúhjáa tsííñe neebe diityéke:

—Éíjyúu muurá ámúhakye uwáábovu o wállóócooca o neé ámúha dsíídsíma tsípaajíí ámúháj túhápaajíne ámuha metsájtyétuki. ¿A téijyúu tsáneetu ámuha mévííóhi?

Áanélliihyéhjáa neémeé:

—Tsáháa muha íinetú mevííotúne.

³⁶ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa ícyooca métsajtyécó ámuha dsíídsii, ámuhá nñitsúmuu, íjcyane. Áánetu nñitsuwáávatúme óvíi hállúeja íwajyámú íñáhjihénúne ínñitsuwá ujcúhi.

³⁷⁻³⁸ Áanélliihyéhjáa neémeé:

—Ávyéjuúbej, íjcyawáácú míwáácu múúhadi. Áanélliihyéhjáa neébe: Íhya téhduwáácújuco. Muurá tsúuca oke pajtyeiñe tsúúcajátújucoo Píívyéébe waajácúháámitu illu óhdityu tene néhdújuco: “Muurá ímityúme raahóri itsájtyéébeke téhdure ímityúúbedi dílloímye.” Ehdúhjáa óhdityu tene némeídyújuco muurá oke tene pájtyeiñe.

Píívyéébema Jetsóo íhyyuváne

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Ehdúhjáa ímamyémuke íñétsihdyu ipyéhiycyádú oríivo bájú íjcyátsihvu péébema téhdure péémeé. ⁴⁰ Átsihvúhjáa iúújetédú neebe diityéke:

—Píívyéébema méihjyúvaco ámuha mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeityuki.

⁴¹⁻⁴² Ehdúhjáa íñéene íñeebe diityédityú éhne múúne neéwayu maáámune úújeténé hajchóta. Átsihvúhjáa ímímóúúvene Píívyéébema íhyyúvaabe neéhií:

—Ayúju Táácáaniíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óoma meénuj.

⁴³ Áábedívúhjáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé dííbyeke ípíááboki. ⁴⁴ Aabéhjáa íhnáhó téeneri ávyevécunúúbe Píívyéébema íhyyúvaabe tówaane waapé tújpácyoma.

⁴⁵ Átsihdyúhjáa ímamyému éllevu péébe úújeté dííbyeke ikímóóvéne pávyeenúme cuwáarí íjcyámedívu. ⁴⁶ Áámekéhjáa neébe:

—¿Muhdúami íívane ámuha mécuwaj? Maájkyéne méihjyúvá Píívyéébema mávaríjchojúúnevu ámuha metáhjátsámeityuki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa díbye neénáa tsúuca mítyame míamúnaa wajtsí tétsihvu. Áámekéhjáa Jóoda tsuullé tsaapi dííbyé mamyé múejpi íjcyáabe. Aabéhjáa dííbyedívú iwájtsíne chohchócú dííbyeke. ⁴⁸ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca muhdú eene, Joda, oke u chóhchóneri óhdivu ú méénutsó Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedívu?

⁴⁹ Aanéhjáa ííténe ímamyémú nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, métsu aatyéké meméénu ménñitsúmuri.

⁵⁰ Árónáacáhjáa tsúuca tsaapi diityédityú llúúvájte avyéjúúbe únú múnáájpí núúmího ímíánéjcuého wállórhjúcúhi. ⁵¹ Áanélliihyéhjáa Jetsóo nées dííbyeke:

—Óvi íjcyáabe. Óvi ihdyu muhdú oke meenúme.

Ehdúhjáa neébere cámahjáco dííbyé núúmího. ⁵² Átsihdyúhjáa llúúvájte avyéjujtee, duurúvájá tehmejte, túkevjtsojtee, íjcyámeke neébe:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhjyáabe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu nñitsúmuma, cávaájcoháñema? ⁵³ Áánerá íhyajchótá ámuháma duurúvájá pañe o íjcyáabeke keená muhdú ámuha oke meméénuhjyáne. Árónáa ihdyu ícyooca tsúuca ámuháj tééveri Naavéné kyéhéjkímyeíhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

*Péédoro tóónúmeíñe**(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Ja 18.12-18, 25-27)*

54 Áábekéhjáa tsúuca iékéévéébeke llúúvájte avyéjúube jávú ditye tsájtyéébeke Péédoro úráávyebe pehíjcyá diityé kemúellére. 55 Áijyúhjáa lláhajtsívú tsaate icyújuwááñúnetu pihmihíjcyáme élletu téhdure pihmíibe.

56 Áánaacáhjáa tétsíi wákimyéi múnáalle pihmírí íjcyáábedítýú nééhií:

—Áánúu muurá téhdure Jetsóoma ícyahíjcyáhi.

57 Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu, muulle, o wáájácúnejíí dííbyeke.

58 Áané boonéwuúréhjáa idyé tsijpi dííbyeke nééhií:

—Uu éhne téhdure diityéejpi.

Áronáacáhjáa neébe.

—Tsáha muúbej, tehdu diityéejpi o íjcyáábejíívari.

59 Áané boonéhjáa idyé tsíjpiiyéjuco nééneé:

—Ímiáané muurá áanu diibyéjuco Jetsóomáa ícyahíjcyaaabe Gariréa múnáajpi.

60 Áanélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tehdu, muube, o wáájácúúbedííí óóma ú ihjyúváhi.

Ehdúhjáa dibye néénáa tsúuca cáraca májtsiváhi. 61 Áanélliihyéhjáa Jetsóo dííbyeke révoúcunúhi. Áánetúhjáa ítsáávebe dibyée nééneé: “¿Muurá ípyejco cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúvá ú tóónuú oke u úráávyeróne?” 62 Aabéhjáa tétsihdyu áachívú ipyééne ávyetá ihnáhó tááhií.

*Jetsóodi ditye úúhívaténe**(Mt 26.67-68; Mc 14.65)*

63 Áánaacáhjáa Jetsóoke téhmeme dííbyedi iúúhívaténe meenúhi. 64 Dííbyé hálluúúcúhjáa iwátájcóóbeke iwábáájcóne néémeé:

—¿Cána waajácú múha uke méénuney?

65 Áánemáhjáa éhnííñevúre uuhívatémé dííbyedi.

*Túkevítsojté úmíwari Jetsóo íjcyane**(Mt 26.59-66; Mc 14.53-65; Ja 18.19-24)*

66-67 Áané tsítsíivevúhjáa túkevítsojtée, llúúvájte avyéjujtee, taúhbjú uwáábojtee, íjcyame ipítýácócatsíhíjcyátsihvu dííbyeke ítsájtyéébeke nééhií:

—¿A ímiáané diibyéjuco uu míamúnáake pájtyetétsoóbe? Cáná múúhake duubállej.

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muurá diibyéjuco o íjcyane ámuúhake o néérone tsá ámuha mecáhcújtsóityúne. 68 Pane ámuúhake o díllone ámuha maáñújcúne oke maácádsíjcaáyokíííva oke médillóhi. 69 Aane cáhawáá óvíi ícyoocátú Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri ó íjcyáhi.

70 Ehdúhjáa dibye néénéllii nééme dííbyeke:

—¿Áanélliihyéhaca ihdyu ímiáané Píívyéébé Hajchi uú?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

71 Ehdúhjáa dibye néénéllii néjcatsímye:

—Ínélliihyécó tsijtye éhnííñevu dííbyé hallúvú úúbálléiyáhi. Muurá íñe melléébóneriyé ímityúné ihjyúvaábe.

23

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Ja 18.28-38)

¹ Aanéhjáa páméhcobáre Jetsóoke tsajtyé téené iñújí ávyéjuube Pirááto éllevu.
² Átsihvúhjáa dííbyé úmíwávú dííbyedívú iñéétsóro néémeé:

—Áánu míamúnáake íbórínuubéré pehíjcyáhi. Nehíjcyaaabe meevea íveeki ávyéjuube Tséétsa romáánómuubéré íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóné maáhdohíjcyáne. Téhdure nehíjcyaaabe míamúnáakévá ipájtyetétsoíñe. Áhdure nehíjcyaaabe muuhává jodíómú avyéjuube íjcyane.

³ Áánéllihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:

—¿Ava ímiááné uu jodíómú avyéjuubej?

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyjuco oó.

⁴ Áánéllihyéhjáa Piráátó néé llúúvájte avyéjujtemá pámeere tétsii tsijtye íjcyámeke:

—Áánerá tsá dibye íñé imítyúné méénúturóne.

⁵ Áronáacáhjáa tsíjpánécoba néémeé:

—Áánerá pámeere Jodéa iñújí múnáake íbórínuubéré pehíjcyá múhdurá iúwáábóneri. Muuráhjáa Gariréa iñújí múnáadityú tújkénuube íñe téenema ílléjuco tsááneé.

Heróóde éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii Piráátó dilló diityéké ímiááné Gariréa múnáajpi dibye íjcyáhajchíí iwáájacuki. ⁷ Aanéhjáa téhulle múnáajpíjuco dibye íjcyane ditye néénéllii wálloobe dííbyeke téené iñújí avyéjuube Heróóde éllevu. Téijyúhjáa téhulle Jerotsaréeri dííbye. ⁸ Aabéhjáa mítyane ímíjyuuvé Jetsóoke íajtyúmíneri. Tsúúcajájucóhjáa dibye ímílleróné dííbyeke íajtyumíné dííbyedityú ditye íhjúvahíjcyané illéébónema. Imílléroobéhjáa íajtyumíné dibye méénúráityuróné méénune. ⁹ Áánemáhjáa mítyane panévare dílloobe dííbyeke. Áronáacáhjáa tsá dibye añújcutúne. ¹⁰ Áijyúhjáa idyé tétsihyi llúúvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojte íjcyane ímityúné dííbyé hallúvú úúballéhi. ¹¹ Áábedíhjáa diibye Heróóde ítsodáhómuma iúúhívaténemáyé ujcó ávyéta ímí néené wajyámuunévú avyéjuube múúne úcáávené wajyámuunévu. Áábekéhjáa tsiíñe wálloobe Pirááto éllevu. ¹² Téijyúhjáa diibye Piráátoma Heróódemútsi wajyújcatsi íhdée néhníllécatsíhíjcyáromútsi.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe
(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Ja 18.39-19.16)

¹³ Aanéhjáa Piráátó pihjúcu pámeere míamúnáake llúúvájte avyéjujtemá tsijtye avyéjujteke. ¹⁴ Áámekéhjáa neébe:

—Ámuha íñe áánúke taéllevu métsivá dibyéva míamúnáake ímityú dáríívehíjcyané ámuha menéénema. Áábeke muurá íñe ámuha meííteneriyé ó dílloráhi. Áronáa tsá dibye ímityuube íjcyatúne. ¹⁵ Muurá Heróóde íjcyároobe tsá wáájacutú íñé imítyú dibye méénune. Áánéllii muurá íñe óómíchoobe tsiíñe meéllevu dííbyeke. Aabe íñé hallútú dsíjívéíyónejívari. ¹⁶ Áánéllii íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi. ¹⁷ Ehdúhjáa Piráátó

née paíjyuvaré tsáápiikye cúvéhóójari íjcyámedítýú pajtyété wañéhjí pañe ííchívyétsohíjcyánéllííhye.

¹⁸ Áronáacáhjáa pámeere née kéévánécoba:

—ÍTsá muha meímíllétú Jetsóoke maácádsíjcaáyóne! ÍBarabáakéré muha meímíllé meíjchívyetsóne!

¹⁹ Ácoocáhjáa diibye Barabáake cuvéhoojánúmé ávyéjuktéké dibye ímityúné dáríívehíjcyáné hallútu, téhdure dibye míamúnáake dsíjívétsohíjcyáné hallútu. ²⁰⁻²¹ Aanéhjáa Piráátó Jetsóoke iácádsíjcaáyóne ímílléne tsiíñe diityémá íjyúvárónáa éhniíñevúré néeemeé:

—ÍWa ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu dííbyekej!

²² Áanéllíihyéhjáa tsiíñe neébe:

—¿Aca ííne ímityúné méénuúbe? Keenéiyó o wáájacúné dibye ímityúné méénune téené hallútú idsíjívéiyóne. Áanéllíi ihdyu íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi.

²³ Áronáacáhjáa mítyane imíllémé dííbyedívú dibye wátyétyéhcutsóne. ²⁴⁻²⁵ Áanéllíihyéhjáa awáá diibye Piráátó ílluréjuco dííbyeke íhvejtsóné diityé hójtsí pañévú ditye ímíllédú imyéénuki. Áánemáhjáa Barabáakéréjuco dibye íjchívyetsóné ímityuube íjcyánéllíi ditye cúvéhoojánúróóbeke.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Ja 19.17-27)*

²⁶ Aaméhjáa Jetsóoke páwachékevu iwátyétyéhcuíhullévú tsájtyeme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóó íúmihétú óómíbyedívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátyétyéhcuíwachékevu.

²⁷ Áijyúhjáa mítyane míamúnáa Jetsóoke úraavyéhi. Mítyaméhjáa walléémú dííbyeke táámere péehí. ²⁸ Áámekéhjáa ííténe neébe:

—Ámuúha Jerotsaréé walléémuj, oke mékímóóvedíñe. Ámuháyé ihdyu mékímóóveméi. Pane ámúháj tsíimekére ihdyu mékimóóve. ²⁹ Muurá ícúbáhraméi íjcyácooca ajchímú íjcyáné walléémú ímíjyúúveé ítsíímávátúneri. ³⁰ Muurá teene ícúbáhraméi íjcyácooca muhdú imyéénu míamúnáa neé muhdícyanéjcurí diityé hallúvú cáméhbaúné úhnóbáiyóné apáhajchíi ídsíjíve apíchó diityéké tene pájtyéiyóné íhdétu. ³¹ Muurá íñe ííne ímityú o méénúúróóbedi óhdi ícúbahráme. Aaméjii mítyáubá ámúhakye ditye méénuíñe awáá múhdurá ámuha menéémeke.

³² Téhduréhjáa téijyu míityétsi ímityúmútsikye tsajtyémé tsaíjyú dííbyema ídsíjívétsoki. ³³ Aanéhjáa tsúúca ‘Niwáupááji’ némeítsihvu íúújetétsóóbeke wátyétyehcúmé páwachékevu. Áábé úníutúhjáa panéjcvátú íjcyáwachékéécutu wátyétyehcúmé diityétsi ímityúmútsikye. ³⁴ Áijyúhjáa neebe Jetsóo:

—Íjtyédi, Lli, dídaatsóve. Muurá tsá ditye wáájacutú ííne ímyéénune. Áanáacáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé dííbyé wajyamúúné újcuíñe. ³⁵ Aanéhjáa mítyane míamúnáa íítehíjcyánáa ávyéjuchte dííbyedi íúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyeke muurá pátyetétsohíjcyáábe. Aabe cána óvíi pájtyetétsámei ímíáané diibyejuco Críjto míamúnáake pájtyetétsóííbyeke Píívyéébe pícyoobe íjcyáhajchííjyu.

³⁶ Áhduréhjáa idyé tsodáhómú dííbyedi íúúhívaténemáyé bíínójpácýo kiwátyetu dííbyeke íjchoráhi. ³⁷ Aaméhjáa née dííbyeke:

—Áyu cána bo pájtyetétsaméí ímiááné diibyéjuco jodíómú avyéjuube u íjcyáhajchííju.

³⁸ Áánemáhjáa dííbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu picyóómé griéégomuu, romáánómuu, jodíómuu, éhdúmé ihjyúrí illu icyáátunúne: “Áánu jodíómú avyéjuube.”

³⁹ Áhduréhjáa dííbyé úníutu ímítyumútsí íjcyámútsidítýú tsaapi iúúhívaténemáyé néé dííbyeke:

—Áyu cána bo ímiááné diibyéjuco míamúnáake u pájtyetétsóiibye u íjcyáhajchíí meke pájtyetétsoj.

⁴⁰ Áánélliihyéhjáa íñahbéébé néé dííbyeke:

—¿Aca tsá eene u íllytýú Píívyéébeke? ¿A tsá u wáájácutú máhallúrí ímityúné íjcyane? ⁴¹ Muurá ihdyu tehdújuco meícúbáhrámeíñé ímityúné meméénuhíjcyané déjúcotu. Áánetu muurá áánú hallúrí tsá íñé ímityú íjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa íñahbéébeke íñétsihdyu neebe Jetsóoke:

—Oke ihdyu dítsááveco díavyéjuri u íjcyácoóca.

⁴³ Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco. Muurá ímiááné uke o néé óóma u íjcyaiñé táavyéjuri.

Jetsóó dsíjívéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Ja 19.28-30)

⁴⁴ Téijyúhjáa cójípíinétú ííñuji íjyunú cuuvé tujkévevújuco. ⁴⁵ Tsáhájucóhjáa nuha ájchutúne. Áijyúhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájcó wáyámúwácoba dóchéreevé tsahtúnéécú apáhajchíí wajítahnécu.

⁴⁶ Áánacáhjáa Jetsóó ávyetá ihnáhó illu wáníjcyámeíhi:

—Llíhij, Llíhíyoj, oke duúcu. Ehdúhjáa íñééne dsíjívéebe.

⁴⁷ Aanéhjáa tétsihvu ditye téhmetsoobe tsodáhómú avyéjuube teene íajtyúmíne Píívyéébeke dúúruvaabe néehíí:

—Ímiáánéjucóha ihdyu áánu tsá íñé ímityú méénuhíjcyatúne.

⁴⁸ Téhduréhjáa tsijtye tétsihyi íjcyame tééneri itsájúréévéne ílluréjuco pééneé.

⁴⁹ Áánetúhjáa dííbyeke náhbévahíjcyámema Gariréatúu dííbyema tsáame wal- léémú kémuélléturé íítehíjcyáhi.

Jetsóó ítémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Ja 19.38-42)

⁵⁰ Téijyúhjáa íjcyaaabe ímiáábé Jodéa ííñújiri íjcyacóómí Arimatéa múnáajpi Jot- séé pítyácojcatsi múnááejpi íjcyaaabe. ⁵¹ Aabéhjáa ítsohíjcyá Píívyéébé avyéjuri íjcyaiñé. Áánélliihyéhjáa tsá díbye úcáávetú íñahbéjté pítyácojcatsi múnáa Jetsóoke dsíjívétsóné pañévu. ⁵² Aabéhjáa Piráátoke táúmeí dííbyeúvú ítémeho icyúúuki. ⁵³ Aabéhjáa téwachéketu íñítyétsóne wáyámúbari íbíjínúne cuuú néewájitu béhéjure bóhdómeíhyéjú pañévu tsaatékéi ditye cúúútúhéjú pañévu.

⁵⁴ Dityéhjáa wáyéévéjcoójí ihde ímíbájkímeíhíjcyajcoójí cúúuúbe.

⁵⁵ Aanéhjáa diitye Gariréatúu dííbyema tsáané walléémú íténáa cúúuúbe.

⁵⁶ Aaméhjáa ihjyáhañévu ipyééne pácúúcújpacyóné iújcúne wáyéeevéhí teene wáyéévejcoójí Píívyéébé taúhbaju néhdújuco.

24

Jetsóó dsíjiveebe tsiíñe bóhíine.
(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Ja 20.1-10)

1-2 Aanéhjáa tsíjyu cúúvéneturé tsííñe tsemááanaréjuco déjúcóóvejcóójí tsiíñe péeme itécunú níkyehéjú watájcó nééwayu tsítsíiyéjuco ijcyane. 3 Aaméhjáa téhejú pañevú iúcaávéne íterá pevétsíiyéjuco Jetsóó ítemeho íjcyájúcootúne. 4 Ááneríhjáa iíllityéne wájácúráátúuuvémé ájtyumí míityétsi tsítsíwu íwajyámúúné néemutsi íjyócuuvévámútsikye. 5 Áámútsidíhjáa iíllityéne cáhnóbámeke neemútsi:

—¿Aca íná ámuha níkyehéjú ménehcó tehdu íchii íjcyácóóbekéjívári? 6 Tsúúca bóhíibe. Cahawáá méitsáávé Gariréaríi ámuháma íjcyácooca muhdú ámuhákye díbye néhijcyáne. 7 Muuráhjáa nehíjcyaaabe Míamúnáájpidívú ípívyéévébedívú tsaapi ímítyúmeke ájcume díbyeke páwachékevu dsíjívétsóroobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñe.

8 Ehdúhjáa dityétsi néénetu ítsaavémé ímiáánéé tehdu díbye néhijcyáne. 9 Aaméhjáa íóómíñe úúbáletté 11-meváréjuco dííbyé mamyé mú íjcyámeke. Áhduréhjáa tsíjtyéhjike dííbyekéé náhbévahíjcyámeke úúballéme.

10-12 Aanéhjáa tsá dííbyé mamyé mú cáhcújtsotúne. Íjtsúcunúméhjáa íllure ditye állíñe. Áánetúhjáa Pééodoro dsíínéríyé níkyehéjúvú ipyééne téhejú pañevú iúcaávéne íté ímiááné dííbyekéé ditye bíjínúné wajyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. Ááneríhjáa iúllévenúne ílluréjuco díbye óómiñe. Ílluméhjáa díityéké úúballé díbye tsúúca bóhíine: Maaría Madarénaa, Jóáánaa, tsííñe Maaría Jacóóbój tsíjjuu, tsíjtyehjí, éhdume.

Ímamyémudítýú tsaatétsidívú Jetsóó bóhówaavéne
(Mc 16.12-13)

13 Aanéhjáa téjyúré Jetsóó bóhíjcoójí dííbyemáa ícyahíjcyámedítýú tsaatétsi péé Jerotsaréetu Emaóovu 11 kiróómetro técoomítýú íjcyácoomívu. 14 Aamútsíhjáa juuváyí íhjúvamútsíyé pehíjcyá muhdú dííbyeke tene pájtyéneri. 15 Áánaacáhjáa díityétsidívú bóhówááveebe díityétsimájucó pééneé. 16 Aanéhjáa Píívyéébe díityétsikye íhyálluúúné pívyétéjtsomútsi tsá wáájacutú dííbyeke. 17 Áámútsikyéhjáa neébe:

—¿Aca íínerí íhjúvamútsíyé ámuhtsi metsáhíjcyamútsi muhdú kehóvémútsiúvu? 18 Áánéllíhyéhjáa ‘Créopa’ némeíbyé néé dííbyeke:

—Áánerá pámeere waajácú íná Jerotsaréeri pájtyene. Aane muhdú úhduubéréjuco tsá u wáájacutúne.

19 Áánéllíhyéhjáa Jetsóó néé díityétsikye:

—¿Aca íná pájtyéhi?

Áánéllíhyéhjáa neemútsi:

—Muurá dsíjívetsómé Natsarée múnáájpi Jetsóoke íhtsútuube Píívyéébé íhjúvú uubálla múnáájpi íjcyaaabe panévare méénuhíjcyáábeke. Áábeké Píívyéébe wájyúúbeke téhdure tsaate míamúnáa ímí íjtsúcunúhi. 20 Áábeké llúúvájte avyéjútémá tsííñe avyéjute íhvejtsó ditye ídsíjívétso páwachékevu iwátyétyéhúneri. 21 Muháa méjtsúcunúrá dííbyéjuco muha íjraémuke pájtyetétsóíbye íjcyane. Aane íñe tsúúca 3 coojívájucó mee díbyéé dsíjívétsihdyu. 22-23 Áronáacáne walléemú cúúvéneturé níkyehéjú úújéjémé múúhake néé dííbyé ítemehóvané téhejú pañe íjcyájúcootúne. Áámedívuváne níjkyéjé

múnáajtétsí bóhówáávemútsí diityéké néé tsúuca dibye bóhíine. Ááneríñe muha méullévenúhi. ²⁴ Ááné boonétuné idyé tsijtye téheju úújéjerómeváne ímiáané tsá ájtyúmitúne.

²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca ihdyu eene tsá ámuhtsi mewáájacúpityúne! ¿Aca muhdúikyé ámuhtsi mécáhcújtsoó muhdúhjáa tene pájtyeíñé íhdéjuco iwáájacúné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa néhijcyáne? ²⁶ ¿Aca ámuha méjtsúacunú míamúnáake pájtyetétsóibye ícúbáhrámeítyuubéré ávyéjuutéiyóne?

²⁷ Ehdúhjáa diityétsikye íñéene úúbállebe ímíñeúvú páneere muhdúhjáa dííbyeke tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé waajácúháámitu dííbyé ihjyú uubálle múnáa cáátúnuhíjcyáne. Moitsééhjáa cáátúnúhaamíjí pañétú muhdú tene néene úúbállétujkénuube diityétsikye.

²⁸ Áánacáhjáa tsúuca úújetémé Emaóovu ípyéé ipyécoomívu. Átsihvúhjáa Jetsóó pítyajcó diityétsikye pééiibyedu. ²⁹ Árónacáhjáa dííbyeke neemútsi:

—Múhtsimáyéi cuwa ípyejcoj. Muurá cúvéhréjuco teéne. Áhdújucóhjáa dibye cóeváne diityétsima. ³⁰ Aabéhjáa diityétsima májchoobe pááaho íékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáhjáa tsahdúnéécú idyóhdahíróne ájcuube diityétsikye. ³¹ Áánetúhjáa botsíi wájacúmeíívyemútsí ehne múu cuwátú ájkyevádu. Aamútsíhjyáa bótsíi dííbyeke wáájacúrónáa tsúuca kiávú peíñuube diityétsidítyu. ³² Ááné boonéhjáa néjcatsímútsi:

—¿Áyúú, ehdúhacáne ííivane juuváyí dibye meke Píívyéébé waajácúháámitu íjcyanéhjí úúballéné ííne ímíjyaú méííbúutu meke pajtyéhi!

³³ Aamútsíhjyáa teenémáyé tsiíne oomí Jerotsaréevu pañétúejte dííbyé mamyénuma tsijtye íjcyáme éllevu. ³⁴ Áámútsikyéhjáa népejtsóme:

—Ávyéjuubéha Jetsóó ímiáané tsúuca bohíjucóóhií. Tsimóodívuva bóhówááveébe.

³⁵ Áánélliihyéhjáa úúbállemútsí muhdú téhdure diityétsidívú dibye bóhówaavéné juuvávyu. Áhduréhjáa úúbállemútsí dibye pááaho idyóhdahíróne diityétsikye ájcúnetu botsíi dííbyeke iwáájacúne.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Ja 20.19-23)

³⁶ Aaméhjáa téené úbállejcátsiyi íjcyánáa Jetsóó tsiíne diityédívú íbóhówáavéne néé diityéke:

—Ámuúhaj, o tsájucóóhií. Maímijyu ihdyu ámuha méíjcyanej.

³⁷ Ááneríhjyáa itsájuréévéne íllityémé naavénekéré iwáábyúnema. ³⁸ Árónacáhjáa neebe diityéke:

—¿Íveekí ámuha múhdurá méíjtsámeíñe méíllityé oke cáhcújtsotúme?. ³⁹ Éje, cáhawáá oke méíité táhójtsícuma tájtyúháacyuj. Muurá diibyéjuco oo Jetsóo. Cáhawáá oke médomájcoj. Muurá naavéné tsá íjpríima íjcyatúne.

⁴⁰ Ehdúhjáa íñéene úújetsoobe diityéké dityéé dííbyeke wátyétyéhcunéhjí íhyójtsícutu, íjtyúháacyutu, íjcyanévu. ⁴¹ Ááneríhjyáa ímíjyúúveromé tsá cáhcújtsotúne. Áámekéhjáa neébe.

—¿A íjcyané majcho amúhadi o májchokij?.

⁴² Áánélliihyéhjáa ajcúme amóóbevíú wáhjámeíñema ímúhójpacyóvu. ⁴³ Aanéhjáa ditye íténeríyé idyóóné hallúvú ádoobe teene ímúhójpacyo.

⁴⁴ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Éhnée ámúhake o néhijcyáné muurá íne tsúúca oke pajtyéhi. Ehdúu oke tene pájtyeíñé muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Moitséé caatúnúhi. Áhduréhjáa tsijtye dííbyé ihjyú uubálle múnáa caatúnúhi. Áhdure Tsáámóháámitu caatúváne.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye néénetu botsíi waajácúmé ímiááné tehdújuco Píívyéébé waajácúháámitu tene nééneé. ⁴⁶⁻⁴⁷ Átsihdyúhjáa idyé neébe:

—Muuráhjáa óhdityu nééne míamúnáake o pájtyetétsoobe o ícúbáhrámeíñe o dsíjíveebe 3 coojívatu tsiiñe o bóhíibe mémeri táuwaáboju Jerotsaréetu tújkeváne páné iñújíine múnáake úwáábómeíñe, ditye íimítyú íhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco íbúwááve diityé imítyú íábájíívemeíki. ⁴⁸ Áané uwááboju pahúllevávú ámuha métsújaúcuúhi. ⁴⁹ Áánéllii ámúha éllevu ó wálloó Llihíyóo Íapííchovu ámúhake íájcuíñe nééneé. Aane íchihdyu Jerotsaréetúrei météhmece ámúhá pañévú tene iúcaáveki.

Jetsóo níjkyejívu pééneé

(Mc 16.19-20)

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa diityéké ipítýajcótshdyu técoomítyú diityémá peebe Betáániávu. Átsihvúhjáa íhyójtsicu ííhbúcúne diityé hallúvú piáábo ityáúmeíñe diityédítyú péjúcoobe níjkyejívu. ⁵² Áané boonéhjáa tsiiñe Jerotsaréevu oomímyé ímíjyuuri dííbyeke dúúrúvamére. ⁵³ Aaméhjáa paíjyuvaré duurúvájá pañévú duurúvahíjcyá Píívyéébeke. Áyu tehdújuco.

JÓÁÁÁ

Jóaa Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Míamúnáájpídívú Píívyéébe ípíívyeevéne

¹ Íjcyadúréhjáa ihdyu Críjto ícyahíjcyá ípíívyema íjcyátuube muhdú Píívyéébe íjcyane bóhówájtsóobe. ² Aabéhjáa dííbyere Píívyéébe íjcyaaabe ícyahíjcyá páné ihdéene íjcyaiñéi íjcyátúnáaca. ³ Aabéhjáa ípíívyejtsó páneere íñe múhduná íjcyane. Tsáháhjáa iná iye ípíívyéévetúne. ⁴ Áánéllii dííbyedi íjcyáné múijyú dsííjvéítýúne bóhi. Áhdure íjcyáné ímiá uwááboju dííbyedi pámeere míamúnáa téene tájpi íjcyáiyóne. ⁵ Aane peetédu néene muurá bóhówaúcunú ííñújí hallúrí míamúnáa teene wáájacútúme éhne múúne cúúvétsii íjcyadu néémedívu. Aame tsá píívyetétú teene íhvetétsóiyóne.

⁶⁻⁷ Aanée íjcyaaabe tsaapi 'Jóaaá' némeíbye. Áábekéhjáa Píívyéébe picyóó Jetsocríjtó uwááboju peetédu néene díbye míamúnáake íúúballe dítye icyáhcuíjtsoki. ⁸ Áronáacáa tsá dííbye Jóaa Jetsocríjtó íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dííbye uuballe múnáajpíyé dííbye. ⁹ Aane Jetsocríjtodi ímiáájú íjcyane tsá álliu íjcyatúne. Áánevu míamúnáake iwáájacútso tsaabe ííñújívu.

¹⁰ Aamée míamúnáa ííñújiri íjcyame dííbye páneere ípíívyejtsóobeke tsá wáájacútúne. ¹¹ Aabée imúnáállii tsááróobeke tsá dítye wáátsúcúpéjtsotúne. ¹² Áronáacáa íjcyámé tsaate ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtsóobeke cáhcujtsóme. Aame ihdyu ímiááné Píívyéébej tsííme. ¹³ Áronáa tsá íñe míamúnáa metsíímávahíjcyádú meke díbye tsíímávatúne. Muurá ihdyu meke díbye ímíbajchómé méijcyá dííbyej tsííme.

¹⁴ Muuráhjáa Críjto apáábyéré Píívyéébé Hajchi ímiáábé íjcyaaabe Míamúnáájpídívú ípíívyéévéne méjpiíne úlléjeebe míamúnáake wajyúhi. Áábé ámítsaráhcóo muurá máájtyumíhi. ¹⁵ Aabée bóhówáávéebedítýú tsojtsó múnáajpi Jóaa néehíi:

—Áánúdityu éhne ámúhakye ó nehíjcyá táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe íjcyaiñe. Muuráhjáa ihdyu íjcyadúré ícyahíjcyaaabe ípíívyema íjcyátuube ói o íjcyátúné ihdéjuco.

¹⁶ Áábej téeveri Píívyéébe meke píáábohíjcyáhi. ¹⁷ Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri méénuube ítyaúhbaju téenetu míamúnáa iwáájacu muhdú dííbyema íjcyáiyóne. Áánetúu Jetsocríjtoj téeveri meke iwájyúne ímiáájuvu ájcuúbe. ¹⁸ Aane muurá tsá múha ájtyúmitú Píívyéébeke. Apáábyéré Ílli ájtyumí dííbyeke. Aabée múúhakye waajacútso dííbyedívu. Ehdúu Jóaa Jetsóodítýú néehíi.

Jetsocríjtoke tsojtsó múnáajpi Jóaa bóhówájtsóne (Mt 3.11-12; Mc 1.7-8; Rc 3.15-17)

¹⁹ Téijyúhjáa avyéjute Jerotsaréetu wallóo llúúvájtema ípiáábojtéké tsojtsó múnáajpi Jóaa éllevu dítye idílló dííbyeke muubá díbye íjcyane. ²⁰ Áánélliihyée úúballebe muubá íjcyane. Neebépeé:

—Tsá Críjto o íjcyatúne.

²¹ Áánélliihyée néémeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú, mityá Eríá uu Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpíi u íjcyaaábej?

Áanélliihyée neébe:

–Tsáhaá.

Áanélliihyée tsiĩne néemeé:

–Áanéllii diibyjuco uu éhneváa Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi tsááiĩbye.

Áanélliihyée neébe:

–Tsá diibye o íjcyatúne.

²² Áanélliihyée néemeé:

–¿Aca ihdyu múúberá uú? Muurá muha méimíllé meúúballéné múúhakyéne wállóomeke muubá u íjcyane. Bo ihdyu múúhake duubálle muubá u íjcyane.

²³ Áanélliihyée botsíi Jóaa néehíi:

–Oo muurá éhne ííneubará píivyéébé íiĩnújiri kéévánécóbaúvú o úwááboobe ó nehíjcyáhi: “Méimibáávyé ímityúné ámuha meícyahíjcyánetu tsaímiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtyumívaki.” Ehdúhjáa o úwááboiĩné muurá tsúúcajátújuco Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía úúballéne.

²⁴⁻²⁵ Ehdúu dibye néenéllii diitye eenéé paritséomú díibye éllevu wállóome néé díibyeke:

–Aanéhaca ¿múha nééjuri íveekí ú tsótsohíjcyá idyé Críjto u íjcyáábejíĩva, pane Píivyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú Eriáuba u íjcyáábejíĩvari?

²⁶⁻²⁷ Áanélliihyée Jóaa néehíi:

–Muurá ihdyu ímiáané nújpacýori ó tsótsohíjcyá míamúnáake. Áánetu táehníĩnevu íhtsútuube íjcyabe tsúúca ámuháma íjcyáróobeke ámuha mewáájácútuube óhdityu cámaáveé éhníĩnevu iúwááboki. Áábeke muurá tsá íjtyúhápájíubaré o tácóriúcuítyuróne.

²⁸ Ehdúu pajtyéné Betáábarávú Joodáa ehnéjcuvu diibye Jóaa tsótsohíjcyáhullévu.

Jetsóo obééjádú néébeé

²⁹ Áané tsijcyóójíi diibye tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóo díibye éllevu péébeke íájtyúmíne néehíi:

–Éje ámuúhaj, áanu muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píivyéébe wallóo dibye míamúnáa ímityuháñé íimíbájchoki. ³⁰ Áánúdítyúu muurá éhne ámuúhake ó nehíjcyáhi: “Táhboone íjcyáiĩbye táehníĩnevu íhtsútuube íjcyabe óikyée o íjcyatúné íhdéjuco ícyahíjcyáabe.” ³¹ Téhdurée idyé tujkénú tsá o wáájácútyú díibyéjuco meítsohíjcyabe dibye íjcyane. Aanée ihdyu ímiáané díibyé ihde ó tsótsohíjcyá mee íjraéémudítyú cáhcújtsómeke.

³² Ehdúu íñétsihdyu neébe:

–Téhdurée díibyeke o tsójtsóijyu ó ájtyumí Píivyéébé Apííchó íjuuúdu cáámetu díibyedívú níityene. ³³ Aanée téhdure tsá o wáájácúítyuró díibyéjuco meítsohíjcyabe íjcyane. Áronáacáa ihdyu Píivyéébe o tsótsohíjcyáiĩnévú oke pícyoobe oke néehíi: “Tsáápiikye u tsójtsóóbedívú níjkyéjitu Táapííchó níityene u ájtyúmínetu ú waajácúú díibyéjuco míamúnáa pañévú Táapííchó pícyóóiibye íjcyane.” ³⁴ Ahdújucóo ímiáané díibyeke o tsójtsóijyu o ájtyumíne. Áanéllii o néé díibyéjuco Píivyéébé Hajchi dibye íjcyane. Ehdúu neebe tsojtsó múnáajpi Jóaaá.

Jetsóo úcútyukénú ímamyémú íjcyáiĩmyeke

³⁵ Áané tsijcyóójíi tétsihyíyé muhtsi ímamyemútsima dibye íjcyánáa téeneri Jetsóo tsiĩne pajtyéhi. ³⁶ Áanélliihyée tsiĩne neébe:

–Éje, aadi muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píivyéébe wállóobe.

37 Ehdúu Jóaa dííbyedítýú néénéllii muhtsi dííbyemáyéjuco mepééneé.
38 Áánáacáa idyējú révoúcunúúbé múhtsikye nééhií:

—¿Iná ámuhtsi ménehcóhi?

Áánélliihyée muhtsi menééhií:

—Uwááboóbej, ¿aca kiá ú ícyahíjcyáhi?

39 Áánélliihyée neebe múhtsikye:

—Cáhawáá óóma mepe ámuhtsi mewáájácu kiá o ícyahíjcyáne.

Ahdújucóo muhtsi cúvéhréjuco néénáa dííbyema mepéémutsi téhullévú méíjyunúhi.

40 Muhtsí Jóáadityu Jetsóomáyéjuco mepééne Tsimóo Péedoró nahbe Aderéema. 41 Aanée diibye Aderéé íñahbe Tsimóoke neetéhi:

—Muúbe muhtsi máájtyumíjucóo Críjto míamúnáake pájtyetésóóbeke.

42 Ehdúu íñéene tsajtyéébé dííbyeke Jetsóo éllevu. Áábekée Jetsóo népejtsóhi:

—Uu éhne Tsimóo Jonáa hajchi. Áronáa téhdure dimyémé íjcyáa Péedoro 'nééwayu' nééiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo Tsimóoke.

Tsíjtyétsikye Jetsóo újcune

43 Ááné tsijcyóójii Jetsóo imíllé ipyééne Gariréa iññújvu. Aabée téhullévú péébe Betsáida múnáajpi Perípeke íájtyúmííbeke nééhií:

—Muúbe ookéréjuco duráávyé.

44 Téhdurée diityétsi Aderéema Péedorómútsi técoomí múnáajtétsi. 45 Áijyúrée idyé diibye Perípe Natanaée éllevu ipyééne neetéhi:

—Muúbej, muha muurá máájtyumíjucóo éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálla múnáajpi Moitséeúvú dííbyé taúhbaju icyáátúnuhíjcyáahaamíjitu dííbyedítýú cáátúnuhíjcyáábeke. Téhduréhjáa muurá tsíjtyehji Píívyéébé ihjyú uubálla múnáa caatúnú dííbyedítýu. Aabe Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyáabe Jotséé hajchi.

46 Ehdúhjáa Perípe Natanaéeke néénéllii neébe:

—¿A ímiááne? ¿Aca íhya Natsaréri íjcyámé tsaate ímiááme?

Áánélliihyéhjáa Perípe nééhií:

—Cáhawáá majo u ájtyúmi dííbyeke.

47 Aamútsi péémutsi úújeténáa Natanaéeke Jetsóo íájtyúmíne nééhií:

—Áánújuco páñétúejpi íjraéemuube ímiáábé íjcyáábe.

48 Áánélliihyée Natanaée néé dííbyeke:

—¿Aca kiátú eene oke ú waajácúhi?

Áánélliihyée Jetsóo nééhií:

—Muuráhané ihdyu úhdivu Perípe úújetétúné ihdéjuco uke o ájtyumíne higyéeráhé déjúcori u íjcyáábeke.

49 Áánélliihyée Natanaée nééhií:

—Uwááboóbej, uu éhne Píívyéébé Hajchi muuha íjraémú avyéjuube u íjcyáábe.

50 Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Higyéeráhé déjúcoríñe u íjcyane uke o néénélliihyéré oke ú cáhcujtsóhi. Mityái éhniíñevu uke o úllévenútsoíñej.

51 Ehdúu íñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Muurá ímiááne amúhakye o néé Míamúnáajpidívúu o ípívyéévéébe éllevu cáámetu níjkyéji múnáa iñítyéne tsiiñe néríívyémeke ámuha maájtyúmíñe. Ehdúu Jetsóo nééhií.

2

Canáa cóomiya taabává wañéhjí íjcyane

¹ Áané boonée 3 coojívatu Gariréa iññújiri íjcyacóomí Canáa múnáajpi ityáábáváné wañéhjí meenu técoomívu. Áánevéhjáa Jetsóój tsíjúké ditye míñútsolle tétsihi. ² Áhdurée Jetsóoke míñútsómé muuha ímamyémuma.

³ Áijyúu teene wañéhjí ádo bíinojpácýó óúúvénéllii Jetsóoke tsíju néehí:

—Éje, tsúúca bíinojpácýó diityédívú óuuvéhi.

⁴ Áronáacáa neebe díílleke:

—¿Aanéha, Wa, muhdú ívane oke ú úúballéhi? Tsáhái muurá íná o méénúíñe éévé úújetétúne.

⁵ Ááronerí ícúvétulle tétsí wákimyéi múnáake néehí:

—Ámúhakey dibye néhdu méméénuco.

⁶ Áijyúu íjcyané tétsihi 6-hova néwayúúnetu méénúmeíñe líiyíhyóóné téhójí pañévúu tamúnaa ímíbájchoméíñe nujpácýóóné pícyohíjcyahóhji. ⁷ Áanáacáa tsúúca neebe tétsí wákimyéi múnáake:

—Cána eene líiyíhyóóné nujpátýu méwahpétsoj.

Ahdújucóo ditye wáhpetsóne. ⁸ Átsihdyúu neebe diityéke:

—Áyu cána áyanéwu meújcuñe báñéjúúbeke meíjchoj.

Ahdújucóo iújcuñe ditye íjchone. ⁹ Aanée adúcuube imyéwu nujpácýóo íjcyaróné bíinojpácýóvu díbye ípívyéévétsójpácýo. Aanée tsá díbye wáájacutú kiátú ditye téjpácýo újcune. Apáámyéree tétsí wákimyéi múnáa waajácú ípyée iñújpáñújenéllíhye. ¹⁰ Aanée báñéjuube wañéhjí múnáajpikye ípíúváne néehí:

—¿Acáne, muube, muhdú ívane ímiájpácýóhacáne íjcyánaa peíyé átérééjpácýotu meke ú íjchóhi? Áánerá múúne tujkénú ímiájpácýo meíjchone óuuvédu botsí íhdícyájácýotúrējuco meíjchone. Ehdúu neebe íbáñéjuube wañéhjí múnáajpíkye.

¹¹ Ehdúu Jetsóo méénúraítyuróné méénútujkénú Gariréari íjcyacóomí Canáavu. Ááneríi waajácútsoobe íavyéjú íhtsutúné íjcyane. Áánetúu muha ímamyémú mécáhcujtsó ímiáané diibyējuco Críjto míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane.

¹² Áané pajtyétavúu Capenaóovu muha díbyema mepéémema téhdure pééme tsíjjuu, íñahbémuu, íjcyame. Ácoomíyí tsúcájá muha méíjcyáhi.

Duurúvájá pañétú nahjíhe múnáake Jetsóo íjchívyetsóne

(Mt 21.12-13; Mc 11.15-18; Rc 19.45-46)

¹³ Aanée pajtyété wañéhjí lléeváíñéllii muha mepéé díbyema Jerotsaréevu. ¹⁴ Áijyúu duurúvájá pañévú míamúnáa nahjíhénuhíjcyá ócájímuke, obééjámuke, íjúúmuke. Áánetúu tsijtye dsíídsíke cápáyóócátsíhíjcyáhi. ¹⁵ Aanée Jetsóo múhdurá íjtsúcunúne watsíhcyuúúhó imyéénúneri diityéké boáyó tééjá pañétú páneere íñahjíhemájuco. Dsíídsíkée cápáyóócátsíhíjcyámedívú teene wácháájcoóbe. Áánemáa diityé metsáwáané wájójcoóbe. ¹⁶ Áánetúu íjúúmú nahjíhe múnáake neébe:

—Íméíjchívyetso íñe páneere íjyá pañétu! ¿Íveekí Táacááni ja ámuha méípívyejtsó nahjíhejavuréjuco?

¹⁷ Ehdúu díbye néénetu muha méítsaavé Píívyéébé waajácúháámitu tene tsátsihdyu nééneé: “Dihjya o wájýúneri ó dsíjívéiyáhi.”

¹⁸ Áané boonétúu tsaate néé díbyeke:

—¿Aca múha nééjuri ehdu ú meenúhi? Cána méénúráíturóné meenu muha mewáájácu múihtsúturi u íjcyabe ehdu u méénuhíjcyáne.

¹⁹ Áánéllihyé neébe.

—Cáhawáá íjya duurúvaja méwácavyáhcó 3 coojívaturé tsiíñe o pánéévétsoki.

²⁰ Áánéllihyé neéme dííbyeke:

—¿Aca muhdú 46 pijcyábáa ditye wákímyeíjyá ú pánéévétsoó 3 coojívatu? Tsáháubá éhajchótatu u pánéévétsoíturóné.

²¹ Áronáacáa ihdyu Jetsóo ihjyúvá dííbyeke ditye dsíjívétsoíñéré iñééiyóne. Íjpíiyé meménuube duurúvajávu. ²² Ehdúu dibye neéne muha méítsaavé idsíjívétsihdyu dibye bóhícoóca. Áijyúu muha mécáhcujtsó ehdúhjáa dííbyema tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píívyéébe waajácúháámitu cáátúnúmeíñé ímiáánéjuco dibye múúhake néhijcyáne.

Míamúnáa íjtsaméi tsá Jetsóo túhúúllétúne

²³ Aabée Jerotsaréeri pajtyeté wañéhjí pañe méénúráíturónéhjí méénúnetu mítyame cáhcujtsó ímiááné dííbyéjuco Críjto íjcyane. ²⁴ Áronáacáa waajácuube ímiáánéturé dííbyeke ditye cáhcújtsotúné díityé íjtsaméi ityúhúúllétúnéllihye.

²⁵ Tsáháa múha dííbyeke muhdú míamúnáa íjtsameíñé úúbálléíturóné.

3

Jetsóoma Nicodéémó ihjyuváne

¹ Íjcyaabée tsaapi paritséomuube Nicodéémó íhtsútuube íjcyáabe. ² Aabée tsápejco Jetsóo éllevu itsáane neé dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha méwaajácú múúhá uwáábovúu Píívyéébe uke wáalloóne. Aabe úuma íjcyánéllii muurá ú méénuhíjcyá méénúráíturónéhjí múha méénúíturóné.

³ Áánéllihyé Jetsóo neéhií:

—Ímiáánéturé uke o neé béhnétu u tsíímávámeítuyúhajchíí tsá Píívyéébe avyéjuejpi u íjcyáítuyúne.

⁴ Áánéllihyé neebe dííbyeke: ¿Aca múhdutú keeméjuco meíjcyabe tsiíñe méétsíjju íbúwá pañévú méúcaávéiyá dille meke itsíímáva bíwáhduré tsíímene meíjcyaki?

⁵ Áánéllihyé Jetsóo neéhií:

—Ímiááné uke o neé Píívyéébe Apííchoj téeveri ímíbaavyémé béhnétu tsíímávámeítuyúmé tsá dííbyé avyéjuejte íjcyáítuyúne. ⁶ Muurá míamúnáa tsíímávámé pañe díityé íjtsaméiyé íjcyáhi. Áánetu Píívyéébe Apííchó íjtsaméi cápáyoacómé tenejcúriyéjuco íjtsameíñe. ⁷ Ahdícyane tsájuréévedí tsiíñe metsíímávameíñe uke o neéneri. ⁸ Muurá íñe uke o neéne kíjyebádu. Tsá muurá ámuha mewáájácutú kiátú kíjyeba tsáane kiávú péhijcyáne. Tehdu muurá Píívyéébe Apííchó maájtuyúmituróné meke ímíbjachóhi.

⁹ Áánéllihyé Nicodéémó neéhií:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹⁰ Áánéllihyé Jetsóo neé dííbyeke:

—¿Aca muhdú íjraémú uwááboobe u íjcyabe tsá u wáájácutú uke o neéneé?

¹¹ Muurá ímiááné o ájtyumíné ímí o wáájacúné íñe ámúhake ó úúballéhi. Árone ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne? ¹² Muurá íñújiri íjcyánéhjitu ámúhake ó úwáábohíjcyá ámuha ímíñeúvú mewáájácúroki. Áronáa íllure

ámúhake tühútsohíjcyáne. Aanéjii awáá muhdú ámuha méwaajácuú Píivyéébé icyánéjcutu ámúhama o íhjuváne.

¹³ Tsá muurá múha úújetú dibye íjcyáhulle. Apáábyéré ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe téhullé múnáájpi o íjcyánéllii ó waajácú téhulle. ¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa íinéubará píivyétúné iinújiri íjcyácooca Moitséeúvú picyóó úméhéi níjcautu ííñimyéké úwááñéityu iñíjcyóóbeke páñétúejpi íhdome díbyeke ííténe idsíjívétuki. Ahdu muurá oke Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke páwachéketu pícyooímyé oke cáhcujtsómé múijyú idsíjívécúoóityúne bóhí iújcuki.

Míamúnáake mítyane Píivyéébe wájyune

¹⁶ Muuráhjáa Píivyéébe mítyane míamúnáake iwájyúnéllii Ílli apáábyéré íjcyáábeke wallóo ííñujívú dibye idsíjívé diityé wájyuri dítye iwágóóóvétu teene cáhcujtsómé múijyú idsíjívécúoóityúne bóhí iújcuki. ¹⁷ Tsáháa Píivyéébe oke wállóotú míamúnáake ícúbáhraki. Muuráhjáa ihdyu oke wállóobe tajtyéeveri diityéké ipájtyetétsoki.

¹⁸ Aane oke Píivyéébé Hájchikye cáhcújtsómé hallúrí tsá íná íjcyatúne. Áanetu apáábyéré díbyé Hajchi o íjcyáábeke cáhcújtsótúmeke ícúbáhráiíbye. ¹⁹ Ehdu pajtyéíñe peetéduu o néébe ííñujívú o tsááne cáhcújtsótúme ímityúné méenuhíjcyámeke. ²⁰ Muurá ímityúné méenuhíjcyámé íllure oke tsaríllé ímíáájvu diityéké o wáájácútsóíyónááca. Aame tsá ímíllétú óhdivu ipíhíne diityé ímityú o bóhówajcáróné ímíllétúnema. ²¹ Áanetu ihdyu ímí íjcyane ímílléméjuco taéllevu tsááne téénetu tsijtye iwáájácu ímíááne Píivyéébe ímíllédú dítye íjcyane.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóo íjcyatúné tsiíñe nééneé

²² Ehdúu Jetsóo nééneé boonétú muha mepéé Jodéa iinújívú. Áhullé muha meíjcyánáa dibye úwaabóné cáhcujtsóméjuco tsójtsómeíhijcyáne. ²³ Ááne tujkéveríhjáa idyé tsojtsó múnáajpi Jóaa téhdure uwáábohíjcyá Enóori Tsaríí cóómíj píhírí íjcyácóomiyi. Áábedívúhjáa míamúnaa píhcyáávemedítýú díbyé uwáábó cáhcújtsómeke tsótsohíjcyaaabe tétsihdyu íjcyáhityu. ²⁴ Téijyúu tsáhái díbyeke dítye cúvéhoojánutúne.

²⁵ Aanéhjáa tsáijyu díbyé mamýémudítýú tsaate tsíjtyema táhjácatsíhijcyá muhdú meímíjpyeténeri. ²⁶ Áanáacáhjáa diibye Jóáake ímamyémú nééhíí:

—Uwááboóbej, éhnée Joodáa ehnejcuri maájtyúmííbedítýú múúhake u úúbállehíjcyaaabéha téhdure tsótsohíjcyáábe éllevu mítyame pehíjcyáhi.

²⁷ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu Píivyéébe díbyeke pícyóóné wákimyéíjyucó dibye méénune.

²⁸ Áanetúu oke pícyoobe díbyé ihde míamúnáake o úwáábohíjcyaki. Áanélliihyée muurá ámúhake ó nehíjcyá Críjto o íjcyatúne. ²⁹ Muurá múúne taabává wañéhjí pañe diibye taabáva múnáajpi méwama íiné ímíjyaú íjcyáhi. Áaneri muurá diityétsikye náhbenúme ímíjyuuvéhi. Ahdu ó ímíjyuuvé mítyane tsúúca Críjto míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyáneri. ³⁰ Diibye ihdyu táehnííñevu ávyéjúúteéhi. Áanetu ihdyu ídáátsoobéré ó íjcyáhi.

Píivyéébedítýú tsáábeé

³¹ Muuráhjáa Píivyéébedítýú dibye tsáanéllii tsá múha díbyé íhtsútuvu úújetétúne. Áanetu ihdyu íjéjpiyé o íjcyánéllii ó íhjuváhíjcyá míamúnaa íhjuvádúre. ³² Áanetu ihdyu diibye Píivyéébeke iwáájácúnéllii díbyé uwááboju

míamúnáake úúbálleroné tsá ditye cahcútsohíjcyatúne. ³³ Áronáa ijcyámé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. Aame bóhówátsohíjcyá ímiáané dííbyé ihjuu álliu íjcyatúne. ³⁴ Muuráhjáa Píívyéébe wáalloobe úúbálléhíjcyá dííbyé uwááboju dííbyé pañe Íapííchó íjcyánéllíhye. ³⁵ Aabée diibye Íllíkye iwájyúnéllii dííbyé hójtsí pañévú íhvejtsó páneere íñe múhdúné tsíeméné íjcyane. ³⁶ Aabe Píívyéébe Hájchikye cáhcujtsómé újcuú mújyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi. Áanetu dííbyeke cáhcújtsótúmeke Píívyéébe ícúbahrámé tsá téene bóhi újcúityúne. Ehdúhjáa neebe tsojtsó múnáajpi Jóaaá.

4

Tsamáariá múnáallema Jetsóó íhjuváne

¹ Aanée diibye Jóaa ehniíñevu Jetsóoke míamúnaa úráavyehíjcyámedítýú cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhíjcyáhi. ² Áronáacáa ihdu tsá díbye pañetu tsótsóhíjcyatúne. Múúhayée ímamyémú métsótsóhíjcyáhi. Aanéhjáa tsúuca paritséomú waajácúhi. ³ Áanetu muha méoomí Jodéa íiñújitu bíwáhullévúre Gariréa íiñújivu.

⁴⁻⁵ Aamée muha Tsamáariá íiñújitu mepájtyeme méúújeté téené íiñújiri íjcyacóomí Tsicáa úniúvú Jacóobóuvúhjáa ílli Jotséeke ájcútsihvu. ⁶ Átsihyí núpahyéjú 'Jacóobó núpahyéju' némeíhyéjú úniúvú Jetsóó wáyéeevé juuváyí muha metsáaneri pávyeenúúbe. Téjyúu tsúuca cójípñnélléjuco meé. ⁷⁻⁸ Áanáacáa muha mepéé técoomívú majchó áhdovu. Áané hallúríhjyáa teene Tsamáariá múnáalle téhejútú nújpañúvállekévaa Jetsóó néehíí:

—Muúlle, oke dijcho.

⁹ Áanéllíhyévaa neéle:

—¿Aca muhdú ívane oke nújpacyo ú táumeí Tsamáariá múnáalle o íjcyálleke jodíomuube u íjcyáabe? Muurá jodíomú tsá íhjuvatú Tsamáariá múnáama.

¹⁰ Áanéllíhyévaa neebe dílleke:

—Muurá Píívyéébema múhtsikye u wáajácuca téhdure oke ú táumeíyá piáábó íñe uke nújpacyo o táumeídyu. Aaca uke ó ájcúiyá bohí nujpácyo.

¹¹ Áanéllíhyévaa neelle dííbyeke:

—¿Aca kiátú u úcújpacyóvú oke ú ájcúiyá teene bohí nujpácyo u wáabyáúúbamáyé u íjcyáábejívári? ¹² Muurá íñe núpahyéjú pañéwu méíhdé múnáajpí Jacóobóuvú méhdivu pícyoíñuhéju. Téhejútúhjáa muurá ítsímema íadóhéjutu téhdure íjyéemuke íchóhíjcyáabe. Aane ¿aca dííbyévú ehniíñevu uú?

¹³ Áanéllíhyévaa neébe:

—Áronáa téhejútú ádoromé tsííñe adópívyenúhi. ¹⁴ Áanetu óhdi íjcyané nujpácyo ádome tsá mújyú adópívyenúityúne. Muurá o ájcúné nujpácyo óuuvératu díityé pañe íjcyajpácyo díityéké ímíjpyetétsómé újcuú mújyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi.

¹⁵ Áanéllíhyévaa neelle dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané cána oke daacu téjpacyótú mújyú o adópívyenújúcóótuki, pane íñe núpahyéjívú tsííñe o tsájúcóótuki.

¹⁶ Áanéllíhyévaa neébe:

—Ané dítyájkéi duucúte.

¹⁷ Áanéllíhyévaa neéle:

—Tehdu o tájívállejíí kiá íjcyáabeke ó újcúteéhi.

Áanéllíhyévaa idyé neebe dílleke:

–Tehdújuco u néérone. ¹⁸ Áronáa muurá 5-mevákéjuco u tájiváne. Muurá icyooca tsíjpiimáyéjuco u íjcyabe idyé tsá ímiá taji íjcyatúne. Áánéllii ímiáané u néé u tájívátúne.

¹⁹ Ehdúvaa Jetsóó dílleke néénéllii neelle dííbyeke:

–Ávyéjuúbej, úubá mía Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi. ²⁰ Muuráhjáa múúha ihde múnáaúvú éhbáu cáméhbáutu Píívyéébeke dúúrúvahíjcyátsihdyu muha téhdure méduurúvahíjcyá dííbyeke. Aane ámuha jodíómú ¿íveekí ménehíjcyá apááñéeva Jerotsaréetu dííbyeke medúúrúváiyóne?

²¹ Áánélliihyévaa neebe dílleke:

–Muurá ihdícyátsihdyúrjúco ámuha dííbyeke medúúrúváíñe éévé tsúúca úújetéhi. Áánéllii tsáhájúco ámuha apátsihdyuré eene u nétsihdyuu, Jerotsaréetu, íjcyane Méécááni Píívyéébeke medúúrúváityúne. Aane cáhawáá oke cahcújtsoj. ²² Muurá ámuha Tsamááriá múnáa ímíñeúvú mewáájácútúbeke méduurúvahíjcyáhi. Áánetu ihdyu muuha jodíómú ímí mewáájácúúbeke méduurúvahíjcyá ímiáané múúhaj tééveri míamúnáa pájtyetéíñe muha mewáájácúnélliihye. ²³ Aane muurá ímiáané Méécááni Píívyéébeke dúúrúvahíjcyámé icyooca dííbyeke duurúvää íííbúuri. Tehdu dííbyeke medúúrúváne imílleébe. ²⁴ Tsá muurá dibye íjpiíma íjcyatúne. Áábeke ihdyu óví múhdumé dúúrúvámé duurúvahíjcyá íííbúuri.

²⁵ Ehdúvaa Jetsóó néénéllii neéle:

–Tehdújuco, muurá ímiáané ó waajácú Críjto tsááiñe míamúnáake ípájtyetétsoki. Aabe ihdyu óví itsáacooca múúhakye ímíñeúvú waajácútsóhi.

²⁶ Áánélliihyéee neebe dílleke:

–Muurá dííbyéjuco Críjto o íjcyabe íñe úúma o íhjuváne.

²⁷ Ehdúu dílleke dibye néenáa tsúúca muha méwajtsíhi. Aamée muha méullévenú dibye díllema íhjuváneeri. Aanée tsá muha tsáápíuba medíllotú íínerí dityétsí íhjuvájcatsíñe. ²⁸⁻²⁹ Átsihdyúu dílle Tsamááriá múnáalle tétsihvúré ílliyíhyó iwááoíñe dsíneríyé ímunáacoomívú ípyéénemáhjáa neetéhi:

–Ámuúhaj, éhtsíhyi muubáhjáubá íjcyabe oke néé páneere muhdú o ícyahíjcyané kiátúhjáubá iwáájacúne. Tsájyuu múu Críjto dííbye. ¿Cáhawáá metsu meúújetékij!

³⁰ Áánélliihyéhjáa tsáácunúmé múúha élleuu. ³¹ Áijyúu dííbyeke muha méneerá díbyéi imájchoki.

³² Áronáacáa neébe:

–Tsáhái o májchotúne. Íjcyané muurá ihdyu tamájchó ámuha mewáájacútúne.

³³ Áánélliihyéee muha ménéjcatsíhi:

–Tsaatéubáhané tsúúca dííbyeke májchotsóhi.

³⁴ Áánélliihyéee neebe múúhakye:

–Muurá ihdyu teenéjuco tamájchódú néene okée wáalloobe Píívyéébé wákimyéi o méénune muhdú dibye ímillédú tene óóma ínjkévaki. ³⁵ Áánáa muhdú ámuha ménehíjcyá 4 nuhbávatúu bajtsóháñe maááhívétsoíñe. Cáhawáá meíté teene bajtsóháñe múúne kéémedu néeme míamúnáa ídátsó wágóóovéiyóné ímiájíjtó díityéké pájtyetétsóiyóné meúúbállétuca. ³⁶ Muurá teene bajtsóháñe ááhívétsohíjcyamédú néeme úwááboméré péhijcyámé újcuú téene áhdo. Áhdure ditye úwaabóné cáhcujtsómé újcuú téene áhdó múijyú

idsijivéjúcóóityúne bóhi. Ááneri bajtsó múnáama iñéevá ááhívétsohíjcyamédú néeme uwáábojte tsaméhjí ímíjyúúveéhi. ³⁷ Muurá tsaate néehí: “Tsaate bajtsóne néevá múúne tsíjtyeréjuco ááhívetsóne.” ³⁸ Aanée muurá ámúhake ó wallóo tehdu éhne múúne tsaate bajtsóne néevá tsíjtyeréjuco ááhívétsonédú néeme éllevu, tsúúcajáa tsaate úwaabójúcooróné cáhcújtsótúme éllevu ámuha tsiíne meúwaabóné botsíi tsaímiyéjuco dítye icyáhcújtsoki. Ehdúu Jetsóo néé múúhake.

³⁹ Mítymée téijyu teene Tsamááriátú tsáame cáhcujtsó Jetsóoke eenéhjáa dille ‘páneere muhdú o ícyahíjcyáné oke neébe’ néénélliíhye. ⁴⁰ Aamée néé díbyeke dítyémái díbye íjcyaki. Áánélliíhyée muha técoomíyí méijcyá míjcyoojícú. ⁴¹ Áijyúu éhniíñevu mítyame cáhcujtsó díbyeke díbye úwaabóné illéébónema. ⁴² Aamée néé díille imúnáálleke:

—Tsá apááñéré múúhakyée u néénetu muha mecáhcújtsótúne. Muurá tsúuca muha páñetu mélleebó díbye úwaabóne. Áánetu ímiááné muha mecáhcujtsó díbyéjuco Críjto íjcyane míamúnáake Pájtyetétsoóbe.

Tsáné ávyéjúúbé hájchikye Jetsóo bóhítso

⁴³ Átsihdyúu téhdune míjcyoojícútu muha mepéé Tsamááriá iñújitu Gariréa iñújivu. ⁴⁴ Aanée muha mepéhíjcyánáa Jetsóo néé Píívyéébé ihjyú uubálla múnáájpikye imúnaa ávyéjúúlléityúne. ⁴⁵ Áronáacáa Gariréa iñúji múnáa ímí díbyeke waatsúcupejtsó Jerotsaréeríi pajtyeté wañéhjiri dítye úlléjénáa díbye méénúráityúronéhjí méénune íajtyúmínélliíhye.

⁴⁶ Átsihdyúu muha tsiíne méoomí Canáavu tétsihvúu nújpacyo bíínójpacyóvú díbye ípíívyéévétsooomívu. Áánacáahjáa tsaapi ávyéjúúbé hajchi Capenaóori íjcyaaabe cheméhi. ⁴⁷ Aanéhjáa tsúuca Jodéa iñújitu muha metsáame teene Gariréa iñújiríjyuco méijcyane díbye ávyéjuube iwáájácúne tsáá Jetsóo éllevu. Aabée néé díbyeke díbyema ihjyávú ipyééne díbye íllíkye íbóhítso ávyeta dsíjiveríjyuco íjcyáábeke. ⁴⁸ Áánélliíhyée neebe díbyeke:

—Ámuha muurá tsá oke mecáhcújtsóityuró méénúráityúronéhjí o méénuhíjcyátuca.

⁴⁹ Áronáacáa neébe:

—Ávyéjuúbej, áronáa ihdyu hájchíwu dsíjívétúné hajchótá ícúí óoma tahjyávú péene bohítso.

⁵⁰ Áánélliíhyée neebe díbyeke:

—Tehdújuco, tsúuca muurá ícyooca bohíjúcoobe daáchi.

Ahdícyane wa dipyej. Ahdújucóo díbye óómiñe díbyeke icyáhcújtsónema.

⁵¹ Aabéhjáa ihjyávú úújetéébeke íúnú múnáa népejtsóhi:

—Tsúuca daachi bohíjucóóhií.

⁵² Áánélliíhyéhjáa díllóobe múijyú díbye bóhíine. Áánélliíhyéhjáa néémeé:

—Íijyúijyu révóóvéébedi díbyeke pajtyéné áíívyee.

⁵³ Ehdúhjáa dítye úúbállénetu ítsááveebe ávyetáa téene ééveri Jetsóo díbyeke néene tsúuca ílli bóhíjucóóne. Áánélliíhyée téhdure pámeere ihyájkímú cáhcujtsó Jetsóoke.

⁵⁴ Ehdúu Jetsóo méénúráityuróné meenu Jodéa iñújitu muha Gariréa iñújivu meóómimye tétsihyi méijcyánáaáca. Téenemáa botsíi tétsihvu míjyúúcuréi méénuube méénúráityuróne.

5

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó bóíitsóne

¹ Ááné boonétúu muha tsiíne dííbyema Jerotsaréevu méuubámyenú wañéhjivu. ² Áánáacáa técoomíyí tsátsii ‘Obééjámú lleehówa’ némeítsíí úníuri nújpacyo páábáwu heeberéómú ihjyúrí ‘Betéjda’ némeííba. ³ Áábá hallúrí 5-wava nújúwáwuúné íjcyáwáhjí pañétú hállúvátuméhjí, úllétuméhjí, íjpi vááúmeítyuméhjí, téhmehíjcyá teeba nóhjííne. ⁴ Tsáijyúhjáa níjkyéji múnáajpi iñíityéne téébáwu nóhjihíjcyáhi. Aanéhjáa díbye nóhjiné boone tujkénúré éniivyéméjuco ímípyetéhíjcyáne. ⁵ Téijyúu íjcyaaabe díityé pañe ávyetáhjáa 38 pijcyábájuco chémehíjcyaaabe. ⁶ Aabée tódsiúcunúúbeke Jetsóó ííténe waajácú téhajchótájucó díbye chémehíjcyáne. Áábekée neébe:

—Muúbe ¿muhdúami ú íjcyaj? ¿A ú imíllé u bóhííne?

⁷ Áánéllihyé neébe:

Ééero Ávyéjuúbej, árónáa tsá o píívyetéhíjcyatú nújpacyo nóhjícooca íícúí tujkénú o éniívyéiyóne. Íhya ihdyu tsaate oke píááboca o éniívyéne ó bohíjúcúóiyáhi. Tehdu o méénúyónáa tsijtye táíhdéré éniívyehíjcyáhi.

⁸ Áánéllihyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Ané wa ílluréjuco eene dííhbotámá dipye dihjávuj.

⁹ Ehdúu dííbyeke díbye néénemáyé tsúúca íbóhííne ííhbotámá péjúcoóbe.

¹⁰ Téijyúu wáyeéévejcóójí íjcyánáa díbye ííbotámá péene ávyéjuchte ííténe néé dííbyeke:

—Muúbe, tsá eene dííhbota íjcyooji wáyeéévejcóójí u tsájtyéítyuróne.

¹¹ Áánéllihyé neébe:

—Árónáacáne oke bóhíitsoobe néé téénema o péékií.

¹² Áánéllihyé neémeé:

—¿Aca muubá íjcyaaabe íveekí wáyeéévejcóójí uke táuhbáhi?

¹³ Árónáacáa tsá díbye wáájacújúcootú caabyé dííbyeke bóhíitsóné mítyané miamúnaa íjcyámé pañe Jetsóó íjcyánéllihye. ¹⁴ Ááné boonétúu Jetsóó dííbyeke duurúvájá pañe íájtyúmííbeke néehíí:

—Muúbej, tsúúca muurá ú bohíjúcúóhií. Aabe ímiááberéjuco díícyaco. Tsiíne ímityúné meenújúcohdí éhniíñevu íjcyane uke ípájtyétuki.

¹⁵ Ehdúu Jetsóó dííbyeke nétsihdyu péébéhjáa botsíi úúballé ímíñeúvú avyéjuchteké Jetsóó dííbyeke bóhíitsóne. ¹⁶ Ááné hallútúu imíllerómé téijyuré Jetsóoke ídsíjívetsóne íveekíváhjáa wáyeéévejcóójí dííbyeke díbye bóhíitsóné hallútu. ¹⁷ Árónáacáa neebe díityéke:

—Muurá Llihíyó pájyuvaré meke píáábohíjcyádújuco o píaabóné ihdícyáijyúre.

¹⁸ Ehdúu díbye néene éhniíñevu díityéké tsárívyetsómé imíllerá dííbyeke ídsíjívetsóne. Tsáháa apáañéré taúhbaju néhdu wáyeéévejcóójí díbye íjcyátúné hallútú dítye dííbyeke dsíjívetsóityuróne. Téhdurée Píívyéébeke ícyáánívahíjcyáábé tujkévevu íjcyane díbye néhíjcyáné hallútú imíllémé dííbyeke ídsíjívetsóne.

Ítye íjtsámeídyú Jetsóó méénutúne

¹⁹ Ehdúu éhniíñevuré dítye Jetsóoke pátsáíjcyónéllii neebe díityéke:

—Muurá ímiááné tsá Píivyéébé Hajchi o íjcyaaabe ñná o méénúityuró oore o íjtsámeidy. Muurá ihdyu Llihíyó méénúiyónéjuco o méénuhíjcyáne. ²⁰ Aabe oke iwáiyúnéllii waajácútsohíjcyá páneevúré muhdú imyéénúíñevu. Muurá tajtyéeveri éhniíñevu tsíñehji díbye méénúneri ámuha méullévénúhi. ²¹ Muurá Llihíyó dsíjívemeke bóhiítsódú o ímíllémeke o bóhiítsóóhi. ²²⁻²³ Tsá muurá Llihíyó míamúnaa muhdú ícyahíjcyáne diityémá ímbájchóityúne. Muuráhjáa oke neebe teene o méénu pámeere oke íavyéjútso dííbyeke íavyéjútsoódure. Aane oke ávyéjútsoótumé téhdure tsá diíbye okée wállóóbeke ávyéjútsoótúne.

²⁴ Muurá ímiáánetúré ámúhake o néé íñe o néhijcyáne llééboome okée wállóóbeke cáhcujtsómé mújyú ídsíjívéjucóóityúne bóhi újcuíñe. Áámé hallurí tsáhájucó ñná íjcyáityúne. Muurá iwágóóóvéiyónetu tsúúca pajtyémé ímí Píivyéébema íicyáíñejcúvu. ²⁵ Ahdícyane ímiááné ámúhake o néé wágóóóvéiyómé Píivyéébé Hajchi o íjcyáábé uwááboju llééboíñe éévé tsúúca úújeténe. Aane ímiááné cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne. ²⁶ Muurá Llihíyodityú tsááne mújyú medsíjívéjucóóityúne bóhi. Áánevu oke ájcuube oke cáhcújtsómeke o ájcuki. ²⁷ Muuráhjáa Míamúnáajpidívú o ípívyéévéébeke neebe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáne diityémá o ímbájchoki. ²⁸⁻²⁹ Métsájuréévedí ehdu ámúhake o néeneri. Muurá ímiááné íéévé úújetéjy pámeere dsíjívéhíjcyámé íhñijkyénetu ijchívyéé pámeekéré o píúvácoóca. Áamedityú ímiánéjcuú uráávyehíjcyámé tsáhájucó muhdú íjcyáityúne. Áánetu ímítyunéjcurée uráávyehíjcyámé ícúbáhráméíhi.

Ínetú Jetsóoke mewáájacúne

³⁰ Muurá tsá ñná oore táíjtsaméiyi o méénúityuróne. Okée wállóobe Llihíyóré oke néhdújuco míamúnaa muhdú íjcyanéjuco o néhijcyáne. Tsá oore o ímíllédú o méénuhíjcyatúne. ³¹ Muurá oore muubá o íjcyane o némeícyá tsá múha oke cahcújtsóityuróne. ³² Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóaa óhdityu nehíjcyá ímiáánéjuco muubá o íjcyane. ³³ Áábe éllévúu muurá ámuha tsaatéké méwallóó ditye óhdityu idílló dííbyeke. Áánéllihyée úúbáleebe ímiááne muubá o íjcyane. ³⁴ Áronáacáa tsá díbye úúbállénetúré o wáájacúmeítyú Píivyéébedityú o tsááneé. Áronáa ihdyu o néé tehdújucóo óhdityu díbye néhijcyáne ámuha mecáhcújtsóne mepájtyeteki. ³⁵ Muuráhjáa ámúhake waajácútsoobe ímiá uwáábojívú ehne múúne peetéj téeveri tsíeméné maájtyumíné mewáájacúdu. Aanée díbye úwáábohíjcyáne muurá wahájchotaré ímí ámuha méíjtsúcunúráhi. ³⁶ Áronáa díbyée oke bóhówátsohíjcyáne éhniíñevu páñetu ó bóhówátсамéihíjcyá páneere okée Llihíyó níwaavéné o méénuhíjcyáne. Téénetu muurá ámuha méwaajácújucoorá ímiááneé oke díbye wállóone. ³⁷ Aabe ámuha maájtyúmitúroobe óhdityu nehíjcyá ímiáánéjucóo oke iwállóone. ³⁸ Áábé uwááboju tsá ámúhake úcáávehíjcyatú dííbyeke ámuha mecáhcújtsótúnéllíhye. ³⁹ Muurá ámuha mééévehíjcyará Píivyéébé waajácuháámí muhdú óhdityu néhijcyáne ámuha mújyú medsíjívéjucóóityúne bóhi meújcuróki. ⁴⁰ Áronáa tsá ámuha meímíllétú oke mecáhcújtsóne óhdivu meíhvéjtsámeíñe téénevu ámúhake o ájcuki.

⁴¹ Áronáa tsá o íjyácunútú míamúnaa oke ávyéjútsoíyóneri. ⁴² Muurá ó waajácú múhdurá ámuha menéeme Píivyéébeke mewáajyutúne. ⁴³ Muuráhjáa diíbyéjuco Llihíyó nééjuri ííñujívú o tsáábé uwáábori tsá ámuha meícúvehíjcyatúne. Ááne eene tsijtye íííbúwaríyé ámuha éllevu itsááne

ihdityuré újcune úwáábóneriyé ámuha méíícúvehíjcyáhi. ⁴⁴ ¿Muhdú ámuha oke mecáhcújtsóiyá kiá eene ámuha tsamééré maávyéjúsócatsihjcyané íjcyánaáaca? Téeneriyé ámuha meíjcyame tsá meíícúvehíjcyatú apáábyéré íjcyaaabe Píívyéébe ámúhakye ávyéjúsóiyóneri. ⁴⁵ Aane méjtsúcunúdí ámúhá imítýú ámúhá hallúvú Llihíyoke o úúballeíñe. Muuráhjáa ihdyu Moitséeúvúré tsúuca ámúhá hallúvú úúballé dííbyé uwááboríi ámuha mepájtyetéíñe meítsúcunúhíjcyároóbe. ⁴⁶ Muuráhjáa díbye úwaabóné ímí ámuha mecáhcújtsoca idyé téhdure ímí oke ámuha mecáhcújtsóiyáhi. Muuráhjáa óhdityu íjcyané uwááboju caatúnuhíjcyaaabe. ⁴⁷ Áané uwáábóo ámuha ímí mecáhcújtsómejíi ¿muhdú mecáhcújtsóiyá ámúhakye o néhíjcyáne? Ehdúu neebe Jetsóo.

6

Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne (Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Rc 9.10-17)

¹ Áané boonétúu dííbyema muha mepéé Gariréa unéu tsaúúré ‘Tibéeria’ némeíú tsiñéjcvu. ² Áijyúu mítyane míamúnaa múúhakye úraavyé méénúráityuróné chéméméhjike díbye bóhíitsohíjcyané íajtyúmínéllíhye. ³⁻⁴ Téijyúu pajtyeté wañéhjí tsúuca llééváiñáa muha caméhbaúvú mepéeme téhbaú déjucóvú meúújetétsihvu ácúúveébe. ⁵ Áánemáa diitye míamúnáake ííténe neebe Perípeke:

–¿Aca kiátú íñe majcho méújcuú íjtyéke memájchótsoki?

⁶ Ehdúu neebe muhdú dííbyeke díbye íáñújcuki. Waajácúroobée muhdú imájchótsoíñe diityéke. ⁷ Aanée díbye díllónéllí Perípé néehíi:

–Muurá 200-jivámá majcho meújcuróné tsá úújetéityuró diityédívú áyánéwuújí maajcúrónáaca.

⁸⁻⁹ Áánéllíhyée Tsimóo Péedoró nahbe Aderée néé Jetsóoke:

–Áánúwúudíhya 5-hova tsebáádatu méénúmeíñe paáhóónema míityétsi amóóbemútsi. Áronáacáubá tsá tene úújetéityuró áyámedívujíivari.

¹⁰ Áronáacáa Jetsóo néehíi:

–Méne pámeere íáhcúbaki.

Ahdújucóo muha menéénéllí ditye áhcubáné 5,000-meváubáhjáa íjcyame.

¹¹ Aabée teene páahóóné íékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáa múúhakye díbye ájcune muha méwajtú pámeekére. Áhdurée amóóbemútsikye muha mewájtune úújeté pámehdívúre. ¹² Aanée pámeere tsaímíyé óóvéne boone múúhakye neébe.

–Cóeene mepíhcyú tene iwágóóóvétuki.

¹³ Ahdújucóo pátyeevéne muha mepíhjucúné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

¹⁴ Ehdúu méénúráityuróné Jetsóo méénune íajtyúmíne tsaate néjcatsíhi:

–Ímíáánéha diibyéjuco áánu Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi éhneváa ííñujívú tsááiíbye.

¹⁵ Áánemáa imíllerómé peecúteré dííbyeke páñétúejpi ávyéjúúbedívú ípícyoóne. Aanée iwáájácúne múúhadítýú iiye peebe caméhbaúvu.

Nújpácyó hallúrí Jetsóo úllene (Mt 14.22-27; Mc 6.45-52)

¹⁶⁻¹⁷ Áané íijyúnúvúu muha dííbyé mamýémú mepéé míñneri Capenaóovu tsíñejcúéuri íjcyácoomívu. Áijyúu tsúuca péjcohrejuco néénáa tsá Jetsóo

múúhama íjcyatúne. ¹⁸ Áánáacáa mítyane nohji ávyétá ihnáhó kíjyeba íjcyáneri. ¹⁹ Aamée muha píinéuríjyucó meíjcyame máájtyumí díbye tsááne nújpacýó hallurí úllebére múúhá tujkévetu. Áánerí muha méíllityéhi. ²⁰ Árónáacáa neebe múúhake:

—Oóre, méíllityédíñe.

²¹ Áánéllihyée muha méujcú dílbyeke mííne pañévu. Aamée tsúúca muha méúújeté muháa mepétsihvu.

Jetsóoke míamúnaa néhcone

²² Ááné tsijcyóójíhjáa múúha déjuvu ítsaavémé apáámíree míne íjcyámíri muha mepéemema Jetsóó péétune. ²³ Áánáacáhjáa tsímíhji Tibéeriá cóomityu tsámíhji wajtsí díbyeé Píívyéébeke ityéhdútsóne áyaróné majcho mítyámedívú úújetétsótsíj pííhívu. ²⁴ Aanéhjáa tétsihyi dílbyeke íájtyúmitúnéllii témíhjiiri péeme múúha déjutu Capenaóovu dílbye néhcovu.

Medsíjivéjucóóityúne bóhívu meke Jetsóó ájcune

²⁵ Aamée tsúúca múúhadívú úújetémé dílbyeke nééhií:

—Uwááboóbej, ¿acáa múijyúrá u tsáá íllevu?

²⁶ Árónáacáa neebe diityéke:

—Ímíááné ámúhake o néé ámúhakeé o májchótsónéllihyéré oke ámuha menéhcohíjcyáne. Tsá ámuha oke menéhcohíjcyatú méénuráityúronéhjí o méénune íiná nééiyóné ámuha mewáájacuki. ²⁷ Tsá múu íjyáacunútú majchóri múhajchótá ámuha téene tájpi meíjcyáíñerííjivari. Múu táuwáabori íjyáacunú teene majchódú néene múijyú ámuha medsíjivéjucóóityúne bóhí meújcúíñeri. Áánevu muurá ámúhake o ájcu Llihíyó oke meménuube míamúnáájpidívú ó ípívyeevéhi.

²⁸ Áánéllihyée néeme dílbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha Píívyéébe ímilléné méméénúiyáhi?

²⁹ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Muurá ímíllebe okée díbye wállóónéllii ííñujívú o tsáábeke ámuha mecáhcujsóne.

³⁰ Áánéllihyée néemeé:

—¿Aca íiná díwákimyéi? Ané cána méénuráityuróné meenu uke muha mecáhcujtso diibyéjucó míamúnáake pájtyetétsóiiibye u íjcyane. ³¹ Muuréváhjáa múúhá ihde múnáaúvú manáa májchohíjcyá ííneubará píívyétúné ííñujiri íjcyácoóca. Muurá Píívyéébe waajacúháámítu néeneé: “Píívyéébe diityé éllevu majcho dójcsó nájkyéjitu.”

³² Ehdúu Jetsóoke dítye néénéllii neébe:

—Ímíáánéjucóo Moitséeúvú tsá diityéké ácu híjcyatú majchóvú téijyu. Muuráhjáa ihdyu Llihíyóré dócótsohíjcyá diityé éllevu teene ‘manáa’ némeíñe májcho. Aabe muurá ímíllé ámúhake íájcu teene majchódú néene múijyú ámuha medsíjivéjucóóityúne bóhívu. ³³ Muuráhjáa teene majchódú o néébeke nájkyéjitu oke wállóobe ííñujívú míamúnáake téene bóhívu o ájcuki.

³⁴ Áánéllihyée néeme dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané ihdyu múúhake paíjyuvaré dáacuhíjcyá téeméne májchotu.

³⁵ Áánéllihyée neébe:

—Oo muurá teene majchódú o néébe múijyú medsíjivéjucóóityúne bóhívu ó ajcúhi. Aane ímíááné oke cáhcujtsómé tsáhájucó muhdú éhnííñevu

tsaímíyé ijcyáíyóneri ijtsámeítyú éhne múúne memájchóne maádóne tsiíñe maágyabáávatémé memájchóíyóneri maádóíyóneri meíjtsámeídyu. ³⁶ Áronáa ihdyu íñe ámúhakyé o néhijcyádú ¿íveekí ámuha tsá oke mecáhcújtsotú ímiááné diibyéjuco o íjcyáábeke tsúúca ámuha oke maájtyúmíróme? ³⁷ Muurá Llihíyó nééjuri oke cáhcújtsómeke tsá o cátúhtsóítyuróne. ³⁸ Tsáháa níjkyéjitu oke dibye wállóotú o ímilléné o méénuki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá oke dibye táuhbáné o méénuki. ³⁹ Aabe tsá ímíletú ópée o pájtyetétso óhdivu dibye íhvéjtsómedítyú tsaate wágóoovéne. Imíleebe páneere nihñéétsihvúré tsíhdyuréjuco ímíbáávyécooca páneere pájtyeténe. ⁴⁰ Muurá imíleebe okée dibye wállóobeke cáhcujtsómé mújyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhí újcune. Muurá dsíjívémeke ó bóhíitsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávyécoóca.

⁴¹⁻⁴² Ehdúu Jetsóó majchódú néébe níjkyéjitu itsááne diityéké néénetu dííbyeke cáhcújtsotúmé dííbyedítyú nééhií:

—Áánerá aabye Jotséé hajchi Jetsóó wájácú cáánímútsikye menéébe ¿muhdú ííivane néé níjkyéjitu itsááneé?

⁴³ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Ayécó óhdivu ámuha meíhjuváne. ⁴⁴ Muuráhjáa Llihíyó oke wállóobe míamúnáake óhdivu íbúwájtsótuca tsá múha pájtyetéítyuróne. Aane muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhíitsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávyécoóca. ⁴⁵ Muurá Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáájpi waajácúháámítu nééneé: “Píívyéébere diityéké úwaabóhi.” Ehdu dibye úwaabóné lléébome oke úraavyéhi.

⁴⁶ Áronáa tsá múha ájtyúmitú dííbyeke. Apáábyéré ihdyu ó ájtyumí dííbyeke dííbyedítyúu o tsáánéllíhye. ⁴⁷ Aane ímiááné ámúhakyé o néé oke cáhcujtsómé tsúúca újcune mújyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhi. ⁴⁸ Áánevu majchódú o néébe ó ajcúhi. ⁴⁹ Muuráhjáa ámúhá íhdé múnáaúvú íñéubará píívyétúné iíñújiri íjcyácooca ‘manáa’ némeíñe májchorómé dsíjívehíjcyáhi. ⁵⁰ Áánetu íñe ícyooca ó ihjyúvahíjcyá tsííñere níjkyéjéne íjcyáne májchori, teene májchome mújyú dsíjívéítyúne májchori. ⁵¹ Aabe ó ijcyá teenée majchódú o néébe níjkyéjitu o tsáábe míamúnáake bohíívú o ájcuúbe. Aane bohíívú o ájcuube míamúnaa ípájtyeté ó dsíjívééhi. Áánéllí táuwaáboju majchódú nééne cáhcujtsómé tsá mújyú dsíjívéjúcóóítyúne.

⁵² Ehdúu Jetsóó néénetu tsaate múhdurá íjtsámeíñe néjcatsíhi:

—Íináami aabye ehdu meke nehíjcyaj. ¿Aca muhdú meke íhyéécovu dóótsóíyoóbe?

⁵³ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Muurá ímiááné Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébe héécó dóótume tsá újcúityú mújyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhi. Téhdure tátyujpácýó ádotúmé tsá újcúityú téene bóhi. ⁵⁴ Áánetu ihdyu táhyééco dóóme téhdure tátyujpácýó ádome újcuú téene bóhi. Muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhíitsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávyécoóca. ⁵⁵ Muurá tájpi ímiá májcho. Áhdure tátyujpácýó ímiá ádo. ⁵⁶ Áánéllí téneecu óóveme ímí óóma nahbévájcatsíhi. ⁵⁷ Muurá Llihíyó okée wállóobe ímiááné íjcyáhi. Áábe tájpi ó ícyahíjcyáhi. Áánéllí oke cáhcujtsómé tatyájpí íjcyáhi. ⁵⁸ Ehdu íñe ó nehíjcyá tsííñere májchoma níjkyéjitu o tsááneé. Aane májchome újcuú mújyú idsíjívéjúcóóítyúne bohí. Tsá ‘manáa’ némeíñe májchódú tene néétu éhnée méíhdé múnáaúvú teene májchorómé dsíjívehíjcyáne májchódu.

⁵⁹ Ehdúu Jetsóó úwaabó Capenaóovu pihcyáávéjá pañévu.

Medsijivéjucóóityúne bóhi meújcúne uwáábo

⁶⁰ Aanée muha meíjcyarómé mewáájácútúnéllii ménéjcatsíhi:

–Tsáháubá múha lléébóityuró muhdú tuhúwu dibye úwaabóne.

⁶¹ Ehdúu téenetu muha meíhjuváné iwáájácúne neebe múúhake:

–¿A múhdurá ámúhake pajtyéné o úwaabóne? ⁶² Awááréjucóubá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe ámuha meííteneríyé cáamevu ópée o tsáhullévú o pééca múhduréjuco ámuha meíjcyáiyóne. ⁶³ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchoj téeveríyé meújcú mújyú medsjivéjucóóityúne bóhi. Tsá meere teene meújcúityuróne. Aane íñe ámúhake o néhijcyáné Píívyéébedítýú tsááne ímiááne meke ajcú téene bóhiívu. ⁶⁴ Áronáa ijcyámé tsaate ámúhadítýú teene icyáhjútsóiyóné ímíllétúme. Ehdúu neebe Jetsóó íhdéjuco caatyé dííbyeke cáhcújtsóityúné iwáájácúnema. Áhdurée waajácuube íhdéjuco caabyé dííbyedívú méénútsoíñe. ⁶⁵ Áánélliihyée neébe:

–Ehdúu míamúnaa múhdurá néene o wáájácúne ó nehijcyá Llihíyó óhdivu íbúwájtsótuca múha pájtyetétýuróne.

⁶⁶ Ehdúu dibye nétsihdyu múúhama péhíjcyámedítýú mítyame ílluréjuco dííbyeke íhvéjtsóne pééneé. ⁶⁷ Áánetúu múúhake neébe:

–¿A téhdure idyé ámuha méimíllé oke meíhvéjtsóne óhdityu mepééneé?

⁶⁸ Áánélliihyée Tsimóo Pééodoro néehíi:

–Ávyéjuúbej, ¿aca múhdivú muha mecátsípáávéne uke meíhvéjtsóiyá apáañéré díuwaáboju mújyú medsjivéjucóóityúne bóhiívu meke ajcúnáaaca?

⁶⁹ Muurá muha tsúuca uke mecáhcujtsóhi. Aame muha méwaajácú ímiááne díibyéjuco Píívyéébé Hajchi míamúnáake u pájtyetétsoobe Críjto u íjcyane.

⁷⁰ Áánélliihyée neebe múúhake:

–Muuráhjáa ámúhake o ujcú ámúhake o mámyénuki. Áronáa íjcyaaabe tsaapi ámúhadítýú ímítýuube ávyétá naavéné íjcyáabe.

⁷¹ Ehdúu Jetsóó néé Tsimóo hajchi Jóódake íñéerone múúháepi íjcyároobéhjáa dííbyedívú méénútsoíñé iwáájácúnema.

7

Íñahbémú Jetsóoke cáhcújtsotúne

¹ Áané boonétúu muha Jetsóoma mépehíjcyá pahúllevaré Gariréa íiñújiri. Tsáháa dibye ímíllétú Jodéa íiñújiri íjcyane téhullé ávyéjútée dííbyeke dsíjívétsóllehíjcyánélliihye. ²⁻³ Áronáacáa téijyu ‘nújuwááne wañéhji’ némeíñé lleevárijyucóo íjcyánéllii íñahbémú néé dííbyeke:

–Wa bo ihdyu dipye Jodéa íiñújivu ukée cáhcujtsómé téhulle íjcyame íajtyúmi méénúráítýurónéhjí u méénuhíjcyáne. ⁴ Muurá ehdu nénehji méénuhíjcyaaabe tsá téévénéúvú méénúítýuró dííbyeke pame wáajácúné ímílléhajchííjyu. Aanéjiva wa ihdyu méénuhíjcyá uke míamúnaa iwáájácuki.

⁵ Ehdúu íñahbémú Jetsóoke néé dííbyeke téhdure icyáhjútsótúnélliihye.

⁶ Áánélliihyée neebe díityéke:

–Áronáa téhullévú o pééíñe éévéi tsá úújetétúne. Ámuha ihdyu mépiivyété íhdícyáijyuré téhullévú mepééneé. ⁷ Muurá ámuha tsamééré íji múnaa meíjcyame tsá metsárílléjcatsítýú tsaahduré ámuha menéénélliihye. Áánetu oke

tsaríllémé ditye ímityúné ícyahíjcyáné diityédívú o bóhówátsohíjcyáné hallútu.
⁸ Áánéllii wái ámuháyé méuubámyenuj. Óví ihdyu taéévé úújeté o péékií.

⁹ Ehdúu Jetsóó íñahbémuke íñééne coévá tétsihvúré Gariréá iññújivu.

Wañéhjiri Jetsóó íjcyane

¹⁰ Aabée bóónétúí íñahbému déjutu teene wañéhjivu péébema muha mepééhií. Áronáacáa tsá boohówáneúvu díbye úújetétúne. Wáájácúratúné tétsii dííbye. ¹¹ Áijyúu ávyéjute néhcohíjcyá dííbyeke. Dílohíjcyámé pamévakéré caabyé díbye íjcyane.

¹² Áábedítýúu míamúnaa ihjyúvahíjcyá páhduvé. Tsaaté nehíjcyá ímiáábé díbye íjcyane. Áronáacáa tsijtye nehíjcyá ímityuube íjcyabe íllure míamúnáake állihíjcyáne.

¹³ Ehdúu dííbyedi téévéneúvúré ihjyúvahíjcyámé ávyéjutedí íllityénema.

¹⁴ Aabée Jetsóó wañéhjí pínéévénaa duurúvájá pañévú úwaabóhi. ¹⁵ Aanéé imíwu díbye úwáábóneri diitye ávyéjute iúllévenúne néé dííbyedítýu:

—¿Aca kiátú aadi ehdívaíñé wáájacúné waajácúháámíubáree íítehíjcyáábejívari?

¹⁶ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Tsá oore táábúwá íjtsaméityu o újcune o úwáábotúne. Muurá ihdyu okée wállóóbé úwáábóré teéne. ¹⁷ Aane cáhawáá óví díbye ímillédú íjcyame waajácú kiátú tsáané úwáábó o méénuhíjcyáne. ¹⁸ Muurá tsaate íhdityúré iújcune úwaabó diityéké míamúnaa íavyéjútsokiye. Áánetu ihdyu okée wállóóbeke íavyéjútsoné ímillémé ímiáané tehújuco úwáábohíjcyáne.

¹⁹ Muuráhjáa Píívyéébe muhdú ámuha meíjcyáíñé taúhbajúvú ámúhakey ajcú Moitsééúvuj téeveri. Áronáa muurá tsá ámuha tsaatéubaré tene néhdu meíjcyatúne. Aame ¿ííne hallútú ámuha méimíllé oke mellííhyanúne?

²⁰ Áánélliihyée tétsii íjcyame néé dííbyeke:

—Naavénéhaca dípañe. ¿Aca múha uke imíllé illííhyanúne?

²¹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ááneráhjáa tsáneere wáyeéévejcóójí tsáápiikye o bóhítsóné múhdurá ámúhakey pajtyéhi. ²² Áronáacáa muurá Píívyéébe Moitsééúvuj téeveri méénútúróné taúhbaju ámúhá íhdé múnáaúvú méénuhíjcyádújuco wápíj tsíiméneke ámuha tsáijyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné mekíhdyahírótsohíjcyáne. ²³ Ehdú muurá téhdure ámuha méméénuhíjcyá tsáijyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné teene taúhbaju ámuha mewáágóótuki. Aame ¿íveekí muhdú ámuha menééne óhdi méijyácunúhíjcyá tsáápiikyéree téjcoojí o bóhítsóné hallútu? ²⁴ Tsá múu peecútéré tsáápiikye ‘íllu uú’ néétune. Ímiáané múu díbye íjcyanéjuco nééneé.

Muubá íjcyane Jetsóó nééneé

²⁵ Ehdúu Jetsóó néénéllii Jerotsarée múnaa néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áábyeke ditye néhcohíjcyatú ídsíjívétsoki? ²⁶ Áróóbeke ¿keená tsaatéubaré íná nééneé? Áánélliihyéubá bo ávyéjute íjcyarómé cáhcujtsó ímiáané dííbyéjuco míamúnáake pájtyetétsóíibye Críjto díbye íjcyane. ²⁷ Áronáacáubá tsá dííbye íjcyatúne. Muurá méwaajácú kiá múnáajpí díbye íjcyane. Muurá ihdyu míamúnáake pájtyetétsóíibye tsáácooca tsá múha wáájacúityú kiátú díbye tsááneé.

²⁸ Ehdúu Jetsóodítýú ditye íhjuváne iwáájacúne duurúvájá pañévú iúwáábótsihvu neébe:

—¿A ámuhává éhne méwaajácú kiá múnáajpi o íjcyane? Áronáacáa tsá oore táííbúwaríyé o tsáátune. Muuráhjáa o tsáá ímiáábé íjcyáábeke ámuha mewáájácútuube oke wállóónéllíihye. ²⁹ Áánetu ihdyu ó waajácú dííbyeke okée wállóóbeke.

³⁰ Ehdúu Jetsóo néené hallútú imíllerómé dííbyeke iékeevéne. Áronáacáa tsá ditye ékéévetú iéévéi úújetétúnéllíihye. ³¹ Áróóbekée tsijtye mítyame cáhcújtsómé néjcatsíhi:

—¿Aca íhya tsijpi itsáaca áánú ehniíñevu méénúráítyúronéhjí méénúiyáhi?

Paritséómú Jetsóo éllevu ekééve múnáake wállóone

³² Aanéhjáa díbye méénuhíjcyánéhjíri míamúnaa íhjuvahníjcyáné paritséómú lleebóhi. Aanéhjáa múhdurá llúúvájte avyéjútémá díityéké pájtyénéllíi wallóómé duurúvájá tehmejteke dííbye éllevu ditye iékéévéébeke itsájtyeki.

³³ Aamée dííbyedívú wájtsínáa pámeekéré neébe:

—Tsá ámuháma múhajchótá o íjcyáityúne. Muurá wahájchotaré o íjcyátsihdyu ó oomíjyúcoó okée wállóóbe éllevu. ³⁴ Áijyu muurá ámuha oke menéhcóromé tsá maájtyúmíityú kiá o íjcyáhullévú ámuha meúújetéityúrónéllíihye.

³⁵ Áánéllíihyé tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya kiávú péébeke maájtyumíjyúcoóityúné eene neébe? Íhya mityá íñe kiáhjí tsííñe íiñúji múnáa pañe memúnaa jodíómú mújtáme éllevíréjuco díbye pééiñe. ³⁶ ¿Aca íhya tsáma muhdú nééiñe eene meke neebe dííbyeke menéhcóromé díbye íjcyáhullévú meúújetéityuróne?

Píivyéébé Apííchó Jetsóoke cáhcújtsómé pañévú úcaavéne

³⁷ Aanée nihñéejcoójiréjuco tsúuca teene wañéhjí pájtyéijcyóójí Jetsóo kéévánécoba nééhií:

—Tsaate adópiyvémé taéllevu metsa o íjchoki. ³⁸ Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééne oke cáhcújtsómé íbuúúné pañévú téhiñe ípívyééveíñe íñujpácýó bohíívú ájcúnéj tehíñe.

³⁹ Ehdúu nehíjcyaaabe dííbyeke cáhcújtsómé pañévú Píivyéébé Apííchó úcaavéne díityéké tükévjtsoíñe íñééiyóne. Áronáacáa tsáhái téijyu tene tsááiñe éévé úújetétú dííbyéé Jetsóo teene wállóóíbye íavyéjuvúi óómítyúnéllíihye.

Pahdúváré Jetsóodítyú míamúnaa íjtsámeíñe

⁴⁰ Aanée tsaate díbye íhjuváné illéébóne nééhií:

—Ímiáánéha dííbyéjuco aabye éhneváa Píivyéébé íhjuvú uubáalle múnáajpi tsááiíbye.

⁴¹ Téhdurée tsijtye nééhií:

—Dííbyéjuco muurá aabye Críjto éhneváa míamúnáake pájtyetétsóíbye.

Áronáacáa tsijtye nééhií:

—Áronáa Gariréa íiñúji múnáajpi tsá Críjto íjcyáityuróne. ⁴² Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééne Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe díbye íjcyáiñe dííbyeúvúhjáa ícyahíjcyacóómí Berée múnáajpi.

⁴³ Ehdúu míamúnaa páhdúváré íjtsámeí Jetsóodítyu. ⁴⁴ Áijyúu tsaate imíllerá dííbyeke iékeevéne. Áronáacáa tsá ditye tehdu méénutúne.

Ávyéjajte tsá Jetsóoke cáhcújtsotúne

⁴⁵ Aanée díitye duurúvájá tehmejté dííbyeke iékééve tsáárome íevejteré oomíhi: Aaméhjáa díitye paritséómuma llúúvájte avyéjútédívú úújetémeke népejtsóme:

—¿Kiávújuco diíbyej? ¿Íveekí tsá ámuha metsívatúne?

⁴⁶ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—¿Muhdú íiné hallútú méékééveé túútaváné ihjyúváábekéjǵívari? Tsá muurá múha mújyú tehdu ihjyúvatúne.

⁴⁷ Áánélliihyéhjáa nééme diityéke:

—Áánélliihyéha íllure ámuha dííbyedívú máállítsámeíhi. ⁴⁸ Tsá muurá avyéjujte íjcyáromedítýú tsaatéubáre cáhcújtsotú dííbyeke. Téhdure muha meíjcyarómé tsá mecáhcújtsotúne. ⁴⁹ Apáámyéré ihdyu ímityúmé Píívyéébé taúhbaju wáájácútmé íjtsúcunú diibyējuco Críjto íjcyane.

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa ditye néénéllii diityéejpi Nicodéémó tsápejcóo Jetsóoke ááhívéjeebe néé diityéke:

—Muurá taúhbaju néé tsá peecútéré tsáápihdívú meícúbáhrátsóityú dibye íiná méénune ímíñeúvú mewáájácúttúhajchíjy.

⁵² Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—ÍÚbá bo téhdure Gariréa ííñúji múnáajpij! Cáhawáá Píívyéébé waajácuháámí dehve u wáájácu tsá muurá Gariréa ííñúji múnáadítýú dííbyé ihjyú uubáalle múnáajpi íjcyaiñé némeityúne. ⁵³ Ehdúhjáa dííbyeke íñéene ihjyáhañévurējuco ditye pééneé.

8

Ihdícýámema ícyahíjcyáne wáalle

¹ Áánetúu Jetsóoma muha mepéé oríívo bájú íjcyátsihvu. ² Aamée idyé tsíjcyooji tsiíñe muha méoomí duurúvájávu. Átsihvúu míamúnaa dííbyedívú píhcyáávémeke íácúúvéne úwááboóbe.

³ Áánáacáa taúhbájú uwáábojtémá paritséómú tsivá ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyáalleke ityúvááólleke. ⁴ Áálekée Jetsóo tééjá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyéne dííbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, áámye ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyáalleke muha métuvááóhi.

⁵ Muuráhjáa Moitséeúvú taúhbaju néé ehdu nééne walléémuke medsíjívétsoíñé néwayúúnevu maáámúneri. ¿Ácooca muhdú u néé téénetu?

⁶ Áánélliihyéé íllure icyánóóvéne íhyójtswari caatúnuube ííñúji. Ehdúu Jetsóoke nééme muhdú dibye nééne dííbyé hallúvú íúúbálléroki. ⁷ Aanée éhniíñevuré ditye dillónéllii icyánohjúcunútsihdyu neébe:

—Ané óví ihdyu ámúhadítýú mújyúubá ímityúné méénuhíjcyátuube áámútujkénú díílleke.

⁸ Ehdúu íñéene tsiíñe icyánóóvéne caatúnuube ííñúji. ⁹ Aanée ehdu dibye néérónáa waajácúme ímityúmé íjcyane. Aamée ílluréjuco tsáápiitsadí péécunúne. Tujkénúu kéémejte péécunúhi. Áané boonée íiyējuco dille cóevané tétsihvu Jetsóo úniúvu. ¹⁰ Aanée Jetsóo icyánohjúcunútsihdyu íitécunú íiyējuco tétsihyi íjcyáalleke. Áálekée neébe.

—¿Aca kiávújuco íñe díhyallúvuné úúballéme? ¿A tsá íñe uke muhdú ditye méénúityúne?

¹¹ Áánélliihyéé neéle:

—Íhya tsáhaj.

Áánélliihyéé idyé Jetsóo néehí:

—Téhdure o íjcyároobe tsá muhdú uke o méénúityúne. Ahdícýane wa dipyej. Tsiíñe ihdyu ímityúné meenújúcohdíñe.

Ímiáájuvu míamúnáake Jetsóó wáájácutsóne

¹² Ááné tsiíjyúu tsiíñe míamúnáake úwááboobe nééhií:

—Muurá peetédu o néébe íññjiri o íjcyáábej tééveri míamúnaa ímiá uwááboju waajácuú peetédu nééne bohíivú diityéké ájcune. Aane oke cáhcujtsómé tsáhájucó éhne múu cúúvétsihyi íjcyadu ímityúné pañe íjcyatúne.

¹³ Áánéllihyée paritséomú néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí eene ehdu uure ú némeíhi? Tsá muurá múha uke cáhcújtsóityuróne.

¹⁴ Áánéllihyée neébe:

—Áánerá ímiááné o nééhií. Muurá ó waajácú kiátúhjáa o tsáhullévú o pééíñe. Aane tsá ámuha mewáájácutúne. ¹⁵ Muurá míamúnáa íjtsaméiyé ámuhá pañe íjcyánéllii ehdu óhdityu ámuha méjtsámeíhi. Áánetu ihdyu tsáhái ícyooca múhdityú o néétu muhdú ditye íjcyane. ¹⁶ Muurá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné diityémá o ímíbájchoca ó nééiyá ímiáánéjuco muhdú ditye ícyahíjcyáne. Áronáa tsá oore o méénúityuróne. Okée wálloobe Llihíyoma muhcsi méméénúiyáhi. ¹⁷ Muurá ámuhá taúhbaju néé míityétsi íiná pájtyene úúbállécooca mecáhcujtsóne. ¹⁸ Ahdu muurá íñe ó némeíhijcyá ímiááné muubá o íjcyane. Áábeke oke Llihíyó waajácú okée wálloóbe.

¹⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dííbyeke:

—¿Aca kiá diibye Díícyáání?

Áánéllihyée neébe:

—Oke ámuha mewáájácutúmejíí méwaajácúiyá Llihíyoke. Muurá oke ámuha mewáájácuta téhdure méwaajácúiyá dííbyeke.

²⁰ Ehdúu Jetsóó úwaabó duurúvájá pañe Píívyéébé ícúvé dsíidsi pícyámeíhíjcyátsihyi íjcyámeke. Áróobekée téijyu tsá múha ékéévetú íééví úújététúnéllíhye.

Jetsóoke cáhcújtsotúmé tsá úújetétyú dííbyedívu

²¹ Ááné boonétúu idyé tsiíñe neebe diityéke:

—Tsúúca muurá ámuhadítyú o péjúcoóhi. Áábeke ámuha oke menéhcóromé tsá maájtyúmíityúne. Ámuha médsíjiveé ámuhá ímityuháñe ímíbáavyetúmére. Áánéllii o péhullévú tsá óhdivu ámuha meúújetétyúne.

²² Ehdúu Jetsóó néénéllii tétsihyi íjcyame néjcatsíhi:

—Dsíjívétsámeíibyébáhaja. Íjcyátúnéllii neebe dííbyedívú meúújetétyúne.

²³ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Ámuha muurá míamúnaa íji múnaáre. Áánetu tsá íji múnáajpi o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu níjkyéjitu o tsááhií. ²⁴ Áánéllii ámuhakye o néé diibyejuco míamúnáake o pájtyetétsóobeke cáhcújtsotúmé ímityú ímíbáavyetúmére dsíjiveíñe.

²⁵ Áánéllihyée nééme dííbyeke:

—¿Aca muubá uú?

Áánéllihyée neébe:

—Muurá tsúúca ámuhakye ó nehíjcyá muubá o íjcyane. ²⁶ Aane téhdure múhdurá ámuha meícyahíjcyáné ámuhakye ó nééiyáhi. Áronáa okée wálloobe ímiáábé íjcyánéllii oke díbye néénere ámuhakye ó nehíjcyáhi.

²⁷ Ehdúu Jetsóó Cááni Píívyéébedítyú diityéké úúbálleroné tsá ditye wáájácutúne. ²⁸ Áámekée idyé neébe:

—Muurá Míamúnáájpídívúu o ipívyéévéébeke páwachékevu ámuha mewátyétyéhcúcooca botsíi méwaajácuú muubá o íjcyane. Tsá táíjtsamétyúré o újcune ámúhakye o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó oke néenere ó nehíjcyáhi. ²⁹ Muurá diibye okée wáalloobe tsá kiá óhdityu íjcyatúne. Aabe tsá oke íhvéjtsotú díbye ímilléné o méénuhíjcyánéllíihye.

³⁰ Ehdúu díbye néenetu mítyame cáhcujtsó dííbyeke.

Naavénééjte

³¹ Áámekée neébe:

—Muurá íñe ámúhakye o nehíjcyané ámuha mecáhcújtsóne tehdu meíjcyáhajchíi ímiáané tahñéjté ámuha méíjcyáahi. ³² Aame ámuha ímiá uwááboju tsúúca mewáajacúmé múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu méimíjpyéteéhi.

³³ Áánéllíihyée nééme dííbyeke:

—Áánerá muha Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe meíjcyámeke ¿íveekí u néé íínetú muha meimíjpyetéíñe tehdu múhójtsí pañé muha meíjcyámekéjívvari?

³⁴ Áánéllíihyée neébe:

—Muurá ímiáané ímityúné méénuhíjcyámé tsá ímí íjcyatú éhne múúne tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame íjcyadu. ³⁵ Muurá tsaaté hójtsiri íjcyabe tsá díityéjpi íjcyatúne. Áánetu ihdyu díityé hajchi díityéjpi. ³⁶ Ahdu Píívyéébé Hajchi o íjcyabe ámúhakye ímityúnetu o ímíjpyetétsómé ímiáané ámuha méimíjpyéteéhi. ³⁷ Ímiáánéjucóhde ámuha Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe meíjcyarómé méimíllehíjcyá oke medsíjívetsóné íñe ámúhakye o úwaabóné ámuha mecáhcújtsóiyóné méimíllétúnema. ³⁸ Muurá ihdyu Llihíyó oke tükévéjtsóneri ámúhama ó ihjyúvahíjcyáhi. Ahdu muurá ámúháj caani ámúhakye tükévejtsódújuco ámuha meícyahíjcyáne.

³⁹ Áánéllíihyée nééme dííbyeke:

—Áánerá ihdyu múúhá íhdé múnáajpi Aavaráaúvú múúháj caáni.

Áánéllíihyée Jetsóó néé díityéke:

—Muurá ímiáané dííbyeúvúj tsíménémúhaabe ámuha meíjcyaca dííbyeúvúu ícyahíjcyádú ámuha méíjcyáiyáhi. ⁴⁰ Aaca muurá íñe Píívyéébe oke tükévéjtsóneri ámúhakye o úwáábohíjcyané hallútú tsá ámuha oke medsíjívetsóityuróne. Tsáháa muurá ehdu Aavaráaúvú néétune. ⁴¹ Árónáa ihdyu ámúháj caani íjcyadújuco ámuúha.

Áánéllíihyée nééme dííbyeke:

—Áánerá íjcyabe tsáápiye múúháj caani Píívyéébeé. Tsá tsijpi múúháj caani íjcyatúne.

⁴² Áánéllíihyée Jetsóó néé díityéke:

—Muurá ímiáané Píívyéébe ámúháj caani íjcyaca oke ámuha mewájyúiyáhi. Muuráhjáa dííbyedítúyú o tsáa oke díbye wállóónéllíihye. Tsáháa táííbúwaríyé o tsáátune. ⁴³ Aabe ámúhakye o úwaabóné ¿íveekí tsá ámuha melléébohíjcyatúne? ⁴⁴ Muurá ihdyu ámúháj caani Naavéné íjcyánéllíi díbye ímillédú ámuha méméénuhíjcyáhi. Muuráhjáa ípívyeevédújuco ímityuube díibye dsíjívétso múnáajpi. Áábé pañe tsá ímiá íjtsaméi íjcyatúne. Apááñéré álliu dííbye pañe íjcyáábedítúyú ímichi teene tsahíjcyáhi. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ahdu ámuha menéénéllíi tsá méimíllétú ímiáané ámúhakye o nehíjcyaróné mecáhcujtsóne. Áánetu ihdyu tsá múha oke nééítyuró ímityuube o íjcyane. ⁴⁷ Muurá ihdyu ímiáané

Píivyéébeéjté íjcyame imíllé dílbyé uwááboju illéébone. Áánetu ámuha dílbyeéjté meíjcyátúnéllii tsá meímíletú teene melléébone.

Aavaráaúvú íjcyátúnáacájucó Críjto ícyahíjcyáne

⁴⁸ Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dílbyeke:

—Ihdyúha ímiáánéjucó muha menéhijcyáné Tsamááriá iiñúji múnáajpi u íjcyáábé pañe naavéné íjcyane.

⁴⁹ Áánélliihyée neébe:

—Áánerá tsá tápañe naavéné íjcyatúne. Muurá ihdyu ñná o méénúneri Llihíyoke ó ávyéjútsohíjcyáhi. Áánetu ámuha tsá oke maávyejúúllétúne. ⁵⁰ Aane tsá o íjyácunútú oke ámuha maávyejújtsóiyóneri. Árónáa ihdyu Llihíyó imíllérá oke ámuha maávyejújtsóne. Aabe ihdyu óvíi muhdú néé oke ávyéjúúllétúmeke. ⁵¹ Aane ímiááné ámúhake o néé o néhijcyáné cáhcujtsómé mújyú dsíjívécóóityúne.

⁵² Áánélliihyée nééme dílbyeke:

—Ímiáánéhaca dípañe naavéne. Muurá eene ínehjírécó u íhjuváne. Ááneráhjáa Aavaráaúvuma Píivyéébé ihjyú uubálle múnáa íhtsutúme íjcyároméhí dsíjívéhíjcyáhi. Aanáa muhdú íívane u néé u néhijcyáné cáhcujtsómé mújyú dsíjívécóityúne. ⁵³ ¿Aca diibye méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú ehniñevu uú? Áhdure ¿aca diitye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáaúvú ehniñevu uú? Ááneráhjáa diitye íjcyarómé dsíjívéhi. Aanéjii tehdu múha uke cáhcújtsóiyónejíivari.

⁵⁴ Áánélliihyée neébe:

—Ihdyu tehdújucó ímiááné oore o ávyéjújtsámeíhíjcyaca tsá múha oke cáhcújtsóityuróne. Aaca idyé tsá tene ímítyuróne. Árónáa ihdyu Llihíyóré oke ávyéjútsóhíjcyá eene ámúhá Píivyéébé díbye íjcyane ámuha menéhíjcyáabe.

⁵⁵ Áróóbeke tsá ímí ámuha mewáájacutúne. O ihdyu ó waajácú dílbyeke. Muurá dílbyeke o wáájacutúné o nééca ámuháduíyó oo állíu múnáajpi. Árónáa ímiááné dílbyeke o wáájacúnéllii oke díbye nééne ó cáhcútsohíjcyáhi.

⁵⁶ Muuráhjáa diibye méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú ímí íjtsúcunú o tsááñe ímiááné iwáájacúnélliihye. Ááneríi mítyane ímíjyúúveébe.

⁵⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii néémeé:

—¿Aca muhdú 50 pijcyábá u íjcyáábejii ú waajácú Aavaráaúvuke?

⁵⁸ Áánélliihyée neébe:

—Ímiááneturé ámúhake o néé dílbyeúvúikyée íjcyátúnáacájucó o ícyahíjcyáne.

⁵⁹ Ehdúu díbye néénéllii néewayúúné éhkebamé dílbyeke iáámúroki. Árónáacáa diityédítýú duurúvájá pañétú mújyúrá wáájacúratúné íjchívyeébe.

9

Hállúvátúúbe tsíjju tsíimaváábeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

¹ Téhdurée tsátsihdyu muha Jetsóoma mepájtyénáa ájtyúmiibe hállúvátúúbekéjhjáa tsíjju tsíimaváábeke. ² Áábedítýúu muha menéé dílbyeke:

—Uwááboóbej, ¿acáa íveekí áánúke íllu tsíjju tsíimaváhi? ¿A cáánímútsí ímítyú déjúcotu, mítyá dílbyé ímítyú déjúcotúrej?

³ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Tsáháa dílbyé ímítyú déjúcotu ehdu díbye íjcyatúne. Áhdurée tsá cáánímútsí ímítyú déjúcotu tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dílbyeke o íitétsonej téeveri

Píivyéébe íhtsútuube íjcyane iwáájácúmeí ehdu píivyeébe. ⁴ Aane ó imíllé okée wálooobe níwaavéné o íjcyané hajchótá o méénune. Muurá meíjyunúcooca tsá múha wákímyeíjyúcootúne. ⁵ Muurá peetédu o neébe ííñújiri o íjcyané hajchótá ímiáájú míamúnáadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

⁶ Ehdúu íñééne ííñújí hallúvú iúníñeri ííñuba ityátsájcóneri diibye hállúvátúubeke íhyálluúúcú tááboóbe. ⁷ Áánemáa neebe dííbyeke:

—Díllójcámeítýé ehne ‘dítyéé wálooóne’ neéiyóné ‘Tsiroée’ némeílbáwúutu. Ahdújucóo díbye téébatu íllójcámeíjyéne óómiñe tsaímíyējuco ííteébe.

⁸ Áábekéhjáa wáájácuhíjcyámé íajtyúmíne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá ehne áanu hállúvátuube ácuúacunúúbé piáábó táúmeíhíjcyatúne?

⁹ Áánéllíhyéhjáa tsaate nééhií:

—Díibyējuco.

Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

—Díibyéjívári. Tsíjpiíye. Árónáa ihdyu paabējuco díibye.

Árónáacáhjáa dííbyere páñetu nééhií:

—Muurá díibyējuco oó.

¹⁰ Áánéllíhyéhjáa néeme dííbyeke.

—¿Aane múhdutú tsúúca ú ítéhi?

¹¹ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóo iúúniyi ííñuba ityátsájcóneri táhálluúúcú ityáábóne wallóo ‘Tsiroée’ némeílbáwúutu o íllójcámeítýeki. Ahdújucóo o péébe o íllójcámeíñe tsúúca ó ítéhi.

¹² Áánéllíhyéhjáa néeme dííbyeke:

—¿Aane kiá díibye?

Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Tsá o wáájácutú kiá ícyooca díbye íjcyane.

Paritséómú dílló hállúvátúubeke múhdutú díbye ítéjucóone

¹³ Aabéhjáa tsaímíyējuco ííteébeke tsajtyémé paritséómu éllevu. ¹⁴ Áijyúu Jetsóo dííbyeke ímíjpyetéstó wáyeéévejcóoji. ¹⁵ Áánéllíhyéhjáa tsiíñe díllómé dííbyeke múhdutú díbye ítéjucóone. Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóo ííñuba iúúrúnúneri táhálluúúcú táábone o íllójcámeíñe tsúúca ó ítéhi.

¹⁶ Áánéllíhyéhjáa paritséómudítýú tsaate nééhií:

—Áánéllíhyéhaca tsá díbye Píivyéébedítýú tsáátune. Keená díbye wáyeéévejcóoji ávyejúúlléne.

Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

—Árónáa ímítyuube tsá méénúítyuró méénúráítyúronéhji.

Ehdúhjáa paritséómú páhduváre Jetsóodítýú íjtsámeíhi. ¹⁷ Aaméhjáa díibye hállúvátuubée ícyahíjcyaaabe tsaímíyējuco ííteébeke tsiíñe nééhií:

—¿Aanéhaca díibye eene uke ímíjpyetéstooobe muubá íjcyane ú íjtsúcunúhi?

Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Ihdyu ó íjtsúcunú Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi díbye íjcyane.

¹⁸⁻¹⁹ Aanéhjáa tsaate díityédítýú tsá cáhcújtsotú díibyējuco hállúvátuubée ícyahíjcyaaabe díbye íjcyane. Áánemáhjáa cáánímútsikye ípíúvámútsikye néémeé:

—¿Ava díibyējuco áanu ehneváa hállúvátúubeke ámuhtsi metsíímávaabe íñe múhdutú tsaímíyējuco íítene?

²⁰ Áánéllíhyéhjáa neemútsi:

—Éée, diibyéjuco. ²¹ Áronáa ihdyu tsá muhtsi mewáájácutú múha dííbyeke ímíjpyetésone. Aane tsiímenécojii tuhúúlleehi. Cáhawáa ihdyu medílló ámuhákye díbye iúúballe muhdú ímíjpyeténe.

²² Ehdúhjáa cáánímutsi néé diityéké diibyéjuco Jetsóo Críjto íjcyane néemekéhjáa pihcyáávéjá pañétú iwáágooíñé ditye pítýájcámeíñé apííchori.

²³ Áánélliihyéhjáa neemútsí dííbyekéré ditye idíllóki.

²⁴ Ehdúhjáa cáánímutsi néénéllii tsiíñe ipíúváábeke néémeé:

—Píívyéébekéré tehdújtso, tsá idyé Jetsóoke. Muurá muha méwaajácú ímítyuube díbye íjcyane.

²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Áronáa tsáháturo o wáájácutú ímítyuube díbye íjcyane. Apááñéré ó waajácú ímiááné hállúvátuube o ícyahíjcyáábeke oke díbye ímíjpyetésone.

²⁶ Áánélliihyéhjáa tsiíñe nééme dííbyeke:

—¿Acaá muhdú uke ímíjpyetésóobe?

²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhané tsúuca ámuhákye ó úúballéhi. ¿Íveekí ámuha méimíllé tsiíñe ámuhákye o úúballéné ámuha mecáhcújtsokíjiiñvari? ¿Mityá ámuha méimíllé dííbyeke meúraavyéne?

²⁸ Ehdúhjáa díbye néénéllii ílluréjuco ditye dííbyeke iúhbáne nééneé:

—Wa ihdyu uure dííbyeke durááveyej. Muurá ihdyu muha Moitséeúvú uwáábóré meúraavyéhi. ²⁹ Muurá muha méwaajácú dííbyeúvumáa Píívyéébe íhjuvahíjcyáne. Áánetu eene u néébeke tsá muha mewáájácutú kiátúhjáa tsáábe muubá íjcyane.

³⁰ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muhdú íivane tsá ámuha mewáájácutúyú kiátúhjáa tsáábe oke ímíjpyetésóobeke? ³¹ Muurá ímityúmé Píívyéébeke piáábó táúmeíyóné tsá díbye llééboítyuróne. Áánetu ihdyu ímiááné dííbyeéjté íjcyame díbye ímillédú ícyahíjcyámej tééveri tehdíivanéhjí méenuúbe. ³² Tsá muurá mújyú mehdu nééme hállúvátúméhjike ímíjpyetésóné mewáájácutúne. ³³ Aane muurá díbye okée ímíjpyetésóobe Píívyéébedityú itsáátuca tsá tehdíivanéhjí méenuítyuróne.

³⁴ Ehdúhjáa díbye néénéllii nééme dííbyeke:

¿Aca muhdú eene ídaatsóné ímítyuube u píívyeebe ú imíllé múúhake u úwaabóne?

Ehdúhjáa néémere dííbyeméikye ijchívyetsó pihcyáávéjá pañétu.

Píívyéébeke ímí cáhcújtsotúmé íjcyá hállúvatúmé íjcyadu

³⁵ Aanée tsúuca Jetsóo waajácúhi. Áábekée tsáijyu íájtyúmíibe neébe:

—¿Aca ímiááné ú cáhcujtsó Píívyéébe Hájchikye?

³⁶ Áánélliihyéé neébe:

—Ávyéjuúbej, oke duubállé caabyé díbye íjcyane o cáhcújtso dííbyeke.

³⁷ Áánélliihyéé neébe:

—Diibyéjuco muurá íñe úúma o íhjuváne. Aane tsúuca oke u ájtyumíhi.

³⁸ Áánélliihyéé dííbyé lliiñévú ímímóúúvéne neébe:

—Ávyéjuúbej, uke ímiááné ó cáhcujtsóhi.

³⁹ Áané boonéé Jetsóo nééhií:

—Muuráhjáa ííñujívú o tsáá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné diityéké o wáájácutsóvaábe. Ópée o tsáá ímiáájú wáájácutúmé éhne múúne hállúvatúmé

Íjcyadu néémeke o wáájácútsoki. Áhdurée o tsáá panévare iwáájacúné ítsúcunúhíjcyámeke o néé ímiá uwááboju ditye wáájacutúne.

⁴⁰ Áánélliihyée paritséómú tétsihiyí Íjcyame nééhií:

—¿Áca muha tehdu hállúvatúmé Íjcyadu?

⁴¹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Árónáa ámuha diityédú menéeca tsá ñná ámúhá hallurí Íjcyáityuróne. Áánetu ámuha páneere mewáájacúné menémeíhíjcyánéllii ámúhá hallurí íjcyáné ímytúne.

10

Obéjámú míjcotu Íjcyané uwááboju

¹ Muurá naní múnaa obéjámú míjco pañévú llééhówatu úcaávetúmé ihdícyátsihdyuré úcaavéhi. ²⁻³ Áánetu ihdyu diityé tehmeébé úcaavé lleehówatu téewá tehmeébé pááyúcucooca. Aabe diityéké píúvácooca Íjkyéetu waajácúme. Aaméjuco témíjco pañétú áachívú dííbye déjutu Íjchivyécunúne. ⁴ Aabe kiávú diityéké tsúúlléhullévú úraavyémé dííbyeke iwáájacúnema. ⁵ Áánetu tsíjtyere diityéké píúváhajchíí tsá ditye péétune. Íllure wááme ditye píúvárónáa diityéké iwáájacútúnélliihye.

⁶ Ehdúu Jetsóo diityéké néene tsá ditye wáájacutú ñná íñééiyóné obéjámú míjcotú díbye íhjuváne.

Jetsóo obéjámú tehmeébédu

⁷ Aanée ditye lléébótúnéllii tsiíñe neebe íboohówájíjtori:

—Oo muurá ímiáané teene obéjámú míjco lleehówádu. ⁸ Aabéikyée o tsáátúné ihde naní múnaádú néeme úwáábohíjcyá tsíjijtoríye. Áróme uwáábóo tsá míamúnaa obéjámúdú néeme cáhcútsohíjcyatúne. ⁹ Aane ímiáané lléehowádú o néébeke cáhcujtsómé tajtyéeveri pájtyetéhi. Aame íñé imíjyaú íjcyá éhne múúne obéjámú ítyehméébema Íjcyame Íjcyadu.

¹⁰ Muurá naní múnáajpi íllure ícúbahrá obéjámuke. Áánetúu tsá o tsáátu tehdu míamúnáake o méénuki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétso ídsíjívéjúcoóityúne bóhí ditye íújcuhi. ¹¹ Aabe ímiáané pañétúejpi oo oke cáhcujtsómé obéjámúdú néémé tehmeébe. Muurá obéjámú tehmeébé diityé wájyuri ícúbáhrámeíhi. ¹² Áánetu áhdólliihyéré diityéké téhmehíjcyaae tsá ímí téhmetúne. Muurá oohííbyé díívaabe diityéké idyóo tsáábedítýú díbye wáané boone tsáápiikye díbye tábejcáronetu wáchájaavémé ílluréjuco mújtane pahúllevávu. ¹³ Ehdu muurá diityéjtane waabe ditye áhdónélliihyéré téhméroóbe. Aabe tsá diityédí íjyacunútú íhñéjté ditye Íjcyátúnélliihye.

¹⁴ Áánetu ihdyu pañétúejpi diityé tehmeébé Íjcyadu tahñéjté tehmeébé o Íjcyámema muha méwaajácújcatsíhi. ¹⁵ Ahdu téhdure Llihíyoma muhtsi méwaajácújcatsíhi. Aabe tahñéjte wájyuri ó ícúbáhráméí ditye iwágóóóvétuki. ¹⁶ Téhdure íjcyámé tsíjtye jodíómú Íjcyaturómé tahñéjté Íjcyáímye. Áámeke ó píhjúcuú pámeere oke cáhcujtsómé tsamééréjuco Íjcyámé tehmeébé o Íjcyaki.

¹⁷ Muurá Llihíyó oke wájýú diityé wájyuri o dsíjíveebe tsiíñe o bóhíííbye.

¹⁸ Tsá muurá múha oke dsíjívetsóityuróne. Muurá ihdyu o ímíllélliihyéré o íhvéjtsámeíbyé ó dsíjívééhi. Ároobe tsiíñe ó bóhííhi. Ehdu táúmíwa Llihíyóo néhdújuco.

¹⁹ Ehdúu Jetsóo néénetu páhduvare íjtsámeímyé dííbyedítýu. ²⁰ Tsaatée nééhií:

–Muurá áábyé pañe naavéné íjcyáábé íjtsaméí mújtaábeke ¿íveekí ámuha mecáhcútsohíjcyá állíuuháñé dibye íhjuváne?

²¹ Áronáacáa tsijtye néehíí:

–Tsáháubá ehdu naavéné ípañe íjcyaaabe íhjuváiityuróne. Pane ¿aca naavéné ípañe íjcyame hállúvátúmeke ímíjpyetétsóiyáhi?

Jodíómú Jetsóoke éhdíiválléne

²² Áhdurée tsáijyu Jerotsaréeri muha úúníjyá pañe meíjcyánáa duurúvaja Píívyéébé wáábyuta íjcyaja iwáñehjínuhíjcyajcóójí wáñehjínúme. ²³ Áánáacáa Jetsóo patyéíñuhíjcyá tsátsii tééjá lleehówá úmíwa ‘Tsaromóo’ némeítshiyi.

²⁴ Áábedívúu imícaávéne néémeé: ¿Aanéhaca íñe múhajchótá múúhadívú tsá u wáájácútsámeítyúne? Bo ihdyu apáhajchíí ímiááné diibyējuco Críjto u íjcyáhajchíí múúhake duubállej.

²⁵ Áánéllihyéé neebe diityéke:

–Tsúúca muurá ámúhake ó nehíjcyará diibyējuco o íjcyane. Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne. Téhdure muurá Llihíyo mémeri méénúráityuróné o méénúneri ó bóhówátsómeíhíjcyará diibyējuco o íjcyane. ²⁶ Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatú táobééjámúdú nééme tahñéjté ámuha meíjcyátúnéllíihye.

²⁷ Muurá ihdyu tahñéjté oke waajácú oke icyáhcújtsónéllíihye. Áámeke téhdure ó waajácúhi. Aame ímí tehjújuco oke uráávyehíjcyáne. ²⁸ Áánéllii diityéké ó ájcuú múijyú ditye dsíjívéjúcóóityúne bóhívu ditye iwágóóóvétuki. Áámeke tsá múha óhdityu dójtúcúityúne. ²⁹ Muurá Llihíyó okée diityédívú téhmétsoobe páme ehniíñevu íhtsútuúbe. Áábedityú tsá múha diityéké dójtúcúityúne.

³⁰ Muurá muhsti Llihíyoma tsáápiiyéro.

³¹ Ehdúu Jetsóo néénéllii tsiíñe éhkebamé néwayúúné dííbyeke téúhjiri ídsíjívétsóroki. ³² Áronáacáa neebe diityéke:

–Áánerá Llihíyó oke píáábóneri ámúhama méénúráityuróné o méénuhíjcyáabeke ¿íñé hallútú ámuha méimíllé oke medsíjívetsóne?

³³ Áánéllihyéé nééme dííbyeke:

–Tehdu tééné hallútú uke muha medsíjívétsóíñejíivari. Muurá ihdyu íveekí míamúnáajpi u íjcyaaabe Píívyéébedi u díllómeíñé hallútúré uke muha medsíjívétsoóhi.

³⁴ Áánéllihyéé neebe diityéke:

–Áánerá ámúhá taúhbaju íjcyáháámitu Píívyéébe néehíí: “Ámuha méijcyá ohdu.” ³⁵ Aane muurá dííbyé uwáábó icyáhcujsóné uráávyémeke ímiáánéjuco dibye íwaajácúháámitu nééne dííbyedu ditye íjcyane. ³⁶ Aanéjii muhdú dííbyerée oke ííñujívú wálloobe tehdu oore dííbyé Hajchi o íjcyane o néénejíivari. Aane ¿íveekí ámuha méijtsúcunú ímityúne Píívyéébedityú o íhjuváne?

³⁷ Ihdyu méénúráityurónéhjii ámúhama o méénuhíjcyáne dííbyedityú tsáátuca tehjújuco ímiááné ámuha tsá oke mecáhcújtsóityuróne. ³⁸ Aane ihdyu okée dibye wálloone ámuha mecáhcújtsótúrónáa mecáhcújtsó o méénuhíjcyanéhjii dííbyedityú tsááne ámuha mewáájácu Llihíyoma muhsti tsáápihdyuré meíjcyane.

³⁹ Ehdúu Jetsóo nééné hallútú idyé imíllerómé dííbyeke íekeeve. Áronáacáa pállójcoobe diityéke.

⁴⁰ Áábemáa tsiíñe muha mepéé Joodáa ehnejcuvu tsojtsó múnáajpii Jóááuvu tsótsóhíjcyáhullévu. ⁴¹ Áijyúu mítyane míamúnaa dííbyedívú píhcyaaavémé néjcatsíhi:

–Tsáháa muurá áanu méenuhíjcyádú Jóááuvu méenúráityúronéhjí méenuhíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímiáánéjucó díbyeúvú díbyedítýú úúbálléhíjcyáne. Ehdúu néeme Jetsóodítýu. ⁴² Áábekée mítyame tétsíi múnaa cáhcujtsóhi.

11

Ráátsaro dsíjívéne

¹ Áijyúhjáa ‘Ráátsaro’ némeíbyé Betáániári íñáállemúpima Maaríaa, Máátaá, íjcyámúpima íjcyaaabe cheméhi. ² Diillée muurá Maaríá Ávyéjuube Jetsóój tuháacyú pácúúcújpácyori imúrjchóne paacyú íhñíwácori. ³ Aamúpíhjáa walóo tsaatéke Jetsóo éllevu díbye náhbévahíjcyaaabe íhnáhó chéménéllíhye.

⁴ Aamée úúballévánetu neébe:

–Árone díbye dsíjívéné tsá íná íjcyatúne. Ihdyu Píivyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íavyéjúsámeíkíyé ehdu díbyeke pajtyéne. Áhdure díbyé Hajchi o íjcyaaabe téénej téeveri o ávyéjúsámeíki. Ehdúu neebe Jetsóo.

⁵ Mítyanéé ivámeíbyé diityéké Máátaá, Maaríaa, Ráátsaroo, íjcyámeke.

⁶ Aabée Ráátsaro íhnáhó chémene ditye úúbállérónáa míjcyoojícúí íjcyá tétsihyi.

⁷ Átsihdyúu botsíi neebe múúhake:

–Métsu tsiíne mepéé Jodéa íñújívú.

⁸ Áánéllíhyée muha menéé díbyeke:

–Uwááboóbej, muuráhjáa éíjyure téhullé múnaa uke imíllerá ídsíjívetsóné néwayúúnevu íáámúneri. Áhullévú muhdú ú imíllé mepééneé.

⁹ Áánéllíhyée neébe:

–Muurá cóóji ímí máájtyumíhi. Áánéllí cóóji úllémeke tsá íná pájtyetúne.

¹⁰ Áánetu pejco úlleme cábóhcámeíhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé múúhake neébe:

–Muurá ihdyu ménahbéébé Ráátsaro íllure cuwáhi. Áróóbeke ó ákyéjtsóteé téhullévú meúújetédu.

¹² Áánéllíhyée muha menééhií:

–Ávyéjuúbej, áánéllíhyéhaca bóhíiíbye ehdu idyé íllure cúwaábe.

¹³ Ehdúu muha menéé ímiá cúwáre díbye néene meíjtsúcunúnema.

¹⁴ Áronáacáa botsíi ímíñeúvú neebe múúhake:

–Muurá ihdyu ímiááné tsúúca Ráátsaro dsíjívéhi. ¹⁵ Áronáa íllure ó ímíjyuuvé díbye dsíjívénáa téhulle o íjcyátúneri éhnííñevu ámuha oke mécáhcújtsoki. Áhdícyane cáhawáá metsu meúújetékij.

¹⁶ Ehdúu Jetsóo múúhake néénéllí Tomáa díbyere ‘Jeméero’ némeíbyé nééhií:

–Ané wa ihdyu metsu pámeere mepéé díbyema téhullévú medsíjíveki.

Dsíjívémeke Jetsóo bóhíitsóne

¹⁷ Aanée Betáániávú muha meúújeténáa úúballémé Jetsóoke tsúúca 4 coojívájucó pájtyene Ráátsaróúvuke ditye cúúúnetu. ¹⁸ Teenée Betáania Jerot-saréetu míñeécú kiróómetrój pínévu. ¹⁹ Aanéhjáa mítyame péé diityepí Máátámúpíke íñáhbénuki. ²⁰ Aanéhjáa diille Mááta tsúúca tétsihíjyucó muha meíjcyane iwáájácúne cáhdahíró Jetsóoke. Áánetúhjáa Maaríá ááhívu coéváhi.

²¹ Aallée Mááta néé díbyeke:

–Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívéityúroobe tsúúca dsíjívéhi.
 22 Áronáa ihdyu ó waajácú Píívyéébe uke píááboíñe.

23 Áánélliihyée neebe díílleke:

–Díñahbe bóhííhi.

24 Áánélliihyée neéle:

–Éée, ímiááné ó waajácú dibye bóhííñé páneere tsíhdyuréjuco ímíbbáavyéijyu pámeere dsíjívémé bóhíícoóca.

25 Áánélliihyée Jetsóó néehíí:

–Muurá dsíjívémeke ó bóhíítsóhi. Áánéllii pámeere oke cáhcujtsómé dsíjíverómé bóhííhi. 26 Aame tsá wágóóóvéityúne. ¿A ú cáhcujtsó uke o nééneé?

27 Áánélliihyée neéle:

–Éée Ávyéjuúbej, ó cáhcujtsó diibyéjuco éhneváa íñe ííñujívú tsááiibye Cripto Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

Ráátsaróúvuke Jetsóó kímoovéne

28 Ehdúu íñéene Máata íñaalle Maaría éllevu ipyéene áábánéwu neetéhi:

–Muúllej, Uwááboobe éhtsíhyi íjcyaaabe uke píuváhi.

29 Áánélliihyéhjáa íícúí peelle dííbyeke iúújetéki. 30 Téijyúu tsáhái muha meúújetétú técoomívu. Kémúélléhréikyée muuha Máata múúhadívú úújetétsihyi. 31 Aanéhjáa Maaría diityépike náhbenúmé ííténáa íjchívyeíñú peecútére. Aanéhjáa íjtsúcunúmé íñáhbeúvuke ikímóóvéne dille íjchívyeíñúne. Áánemáhjáa úraavyémé díílleke.

32 Aallée múúhadívú wájtsille Jetsóó lliíñévú ímímóúúvéne néé dííbyeke:

–Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívéityúroobe tsúúca dsíjívéhi.

33 Ehdúu íñéene taálla. Téhdurée dííllema pééme tááhií. Aanée Jetsóoke kímóhcó pajtyéhi. 34 Aabée néé diityéke:

–¿Kíátúhjáa ámuha mécuuú dííbyeúvuke?

Áánélliihyée néémeé:

–Cáhawáá metstu meúújeté ténikye.

35-36 Ehdúu ditye nétsiu Jetsóó táánéllii néjcatsímye:

–Mítanée muurá wájyuube dííbyeúvuke.

37 Áánetúu tsaate néehíí:

–Áánerá hállúvátúméhjike íítétsohíjcyaabée ¿íveekí tsá múhdúubá méénutú dííbyeúvuke dibye ídsíjívétuki?

Ráátsaróké Jetsóó bóhíítsóne

38 Aamée dííbyeúvú níjkyé hallúvú muha meúújeténáa tsiíñe Jetsóó kímoovéhi. Áijyúu teene níkyehéjú wátájcámeí mítyau nééwayúvu. 39 Aanée neebe diityéke:

–Cána eeu nééwayu méíínétsoj.

Áronáacáa dííbyeúvú naalle Máata néehíí:

–Ávyéjuúbej, áronáacábá tsúúca toocújúcoóbe. Muurá tsúúca 4 coojívájucu mee dííbyeúvúu dsíjívétsihdyu.

40 Áánélliihyée neébe:

–Muuráhané idyé uke o néé oke u cáhcújtsóhajchíí Píívyéébé íhtsútú u ájtyúmiíñe.

41 Ehdúu dibye néénéllii awáá íínetsómé teeu nééwayu. Áánáacáa cáámevu icyárúúvéne Cááníma íhgyúvaabe néehíí:

—Ayúju Táácáaniij, uke ó téhdujtsó páneere uke o néene oke u lléébohíjcyané hallúvu. ⁴² Muurá ó waajácú oke u lléébohíjcyáne. Ehdu íñe uke o néé íjtye míamúnaa icyáhcuítso ímiáánée oke u wáalloóne.

⁴³ Ehdúu Cááníma íhjuvátshdyu tsíjpánécoba neébe:

—¡Rátsa Ráátsaroy, díjchivye eene níkyéhjú pañétu!

⁴⁴ Ehdúu dibye néenemáyé ijchívyéjúcoobe dityéhjáa bíjínúnéhjimáye. Áánéllihyée neebe diityéke:

—Métsiñu eene íbíjínuháñe.

Jetsóoke iékééveíñe ditye pítyácójcatsíñe

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Rc 22.1-2)

⁴⁵ Ehdúu dibye méenune íajtyúmínélli Maaríama péémedítyú mítyame cáhcujtsó dííbyeke. ⁴⁶ Áánetúu cáhcujtsotúmé paritséomu éllevu ipyéene úúbáalletéhi. ⁴⁷ Ááné lliñétúhjáa píhcyaavémé pámeere llúúvájte avyéjútémá tsíjtye pañétúejte avyéjute ipítyácójcatsí muhdú dííbyeke imyéénuíñe. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca muhdú íñe méméénuú dííbyeke? Muurá ímiááné méénuhíjcyaaabe méénuráítyúronéhji. ⁴⁸ Muurá éhdure dííbyeke meíhvéjtsóhajchí pámeere dííbyekéréjuco avyejúúlleíñe. Áijyu muurá romáánómú méhdivu icyáyobáávaténe íñe méduurúvaja iwácávyáhcóne méhdi ícúbáhráiyáhi. Ehdúhjáa néjcatsímye.

⁴⁹ Áijyúu téené pijcyábari diityédítyú tsaapi piañétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyaaabe Caipáa néé diityéke:

—Ávyétá muutérá mía ámuha íñnéubará wáájácutúme. ⁵⁰ Muurá ihdyu tehdujuco tsáápiye dsíívéiyóné pámeere meóúúvéiyóné íhdétu.

⁵¹ Ehdúhjáa neebe Caipáa Píívyéébere íjtsámeíchóneri Jetsóo dsíjiveíñe jodíómu wájyuri. Tsáháhjáa íhdityuré íujcune ehdu dibye néétune. ⁵² Áronáacáa tsá apáámye wájyuríyé dibye dsíjivetúne. Téhdurée dsíjiveebe pámeere múhdumé Píívyéébej tsíímé íñújiri íjcyame dííbyeke cáhcujtsómé ipájtyeteki. ⁵³ Aanée téijyu pítyácójcatsímyé muhdú dííbyeke ídsíjívétsoíñe.

⁵⁴ Áánéllihyée tsáhájucó dibye boohówáneúvú péhíjcyatú míamúnááj píine. Áábemáa muha mepéé Jodéa íñújitu Eeparáivu íñnéubará píívyétúné íñújij píihíri íjcyácoomívu. Ácoomíyí muha méícyahíjcyáhi.

⁵⁵ Áijyúu lleevárijyucó pajtyété wañéhjí muháa ténevá pijcyábádú mewáñehjívatéhíjcyáne. Ááné íhdéjucóo hállúécoomíji múnaa péécunúne Jerotsaréevu muhdú íjcyahíjcyané íímíbájchómeíki. ⁵⁶ Aaméhjáa duurúvájá pañe íjcyame Jetsóoke íajtyúmííyóneri íjcyame néjcatsíhi:

—¿Muhdú ámuha méjtsúcunúhi? ¿Aca íhya tsááiíbye, mítyá tsáhaáj?

⁵⁷ Áánacáhjáa paritséómú llúúvájte avyéjútémá pámeekéré néé ditye kía Jetsóo íjcyane iwáájácúcooca íícúu diityéké íúúballe ditye dííbyeke iékééveki.

12

Tsáápille pácúúcuíjpácyori Jetsóój tuháácýú tsójtsoné

(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

¹ Aanée téijyu íhyojtsítú tsájcoojíturéjuco teene pajtyété wañéhjí lléeváíñáa Jetsóoma muha mepéé Betáániávu dibyée bóhítsoobe Ráátsaro íjcyácoomívu.

² Áijyúu diitye Ráátsarómú mítyane majcho meenu dííbyeke idyúúruváne.

Áánevúu Mááta ájcune máchohíjcyamútsí diibye Jetsóoma. ³ Áánáacáa 'náádoó' némeíñe pacúúcupácýó mítyane áhdótsámeíjpácýó itsíváne Maaríá múrijchó Jetsóój tuháácyu. Áánemáa páácýulle íhñíwácoríyé dííbyeke. Aanée pájá pañéré imyéwu cuvááhií. ⁴⁻⁵ Ájpacyó hallútúu múúhadítýú tsaapi Jetsóodívúhacáa méénútsóiiibye Tsimóó hajchi Jóóda Ijcarióóté néé múúhake:

—¿Aca íveeki éjpacýo tsá menáhíjhénutú 300-jíva tsáné pijcyábá wákimyéi áhdodúné téene dsíídsiri ídáátsojtéké mepíáábóiyoki?

⁶ Árónáacáa tsá ímiáané ídáátsojtéké ipíáábóiyóneri íjyácunúnéllii ehdu dibye néétune. Ihdyúhacáa múúhama dsíídsike ityéhmehíjcyánetu íñánihíjcyánélliihyéré imílléroobe téjpacýo náhíjhénúmeíñe. ⁷ Áábekée Jetsóó nééhíí:

—Óvi ihdyu oke téjpacýorí múrijcholle. Muurá ihdyu oke ditye cúúúcooca oke itsójtsóiyónéjuco dille méénune. ⁸ Tsá diitye ídáátsojte kiávú ámúhadítýú pééityúne. Áánetu tsá pájyuvaré ámúhama o íjcyáityúne.

Ráátsaróké idsíjívétsóiyóné ditye pítyácójcatsíñe

⁹ Aanéhjáa mítyame tsúúca waajácú Betaániarí dibye íjcyane. Áánélliihyée tsáácunúmé dííbye élleu. Áhduréhjáa imíllémé Ráátsaróké íájtyumíné dsíjívéebekeé dibye bóhítsóóbeke. ¹⁰⁻¹¹ Téjyúhjáa llúúvájte avyéjujte néjcatsí téhdure Ráátsaróké idsíjívétsóiyóné íveeki dííbyeke Jetsóó bóhítsónéllii mítyane míamúnaa dííbyekéréjuco icyáhjútsóne úráavyéné hallútu.

Jerotsarée coomívú Jetsóó úcaavéne (Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Rc 19.28-40)

¹²⁻¹³ Áané tsiíjyúu Jerotsaréevu muha mepéénáa técoomíyí mítyame pahúllevá múnaa teenéhjáa pajtyété wañéhjivu péémeé. Aaméhjáa Jetsóó tsááne iwáájácúne wájuhóónema dííbyeke cáhdahírómé íllu wañécohíjcyáhi:

—¡Ñóóooj, maímijyu áanu íjraéémú Piivyéébe mémeri tsááneéj! Ehdúhjáa nehíjcyámé iwañéjcónema.

¹⁴ Áijyúu bóhdíibe íayáne íjju hallurí tsúúcajátújucóhjáa Píivyéébere íwaajácúháámitu íllu néhdújuco:

¹⁵ Ámuúha Tsióó cóómi múnaaj, méíllityedíñe. Ámuha élleu ámúhá avyéjuube tsáá íayáne íjju hájchí hallurí.

¹⁶ Ehdúu dííbyedítýú némeíñe tujkénú tsá muha mewáájácútu íiná tene nééiyóne. Árónáacáa bóónétu cáamevu dibye íavyéjuuté péénetu muha méítsaavé teenéhacáa nééiyóné ehdu dííbyedítýú tene nehíjcyáne.

¹⁷ Aanée tétsihyí íjcyame úúbállehíjcyá muhdúhjáa Ráátsaro dsíjívéebeke dibye bóhítsóne. ¹⁸ Aanée teene méénúráityuróné dibye méénune iwáájácúnéllii mítyame cáhdahíró dííbyeke. ¹⁹ Áámekée ííténe paritséómú néjcatsíhi:

—Ehdíivane, ámuúhaj. Muurá mítyane míamúnaa dííbyekéréjuco úraavyéne. Aane tsá mepíívyetétú muhdú meméénune.

Griéégomu imíllé Jetsóoke íájtyumíne

²⁰ Áijyúu Jerotsaréeri pajtyété wañéhjiri muha meíjcyámé pañe íjcyámé griéégomu. ²¹ Aamée Gariréa íñújiri Betsáida íjcyácóómi múnáajpi Perípe élleu itsááne nééhíí:

—Muúbej, muha méimíllé Jetsóoke maájtyumíne.

²² Aanée Perípe Aderéke úúballéné tsamútsíjyuco úúballéné Jetsóoke.

²³ Áánélliihyée neebe diityétsikye:

–Tsúúca muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe o ávyéjuutéíñe éévé úújetéhi. ²⁴ Muurá ímiááné ámuéhakye o néé tríígó neeváú mebájtso dsíjiveúdú íjcyátsihdyu ííñe mítyanéjuco lííyaaténe. Ahdu ó dsíjiveé mítyame Píívyéébé avyéjújte íjcyaki. ²⁵ Muurá muhdú íjiri ícyahíjcyajítóré ímillémé wágóóóveéhi. Áánetu ímityúné imyéénuhíjcyané íhvejtsómé újcuú mújyú ídsíjivéjúcóóítyúne bóhi. ²⁶ Ahdícyane tsaate tahñéjté íjcyane ímílléhajchíí óví ookéréjuco úraavyéne. Muurá oke íícúvehíjcyámeke Llihíyó ávyéjújtsoóhi.

Ídsíjiveíñe Jetsóó úúballéne

²⁷ Ehdúu íñétsihdyu neébe:

–Muhdú íhya múhduúvúrá ícyooca táíbuwa. ¿Aane muhdú íñe teéne? Óubá Llihíyoke ó táúmeíyá íná oke pájtyénetu díbye oke ípájtyetétsoki. Tsáhaá. Muuráhjáa ímichi téénéllíi oke wállóóbe. ²⁸ Átsihdyúu neébe:

–Ayúju Llihíyoj, óví ihdyu ú bóhówájtsooméhi. Áánéllíihyée níjkyéjitu Píívyéébe néehíi:

–Tsúúca muurá ó bóhówájtsooméhi. Áronáa éhnínevu tsiíñe ó bóhówájtsooméíhi.

²⁹ Aanée tétsihyi íjcyame illéébéne néehíi:

–Chijchi ihjyúváhi.

Áánetúu tsijtye néehíi:

–Níjkyéji múnáajpi díbyema ihjyúváhi.

³⁰ Áánéllíihyée neebe díityéke:

–Áánerá ihdyu ámuéhakye íñéérone ookéré neébe. ³¹ Aane tsúúca míamúnaa ímityúmé íjcyanéví néétsámeííñe éévé úújetéhi. Téhdure ííñújí avyéjuube Naavéné tsúúca táhjátsáméíhi. ³² Muurá oke cáámetu wátyétyéhcuímye pámeere óóma íjcyaki.

³³ Ehdúu bóhówájtsoobe Jetsóó muhdú dítye dííbyeke dsíjívétsoíñe.

³⁴ Áánéllíihyée nééme dííbyeke:

–Áánerá muha mélléébohíjcyá Píívyéébé waajácúháámítu dítye éévehíjcyané míamúnáake pájtyetétsóíibye Críjto muhdú íjcyáityúne. Áánáa muhdú u néé u dsíjiveíñe Míamúnáájpídívúu u ípívyééveébe. ¿Mityá tsíjpiiyéí dííbyej?

³⁵ Áánéllíihyée neébe:

–Muurá ihdyu peetédu o neébe wahájchotáwuúré ámuéhama ó íjcyáahi. Áánéllíi ímiáámeréjuco meíjcyá ámuéhama o íjcyáne ítéveri péjcodu nééne ímityúné ámuéhakye idyómájcótuki, ámuha éhne múúne cúúvétsihyi íjcyame wáájácúmeítyúmé íjcyadu meíjcyátuki. ³⁶ Ahdícyane peetédu o neébedi ímiá uwááboju íjcyane mécahcújtsó tééneréjuco ámuéhadítyú íbóhówaúcunúki. Ehdúu Jetsóó díityéké íñétsihdyu péébe tsáhájucó tsiíñe díityédívú bóhówáávetúne.

Jetsóoke jodíómudítyú tsaate cáhcújtsotúne

³⁷ Mítyáméj píínévú méénúráítyúronéhí díbye méénuhíjcyáronáa tsaate tsá dííbyeke cáhcútsóhíjcyatúne. ³⁸ Ehdúhjáa dítye cáhcújtsóityúné Píívyéébe nééne dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía cáátunúné néehíi:

Píívyéébeéj, ¿a íjcyámé tsaate méuwaábori íícuvémej? Muurá tsúúca ú úújetsójúcoorá díityéké dííhtsútuvu.

³⁹ Muuráhjáa ímiááné tsá dítye cáhcútsóhíjcyatú dííbyeke. Íllúhjáa idyé tsiíñe caatúnuube Itsaía:

40 Píívyéébere ihdyu diityéké pívyétejsó hállúvatúmé íjcyadu nééme ííbuúúné wáájácúmeityúmé íájtyumíjúcooróné illéébójúcooróné 'ehdúhaáca' íñéétuki, aame diibyéjúcooro diityéké ímítyúnetu ímíjpyetétsóíyóóbedi íícúvétuki.

41 Ehdúhjáa neebe Jetsóodítyú Itsaía Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi tsúúcajátújuco dííbyé ihtsútú íátyúmiíhíjcyánéllííhye.

42 Ároné pañée mítyame cáhcujtsó tamúnaa jodíómú Jetsóoke ávyéjute íjcyaróméhjimájuco. Aamée dííbyeke icyáhcuíjtsoróné tsá pámehdívúré bóhówáávetsotú paritséómú diityéké píhcyáávéjá pañétú wáágóóíyóné apííchori. 43 Imíllerómée ímí Píívyéébema íjcyane. Áronáacáa éhniíñevu imíllémé míamúnáamáyé ímí íjcyane.

Jetsóo uwáábó lléébotúmé díllómeí ímítyúmedi

44 Ájyúu Jetsóo kéévánécoba nééhií:

—Muurá oke cáhcujtsómé tsúúca cáhcujtsó Llihíyoke okée wállóóbeke.

45 Áhdure oke ájtyumímé tsúúca ájtyumí dííbyeke. 46 Muuráhjáa peetédu nééne ímíá uwáábójuma o tsáá ííñujívú teene cáhcujtsómé éhne múu cúúvétsii íjcyadu ímítyúné pañe íjcyájúcoótuki. 47 Aane íñe o úwaabóné illéébójúcooróné cáhcújtsótúmeke tsá o nééítyuró ímityúmé ditye íjcyane. Tsáháa o tsáátu míamúnáadi o ícúbáhraki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoki. 48 Áronáa ihdyu muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchómeícyooca íñe o úwáábohíjcyáné íéhdúválléne cáhcújtsotúmé tééne déjúcotu néétsáméííhi. 49 Aane íñe ámúhake o nehíjcyanéhjí tsá táíjtsaméityuré o újcune o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó okée wállóobe oke néhdújuco ámúhake o úwáábohíjcyáne. 50 Aane ímíáané dííbyé uwááboju lléébome újcuú mújyú ídsíjívéjúcoóítyúne bóhi. Ehdu ámúhake o nehíjcyá Llihíyó oke néhdújuco. Ehdúu neebe Jetsóo.

13

Ímamyémúj tuhááñé Jetsóo níjtyune

1 Aanée teene pajtyeté wañéhjí lleváríjyuco íjcyánáa tsúúca waajácuube míamúnáama ííñújiri íicyahíjcyátsihdyu Cááni élleu íóómiíñe. Aabée mítyane múúhake iwájyune úújétsohíjcyá múúhadítyú ipyétsihvújuco.

2 Áanáacáhjáa tsúúca Tsimóo hajchi Jóoda Ijcaríóoté ííbúwá pañévú Naavéné úcaavé díbye dííbyedívú méénútsóíñé íjtsaméma. 3 Aabée Jetsóo waajácú Cááni Píívyéébe élleu tsiíñe íóómiíñe. Téhdurée waajácuube dííbyeke díbye pícyoone páné avyéjuubéré díbye íjcyaki. 4 Aabée majchóri muha meíjcyánáa hállújea íwajyámú ityácóríívéne ípáácyméibávú íjpinétú chíavéhi. 5 Áánemáa lííyíhlló pañévú nújpacyo ipícyójpácýori múúháj tuhááñé íñíjtyúne páácýuube eenée íjpinétú íchíáávéhbari.

6 Aanée Tsimóo Péedoróké díbye níjtyúíyónáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdú íivane oke ú níjtyúú tájtyúhaacyu cáábyekérá uke o níjtyúíyóóbeke?

7 Áanéllíihyé neébe:

—Tehdújuco. Áronáa tsá u wáájácútu íveekí ehdu o méénune. Aane ihdyu cáhawáá óvíí ú waajácúhi.

8 Áanéllíihyé neebe Pééodoro:

—Áronáa tsá oke u níjtyúítyuróne. Muurá ihdyu uke ó níjtyúíyáhi.

Áronáacáa neebe dííbyeke:

—Muurá uke o níjtyútuca tsá u íjcyáityuró táavyéjújepi.

⁹ Áanéllihyéé idyé neebe Péédoro:

—Ávyéjuúbej, aanéjííva tsá apááñéré tájtyúhaacyu u níjtyúityúne. Téhdure oke níjtyu táhníwáuma táhójtscu.

¹⁰ Áanéllihyéé Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá íávúhcútsihdyu íjchivyémé íjtyúhaacyuréjuco níjtyámeíñé íjpi ííñuvájúcoótúnéllíihye. Ahdu muurá ícyooca ímíhyero ámuúha. Áronáa tsá pámeére.

¹¹ Ehdúu neebe múúhadítyúhacáa tsaapi dííbyedívú méénútsoíñé iwáájácúnema.

¹² Ehdúu múúháj tuhááñé íñíjtyúne tsiíñe íwajyámuvu iúcaávéne ácuúveebe múúháj pñínévú ípyéé íacuúcunúhíjcyátsihvu. Áánemáa neebe múúhakye:

—¿A ámuha méwaajácú íveekí ehdu ámúhakye o méénune? ¹³ Muurá ámuha oke médíllóhíjcyá Uwáábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyane. Aane dííbyéjuco o íjcyáábeke ihdyu tehdujúco ámuha oke médíllóhíjcyáne. ¹⁴ Muurá ímiáané Uwáábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyároobe ámúháj tuhááñé ó níjtyúhi. Aane ihdyu óvíi tehdu ámuha ménítyúcatsíhíjcyáhi. ¹⁵ Muurá ehdu ó meenú tehdu ámuha pamévakeré maávyejúúlleki. ¹⁶ Muurá ímiáané ámúhakye o néé tsané avyéjúúbé úníu múnáajpi tsá dííbye íavyéjúúbé ehnííñevu íjcyatúne. Áhdure tsaate tsáápiikye tsiéllevu wálloobe tsá díityé ehnííñevu íjcyatúne. ¹⁷ Ehdu ámúhakye o néhíjcyané ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí muurá íñé ímíjyaú ámuha meíjcyáahi.

¹⁸ Áronáa tsá pámeere tehdu ámuha meíjcyáityúne. Muurá ó waajácú caatyé ímiáané tahñéjté íjcyane. Áronáa ihdyu tehdujúco tene pájtyeíñé tsúúcajátújucoo Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néhdújuco: “Dííbyema muhsti memáchohíjcyároobe óhdivu méénútsoóhi.” ¹⁹ Ehdu oke tene pájtyeíñé íhdétújuco ámúhakye o úúballéné néhi tene pájtyeíjyu ámuha oke mecáhcújtso ímiáané dííbyéjuco o íjcyane. ²⁰ Aane ímiáané o néé íñe ámúhakye o wállóómeke ímí iwáátsúcúpéjtsómedi íícuvémé idyé muurá ookéjuco íícuvéne, áhdure Llíhíyó okée wállóóbekéjuco dítye íícuvéne.

Jetsóó úúballé dííbyedívú Jóóda méénútsoíñe

(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Rc 22.21-23)

²¹ Ehdúu Jetsóó múúhakye íñétsihdyu múhduúvúrá illíñémuúcunúmeíñe tsiíñe néehíí:

—Muurá ímiáané ámúhadítyú tsaapi óhdivu méénútsoóhi.

²² Aanée tsá muha mewáájácúcutú cáábyedítyú díbye nééneé. Áanéllihyéé muha íllure méíítéjcatsíhi. ²³ Téjyúu muha memájchónáa mítyane díbye oke ívámeííbyé dííbyé úníuri ó ácuúcunúhi. ²⁴ Áábekée oke Tsimóo Péédoro néé o díllo dííbyeke ímichi cáábyedítyú ehdu díbye nééneé. ²⁵ Ahdújucoo dííbyeke áábánéwu o nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé ímichi úhdivu méénútsoóhi?

²⁶ Áanéllihyéé neébe:

—Pááaho o éeníyohóvú o ájcuúbe.

Ehdúu néébere íeeníyohóvú ajcú Tsimóo hajchi Jóóda Ijcarióóteke. ²⁷ Ájyúu tsúúca dííbyé pañévú Naavéné úcaavéné iwáájácúne Jetsóó néé dííbyeke:

—Wa bo íícúí ñná u méenuíñé meénuj.

²⁸ Ehdúu dibye nééne tsá muha dííbyema majchóri meíjcyámedítýú tsáápiubaré wáájacutú íveekí ehdu dibye dííbyeke nééneé. ²⁹ Tsaatée ijtsúcunú dsíídsí tehmeébé dibye íjcyánéllii ehdu dibye nééne wañéhjí wáábyuta tsíeméné dibye íáhdoki. Áhdurée ijtsúcunúmé ídáátsojtéké dibye dsíídsitu ájcúiyóné ehdu dibye nééneé.

³⁰ Aanée diibye Jóoda Jetsóo pááahóvú ájcune imájchóne múúhadítýú péjucóó tépejco.

Jetsóo tauhbaju

³¹ Áábe déjuvúu Jetsóo nééhií:

—Ícyooca ihdyu Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe ó ávyéjúúteé Píívyéébé avyéjú iwáájacúmeíki. ³² Aane lléváhréjuco muhtsi maávyéjútsójcatsííne Píívyéébema. ³³ Muurá ámúhakye o pícyoíñúmé oke ámuha menéhcóromé tsá maájtyúmíityú áátsíméjuco ámuha meíjcyaróme. Aane ámuhá avyéjuktékée o néhdu tsá ámuha ícyooca mepééityú o péhullévu. ³⁴ Áhdícyane ámúhakye ó táuhbá muhdú ámúhakye o wáiyudu ámuha mewáiyújcatsíki. ³⁵ Muurá ímiááné ámuha mewáiyúcatsíhájchíí ténetu pámeere míamúnaa waajácuú ímiááné tahñéjté ámuha meíjcyane.

Jetsóo úúballé Péédoro tóónúmeííne (Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Rc 22.31-34)

³⁶ Ehdúu Jetsóo néénéllii Tsimóo Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca kiávú ú peéhi?

Áánélliihyéé neébe:

—Ícyooca tsáhái oóma u pééityúne. Áronáa bóónétúí oke ú úráávyeéhi.

³⁷ Áánélliihyéé Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿Aca íveekí tsá ícyooca úúma o pééityúne? Muurá téhdure ó dsííjívéiyá diwáiyuri.

³⁸ Áánélliihyéé neébe:

—¿Aca ímiááné u néé tawáiyuri u dsííjívéiyóne? Muurá ímiáánetúré uke o néé ípyejco cáracái májtsívátúnáa oke u úráávyeróóné u tóónúíne 3-íjyúva.

14

Jetsóoj téeveríyé Méécáánidívú meúújeténe

¹ Aane ihdyu íínerí maáábímyeídííne. Llihíyoma múhtsidívú mécatsípááve.

² Muurá dibye íjcyáhulle íjcyané meíjcyáiyotsíhji. Muurá tene íjcyátuca idyé ó nééiyá tene íjcyatúne. Áronáa íjcyáne. Áánéllii o péé téhullévú ámuhá ihde o ímíbájchoki. ³ Aane o ímíbáávetsódú ámuha tahñéjteke ó ujcúvaá tsatsíhyí meíjcyaki. ⁴ Muurá ámuha méwaajácú kiávú o pééííne. Áhdure ámuha méwaajácú muhdú téhullévú ámuha meúújetéííne.

⁵ Ehdúu múúhakye Jetsóo néénéllii Tomáa nééhií:

—Ávyéjuúbej, tsá muha mewáájacutú kiávú u pééííne. Téhdure tsá muha mewáájacutú muhdú téhullévú meúújetéííne.

⁶ Áánélliihyéé neebe dííbyeke:

—Oo muurá téhullévú úújeténe júúvadáu o néébedi ímiá uwááboju íjcyane cáhcujtsómé ujcú múiyú idsííjívéjúcóóityúne bóhi. Aame tajtyéeveri úújeté Llihíyodívu. ⁷ Muurá ámuha oke mewáájacúhájchíí tsúúca téhdure méwaajácú Llihíyoke. Tsúúca muurá ámuha máájtyumí dííbyeke.

⁸ Áánélliihyée Perípé nééhií:

—Ávyéjuúbej, cána múúhakye dájtyumítsó Díicyáánidívú muha téeneri meíjyáacunújúcótuki.

⁹ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—¿Aca muhdú íhyajchótá ámúhama o íjcyáábeke tsá oke u wáájacúpityúne? Muurá oke ájtyumímé tsúúca ájtyumí Llihíyoke. Aanéjii ¿muhdú Llihíyodívú ámúhakye o ájtyumítsóiyóné oke u nééhií? ¹⁰ ¿Aca tsá u cáhcújtsotú dííbyema tsáápihdyuré muhtsi meíjcyane? Muurá dííbyere tajtyéeveri ámúhakye úwáábohíjcyáhi. Tsá iiná óhdityuré o újcune o méénuhíjcyatúne. ¹¹ Aane ihdyu mécahcújtsó tsáápihdyuré muhtsi Llihíyoma meíjcyane. Pane eene méénuráítyúronéhjí ámuha meííténáa o méénuhíjcyánéúbatu bo oke mécahcújtsoj. ¹² Muurá ímiááné ámúhakye o néé oke ímí cáhcujtsómé téhdure o méénuhíjcyádú méénuráítyúronéhjí méénuíñe. Muurá Llihíyodívú o úújetéébé téhullétú diityéké o píaabómé éhnííñevu íjcyanéjhi méénuúhi. ¹³ Aane panévaré ámuha dííbyeke tamyémeri metáúmeímyeke ó píááboó téeneri dííbyé ihtsútú o bóhówájtsoki. ¹⁴ Ahdícyane panévaré píáábó tamyémeri ámuha metáúmeíñetu ámúhakye ó píááboóhi.

Jetsóó néé Píívyéébé Apííchó iwállooíñe

¹⁵ Aane óví ímiááné ámuha oke mewájyúhajchíí mélleebó muhdú ámuha meíjcyaiñé ámúhakye o nehíjcyáne. ¹⁶ Muurá Llihíyoke ó táúmíí dibye ámuha élleву iwállo Íapííchó ámúhakye tene ipíáábohíjcyane panévatúré ímí ámuha meíjcyaki. Aane tsá ámúhadítú kiá íjcyáítúne. ¹⁷ Muurá teene ímiájijtóvú meke waajácútsóhi. Aane tsá úcáávéityú íjéne úráavyehíjcyámé pañévú teene ditye wáájacútúnéllíihye. Áánetu ihdyu ámuha tsúúca méwaajácú ámúhama tene íjcyánéllíihye. Aane ámúhá pañévú úcááveéhi.

¹⁸ Ahdícyane tsá ámúhakye o íhvéjtsóityúne. Muurá tsiíñe ámuha élleву ó tsaáhi. ¹⁹ Aabe lléváhréjucó íjítu o péébeke tsáhájucó múha oke ájtyumíityúne. Áronáa ihdyu ámuha oke máájtyúmií o bóhíhdu ámuha mebóhííñéllíihye. ²⁰ Aane cáhawáá óví ámuha méwaajácú muhdú Llihíyoma muhtsi meíjcyane, téhdure muhdú ámúhama tsame meíjcyane. ²¹ Aane ihdyu óví oke wájyume lleebó muhdú diityéké o nehíjcyáne. Ááneri úújétsóímyé ímiááné oke iwájyune. Áámedívú o wáájacútsámeímyeke muhtsi Llihíyoma méwájyuuhi.

²² Ehdúu Jetsóó néénéllii tsijpi Jóóda Ijcarióóté íjcyátuube néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca íveekí múúhadívúré ú waajácútsáméíí tsíjtyedívú wáájacútsámeítyúbe?

²³ Áánélliihyée neébe:

—Muurá oke wájyume o nééne lléébómedívúré ó waajácútsáméííhi. Áámeke Llihíyó iwájyúne diityé pañévú Íapííchó pícyoó téénej téeveri ímí tsaméhjí diityémá muha menáhbévájcatsíki. ²⁴ Muurá o nééne lléébotúmé tsá oke wájyutúne. Ehdú íñe ámúhakye o nehíjcyáne tsá táíjtsaméí íjcyatúne. Muurá ihdyu okée wálloobe Llihíyóré ehdu ámúhakye nehíjcyáhi.

²⁵ Aane íñe ámúhakye ó nehíjcyá ámúhama o íjcyáne hajchóta. ²⁶ Áronáa bóónétu Llihíyó Íapííchó ámuha élleву wálloonéréjucó ámúhakye píááboíñé panévatúre. Aane ámúhakye túkévéjtsóó muhdú ámuha meíjcyaiñé ámúhakye o úwáábohíjcyánetu. Téhdure tsíñehjívú ámúhakye waajácútsóíñe.

²⁷ Aane ámuhakye o pícyoiñúme tadyéjuvu ehdícyároné pañe ímíñeúvú méjcyaco íñerí íjtsámeityúme. Áronáa tsá ámuhakye o néetu míamúnaa ímjyútsócatsíhijcyádú néené íjtsaméima ámuhakye o pícyoiñuíñe. ²⁸ Aane muurá ámuhakye ó nehíjcyá lléváhréjuco ámuhadítyú o péébe idyé tsiíñe ámuha éllevu o tsááiñe. Aane ímiááné ámuha oke mewájuháajchíí méimíjyúúveé Llihíyó táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábe éllevu o péeneri. ²⁹ Aane ámuhakye ó úúballé íhdéjuco néhi tehdu tene pájtyéjyju ámuha mecáhcújtso ímiááné o nehíjcyáne.

³⁰ Aane íñe nihñéréjuco ámuháma o íhjuváne. Tsúúca muurá íñújí avyéjuube átéréepiyé íjcyároobe tawáabyú tsáábe pííhíjucóóhií. ³¹ Áábedívú ihdyu ó íhvéjtsáméií Llihíyó ímillédújuco pámeere míamúnaa iwáájacu ímiááné dííbyeke o wájuynéllii díbye oke néhdújuco o íjcyáiñe.

Ahdícyane ílluréjuco metsu mepéekií. Ehdúu neebe múúhakye Jetsóo.

15

Jetsóo néé óóvahédú íñééneé

¹ Aabée tsiíñe múúhakye úwááboobe néehíí:

—Oo muurá óóvahédu. Áánetu Llihíyó tééhé tehmeébédu. ² Aabe dówacárohíjcyá tahñéjté íjcyájucóórómedítyú táuwaáboju bóhówaúcunútúmeke éhne múúne teehe óóvahetu néevahíjcyátúwajcájí téené tehmeébé wáágóohíjcyádu. Áánetu ihdyu ímiáánéjuco tahñéjté íjcyámedítyú táuwaábó bóhówaúcunúmeke píááboobe éhnííñevu ímí dítye teene iúráavyeki. ³ Muurá tsúúca ámuhakye o úwáábohíjcyáne j téeveri ámuha méimíbaavyéhi. ⁴ Ahdícyane óóma ámuha meíjcyame óhdityu médówáávedíñe. Muurá úméhetu téwajca víúúvewájcá tsá néévájúcootúne. Ahdu muurá óhdityu ámuha medówáávéhajchíí tsá ímiá uwááboju ámuhadítyú bóhówaúcunújucóóityúne.

⁵ Aane óóvahédú oó. Áánetu ámuha tééhéwajcánédu. Aame óhdityu ámuha medówáávétúhajchíí ímiá uwááboju ámuhadítyú bóhówaúcúnuúhi. Áánetu óhdityu ámuha medówáávéhajchíí tsá Píívyéébe ímillédú ámuha meíjcyáityúne. ⁶ Aame ílluréjuco ámuha mewágóóóveíñe éhne múúne teene óóvahetu néevahíjcyátúwajcájí mewáhdáhinúné mecóvajtsódu.

⁷ Muurá tahñéjté ámuha meíjcyame óhdityu dówáávetúmeré ímí táuwaáboju meíjtsúcunúhajchíí tehdujuco ámuha meíjcyáiñe. Aame ámuha píáábó metáúmeíñevu ámuhakye ó ájcuúhi. ⁸ Muurá ímiá uwááboju ámuhadítyú bóhówaúcunúhajchíí ímiááné Llihíyoke ámuha máávyéjútsoóhi. Aame ámuha meíjcyáá ímiááné táuráávyé múnaa. ⁹ Muurá ámuhakye mítyane ó wáju Llihíyó oke wájuudu. Áánéllii oke méíhvéjtsodíñe. ¹⁰ Muurá tátyaúhbjajúúné ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ámuhakye ó píááboó íñe Llihíyó taúhbjajúúné o lléébónéllii oke díbye píáábohíjcyádu.

¹¹ Ehdu íñe ámuhakye ó nehíjcyá tsaméhjí téeneri méimíjyúúveki. ¹² Áánéllii ámuhakye ó nehíjcyá ámuhakye o wájuudu ámuha mewájujycatsíki. ¹³ Muurá o dsíjíveneri ámuhakye ó úújétsoó mítyane ámuhakye o wájuune. Tsáhájucó muurá tsiíñe muhdú éhnííñevu mewájuune meúújétsóityuróne. ¹⁴ Aane íñe ámuhakye o nehíjcyáne ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ímiááné táñahbévajte ámuha meíjcyáhi. ¹⁵ Áámeke tsá ámuhakye o díllotú táwákimyéi múnáadi. Muurá tsáne avyéjuúbé wákimyéi múnaa tsá wáájacutú muhdú íavyéjuube íjtsámeíñe. Áánéllii ihdyu ámuhakye o néé táñahbévajte ámuha meíjcyane íñe

páneere muhdú oke Llihíyó úwáábohíjcyáné ámuhakye o úúbálléhíjcyánéllíihye. ¹⁶ Tsáháa oke ámuha menéhcoobe íñe ámuháma o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu oore ámuhakye ó ujcú tahñéjté ámuha meíjcyámedítýú ímiá uwááboju íbóhówaúcunú mújyú níjkéváityúne. Aame ámuha Llihíyoke tamyémeri panévá píáábó metáúmeícyooca ámuhakye píáábóíbye. ¹⁷ Áánéllíi ámuhakye o néé ámuha mewáýjújcatsíki.

Jetsóoke cáhcújtsotúme dííbyeýteke tsárilléne

¹⁸ Aane ámuha oke mecáhcújtsóné hallútú tsaate ámuhakye tsárílléhajchíí múu ítsaavé okée itsáríllédújuco ditye ámuhakye tsárilléne. ¹⁹ Muurá ditye íjcyadu ámuha meíjcyaca ámuhakye wáýúiyóme. Áronáacáa diityédítýú ámuhakye o újcúnéllíi ámuhakye tsarílleímyé diityédú ámuha menéjúcoótúnéllíihye. ²⁰ Aane cáhawaá méjtsúcunu éhnée tsané avyéjúúbé wákímyéi múnáajpi íavyéjúúbé éhnííñevu íjcyáítyuróné ámuhakye o nééneé. Aane muurá oke ícúbahradúré ámuhadí ícúbáhraímye. Muurá táuwaábó illééboca idyé ámuha meúwaabóné lléébóiyóme. ²¹ Ehdu páhduváré ámuhakye dárííveímyé tahñéjté ámuha meíjcyáné hallútú okée wálloobe Píívyéébeke iwáájácútúnéllíihye.

²² Muuráhjáa diityé uwáábovu o tsáátuca tsá oke ditye tsárílléítyuróne. Aacáa tsá diityé hallurí ímityúné íjcyáítyuróne. Áronáa ícyooca diityé hallurí teene íveekí oke cáhcújtsotúme íllure oke tsarílléhíjcyánéllíihye. ²³ Tsá idyé apáábyekéré ooke, muurá Llihíyomájucó múhtsikye ditye tsárilléne. ²⁴ Muurá diityéj píínévú méénúráítyúronéhjí o méénuhíjcyátuca tsá diityé hallurí íná íjcyáítyuróne. Áronáa ténehji múubará méénútyuróné o méénuhíjcyáné ájtyumíjúcoorómé ¿íveekí íllure múhtsikye tsarílléhíjcyá Llihíyoma? ²⁵ Áronáa ihdyu tehdujúco oke ditye tsárílléné dííbyé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: “Íné ímityú o méénútúróóbeke oke tsarílléme.”

²⁶ Árone ihdyu óví Píívyéébé Apííchó ámuha éllevu o wáloonéréjuco ámuhakye túkévejtsóné táuwaábó ámuha meméénuki. ²⁷ Ahdícyane óví ámuha teene méméénuhíjcyá íñeé táwákímyéi o tújkénútsihdyu óómaye ámuha meícyahíjcyádú íjcyame.

16

¹ Ehdu íñe ámuhakye ó nehíjcyá ámuha meíjcyátsíívyéne oke meíhvéjtsótuki. ² Muurá ámuhakye waagóoímyé píhcyáávejáané pañétu. Áhdure tsaatéke ámuhadítýú ídsíjívétsoné íjtsúcunúimye tehdujúco Píívyéébe ímillédú ímyéénune. ³ Ehdu muurá dáríívémeímye Llihíyoma múhtsikye iwáájácútúnéllíihye. ⁴ Aane íñe ámuhakye ó úúballé néhi tene pájtyéijyu ámuha meítsááveki. Tsáháa éijyu ámuhakye teene o úúbállétú ámuhamáyéikyée o íjcyánéllíihye.

Píívyéébé Apííchó meke píaabóne

⁵ Aabe ícyooca tsúúca ámuhadítýú o péjúcoó okée wállóóbe éllevu. Áronáa tsá tsáapíuba ámuhadítýú oke díllotú kíávú o pééíñe. ⁶ ¿Muhdú ámuha kehóvéméhjíúvú ámuhakye o úúbállénéllíihye? ⁷ Áronáa ihdyu tehdujúco ámuhadítýú o pééíñe. Muurá o péétuca tsá Píívyéébé Apííchó ámuha éllevu tsááítyuró ámuhakye ípíááboki. Áánéllíi ó peé ámuha éllevu teene o wállóoki. ⁸ Muurá téenej tééveri míamúnáa waajácúú ímityúme íjcyane. Téhdure waajácúimyé ímiájíjtó cáhcújtsómé ímíjpyetéíñe. Téhdure waajácúimyé teene cáhcújtsótúmema Llihíyó muhdú ditye ícyahíjcyáné ímíbájchoíñe. ⁹ Muurá

ímityúmé tsá oke cáhcújtsotúne. Aame wágóóóveé tééné déjúcotu. ¹⁰ Aame idyé waajácuú Llihíyo élleву o péenetu ímiáané apáañéré táuwaáboju icyáhcújtsóneri míamúnaa dííbyedívú úújetéiyóne. Aabe ámúhadítýú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmíityúne. ¹¹ Téhdure waajácuúmyé Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáne díityémá ímbájchóijyu dííbyeke cáhcujtsómé pájtyetéiñe tsúuca ííñújí avyéjuube Naavéneke o táhjáneíllíhye.

¹² Aane íjcyaróné mítyane ámúhake o nééiyóne. Áronáa tsá ámuha mewáájácútyuróne. ¹³ Muurá ihdyu Píívyéébe Apííchó ímiáané ámúha élleву itsáacooca ámúhake waajácútsoó keená ímiáané íjcyanévu. Tsá íhdityuré iújcune tene ámúhake úwáábóityúne. Muurá ihdyu Píívyéébere néene ámúhadívú bóhówájtsóíñe panévare muhdú pájtyeíñe. ¹⁴ Aane táuwaábojúvú ámúhake iwáájácútsónej téeveri oke ávyéjújtsóóhi. ¹⁵ Muurá Llihíyóro oó. Áanéllíi ó nehíjcyá tahñévuré dííbyé Apííchó ámúhake wáájácútsoíñe.

Kímóóve ímíjyuuvu níjkevané

¹⁶ Aabe muurá lléváhréjucó ámúhadítýú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmíityúne. Áronáa idyé llévá ámuha oke tsiiñe máájtyúmíí Llihíyo élleву o pééíñe ihde.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllíi múúhadítýú tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya muhdú íñééiyóné ehdu meke neébe? ¹⁸ Tétsii tsá mewáájácútyúne.

¹⁹ Aanée dííbyeke muha medíllóiyóné iwáájácúne neebe múúhake:

—Éhnené ámúhake ‘lléváhréjucó ámúhadítýú o pééíñe, áronáa idyé llévá ámuha oke máájtyúmíí’ o néene muurá ámuha medíllójcatsíhi. ²⁰ Muurá ímiáané ámúhake o néé ávyetá íhnáhó ámuha oke mekímóóveíñe. Áané tujkéveri muurá oke cáhcújtsotúmé íllure ímíjyúúveéhi. Áronáa ihdyu ámuha mekímoovéné ámúhama níjkévaá ímíjyuuvúréjucó. ²¹ Muurá walle itsímávájyju avyerí ícúbáhrámeíhi. Áronáa tsíímene tsúuca íjchívyéné boone tsáhájucó dille ávyevéjúcootúne. Ílluréjucó dille ímíjyuuvéné tsííméneke iújcúneri. ²² Ahdu muurá ámúhadítýú o pééneri ámuha mekímóóveéhi. Áronáa llévá ámuha oke máájtyúmíneri meímíjyuuvéné tsá múha muhdú méénúityúne.

²³ Aane téijyu píáábó tsáhájucó oke ámuha metáúmeítyúne. Llihíyokéréjucó ámuha tamyémeri metáúmeíñe ámúhake díbye ípíááboki. ²⁴ Aane muurá tsáhái ámuha metáúmeítyúne. Cáhawáá metáuméí ámúhake díbye píáábóneri ámuha meímíjyúúveki.

Jetsocríjtó íjí ímítyú tsúuca táhjane

²⁵ Áhdurée idyé tsiiñe neebe múúhake:

—Muurá ámúhake ó úúbállehíjcyá tsíeménéhjij téeveri. Aane cáhawáá ícyooca ímíñeúvú Llihíyodítýú ámúhake o úúbálleki. ²⁶ Dííbyekéréjucó ihdyu ámuha metáúmeíñe píáábó tamyémeri. Tsáhájucó ámúhama o táúmeítyúne. ²⁷ Muurá mítyane ámúhake wájyuube oke iwájyudu dííbyedítýú o tsááne ámuha mecáhcújtsóne téhdure oke mewájyúnéllíhye. ²⁸ Muuráhjáa dííbyedítýú ííñujívú o tsáabe élleву tsúuca ó oomíjyúcoóhi.

²⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllíi muha menée dííbyeke:

—Ícyooca ihdyu botsíi ímíñeúvú múúhake ú úúballéhi. Tsáhájucó tsíeménéhjij téeveri múúhake u úúbálettúne. ³⁰ Aane muha méwaajácú ímiáané páneere u wáájácúúbeke tsá múha uke úwáábóityuróne. Áanéllíi muha mecáhcujtsó ímiáanéjucóhjáa Píívyéébedítýú u tsááneé.

³¹ Áánélliihyée neebe múúhake:

—¿A icyooca botsíi ámuha mecáhcujsóhi? ³² Árónáa tsúúca óhdityu ámuha metsújááveéhi. Áané boone ooréjuco o cóévaíñe. Árónáa tsá oore o íjcyatúne. Muurá Llihíyoma ó ijcyáhi. ³³ Ehdú íñe ámuúhake ó nehíjcyá óhdivu ámuha mecátsípáávéne íñnerí maáábímyeítuyuki. Ihdyúhde tehdújuco íññújiri ámuha meícúbáhrámeííñe. Áronehjívú métáhhjátsámeídíñe. Muurá tsúúca tééjji imítýú ámuúhama ó tahjáhi.

17

Jetsóó imamyémú hallúvú piáábó táúmeíñe

¹ Ehdúu íñétsihdyu Jetsóó cáamevu icyárúúvéne nééhií:

—Ayúju Táácáániíj, wa icyooca oke Dááchikye dávyejútsó díihtsútú óhdityu íbóhówaúcunúki. ² Muuráhhjáa oke ú picyóó páme avyējuubéré o íjcyaae múhdúmekéhjáa u újcúmeke o ájcu múijyú ditye dsíjivéjucóóítyúne bóhívu. ³ Aane muurá apáábyéré ímiá Piivyeébé u íjcyáábema oke Dááchikye íñe íññujívú u wállóobeke wáájacúme újcuú téene bóhi.

⁴ Aabe íñe uke íjitu ó bóhówátsohíjcyá díihtsútú okée u níwaavéné o méénuneri. Aane tsúúca ó njkéváhi. ⁵ Ahdícyane ihdyu, uu Táácáani, óvíi oke ú ávyejútsó meíjcyá éhnée íññujíi íjcyatúnáa meícyahíjcyádu.

⁶ Muurá íññujiri íjcyámedítýú tahñéjté íjcyáímyeke u újcúmeke tsúúca úhdivu ó waajácútsóhi. Muuráhhjáa tsúúcajátújuco dihñéjté íjcyame íñe díuwaáboju o úwaabóné tsúúca cáhcujtsóhi. ⁷ Aame tsúúca waajácú páneere o méénuhíjcyáné úhdityuré tsááneé. ⁸ Muurá okée u níwaavéné o úwáábohíjcyáné imílléme. Aame cáhcujtsó ímiáánée oke u wállóónéllii o tsááneé.

⁹ Ahdícyane uke ó táúmeí piáábó dihñéjtéjuco íjcyame táhójtisiri íjcyámé hallúvu. Áánetu uke cáhcújtótúmé hallúvú tsá o táúmeítyúne. ¹⁰ Muurá pámeere tahñéjté íjcyame téhdure dihñéjté íjcyámedítýú táavyéjji bóhówaúcunúhi.

¹¹ Áámedítýú tsúúca ó peé diéllevu. Áámeke ihdyu, Táácáani ímiáábé u íjcyaae, tehme díihtsúturi táhójtisiri íjcyame ímí tsaméhji tsajjítóré íjtsámeí íñe meíjcyadu. ¹² Muurá íññujiri diityémá o íjcyaae dítsijpari diityéké o téhmehíjcyáhi. Aame ijcyá pámeere. Árónáa tsáápiiye diityédítýú wágóoové tsúúcajátújuco díwaajácúháámitu tene néhdújuco.

¹³ Áámeke ihdyu íññujiri diityémá o íjcyáné hajchótá ó úwáábohíjcyá ditye íimíjyú íñe o ímijyúdu. Aabe tsúúca diityédítýú ó oomíjyúcoó diéllevu. ¹⁴ Muurá díuwaáboju diityéké o úwáábómeke íjienéré úraavyémé tsaríllé téenéejpi o íjcyátúúbeke ditye úráavyénélliihye. ¹⁵ Árónáa tsá uke o néétu diityéké diityédítýú u íñétsoki. Íllure uke o néé Naavéné diityéké mújtátsóiyónetu u téhmeki. ¹⁶ Tsá muurá íññujíeneri o íicúvetú téenéejpi o íjcyátúnélliihye. Áhdure tsáhájucó ditye téeneri íicúvetú tsúúca oke úráavyénélliihye. ¹⁷ Áámeke ihdyu díuwaábójuj téeveri éhniíñevu dímiábáchó tsaímiyé uke ditye úráavyeki. ¹⁸ Muurá ó wállóo diityéké uwáábovu íjienéré úráavyémé pañévú íñe diityé pañévú oke u wállóhdu. ¹⁹ Muuráhhjáa diityéké ó imíbaávyetsó ímiájjtó icyánejcúvú ávyeta diityédí o íjyácunúnélliihye.

²⁰ Aane tsá uke piáábó o táúmeítyú apáámyéré óoma íjcyámé hallúvu. Téhdure ó táúmeí ditye táuwaáboju úwaabóné lléébome oke cáhcújtsoímyé hallúvu. ²¹⁻²³ Aame diityémá íñe meíjcyadu tsame íjcyame iwáájácu oke u

wáyyudu diityéké téhdure u wáyyune. Áámema ímí menáhbévájcatsí téénetu íjí icyánéjcu úraavyémé icyáhcújtso ímiáánée oke u wáalloóne. Muurá oke u bóhówátsohíjcyádúré idyé diityéké ó bóhówátsohíjcyá ditye ímí tsame ijcyamejcyadu.

²⁴ Ahdícyane, Lli, uke ó táúmeí dihñéjté táhójtširi ijcyame óóma táavyéjuri ijcyaki. Muuráhjáa ííñujíi u ípívyéjtsótúné ihdējuco oke u ávyéjútsohíjcyáné oke u wáyyúnélliíhye. ²⁵ Aabe Táácááni ímiáábé u ijcyabeke muurá íjí icyánéjcu úraavyémé tsá uke wáájacutú íñe uke o wáájacúdu. Áánetu ihdyu íjtye tsúúca ímí uke waajácú okée u wállóobeke icyáhcújtsónélliíhye. ²⁶ Áámeke tsúúca ó waajácútsó úhdivu. Áánetúréi diityéké éhniíñevu o wáájacútsóíñé pámeere pahúllevávú mewáyyújycatsíki.

18

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Rc 22.47-53)

¹ Ehdúu Jetsóo Cááníma íhyyúvátsihdyu muha dííbyema mépajtyé ‘Tse-doróo’ némeíñé téhiwánijke tsíñejcúvu. Ánejcúríi oríivo bájú ijcyáné lli-íñévú muha méúújetéhi. ² Átsípye Jóoda Jetsóodívú méénútsóíibye waajácú pajyuváree tétsihvu muha dííbyema méúújetéhíjcyánélliíhye. ³ Átsihvúu tsívaabe tsodáhómuma duurúvájá tehmejteke llúúvájte avyéjútémáhjáa paritséómú wállóomeke. Áámée ímyéenujcatsiháñema, ipyééteháñema, tsááhíí. ⁴ Aanée Jetsóo iwáájacúne diityé éllevu ipyééne néé diityéke:

—¿Muucá ámuha ménehcóhi?

⁵ Áánélliíhyée nééme dííbyeke:

—Muha Natsarée múnáájpi Jetsóoke ménehcóhi.

Áánélliíhyée neébe:

—Oo muurá dííbye. Téjyúu diityé pañe diíbye Jóoda dííbyedívú méénútsóíibye. ⁶ Aanée ehdu Jetsóo diityéké néénetu idyéjuéhnejcúvú óómíyómé áákityéhi. ⁷ Áámekée tsiíñe neébe:

—¿Ímiááné muucá ámuha ménehcóhi?

Áánélliíhyée néémeé:

—Éje, Jetsóoke muha ménehcó Natsarée múnáájpiíkye.

⁸ Áánélliíhyée neébe diityéke:

—Tsúúcajáne muurá ámúhakye ó néé diíbye o ijcyane. Aane ihdyu ámuha oke meméénúhajchíí médómájcodí íjtyékeé.

⁹ Ehdúu pajtyéné dííbyerée íllu néhdújuco: “Úpée, Lli, u újcume táhójtširi íjcyamedítýú tsá tsáápíuba wágóóóvetúne.” ¹⁰ Áánáacáa Tsimóo Péédoro íniitsúwá iwávíttsuúcúne wállórihíjcu llúúvájte avyéjúúbé únú múnáájpi ‘Máácoó’ némeííbye núúmího ímiánéjcuého. ¹¹ Áronáacáa Jetsóo néé dííbyeke:

—Íveekíami ehdu ú meénuj. Pícyo díníitsúwa. ¿Aca tsá u wáájacutú Llihíyóo néhdújuco ó ícúbáhrámeíñe?

Llúúvájte avyéjúúbe éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 26.57-58; Mc 14.53-54; Rc 22.54)

¹² Aamée diitye tsodáhómuu, íavyéjuúbee, duurúvájá tehmejte, ijcyame tsúúca Jetsóoke íékéévéébeke dohínúhi. ¹³ Áánemáa tsajtyémé dííbyeke Caipáa baabe Anáa jávu. Téjyúu tééné pijcyábari diíbye Caipáa páñétúejpi llúúvájte

avyéjuube. ¹⁴ Diibyée muurá diityéké nehíjcyá pámeere óúúvéiyóné ihdétú tehjújuco tsaapi dsíjiveíne.

Jetsóoke iúráavyeróné Péédoro tóónune
(Mt 26.69-70; Mc 14.66-68; Rc 22.55-57)

¹⁵ Aanée Jetsóoke ditye tsájtyéébeke o úráavyéébema idyé Tsimóo Péédoro péé óoma páñétúejpi llúúvájte avyéjuube oke wájácú néébema. Áánéllihyée oke pajtyétsoobe ihjyá llahájtsí míhllémeíñetu páñevu Jetsóoma o úcááveki. ¹⁶ Áánetúu diibye Péédoro coévá llééhowávúré áachí éhnejcúvu. Áánéllihyée ó ihjyúvá llééhówá tehmélema dibye téhdure iúcááveki. Áánéllihyée botsíi pajtyétsolle díbyeke. ¹⁷ Aallée néé díbyeke:

—¿Aca tsá Jetsóo mamýmúejpi u íjcyatúne?

Áánéllihyée neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

¹⁸ Téijyúu tsuucówu tene néénéllii llúúvájte avyéjúúbé únú múnáama tehméjte icyújuwááñúwatu píhmíme életu idyé píhmíbe Péédoro.

Llúúvájte avyéjuube Jetsóoke díllone
(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Rc 22.66-71)

¹⁹ Áánáacáa llúúvájte avyéjuube Anáa dílló Jetsóoke ñná dibye úwáábohíjcyáne. Áhdurée dílloobe ímamyémú ñná méénuhíjcyáne.

²⁰ Áánéllihyée neebe díbyeke:

—Muurá duurúvájá pañévú téhdure pihcyáávejáané pañévú míamúnááj pínevú ó úwáábohíjcyáhi. Tsá muurá múijyú téévéneúvú o íhjúvahíjcyatúne.

²¹ Aanéjii muhdú oke ú díllóhi. Cáhawáa dílló táuwááboju lléébúacunúhíjcyámeke ditye uke íñéé ñná o úwáábohíjcyáne. Muurá íchihyi íjcyámé tsaate teene lléébúacunúhíjcyáme.

²² Áánéllihyée duurúvájá tehmeébé néé díbyeke:

—¿íveekí ehdu ú áñujcú llúúvájte avyéjúúbeke? Ehdúu néébere wábáajcáró díbyeke.

²³ Áánéllihyée Jetsóo nééhií:

—¿Aca ó allíhi? Cána oke díñej. Muurá ímiáané o nééhií. Aanéjii ¿íveekí oke ú wábáajcóhi?

²⁴ Átsihdyúu Jetsóoke diibye Anáa wallóo dóhjíuri páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa éllévúréjuco.

Tsiiñe Péédoro tóónúmeíñe
(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Rc 22.58-62)

²⁵ Áánáacáa tétsihíyái Péédoro píhmírí diityéj píne íjcyáábeke néémeé:

—¿Aca tsá áadí mamýmúejpi u íjcyatúne?

Áánéllihyée ityóónúne neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

²⁶ Áánéllihyée llúúvájte avyéjúúbé únú múnáadítyú dibyée íñúúmího wáhdahíróóbé jééeebe nééhií:

—Ááneráhané diityémá oríívó bájú lliíne u íjcyáábeke ó ájtyumíhi.

²⁷ Árónáacáa tsiiñe íllure tóónuúbe. Áánáacáa tsúúca cáraca májtsiváhi.

Pirááto éllévu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Rc 23.1-5)

28 Aanée tétsihdyu Caipáa jatu tsajtyémé Jetsóoke téené iíñújí avyējuube Pirááto jávu. Áánaacáa tsúuca métsítsiivéhi. Áijyúu dííbyeke tsájtyeme tsá úcáávetú tééjá pañévú téeneriváa ímityújtsámeímyé teene wañéhji májchó imájchójúccóityúrónéllíihye. 29 Áánéllíihyée Piráátó diityé éllevu íjchívyéne nées diityéke:

—¿Aca ñná ímityúné áánu méénune ámuha méúúballé dííbyé hallúvu?

30 Áánéllíihyée nééme dííbyeke:

—Muurá díbye ímityuube íjcyátuca tsá muha metsíváityuró diéllevu.

31 Áánéllíihyée neébe:

—Ané wa ihdyu metsájtyéébeke meméénú muhdú ámuha jodíómú taúhbaju néhduú.

Áánéllíihyée nééme dííbyeke:

—Árónáa tsá muha metáúhbáityuró tsaate dsíjívétsovu.

32 Ehdúu pajtyéné dííbyerée Jetsóo muhdú idsíjívéíñé néhdújuco. 33 Áábekée Piráátó ihjyá pañévú ipíúváabeke nééhií:

—¿A uu jodíómú avyējuube?

34 Áánéllíihyée neebe dííbyeke:

—¿A uure ehdu oke u nééhií, mityá tsaate uke néhijcyánéré oke u nées?

35 Áánéllíihyée Piráátó nééhií:

—Tsá muurá jodíómuube o íjcyatúne. Muurá ihdyu dimúnaaré llúúvájte avyéjútémá ¿íñé hallútútá uke tsiva taéllevuj? ¿ñínétáhjáa ímityúné ú meénuj?

36 Áánéllíihyée neébe:

—Tsá ííñújíene táavyéjú íjcyatúne. Muurá ííñújí avyéjúejpi o íjcyaca támamyémú táhallútú méénúiyá oke dítye iékéévétuki.

37 Áánéllíihyée Piráátó nées dííbyeke:

—¿Áánéllíihyéhaca ihdyu díbyéjuco uu ávyējuube?

Áánéllíihyée neébe:

—Éée, díbyéjuco oo ímiáájuvúu míamúnáake o wáájácútso ííñujívú o tsíimávámeíbye. Aane ímilléméjuco táuwaáboju illéébóne cáhcujtsóne.

38 Áánéllíihyée Piráátó nééhií:

—¿Aca ñná teene ímiááju?

Ehdúu dííbyeke íñéene ihjyá pañétú íjchívyéne neebe dííbyeke tsívámeke:

—Áánerá tsá díbye ímityuube íjcyatúne.

Jetsóoke dítye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Rc 23.13-25)

39 Muurá ámuha paíjyuva pajtyété wañéhji pañe cúvéhóójari íjcyámedítýú tsáapí hallúvú méihjyúváabeke ó íchívyétsohíjcyáhi. Aane ¿íhya ámuha méimíllé díbye ámuhá avyéjúubeke o ácádsíjcaáyóné téijyu?

40 Ehdúu Piráátó néérónáa páméhcobaré nééhií:

—¿Tsáhaá, tsá dííbyeke u ácádsíjcaáyóityúne! ¿Barabáakéré u íjchívyetsóné muha méimílléhi!

Ácoocáa díbye Barabáa ávyétá ímityuube íjcyaaabe cúvéhóójari téijyu.

19

1 Aanée ehdu dítye néenélii awáa Piráátó ílluréjuco Jetsóodívú táuhbáné ítsodáhómuke dítye dííbyeke iwátsíhcyuki. 2 Aamée ánetóónetu cháhiwa imyéénuwávú ávohjácó dííbyeke. Áánemáa dííbyeke uácómé

wájamu duujínuúdú nééjacobávu. ³ Áánemáa dííbyé úniúvú ijcyáne íllu wáñécohíjcyáme:

—¡Ñóóooj, maímijyu áánu jodíómú avyéjuúbej!
Ehdúu iwáñéjcone néémere wábáácohíjcyá dííbyeke.

⁴ Aanée tsiíne Piráátó dííbyekée tsájtyéme éllevu ipyééne nééhií:

—Cáhawáá íllevu dííbyeke o íjchívyétso ámuha mewáájácu ímiááné dibye ímítyuube íjcyatúne.

⁵ Ehdúu íñéene Jetsóoke dibye píúvaabe úújeté diityé úmiwávú ánetóóné chahíiwavu ditye ávohjácónema. Téhdurée wájamu duujínuúdú nééjavu ditye úácójama dííbye. Áábédítýúu neebe Piráátó diityéke:

—Éje, áánu muuráhaja.

⁶ Áábekée llúúvájte avyéjútémá duurúvájá teh méjté íájtyúmíne kéévánécoba nééhií:

—¡Áábyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu! ¡Tsáma wátyétyéhcutso!

Áánéllihyée neebe Piráátó diityéke:

—Wa ihdyu metsájtyéébeke ámuháyé méwátyetyéhcu. Tsá muurá ímítyuube dibye íjcyatúne.

⁷ Áánéllihyée nééme dííbyeke:

—Árónáa ihdyu múúhá taúhbaju néhdújuco dibye dsíjíveíñé íveekí Píívyéébé Hájchidi dibye díllómeíhíjcyáné déjúcotu.

⁸ Ehdúu ditye néeneri Piráátó mítyane íllityéhi. ⁹ Áánemáa tsiíne ihjyá pañévú itsájtyéébeke neébe:

—¿Aca kiá múnáajpí uú? Aanée tsá dibye añújcutúne. ¹⁰ Áánéllihyée neebe dííbyeke:

—¿Aca íveekí tsá oke u añújcutúne? ¿Aca tsá u wáájácutú o nééjuri páwachékevu uke ditye wátyétyéhciyóne? Téhdure ¿a tsá u wáájácutú uke téénetu o pájtyetésóiyóne?

¹¹ Áánéllihyée neebe Jetsóo:

—Ávyeta muurá tsá muhdú oke u méénúityuró Píívyéébe ímíllétuca. Muurá íñe díllevu oke tsívame díehnííñevu ímityúné meenúhi.

¹² Ehdúu Jetsóo néénélli Piráátó imíllerá dííbyeke íácádsíjcaáyóne. Árónáacáa nééme kéévánécoba dííbyeke:

—Muurá áádikye u ácádsíjcaáyóhajchíí tsá pañétúejpi avyéjuube Tséétsáma ímí u íjcyáityúne. Muurá iiye avyéjúúbedi díllómeímyé íllure ehdíívallé dííbyeke.

¹³ Ehdúu ditye néénélli ihjyá pañétú íjchívyétsoobe Jetsóoke. Áánemáa ácúúvebe íavyéjú íjyáwá néwayúúnetu níjcyómeíñé hallúvu. Tétsíi mémée heeberéomú ihjyurí Gabáata. ¹⁴ Téjyúu cójípíne péjcore teene pajtyété wañéhjí lléeváíñáaaca. Ájyúu Piráátó néé diityéke:

—¡Aabye ámúhá avyéjuúbe!

¹⁵ Árónáacáa kéévánécoba néémeé:

—¡Wa ihdyu dííbyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu dibye ídsíjíveki!

Árónáacáa neebe diityéke:

—Árónáa tsáháubá ámuha jodíómú avyéjúúbedívú o wátyétyécútsóityuró páwachékevu.

Ehdúu dibye néérónáa llúúvájte avyéjute néé dííbyeke:

—¡Árónáa íjcyaaabe apáábyéré pañétúejpi múúhá avyéjuube Tséétsaá!

16 Ehdúu éhnníñevúré ditye néénéllii ílluréjuco Piráátó íhvejtsóné diityédívú ditye dííbyeke iwátyétyéhcu páwachékevu. Áábekée tsajtyémé iwátyétyéhcúíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Rc 23.26-43)

17 Aabée Jetsóo tsajtyé dííbyeke ditye wátyétyéhcúíwachéké 'Niwáupááji' némeítsíí heeberéomú ihjyúrí 'Góógota' némeítsihvu. 18 Áábekée tétsihvu wátyétyehcúmé téwachékevu. Áhdurée téjyju tsaatésikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcvuáacutu. 19 Ájyúu Piráátó néé ditye téwachéketu ipícyo íllu nééneé: "Jetsóo Natsarée múnáajpi jodíómú avyéjuúbe." 20 Aanée mítyame éévehíjcyá píhíré tétsii Jerotsaréetu íjcyánéllíhye. Caatúváneé heeberéomuu, gríéégomuu, romáánómuu, éhdúmé ihjyúri. 21 Ehdúhjáa Piráátó cáátúnúnéllii dííbye éllevu llúúvájte avyéjujte ipyééne néé dííbyeke:

—Tsáháa u cáátúnútyuró jodíómú avyéjuube díbye íjcyane. Úpée ú caatúnúiyá iiye jodíómú avyéjuúbedi díbye díllómeíhijcyáne.

22 Áronáacáhjáa neébe:

—Áronáacáa tsúuca o cáátunúné óvi éhduréjuco.

23 Aanée tsodáhómú dííbyeke iwátyétyehcúné iníjkevádú dííbyé wajyámúúné wátújcatsíhi. Áánetúu tsaja cááméjácoba tsá ditye píívyetétú muhdú iácújcatsíñe. 24 Áánélliihyée néjcatsímeye:

—Íjyáhcoba tsá medóváájcoityúne. Metsu menéhco muucá tene dómajcómé teeja itsájtyeki. Ehdúu pajtyéné tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: "Táwajyámúúné wátújcatsímeye. Áánetu ícyaaméjácóbá hallúvú nehcomé muhnéjá teja íjcyaiñe."

Áhdújucóo ímiáané tsodáhómú méénune.

25 Ájyúu tétsihyi dííbyéj tsíjjuu, dííllé naállee, Créopá taaba Maaríaa, Maaría Madarénaa, éhdume. 26 Téhdurée ivámeíwu oke díbye néhíjcyaaabe tsíjjuú úníuri o íjyócunúúbeke ííténe neebe díílleke:

—Wáhaj, aadi muurá tsaapi daáchi.

27 Átsihdyúu oke neébe:

—Aalle, muube, díítsíjjuú.

Áánélliihyée tahjávuréjuco díílleke o tsájtyene.

Jetsóo dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Rc 23.44-49)

28 Aanée téjyju tsúuca páneere pájtyeíñe éévé úújeténé Jetsóo iwáájácúne néehíí:

—Ó áadóiyáhi. Ehdúu neebe tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco.

29 Áánélliihyée bíínójpácýó kiwátyé llíyíhlló pañe íjcyánetu wájyámúihdsídú nééne iééniyóné úméhéí níjcautu ipícyóóne cújuuvémé dííbyeke. 30 Aanée ííhásihdyu neébe:

—Áyu, ícyooca ihdyu páneere níjkévahi.

Ehdúu íñétsihdyu ílluréjuco díbye dsíjivéne.

Tsodáhó Jetsóoke cávájcaróne

31 Ááné tsíjyúu pajtyeté wañéhjí llééváiñéllii tsá ditye ímíllétú ítémejóóné téwachékéjíturé íjcyane. Áánélliihyée nééme Piráátóke díbye ityáúhba

ítsodáhómuke ditye ítyájkíííñé iwáíhyañu íícúí ditye idsíjive ditye tétsihdyu íñítyétsómeke tsíélevúréjuco ipícyoóki. ³² Ahdújucoo dibye néénéllíi tsodáhómú péeme wáíhyañúné Jetsóo úníutu panéjcuvatú íjcyámútsí tájkiííñe.

³³ Áánetúu Jetsóoke ditye wáíhyañúíyónáa tsáhájucó dibye bóhíitúne. Áánéllíihyée tsáhájucó ditye wáíhyañutú dííbyé tájkiíícyu.

³⁴ Áronáacáa tsodáhó dííbyeúvuke íáámíhotu cávájcaró aamúbari. Áhejútúu tújpacýoma nújpacýo íjchívyéhi. ³⁵ Ehdúu ímiáané tene pájtyene o ájtyumíne íñe ó úúballéhi. Aane ihdyu óvíi ámuha mécáhcujtsóhi. ³⁶ Ehdúu Jetsóoke tsodáhómú ítyájkííícyú tsá wáíhyáyotú tsúúcajátújucohjáa Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néhdújuco: “Tsá dííbyeke tsátsííuba ditye wáíhyáyóityúne.”

³⁷ Téhdure téhaamítú nééneé: “Ditye cávájcoóbeke ííteímye.”

Jetsóo íitémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Rc 23.50-56)

³⁸ Áané boonéhjáa Arimatéa cóomi múnáajpi Jotséé ávyéjujté apííchoríi teevétariyé Jetsóoke úráavyehíjcyaaabe táúmeí Piráátóke dííbyeúvú íitémeho icyúúuki. Ahdújucoo dibye ájcune dibye icyúúuki. ³⁹ Téjyúhjáa dííbye éllevu Nicodéemó tsáa tsáijyúu pejco Jetsóoma íhgyúvájéébe. Aabéhjáa tsivá mííraá, áároe, íjcyané pacúúcuma úméváné duurúbajpacýo 30-áámú íjcyane. ⁴⁰ Ááneríhgyáa wájyámubáané imúríjchóne bííjínúmuútsí dííbyeúvuke ditye íitémeho icyúúu méénuhíjcyádújuco. ⁴¹ Aanéhjáa dííbyeúvuke ditye wátyétyéhcúné úníuri bajtsóháñé íjcyátsihdyu níkyehéjú béhégure tsaatékéi ditye pícyoótuhéju. ⁴² Áhejú pañévúhjáa dííbyeke cúúumútsí píhíré tétsihdyu téheju néénéllíihye. Ehdúhjáa meenúme wáyeéévéjcoójí ihde ditye ímíbáchómeíhíjcyajcoójí tsíijyu téjcooji íjcyáíñéllíihye.

20

Jetsóo dsíjiveebe bóhíine

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Rc 24.1-12)

¹ Aanéhjáa teene wáyeéévéjcoójí boonétú tsííñé tsemáánaréjuco déjúcoóvejcoójí Maaría Madaréná péé pejcojuco Jetsóo nijkye úújetéle. Aalléhjáa úújeté téhejú watájcó néewáyúcoba íínétsámeíñevu. ² Áánéllíihyéhjáa íícúí dsííneríyé tsáalle Tsimóo Péedorómá muhtsi meíjcyámútsikye neeváhi:

–¡Ávyéjúúbeúvú íitémehóha újcujémé níkyehéjú pañétu! ¡Aane tsá mewáájacutú kiávú ditye tsájtyene! ³ Áánéllíihyée muhtsi téhullévú mepéé dsííneríyé. ⁴⁻⁵ Aanée íícúí o dsííneebe Péedoró íhdéré o úújetéébé téhejú pañévú úcáávétuube íúmiwaturé o dújuúcunú íbííjínubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁶ Áánáacáa botsíi Péedoro tadyéjutu wájtsíibe tsapéhdú úcaavé páñééhejúvu. Aabée idyé ájtyumí wájyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁷ Íhdyúbárée íhñíwau bííjínúmeíba béwánúmeíba ájtyúmíibe. ⁸ Áábe déjutúu o úcááveebe teene o ájtyumíne botsíi ó cáhcujtsó ímiáané Jetsóo bóhíine. ⁹ Aanée tsáhái tsíjtye wáájacutú ehdúhjáa dibye bóhíííñé tsúúcajátújuco Píívyéébe néhíjcyané dííbyé waajácúháámitu cáátuváné íéévehíjcyaróne. ¹⁰ Ehdúu muhtsi teene maájtyúmíne ílluréjuco meóómiñe.

Maaríia Madarénadívú Jetsóo bóhówaavéne

(Mc 16.9-11)

11 Áánetúu Maaría Madaréná tsiíne níkyéhejúvú pééllévaa táállere téhejú pañe dújúcohíjcyáhi. 12 Aallévaa ájtyumí míityétsi níjkyéji múnáajtétsi tsítsij íwajyámúúne néémutsi ácuúcunúne Jetsóó ñitémehó boonééhájsiri panéjcuváácuri íhñiwáú icyánéjcurii, íjtyúháacyú icyánéjcurii, ehdu.

13 Aamútsiváa néé dílleke:

–Muúllej, ¿íñnerí ú tahíjcyáhi?

Áánélliihyévaa neelle diityétsikye:

–Ávyéjúúbé ñitémehóha kiávú ditye tsájtyéneri ihdyu ó tahíjcyáhi.

14 Ehdúvaa íñétsihdyu révoúcunúllé ájtyumí tsaapi íjyócunúúbeke. Áronáacávaa tsá dille wáájacutú Jetsóó dibye íjcyane. 15 Aabévaa idyé néé dílleke:

–Muúllej, ¿aca muucá u néhcolle eene ú tahíjcyáhi?

Áánélliihyévaa tétsii íjcyane bajtsó tehmeébekéré iwáábyúne neéle:

–Tsájyúne múu uure íitémeho tsítsihvu u íñétsóhajchíí ihdyu oke duubállé kiávúhjané u pícyoone o tsájtyeki.

16 Áronáacávaa díllóobe imyémeri dílleke. Áánélliihyévaa dííbyedívú iwááne ‘¡Rabónij!’ neelle muuha heeberómú ihjyurí ‘Ávyéjuúbej’ nééiyóne.

17 Áánélliihyévaa neebe dílleke:

–Oke dácádsíjcaáyo. Tsáhái muurá cáamevu Llihíyo éllevu o péétune. Áánéllii tahñéjte éllevu pééne duubállé tsúúca o pééíne Mépiivyéébe éllevu.

18 Ahdújucóhjáa dille múúha éllevu itsáane múúhake úúballéváné dííbyeke íájtyumíne. Áhdurée úúballéle muhdú dibye dílleke nénehji.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Rc 24.36-49)

19 Aanée téjcoojiré tsemáaná tújkévajcójí pejco muha tsatsíhyí tsájá pañe. Aamée cóhpé muha méwátajcó llehówáané tsíjtyé apííchori. Áánetúhjáa Jetsóó múhdutú iúcaávéne múúhake néehíí:

–¡Ámuúhaj! ¿A ámuha méíjcyaraj?

20 Ehdúu múúhake íñéene úújétsoobe íhyótsícutúu ditye wátyétyehcúne añúííhyóhejúcuvu. Téhdurée tsaapi cáváajcáróhejúvú múúhake úújétsoóbe. Ááneríí mítyane muha méímíjyuvé Jetsóoke maájtyúmíneri. 21 Átsihdyúu neebe múúhake:

–Óvíí ímí ámuha méíjcyáhi. Ókéé ííñujívú ámuha éllevu Llihíyó wáallohdu idyé ámuúhake ó wallóó táuwááboju wáájacútúme éllevu.

22 Ehdúu néébere múúhake íbátsúhcúne néehíí:

–Óvíí ámuhá pañevú Píívyéébé Apííchó úcaavéhi. 23 Muurá tsaate ímityúne méénune diityémá ámuha meímíbájchómé hallurí tsáhájucó tene íjcyáityúne. Áánetu diityémá ámuha meímíbájchótúmé hallurí íjcyáíñé diityé imítyu.

Tomáa Jetsóoke íájtyúmínemáyé cáhcujtsóne

24 Ehdúu Jetsóó múúhadívú bóhówáavénáa tsá Tomáa múúhama íjcyatú dííbyere ‘Jeméero’ némeííbye. 25 Áábekée muha meúúballérónáa neebe múúhake:

–Dííbyé hojtsícutu añúííhyóhejúcú íjcyáneri táhójtsíwa o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityú dííbyeke. Áhdure dityée cáváajcóhéjuri o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityúne. Ehdúu neebe Tomáa múúhake.

26 Átsihdyúu 8 coojívatu tsiíne muha tsájá pañe meíjcyánáa tsúuca múúhamájucu diibye Tomáa. Aanée idyé cóhpé muha lléhowááné mewátájcónáa tsiíne Jetsóó múúha éllevu iúcaávéne née múúhake:

—¿Ámuúhaj! ¿A ámuha méíjcyaraj?

27 Átsihdyúu Tomáake neébe:

—Ayúwa díhyójtswa duácó íne añúíhyóhejúcu táhójtscutu íjcyánerij. Téhdure ú uácóo ínee oke ditye cáváajcóhéjuri. Ááne tsá éhníínevúre cáhcújtsótuube u íjcyáityúne.

28 Áánéllihyée Tomáa botsíi icyáhcújtsóne neéhií:

—¿ímiáánéjuco Tápiivyéébé uu Táavyéjuúbe!

29 Áánéllihyée Jetsóó née dííbyeke:

—Oke u ájtyúmínemáyé botsíi ú cáhcujtsó o bóhiíne. ¿Maímijyu ihdyu ditye íjcyane iájtyúmíturóné cáhcujtsóme! Ehdúu Jetsóó neéhií.

Íhyaamí pañe cáátuvané íinetú meke píaabóne

30 Aabée mítyane méénuráityúronéhjí muha ímamyémú meíténáa méénuhíjcyáné tsá páneere o cáátúnutúne. 31 Áronáa ihdyu téénetu tsáneetsa ó caatúnú ámuha mecáhcújtso ímiáánée diibyéjuco Críjto Píivvyéébé Hajchi míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane. Áánéllii dííbyeke cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne.

21

Tsiíne ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

1 Ááné boonétúu tsiíne Jetsóó bóhówaavé múúhadívú ‘Tibéeria’ némeíñé unéú úníuri muha ílluume meíjcyámedívu: 2 Tsimóo Péédroo, Tomáa dííbyere ‘Jeméero’ némeíbyee, Gariréa íiñújiri íjcyacóómí Canáa múnáajpi Natanaéee, Tsebedéó hájchimútsí muhtsii, tsíjtyetsíi múúháejtéstii, éhdúmedívu. 3 Áíjyúu Tsimóo Péédroo ‘ói ó tsínuutéhi’ neénéllii muha menééhií:

—Métsu bo tsaméhjí mepéékií. Ahdújucóo muha múnneri mepééme tépejco metsínuurómé tsá metáávatúne. 4 Aanée tsúuca metsítsíívnáa tééú úníuri íjcyáábeke muha máájtyúmírómé tsá mewáájacutú dííbyeke. 5 Aabée múúhake neéhií:

—¿A ámuha métaávaj?

Áánéllihyée muha menééhií:

—Tsáhaá, keenéiyóhaja.

6 Áánéllihyée neebe múúhake:

—Cáhawáá tsíñejcu metsínuj. Ahdújucóo ténejcu muha metsínuume meújcune mítyane áoméke. Aamée ávyetá padúúcu néemeke tsá muha meíhnáhootú meíjchívyetsóné múné pañévu. 7 Áánáacáa dííbyeke o wáájacúne Péédroké o neéhií:

—¿Áánerá Ávyéjuube Jetsóó aábye!

Ehdúu o neénemáyé Péédroo íicúí íwajyámuvu iúcaávéne cátsíñiivyé tééú pañévú dííbye éllevu ipyéekií. 8 Áánetúu ihdyu muha choocói tsínucóóhó líicyúhcoméré mepéé 100 éévetá hajchótáubáhjáa muha íúníutu meíjcyame. 9 Aamée muha meíjchivyémé máájtyumí tétsihyi cúújúwatu amóóbé wájhámeíñé úníuri pááaho íjcyane. 10 Áánáacáa Jetsóó née múúhake:

—Ámúhaj táávatú tsaatéké metsíva.

11 Áánélliihyée Pééodoro tsínucóóhó amómema lliúcú íjchivu 153-meva íjcyámema. Áróme padúúcuríi tsá técooho móhtóbatúne. 12 Átsihdyúu neebe múúhake:

—Ayúwa mémajchóvaj.

Aané tsá tsáápiuba díllotú díbyeke múha díbye íjcyane pámeerée díbyeke muha mewáájácúnéllíhye. 13 Áámekée múúhake amóóbeke páááhoma wájtúúbe.

14 Ehdúu Jetsóó tsiíne múúhadívú bóhówaavé tsúúca pápíhchúú iyyúvájucu ípyée idsíjívétsihdyu bóhíibe.

Péedorómá Jetsóó íhjuváne

15 Aanée muha memájchóné níjcautu neebe Tsimóo Péedoróke:

—Tsímoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiááné oke ú wajyú íjtye díñahbéjté oke wájyúné ehniíñevu?

Áánélliihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áánélliihyée Jetsóó néehí:

—Ané óoma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

16 Átsihdyúu idyé tsiíne neébe:

—Tsímoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiááné oke ú wajyúhi?

Áánélliihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áánélliihyée idyé neébe:

—Ané óoma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

17 Átsihdyúu tsiíne neébe:

—Tsímoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiááné oke ú wajyúhi?

Aané Péedoróké ídátsó pajtyé 3-íjyúvájucu bîwáánéré díbye díllone. Aabé néehí:

—Ávyéjuúbej, muurá tsá ñná u túhúllétúne. Aabe muurá ú waajácú ímiááné uke o wájyune.

Áánélliihyée idyé neebe díbyeke:

—Ané óoma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu. 18 Muurá u óváhtsáne hajchótá uure díwajyámuunévú u újcámeíñe ú úllehíjcyá u ímílléhulléhji. Aabe u kéémécooca muurá tsíjtyeréjucu uke díwajyámuunévú íjycóóbeke tsájtyeíñe u ímíllétúróhullévu.

19 Átsihdyúu idyé neebe díbyeke:

—Aabe wa ihdyu ehdu uke o néérónáa oke duráavyej. Ehdúu Jetsóó néé Péedoróké díbye iwáájácu muhdú díbyeke iúráavyéné níjcaúvú idsíjíveneri díbye Píívyéébé íhtsútú bóhówájtsoíñe.

Jetsóó ivámeíwu íñéébedítýú úúballéne

20 Aanée tétsihdyu Pééodoro révoúcunú Jetsóo déjutu ivámeíwuúu oke díbye neébe o péébeke. Ópée muurá díbye úníuri nihñéré majchóri muha meíjcyánáa o íjcyaaabe ó dílló díbyeke caabyé múúhadítýú díbyedívú méénútsoíñe.

21 Áábekée Pééodoro oke ííténe néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, ¿ácooca áanu muhdú íjcyáahi?

22 Áánélliihyée neébe:

—Muurá o ímílléhajchíí tsá dibye dsíjivéityú mújyú tsiíne o tsááiñévújuco. Áronáa óvíjyacóóné téeneri u íjtsámeíne. Wa ihdyu oke durááveyej.

²³ Ehdúu Jetsóó óhdityu néené uubállé tsújaavé cahcújtso múnáadi mújyúvájháa o dsíjivéjúcóóityúné uubáalle. Áronáacáa ihdyu tsá tehdu dibye néétune. Muuráhjáa ihdyu íllure neebe dibye ímílléhajchíí o íjyaíñé mújyú dibye tsááiñévújuco. Áánemáa neebe téeneri Péédoro íjtsámejyúcóótuki.

²⁴ Aane íne tsaapi Jetsóo mámyé o íjyaabe íhyaami ó caatúnú muhdúhjáa páneere dibye méénuhíjcyanéhjí o ájtyúmíibe dibye úwáábohíjcyanéhjí o lléébone. Aane méwaajácú íhyaamítú cáátuváné ímiááné íjcyane.

²⁵ Áhdure íjcyaróné mítyane tsíñehjí Jetsóópe íjiri íjcyácooca méénuhíjcyanéhjí. Aane muurá páneere mecáátúnuca ííñujívú tsá waajácúhaamíne úújetéityuróne. Áyu tehdújuco.

HÉÉCHOÓ

Uwáábojte méénúnehjí uubálleháámi

Píivyéébé Apííchó tsááiñe némeiñe

¹ Muúbe Téóópiroj, íhdée diéllevu o cáátúnúháámí pañe ó úúballé páneere muhdúhjáa Cáání éllevu níjkyejívú ipyétsihvújuco Jetsóó úwááboobéré méénuhíjcyanehjì. ² Muuráhjáa ímamyémuke iújcúmeke Píivyéébé Apííchoj téeveri níwááveebe ìná ditye méénúíñevu. ³ Áamedívúhjáa muurá ídsijívé boone bóhówáávehíjcyaaabe 40 coojívá hajchótá ímiáánéjuco dibye bóhíne ditye iwáájácuiki. Áamekéhjáa Píivyéébé avyéjutu úwáábohíjcyaaabe.

⁴ Aabéhjáa néé diityéke:

—Jerotsaréetúi kiávú mépehdíñe. Météhmeceói tétsihdyu Llihíyóo ámúhakeye iájcuíñe néhíjcyáne. ⁵ Ímiáánéjucóo Jóáa tsótsohíjcyané nújpacýori. Áánetu ihdyu lléváhréjuco ámúhá pañévú Píivyéébé Apííchó úcááveíñe. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Jetsóó níjkyejívú pééneé

⁶ Aaméhjáa tsiiñe dííbyema idyóbéévetsihvu néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a ícyooca tsiiñe ú ímíbaávýetsoó méiíñújí tsíjtyé hójtsí pañe íjcyájúcoótuki?

⁷ Áanéllihyéhjáa neébe:

—Tsá ámuha teene mewáájácúityuró múúcoocá Llihíyóo tehdu méénuíñe. Óví ihdyu mújyú ímílléjyú méénuube páneere dííbyé hójtsíri íjcyaaabe. ⁸ Áánetu ihdyu dííbyé Apííchó ámúhadívú níityene ámúhá pañévú úcáávecooca ámuha téené íhnáhoori méúwááboó óhdityu íjcyané uwááboju Jerotsarée múnáakee, Jodéa íiñújí múnáakee, Tsamáaría íiñújí múnáakee, íjcyane. Aane téhdure tsújáaveé pahúllevá múnáadívu.

⁹ Ehdúhjáa diityéké íñetsihdyu Jetsóó ditye ííteneríyé tsúúca cáámevu wátyóhívéhi. Aabéhjáa ojtsó pañévú tsúúca tévéveíñúúbeke tsáhájucó ditye ájtyúmitúne. ¹⁰ Aaméhjáa cáámevu dibye péhullévúré íítehíjcyárónáa míityétsi ávyéta tsítsí íwajyámúúcú néémutsi bóhówaavé diityédívu. ¹¹ Aamútsíhjyáa néé diityéke:

—Ámuúha Gariréa íiñújí múnaa, ¿aca ìná caame ámuha méíítehíjcyáhi? Muurá ámúhama ícyahíjcyaaabe Jetsóó péjucóo ámúhadítyú níjkyejívu. Aabéjuco idyé tsiiñe tsááiñe muhdúhjané ámuha méííténáa ipyéhdúú. Ehdúhjáa neemútsi diityéke.

Matíake ditye újcune Jóódáúvú cápayóóve

¹² Aaméhjáa oríívó bájú íjcyátsihyi íjcyátsihdyu oomí Jerotsaréevu. Píhíréhrée técoomítyú téhbaju múhajchótá wáyeéévejcóójí meúlléiyóné jodíómú taúhbaju néené hajchóta. ¹³ Aaméhjáa técoomívú úújeté ípyée íicyahíjcyajávú cáámééjírì íjcyané mójcóhovu. Ílluméhjáa diitye: Péédooro, Jacóóboo, Jóááa, Aderéee, Perípee, Tomáaa, Baatoroméee, Matéoo, tsijpi Apéó hajchi Jacóóboo, tsáha múnaa cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, éhdume. ¹⁴ Aaméhjáa paíjyuvaré dóbéévehíjcyá tééhó pañévú Píivyéébebema íihjyúvaki. Áámemáhjáa íjcyámé Jetsóó nahbémuu, tsíjjuu, tsíjtye walléemuu, íjcyame.

¹⁵ Áijyúhjáa Péédoro íñahbéjté 120-meva íjcyáméj pñnévú íjyócuúvéne nées diityéke:

—Ámuúha táñahbémut, tsúuca pajtyéné éhnehjáa Píivyéébé waajácúháamitu Jóoda píáábóneri Jetsooke ditye ékééveíñe cáatúnúmeíñe. ¹⁶ Ehdúhjáa muurá dibye díbyedívú méénútsoíñe tsúúcajátújuco Píivyéébé Apííchó nehijcyané Dabííúvuj téeveri. ¹⁷ Diibyee muurá Jóoda Jetsóo mamýmú mejjcyáméejpi tsaméhjii díbyema mewákímyeíhíjcyaaabe. ¹⁸ Aabée ímityúné méénune ditye áhdóne dsíidsí dibye wájójcoíñúné iújcúnemma ahdómé tsátsii íñujji. Áané boonétúhjáa muurá iiye dsíjívetsómeíbyé áákityé apáhajchíí íhbaú áachívújuco. ¹⁹ Aanéhjáa Jerotsarée múnaa iwáájácúne ditye áhdotsíí meménú Atséédama ‘Tújpácyo Ájtsi’ nééiyóne. ²⁰ Muurá Tsáámóháamitu téénetu nééeneé: Íavajaréjuco díbye ja cóévajari tsáhájucó múha íjcyáityúne. Téhdure idyé tsiíñe nééeneé:

Tsíjpiiyéjuco díbyé wákímyéivu cápáyóóveíñe.

²¹⁻²² Ahdícyane muurá íjcyámé tsaate éhnee Jóaa Jetsooke tsójtsoobe cáámevu pétsihvújuco meke náhbénuhíjcyáme. Áamedítýú ihdyu óví méujcú tsáápiikye dibyee ímiáané idsíjívetsihdyu bóhiine úúbállehíjcyáíbyeke. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

²³ Ahdújucóhjáa mítyétsikye ditye pevénérei mémenúné tsáápiikye diityétsidítýú iújcuki. Tsáápihjáa Jotséé díbyere ‘Batsabáa’ némeíbyé téhdure Jójto imyémé íjcyaaabe. Áánetúhjáa tsijpi Matía. ²⁴ Áámútsí hallúvúhjáa illu Píivyéébema ihjyúváme:

—Ayúju Ávyéjuúbe Píivyéébeéj, uu muurá páme íbuwáánéré ú waajácúhi. ²⁵ Aabe ihdyu ú waajácú caabye u tújkevéllebe íjtyétsidítýú úcáaveíñe díhjúú uwááboobe íjcyá Jóódáuvúu ímítýú níjcaúvú úújetéébé cápáyóóve.

²⁶ Ehdúhjáa Píivyéébema íhjúvátshdyu nehcomé diityétsidítýú cáabyeké iújcuíñe. Aanéhjáa úújeté Matíadívu. Aabéjucóhjáa úcaavéné 11-mevaréjuco íjcyame Píivyéébé uwááboju úwááboméré péhíjcyáímyé pañévu.

2

Píivyéébé Apííchó nútyene

¹ Aaméhjáa pámeere tsijtye cahcújtso múnáama ‘Pejtecojtée’ némeíñe wañéhjij cójji dóbeevéhi. ² Áánaacáhjáa peecúteré ehne múúne tsíjpané kiijyebá tsáane íhjuvadáú néene tsáa cáámetu. Aanéhjáa ávyeta wádóoové pája pañere. ³ Áronáacáhjáa tsúuca cúújúwaj péetédu ‘niwáhníwá’ tsáápítsá hallúvú bóhówaavéne. ⁴ Ehdúhjáa diityé pañévu Píivyéébé Apííchó úcaavéné diityéké ihjúvatsó tsíjtyéhjii íhjúháñeri ditye lléébótúrójúhjiri.

⁵ Téijyúhjáa íjcyámé tsijtye jodíomú tétsihyi Jerotsaréri Méécáánikye muhdú íjtsúcunúdu úráavyehíjcyámé panévá íñújñnetu tsáámeé. ⁶ Aaméhjáa mítyane tétsii íhjuvaba íjcyane illéébóne diityédívú píhcyavéhi. Aaméhjáa úvánujcátsí tsaatétsáhjii ditye íhjúvájúhjiri íhjuváné illéébónema. ⁷ Ááneríhjáa úváhtúuuvémé néjcatsíhi:

—¿Aca tsá ehne íjtye Gariréa múnaa íjcyatúne? ⁸ ¿Aca muhdú íivane ávyeta meíhjúvájúhjiri íhjúváme? ⁹⁻¹⁰ Muurá íñe íchii mee panévá íñújñne múnaa Páátiaa, Méedia, Eráaa, Metsopotáámiaa, Jodéaa, Capadóotsiaa, Póotoó, Áatsiaa, Píríjiaa, Pajpíiriaa, Ejíntoo, Tsiréené tujkéveri íjcyane Áápirícaa, éhdúné íñújñne múnaa. Áhdure íjcyámé Róómátu tsáamedítýú tsaate pañétúejte jodíomu. Téhdure íjcyámé jodíomú íjcyaturómé diityé uwáábó úráavyehíjcyáme.

11 Áhdure ijcyámé Créétama Aráabiá múnaa. Ílluume íñe melleebó muhdú Píivyéébe ihsútú diityéké ihjyúvatsóné meihjyúvájúhji.

12 Aaméhjáa téeneri úllévenúmé idyé tsiíñe néjcatsíhi:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

13 Áronáacáhjáa tsaate diityédí iúúhívaténe néehí:

—Íllure líiyícyavéme.

Péédoro ihjyuváne

14 Áánélliihyéhjáa diitye 11-mevadítyú Péédoro íjyócuúvéne kéévánécoba néé diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íñe múhdumé Jerotsarée múnáama tsijtye íjcyamej, cáhawáá ámuúhama o íhgyuvané ímíñeúvú melleebúacunuj. 15 Tsá muha mellíyícyávetú eene ámuha múúhadítyú menéhdú. Muurá líiyícyáve múnaa íjcyarómé tsá ícyooca ááméjutúréi nuhba íjcyánaa líiyícyávetúne. Aanéjii awáá muhdú muha méllíyícyáveéhi. 16 Muuráhjáa Píivyéébe ihjyú uubáalle múnáajpi Joéé íñe ícyooca pájtyénetu néehí:

17 Muurá nihñéré míamúnáa pañévú Táapííchó ó pícyoóhi. Ááméj tsíiménémúháábé ííbúwá déjúcotu táuwááboju íjchívyeehi. Ováhtsámú naavédú nénehji ííténé pañe diityémá ó ihjyúvaáhi. Áánetu kéémémuma ó ihjyúvaá ityúwaháñe pañe. 18 Ehdú ó ájcuú Táapííchetu pámeere múhdumé táicúve múnaa íjcyámeke wajpíímumáyé walléémuke. Aame táuwáábó méénuúhi. 19 Áijyu caame iévéhoowávú ó úújétsó páhduváre nénehji meúllévenúnéhji. Áánetu ííñújiri íjcyaiñe téené uubálleháñe mítyane méénucátsiháñe pañe tújpacyo wágóóveíñe. Áhdure íjcyaiñe panévaré áíivyéne ójtso. 20 Muurá cóójíejpi nuhba áábáteéhi. Áánetu péjcoejpi íjcyáa tújpacyóduréjuco. Ehdú páhduváre nénehji pájtyeé Ávyéjuube Jetsóó tsááiñe ávyetá ihsútú nééíñe úmíwari. 21 Aane pámeere múhdumé díbyedi tsúúráméihjcyámé ihdyu pájtyeéhi.

Ehdúhjáa Joéej téeveri Píivyéébe néehí.

22 Áhdícyane, ámuúha tamúnaa íjraéémuj, cáhawáá melleebúcunu tsiíñe ámuúhake o nééíñe: Muurá ámuháyé méwaajácú Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyáábej téeverí Píivyéébe panévaré méénúraítyúronéhji méénuhíjcyané ámuúháj píñévu. Téenerí muurá meke úújétsójúcóóroobe ímíáané Píivyéébe díbyeke wáloóne. 23 Áróóbedívú ámuha ímítyúmeke méméénutsó páwachékevu mewatyétyéhútsóneri Píivyééberéhjáa ihdyu tsúúcajátújuco néhdújuco. 24 Áróóbekée muurá díbyere Píivyéébe bóhútsó tsúúca dsíjívéjúcóóroóbeke. Muuráhjáa tsá muhdú dsíjívé díbyeke méénútyuróne. 25 Muuráhjáa Dabíiúvú díbyedítyú néehí:

Páijyuváree Ávyéjuube óómaye ú ícyahíjcyáhi. Aabe muurá oke ú téhmehíjcyá íínerí o íllityétuki. 26 Ááneri mítyane o ímíjyúúvebe uke ó durúvahíjcyáhi. Áánélli o dsíjívécoca tsáimíyé úuma ó íjcyáhi. 27 Muurá tsá tabóhí u íhvéjtsóityú tene iwágóóóveki. Áhdure tsá u íhvéjtsóityú díicúve múnáajpikye mítyane u wájyúúbej pí ícúbáhrámeíñe. 28 Muuráhjáa oke ú waajácútsó ímíájíjtóvu. Aabe mítyane ó ímíjyuuve óóma u íjcyánéllíihye.

Ehdúhjáa Dabíiúvú néé Jetsóodítyu.

29 Aabéhjáa muurá diibye Dabíiúvú dsíjívéébeke ditye cúúune ícyoocápi díbyeúvú níjkye íjcyáhi, ámuúha táñahbému. 30 Muuráhjaa Píivyéébe

ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáábeúvú ímiáané waajácú Píívyéébe dííbyeke nehíjcyané dííbyeúvúj tsiménémúhaabe lílyaatémedítýú Críjto ávyéjuutéíñe dííbyeúvúu ávyéjuutédu. ³¹ Ehdúhjáa tene pájtyeíñe íhdétújuco iwáájacúdú íjcyáábeúvú nehíjcyá Críjto ídsíjívétsihdyu bóhiibe wágóóóvéityúne. Áhduréhjáa nehíjcyáábeúvú dííbyej pi muhdú íjcyáityúne. ³² Ahdújucóo muurá dííbyeke Píívyéébe bóhiitsóne. Aane muha pámeere méwaajácúhi. ³³ Áábekée Píívyéébe ílluréjuco ávyéjujtsóne. Áábej téeveri muurá íñe ícyooca Cáani Íapííchó múúhá pañévú picyóó dííbyekéhjáa íñéhdújuco. Aane íñe páneere ámuha maájtyumíné, melléébone, Pííyéébedítýuré tsáá Ílli Jetsóoj téeveri díbye méénune. ³⁴⁻³⁵ Íllúhjáa muurá tsiíñe Dabííúvú néehí:

Ávyéjuubée néé táavyéjúúbeke: Íchihvu táúniúvú diicya dímunáake úuma o táhjáne hajchóta.

Ehdúhjáa néébeúvu. Áronáacáhjáa ihdyu tsá díbye íhdityu íhjúvatúne. Muuráhjáa tsá díbye cáamevu níjkyejívú péétu Críjto péhduú.

³⁶ Aane ihdyu ámuha pámeere tamúnaa íjraéémú méwaajácúiyá Píívyéébe Mépájtyetétsoobe Críjtoke pícyóóbeke ámuha páwachékevu medsíjívétsóóbeke.

³⁷ Ehdúhjáa Péédoro nééne diityéké múhdurá pájtyéñéllii pámeere diitye uwáábojtéké néehí:

—¿Aanéhaca íñe muhdúí muúha, ámuúha múúhá nahbémuj?

³⁸ Áánélliihyéhjáa Péédoro néé diityéke:

—Ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá ámúhá imítýú ámúhá hallúrí íjcyájúcóótuki. Ááne métsójsótsaméí Jetsocríjto mémeri Píívyéébe ámúhá pañévú ipícyo Íapíícho. ³⁹ Aane muurá íñe íhdétújucóo úúbállémeíhíjcyané pámeere ámúháj tsiménémúháábema ámúhá wáábyuta. Téhdure pámeere pahúllevá múnáake Méécáani Píívyéébe wábyújtsómé wáábyuta teéne.

⁴⁰ Ehdúhjáa Péédoro diityéké iúwáábótsihdyu néehí:

—Ímiánejcúvuréjuco mepájtyé míamúnaa ímityúné ícyahíjcyánetu.

⁴¹ Ahdújucóhjáa múhdumé dííbyé uwáábó cáhcújtsodúmé tsójsótsámeíñe. Áijyúhjáa tsúúca cahcújtso múnáa lílyaatémé 3,000-mevájucó. ⁴² Aaméhjáa diitye uwáábó úraavyémé tsaímíyé náhbévájcatsímíyé tsatsíhvú idyóbéévéne Píívyéébema ihjúvahíjcyáhi. Téhduréhjáa Jetsóo dsíjívé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíñe máchohíjcyáhi.

Tujkénújte Jetsóo uráávyé múnáa muhdú ícyahíjcyáne

⁴³ Aanéhjáa ímí íjtsúcunúme. Áámemáhjáa uwáábojte méénúráítýúronéhjí méénuhíjcyáhi. ⁴⁴ Aaméhjáa tsaímíyé ínáhbévájcatsíñe panévatúré píáábócatsíhíjcyáhi. ⁴⁵ Ihñénéhjáhjáa ínáhjáhénúne píáábohíjcyámé píhtómeke.

⁴⁶ Aaméhjáa pájyuvaré dóbéévehíjcyá duurúvajávú Píívyéébeke idyúúrvaki. Tsaímíyéhjáa ihjúaháñeri íjcyame Jetsóo dsíjívé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíñe máchohíjcyáhi. ⁴⁷ Ehdúhjáa Píívyéébeke dítye dúúrvahíjcyané tsijtye ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa éhniíñevu lílyaaté Píívyéébe píáábori tsúúca pájtyetéme.

3

Úllehíjcyátuube úlléjucóone

¹ Tsájcuuvéhjáa Péédorómútsí Jóáama péé duurúvajávú Píívyéébema dítye íhjúvahíjcyáne éeveri. ² Áijyúhjáa tsaapi tsimémedítýújuco úllétúúbeke pícyohíjcyámé tééjá lleehówavu 'Ímíwu' némeítsihvu díbye ityáúmeíhíjcyane

dsíídsike tééjǎ pañéwú úcáávémeke. ³ Aabéhjáa diityétsikye táúmeí dsíídsike tééjǎ pañéwú úcáávémuútsikye. ⁴ Áánélliihyéhjáa dííbyedíwú ííténe neemútsi:

—Éje, cáhawáá múhtsikye dihtej.

⁵ Aanéhjáa ijtsúcunúwúbe dityétsí tsíeménevu ájcuíñe. ⁶ Áronáacáhjáa Péédoro néé dííbyeke:

—Tsá muhtsi medsíídsívatúne. Áronáa ihdyu uke muhtsi mépiááboóhi. Ahdícyane Natsarée múnáájpi Jetsocríjto mémeri díjyócuúvéne duhllé.

⁷ Ehdúhjǎa néébere ímiánéjcuéhójsitu iékéévéébeke íjyócuycárónemáyé tsúúca ímíjpyetéébe. ⁸ Aabéhjáa tsáimiyéjuco úllebe cáhtsíñibaabéré diityétsima úcaavé tééjǎ pañéwú Píívyéébeke dúúruvaabére. ⁹ Aanéhjáa tétsihyi íjcyame ájtyumí ímíhyéjuco úllebe Píívyéébeke dúúruváne. ¹⁰ Aanéhjáa waajácúme dííbyéjuco duurúwájǎ lleehówarí ‘Imíwu’ némeítsihyi ácuúcuúwúbe piáábó táúmeíhíjcyaaabe díbye íjcyane. Ááneríhjáa ávyeta ullévenúme dííbyedi.

Duurúwájatu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihvu Péédoro íhjuvǎne

¹¹ Aabéhjáa tsúúca ímíjpyetéébe tsá íhvéjtsotú diityétsí Péédorómútsikye. Ááneríhjáa míamúnaa itsájuréévéne dsíínécunú diityé éllewu duurúwájatu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihyi íjcyame éllewu. ¹² Áámekéhjáa Péédoro íájtyúmíne néehíí:

—Ámuúha tamúnaaj, ¿aca muhdú ííwáne ámuha meúllévenúne múhtsidiwú méíte tehdu múhtsí íhnáhooríyé muhtsi meméénúnerííwari? Áhdure ¿aca ímiájtétsí muhtsi meíjcyánéllii tehdu mémeenúhi? ¹³ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnááwú Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, éhdume cááníwahíjcyaaabe Mépiivyéébe Ílli Jetsóoke tééneri ávyéjútsohíjcyá éhnée ámuha ávyéjúté hójtsí pañéwú meíhvéjtsóóbeke. Muuráhjáa Piráátó dííbyeke ácádsíjcaáyóiyónáa tsá ámuha meímíletúne. ¹⁴ Dííbyéé ímiáábé hallúwú íhjuvátúme ámuha cáábyerá dsííwétso múnáájpi hallúwúré méíhjuwá díbye íjchívyeki. ¹⁵ Ehdúu ámuha mélliihyánutsó dííbyéjuco meke bohíwú ájcuúbedíwu. Áróóbekeé muurá Píívyéébe bóhítsóhi. Aane muha méwaajácúhi. ¹⁶ Áábeke muhtsi mecáhcújtsónéllii muurá íñe áánu ímíjpyeté dííbye mémeri dííbyé íhnáhoori ámuha meíiténeríye.

¹⁷ Ahdícyane, ámuúha tamúnaaj, muurá ó waajácú ímiáánéjucóo ámuha pámeere ámuhá avyéjútémá dííbyeke medsííwétsóné ámuhá íbuúwúne aabáte. ¹⁸ Áronáacáa ihdyu tedújuco díbye ícúbáhrámeíñe tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjuwú uubálle múnáaj tééveri néhdújuco. ¹⁹ Áánéllii ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébe icyánejcuwuréjuco méíbuwáávé ténehji ámuháma íábájíwémeí ímí Píívyéébema ámuha meíjcyaki. ²⁰ Muurá meéllewu wállóóiibye Ílli Jetsocríjtoke tsúúcajátújuco meke díbye pájtyetétsoíñe íñéébeke meke díbye íjcuwáki. ²¹ Aabe muurá níjkyéjiri íjcyá páneere muhdúhjǎa Píívyéébe íhjuwú uubálle múnáaj tééveri tsúúcajátújuco íñéhíjcyané ímíwáavyétsóné hajchóta. ²²⁻²³ Íllúhjǎa muurá Moitsééwú néé méíhdé múnááwúke: “Ávyéjuube Píívyéébe méhdityu pícyoó tsaapi íhjuwú uubálle múnáajpi íjcyáííbyeke íñe oke ípícyohdu. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco. Muurá dííbyeke cáhcújtsotúme wágóóóveéhi.”

²⁴ Áhduréhjáa tsijpi Píívyéébe íhjuwú uubálle múnáajpi Tsamoééwú íhjuwáhíjcyá íñe ícyooca muhdú pájtyénéhjitu. Áábeúwú boonéhjáa idye tsijtye íjcyáméhjuwú íhjuwáhíjcyá téenetu. ²⁵ Ehdúhjǎa muurá Píívyéébe

ihjyú uubálle múnáaj tééveri nehíjcyá meeke pámeekére. Muuráhjáa méihdé múnáaúvuma pámeekéré meke ipíááboíñé Aavaráaúvuke íllu neébe: “Pámeere ííñújí cuwáábema íjcyáíñé piáábó díjtsiménémúháábej tééveri.”²⁶ Muuráhjáa Píívyéébe Íllíkye wallóo tujkénú mee íjraéémuke dibye ipíáábo méimítyuháñé méihvéjtsoki. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

4

Péedorómútsí Jóáama ávyéjuchte úmíwari íjcyane

¹ Aanéhjáa Péedorómútsí Jóáama míamúnáama íhjúvahiíjcyarónáa tsáacúnúme llúúvájteé, duurúvájá tehmejté avyéjuúbee, tsadotséómuu, íjcyame. ² Aaméhjáa cayóbáávaté Jetsóope dsíjívéebe bóhihdu idyé tsijtye dsíjívémé bóhiíñé dityétsí úwáábónetu. ³ Aaméhjáa iékéévémútsikye cuvéhoojánú cívéhéréjuco tene néenéliíhye. Aamútsíhjáa téhulléré tsítsiivéhi. ⁴ Áronáacáhjáa diityétsí uwáábó lléébúacunúhíjcyámedítýú mítyame cáhcújtsómemaúbáhjáa tsúúca úújetémé 5,000-mevájucó tsamééré wajpíímu.

⁵ Aanéhjáa awáá tsíjcyooji píhcyaavéjucóomé Jerotsaréevu ávyéjuchte, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁶ Áamemáhjáa íjcyámé llúúvájte avyéjuchte Anáaa, Caipáaa, Jóáaa, Arejáádooroo, éhdume. Téhduréhjáa íjcyámé diityéjééjte. ⁷ Aaméhjáa diitye ávyéjuchte néé Péedorómútsikye ditye íjchívyétsóne itsíva diityé éllevu. Ahdújucóhjáa ditye tsájtyémútsikye ditye néenéé:

—¿Aca ííne íhtsúturí ámuhtsi méenúráityuróné méméénuhíjcyáhi, pane mumémeríhyaja?

⁸⁻⁹ Áanéllíihyéhjáa Péédoro Píívyéébe Apííchó ípañe íjcyaaabe néé diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraéémú avyéjuchte, ámuha íñe múhtsikye médilló éhnée íayáábedítýújuco úllétuube áanu muhdú ímíjpyeténé ámuha mewáájacuki.

¹⁰ Áanéllíi ícyooa muhtsi ámúhakyé méúúballeé teene. Muurá ihdyu Píívyéébere ímíjpyetétso dííbyeke éhnée ámuha páwachékevu Natsarée múnáajpi Jetsóoke medsíjívétsóóbeke íbóhítsóóbe mémeri. ¹¹ Muuráhjáa diibyéjuco éhne múúne ímichi nééwáyutu jaa éjke du néébeke ámuha meéhdíiválléroobe ícyooa íjcyá páñetúejpi teene jaa ímichi páñetúétsihdyu éjke du néébeé. ¹² Tsá tsijpi íjcyatú meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa muurá tsíjpiikye Píívyéébe méménutú míamúnáake pájtyetétsoóíbyeke.

¹³ Ehdúhjáa dityétsí íhjúváneeri diitye ávyéjuchte ullévenúhi. Aaméhjáa waajácú dityétsí ídátso nééméejtétsi íjcyane tsáijyúubaré waajácúhaamíné íítehíjcyátumútsi. Áronáacáhjáa ítsaavémé Jetsóomáa dityétsí ícyahíjcyáne. ¹⁴ Aanéhjáa dityétsí ímíjpyetétsoobe tétsihyi íjcyanéllíi tsáhájucó ditye íná néétu diityétsidítýu. ¹⁵ Áanéllíihyéhjáa ílluréjuco ditye wálloone diityétsikye tétsihdyu. Áané boonéhjáa tsamééréjuco íhjúvájcatsíñé muhdú diityétsikye imyéénúíyóneri. ¹⁶ Néjcatsímyéhjápeé:

—¿Aanéhaca íñe muhdú méméénúiyá diityétsikye? Muurá pámeere Jerotsarée múnaa waajácú méenúráityuróné dityétsí méénune. Aane muhdú metóónúíyónejíivari. ¹⁷ Áronáa ihdyu metsu meíllívyéébo diityétsikye dityétsí éhniíñevu Jetsóodítýú íjcyané uwááboju pámehdívúré tsújaúcútúné ihde.

¹⁸ Ahdújucóhjáa tsiíñe ipíúvámútsikye ditye ávyeta bóijcyúné dityétsí íúwaabójucóótuki. ¹⁹ Áronáacáhjáa neemútsí diityéke:

—Cáhawáa méijtsaméi keená ímí Píívyéébe íjtsúcunúne. ¿A ámúhakyéré muhtsi melléébóne dííbyeke tsá melléébóitúne? ²⁰ Tsáháubá muhtsi

1-2 Áhduréhjáa Ananíamútsí mewa Tsapíírama ííñújí íñáhjíhénúne áhdotu tsane iújcúnéj coéénevu diitye uwáábojtéké ajcú pánéhjíjtaráhdú. Aanéhjáa mewa waajácú dibye muhdú méénune. ³ Áábekéhjáa Ananíake Péédoro néehíi:

—¿Aca íveekí Naavéné uke íbúwájtsónej péévé muhdú ú meenú dííñújí áhdo? ¿Ááne pánéhjíjídú ú tsivá coééne? Ú imíllé múúhakyé u állíñe tehjújuco Píívyéébé Apííchó ímillédú u méénune muha meíjtsúcunúroki. ⁴ ¿Aca muhná teene ííñújí? Ááneráa dihñe teene. Ááne áhdóo dihñereíyo. Tsáháa tsane u újcúnéj coééné u tsiváityuró pánéhjíjtaráhdú. Aanéhaca idyé múúhakyéré u állíñejíivari. Muurá téhdure Píívyéébeke ú allíhi.

⁵ Ehdúhjáa Péédoro néénemáyé Ananíá ílluréjuco dsíjíveebe áákityéné baavújuco. Ááné uubálléhjáa llééboome mítyane íllityéhi. ⁶ Ááhoúvukéhjáa ováhtsámú íbíjínúne tsajtye icyúúuki.

⁷ Ááné boonétúhjáa mewa wajtsí íiná ájyúke pájtyene wáajácútulle. ⁸ Áállekéhjáa idyé Péédoro népejtsóhi:

—¿A téhdunéjucóo ílluunéré ámuhtsi menáhjíhénúné ámuhtsí ííñújí?

Áánéllihyéhjáa neéle:

—Ééé, téhdunéjucópeé.

⁹ Áronáacáhjáa Péédoro néé díílleke:

—¿íveekíhjyáa ehdu ámuhtsi mémeenúhi? ¿Aca ámuhtsi méjtsúcunú Píívyéébé Apííchó wáajácúityuróne? Éje, aatye muurá tsáa dítyájíúvuke icyúúújétsihdyu. Aame muurá ícyooca uukéréjuco cúúutéñe.

¹⁰ Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsúúca dsíjívélle áákityé dííbyé lliñévu. Áálledívúhjáa diitye ováhtsámú wajtsí íítémehóvuréjuco. Áálleúvukéhjáa idyé itsájtyéne cuuúmé ájyú úníutu. ¹¹ Ehdúhjáa Ananíamútsikye méwama tene pájtyéneri cahcújtso múnaa mítyane íllityéhi. Áhduréhjáa tsijtye teene iwáajácúne íllityéhi.

Méénúráityúronéhjí méénúmeíñe

¹² Aanéhjáa diitye uwáábojte dóbéévehíjcyá duurúvájá pañévú tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihvu. Aaméhjáa méenuhíjcyá mítyane méénúráityúronéhjí míamúnááj pñnévu. ¹³ Áámekéhjáa cáhcújtsotúme díityemá náhbévahíjcyáturómé ímí íjtsúcunúhi. ¹⁴ Téjyúhjáa idyé tsijtye wajpíímumáyé walléemú cóbéévehíjcyá duurúvájá pañéahcujtsó Píívyéébeke. Aaméhjáa éhnííñevu mítyaméjuco lííyaaténe. ¹⁵ Áánetúhjáa chéméméhjike íhbotáháñeri íjchívyetsómé hulléjijtónéj pñnévú tééneríváa Péédoro pájtyéébe náávéubaré diityé hallútú pájtyéneri dítye íbóhíiki. ¹⁶ Téhduréhjáa idyé íúníúécoomíji múnaa Jerotsaréeri íjcyáábe éllevu tsívahíjcyá chéméméhjike. Áhduréhjáa tsívahíjcyámé naavémú ípañe íjcyame ícúbáhrámeíhíjcyámeke dibye íbóhíitsoki.

Uwáábojtéké dítye ícúbahráne

¹⁷ Aanéhjáa pañétúejpi llúúvájte avyéjúúbema tsadotséomú nomíutáává díitye uwáábojtédi. ¹⁸ Áánéllihyéhjáa diityéké cuvéhoojánúme. ¹⁹⁻²⁰ Áronáacáhjáa tépejco níjkyéji múnáajpi cuvéhóójá llehówáané ípááyúnetu íjchívyétsómeke néé dítye míamúnáake duurúvájá pañévú íúwááboté muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. ²¹ Áhdújucóhjáa dítye cúúvéneturé tééjá pañévú ípyééne úwaabóne. Áánaacáhjáa díibye pañétúejpi llúúvájte avyéjuube íñahbénu múnáama pihjyúcu túkevjtsojtéke. Áánemáhjáa tehme múnáake wallóomé

diityé éllevu cúvéhóójá pañétú ditye iújcutéki. ²² Aaméhjáa péeme úújeté íávajávuréjuco. ²³ Áánélliihyéhjáa íóómíñe néemeé:

—Muha méúújetérá cúúveja cóhpé wátájcámeíjyá tehme múnaa lléhowááné téhmehíjcyámedívu. Áronáa muha lléhowááné mépaayú dáíháñeréjuco tsaatéubaré pañe íjcyájúcootúne.

²⁴ Ehdúhjáa ditye úúbálléneri diibye pañétúejpi llúúvájte avyéjuúbee, durúvájá avyéjuúbee, tsijtye llúúvájteé, íjcyame iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca kiávú pééiyóme? ²⁵ Áronáacáhjáa tsaapi téhullétú tsáabe néé diityéke: Áánerá éhnéijyu ámuha mecúvéhoojánúme éhllé duurúvájá pañe uwááboríjyuco.

²⁶ Áánélliihyéhjáa tehme múnaá avyéjuube péé tsaatémá diityé éllevu. Aaméhjáa diityéké ícúbáhratúme tsajtyé míamúnaa néwayúúnevu diityéké áámúyóné apííchori. ²⁷⁻²⁸ Aaméhjáa diitye ávyéjútédívú wájtsítsómeke pañétúejpi llúúvájte avyéjuube nééhií:

—Ááneráhjáa muha ámúhakye mébóijcyú ámuha meúwaabójúcoótu eene ámuha meíhijyúvahíjcyáábedítýú íjcyané uwááboju. Áronáa ¿íveeki éhniíñevúré ámuha méúwaabóhi? ¿íveeki ámuha Jerotsaréeri dííbyé uwááboju metsújaúcuúne méimíllé díbyéé dsíjívéné múúhá hallúvú mewátyanúne?

²⁹ Áánélliihyéhjáa Pééodoro nééhií:

—Áronáa ihdyu Píívyéébe múúhakye néhdújuco muha meméénune míamúnaa múúhakye bóijcyúrónáaáca. ³⁰ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnaáúvú dííbyeke cáánívahíjcyaaabe Mépiivyéébé Jetsóoke bóhiítsó éhnéé páwachékevu ámuha mewátyétyéhcutsoobe dsíjívéébeke. ³¹ Áábekée muurá díbye ávyéjuutétsoobe ícyooca íjcyá dííbyé úníuri Ávyéjuube Pájtyetétsoobe íjcyáábej tééveri mee íjraémú ímityúné meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco meíbúwááve ténehji máhallúrí íjcyájúcoótuki. ³² Aane muurá Píívyéébé Apííchó múúhadívú bóhówajtsóné íñe muha meúúbállehíjcyáhi. Muurá ímiááné dííbyeke mecáhcújtsómé pañe dííbyé Apííchó íjcyáhi.

³³ Ehdúhjáa Pééodoro néene diityéké cáyobáavatétsómé imíllérá diityéké ídsíjívetsóne. ³⁴ Áronáacáhjáa paritséomuube ‘Gamariée’ némeííbyé taúhbájú uwááboobe íjcyáábeke míamúnaa ávyéjúúllehíjcyaaabe diityéj pñétú íjyócuúvéne néé dityéi íjchívyétso áachívú wahájchotáwu diitye uwáábojtéke.

³⁵ Áané boonéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúhaj, téííbúwá tsáma méíjcyaco. Ááne ímíñeúvú meíjtsámeítshdyu aatyéké méméénuco ámuha meméénúíhájchíjyu. ³⁶ Muuráhjáa ‘Téoda’ némeííbyé itsúcunúmeíhijcyá íhtsútuube íjcyane. Áábemáhjáa muurá íjcyámé míamúnaa 400-meva. Áróobekéhjáa tsaate dsíjívetsóné boone pámeere dííbyema íjcyarómé pahúllévávú tsújaavé tétsíhjí dáíháñeréjuco. ³⁷ Téhduréhjáa Gariréa múnaájpi Jóódáke pajtyéné míamúnáake ditye éévehíjcyáijyu. Áábemáhjáa muurá téhdure mítyame íjcyaróobeke idyé dsíjívetsóme. Áané boonéhjáa dííbyema íjcyarómé ílluréjuco wáhchájabáne. ³⁸ Áánéllii ámúhakye o néé diityéké éhniíñevu ámuha mepátsárijcyójúcoótuki. Muurá ihdyu ímiááné míamúnáadítýuré tsáané uwááboju ditye úwáábohíjcyáhájchíí diityémá níjkévaíñé muhdú ámuha diityéké meméénútúrónáaáca. ³⁹ Áánetu Píívyéébedítýú tsáané uwááboju íjcyáhájchíí tsá ámuha muhdú meméénúityúne. Áánéllii téííbúwá méíjcyca.

Tsá tene ímityú Píivýéébeke ámuha ímityúné medáriivéne. ⁴⁰ Ahdújucóhjáa dííbyeke ditye lléébone. Áronáacáhjáa ihdyu diitye uwáábojtéké ipíúvámeke wátsihcyúme. Áamekéhjáa iácádsíjcaáyo tsiíne bóijcyúme ditye iúwaabójúcoótu Jetsóodítýú íjcyané uwááboju. ⁴¹ Aaméhjáa péé imíjyúwu Píivýééberéhjáa ihdyu íhvejtsódújuco Jetsóodítýú íjcyané uwáábójú hallútú núcójpítso ícúbáhrámeiyónnáaáca. ⁴² Aaméhjáa íhvejtsotúme éhniíñevúré pajcóójívaré úwáábohíjcyá duurúvájá pañévu. Téhduréhjáa tsíjtyeke ihjyáhañevúré úwáábomé péhíjcyáhi.

6

Uwáábojte piáábojte íjcyáímyeke ditye mémenúne

¹ Aanéhjáa téjyú tsúúca mítyaméjuco cahcújtso múnaa líiyaaténe. Áanáacáhjáa tsaate jodíómú íjcyarómé gríéégómú ihjyúrí ihjyuvámé imúnáadítýú nehíjcyá dityéváa píibájuyjtéké panévatúré piáábohíjcyatúne. ² Áanéllihyéhjáa diitye méjtúhatyu mítyétsi íjcyame uwáábojte pámeere cahcújtso múnáake ipíhjúcúmeke néehí:

—Muurá íne Píivýéébe uwááboju muha meúwaabómé tsá tsíñéhjiri metúhújkímeyíturóne. ³ Áhdícyane, ámuúha múúhá nahbému, amúhadítýú tsaate ímiáámé 7-meváké menéhcóne téenevu mepícyó Píivýéébe Apííchó diityéké túkévétsóhíjcyámeke. ⁴ Áánetu ihdyu muha dííbyeke piáábó metáumeíne dííbyé uwááboju méúwáábohíjcyáhi.

⁵ Ehdúhjáa ditye néene ímí tehdújuco íjtsúcunúnéllii meménújucóomé Ejtéébake Píivýéébe Apííchó túkévéjtsóneri ímí dííbyeke úráavyehíjcyáábeke. Áábé hallúvúhjáa meménúme íllúúmeke: Perípee, Próócoroo, Nicanóoo, Timóoo, Paméénaa, Ajtiokíia múnáajpi Nicoráa jodíómuube íjcyátúroobée diityé uwááboju tujkénú iúráavyehíjcyátsihdyu Jetsóokéréjuco cáhcújtsoóbee, éhdúmeke. ⁶ Áamekéhjáa tsajtyémé diitye uwáábojté éllevu. Áámé hallúvúhjáa íhyójtisine ipícyóóne táumeímyé piáábo.

⁷ Ehdúhjáa Píivýéébe uwááboju Jerotsaréevu tsújaavéné mítyame cáhcujtsómé éhniíñevu líiyaatéhi. Áhduréhjáa mítyame llúúvájtedítýú cáhcujtsóhi.

Ejtéébake ditye ékeevéne

⁸ Áijyúhjáa Ejtéébá méenuhíjcyá méenúráityúronéhjí Píivýéébe piáábóneri. ⁹ Áábemáhjáa táhjácatsíhíjcyámé tsaate pihcyááveja ‘íicúve múnaa íjcyájúcootúme’ némeíjya múnáama Tsiréene múnaa, Arejadríia múnaa, Tsiríitsiá íiñúji múnaa, Áátsiá íiñúji múnaa, íjcyame. ¹⁰ Ároméhjáa tsá dííbyeke táhjatú Píivýéébe Apííchóré túkévéjtsóneri díbye íhjúvahíjcyánéllíihye. ¹¹ Áanéllihyéhjáa ahdómé tsaatéké ditye dííbyé hallúvú íállíne íñéé díbyéváa Píivýéébe, Moitséeúvu, íjcyámútsidítýú ímityúné íhjyuváne. ¹² Ehdúhjáa ditye néene túkévéjtsójtémá taúhbájú uwáábojtéké muhdú dáriivémé awáá díbye Ejtéébake íékéévébeke tsajtyé ávyéjúté éllevu. ¹³ Áábéllihyéhjáa nehcomé tsíjtyeke dííbyé hallúvú ditye íálliki. Aaméhjáa néé dííbyedítýu:

—Áánu ímityúné íhjúvahíjcyá duurúvájatuu, Píivýéébe taúhbájutuu, íjcyane. ¹⁴ Áhdure nehíjcyaaabe Natsarée múnáajpívá Jetsóo duurúvaja iwáchájánúne Moitséeúvú uwáábó cápáyoáoíne.

¹⁵ Ehdúhjáa ditye néenéllii ávyéjútémá tsíjtye tétsihyi ácújcatyémé ítéecunú díbye Ejtééba húmí amítsárahcówu níjkyéji múnáajpi húmídu.

7

Íhyallúvú Ejtééba íhjuváne

¹ Áábekéhjáa páñétúejpi llúvájte avyéjuube nééhií:

—¿Ava ímiáané ehdu teénej? ² Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ámuhakye o néene melleebúcunuj. Muuráhjáa Mépiivyéébé íhtsútuube íjcyaaabe bóhówaavé méihde múnáajpi Aavaráaúvudívú Haráavúu díbye péétúné ihde Metsopotáamiá iñújiri íjcyáábedívu. ³ Áábekéhjáa neebe: “Pámeere dihyájkímuke díiñújima díhvéjtsóne peeco uke o wállóóné iñújivu.” ⁴ Ahdújucóhjáa muurá díbye íiñújí Caadéatu péébe úújeténé Haráavu. Áané boonétúhjáa cáani dsíjívétsihdyu Píivyéébere tsivá dííbyeke íñe icyooca meíjcyané iñújivu. ⁵ Aanéhjáa ímiáané dííbyeúvuke íajcuíñé iñéeronáa tsáhái díbye dííbyeke ájcutú téené iñújivu. Áronáacáhjáa ihdyu neebe díbye dsíjívéné boone íajcuíñé dííbyej tsiménémúháábekéréjuco díbyeúvúu tsímávátúrónáaaca. ⁶ Áhduréhjáa neebe dííbyeúvudítú lliyaaténéj tsiménémúhaabe tsííñé iñújiri tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame ícúbáhrámeíñe 400 píjcyá hajchóta. ⁷ Téhduréhjáa Píivyéébe néé diityédítu: “Eene kéené iñújii múnáá hójtsirí dítye íjcyámema teene ó ímíbájchoóhi. Áané boone ó ijchívyétsoó téhullétú diityéké ookéréjuco dítye íicúve íchihvu.” ⁸ Muuráhjáa Píivyéébe Aavaráaúvuma muhdú díbye íjcyáíñé pítajcoju imyééne néé pámeere dííbyej tsiménémúhaabe ikíhdyahírótsámeíki. Ahdújucóhjáa díbye méénune ílli Itsáake itsímáváabeke 8 coojívá díbye íjcyátsihvu. Áhduréhjáa diibye ílli Itsáaréjuco méénune íllíkye Jacóóboké. Aabéhjáa idyé Jacóóbó meenu téhdure ítsíimeke 12-nevá dohjíba múnáa mee íjraémú ihdeéjteké itsímávámeke.

⁹ Aaméhjáa diitye méihde múnáa Jacóoboúvuj tsímé nomíutáavahíjcyá íñahbe Jotséedi. Áanemáhjáa dííbyedívú tsaatéké dítye náhjíhenúme tsajtye dííbyeke Ejíhtó iñújivu. Áróobekéhjáa ihdyu Píivyéébe píáábohíjcyá panévaré dííbyeke pátyehíjcyánéhjitu. ¹⁰ Aanéhjáa dííbyeke díbye túkévéjtsónej pééveré teene Ejíhtó iñújí avyéjuube Paraóó ímí dííbyeke pícyohíjcyáhi. Muuráhjáa dííbyeke pícyoobe íiñújí túkévéjtsóobe íjcyaaabe téhdure páneere dííbyé tsiméné tehmeébe díbye íjcyaki.

¹¹ Áijyúhjáa muurá mítyane míamúnáa ícúbáhrámeí ájyábari Ejíhtó iñújii, Canaáá iñújii, íjcyájícu múnáa. Tsáháhjáa téjyú méihde múnáaúvudi majcho íjcyatúne. ¹² Áronáacáhjáa Jacóoboúvú Ejíhtó iñújiri tsátsii majcho íjcyane iwáájácúne wallóó ítsíime méihde múnáaúvuke dítye téhullétú tsane íjcutéki. ¹³ Áané hallúvúhjáa tsiíñe péemedívú botsíi Jotséé waajácútsámeí diitye íñahbé mudívu. Átsihdyúhjáa diibye Ejíhtó iñújí avyéjuube waajácújucóo caatyé múnáajpi díbye íjcyane. Áánélliihyéhjáa neebe díbye ipíúva pámeekéré imúnáake. ¹⁴ Ahdújucóhjáa Jotséé píuvané cáani Jacóóboké pámeere íhyájkímú 75-meva íjcyámema. ¹⁵ Aaméhjáa téhulle ícyahíjcyámé pámeere dsíjivé 12-nevá dohjíba múnáape mee íjraémú ihdeéjte íjcyame diibye cáani Jacóóbomájuco. ¹⁶ Áameúvukéhjáa tétsihdyu icyúúúrómeke tsúúcajátú tsiíñe íáabyúne tsajtyémé Tsikyéevu diibyéhjáa Aavaráaúvú Hamóoúvúj tsíímedítú áhdóné nijkyénetu icyúúuki.

¹⁷ Aanéhjáa Píivyéébe Aavaráaúvuke pítyájcóne éévé tsúúca píhínáa memúnáa éhniíñevu lliyaaté mityáméjuco teene Ejíhtó iñújivu. ¹⁸ Áijyúhjáa

tsíjpiiyéjucu úcaavéné téené iññújí avyéjúúbedívú Jotséeúvuke wáájácútuúbe. ¹⁹ Aabéhjáa iállíñe ícúbáhráhíjcyá diityédi. Áanemáhjáa nehíjcyaaabe ditye ítsííméwuúmuke iwáámíuhíjcyá béhnere itsíímáváméwuújike. ²⁰ Téjyúhjáa Moitséeúvú tsíímávámeíbyeke Píívyéébe ímí ijtsúcunúhi. Áábéwúukéhjáa cáánímutsi téhmehíjcyá pápihchúú nuhbáva. ²¹ Áábéwúukéhjáa tsúúca dityétsí wáágoójúcóóróobeke Ejíhtó iññújí avyéjúúbe ajoyúwá iújcúubeke keemévetsóhi. ²² Áábekéhjáa ditye úwááboobe waajácú páneere diityé múnáape wáájácuhíjcyanéhji. Aabéhjáa ávyétá tujkéveebe ñná imyéénúnetu, íhhyúváne, panévatúre.

²³ Aabéhjáa 40 pijcyábájucu íjcyaaabe íjtsámeí imúnáake iááhívetéíñe. ²⁴ Aabéhjáa téhullévú péébe cábuuvé Ejíhto múnáajpi memúnáajpidi ícúbáhráhíjcyáábedívu. Áábekéhjáa líihyánuúbe. ²⁵ Áíjyúhjáa ijtsúcunúúbe memúnáaúvú tsúúca wáájacúné díbyej tééveri Píívyéébe diityéké ditye ícúbáhrámeíhíjcyáne, íjchívyétsoíñe. Áronáacáhjáa ihdyu tsáhái ditye wáájacutúne. ²⁶ Áané tsijcyóójíhjáa idyé úújetéébe tsamútsiyé memúnáajtétsí méénújcatsímútsidívu. Áámútsikyéhjáa imílléroobe idyówajcaróne. Áronemáhjáa neebe diityétsikye: ¿íveekí ámuhtsi tsané múnáajtétsiyé meijcyamútsí méméénújcatsíhi? ²⁷ Áronáacáhjáa ímichi cáábyedítú tene tújkévaabe diibye Moitséeke néehí: “¿Múha uke picyóó ímítyúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki? ²⁸ ¿Mityá oke ú líihyánuú éhnéjyú Ejíhto múnáajpikye u lííhyanúdu?” ²⁹ Ehdúhjáa díbye néénetu ílluréjucu Moitsée wááneé. Aabéhjáa úújeté Madiáa iññújivu. Aabéhjáa téhulle tsííñe iññújiri íjcyaaabe tsíímavá mítyétsikye téhullétú ityáábáválledívu.

³⁰ Aanéhjáa 40 pijcyábájucu díbye íñnéubará píívyétúné iññújiri íjcyánáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé díbyedívú úméhéwu péétécunúné pañe “Tsinaí” némeíhbaúj píihívu. ³¹⁻³² Ááneríhjáa mítyane ullévenúúbe. Áánéllíihyéhjáa ímíñeúvú íite díbye píihívéronáa Píívyéébe díbyeke néehí: “Oo ámuhá Píívyéébe ó íjcyá díhdé múnáaúvú Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame oke cáánívahíjcyáabe.” Ááneríhjáa íllityéne úúvécunúúbe tsáhájucu tsiíñe íitetúne. ³³ Áábekéhjáa tsiíñe neébe: “Díjtyúhápaajiné tácoríjco íñe úhdivu o bóhówáavéne líihye. ³⁴ Muurá ó waajácú tahñéjté Ejíhtori íjcyame wánícyámeíhíjcyané ícúbáhrámeíñeri. Áámeke díjtyééveri o íjchívyétso íñe úhdivu ó bóhówaavéhi. Ahdícyane uke ó wallóó téené iññújivu.”

³⁵ Ehdúhjáa Píívyéébe néé Moitséeke éhnéhjáa memúnáajtétsiúvú ‘¿múha uke picyóó ímítyúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki?’ néeróobeke. Píívyééberéhjáa ihdyu néé úméhéwu péétécunúné pañe níjkyéji múnáajpi díbyedívú bóhówáavébej tééveri díbye memúnáaúvuke íjchívyétsoki. ³⁶ Ahdújucóhjáa méénúráityúronéhjí imyéénúnej tééveri díbye íjchívyetsóné méíhdé múnáaúvuke Ejíhtó iññújitu. Aaméhjáa íñnéubará píívyétúné iññújivu péeme Tújpañe Móoa pajtyé nújpacyo dówáavéjítori. Aabéhjáa téhulle 40 pijcyábá íjcyaaabe méénuhíjcyá méénúráityúronéhji. ³⁷ Aabéhjáa mee imúnáadítú néehí: “Píívyéébere muurá pícyoó méhdityu íhjú uuballe múnáajpikye íñe o íjcyadu nééíbyeke. Aabe ihdyu néene méllééboco.” Ehdúhjáa néébeúvu. ³⁸ Aabéhjáa muurá íñnéubará píívyétúné iññújiri méíhdé múnáaúvuma íjcyáábedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé “Tsinaí” némeíhbaúvú. Áábemáhjáa íhhyúváne ájcuube díbyeke Píívyéébe taúhbaju cáátúnúmeíñevu díbye íajcu méíhdé múnáaúvuke.

³⁹ Áróobekéhjáa tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ílluréhjáa dííbyeke ityáhjálléne tsiíñe imílleromé ióómiñe Ejíhtó iññújivu. ⁴⁰ Áánemáhjáa dííbyé nahbe Aróoke néémeé: “Mééma meenu Píívyéébedu néméhjike piéhullévúré meóómícyooca meke ditye ityúkévéjtsoki. Kiávú íñe díñahbe Moitséé úújeté mekéé Ejíhtó iññújitu iñchívyétsónema.” ⁴¹ Ahdújucóhjáa ditye níjcyone jééú ocájíwuúdu néébeke. Áábekéhjáa íícúvehíjcyámé iyámeke illííhyánúméhjidi. Ááneríhjáa mítyane ímíjyuuvémé iíye iññjcyóóbeke íícúvehíjcyáneri. ⁴² Áánéllíihyéhjáa ílluréjuco Píívyéébe díityéké íhvejtsóné ditye awáá idyúúruvahíjcyca caame íévéhóowari íjcyáméhjike. Muurá dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi waajácúháámitu nééneé:

¿Acáa ámuha íjraéémú oke méíícúvehíjcyá iyámeke mellííhyánúmedi 40 pijcyábá íñnéubará píívyétúné iññújiri ámuha mejjcyácoóca? ⁴³ Tsáhaá. Muuráhjáa oke íícúvetúmé ámuha méíícúvehíjcyá ámuháyé meméénúméhjike. Áánemáa ámuha métsatyéhíjcyá níjcyotáábé Moróoke ihjyáwúuma. Áhdurée ámuha métsatyéhíjcyá níjcyotáábé míícúruwa Rejpáake Píívyéébedi ámuha medíllónema. Áánéllíi ámúhakye ámúhá iññújitu o íjchívyétsómeke ó wálloó Babiróóníá iññújí ehnííñevu.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi caatúnúhi.

⁴⁴ Aanéhjáa muurá téhulle íñnéubará píívyétúné iññújiri méihde múnáaúvudi íjcyaja iyámé míihénetu méénúmeíjyá duurúvaja dityéhjáa Píívyéébe taúhbaju cáatúnúmeíñe newáyuwááné pícyohíjcyaja. Ehdúhjáa méénuube Moitsééúvú Píívyéébe dííbyeke néhdújuco muhdúhjáa íájtyumídu. ⁴⁵ Aajájucóhjáa dityeúvú íñnetsóné tsííñe iññújivu Píívyéébéhjáa Jotsoééúvuma tééji múnáake íbótoácóne dííbyeke ájcuíjivu. Áájaréikyéhjáa ícyahíjcyá Dabííúvú íjcyané hajchóta. ⁴⁶ Aanéhjáa dííbye Dabííúvú waajácú ímí Píívyéébe dííbyeke píaabóne. Áánéllíihyéhjáa imílléroobe imyéénune béhja Jacóóboúvúu téhdure cáánívahíjcyaaabe Píívyéébe wáabyuta teeja iyámé míihénetu méénúmeíjyá cápayóóve. ⁴⁷ Áronéhjáa íllíyéjuco Tsaromóóúvú méénune teeja. ⁴⁸ Áronáa Píívyéébe tsá íjcyatú apááñéré duurúvaja míamúnáa méénújá pañe. Muurá ihdyu íhdícyátsihjíríyé dííbye. Muurá íllu dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi nééhií:

⁴⁹ Níjkyéjiri táavyéjú íjyáwá hallúrí o íjcyaaabe ó ejécunú páneere ííñuji. Aanéjívva ¿muhdííváne já ámuha óóma méméénuú tétsihyi o íjcyaki? ⁵⁰ Aanéjucóo páneere múhdúné tsíeméné íjcyane o ípívyéjtsóne.

Ehdúhjáa neebe Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpij tééveri.

⁵¹ Áronáa ámuha ávyetá nuuhéjunte mejjcyámé íbuúúné éhne Píívyéébeke wáajácútúmé íbuúúnédu. Aame ámuha Píívyéébe Apííchó nééne tsihdyuré méícyahíjcyá méihde múnáaúvúu ícyahíjcyádúre. ⁵² ¿Acáa cáábyeké Píívyéébe ihjyú uubálle múnáadítyú méihdeéjtéúvú pevénéré ítécunúhíjcyáhi? Muuráhjáa líihyánuhíjcyámé ímíáábé Críjto ííñujívú tsááíñe úúbállehíjcyarómeke. Aabée muurá Críjto tsáaróóbeke ámuháyējuco mellííhyanúne. ⁵³ Muuráhjáa tsúúca ámúhama níjkyéji múnáaj tééveri Píívyéébe taúhbaju íjcyájúcooróné tsá ámuha melléébohíjcyatúne.

Ejtééba dsíjívéne

⁵⁴ Ehdúhjáa Ejtéebá néénéllíi dííbyedívú cayóbaávatémé íhwáñeene ííhdónema. ⁵⁵ Aanéhjáa dííbye Ejtéebá Píívyéébe Apííchó ípañe íjcyaaabe ájtyumí níjkyéjiri Píívyéébe íavyéjuri íjcyáábé úníuri Jetsóo íjcyáábeke. ⁵⁶ Aabéhjáa nééhií:

—Muurá ó ájtyumí Míamúnáájpidívúu ípívyéévebe níjkyéjiri Píívyéébé úníuri íjcyáábeke.

⁵⁷ Ehdúhjáa díbye néerónáa íllure ínúhejúúné iwátájcóne dííbyé tujkévetu túruuvémé íhjúcunúmére. ⁵⁸ Aaméhjáa técoomítýú tsiéllu itsájtyéébeke áámuhíjcyá néwayúúnevu. Aaméhjáa íwajyámúúné ityácóríjcámeíjyahjívú téhmetsó tsaapi ováhtsá ‘Tsáoro’ némeííbyeke.

⁵⁹ Aabéhjáa Ejtéebá dítye áámúroobéré Píívyéébema íllu íhjúváhi: “Ávyéjuúbej, tabóhí duúcu.” ⁶⁰ Átsihdyúhjáa ímímóúúvéne kéévánécoba neébe: “Ávyéjuúbej, díícúvedí íñe íjtye ímityúné méénúróneri.” Ehdúhjáa íñetsihdyu dsíjiveébe. Aanéhjáa Tsáoro ímí íjtsúcunú dítye dííbyeke llííhyanúne.

8

Cahcújtso múnáake Tsáoro ímityúné dárívéne

¹ Téijyúhjáa Jerotsaréeri cahcújtso múnaa ícúbáhrámeííñe tujkéváhi. Áánetúhjáa tsújaavémé Jodéa íinújiri. Tsaatéhjáa péé Tsamáaría íiñújivu. Áronáacáhjáa íhdyu uwáábojte tsá kiávú péétune. ² Aanéhjáa ímí Píívyéébeke úraavyémé díibye Ejtéebaúvuke kímóóveméré cuuúhi. ³ Áané tujkéveríhjáa díibye Tsáoro cahcújtso múnáake wajpíímumáyé walléémuke ícúbáhraabéré íhjáháñetu tsajtyé icyúvéhoojánuki.

Tsamáaría íiñújiri ímíáájú uwáábómeíñe

⁴ Áronáacáhjáa Jerotsaréetu pehíjcyámé pahúllevaré úwáábomére. ⁵ Áánetúhjáa Perípé Tsamáaría íiñújiri íjcyácoomívú ipyééne téhdure úúbállehíjcyá díibyejúco Crijto Mepájtyetétsoobe íjcyane. ⁶ Áábedívúhjáa mítyane míamúnaa píhcyaaavémé lleebúcunúhíjcyá díbye úwaabóne. Aaméhjáa íítehíjcyá méénuráítyúronéhjí díbye méénune. ⁷ Tsaaté pañétúhjáa naavémuke díbye wáágoomé íhjúcunúméré díityé pañétú íchívyehíjcyáhi. Áhduréhjáa íjpi vááúmeítyúméhjíma úllétúméhjíke ímípyetétsohíjcyáabe. ⁸ Ááneríhjáa técoomí múnaa mítyane ímíjyuuvéhi.

⁹ Áijyúhjáa íjcyaaabe tétsihyi ‘Tsimóo’ némeííbyé apííchoóbe. Aabéhjáa álliibyéré pehíjcyá teene Tsamáaría múnáake. Nehíjcyaabéhjáa pane iwáájácúne. ¹⁰⁻¹¹ Áábedítýúhjáa ícyátújtsíméné íllure díityéké díbye íapííchori álliñéhjí icyáhjújtsóne nehíjcyáhi:

—Áánúhaca íhdyu Píívyéébé íhnáhoóma. ¹² Áánetúhjáa íhdyu Perípé Píívyéébé avyéjuto íjcyané uwááboju Jetsocrijtodítýújuco pájtyene úwaabóné cáhcujtsómé tsójtsótsámeí wajpíímuu, walléémuu, íjcyame. ¹³ Áhduréhjáa díibye apííchoobe Tsimóo íjcyároobe icyáhjújtsóne ílluréjuco tsójtsótsámeíñe. Aabéhjáa Perípema íjcyaaabe ullévenúhíjcyá méénuráítyúronéhjí díbye méénúneri.

¹⁴ Aanéhjáa díitye Tsamáaría íiñújí múnaa tsúúca Píívyéébeke cáhcujtsóné uwáábojte Jerotsaréeri íjcyame iwáájácúne wallóo díityé éllu Péedorómútsikye Jóáámaá. ¹⁵ Aamútsíhjáa téhullévú ipyééne díityé hallúvú piáábó táúmeí Píívyéébeke dííbyé Apííchó díityé pañévú iúcaáveki. ¹⁶ Tsáháikyéhjáa díityé pañévú tene úcaávetú dítye Jetsóo mémeri tsójtsótsámeíjyúcoórónáaaca. ¹⁷ Áánéllíihyéhjáa díityé hallúvú íhyójtscu ípícyóóne dítyétsí Píívyéébeke piáábó táúmeíñe tujkéveri botsíi dííbyé Apííchó úcaavé díityé pañévu.

¹⁸ Ehdúhjáa dítyétsí méénune díibye Tsimóo íájtyúmíne néé díityétsikye íáhdóiyóné dsíidsídívu. ¹⁹ Neebéhjáapé:

—Cána oke maájcu éénevu ooréjuco tsaate hallúvú táhójtsicu o pícyóóné tujkéveri Píívyéébe Apííchó diityé pañévú iúcaáveki.

²⁰ Áánélliihyéhjáa Péédoro néé dííbyeke:

—¿Íveeki múhdurá dííjtsaméi? Muurá teene dídíídsimáyé u wágóóóvéiyáhi. Úubá u ijtsúcunú Píívyéébe téénevu meke ájcune maáhdóiyóné dííbyeke.

²¹ Muurá tsá díwáábyuta tene ijcyatú Píívyéébe uke tujkevééllétúnéllíihye.

²² Ahdícyane eene ímityúné u íjtsámeíñé díhvéjtsóne dííbyeke piáábó táuméi. Tsáijyu múúne úhdi ídáátsóvéne ábájííveebe ímityúné u íjtsámeíñe. ²³ Muurá ó waajácú ímityúné dípañe íjcyane éhne múúne iyáábé nijpáyú nehniwu néhdu nééneé.

²⁴ Ehdúhjáa Péédoro diibye Tsimóoke néénéllii neebe dííbyeke:

—Ané táhallúvú Píívyéébeke piáábó métáuméi eene oke u néhdu tene oke ipájtyétuki.

²⁵ Ehdúhjáa Píívyéébe ihjyu Tsamáaría iiñújiri patsíhjívá múnáake iúwáábótsihdyu óómimútsí Jerotsaréevu.

Perípemútsí Etiopía múnáájima

²⁶ Átsihdyúhjáa níjkyéji múnáajpi diibye Perípeke nééhií:

—Dípye Jerotsaréetu Gáátsávu pééju ínéubará píívyétúné iiñújitu pájtyéjuri.

²⁷ Ahdújucóhjáa téhullévú péébe cábuuvéné Etiopía múnáajpi eonóócodívú téené iiñújí avyéjuulle ‘Cadaátse’ némeílle dsíídsí tehmeébedívu. ²⁸ Aabéhjáa Píívyéébeke Jerotsaréevu idyúúruvájétsihdyu íjchíémíri íiñújívu óómiibye ééveebéré pehíjcyá Píívyéébe ihjyú uuballe múnáajpi Itsaíaúvú waajácuháami.

²⁹ Áánaacáhjáa Píívyéébe Apííchóré diibye Perípeke nééhií:

—Éhmi íjchíemi duhjéte. ³⁰ Ahdújucóhjáa péébe lléébúccunúné díbye éévene. Áábekéhjáa neébe:

—¿A u waajácú íná nééiyóné u éévehíjcyáne?

³¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsáhaá. Múhdutú ó waajácuú múha oke úwáábónejíivari.

Ehdúhjáa íñéene píúvaabe dííbyeke íjchíémí pañévu. ³² Aanéhjáa Píívyéébe ihjyu cáátúnúmeíñé díbye éévehíjcyáne íllu nééhií:

Obééjake múúne illíihyánu dítye tsájtyedu tsájtyémé dííbyeke. Aabe pevétsihjídu íjcyáábeke dsíjívetsómé éhne múúne obééjávu pevétsihjídu íjcyáábeke dítye níítsudu. ³³ Áábeke idátsó meenúme. Aabe íiñújiri tsá íjcyájúcootúne. Aane íñe ¿múha téijyú múnáadítyú úúbálléiyá muhdúhjáa téijyú míamúnaa ícyahíjcyáne?

Ehdúhjáa néene éévehíjcyáabe.

³⁴ Átsihdyúhjáa neebe Perípeke:

—Cána oke ímíñeúvú duubállé múhdityúhjáa ehdu Píívyéébe ihjyú uuballe múnáajpi nééneé. ¿A íhdityu, mítyá tsíjpihdityúpeé?

³⁵ Áánélliihyéhjáa teene díbye éévehíjcyánetu úwááboobe dííbyeke ímiáájú Jetsóodítyú íjcyáne uwááboju. ³⁶ Aamútsíhjáa péhíjcyamútsí úújeté tsátsii nújpacyo íjcyátsihvu. Átsihvúhjáa diibye eonóócó néé Perípeke:

—¿Éje, íchíihya nújpacyo! ¿Aca tsá oke apáhajchíí u tsójtsóítyuróne?

³⁷ Áánélliihyéhjáa Perípe néé dííbyeke:

—Íhdyu tehdújuco ímiááné u cáhcújtsóhajchííjyu. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ímiááné ó cáhcujtsó Jetsocríjtó Píívyéébe Hajchi íjcyáábeke.

³⁸ Áánélliihyéhjáa Perípe néé dibye íjchíemi idyáíivvyétsoki. Áámitúhjáa íñíityéne peemútsí teene nújpanyó pañévú Perípe dííbyeke itsójtso. ³⁹ Átsihdyúhjáa dityétsí íjchívyénáa Píivyéébé Apííchóré tsajtyéjucóó Perípeke. Áábekéhjáa tsáhájucó eonóócó ájtyúmitúne. Átsihdyúhjáa iyéjucó dibye péhijcyané tsaímijyúúre. ⁴⁰ Áánáacáhjáa diibye Perípe Atsóótó cóomijyucó. Aabéhjáa pacóómiváryé úwááboobéré péhijcyaaabe úújeté Tsetsaréavu.

9

Tsáoro Jetsóoke cáhcujtsóne (Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Áané tujkéveríhjáa Tsáoro llihyánúllehíjcyá cahcújtso múnáake. Aabéhjáa péé llúuvájté avyéjuúbe éllevu waajácuháámí ityáúmeíki. ² Aanéhjáa dibye ájcúháámima peebe Damájcori íjcyané pihcyáávejáané avyéjúté éllevu néhcoobéré Críjtodítýú íjcyané úwááboju úráavyehíjcyámeke Jerotsarévu itsájtye wajpíímumáyé walléémuke. ³ Aabéhjáa téhullévú juuváyí péébe tsúúca técoomívú píihírónáa dííbyedívú peete cádiivyé cáámetu. ⁴ Aanéhjáa dííbyeke baavu íjcaáyóóbeke Jetsóó dibye ájtyúmituubéré nééhií:

—ÍTsáoj, Tsááoroj! ¿Íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj?

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Múha uu Ávyéjuúbej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Oo Jetsóó oke u pátsáricyohíjcyaaabe. Árónáa muurá uure ú tútávátsámeíhijcyá éhne múúne ócáji naatsóú íñúbíjcóne iye tútávájtámeídyu.

⁶ Ááneríhjáa Tsáoro íllityéébé úúvécunúúbére nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca ñná ú imíllé o méénune?

Áánélliihyéhjáa Jetsóó dibye ájtyúmituubéré nééhií:

—Wa ihdyu dipye kiávúhjané u péhullévu. Téhullévúi uke neeímyé ñná u méénuíñe.

⁷ Ááneríhjáa dííbyema pééme mítyane íllityé ditye ájtyúmituubéré dííbyema íhjuváne. ⁸ Aabéhjáa baatu íjyócuúvétsihdyu tsáhájucó hállúvatúne. Áábekéhjáa patóhcoríyéjucó ditye úújetétsóné teene Damájcovu. ⁹ Aabéhjáa téhulle pápihchúúj coojívá hállúvátuube íjcyaaabe tsá majchóubaré, adóubaré, méénutúne.

¹⁰ Áijyúhjáa tétsii tsaapi cahcújtso múnáajpi Ananíá íjcyáábedívú Jetsóó naavédú nééne íbóhówajcárótsihvu dilló dííbyeke. Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe dííbyeke:

—Cáhawáá ‘Ímiánéjcu’ némeíñe ulléjijtóvú pééne Jóoda ja dillo Táátsó múnáajpi ‘Tsáoro’ némeíbyekej. Muurá tééjari íjcyaaabe piáábó táúmeíhijcyá Píivyéébeke. ¹² Aabe téhdure naavédú nééne ííténé pañe ájtyumí dííbyé hállúvú dííhójtsicu u pícyoone dibye tsiíñe íhállúvaki.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó nééneílii Ananíá nééhií:

—Ávyéjuúbej, mítyame oke úúbállehíjcyá díbyévá Jerotsaréeri díuwaáboju cáhcújtsómeke ímityúné méénuhíjcyáne. ¹⁴ Aabe muurá eene íllevu tsáá llúuvájté avyéjúté neéjuri cahcújtso múnáake itsájtyeki.

¹⁵ Árónáacáhjáa Jetsóó nééhií:

—Wa ihdyu dipye dííbye éllevej. Muurá téhdure óhdityu íjcyáné uwááboju úwááboobéré pehíjcyáá tsííñé iñújíine múnáake íavyéjujtéhjimájucó. Áhdure ámuha imúnaa íjraéémuke úwáábóííbye. ¹⁶ Áábeke ó waajácútsoó muhdú díbye téené déjúcotu ícúbáhrámeííne.

¹⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi péjúcoobe Ananíá dííbye Tsáoro íjcyajávu. Aabéhjáa tééjía pañévú iúcaávéne dííbyé hallúvú íhyójtscu ipícyóóne néé dííbyeke:

—Muúbej, Avyéjuube Jetsóó éhneváa juuváyí u tsáánaa úhdivu bóhówááveebe oke wallóó díellevu uuva tsiíne u hállúváábé pañévú Píívyéébé Apííchó iúcaáveki.

¹⁸ Ehdúhjáa Ananíá néenemáyé íhyálluúucú pañétú amóóbé miihédú néene áákityéné boone hállúvájucóobe. Aabéhjáa íllurájucó tsójtsoótámeííne.

¹⁹ Átsihdyúhjáa botsíi ímájchóne tsíjpanúube. Aabéhjáa teene Damájcori íjcyáné cahcújtso múnáama múhdúj coojívará íjcyáhi.

Tsáoro Damájcotu úwáábótujkénúne

²⁰ Átsihdyúhjáa tsúuca úwáábótujkénuube díityé pihcyáávejáané pañévu. Aabéhjáa nehíjcyá ímiáané Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane. ²¹ Ááneríhjáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Acáa tsá áanu éhne cahcújtso múnáake ímityúné dáríívehíjcyatú Jerotsaréri? Dííbyéjuco muurá íne íllevu tsáane llúúvájte avyéjujté éllevu tsaatéké itsájtyeki.

²² Ehdúhjáa díitye néjcatsíyónáa éhniínevúré iúwáábóné pañe nehíjcyaaabe ímiáané dííbyéjuco Jetsóó Críjto íjcyane. Ááneríhjáa íllure tsájúréevétsoobe imúnaa jodíómuke teene Damájcori íjcyámeke.

Tsáoro pállójcóne

²³ Átsihdyúhjáa díitye imúnaa íjcyarómé pítyácójcatsí dííbyeke illííhyánúroki.

²⁴ Áánemáhjáa pécóhajchótá cójíhajchótá téhmehíjcyarómé técoomí llehówááné dííbyeke illííhyánuki. Áronáacáhjáa waajácújucoobe teene. ²⁵ Áábekéhjáa cahcújtso múnáa úvérújtsí pañévú iúacóóbeke pejco niityétsó técoomí míhletátú áachívújuco. Ehdúhjáa pállójcoobe Tsáoro díitye llííhyánúyónetu.

Tsáoro Jerotsaréri

²⁶ Aabéhjáa Jerotsaréevu úújetéébé imíllerá íñáhbévájcatsííne técoomíyí íjcyáné cahcújtso múnáama. Áróóbedíhjáa íllure íllityéme. Tsáháikyéhjáa díitye wáájacutú díbye téhdure cáhcujtsójucóóné Jetsóoke. ²⁷ Áábekéhjáa Benabéé uwáábojté éllevu itsájtyéébedívú waajácútsó díityéké ímííneúvu. Úúballeebéhjáa díityéké muhdú Jetsóó juuváj pñévú dííbyedívú bóhówáávéébema íihjyúvátsihdyu péébe dííbyedítýú íjcyáné uwááboju Damájco múnáake íínerí íllityétuube úúballehíjcyáne. ²⁸ Aabéhjáa Jerotsaréri íjcyaaabe díityémá úwááboobéré pehíjcyá tsijtye imúnaa cáhcújtsótúmeke íínerí íllityétuúbe. ²⁹ Aanéhjáa tsaate imúnaa íjcyarómé gríéégómú íhjúríyájucó íhjúvámé dííbyema ityáhájcatsííne llííhyánúllehíjcyá dííbyeke. ³⁰ Aanéhjáa íñáhbéjté cahcújtso múnáa iwáájacúne tsajtyé dííbyeke Tsetsaréavu. Átsihdyúhjáa wallóómé dííbyeke Táátsóvuú.

³¹ Áijyúhjáa Jodéaa, Gariréaa, Tsamááriaa, íjcyáné iñújííneri íjcyáné cahcújtso múnáa tsaímíyájucó íjcyane Píívyéébé Apííchóré díityéké píáábóneri. Aaméhjáa éhniíínevu lííyaatéhi.

Enéa ímíjpyeténe

³² Téhduréhjáa Péédoro pahúllevaré ááhíveebéré péhíjcyaaabe úújeté Ríídári íjcyáné cahcújtso múnáadívu. ³³ Aabéhjáa téhulle ájtyúmité 'Enéa' némeíbyeke 8 pijcyábájuco íjpi vááúmeítyúneri chémehíjcyáábeke. ³⁴ Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, tsúúca Jetsocríjtó uke bóhítsóhi. Ahdícyane dácúúvéne ílluréjuco dicyúwá dímbájcho.

Ahdújucóhjáa dibye téjyúré ácuuvéne. ³⁵ Aanéhjáa Ríídaá, Tsaróoo, íjcyáoomícyu múnáa íájtyúmíne muhdúhjáa íicyahíjcyanéhjí íhvéjtsóne Jetsóokéréjuco cáhcujtsóne.

Dóóca bóhíne ídsíjívétsihdyu

³⁶ Téjyúhjáa íjcyalle cahcújtso múnáalle Jóópéri Tabítá gríeégómú ihjyúri 'Dóócaá' némeílle. Aalléhjáa ávyetá ímiáállé íjcyalle píáábohíjcyá ídáátsóméhjike. ³⁷ Aalléhjáa téjyú chémelle dsíjívéhi. Áalleúvukéhjáa íñjtyúne picyóomé cáámééjji íjcyáné míjcohó pañévu. ³⁸ Áijyúhjáa díbye Péédoro íjcyacóomí Ríída píhíré teene Jóópétuú. Aanéhjáa cahcújtso múnáa dibye kíá íjcyane iwáájácúne wallóo mítyétsikye díbye éllevu. Aamútsihjyáa neeté díbye:

—Uuva ú peé íicúí múúha éllevu.

³⁹ Ahdújucóhjáa dibye péene diityétsimájucó técoomívu. Aabéhjáa úújetéébeke tsajtyémé teene míjcohó pañévú kíá tééhoúvú íjcyáhullévu. Áanáacáhjáa tétsihyí píábájujte walléemú máátyóri íjcyame úújétsópejtsó díbyeke dílleúvúhjáa dsícohíjcyáné wajyámuunévu. ⁴⁰ Áané boonétúhjáa pámeekéré áachívú íjchívyétsóne Píívyéébema ihjyúvaabe ímímóúúvénema. Aabéhjáa dílleúvudívú íiteebéré néehí:

—Tabítaj, múúhama dácúúve.

Ehdúhjáa dibye néenemáyé íitéjúcoólle. Aalléhjáa díbyeke íájtyúmíne tsúúca ácuuvéhi. ⁴¹ Áálekéhjáa íhyójtsícutu íékéévéne íjyócuycároóbe. Áánemáhjáa cahcújtso múnáama píábájujteké ípíúváne úújétsóobe tsúúca bóhííledívu. ⁴² Aanéhjáa teene Jóópé múnáa mítyame iwáájácúne cáhcujtsó Jetsóoke. ⁴³ Átsihdyúhjáa Péédoro coéváhí tsúcájá técoomívú 'mííhéné ímibájchoóbe' némeíbyé Tsimóo jávu.

10

Péédorómútsí Conéeríoma

¹ Íjcyaabéhjáa Tsetsaréari 'Conéerio' némeíbyé tsáha múnáa 'Itariáno' némeíne tsodáhómú avyéjuube íjcyáabe. ² Aabéhjáa píjyuvaré Píívyéébeke píáábó ityáúmeíne ícyahíjcyá muhdú dibye ímillédu. Pámeemáyéhjáa íhyájkímuma duurúvahíjcyámé díbyeke. Áhduréhjáa jodíómuke píáábohíjcyaaabe panévátúre. ³ Aabéhjáa tsájcuuve naavédú néene ííténé pañe ájtyumí níjkyéji múnáajpi díbye éllevu tsáanéé. ⁴ Aabéhjáa díbyeke díllónéllí íllityécunúúbére díbyedívú íiteebéré néehí:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú píáábó díbyeke u táúmeíhíjcyáne. Áhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáátsóméhjike u píáábohíjcyáne. ⁵ Ahdícyane Jóópévu tsaatéke wallóo dítye íújcuté Tsimóoke díbyere 'Péédoro' némeíbyeke. ⁶ Téhulle muurá díbye tsijpi Tsimóo 'mííhéné ímibájchoóbe' némeíbye ja únéú úníuri íjcyájari. Díbye uke neé íná u méénuíne.

7 Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi Conéeríoke iñéene péene boone píúvaabe mítyétsi ínúu múnáajtétsikye. Áhduréhjáa píúvaabe tsaapi tsodáhó ímí Píívyéébeke úráavyehíjcyáábeke ityújkevéélléébeke. 8 Áamekéhjáa ímíñeúvú íúúbálléne wáalloobe teene Jóópévu.

9 Aaméhjáa péhijcyámé tsíjyu tsúúca técoomíj pihíríjyuco íjcyánáa Péédoro nériivyé já hallúvú Píívyéébema íhhyúva cójípínéjucó íjcyáíñáaaca. 10 Téijyúhjáa mítyane ajoyááavatéébe. Áábemáhjáa ditye majcho méénúné hajchótá tétsii íjcyáábedívú naavédú néene bóhówaavéhi. 11 Áané pañéhjáa ájtyúmiibe cáámetu wáyámúbácobádú néene téjtyóhjiu dóhjiwáné dííbyedívú níityene. 12 Áhbácóbá pañéhjáa pañévámé pamévá jodíómú dóótúné iyáme. 13 Áamedívúhjáa dibye úllévenúrónáa Píívyéébe dííbyeke néehíi:

—Aatyédítýú bo tsaatéké lííhyánúmeke tsájtyéne didyoy.

14 Áronáacáhjáa neébe:

—Tsáha, Avyéjuúbej, tehdúu múijyú ehdííváméhjike o dóónejíí doorátujtéke.

15 Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—¿íveekí doorátujtédivú ú meménú ímiáámé íjcyámeke?

16 Ehdúhjáa dííbyeke Píívyéébe néé pápihchúúijyúva. Áané boonéhjáa tsiíñe piéhullévúré péene cáámevu. 17 Ááneríhjáa dibye ítsámeíhíjcyánáa tsúúca lléehowávú wajtsíjucóomé Conéeríó walló múnáa dibye íjcyaja dílloméré péhijcyáme. 18 Aaméhjáa dílló tééjari dibye íjcyáhajchíjyu.

19 Aabéhjáa téené íjtsaméiyíyí íjcyánáa tsiíñe Píívyéébé Apííchó néé dííbyeke:

—Pápihchúúmeva uke nehcohi. 20 Diityémá peeco iná néétuubére. Muurá oore ó wallóo diityéké diéllevu.

21 Ahdújucóhjáa dibye diityé éllevu ipyééne nééneé:

—¿A oke ámuha ménehcohi? ¿Aca muhdú néénéllii ímichi ámuha metsáa taéllevu?

22 Áánélliihyéhjáa néeme dííbyeke:

—Ihdyu muha metsáa tsodáhómú avyéjuube Conéerío ímiáábé Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyáábeke ámuha múnáa jodíómú ímí ítsúcunúhíjcyaaabe nééjuri. Dííbyekéváa níjkyéji múnáajpi néé dííbye jávú u péene dííbyema u íhhyúvaki.

23 Ehdúhjáa ditye néénéllii Péédoro diityéké néé dityéi icyúwa tépejco tétsii. Átsihyúhjáa botsíi tsíjcyooji diityémá péébeke tsaate cahcújtso múnáa nahbénúhi.

24 Aaméhjáa tsíjyu úújeté Tsetsaréavu eenéé Conéerío ihyájkímuma íñahbévajtéké ipíúvámema dííbyeke téhmehíjcyátsihvu. 25 Aanéhjáa Péédoro dííbye jávú ááhívéiyóné íhdéré íjchívyéíñúne dííbyé úmíwávú mímóúúvetéébe dííbyeke idyúúrúvaki. 26 Áronáacáhjáa Péédoro dííbyeke néehíi:

—Díjyocúúve. Muurá úhdure oo míamúnáajpi.

27 Ehdúhjáa dííbyema íhhyúvaabéré tééjá pañévú úcááveebe úújeté mítyane míamúnáa tétsihvu píhcyáávémedívu. 28 Áamekéhjáa neébe:

—Amuúhaj, muurá ámuha méwaajácú tsá múijyú jodíómuube tsííñe íiñúji múnáajpiima íñahbévájcatsíñe dííbyé já pañévú úcáávéítyuróne. Áronáa Píívyéébe oke néé tsaatéké átérééjtédí o díllótuki. 29 Ahdújucó muurá íñe o tsáane ‘tsíjyu’ néétuubéré oke ámuha mepíúváneíllíhye. Aane ícyoooca ó ímíllé o wáájacúné muhdú néénéllii ímichi ámuha oke mepíúváne.

30 Áánélliihyéhjáa Conéerío néé dííbyeke:

–Ícyoocáa cuuve íchihyi tahjyári májchótuube Píivyéébema o ihjyúvahíjcyáábedívú tsaapi óhdivu bóhówaavé ávyeta íwajyámú áchaúcunúúbe. Áanetu tsúúca mee píinéehójsij coojívájuco. ³¹ Aabée oke néehíi: “Píivyéébe muurá lleebó dííbyema u ihjyúvahíjcyáne. Téhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáátsóméhjike u píáábohíjcyáne. ³² Áánéllii walló tsaatéké Jóópévu ditye iújcuté Tsimóoke dííbyere ‘Péédoro’ némeííbyeke. Téhulle muurá diibye tsijpi Tsimóó ‘mííhéné ímibájchoobe’ némeííbye ja únéú úníuri íjcyájari. Aabe ihdyu óví itsáácooca úúma ihjyúváhi.” ³³ Ehdúu oke dibye néénéllii diéllevu ó wallóo uke ditye iújcutéki. Aabe ihdyu tehdújuco u tsááne ímí tsame meijcya Píivyéébema. Aane ícyooca muha méimíllé Píivyéébé uke níwaavéné múúhake u úúballéne.

Péédoro Conéeríomuke úwaabóne

³⁴ Áánélliihyéhjáa Péédoro néehíi:

–Ícyooca ihdyu ímiááné ó waajácú Píivyéébe pámeekéré tsahdúré wáiyune. ³⁵ Muurá tsiíñé iñújííne múnáadítyú múhdumé dibye ímillédu íjcyámeke ímí íjtsúcunúúbe. ³⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dííbyere Píivyéébe muuha ijraémú ihdeejtévúke néhíjcyáne tsaimíyé dííbyema meijcyaííñé uwááboju mééma íjcyaiíñé páme Avyéjuubéré íjcyaaabe Jetsocríjtoj tééveri. ³⁷ Aane muurá ámuha páneere méwaajácú muhdúhjáa múúhá iñújí Gariréatu tene tújkeváne éhnée Jóááuvu iúwáábóne tsótsohíjcyáne boonétu. ³⁸ Muuráhjáa Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyáábé pañévú Píivyéébe Ípííchó picyóo dibye téené íhnáhoori íbóhíítsohíjcyane naavéné túkevájtsójú pañe íjcyame ícúbáhrámeíhíjcyámeke. Ehdúu muurá ímiáánéjuco dibye méénuhíjcyáne Píivyéébe dííbyema íjcyanéllíihye. ³⁹ Aane muurá muha méwaajácú páneere muhdúhjáa dibye méénuhíjcyáne Jodéa iñújíríi, Jerotsaréerii, íjcyane. Áané boonétúu dííbyeke lliihyánúmé páwachékevu. ⁴⁰ Áróobekée Píivyéébe 3 coojívatu tsiíñe íbóhíítsóóbeke bóhówajcáró múúhadívu. ⁴¹ Áronáacáa tsá pamévadívúré dibye bóhówáávetúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píivyéébe múúhake dííbyé uubállé muha meméénúímyeke méménúmedívúré bóhówááveébe. Áábemáa muurá muha mémajchóhi. ⁴² Áíjyúu múúhake níwááveíñuube muha meúwáábo ímiáájú pámeekéré míamúnáake. Áhdurée neebe muha meúúballe Píivyéébé dííbyeke néhdújuco pámeere dsíjívéjúcóróméhjima muhdú ditye ícyahíjcyáne dibye ímibájchoíñe. ⁴³ Téhduréhjáa muurá tsúúcajátújuco Píivyéébé ihjyú uubállé múnáa néhíjcyáne dííbyeke cáhcújtsómé imítyuháñé ábájíívemeííñe. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

Jodíómú íjcyátúmé pañévú Píivyéébé Apííchó úcaavéne

⁴⁴ Aabéhjáa íwáábó pínéévénáa tsúúca Píivyéébé Apííchó úcaavé pámeere múhdumé dibye úwaabóné cáhcújtsómé pañévu. ⁴⁵ Ááneríhjáa imúnaa dííbyemáa péeme ullévenú jodíómú íjcyátúrómé pañévú Píivyéébé Apííchó úcaáveneri. ⁴⁶ Aaméhjáa lleebúcunú Píivyéébeke ditye dúúruvané tsíjtyéhjí ihjyúháñe iwáájácútúrójúhjárí. ⁴⁷ Áámekéhjáa neebe Péédoro:

–Tsúúca muurá diityé pañe íjcyáne Píivyéébé Apííchó íñe mépañe íjcyadu. Áánéllii tsúúca píivyetéme ítsójtsótsámeíñe.

⁴⁸ Ehdúhjáa íñéene neebe ílluréjuco ditye ítsójtsótsámeí dííbyedívú Jetsocríjto mémeri. Áábekéhjáa néeme dibyéi diityémá íjcyane tsuucájáánevu.

11

Muhdú tene pájtyene Péédoro úúballéne

¹ Aanéhjáa Jodéari íjcyáné uwáábojtémá tsijtye cahcújtso múnaa waajácújucóó jodíómú íjcyáturómé tsúúca Píívyéébé uwááboju cáhcujtsóne.

² Áanáacáhjáa Pééodoro oomíjyucóó Jerotsaréevu. Áábedítýúhjáa tsaate cahcújtso múnaa íjcyájúcoorómé íhdééné taúhbaju úraavyémé ihjýúvahíjcyáhi.

³ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—¿Acáa íveekí memúnaa jodíómú íjcyátúmeke ááhíveebéré u péébe diityémá ú máchohíjcyáhi?

⁴ Áánéllíihyéhjáa úúbállebe páneere ídyéjúcotu muhdúhjáa dííbyema tene pájtyene.

⁵ Neebéhjapéé:

—Muuráhjáa ihdyu Jóopéri o íjcyaaabe Píívyéébema o íhjýúvahíjcyánáa óhdivu naavédú néene bóhówáávéne pañe ó ájtyumí wájyamúbácobádú néene téjtyóhjítu dóhjíwáné cáámetu óhdivu níityene. ⁶ Áánevu o úllévenúróne botsíi ímíñeúvú o íiteebe ó ájtyumí téené pañe paméva iyámé doorátujte íjcyane.

⁷ Áámedívúu o íítehíjcyárónáa Píívyéébe oke néehíi: “Aatyédítýú bo tsaatéke llííhyanúmeke tsájtyéne didyoj.” ⁸ Áronáacáa o néehíi: “Tsáha, Ávyéjuúbej, tehdúí mújyú ehdííváméhjíke o dóónejíí doorátujteke.”

⁹ Áánéllíihyée oke neébe: “¿Íveekí doorátujtedívú ú mémenúné ímiáámé íjcyámeke?” ¹⁰ Ehdúu oke pápihchúújyúvá díbye néené boone piéhullévúré pééne cáámevu.

¹¹ Áané tujkéveríhjáa tsúúca o íjcyajávú wajtsíjucóómé pápihchúúmeva Tsetsaréatu dítye taéllevu wálloóme. ¹² Áámemájucóo o pééne Píívyéébé Apííchóré oke túkévéjtsóneri ñná néétuubére. Áábemájucóo idyé íjtye 6-meva óóma úújeténé oke píúváabe jávu.

¹³ Aabée múúhake úúballé níjkyéji múnáajpíváa idyé dííbyedívú ihjávú íbóhówáávéne dííbyeke nééneé: “Jóópévu tsaatéke wallo dítye iújcuté Tsimóoke dííbyere ‘Pééodoro’ némeííbyeke. ¹⁴ Dííbye ihdyu uke neé muhdú ámuha díhyájkímuma mewágóóóvේyónetu mepájtyetéíñe.”

Ehdúu múúhake úúballébe. ¹⁵ Áané boonétúu diityéké o úwáábómé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. ¹⁶ Téjyúu o ítsaavé éhnée Ávyéjuube Jetsóo íllu nééneé: “Ímiáánéjucóo Jóáa tsótsóhíjcyáné nújpacýori.

Áánetu ihdyu ámúhá pañévú Píívyéébé Apííchó úcááveéhi.” Ehdúu Jetsóo néene ó ítsaavé ténetu. ¹⁷ Muuráhjáa dííbyeke dítye cáhcújtsónéllíi Píívyéébé Apííchó diityé pañévú úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. Ehdúu Píívyéébe íimíllédú méénune tehdú muhdú o méénúyónejíívari.

¹⁸ Ehdúhjáa Pééodoro Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáake nééneéllíi tsáhájucó ñná dítye néétú dííbyeke. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé néehíi:

—Píívyéébéhaca téhdure jodíómú íjcyátúrómeke wajyúhi. Muurá eene muhdúhjáa íicyahíjcyáné íhvéjtsóne ímiánejcúvú pajtyémé mújyú ídsíjívéjucóóítýúne bóhí iújcuki. Ehdúhjáa nééme Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnaa.

Ajtiokíari íjcyáné cahcújtso múnaa

¹⁹ Muuráhjáa Ejtéebaúvuke dítye dsíjívétsóné boone téhdure tsijtye cahcújtso múnáake ímityúné dáriivéme. Áánetúhjáa tsaate wáá Peníítsiávuu, ‘Chíipere’ némeííñe caapáhovuu, Ajtiokííavuu, íjcyane. Aaméhjáa téhulle úwáábohíjcyá Críjtodítýú íjcyáné uwááboju apáámyekéré imúnaa jodíómuke. Tsáháhjáa tsíjtyeke dítye úwáábohíjcyatúne. ²⁰ Áronáacáhjáa tsijtye Chííperétú tsááne cahcújtso múnáama Tsiréene múnaa Ajtiokííavu wájtsime úwaabóvá jodíómú

Íjcyátúrómeke. ²¹ Áamekéhjáa Píívyéébe píaabómé muhdú íicyahíjcyanéhjí íihvéjtsóne dííbyekéréjuco cáhcujtsóne.

²² Aanéhjáa Jerotsaréeri Íjcyané cahcújtso múnaa iwáájácúne wallóo Benabéeke téhullévu. ²³ Aabéhjáa téhullévú úújetéébé waajácú muhdú ímiááné Píívyéébe diityéké píaabóne. Ááneríhjáa mítyane ímíjyúúveebe diityéké tükévétsohíjcyá ditye ímííneúvú Jetsóoke iúráávyeki. ²⁴ Ehdúhjáa diityéké neebe ímí Píívyéébe cáhcújtsóobeke dííbyé Apííchó tükévétsohíjcyáabe. Aabéhjáa úwáábóneri tsijtye cáhcujtsóhi.

²⁵ Átsihdyúhjáa Táátsóvu peebe Tsáoró néhcovu. Áábekéhjáa téhullétú iújcújéebema tsiíne óómimútsí Ajtiokííavu. ²⁶ Aamútsíhjáa tétsíí cahcújtso múnáama tsané pijcyábá íjcyamútsí úwáábohíjcyá diityéke. Áijyúhjáa botsíí cahcújtso múnáake dillómé ‘Crijtíánómudi’ Crijtó uráávye múnáake.

²⁷ Áánáacáhjáa uwáábojtédítýú tsaate Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa íjcyame péé Jerotsaréetu Ajtiokííavu. ²⁸ Áámedítýúhjáa ‘Agáábo’ némeííbyé diityéj pínévú íjyócúúvéne nées ájyaba íjcyáíñé ííñújiri Píívyéébé Apííchó tükévétsoñeri iwáájácúne. Ahdújucóhjáa tene íjcyane Cáráóódio ávyéjuube íjcyáijyu. ²⁹ Áánéllíihyéhjáa Ajtiokííari Íjcyané cahcújtso múnaa íjtsámeí muhdú tsáápiitsa ípíááboíñé Jodéari Íjcyané cahcújtso múnáake. ³⁰ Ahdújucóhjáa ditye méénune. Áánemáhjáa diityétsí Benabéemútsikye Tsáorómá wallóomé téhulle íjcyané cahcújtso múnáá túkevétsojté éllevu.

12

Jacóóboke illíihyánúne Pééedoróké ditye cívéhoojánúne

¹ Áijyúhjáa ávyéjuube Heróodé ímityúné dáriivé tsaate cahcújtso múnáake. ² Dííbyéhjáa muurá néesjuri Jóáá nahbe Jacóóboke líihyánúmé icyáváájcóneri. ³ Aanéhjáa ímí pajtyé ímúnaa jodíómú Jetsóoke cáhcujtsótúmeke. Átsihdyúhjáa neebe Pééedorókeréjuco ditye íékééveki. Ehdúhjáa meenúme pajtyété wañéhjí pañe óórítýúne pááá máchómehíjcyáijyu. ⁴ Áábekéhjáa icyúvéhoojánúúbedívú téhmétsoobe tsodáhómú 16-meva íjcyámeke ditye ityéhme pínéehójtsímevátshjidi. Áánemáhjáa íjtsámeííbyé téené pajtyétavúí íjchívyétsóóbedívú iúújétsóíñé tsijtyeke ditye muhdú íñééki. ⁵ Áábé hallúvúhjáa cahcújtso múnaa píáábó táúmeíhijcyá Píívyéébeke.

Píívyéébe Pééedoróké cívéhóójatu íjchívyetsóne

⁶ Aanéhjáa tsitsíívevu dííbye Heróodé dííbyedívú tsijtyeke úújétsóíyo péjco cúwaabe panéjcuváácutu úwááñéhityu tsodáhomútsidítýú dóhjívaábe. Áánetúhjáa tsijtye imyéenuhíjcyádú téhme péjcové tééjá lleehówa. ⁷ Áronáacáhjáa níjkyéji múnáajpi dííbyedívú úújetéébedítýú peete cádiúcunú páneere teene cívéhóójá pañe. Aabéhjáa dííbyeke cávíhyiñú ‘muúbe, dájkyeé’ néébere. Ehdúhjáa dííbye néénemáyé úwááñehi córííveíñú dííbyé hótshíjkejjícutu. ⁸ Áábekéhjáa neebe dííbye íwajyámúúné íímíbájkímyeííñe íjtyúhápaajínevu iújcámeíki. Ahdújucóhjáa ímíbájkímyeííbyeke neébe:

—Ayúwa díwajyámú hállúejávú dávoóveíñúne dichá tadyéjurij.

⁹ Ahdújucóhjáa dííbye déjutu péébe íjtsúcunú ímiááné íjcyátúneúvúdu. Íjtsúcunúúbéhjáa naavédú néénere ííténé pañe íajtyumíne. ¹⁰ Áronáacáhjáa tsúúca pajtyémútsí tujkénúetsíí, hallúvúetsíí, téhmehíjcyámútsikye. Átsihdyúhjáa úújetémútsí ulléjijtóvréjuco meíjchívyéné lleehówá úwáñewáánetu méénúmeíwavu. Aawáhjáa iye diityétsíma páyúúvénetu

Íjchívyemútsí tsamútsí peerá teene ulléjítori diibye níjkyéji múnáájpiíma. Aabéhjáa tétsihdyu ílluréjuco dílbyedítú pééneé.

¹¹ Átsihvúhjáa botsíi ímiáané íjcyane iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú íñe ímiáané Píivyéébe níjkyéji múnáájpikiye taéllevu wallóo oke díbye ipájtyetétso Heróodé hójtsí pañétu? Áhdure oke pájtyetétsoobe tamúnaa íjcyarómé oke ímillédú méénúyónetu.

¹² Ehdúhjáa néeneri íjtsámeíbyéré péé Jóáa dílbyere ‘Máácoó’ némeíbyéj tsíju Maaría jávu. Ájyúhjáa tééjavu cahcújtso múnáa ípíhcyáávéne Píivyéébema íhjúvahíjcyáhi. ¹³ Áanáacáhjáa llééhówatu áachí éhnéjcutu díllóhíjcyaaabe díityéke. Áanéllihyéhjáa bádsíjcaja ‘Róódeé’ némeíllé íjchívyeíñúne úújeté múha íjcyane iwáájácuki. ¹⁴ Aalléhjáa Péedorój ké illéébóne mítyane ímíjyuuvéhi. Áánemáhjáa dílbyekéi pááyúcutulléré íícúí tsiíñe íóómíñe úúbáletté díityéke.

¹⁵ Áronáacáhjáa dílléke népejtsóme:

—Ílluréubá ú meívatéhi. Tsáháubá díibye íjcyatúne. Níjkyéji múnáájpiyéubá dílbyé uubállema tsáábeke ú néehíi.

¹⁶ Áanáacáhjáa Péedoro éhnííñevúre díllóhíjcyá llééhówatu. Áábekéhjáa botsíi ípááyúcutúbedi mítyane ullévenúme. ¹⁷ Áámekéhjáa íhyójtseríyé neebe díitye cúuvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa úúbáleebe díityéké muhdú Píivyéébe dílbyeke cúvéhóójatu íjchívyetsóne. Átsihdyúhjáa neebe díityéke:

—Aane tsáma méúúbálleco Jacóóboke tsijtye cahcújtso múnáama.

Ehdúhjáa íñéene tsiéllévuréjuco díbye péene díityédítu.

¹⁸ Aanéhjáa tsitsíívevu tsodáhómú eené dílbyeke téhmehíjcyámé úvánujcátsí múhdutú kíavú díbye péeneri. ¹⁹ Ááme éllévúhjáa díibye Heróodé wallóo tsaatéké dítye teene cúvehóójá íúújeté dílbyeke. Aaméhjáa ájtyúmítúnéllí ímíñeúvú díitye tehme múnáake idíllórone ílluréjuco díbye llííhyánutsóné díityédívu. Áánemáhjáa teene Jodéa íñújítu peebe Tsetsaréavu.

Heróodé dsíjivéne

²⁰ Aabéhjáa tsaríllehíjcyá Tííróma Tsidóo coomícyu múnáake. Ároméhjáa dílbyé íñújíturé majcho íucuhíjcyánéllí ímíllé díbye díityémá ímíjyuuvéne. Áanéllihyéhjáa tsaméhjí ímíñeúvú ípityácójcatsíñe péé dílbyé píááboobe Bárájo éllévu. Áábekéhjáa néeme díbye Heróodeke íñéé díbye díityémá ímíjyúúveki. Aanéhjáa ímí íjtsúcunúnéllí neetéébé dílbyeke díbye díityémá ímíjyúúveki.

²¹ Áanéllihyéhjáa díityéké éevebe kéjcoojí díityémá íhjúvaíñe. Ájcoojíhjáa úújetédú íavyéjú wajyámuvu íucáávéne íavyéjú íjyáwá hallúvú ácúúvebe díityémá íhjúvaki. ²² Ááneréjucóhjáa tsaate kéévánécoba nééneé:

—Aabye muurá eene íhjúvaabéubá tsá míamúnáajpi íjcyatúne. ¡Píivyééberéubá dílbye! ²³ Ehdúhjáa dítye néénemáyé níjkyéji múnáajpi Heróodeke baavu íjcaáyóóbeke chémetsóhi. Aabéhjáa ílluréjuco dsíjivéne íúúvaténeri. Ehdúhjáa dílbyeke pajtyéné íveekí Píivyéébeke ávyéjútsoúmé míamúnaa dílbyekéré ávyéjútsoóné ímí díbye íjtsúcunúné déjúcotu.

²⁴ Ájyúhjáa Píivyéébé uwááboju éhnííñevu tsújaavé pahúlléva múnáadívu.

²⁵ Áánetúhjáa Benabéemútsí Tsáorómá oomíjyucóo Ajtiokííavu tétsíi cahcújtso múnáa Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáake píáábóne dsíídsídívú díityéké íajcújétsihdyu. Aamútsíhjáa tsajtyé Jóáake dílbyere ‘Máácoó’ némeíbyeke.

13

Benabémútsí Tsáorómá uwáábótújkenúne

¹ Ájyúhjáa Ajtiokíari íjcyáné cahcújtsó múnáama íjcyámé Píivyéébé ihjyú uwáábojte ílluúme: Diibye Benabéee, Tsimóó díbyere ‘Cúúvéébé’ némeíbyee, Tsiréene múnáajpi Róótsioo, Manaéé Gariréa iñújí avyéjuube íjcyaabéhjáa Heróodema tsáiyú píivyeébee, Tsáoroo, éhdume. Áamedítúhjáa tsaate úwáábohíjcyá Jetsóoke cahcújtsótúmeke. Áánetúhjáa tsijtye úwáábohíjcyá tsúuca díbyeke cahcújtsómeke. ² Aaméhjáa tsájcoojí mójchotúmé Píivyéébeke dúúrúvameke díbyé Apííchó néehí:

—Óoma mémeménú Benabémútsikye Tsáorómá tsúúcajátújucóo diityétsidyítú o íjtsámeíñé wákimyéí diityétsí imyéenuki.

³ Ahdújucóhjáa diityétsí hallúvú íhyótsine ipícyóóne dítye táumeíñé piáábó Píivyéébeke. Átsihdyúhjáa ipítýajcómútsikye ílluréjucó dítye wáalloone.

Benabémútsí Chíiperéri úwaabóne

⁴ Aamútsíhjáa Píivyéébé Apííchó tükévjtsóneri péé Tsereóótsiávu. Átsihdyúhjáa tsahíyí peemútsí ‘Chíipere’ némeíñé caapáhovu. ⁵ Aamútsíhjáa ‘Tsaramína’ némeí mujcívú úújetémútsí úwaabójucóo Píivyéébé ihjyú imúnaa jodíómú pihcyáávejáané pañévu. Áamútsímáhjáa ípiááboobe Jóáa péé díbyere ‘Máacoó’ némeíbye.

⁶ Aaméhjáa teene caapáhori péhijcyámé Páápó coomívú úújetémé tétsii ájtyumí tsaapi imúnáajpi Bajetsóoke apíichoobe íjcyáábeke. Diibyéhjáa íllure iállíñe nehíjcyá Píivyéébé icyánéjcu uubállé imyéenuhíjcyáne. ⁷ Aabéhjáa ícyahíjcyá avyéjuube Tsééjio Páorómá ímí díbyema iñáhbévácatsíhíjcyánéllíhye. Diibyéhjáa avyéjuube píuvá Benabémútsikye Píivyéébé uwááboju ílléébucunúne ímíllenéllíhye. ⁸ Aamútsíhjáa díbyeke úwáábórónáa diibye apíichoobe díbyere ‘Eriíma’ némeíbyé tsá ímíletú díbye cahcujtsóné Píivyéébé ihjyú. Áánemáhjáa íllure ténetu bóíjcyuube díbyeke. ⁹ Áanéllíhyéhjáa Tsáoro díbyere Páávoró íjcyáábé pañe Píivyéébé Apííchó íjcyaaabe díbyedívú ííténe néehí:

—Muúbej, uu muurá állíu múnáajpi Naavénéj tsíméné u íjcyaaabe átéréejpi.

¹⁰ Aabe ¿múijyúikyé ú íhvéteé eene Ávyéjúúbedítú íjcyáné uwááboju ímiáájú u tútávátsohíjcyánetu? ¹¹ Ahdícyane ícyooa Píivyéébere nééjuri tsáhájucó u hállúvátýúne. Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsáhájucó díbye állúvatýne. Áánemáhjáa tsaatéké neebe dítye itsájtye díbyeke. ¹² Aanéhjáa avyéjuube Tsééjio Páoro íajtyúmíne ílluréjucó cahcujtsóné Píivyéébeke.

Páávorómútsi Ajtiokíari

¹³ Átsihdyúhjáa Páávoró íñahbénujtsésima Páápótu péé tsahíyí Pajpíiriá iñújiri íjcyacóómí Pééjévuú. Áamútsidítúhjáa tétsihdyu Jóáa oomí Jerot-saréevu. ¹⁴ Áané boonéhjáa iyéjucó péémútsi úújeté Ajtiokíavu Pitsídiá iñújiri íjcyacoomívu. Aamútsíhjáa téhulle wáyeéévejcoójí íjcyamútsí péé imúnáá pihcyáávejávu. ¹⁵ Áánaacáhjáa tééjá avyéjujtye Píivyéébé ihjyú íéévene iníjkevádú néé tsaatéké dítye idílló dítyétsí íhjúváiíhajchíjyú. Áanéllíhyéhjáa néeme diityétsikye:

—¿Ava tsá ámuhtsidi tsané túkevjtsoju íjcyatú múúhake ámuhtsi menéeyóne? Tenévá íjcyáhajchíí múúhake mene.

¹⁶ Áanéllíhyéhjáa diibye Páávoró íjyócuúvéne íhyótsiri néé dítye cúuvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

–Ámuúha tamúnaa ijraéémuj, cáhawáá ímíñeúvú melleebúcunu ámuúhake o nééíñe íñe múhdumé Píívyéébeke ámuha maávyejúúllémeke. ¹⁷ Muuráhjáa méihdé múnáaúvú Piivyéébé idyé íjcyaaabe ihñéjté Ejíhtó iñújiri íjcyámeke líyaatétsó diityékée iñéhdújuco. Áámekéhjáa muurá íhñáhoori íjchívýétsoobe téené iñújitu. ¹⁸ Aaméhjáa múhdurá ícyahíjcyáronéhjí íáábúcúne diityéké píáábohíjcyaaabe panévatúré 40 píjcyá hajchótá ditye íñéubará píivyétúné iñújiri íjcyácoóca. ¹⁹ Áané boonéhjáa Canaáá iñújivúréjuco péémeke idyé díbye píáábónej téeveriyé táhjahíjcyámé 7 coomíva múnaa téené iñújiri íjcyámeke. Diityékéhjáa íbóáyóné boone iyéjuco ditye cáávácuhíjcyáné diityé iñújine. Ehdúhjáa muurá méenuhíjcyámé Píívyéébé píááboríye. ²⁰ Áámekéhjáa túkévétsohíjcyaaabe ímityúnéhjí ímibájcho múnáaj téeveri 450 píjcyá hajchótá íhjú uubálle múnáajpi Tsamoééréjuco íjcyájcoojívu. ²¹ Aaméhjáa idyé táumeí Píívyéébeke díbye imyéménu tsáápiikye diityé avyéjuube íjcyáíbyeke díbye diityéké ityúkévéjtsoki. Ahdújucóhjáa díbye mémenúné ‘Bejamí’ némeíñé dohjíba múnáajpi Tsíí hajchi Tsaóoke díbye íjcyá avyéjuube 40 píjcyá hajchóta. ²² Áábekéhjáa íjchívýétsóné boone Dabíikyéréjuco díbye tsiiñe pícyoone diityé avyéjuube díbye íjcyaki. Díbyedítýúhjáa muurá neébe: “Ópée o tújkevéléébeke ó ájtyumí Itsaíí hajchi Dabíikye.” ²³ Diibyéhjáa muurá Dabííj tsíménémúháábedítýú Píívyéébe meménú Jetsóoke mee ijraéémuma pámé Pájtyetétsoobe íjcyáábeke tsúúcajátújucóhjáa iñéhdújuco. ²⁴ Áábé íhdéhjáa Jóáa úwáábohíjcyá memúnaa ijraéémuke. Aabéhjáa nehíjcyá ímityú ícyahíjcyánéhjí íhvéjtsóne ditye ímiánejcúvuréjuco ípájtyéne ílluréjuco itsójtsótsámeíki. ²⁵ Aabéhjáa teene íuwaábó níjkévaríjyucó íjcyaaabe nééhií: “Tsá muurá o íjcyatú eene ámuha méítsúcunúhíjcyaaabe. Táhboonétúí ihdyu úwáábóíbye. Áábeke muurá tsá íjtyúhápáájíubaré o tácóriúcuítýuróne.”

²⁶ Ehdúhjáa iñétsihdyu Páávoró nééhií:

–Ámuúha, Aavaráaúvúj tsíménémúháábema múhdumé tsíjtye múnaa Píívyéébeke cáhcujtsómej, muurá pajtyété uwááboju méwáábyuta. ²⁷ Muuráhjáa Jerotsaréeri íjcyame memúnaa íavyéjútémáyé tsá wáájacutú diibyéjuco Mépájtyetétsoobe Jetsóó íjcyane ténevá wáyeéévéjcoojívadúné Píívyéébé íhjú uubálle múnáa uwááboju díbyedítýú íhjuváné éévehíjcyaróme. Aamée muurá íllure ícúbahrá díbyedi tsúúcajátújuco tene díbyedítýú némeídyújuco. ²⁸ Tsáháturóhjáa íñe ímityúné díbye méénutú téené hallútú ditye díbyeke lííhyánúiyóne. Áronáacáhjáa néeme Piráátóke díbye íllíhyánútso díbyedívu. ²⁹ Ehdúhjáa díbyedítýú tene cáátúnúmeídyújuco ditye méénune díbyeke. Áábeúvú ítémehóhjáa tsíjtyeréjuco páwachéketu iñútyétsóne cúúne. ³⁰ Áróobekée muurá Píívyéébere bóhítsóhi. ³¹ Aabéhjáa píváijyúvá bóhówáávehíjcyá Gariréatúhjáa Jerotsaréevu díbyema péhíjcyámedívu. Aame muurá íñe úúbállehíjcyá míamúnáake díbyedítýu.

³² Aane íñe ámuúhake muha méúúbállehíjcyá ímiá uwááboju tsúúcajátújucóhjáa méihdé múnáaúvuke úúbállémeíhíjcyáne. ³³ Muuráhjáa meke diityéúvúj tsíménémúháábeke iñéhdújuco Píívyéébe bóhítsóné Jetsóoke. Muurá Tsáámóháámitu nééneé: “Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó bóhítsóhi.” ³⁴ Ehdúhjáa Píívyéébe néé díbyeke íbóhíitsoíñé díbyej pí ícúbáhrámeítýuki. Áhdure idyé tsiiñe neébe: “Ámuúhake ó píááboó panévatúré Dabííúvukée o néhdújuco.” ³⁵ Téhdure idyé tsiiñe Tsáámóháámitu nééneé: “U íjcyatúcoocájííva néhi díicúve múnáajpi íjcyáábej pí toócuúhi.” ³⁶ Aanéhjáa muurá díbye

Dabííúvuke Píívyéébe iñéhdújuco ímí íícúvehíjcyáné míamúnáake dibye íjcyáijyu íjcyámeke. Aabéhjáa muurá dsíjívéébeke cááníúvú úníutu ditye cúúúubej pi ícúbáhrámeíhi. ³⁷ Áánetúu Jetsóoke Píívyéébe bóhíítsóóbej pi tsá ícúbáhrámeítýúne. ³⁸ Aane ihdyu ámuha tamúnaa méwaajácúiyá diibyée dsíjívénej tééveri tsúúca pámeere míamúnáa imítýuháñé Píívyéébe ábájíívéné uwááboju. ³⁹ Aane muurá íñe múhdumé dííbyeke cáhcújtsómé imítýuháñé tsúúca ábájíívemeíhi. Áánetu teene cáhcújtsotúmé Píívyéébéhjáa Moitséeúvuj tééveri méénúné taúhbjáúré úráávyehíjcyámé imítýuháñé tsá ábájíívemeítýúne. ⁴⁰ Ahdícýane téííbúwá méíjcyaco. Ámúhakyé pajtyedííñé éhnehjáa Píívyéébe ihjyú uubáalle múnaa illu nééneé:

⁴¹ Ámuúhaj, múúnedi illure úúhívatéhíjcyámej, wa ihdyu méwágóóóvecoj.

Muurá íhtsútuube Píívyéébe o íjcyaaabe panévareé o méénune tsaate ámúhakyé úúballéjúcooróné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatýúne.

⁴² Ehdúhjáa Páávoró pihcyáávújá pañévú úwáábóné tsujáávevu tsaate dííbyeke néé tsiíñe dibye wáyeéévejcóójí itsáane iúwááboki. ⁴³ Áánemáhhjáa diityétsima nahbévahíjcyámé Píívyéébeke ímí úráávyehíjcyámé jodíómuu, tsi-jtye jodíómú íjcyátúmedítýuu, íjcyame. Áámekéhhjáa túkévétsohíjcyamútsí Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju dityétsí úwaabóné ímí diityéké búuuvémé diityétsikye náhbévameke. Aamútsíhjáa nehíjcyá diityéké Píívyéébe piáábori ímí ditye iúráávyé dííbyeke.

⁴⁴ Átsihdyúhjáa tsííñé tsemáánaréjuco déjúccóóvéneri wáyeéévejcóójí illúhwu pácoomí múnaaré dóbééverá Píívyéébe uwááboju illéébúccunúki.

⁴⁵ Ááneríhjáa avyéjuchte mítyane iñómíutááváne Páávoróditýú ihjyúvá dííbyé uwáábó icyátúhtsónema. ⁴⁶ Áámekéhhjáa núhnévétumútsíyé diibye Páávorómá Benabéemútsí néehíí:

–Muurá ihdyu tehdújúcooro íñe Píívyéébe uwááboju Jetsóodítýú íjcyane mee jodíómudítýú úwááboméi tujkénújúcooróné tsá ámuha meímíletú mecáhcújtsóne meímíbaavyéné múijyú medsíjívéjúccóóítýúne bóhí ámuha meújcuki. Áánéllíi muhtsi mepéé jodíómú íjcyátúme éllevu diityékeréjuco muhtsi meúwááboki. ⁴⁷ Muurá Píívyéébe ihjyú uubáalle múnaaj tééveri néehíí: Ukée ó picyóó peetédu u néébedítýú pajtyeté uwááboju itsújááve pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnáadívu.

⁴⁸ Ehdúhjáa dityétsí nééneri jodíómú íjcyatúmé ímíjyuuvéhi. Aaméhhjáa nehíjcyá Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju ímiááné íjcyane. Áánemáhhjáa cáhcujtsómé eené múhdumé múijyú ídsíjívéítýúne bóhí iújcúíñejcúvuréjuco pájtyeme.

⁴⁹ Ehdúhjáa téené ííñújiri úwááboméíñé Ávyéjúúbedítýú íjcyáné uwááboju.

⁵⁰ Áronáacáhhjáa pihcyáávújá túkevéjtsójtémá íhtsutúmé íjcyáné walléemú néé técoomí avyéjuktéké diityémá tsaméhjí íjchívyétso diityétsikye tétsihdyu. Ahdújucóhhjáa ditye íjchívyetsóné diityétsikye téené ííñújitu páhduváré idyáíívémútsikye. ⁵¹ Áánéllíihyéhjáa ílluréjuco dityétsí diityédívú íjtyúhááñe ííñú ípíchóújcóne pééne Iccóóníovu. ⁵² Áronáacáhhjáa ihdyu tétsíi múnaa múhdumé tsúúca Jetsóoke cáhcújtsómé pañe Píívyéébe Apííchó íjcyame mítyane ímíjyuuvéhi.

14

Páávorómútsí Benabéema Iccóóníori

¹ Aamútsíhjáa Páávorómútsí Benabéema teene Iccóóníori íjcyáné pihcyáávújá pañévú úwáábohíjcyáné mítyame cáhcujtsó ímúnaa jodíómu. Áhduréhjáa tsíjtye

múnaa íjcyarómé cáhcujtsóhi. ² Áronáacáhjáa tsaate jodíómú cáhcújtsotúmé bóijcyú jodíómú íjcyátúmeke ditye icyáhcújtsótuki. Aaméhjáa ditye néhdújuco tsárillehíjcyáné cahcújtso múnaake. ³ Ároné pañéhjáa tsúúcajái tétsii íjcyamútsí úwáábohíjcyá Píívyéébedívú icyátsípáávéne íínerí núhnévétumútsi. Áamútsikyéhjáa píááboobe dííbyé íhnáhoori dityétsí méénúráítyúronéhji imyéénuki. ⁴ Áanáacáhjáa técoomí múnaa ílluréjuco dówaavéne. Tsaatéhjáa pajtyé uwáábojté icyánejcúvu. Áanetúhjáa tsijtye coévá cáhcújtsótúmema. ⁵ Áanéllihyéhjáa jodíómuu, tsijtye jodíómú íjcyátúmee, íjcyame íavyéjyémá pítyácójcatsí diityétsikye páhduvaré idyáííwémútsikye néwayúúnevu íáamuíñe. ⁶ Aanéhjáa iwáájácúne úmívamútsí Ricaóóniá ííñújívu. Aamútsíhjáa úwáábohíjcyá tééne ííñújíri Ríítaraa, Déébeé, íjcyácoomícyuri. ⁷ Téhduréhjáa úwáábohíjcyamútsí hállúcuri íjcyámeke.

Páávoróké néwayúúnevu ditye áamune

⁸ Aanéhjáa Ríítararí íjcyabe tsaapi itsíímávámeítsihdyújuco úllétuúbe. ⁹ Aabéhjáa lleebúacunúhíjcyá Páávoró úwaabóne. Áábekéhjáa Páávoró íáptyúmíne waajácú díbye ímíáané cáhcujtsóné Píívyéébe dííbyeke ímíjpyetétsoíñe. ¹⁰ Áanéllihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Díjyocúúve. Ahdújucóhjáa íjyócúúvénemáyé díbye úllene. ¹¹ Ááneríhjáa teene Ricaóóniá ííñújí múnaa íúllévenúne néé íhjúríí:

—¡Píívyéébe mútsíhjáa íñe méhdivu níityé míamúnáajtétsidívú ípívyéévéne!

¹² Ehdúhjáa íñéene Benabéeke meménúmé ‘Jóópíte’ némeíñé mícúruwáke icyáání vahíjcyáábe déjutu. Áanetúhjáa Páávoróké meménúmé tsijpi ‘Meecóório’ némeíñé mícúruwá déjutu ímichi díbye íhjúvahíjcyánéllííhje. ¹³ Áíjyúhjáa dííbye ‘Jóópíte’ némeíñé mícúruwáke cáání vahíjcyáabe llúúváábé duurúvaja técoomí lleehówá úníuríye. Aabéhjáa tsivá ócájimútsikye wajcóháñetu íicyáávétsómútsikye. Áamútsikyéhjáa tsaméhjí ímíllerá illííhyanúné tééneri Páávorómútsikye íícúveki. ¹⁴ Aanéhjáa iwáájácúne íwajyámúúne dówaríjcyómeímútsí tsarí ehdu ditye méénúiyóné diityétsikye pájtyénéllííhje.

¹⁵ Áánemáhjáa íícúí diityé éllevu ípyééne neemútsi:

—¿Aca íveekí ámuha ehdu mémeenúhi? Áánerá ámuhádúré muhtsi míamúnáajtétsi. Aamútsí muurá íñe ámuha éllevu muhtsi metsáá ámúhake meúwáábo ehdu nénehji ámuha meúraávvehíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébekéréjuco ámuha meúraávve páneeréé íévéhóowari íjcyánéhjima ííñújí tééjí hallurí íjcyáméhjimájucó nújpácýó pañe íjcyámeke ípívyéjtsóóbeke. Dííbye íhdyu meke bohíívú ajcúhi. ¹⁶ Dííbyeré muurá éjyúúvú míamúnáake íhvejtsómé ícyahíjcyá íimíllédu. ¹⁷ Áronáacáa íhnáhoovu diityéké úújétsóobe panévaturé diityéké ípíáábóneri. Dííbyere muurá mééma níjyáhañe állétsóneri mebájtsoháñe tsaímíyé píívyene meóóvéne méícyahíjcyá tsaímíjyúúre.

¹⁸ Ehdúhjáa dityétsí nééronáa ímíllerómé diityétsikye íícúvéne ócájimútsikye icyóvájtsóneri. Áronemáhjáa íhvejtsóme.

¹⁹ Áanáacáhjáa tétsihvu wajtsímé tsijtye jodíómú Ajtiokííaa, Icóónioo, íjcyácoomícyutu tsáámeé. Aaméhjáa diityétsí hallúvú diityéké állívánéllíí Páávoróké aamúmé néwayúúnevu. Áábekéhjáa ‘tsúúca dsíjíveébe’ íñéene lliúcuíñúmé técoomítyú íwávuú. ²⁰ Áábé hallúvúhjáa tétsíí cahcújtso múnaa mícaavérónáa íacúúvéne tsiíñe peebe diityémá técoomívu. Áané tsiíjyúhjáa Déébévuréjuco dityétsí pééneé.

²¹ Aamútsíhjáa téhulle úwaabóné mítyame cáhcujtsóhi. Átsihdyúhjáa óómimútsí úwáábomútsíyé Ríítaraa, Icóónioo, Ajtiokííaa, éhdú coomívari ijcyáné cahcújtso múnáake. ²² Diityékéhjáa tsápítsohíjcyamútsí ditye ímíñeúvú iúráávye Jetsóoke icyáhcujsóne. Áhduréhjáa nehíjcyamútsí diityéké ímiáánéjuco mítyane meícúbáhrámeíñé nǐjcáutu meúcaavéné Píívyéébé avyéjuvu. ²³ Téjyúhjáa meménuhíjcyamútsí pacóómivári íjcyáné cahcújtso múnáa túkevǐjtsojte íjcyáímyeke. Áané boonéhjáa tsaméhǐ májchotúmé Píívyéébema ihjyúvá díbyeréjuco diityéké ityúkévǐtsoki.

Páávorómútsí Ajtiokííavu óómiñe

²⁴ Aamútsíhjáa Pitsíidiá iñúǐtu péémutsi úújeté Pajpííriá iñúǐjuvu. ²⁵ Aamútsíhjáa Pééjéri úwáábohíjcyátsihdyu idyé péé Atááriá coomívu. ²⁶ Átsihdyúhjáa íwákimyéí inǐjkévátsihdyu tsahííyiyéjuco dityétsí óómiñe Ajtiokííavu, tétsihdyúu teene Píívyéébé wákimyéivu diityétsikye ditye wállótsihvu. ²⁷ Aamútsíhjáa cahcújtso múnáake úúballé muhdú Píívyéébe diityétsikye panévatúré píáábohíjcyáne. Áhduréhjáa úúballémútsí díbye píáábóneri jodíómú íjcyáturómé cáhcujtsóné Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju. ²⁸ Áamemáhjáa tsúcájá íjcyamútsi.

15

Jerotsarévu ditye dóbeevéne

¹ Ájyúhjáa tsaate Jodéa iñúǐtu teene Ajtiokííavu péeme tétsíí cahcújtso múnáake úwáábohíjcyá Moitséeúvú uwááboju néhdu kíhdyahírótsámeítyúmé pajtyetétyúne. ² Ááneríhjáa diityémá Páávorómútsí táhjájcatsíhi. Áané boonétúhjáa tsamééréjuco cahcújtso múnáa íhjyúvájcatsíñé dityétsí Jerotsarévu tsaatémá ipyééne idyé íhjyúva téeneri técoomí cahcújtso múnáa túkevǐjtsojtémá uwáábojte íjcyámema.

³ Aaméhjáa péeme pajtyé Peníítsiámá Tsamááriá iñúǐcutu. Aaméhjáa úúballé imúnáake jodíómú íjcyátúmé Píívyéébeke cáhcujtsóné muhdú íicyahíjcyanéǐǐ íhvǐjtsónema. Ááneríhjáa tétsíí cahcújtso múnáa mítyane ímǐjyuuvéhi.

⁴ Aaméhjáa Jerotsarévu úújetémeke tétsíí cahcújtso múnáa tsaímíyé waatsúcúpejtsóhi. Áámekéhjáa úúballémé páneere muhdú Píívyéébe diityéké píáábohíjcyáné panévatúre. ⁵ Ájyúhjáa tsaate paritséómudítyú tsúúca Críjtoke cáhcújtsorómé néehíí:

—Múu eene jodíómú íjcyátúmé cáhcújtsómedívú ikíhdyahírótsóne táuhbá ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávyekei.

⁶ Áánéllihyééhjáa pámeere uwáábojtémá túkevǐjtsojte dóbeevé téeneri íhjyúvaki. ⁷ Aaméhjáa mítyane téeneri táhjájcatsíñé nǐjcáutu Péédoro íjyóóúvéne néehíí:

—Ámuúha táñahbémuǐ, muurá ámuha méwaajácú tsúúcajátújucóhjáa oke Píívyéébe ámúhadítyú imyéménúúbeke pícyoone o úúballéhíjcyá ímiáájú pajtyéteju jodíómú íjcyáturómeke ditye téhdure icyáhcujsóhi. ⁸ Aabée muurá Píívyéébe iná túhúúllétuube téhdure diityé pañévú picyóó Íapííchó mépañévúu ipícyohdu. Ááneríí úújetsoobe téhdure diityéké iwájyune. ⁹ Áámekéé ímíbjchoobe Críjtoke ditye cáhcújtsónéllíi muhdúhjáa meke ímíbjchódu. ¹⁰ Ehdúu Píívyéébe diityéké ímíbjchó Críjtoke ditye cáhcújtsónéllíihye. Áámeke ǐíveekí ámuha méimíllé íllure metúhujtsóné méíhdé múnáaúvúu íjcyarómé ímí

úráavyehíjcyánejjíva ditye iúráávy Moitséeúvú uwááboju, pane meíjcyarómé tene néhdu meíjcyáiyónejjívári? ¹¹ Aame muurá tsaméhjí diityémá tsúuca mepájtyetéjucóó apááñéré Críjtóo méhdi ídáátsóvéne méema méénune mecáhcújtsónéllíhye. Tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetétúne.

¹² Ehdúhjáa Pééodoro néénéllii cúúvéhulléréjuco ditye lléébúacunúne Páávorómútsí úúballéné muhdúhjáa Píívyéébe méénúráityúronéhjí diityétsij téeveri méénuhíjcyané jodíómú íjcyátúrómé pañe. ¹³⁻¹⁴ Aamútsíhíjyáa íhveténé boone Jacóóboréjuco nééneé:

—Ámuúha táñahbému, cáhawáá idyé táicyánéjcutu ámúhakye o néé peíyene Tsimóo Pééodoro meke úúballéjucóóné muhdúhjáa Píívyéébe téhdure jodíómú íjcyátúrómédívú íuwááboju úújetétsóné múhdumé teene cáhcújtsómé dííbyeéjté íjcyaki. ¹⁵ Muuráhjáa dííbyé íhíyú uubáalle múnaa caátunúne íllu nééhií:

¹⁶⁻¹⁷ Bóónétu tsiíñe ó tsaá Dabíiúvú avyéjúu tútávaavéné dííbyéj tsiiménémúháábemáyéjuco o ímíbájcho téénetu pámeere míamúnaa iwáájácúne Píívyéébe icyánejcúvuréjuco íbúwááve múhdumé dííbyé wáábyutájté íjcyame. ¹⁸ Ehdu neebe Píívyéébe tsúúcajátújucóo íjtsámeíñe.

Ehdúhjáa Píívyéébe íhíyú uubáalle múnaa caatúnúhi.

¹⁹ Áánéllii ámúhakye o néé tsáhábá menééítyuró jodíómú íjcyátúrómé Píívyéébeke úráávyémeke ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávyé diityéké téeneri metúhújtsótuki. ²⁰ Árónáa íhdyu íllure mécaatúnuú diityémá ditye ílluune imyéénújucóótuki: Tsá ditye dóóityú níjcyotájteke íícúvémeíñe iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjíma dómácójcatsítyúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye dóóityú tújpacyo. ²¹ Muuráhjáa tsúúcajátújuco pacóómívaríyé tsaate úwáábohíjcyané téénetu Moitséeúvú uwááboju néhdújuco. Aanéjuco muurá ténevá wáyeéévéjcoojívádú éévémeíhíjcyané pihcyáávejááné pañévu.

²² Ehdúhjáa Jacóóbó néénéllii pámeere tétsíi cahcújtso múnaa, uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame néé tsaatéké íhdityu iwáallooíñe Ajtiokííavu Páávorómútsima. Áánemáhjáa meménúmé Tsííráamútsikye Jóódáma dííbyere ‘Batsabáa’ némeíbyema ityújkevéléllémútsikye. ²³ Áámútsímáhjáa waajácuháámí iwáalloháámí pañe néémeé:

“Muha ílle pámeere cahcújtso múnaa meíjcyame ámuha éllevu íhíyú méwallóó jodíómú ámuha meíjcyatúmé Tsííriá íiñújiri íjcyacóómí Ajtiokííari ámuha meíjcyáme éllevu, áhdure hállúcu múnaa éllevu. Áhdure idyé Tsííriá íiñúji múnaa wáábyuta téhaámí. ²⁴ Aame muha méwaajácújucóó muha mewáallootúmeré ámuha éllevu ipyééne íllure ámúhakye máváríchohíjcyáne. Ámúhakyéva muurá nehíjcyámé Moitséeúvú uwááboju néhdu ámuha mekíhdyahírótsámeíki. ²⁵ Áánéllii muha ímíñeúvú meíjtsámeíñe múúhadítyú meméménúmútsikye méwallóó ámuha éllevu muha maávyejúúllehíjcyamútsí Páávorómútsima. ²⁶ Diityétsíi muurá Páávorómútsí apíchó nééronéhjívú pájámeíhíjcyá Máavyéjuube Jetsocríjtoke iwájyúnéllíhíhí. ²⁷ Áámútsima muha méwallóó ámuha éllevu Tsííráamútsikye Jóódámaá. Aamútsí íhdyu óvíi ímíñeúvú ámúhakye néé muhdú téhaámí pañe íjcyané túkevétsoju nééneé. ²⁸ Aane mítyane ámúhakye muha metúhújtsótu apáhdyuré Píívyéébe Apííchó múúhakye túkevétsoñeri ámúhakye muha menéehíi: ²⁹ Tsá múu dóótu níjcyotájteke íícúvémeíñe iyámeke. Áhdure tsá múu dóótu dótsohcáorii,

majcánurii, dsíjívéné iyámeke. Tsá múu tsíjtyéhjima dómácójcatsítyúne. Áhdure tsá múu tújpacyo dóótune. Aane tehdu ámuha meíjcyáhajchíí ímí tehújuco ámuha meíjcyáiñe. Áyu wáí meíjcyaj.” Ehdúhjáa iñéhaami wallóómé Ajtiokííari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu.

³⁰ Aanéhjáa tsúúca técoomívú iúújeténe ipíhjuúcúmeke ájcumútsí téhaamívu.
³¹ Áhaamíhjáa iéévéne mítyane ímíjyuuvéme. ³² Áané boonétúhjáa diityéké úwáábomútsí Píívyéébé ihju diityéké téeneri éhniíñevu itsápíjtsoki. Píívyétemútsíhjáa iúwaabóne. ³³ Aamútsíhjáa tsúcájáhréjuco diityémá íjcyátsihdyu úúballé diityéké illuréjuco ióómiíñe. Áanéllihyéhjáa pítyajcómé dityétsí tsáimíyé ióómiki. ³⁴ Áronáacáhjáa Tsííra tétsihvúré cóévánáa Jóóda iiyéjuco óómiíñe. ³⁵ Áhduréhjáa Páávorómútsí coévá tétsihvúré Ajtiokííavu. Aamútsíhjáa tétsí múnáama úwáábohíjcyá Píívyéébé uwááboju.

Páávoró tsiíñe uwáábovu pééneé

³⁶ Átsihdyúhjáa píwájcoojívájucó pájtyénetu Páávoró Benabééke néehíí:
 –Cána majo ááhíwemútsíyé mepéé éhnée Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju úwáábomútsíyé mepéhíjcyá coomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake mewáájacu muhdújuco dítye úraavyéne.

³⁷ Áijyúhjáa Benabéé imíllerá tsiíñe Jóáa pééne diityétsima dííbyere ‘Máacoó’ némeííbye. ³⁸ Áronáacáhjáa Páávoró tsá ímíllétú díbye pééne diityétsima díbyéhjáa Pajpííríi coomívú diityétsidítyú cóévánéllíihye. ³⁹ Áané hallútúhjáa itsípájújcatsíñe illuréjuco dítyétsí dówaavéne. Áané boonéhjáa Benabéé díbye Máácóke iújcúúbema péé tsaííyí Chííperévu. ⁴⁰ Áánetúhjáa Páávoró Tsíírákeréjuco újcune dííbyema ipyéékií. Áamútsí hallúvúhjáa tétsí cahcújtso múnáa Píívyéébeke píáábó táúmeí ímí dítyétsí ipyéékií. ⁴¹ Aamútsíhjáa pehíjcyá Tsííriámá Tsiríítsiá iñújícúri íjcyáné cahcújtso múnáake tsápíjtsomútsíye.

16

Páávorómútsikye Tsííráma Timotéó náhbenúne

¹ Aamútsíhjáa Páávorómútsí Tsííráma úújeté Déébeé, Ríítaraa, íjcyácoomícyuvu. Átsííhjáa ájtyúmímútsí tsaapi cahcújtso múnáajpi Timotéoke. Dííbyéj tsííjúhjáa jodíómulle íjcyalle idyé cahcújtso múnáalle. Áánetúhjáa cááni gríéégómuúbe. ² Áábedítyúhjáa Timotéodítyú tétsí cahcújtso múnáa nehíjcyá ímíáábé díbye íjcyane. ³ Áábekéhjáa Páávoró imíllé itsájtyene díbye iñáhbénu dííbyeke. Áronáacáhjáa pámeere waajácú cááni gríéégómuube íjcyánéllíi díbye kíhdyahírótsámeítyúne. Áanéllihyéhjáa tujkénúí dííbyedívú kíhdyahírótsóobe ímúnáa jodíómú méénuhíjcyádú tééne hallútú diityémá ímityúné íjcyátuki. ⁴ Aaméhjáa ipyééhíjcyátsíhji múnáake úúballéhíjcyá muhdú Jerotsaréeri íjcyáné uwáábojte túkevétsojtemá diityéké úwáábohíjcyáné muhdú cahcújtso múnáa íjcyáiyóne. ⁵ Aanéhjáa illéébéne Píívyéébeke cáhcujtsómé lííyaaté éhniíñevu mítyaméjuco.

Naavédú nééne páñe Matsedóóniá múnáajpi Páávoródívú bóhówaavéne

⁶ Aaméhjáa Píívyéébé ihju Áátsiá iñújí úwáábóiyónáa dííbyé Apííchóre diityéké túkévéjtsónej péévé tsá dítye úwáábotú tééne iñújí múnáake. Áanéllihyéhjáa Pírííjiamá Garáátsiá iñújícúturé pajtyéme. ⁷ Aaméhjáa Míítsiá iñújí watsíívyevu úújetémé imíllerá ipyééne Bitííniá iñújívuvu. Áronáacáhjáa

téenere Píivyéébé Apííchó Jetsóope diityéké ájcune tükévéjtsónej péévé idyé tsá ditye téhullévú péétune. ⁸ Áánéllihyéhjáa tsapéhdú Míitsiá iinújitu pájtyeme úújeté 'Tóroóáá' némei mujcónújuco. ⁹ Átsihvúhjáa Páávoródívú pejco naavédú néene bóhówáávéne pañe Matsedóóniá iinúji múnáajpi dííbyeke néehí: "Muúbej, Matsedóóniá iinújivu metsááne múúhakyéréjuco méuwaábo." ¹⁰ Ehdúu néene dííbyedívú bóhówáávéne boonétú muha mepéé téhullévú Píivyéébere múúhake wállóhullévú muha meúwááboki.

Páávorómú Pirípori

¹¹ Aamée Tóroóatu muha tsahíyí mepéé tsapéhdú Tsamotaráátsiá caapáhovújuco. Áané tsiíjyúu muha méúújeté Néááporívu. ¹² Átsihdyúu muha mecóhbaavémé méúújeté romáánómúhjáa Matsedóóniá iinúji pañévú íhcyóomi ípívyéjtsocóomí Pirípovu téené iinúji avyéjú coomívu. Ácoomíyikyé tsúcájá muha méicyahíjcyáhi. ¹³ Aamée muha wáyeéévejcóójí mepéé Píivyéébema ditye íhgyúvahíjcyátsihvu téhí úniúvu. Átsihvúu muha méúwaabó walléemuke múúhadívú píhcyáávemeke. ¹⁴ Áámé pañée íjcyalle Tiatíírá cóomi múnáalle Ríidia ímiá wajyámúúne duujínuúdú néjáhjí nahjíhe múnáalle. Aalléhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píivyéébeke úráavyehíjcyárolle botsíi dííbyere píáábóneri cáhcujtsó Jetsóodítúyú íjcyáne uwááboju Páávoró úwaabóne. ¹⁵ Aallée ílluréjuco tsójtsótsámeíñé pámeemáyé ihyájkímuma. Áané boonétúu múúhake neéle:

—Áyu cána tahjyávú mepe ímiááne Píivyéébeke o cáhcujtsóné ámuha menéhajchíjyú. Ehdúu múúhake iñéene ihjyávú itsájtyémeke tétsihvúrei coévátsolle.

¹⁶ Áhdurée tsáijyú Píivyéébema ditye íhgyúvahíjcyáhullévú muha mepééme méúújeté bádsíjcájadívú naavénéhjáa ípañe íjcyáábej téeveriyé iná pájtyeíñe wáájacuhíjcyáalledívu. Aalléhjáa tsaaté hójtsí pañe íjcyalle mítyane dsíisike úcuhíjcyá diityémá téené hallúvu. ¹⁷ Aallée múúha déjutu tsáalle nehíjcyáhi:

—Íjtye muurá íhtsútuube Píivyéébé wákimyéi múnáa ámúhake pajtyéteju úwáábohíjcyáhi.

¹⁸ Ehdúu múúhake nehíjcyalle píváijyúvájjuco. Áánéj taíchorí Páávoró ílluréjuco úhbane dííllé pañe íjcyaaabe naavéneke. Íllúu neébe:

—Úke o néé Jetsocríjto mémeri áállé pañétú u íjchívyeki.

Ahdújucóo díbye íjchivyéne teenémáyé dííllédítu.

¹⁹ Áánéllihyée íavyéjute íñe hallúvucó idsídsíwájucóóityúne maatyóbá diityétsí Páávorómútsikye íkéévéne tsajtyé técoomí avyéjute éllevu. ²⁰⁻²¹ Áámútsikyée diityédívú iúújetétsóne néémeé:

Íjtyetsi jodíomútsí ¿íveekí méhcóomí pañe páhduváré nénehji úwáábohíjcyá tehdu mee romáánómú teene mecáhcújtsóíyónejívari?

²² Ááneréjucóo pámeere néene ímiááne tehdu dityétsí méénuhíjcyáne. Áánéllihyée awáá ávyéjute diityéké táuhbá ditye íwajyámúúne ityácórijcómútsikye iwápáájcoki. ²³ Ahdújucóo ditye diityétsikye imyéénúne icyúvéhoojánúmútsidívú téhmetsóné tééjá tehmeébeke. ²⁴ Áánéllihyéhjáa tsíhyooja pañe íjcyáhóójá pañévú iúácómútsikye úméhewávú íhdótsoobe ítyújkejínetu.

²⁵ Aamútsíhgyáa téhoojá pañe íjcyamútsí Píivyéébema íhgyúvahíjcyá pécójpínejuco meíjcyárónáaaca. Téhduréhjáa dííbyeke idyúúruváné dityétsí májtsiváne tsijtye teene cúvéhóójari íjcyame lleebúacunúhíjcyáhi.

²⁶ Áronáacáhjáa peecutére tétsii úúvécunúneri lléhowáané páhyúbáné tujkéveri pámeere tééjari íjcyámedityú úwáñehííñé cóhribáhi. ²⁷ Áanáacáhjáa tééjá tehmeébé icyúwátsihdyu ájkyeebe itécunú páneere lléhowáané páyújcatyéne. Aanéhjáa íjtsúcunúúbé tsúuca ditye úmiváne. Áanélliihyéhjáa ícyávaájco újcuube illíihyánúmeíki. ²⁸ Áronáacáhjáa Páávoró neéhií:

—Ehdu bo méénúmeídíñej, íjtyérero muúha.

²⁹ Áanélliihyéhjáa peete ipíúváne íícúí diityétsi éllevu peebe illityécunúúbére. Áánemáhjáa mímóúúvetéébé diityétsi líiñévu. ³⁰ Áánemáhjáa illuréjuco dibye íjchívyétsómútsikye neéneé:

—¿Aca muhdú ó pájtyetéiyáhi?

³¹ Áanélliihyéhjáa díbyeke neemútsi:

—Ávyéjuube Jetsocríjtoke pámeere dihyájkímuma mécahcújtsó ámuha mépájtyeteki.

³² Ehdúhjáa díbyeke iñétsihdyu úwáábomútsi díbyeke pámeere ihyájkímumájuco. ³³ Aabéhjáa tépejco nijtyú diityétsikye ditye túúvátsonéhji. Áánemáhjáa illuréjuco dibye diityétsidívú tsójtsótsámeíñé diitye ihyájkímumájuco. ³⁴ Átsihdyúhjáa diityétsikye ihjyávú itsájtyémútsikye májchotsóme. Aaméhjáa mítyane ímíjyuuvé Píívyéébeke tsúuca icyáhcuújtsóneri.

³⁵ Áané tsitsíívevúhjáa técoomí avyéjujte wallóó tehme múnáake ditye iñéete diibye cúúvéjá tehmeébeke illuréjuco dibye íjchívyétso diityétsikye.

³⁶ Ahdújucóhjáa ditye díbyeke neéténeéllii neebe Páávoróke:

—Ávyéjujtévá neé ámúhtsikye o íjchívyétsoki. Ahdícyane wa illuréjuco mepej.

³⁷ Áronáacáhjáa Páávoró neé diityéke:

—Muurá íñe múhtsikye ñná neétuméré míamúnááj píinévú iwápáájcomútsikye cuvéjaanú romáánómúejtetsí téhdure muhtsi méijcyané waajácúháámima méijcyámútsikye. Aame ¿íveekí imíllé múhtsikye íjchívyetsóné teevétariye? Aane tsá muhtsi áyánéwu meímíllétúne. Óvíi ihdyu íiye itsááne múhtsikye íjchívyetsóvame.

³⁸ Ehdúhjáa dityétsi neéne úúbáalletémé avyéjujteke. Ááneríhjáa mítyane illityémé romáánómúejtetsí íjcyané waajácúháámima dityétsi íjcyáneri.

³⁹ Áanélliihyéhjáa diityétsi éllevu ipyééne ídátsojkiemyéímyé diityétsidívu. Áánemáhjáa choocóréjuco ditye wáloone técoomítyu. ⁴⁰ Aamútsíhjáa teene cúúvéjatu íjchívyemútsi Ríidiá javu úújetémútsi cahcújtsó múnáake itsápítsohíjcyátsihdyu illuréjuco pééneé.

17

Tetsaróonicári ditye úborívaténe

¹ Aaméhjáa Páávoroo, Tsíiraá, Timotéoo, éhdume péhijcyámé pajtyé Ajpíiporii, Aporóóniaa, íjcyácoomícyutu. Átsihdyúhjáa pééme Tetsaróonicávú úújetétsihyi íjcyaja imúnaa jodíómú pihcyááveja. ² Áájá pañévúhjáa wáyeéévejcóójí Páávoró imyéénuhíjcyádú úwaabóhi. Ehdúhjáa ténevá wáyeéévejcoojívádú úwáábohíjcyaaabe pápíhchúújyúva. ³ Úúbállehíjcyaaabéhjáa diityéké Pííyéébé ihjyú uubálle múnááhjáa cáátúnuhíjcyané néhdújuco Críjto íícúbáhrámeítsihdyu dsíjveebe tsiíñe bóhíne. Téhduréhjáa nehíjcyaaabe diityéke:

—Muurá diibyéjuco Jetsóó Mépájtyetétsoobe íjcyáábedityú ámúhake o úúbállehíjcyáne.

⁴Ehdúhjáa Páávoró néénéllii tsaate imúnáadítúú tsúúca cáhcujtsómé diityémá nahbévahíjcyáhi. Téhduréhjáa mítyame gríéégómudítúú cáhcujtsó ímiáámé íjcyame tsúúcajátújuco Píívyéébeke úráávyehíjcyáme. Áhduréhjáa diityédítúú walléemú avyējúméhjívú nééme cáhcujtsóhi. ⁵Ááneríhjáa tééjá túkevėjtsojte cáhcujtsotúmé iñómíutááváne juváñeri átéréejte óvéhe múnaa péhíjcyámeke iújcúmema técoomí múnáake iíbórinútsihdyu Jatsóo jávú péé Páávorómútsi néhcovu diityétsikye itsájtye técoomí avyējúté éllevu. ⁶⁻⁷Aaméhjáa diityétsikye iájtyúmítúnéllii diibye Jatsóokéréjuco tsijtye cahcujtsó múnáama tsájtyene diityé éllevu. Áámekéhjáa diityédívú iúújetétsóne néémeé:

—Éhne míamúnáake tútávátsohíjcyamútsíhya Páávorómútsi Tsíírama wájtsímútsikye áánu Jatsóo ihjávú tsaímíyé iwáátsúcúpéjtsóne tsaméhjíjuco íhjuváné ímityúné mee romáánómú avyējúúbé taúhbajúúnetu. Nehíjcyámé tsijpívá avyējuube íjcyane Jatsóo.

⁸Ehdúhjáa dítye nééne técoomí avyējútémá tsijtye tétsii íjcyámeke múhdurá pajtyéhi. ⁹Áronáacáhjáa dítye Jatsóómú múu áhdómeidyú meenu dítye iácádsíjcaáyo diityéke. Áhdújucóhjáa dítye ácádsíjcaáyóne.

Páávorómú Beréari íjcyane

¹⁰Áijyúhjáa tépejco cahcujtsó múnaa íjchívyetsó Páávoroo, Tsííraá, íjcyámútsikye diityétsi ípyéé Beréavu. Áámútsíhjáa téhullévú iúújetédú péé imúnáa píhcyáávejávu. ¹¹Tsáháhjáa tétsii múnaa Tetsaróonicá múnaadú néétune. Ímíhyéhjáa lleebúacunúhíjcyámé dítyétsi úwaabóne. Aaméhjáa néhcohíjcyá Píívyéébé íhjuú uubáalle múnaape cáátúnuhíjcyánéhjí pañe iwáájácu ímiááné tehdújuco dítyétsi úwáábohíjcyáhajchííjyu. ¹²Áámedítúhjáa mítyame cáhcujtsó jodíómuu, gríéégómuu, íjcyame wajpíímumáyé avyējúméhjívú nééne walléemu. ¹³Aanéjhjáa tsúúca Tetsaróonicári íjcyame jodíómú waajácú Páávoró Beréari úwáábohíjcyáné Píívyéébé íhjuú. Áánéllíhyéhjáa téhullévú ípyééne tsiiñe iibórinutémé diityéke. ¹⁴Áánéllíhyéhjáa íicúí wallóómé Páávoróké díbye ípyéé móóá úniúvú tétsihvúré Beréavu Timotéomútsi Tsíírama cóévánaáca. ¹⁵Áábekéhjáa pícyohjémé Atéénavu. Aaméhjáa óómímyeke neebe dítye iñéé íicúí dítyétsi ípyéé dííbye éllevu.

Páávoró Atéénari

¹⁶Áámútsikyéhjáa téhmebe íítehíjcyá mítyame técoomíyí dítye dúúrúvahíjcyáné níjcyotájteke. ¹⁷Aanéjhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllii téeneri íhjuúvahíjcyaaabe imúnáama tsijtye Píívyéébeke dúúrúvahíjcyámema píhcyáávejá pañévu. Íhdícyátsihjívúhjáa icyábúúvémema íhjuúvahíjcyaaabe téeneri. ¹⁸Áábemáhjáa ‘epicóóreo’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámema tsijtye ‘ejtóico’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámé íhjuúvahíjcyáhi. Áámedítúhjáa tsaate néjcatsíhi:

¿Muhdúami tsáma áánu íhjuwábá meke nehíjcyaj?

Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Tsííñé píivyéébémú íhjuú uubáalle múnáajpíubá dííbye. Ehdúhjáa nehíjcyámé Páávoródítúú díbyéé Jatsóo dsíjíveebe bóhííbedítúú íjcyáné uwááboju úúbállehíjcyánéllíhíy. ¹⁹Áábekéhjáa tsajtyémé ípítýácócatsíhíjcyátsihvu ‘Areóópago’ némeítsihvu. Áánemáhjáa dííbyeke néémeé:

—¿Aca tsá múúhake u wáájácútsóityuro ímíñeúvú béhne uwáábójuma u tsáánevu? ²⁰ Muurá múúhake u néhijcyané tsáhái tsáijyúbáre muha mel-
léébotúne. Áanéllii muha méimíllé mewáájacúné ímíñeúvú ñná néeyóné
múúhake u néhijcyáne.

²¹ Ehdúhjáa dííbyeke néeme Atéena múnáama tsííñé iññúji múnáa íjcyame.
Aaméhjáa ñnerí íjcyatúme paíjyuváre úbállécatsíhijcyá páhduváre néene
uwáábó illéébone.

²² Áamekéhjáa Páávoró néehíi:

—Ámuúha Atéena múnáaj, muurá ó waajácú ámuha panévare tsíñehji
mecáánivahíjcyáne. ²³ Muuráhjáa ámuha medúúrúvahíjcyátsihjírí o péhíjcyaa
ó ájtyumí ñcúvé waíji hallútú illu néene cáatúnúmeíñe: “Mewáájacútúné Pi-
ivyéébe wáabyuta.” Aane muurá dííbyedítúyú ámuhákye ó úwáábohíjcyá eene
dííbyeke wáájacútúmeré ámuha medúúrúvahíjcyáábedítúyú.

²⁴ Dííbye ihdyu Píívyéébe páneere múhdúné tsíeméne ípívyéjtsóobe. Dííbye
muurá ípívyejtsó iññújima páneere íévéhóówari íjcyanéhji. Áanéllii páneere
íjcyá dííbye tájpiye. Aabe tehdu apátsíiyé íjcyáiyónejíí míamúnáa méénúné
duurúvájá pañe. Muurá ihdyu íhdícyátsihjíríyé dííbye. ²⁵ Aabe tsá mutájpí
íjcyatúne. Muurá ihdyu dííbyedítúyuré tsááne bóhñma méijcyáhi. Áhdure
panévare íñe múhduná téene tájpi méicyahíjcyané dííbyedítúyuré tsááhií.

²⁶ Muuráhjáa tsáápihdítúyuré íñe múhdumé iññújiri méijcyámeke
líyaatétsoóbe. Áánemáa íhdétújuco díbye éévecúné kiáhji méijcyáíñe
mújyúhaja. ²⁷ Ehdúu méénuube dííbyedi méítsámeíhíjcyané níjcautu
íhtsútúnetu mewáájacu méhdítúyú kiá íjcyátúróobeke. ²⁸ Muurá dííbyedítúyuré
tsááne bóhñma méijcyá éhnehjáa tsaate illu néhduú: “Muha méijcyá Píívyéébej
tsíime.” ²⁹ Aane tsúuca dííbyej tsíime méijcyame tsá meíjtsúcunúityuro eene
panevatúre míamúnáa óórótuú, nééwáyutuu, dsíídsítuu, nícyohíjcyánehjidú
Píívyéébe néeneé. ³⁰ Muuráhjáa ihdyu éjyúvú peveneré íhtécunúhíjcyaa
míamúnáa iwáájacútúné hallúrí ehdu méénuhíjcyáne. Áronáa ícyooca pámeere
míamúnáake neebe ímityúné méicyahíjcyané méihvéjtsoki. ³¹ Muurá muhdú
méicyahíjcyané iwáájacúdú mééma ímbájchóiibye ípyée imyéménuube Jetsóoj
téeveri. Aanée muurá meke waajácútsóobe dííbyeke íbóhñtsóneri.

³² Ehdúhjáa Páávoró dsíjívémé tsííñe bóhñnetu íhgyúváneerí íllure tsaate
uuhívaté dííbyedi. Áánetúhjáa tsaate néehíi:

—Muha ihdyu méimíllé tsíjyú tsííñe téenetu u íhgyuváne melléébúcnúne.

³³⁻³⁴ Áamedítúyhjáa tsúuca tsaaté múnáa cáhcujtsómé dííbyema
nahbévahíjcyáhi. Áámemáhjáa íjcyaa Dioníítsio teene ‘Areóópago’ némeítsihvu
dóbéévehíjcyáméejpi. Áhduréhjáa ‘Dáámari’ némeíllema tsíjtyehji íjcyá díityéma.

18

Páávoró Coríítori

¹ Aanéhjáa Páávoró teene Atéenatu péébe úújeté Coríítovu. ² Átsihdyúhjáa
aahívetéébe imúnáajpi Akíírake Póótó iññúji múnáajpiíkye. Téjyúhjáa téhdure
botsíi wajtsííbe Itáaría iññújitu mewa Pírítsíírama, Ávyéjuubeváa Cáráóodio
pámeere Róómari íjcyané jodíómú íjchívyéíñe néenetu tsáámutsi. ³ Aanéhjáa
Páávoró díityétsímáyéjuco íjcyane díityétsikye íwákimyéityu ípíáábo téeméne
wákimyéí imyéénuhíjcyanéllíihye. Aaméhjáa méénuhíjcyá cuwájaanedú néene
nujúwáane. ⁴ Áijyúhjáa ténevá wáyeéévéjcoojívádú pehíjcyaa imúnáa jodíómú

pihcyáávejávu. Aabéhjáa úwáábohíjcyá Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju imúnáama tsijtye imúnaa íjcyáturómeke ditye icyáhcuýtsoki.

⁵ Áanáacáhjáa tsúuca Tsííramutsi Timotéoma wajtsí Matsedóoniá iinújitu. Áijyúhjáa Páávoró tsanéeriyé uwáábori íjcyabe nehíjcyá imúnáake diibyjuco Jetsóo dityéé téhmehíjcyabe Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane. ⁶ Ehdúhjáa díbye néerónáa díbyedítýú nehníwu ihjyúváme. Áánellihiyhjáa ílluréjuco díbye diityédítýú ipyéé íwajyámú wátsóújcoobéré nééneé:

—Árone tsáma ámuhá hallúriyéjuco teene ámuha medsíjívécooca meícúbáhrámeíñe. Tsá táhallúrí tene íjcyatúne. Ahdícyane jodíómú íjcyáturóme éllévuréjuco o pééíñe diityékeréjuco o úwááboki.

⁷ Ehdúhjáa iñéene ílluréjuco díbye tééjatu íjchivyéne. Átsihdyúhjáa péébe úújeté Jójto jávú teenéhjáa pihcyáávéjá únúriyé íjcyabe tsúúcajátújuco Píívyéébeke dúúrúvahíjcyáábe jávu. ⁸ Áijyúhjáa teene pihcyáávéjá avyéjuube ‘Críjpoó’ némeíbyé cáhcujtsó Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju pámeere ihyájkímuma. Aaméhjáa tsójtsótsámeíhi. Áhduréhjáa tsijtye Coríító cóomi múnáadítýú cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhi. ⁹ Átsihdyúhjáa Páávoródívú tsápejco Jetsóo naavédú nééne pañe íbóhówáávéne néé díbyeke:

—Imíchi díícyáne éhníñevu dúwááboco íínerí íllityétuubére. ¹⁰ Íjcyámé mítyame icyoomíyí tahñéjté íjcyáimye. Áánelli ehdu uke o néehí. Áábeke o íjcyatúcoocájíiva múha uke muhdú méenuúhi. ¹¹ Ahdújucóhjáa tsané pijcyábáj píinévú tétsii Coríitori íjcyabe diityéké úwáábohíjcyáné Píívyéébe ihjyu.

¹² Áijyúhjáa Acááyá iinújí avyéjuube Garióo íjcyánáa tsaate imúnaa jodíómú cáhcújtsotúmé ipítýácójcatsíñe Páávoróké ékeevéhi. Áábekéhjáa tsajtyémé díbye ávyéjúube éllévu díbye ímítyunéhjí ímíbáchohíjcyátsihvu. ¹³ Áánemáhjáa díbyé hallúvú úúballémé díbyeke. Nééméhjápeé:

—Áánu métaúhbaju nééne tsíjítóriyé míamúnáake úwááboobéré pehíjcyá dityévá Píívyéébeke idyúúrúvaki.

¹⁴ Ehdúhjáa Páávoró hallúvú ditye úúballénelii díbye íhnyúváiyóné íhdéré díbye ávyéjuube Garióo diityéké néehí:

—Íhdyúhde tehdújúcooíyó díbyema o ímíbájchóiyóné díbye ímítyuné méenuca. ¹⁵ Áánetu ámuhá taúhbaju nééne tsíjítóriyé díbye tsáápihdítýú íjcyáné uwááboju úwáábohíjcyáhajchíí wa íhdyu ámuháyé chooco méímíbáchojcatsij. Tsá o ímíletú átéréenéhjí o ímíbajchóne.

¹⁶ Ehdúhjáa iñéene ílluréjuco díbye diityéké wáloone tétsihdyu. ¹⁷ Áronáacáhjáa pihcyáávéjá avyéjuube Tsójtenéké tsaate gríéegomu íekéévébeke wápáajcó díbye ávyéjúúbé úmíwávu. Áróneríhjáa tsá díbye íícúvetúne.

Páávoró Ajtiokílavu íóómítsihdyu tsiíñe uwáábovu pééneé

¹⁸ Aanéhjáa Coríitori tsúcájá Páávoró ícyahíjcyáhi. Aabéhjáa tétsihvu ‘Tséékeréa’ némeí mujcóvú béerómeí tsanéhjáa ímíáánetúré imyéénuíñe iñéene uuballe. Ehdúhjáa méénúmeíbyé Tsííriá iinújívu ipyéétúné íhde. Átsihdyúhjáa botsíi tétsíi cahcújtsó múnáake ipítýajcóne peebe Akííramútsima tsahíyí teene Tsííriá iinújívu. ¹⁹ Aaméhjáa Éépetsóvú úújeté tétsihvu Akííramútsí mewa Pirit-síírama cóeváítsihvu. Átsihvúhjáa Páávoró imúnaa jodíómú pihcyáávejávú péébe úwaabó tééjavu píhcyáávémeke. ²⁰ Áábekéhjáa neerómé díbye tsuucájááneúvú dityémá íjcyaki. Áronáacáhjáa tsá díbye ímíletúne. ²¹ Áánemáhjáa diityéké pítyájcoobe néehí:

—Árónáa ó imíllé o pééne Jerotsaréevu. Aabe óví Píívyéébe ímílléhajchíí tsiíñe ámuhákye ó uujéváhi.

Ehdúhjáa iñééne péjúcoobe tsaííyí teene Éépetsótu. Áánetúhjáa Akííramútsí dííbyedítúyú coévá tétsihvu. ²² Aabéhjáa Tsetsaréavu úújetéébé tétsihdyu botsíi péé Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Átsihdyúhjáa peebe Ajetiokííavu. ²³ Átsihyíhjáa tsúcájá íjcyátsihdyu idyé tsiíñe pehíjcyaaabe Garáátsiámá Pírííjía iñújícuri íjcyáné cahcújtso múnáake tsápíjtsoobéré técomívádu.

Éépetsóri Apóóro úwaabóne

²⁴ Áijyúhjáa Arejadriíá cóomi múnáajpi jodíómuube Apóóro teene Éépetsóvú wajtsíhi. Aabéhjáa ímiá uwááboobe íjcyaaabe mítyane waajácú Píívyéébé ihjyu. ²⁵⁻²⁶ Aabéhjáa úwáábohíjcyá muhdú Jetsóoke meúráávyejíjtó tsaate dííbyeke úwaabóne. Úwáábohíjcyaaabéhjáa apááñéré Jóáápe tsótsohíjcyánetu íjcyáné uwáábó iwáájacúné imúnáa pihcyáávájá pañévú íínerí núhnevétuubére. Aanéhjáa díbye níjkevádú Akííramútsí dííbyeke ihjyávú itsájtyéne botsíi ímíñeúvú úwaabó muhdúhjáa Píívyéébe Jetsóoj tééveri mééma méénune. ²⁷ Aabéhjáa imíllé Acááyá iñújívú ipyééneé. Aanéhjáa cahcújtso múnáa ímí íjtsúcunúnéllii caatúnú waajácuháámí téhullé cahcújtso múnáa éllevu ditye tsaímíyé iwáátsúcúpéjtso dííbyeke. Aabéhjáa téhullévú úújetéébé Píívyéébere tükévéjtsóneri píáábohíjcyá mítyane cahcújtso múnáake. ²⁸ Aabéhjáa imúnáa jodíómuke nehíjcyá dííbyéjuco Jetsóo Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane Píívyéébé waajácúháámítúu tene néhdújuco. Ehdúhjáa díbye néénéllii tsáhájjuco ditye íiná néétune.

19

Páávoró Éépetsóri

¹ Aabéhjáa Coríítori íjcyánáa Páávoró íjchí iñújíri pehíjcyaaabe úújeté Éépetsóvu. Átsihyíhjáa íjcyámé tsaate Píívyéébé cahcújtso múnáa Jóááúvú uwáábó úráávyehíjcyáme. ² Áámekéhjáa neébe:

—¿A ámuhápe Píívyéébeke mecáhcújtsótujkénúijyu tsúúca dííbyé Apííchó ámuhá pañévú úcaavéhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tehdu muha mewáájacúnéjííva dííbyé Apííchó íjcyane.

³ Áánélliihyéhjáa neebe díityéke:

—¿Acáa ííne uwáábórá ámuha mecáhcújtsóne métsójtsótsámeíhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Mu ihdyúu éhne Jóáávu tsótsohíjcyáné uwáábo.

⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhdée dííbye Jóáa tsótsohíjcyáné ímityúné íicyahíjcyanéhjí íhvéjtsómeke. Árónáacáa ihdyu díityéké nehíjcyaaabe dííbyé boone Mepájtyetétsoobe Jetsóo úwáábóííbyeke ditye icyáhcújtsoki.

⁵ Áánélliihyéhjáa botsíi Jetsóoke icyáhcújtsóne tsiíñe tsójtsótsámeímyé dííbye mémeri. ⁶ Áámé hallúvúhjáa Páávoró tsáápiitsá hallúvú íhyójtí ipícyóóne Píívyéébema íhjúvúné tujkéveri dííbyé Apííchó díityé pañévú úcaavéhi. Aaméhjáa tsíjyúhjíri illéébótúrójúhjíri Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi. Áhduréhjáa téenere tükévéjtsóneri úúbállehíjcyámé díbyé díityédívú íuwááboju

bóhówajtsóne. ⁷ Aaméhjáa diitye Píivyéébé Apíichó diitye pañévu úcaavémé 12-meva.

⁸ Aanéhjáa Páávoró pápihchúú nuhbává imúnaa jodíómú pihcyáávéjá pañévu úwáábohíjcyá íínerí núhnévétuubére. Aabéhjáa míamúnáake téibúwátsohíjcyá Píivyéébé avyéjú icyánejcúvu. ⁹ Áronáacáhjáa tsaate tsá ímíllétú icyáhcujsóne. Aaméhjáa nehniwu ihjyúvahíjcyá teene Jetsóodítýú íjcyáné uwáábotu pámé úmiwávúre. Áanéllihyéhjáa Páávoró diityédítýú péé pámeemáyé cahcújtso múnáama 'Tirááno' némeíbyé uwáábojavu. ¹⁰ Aabéhjáa tééjavuréjuco diityéké úwáábohíjcyáné míñéécú pijcyába. Aanéhjáa tsúúca pámeere Áátsiá íiñúji múnáa lleebójucóó Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju dibye úwáábohíjcyáne. Áhduréhjáa tsijtye jodíómú íjcyáturómé tsúúca lleebóhi. ¹¹ Ájyúhjáa dííbyej tééveri Píivyéébe méénuhíjcyá mítyane méénúraítýúronéhji. ¹² Ávyetáhjáa dííbyé miñúbajáánema íwajyámúúné chéméméhji éllevu ditye tsájtyéróneri tsúúca bóhihíjcyáme. Tsaaté pañéhjáa naavémú íjcyároméhji íchívyehíjcyáhi.

¹³ Ájyúhjáa tsaate téhullé múnáa jodíómú naavémuke tsaaté pañétú íchívyétsohíjcyámé imíllérá Jetsóo mémeriyéjuco íjchívyetsóne. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Méneé tsaaté pañétú ditye íjchívye éhne Páávoró úwáábohíjcyaaabe Jetsóo mémeri.

¹⁴ Ehdúhjáa imíllérómé imyéénune jodíómuube Etséébá llúúvájte avyéjúúbej tsíímé 7-meva íjcyame. ¹⁵ Aaméhjáa tehdu méénúrónáa tsáapí pañétú diibye naavéné néehí:

—Muurá ó waajácú Jetsóoke. Áhdure ó waajácú muubá Páávoró íjcyane. Áánetu ¿muutá ámuúha?

¹⁶ Ehdúhjáa néébere diibye míamúnáajpi naavéné ípañe íjcyaaabe diityéké méénúnetu ílluréjuco ditye wááne tééjá pañétú íévejtéhjiréjuco wájyamúúvatúmé dibye túúvátsonéhjima. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere Éépetsó múnáa jodíómumáyé tsijtye jodíómú íjcyátúmé iwáájácúneri mítyane íllityéne Jetsóoke ávyéjujtsóhi.

¹⁸ Áhduréhjáa tsaate cáhcujsóójucóómedítýú úúbállehíjcyá íhdéhjáa ímityúné íicyahíjcyanéhji. ¹⁹ Áánetúhjáa apííchojte ténéhji waajácúhaamíné ílluréjuco cóvajtsóné pámeere ííténeríye. Áané pañéhjáa íjtsúcunúmé dsíidsi wágóoovéné 50 míi. ²⁰ Ehdúhjáa téijyu Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju tsújaavé pámehdívúre.

²¹ Áané boonétúhjáa Páávoró íjtsámeí Matsedóóniámá Acááyá íñújíicú íááhívetétsihdyu botsíi Jerotsaréevu ipyééíñe. Áhduréhjáa nehíjcyaaabe teene Jerotsaréetu ipyééíñe Róómávuú. ²² Áanéllihyéhjáa íhde wálloobe ípiáábojtétsikye Matsedóóniávú Timotéoma Erájtómútsikye. Áánetúikyéhjáa tsúcájá coévaabe Áátsiá íiñújivu.

Éépetsóri ditye íborívaténe

²³ Aabéhjáa Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju úwáábohíjcyáné hallútú cáhcújtsotúmé páhduváré dáriívehíjcyá cahcújtso múnáake. ²⁴ Tsaapíhjáa 'Deméétrío' némeíbyedítýú tujkévané. Diibyééhjáa nícyohíjcyá úwáñewáánetu 'Diána' némeíñé níjcyota píivyélledi idíllone idyúúruvahíjcyája nááve. Áané hallúvúhjáa mítyane dsíidsívahíjcyámé pámeere íwákímyéi múnáama. ²⁵ Aabéhjáa pámeere múhdumé téeménéhji wákímyehíjcyámeke ipíhjúcúne néehí:

—Muurá ámuha méwaajácú iñe mewákímyeímyé tsaímíyé meícyahíjcyáné iñetú píhtotúme. ²⁶ Aane ¿iveekí Páávoró nehíjcyá iñe menícyohíjcyámé píivyéébe íjcyatúne? Ehdu iñéeneri muurá mítyámekéjuco díbye tsíñejcúvúré íbúwajtsóne. Aane muurá tsá apátsíyé íchii Éépetsórí díbye tehdu méénutúne. Muuráhjáubá páneeréjuco Áátsiá iñúñjiri ehdu díbye méénune. ²⁷ Aane múhdurá teene méémaá. Muurá mewákímyeí téene tájpijyucó meícyahíjcyáné méhdivu wágóóóvéiyáhi. Áhdure dílle íhtsútulle píivyéleke Áátsiá múnáama pámeere iñúñjiri íjcyáné míamúnaa dúúrúvahíjcyáalle ja tsáhájucó bóhówaúcunúñjucóóityuróne.

²⁸ Ehdúhjáa díbye néénéllii tsijtye icyáyobáávaténe íllu wáñejcóhi:

—¡Ñóóooj, ehdíivájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiómú piivyéllé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne néemeé.

²⁹ Áijyúhjáa ihdyu kiávú técoomíyí míamúnaa iibórinújcatsíhi. Áanáacáhjáa Matsedóóniá múnáajtésí Gááyóma Arijtáacomútsí Páávoróké náhbenuhíjcyámútsikye Iliúcuíñúme dítye píhcyáávehíjcyájá pañévu. ³⁰ Áájá pañévúhjáa Páávoró ipyééne díityémá íhgyúvatéyónáa tsá cahcújtso múnáa dííbyeke íhvéjtsotúne. ³¹ Áhduréhjáa tsaate Áátsiá iñúñji múnáa ávyéjyte dííbyeke wáájacúmé néé tsaatéké dítye iñéé dííbyeke téhullévú díbye ipyéétuki. ³² Áanáacáhjáa ihdyu míamúnaa iibóriba teene píhcyááveri íjcyame. Aanéhjáa mítyame tsá wáájacutú iñélliihyé ímichi ipíhcyaaavéne. ³³ Áanáacáhjáa tsaate jodíómú imúnáajpi Arejáadoróké cátuycú díbye díityé úmíwávú ipyééne íhgyúvaki. Áhdújucóhjáa íhgyúva díbye íhyójtisiri díityéké néerone cúúvéhulléréjuco dítye íjcyaki. ³⁴ Áronáacáhjáa ‘dáij’ néétune tsiíñe íllu wáñécohíjcyáme:

—¡Ñóóooj, ehdíivájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiómú piivyéllé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne nehíjcyámé míñéecu hóorá hajchótá jodíomuube díbye íjcyane iwáájacúnema.

³⁵ Áamekéhjáa técoomí avyéjuube idyáíivyétsómeke néehii:

—Ámuúha tamúnaa iñe Éépetsórí meíjcyamej, pámeere muurá waajácú éhnée cáámetu áákityéné neewáyú píivyéllé Diánadi medíllóné duurúvaja méhójtí pañe íjcyane. ³⁶ Aane tehdu múha tóónúyónejíivari. Áanéllii ílluréjuco metáchúúréévéne cúúvéhulléréjuco meíjcyá. Aame iñá mémeenújucohí ímíñeúvú íjtsámeityúme. ³⁷ Muurá íjtyétsikye íllevu ámuha metsívamútsí tsá iñé imítyúné méénutúne. Áhdure tsá dítyétsí méduurúvaja tútávajtsotúne. Aamútsí muurá tsá iñá imítyúné íhgyúvatú mépiivyéllédítyu. ³⁸ Áhdícyane Demétrio íwákímyeí múnáama tsaatédítyú ímítyúné íjyácunúhajchíí óví péé ténéhjí ímibájcho múnáa éllevu teene ímibájchoki. Muurá téénéllii íjcyáné ténéhjí ímibájchotsíhji. ³⁹ Áánetu ávyétá íhnáhó néene íjcyáhajchíí múu íhvejtsó pañétúéhullévú tene ímibáávyeki. ⁴⁰ Muurá ícyooca ápíchó néene máhallúrí téénetu menéétsámeíyóne. Tsá muurá iñá menééítyuró iñe ícyooca pájtyene pañétúejte meke díllóca. ⁴¹ Ehdúhjáa iñééne ílluréjuco díbye díityéké tsújaucúne.

20

Páávoró Matsedóóniámá Gréetsiá iñúñcúvú pééneé

¹ Aaméhjáa iibórinújcatsíñetu íhvetédú Páávoró cahcújtso múnáake ipíhgyúcúne túkëvejtsóhi. Átsihdyúhjáa díityéké ipítyájcóne Matsedóóniá

iiñújuvúréjuco dibye pééneé. ² Aabéhjáa téhullé cahcújtso múnáake ááhíveebe diityéké tsápítsohíjcyáhi. Átsihdyúhjáa péébe Gréetsiá iiñújuvu iúújetétsihyi ijcyá pápihchúú nuhbáva. ³ Aabéhjáa tsaííyí Tsíiriá iiñújuvu pééiyónáa tsaate imúnaa dííbyedítyú ímityúné pítýájcámeíñé iwáájácúne íjtsámeíbyé Matsedóóniá iiñújuvúré tsiíñe ióómiíñé íjchityu. ⁴⁻⁵ Áábemáa o pééiñáa múhtsikye náhbénuímyé múhtsi íhdéjuco Tóroóavu ipyééne téhullétú múhtsikye téhmeténé illuúme: Beréa múnáajpi Tsóópatee, Tetsaróónicá múnáajtétsí Arijtáacomútsí Tsegóódomaa, Déébé múnáajpi Gáayoó, Timotéoo, Áátsiá iiñúji múnáajtétsí Tííkicyómútsí Tóroópimómaa, éhdume. ⁶ Áánetúikyéé muhtsi mecóévamútsí óórityúne pááa májchómeíhíjcyáné wañéhjí pajtyétavu botsíi Pirípotu tsaííyí mepéémutsi méúújeté tsáhojtsíj coojívatu diityédívú Tóroóavu. Átsihyí muha méijcyá tsané tsemáána.

Páávoru Tóroóaa múnáake ááhivéne

⁷ Aamée muha tsemáána déjúccóovejccóójí medóbéévéne pááa mémajchó Jetsóo dsíjívé meítsaavéne. Áijyúu Páávoru úwaabó ávyeta péccójpiñévújuco tsíjyju muha mepéjúccóoíñéllíhye. ⁸ Téijyúu muha médóbeevé cáámééhó pañévú peetéháñej téeveri. ⁹ Áánaacáa ováhtsáwu ‘Éóótico’ némeíbyé ácuúccunúhijcyá páhoowa nétsihyi. Aabéhjáa icyúwaíñúné hallúrí baavu áákityéébé dsíjívéhi. ¹⁰ Áánéllíhyyéé Páávoru íccúí iñítyéne dííbyeke íámabúccúne nééhíí:

—Méíllityédíne. Muurá ihdyu bóhííroóbe.

¹¹ Átsihdyúu tsiíñe cáámevu néríivyéébema muha pááa mémajchó Jetsóo dsíjívé meítsaavéne. Áané boonétúu idyé tsiíñe íuwaábó cámahjácoobe tsítsijnécu. Átsihdyúu illuréjuco muha mepééneé. ¹² Áánetúu tétsíi múnáa ihjyáhañévuréjuco péémema díibye ováhtsáwu pééneri mítyane ímíjyuuvéme.

Tóroóatu Miréétovu dítye pééneé

¹³ Aamée muha mepéjúccóónáa Páávoru múúhadítyú coévá tétsihvúré Tóroóavu íjchityúré ipyéé Atsóovu. Áánetúu muha íhde cújúwámíri mepééme méúújeté téccómívú tétsihdyu dííbyeke muha meújcuí. ¹⁴ Aamée muha téccómítyú dííbyeke meújcuíñútsihdyu mepééme méúújeté Mitiréénevu. ¹⁵ Átsihdyúu muha mepééme tsíjyju ‘Kííoó’ némeíñé caapáhó tujkévetu mepájtyeme tsíjcyoojji méúújeté ‘Tsáámoó’ némeíñé caapáhó mujcóvu. Ámujcótúu muha mepájtyeme méccúwaté Trojíríóvu. Áané tsíjyúu botsíi muha méúújeté Miréétovu. ¹⁶ Ehdúu muha mepéhíjcyánáa Páávoru íjtsámeí Jerotsaréri muha Pejtecójtéé wañéhjí mepájtyeíñe. Áánéllíhyyéikyéé tsá díbye ímíllétú muha Áátsiá iiñújiri íjcyacóómí Éépetsóvú mepééne íccúí muha téhullétú meóómítyúrónéllíhye.

Páávoru íhjuvúné Éépetsó cahcújtso múnáa túkevétsojtéma

¹⁷ Aabée Miréétori íjcyaaabe píuvá Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáa túkevétsojtéke. ¹⁸ Áámekée neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú muhdúhjáa Áátsiá iiñújuvu o wátsítujkénúijyju o ícyahíjcyáne. ¹⁹ Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íjcyarómé oke páhduváré dárívéneri támeíbyéré Píívyéébé wákímyeí ó méénuhíjcyá ñná néétuubére. ²⁰ Áronáacáa tsá o íhvetétú ámúhakye píááboíñé patsíhíjvávúré úwááboobéré o péhíjcyánetu. ²¹ Aabée ámúhakye pámeekéré tamúnaa íjcyátúróméhjíma ó nehíjcyá ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Máavyéjuube Jetsocríjtoke mecáhcújtso ímí Píívyéébema ámuha méijcyaki. ²² Aabe íñe ícyooca

tсиине o péé Jerotsaréevu Píívyéébé Apííchó oke túkévéjtsóneri muhdú táúmiwa íjcyane wáájácútuúbe. ²³ Muurá pahúlleva o péhíjcyá coomíjivu tééneri Píívyéébé Apííchó tsúúca oke waajácútsójúcoorá Jerotsaréevu oke ditye cúvéhoojánuuube o ícúbáhrámeííne. ²⁴ Áróneri tsá o áábímyeítyúne. Apááñéré ihdyu ó imíllerá Píívyéébé meke iwájyúne mééma mepájtyetéíne méénúné uwáábojúvú Jetsóo oke níwááveíñúné o níjkeváne.

²⁵ Ahdícyane ámuéhakye o néé íñe múhdúmáj pñéví Píívyéébé avyéjuto íjcyané uwááboju úwááboobéré o péhíjcyámé ámuha oke maájtyumíjúcóóityúne. ²⁶ Téhdure ámuéhakye o néé ámuha mewágóóóvéhajchíí tsá táhallurí tene íjcyáityúne. ²⁷ Muurá tsúúca páneere ámuhadívú ó bóhówajtsójúcoorá muhdú Píívyéébé íjtsaméí íjcyane. ²⁸ Ahdícyane tsáma téñbúwá méíjcyaco ámuha uwáábojte méíjcyame. Ímíñeúvú météhmeco cahcújtso múnáake Íllí Jetsóo tujpácýó wágóóóvénej tééveri díbye újcúmeke. Muuráhjáa diityédívú ámuéhakye níwááveebe Ípííchoj tééveri diityé túkevjtsojte ámuha méíjcyaki. ²⁹ Áronáa ó waajácú íchihdyu o péené boone tsaate múhdurá iúwáábóneri íllure diityéké tútávájtsóíñe éhne múúne oohíbyé obééjámuke tútávajtsódu. ³⁰ Áhdure íjcyáímyé tsaate ámuhadítyuré ímiá uwááboju tsíjítóríyé átéréenéhjí úwááboímye. Ááneri íllure cahcújtso múnáake mújtátsoímye. ³¹ Áánéllí tsáma téñbúwá méíjcyaco éhnée pápíhchúú pijcyábá hajchótá támaatyóú o wáágóóne ámuéhakye o úwáábohíjcyané méítsáávénema.

³² Ahdícyane ámuha Píívyéébeéjté méíjcyame óví díbye tájpiyéjuco ámuha méíjcyane meke iwájyúne díbye ácuíjcyané uwáábójú pañe íhtsutúmeréjuco. ³³ Cáhawáá méíjtsúcunuj, tsáháa muurá o íjyácunútú oke tsaate dsídsídívú áhdoobe ehnéva múnáajpi o íjcyabe ímiá wajyámuma o íjcyáíyóneri. ³⁴ Muuráhjáa ámuháyé wájácú menéene oore tsáávanéréi ó wákímyeíhíjcyá óoma íjcyámema muha mepíhtone meújcuki. ³⁵ Aabée muurá ámuéhakye panévatúré ó úwáábohíjcyá muhdú mewákímyeíyóné ídáátsóméhjike mepíáábo éhnéhjáa Ávyéjuube Jetsóo íllu néhíjcyané o ítsáávénema: “Muurá tsaatéké tsíeménevu ájcume ímíjyúúvéiyá ditye ájcume ímíjyúúvéne éhnííñevu.”

³⁶ Ehdúu diityéké íñétsihdyu Páávoró Píívyéébema íhhyúva mímóúúvénéllí muha téhdure mémímóuuvéhi. ³⁷ Áábekée pámeere ikímóóvéne ámábiñúhi. ³⁸ Aamée múúhake pícyohjé cújúwamívú díbyée ‘tsáhájucóubá tsiíne oke ámuha maájtyúmiítyúne’ nééneri kímóóvéme.

21

Jerotsaréevu Páávoró pééneé

¹ Aamée muha tétsihdyu mepéé tsapéhdú ‘Cóóó’ némeíñe caapáhovu. Áané tsiíjyúu muha méúújeté ‘Róódaá’ némeíñe caapáhovu. Átsihdyúu botsíi muha méúújeté Páátarávu. ² Átsihvúu muha tsíimívuréjuco mepájtyene Peníítsiá íñújivu péémívu. Áámíríyéjucóo muha mepééneé. ³ Aamée muha ‘Chíípere’ némeíñe caapáhó náníñejcuri méíteíñútsihdyu mepéhíjcyámé méúújeté Tsííríá íñújivu. Aamékyée muha Tííró mujcójuvu mécatsúúveté tétsihvu tsane pííchuta íjchívyeki. ⁴ Átsihyíi muha tsaate cahcújtso múnáake maájtyúmitémemái méíjcyá tsáné tsemáána. Aamée Páávoróké néé díbye Jerotsaréevu ipyéétu Píívyéébé Apííchórehjáa diityéké túkévéjtsóneri. ⁵ Aamée muha técoomíyí téhajchótá méíjcyánetu mepéémeke pícyohjémé pámeere mújcojúvu. Áámemáa muha pámeere memíhmóúbáne Píívyéébema

méihjyúváhi. ⁶ Átsihdyúu muha illurjúco diityéké mepítýájcóne meúcaavéné cúújúwámí pañévu. Ááné tujkéveríjyucóo ditye óómiñe ihjyáhañévu.

⁷ Aamée muha Tíírótu nihñéréjúco tsaííyí mepééme mécátsúúveté Toremáidávu. Átsihyíi íjcyáné cahcújtso múnáadívú muha meúújetémema méijcyá tsájcoóji. ⁸ Ááné tsiíjyúu muha mepééme méúújeté Tsetsaréavu. Aamée muha mepéé Perípe jávú cahcújtso múnáá túkevjtsojtéhjáa 7-meva íjcyámedítýú uwáábori úllehíjcyáábe jávu. ⁹ Áábej tsíímée pínéehójtímeva walléemú tájívátumé íjcyame úúbállehíjcyá Píívyéébere diityéké ájcúné íjtsaméiyi iná pájtyeíñe iwáájacúne. ¹⁰ Aamée muha tétsihyi tsúcájáhréjúco meícyahíjcyánáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Agáábó wajtsí tétsihvu Jodéatu tsáábeé. ¹¹ Aabée múúhakye ááhíveebe Páávoró ocájímííhé iújcúmííheri íhyójtscuu, íjtyúhaácyyu, íjcyane íchíácómeíñe nééhií:

—Píívyéébé Apííchó muurá nehíjcyá ílúva ditye íñe ócájímííhé aabájáábeke Jerotsarévu íhíjchúúbeke íhvétsoíñe tsííñe iíñúji múnáá hójtí pañévu.

¹² Ehdúu díbye néenélii muha teene Tsetsaréa múnáama méneerá Páávoróké díbye ípyéétu téhullévu. ¹³ Áronáacáa múúhakye neébe:

—¿íínerí ámuha mekímoovéné ídátsó oke pajtyéhi? Tehdu apááñéré oke ditye chíjchúíñejíívari. Óvíi néhi ihdyu oke illííhyanúhajchíi líihyanúmé Ávyéjuube Jetsóoke o cáhcújtsoné hallútu.

¹⁴ Ehdúu múúhakye díbye néenélii muha dííbyeke menéehíi:

—Óvíikyéhde muhdú Píívyéébe ímillédú ú íjcyáhi.

¹⁵ Átsihdyúu muha illurjúco meímíbájkímeyíñe mepééne Jerotsarévu.

¹⁶ Áámemáa múúhama tsaate cahcújtso múnáa péé Tsetsaréatu. Aamée muha meúújeté Chííperé múnáajpi tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébeke cáhcújtsoobe Natsóo jávu.

Páávoró Jacóóboke ááhívéne

¹⁷ Átsihdyúu muha Jerotsarévu meúújetémeke tétsíi cahcújtso múnáa tsaímíyé waatsúcúpejtsóhi. ¹⁸ Ááné tsiíjyúu muha Páávorómá máaahíveté Jacóóboke. Áánáacáa tétsihyi pámeere cahcújtso múnáá túkevjtsojte.

¹⁹ Áámedívúu muha meúújetémeke Páávoró úúballé ímíñeúvú muhdúhjáa Píívyéébe jodíómú íjcyátúrómé pañévu dííbyej téeveri méenuhíjcyanéhji.

²⁰ Áánéliihyée duurúvámé Píívyéébeke ávyéjútsoomé. Áánemáa néeme dííbyeke:

—Ehdíívane, muúbej. Muurá múhdúné míamúnáajpíjyúcooró memúnáa jodíómudítýú cáhcújtsojucóorómé úraavyepí Píívyéébé Moitsééúvuj téeveri ájcúné taúhbajúúne. ²¹ Aame nehíjcyá úhdítýu uuva u úwáábohíjcyáné téenetu múu bóijcyúdú pámeekéré jodíómú tsííñe iíñújiri íjcyámeke ditye téeneri íícuvéjucóótuki. Áhdurévá ú nehíjcyá ditye íhdéuvúu íicyahíjcyajító íhvéjtsóne ítsíimeke íkíhdyahírotsójucóótuki. ²² Aane íñe ¿muhdúí teéne? Muurá íñe tsúúca íchihyi u íjcyane iwáájacúcooca píhcyááveímye. ²³ Áánélii ú méenuú uke muha menéhdú. Íjcyámé íchihyi múúhadítýú pínéehójtímeva wajpíímú ípyéé ímíááneturé ímyéénuíñe íñéenéi méenutúme. ²⁴ Áámema tsaméhjí meúcújcatsíñe méímíbájhótsaméi duurúvájá lluvváábédívú memúnáa méenuhíjcyádu. Ááné boonétú ú áhdoó diityémá ditye íbyééromeíki. Áijyu úhdítýu íhgyúvahíjcyarómé neé állíuré íjcyáneri íhgyúvahíjcyáne. Áhdure neeímyé Píívyéébé Moitsééúvuj téeveri ájcúné taúhbajúúné téhdure u úraavyéne.

25 Áánetúu ihdyu tsúúca muha mécaatúnú jodíómú íjcyaturómé Jetsóoke cáhcujtsómé illuune imyéénútuki: Tsá ditye níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke dóóityúne; tsá ditye tújpacyo dóóityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjima dómácójcatsíityúne. Ehdúu nééme Páávoróke.

Páávoróké ditye ékeevéné duurúvájá pañévu

26 Ahdújucóo dibye diityémá pínéehójtímevámá iúcújcatsíñe pééneé. Aaméhjáa úcaavé duurúvájá pañévu iúúballe tééjá tehmeébeke múhdúj coojívatú íímíbájchómeíñé iníjkévaíñé botsíi pañétúétsihvu Píívyéébeke íícúvéíñé iyáábeke itsájtyeki.

27 Aanéhjáa tsáné tsemáánatu iníjkévaíñé ditye nééne tsúúca níjkévaríjyucó íjcyánáa Áátsiá íiñújitu tsááné jodíómú ájtyumí dííbyeke duurúvájá pañe íjcyáábeke. Áábekéhjáa pámeere tétsii íjcyámema páhdúváré idyáríívétsihdyu ékeevéme. 28 Áánemáhjáa kéévánécoba néémeé:

—¡Ámuúha ijraéémuj, metsááne múúhake mépíaabóva! Áánu muurá éhne pahúllevaré úwááboobéré péhíjcyaaabe ímityúne íhjúvahíjcyá méiíñúji múnáadítyu. Áhdure Píívyéébé Moitséévuj tééveri ájcúné taúhbaju nééne tsíjítóríyé úwáábohíjcyaaabe. Téhdure ímityúne íhjúvahíjcyaaabe duurúvájatu. Ááneréi íjcyáíyónáa muurá íñe íjtye gríéégómuke tééjá pañévu iúácóneri tútávájtsóobe tééjá pañe íñe ímityúne úújéítyúrotsíi.

29 Ehdúhjáa nééme Jerotsaréeríi Éépetsó múnáajpi jodíómuube íjcyátuube Tróópimómá dííbyeke íájtyúmínéllíihye. Aanéhjáa íjtsúcunúmé Páávoró dííbyeke úacóné tééjá pañévu.

30 Ááneríhjáa técoomí múnáa íbóriibaavémé péé teeja duurúvájávu. Aaméhjáa Páávoróké íékéévéébeke líícuíñú áachívu. Áánemáhjáa wátajcómé tééjá ílehówááne. 31 Aaméhjáa dííbyeke lííhyanújúcóóíyónáa tsúúca úúballe úújeté técoomí tsodáhómú avyéjúúbedívu. 32 Áánéllíihyéhjáa pámeekéré ítsodáhómuke íavyéjútémá ípíhjúcúmema dsíínécunúmé téhullévu. Áámekéhjáa íájtyúmíne íhvetémé dííbyeke íwápáácohíjcyánetu. 33 Átsihdyúhjáa diitye tsodáhómú avyéjuubéréjucó íékéévéébedívú táuhbáné ditye íchíjchu úwáñehíñeri. Áánemáhjáa tétsii íjcyámeke dííloobe muubá dibye íjcyane, áhdure íñe hallútú ditye ehdu dííbyeke méénune. 34 Ááneréjucóhjáa páhdúváré mítyane ditye íhjúváne pañe tsá dibye lléébotú muhdú ditye nééneé. Áánéllíihyéhjáa ítsodáhómuke neebe ditye itsájtye dííbyeke. 35-36 Ahdújucóhjáa ditye íhcyóómívu itsájtyéébeke tsájá níityéwaahyóvú iúújetétsótsihdyu ílluréjucó íhbúcuíñúne míámúnaa íjyévé ‘áádíkye méllíihyánu’ néémere úráávyénéllíihye.

Páávoró íhyallúvú íhjúváne

37 Áábekéhjáa ditye íhjúváne pañévu ááhívétsóíyónáa neebe diityé avyéjúúbeke: —¿A tsá o íhjúváváyuróne?

Áánéllíihyéhjáa neebe dííbyeke:

—¿Aca eene ú píivyété gríéégómú íhjúváne u íhjúváne? 38 ¿Aca tsá Ejíhto múnáajpi u íjcyatú éhnéé ímityúmeke u újcúmema íñéubará píívyétúne íiñújivu u pééne ímityúne múúhá íiñújí avyéjúúbedítyú u ítsámeíhíjcyaaabe?

39 Áánéllíihyéhjáa Páávoró néé dííbyeke:

—Muurá ihdyu oo jodíómuubéré Tsiríítsiá iĩnújiri ijcyacóomí Táátsó múnáajpi. Ahdícyane ihdyu cána óvíjyucu oke daacu tsáraahóvú o íhgyúva míamúnáama.

⁴⁰ Ahdújucóhjáa diibye ávyéjuube íhvétsoobe niityéwááhyó hallútú diityéké íhyójtširi néene ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Aaméhjáa dáívyénemáyé íhgyúvaabe heeberéomú íhgyúri.

22

¹ Neebéhjápeé:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ímíñeúvú melleebúcunu ámuúhake táicyánéjcu o úúballéne.

² Ehdúhjáa dibye heeberéomú íhgyúri íhgyúvánéllii ímíñeúvú lleebúcunúmé dííbyeke.

³ Áámekéhjáa neébe:

—Oo muurá jodíómuube Tsiríítsiá iĩnújivúu Táátsó coomívú oke ditye tsíimávaabe. Ároobée ihdyu ó keemévé íchihvuré Jerotsaréevu. Áabekée oke Gamariée úwáábohíjcyá méíhdé múnáaúvúhjáa úráavyehíjcyáné taúhbaju. Aabée ó imíllehíjcyará múhdutú tsáimíyé Píívyéébeke o ícúvéébeke o cáhcújtsóiyóné táííbúuri. Ahdu muurá icyooca ámuúha. ⁴ Ároobée táwaajácútubáané íñe ímíáájú cahcújtsó múnáahjáa íjcyámeke o dsíjívétso ímityúné ó dáríívehíjcyá dityéváa téenetu íhvetéroki. Opée ó tsatyéhíjcyá wajpíímumáyé walléémuke ditye icyúvéhoojánuki. ⁵ Aane muurá llúúvájte avyéjúúbema duurúvájá túkevétsojte waajácú okée waajácúhaamínema iwálloone Damájcori íjcyáné cahcújtsó múnáa élleveu. Aabée téhullévú tsúúca o péé oováa o dóhjinújémeke íchihvu Jerotsaréevu ditye ícúbáhraki.

*Páávoró úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujsóne
(Hch 9.1-19; 26.12-18)*

⁶ Aanée Damájcovu oke ditye wálloobe juuváyí o péhíjcyárónáa cójípíine técoomíj píihívuréjucu péécutéré óhdivu ávyétá íhnáhó néene péété cádiivyéné cáámetu. ⁷ Aanée oke íjcaáyó baavújucu. Áabekée oke Jetsóo o ájtyúmítuube néehíi: “Tsáo Tsááoroj, ¿íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj?” ⁸ Áánélliihyée o néehíi: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánélliihyée oke neébe: “Oo Jetsóo Natsarée múnáajpi oke u pátsáricyohíjcyáabe.” ⁹ Aanée téijyu óoma íjcyame teene peete íajtyúmíneri íllityéhi. Áromée ihdyu tsá lléébotú dibye óoma íhgyuváne. ¹⁰ Aanée awáá ehdu oke dibye néenéllii o néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íiná ú imíllé o méénune?” Áánélliihyée oke neébe: “Wa ihdyu dipye Damájcovuj. Téhullévúu uke neeímyé íiná u méénuíñe.” ¹¹ Aabée teene peete muhdú oke táhálluúúcú cúúvetétsoobe o hálluvájúcóótúúbeke óoma íjcyaméréjucu oke úújetésóné téhullévu.

¹² Áijyúu ‘Ananía’ némeíbyé tsáa taéllevu Píívyéébé Moitséeúvuj téeveri ájcúné taúhbaju néhdújucu ícyahíjcyáabeke ímí míamúnáa íjtsúcunúúbe. ¹³ Aabée itsáane oke néehíi: “Muúbej, tsúúca ú hallúvá tsiíñe.” Ehdúu oke dibye néenemáyé íñe imíjyaú ó ítėjucóóhií. ¹⁴ Átsihdyúu oke neébe: “Muuráhjáa tsúúcajátújucu méíhdé múnáaúvú cáánívahíjcyaaabe Píívyéébe uke mémenúné ímíáábé Jetsóoke u ájtyúmíibe íhgyuváné u lléébóne dibye ímíllédú u íjcyaki. ¹⁵ Áánéllii icyooca pámeekéré dííbyedítýú íjcyáné uwááboju ú úúballéhíjcyáahi. ¹⁶ Ahdícyane íñerí íjtsámeítýuube dííbyedívuréjucu catoróóvéne dííbye mémeri

táuméi Píivýéébeke páneere díimítyú díbye íábájíveki. Ááne tsójsótsaméi.” Ehdúu oke neebe Ananía.

Páávoru úúballé Píivýéébe dííbyeke wáalloone jodíómú íjcyátúme éllevu

¹⁷ Aabée Jerotsaréevu tsiíñe o óómíbye duurúvájá pañévú o úcáávéne Píivýéébema o íhjúvahíjcyánáa óhdivu bóhówaavéné naavédú nééneé. ¹⁸ Ááne pañée Jetsóoke o ájtyúmíibe oke néehíi: “Ícúí dípye tsiéllevu íchihdyu Jerotsaréetu. Muurá tsá dítye íícúvéityú táuwááboju u úúballéróneri.” ¹⁹ Áánéllíihyée dííbyeke o néehíi. “Ávyéjuúbej, áánerá oke waajácúmé ópée dícyahcújtso múnáake píhcyáávejááné pañévú o wápáájcómeke o cúvéhoojánuhíjcyaaabe o íjcyane. ²⁰ Áhdurée muurá díwákimyéi múnáajpi Ejtééba díuwááboju méenuhíjcyáábeke dítye dsíjívétsóijyu díityémá o íjcyáábema tsaméhíjjuco muha tehdu dííbyeke meméénune. Téijyúu muurá ó téhmehíjcyá díitye dííbyeke lííhyánúmé wajyámúúne.” ²¹ Ehdúu o néérónáa tsiíñe oke neebe: “Árónáa ú peé íchihdyu tsíhullévú jodíómú íjcyátúrómé pañévú uke o wállóónéllíihyee.” Ehdúhjáa úúballébe Páávoru.

Páávoru tsodáhómú avyéjuúbe hójtsí pañe

²² Aanéhjáa dííbyeke illéébúacunúhíjcyáróne kéévánécoba néémeé: ¡Tsáhájucó aabye íjcyáíturóne! ¡Ílluréjuco méllíihyánu! ²³ Ehdúhjáa néémere íwajyámúúné cáamevu wájójcoméré téhdure bállíijyu wájojcóhi. ²⁴ Áánéllíihyéhjáa díibye tsodáhómú avyéjuube néé ítsodáhómuke dítye íááhívétso pañéejávú dííbyeke. Áánemáhjáa neebe dítye iwátsíhcyúúbeke idílo íñé hallútú dííbyedítyú dítye íjyácunúhíjcyáne. ²⁵ Ahdújucóhjáa dítye iwátsíhcyu dóhjínuube tsaapi tsodáhómú avyéjuube tétsihyí íjcyáábeke nééneé:

—¿Aca ihdyu múúne eene ámuha romáánómuube íjcyáné waajácúháámíma íjcyáróóbeke íñá néétume méwátsihcyúhi?

²⁶ Ehdúhjáa Páávoru nééne tsodáhómú avyéjuube pajtyétsó pañétúejpíhdivu. Neebhjápeé:

—Tsáma téíibúwá díícyaco áábyeke muhdú u méénúíhajchííjyu. Muuráhjáhaca ihdyu romáánómuube íjcyáné waajácúháámíma dííbye.

²⁷ Áánéllíihyéhjáa pañétúejpi ipyééne néé dííbyeke:

—¿Ava úhdi íjcyáné romáánómuube u íjcyáné waajácúháámíj?

Áánéllíihyéhjáa neebe:

—Ééé.

²⁸ Áánéllíihyéhjáa neebe ávyéjuube dííbyeke:

—Téhdurée muurá mítyane ó ahdó romáánómuube o íjcyáíñé waajácúháámí.

Áánéllíihyéhjáa Páávoru néehíi:

—Árónáa ihdyu líhíyomútsidi téhdure tene íjcyánéllíi ó néé pañétúejpi o íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa díbye néénéllíi íhvejtsómé dííbyeke. Áhduréhjáa ávyéjuube íllityé romáánómuube íjcyáné waajácúháámíma íjcyáábeke ehdu imyéénúneri.

Jodíómú túkevítsojté úmíwari Páávoru íjcyane

³⁰ Ááne tsiíjyúhjáa imíllebe iwáájacúné ímichi íñé hallútú imúnaa jodíómú díibye Páávorodítyú íjyácunúne dííbyé hallúvú páhduváré úúballéhíjcyáne. Áánemáhjáa neebe dítye dííbyedítyú íjcyáné uwáñehííñé itsíñúúne ipíhjúcu pámeekéré ávyéjujteké llúúvájte avyéjujtéma. Áámé úmíwávúhjáa dííbyeke íjyócujcároóbe.

23

¹ Aabéhjáa Páávoró diityédívú íiteebéré néehíí:

–Ámuúha tamúnaaj, muurá íjcyoojívújuco Píívyéébé húmíj pínévú tsáháturo ímityúné o méénutúne.

² Ehdúhjáa díbye néénéllíi llúúvájte avyéjuube Ananíá táuhbá tsaatéké ditye iwábáájco dííbyeke. ³ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

–¿Aca taúhbaju néé muhdú o íjcyane óoma u ímíbájchoki? ¿A tsá u wáájacutú teene taúhbaju nééné tsíjtoríyé óhdivu u táuhbané oke ditye imyéénuki? Uke téhdure Píívyéébe méénuú bañú múnáajpi u íjcyáábeke.

⁴ Áanéllíihyéhjáa tsaate néehíí:

–¿Aca muhdú eene íllure ú uuhívaté Píívyéébere pícyoobe llúúvájte avyéjuube pañétúejpi íjcyáábedi?

⁵ Áanéllíihyéhjáa neébe:

–Áronáa tsá o wáájacutú díbye pañétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyane. Muurá Píívyéébé waajácúháamitu nééneé: “Tsá múu ímityúné íhjúvatú ávyéjútédítu.” Ehdúhjáa neebe Páávoró.

⁶ Botsíikyéhjáa waajácuube tsadotséómuma paritséómúejte diitye ávyéjuute íjcyane. Áanéllíihyéhjáa neebe kéévánécoba:

–Ámuúha tamúnaa, oo muurá paritséómú uwáábóo úráávyehíjcyáábé hajchi. Aabée téhdure téené uwááboju ó úráávyehíjcyáhi. Áábeke íñe oke ámuha médíllóhíjcyá dsíjívémé tsiíñe bóhíine o cáhcújtsónéllííhye.

⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllíi diitye ávyéjuute tsaamééré itsípájújcatsíñe ílluréjuco pájúvanújcatsíñe. ⁸ Diityéhjáa muurá tsadotséómú nehíjcyá dsíjívémé bóhíjúcootúne. Áhduréhjáa itsúcunúhíjcyámé níjkyéji múnáama panévaré ápiíchoháñé íjcyatúne. Áánetúhjáa ihdyu paritséómú cáhcujtsó ténehji íjcyane. ⁹ Aaméhjáa íhjúbari íjcyánáa diitye paritséómudítu tsaate taúhbájú uwáábojte néehíí:

–Muurá tsá áanu íná ímityúné méénutúne. Áábema tsáijyu múu ímiáané níjkyéji múnáajpi íhjúvánáa ¿íveekí Píívyéébeke múhdurá médáíívéiyáhi?

¹⁰ Ehdúhjáa ditye táhjájcatsíñeri tsodáhómú avyéjuube íllityéne íjtsúcunú ditye Páávoróké méénuíñe. Áanéllíihyéhjáa tsiíñe neebe ítsodáhómuke ditye itsájtye bíwáhullévúré íhcyóómivu dííbyeke.

¹¹ Ápejcohjáa Jetsóo dííbyedívú íbóhówáávéne néehíí:

–Ímíchi díícyáne íñeri áábímyeítuubéré íñe táuwááboju íchii Jerotsaréeri u úwáábohíjcyádúre idyé dúwááboco Róómáíí. Ehdúhjáa Jetsóo néé Páávoróke.

Páávoróké imíllerómé illííhyanúne

¹² Áané tsitsíívevúhjáa imúnaa jodíómú pítyácójcatsíyá ímiáánetúré dííbyeke ídsíjívétsoíñe. Áánemáhjáa néjcatsímyé íñeubará imájchóityúné dííbyeke íllííhyanútúné hajchóta. ¹³⁻¹⁴ Ehdúhjáa dííbyedítu pítyácójcatsímyé 40-mevá ehnííñevu íjcyame. Aaméhjáa llúúvájte avyéjuutémá ítyúkevítsojté éllevu ípyééne neeté diityéke:

–Muha ímiáané Píívyéébe lléébónáa mepítyácójcatsí íñeubará memájchóityúné Páávoróké muha mellííhyanútúné hajchóta. ¹⁵ Áanéllíi méneeco tsodáhómú avyéjúubeke díbye péjcore ámuha éllevu itsíva dííbyeke. Áronáa ihdyu méneeco dííbyedítu íjcyané ihju ámuha medílló dííbyeke mepíuváne. Áijyu muha tsúúca máarúcoóonuú ámuhadívú díbye úújetétúné íhdéré muha mellííhyanuki.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye pítýácójcatsíñé Páávoró beebe iwáájácúne íícúí tsodáhómu coomívú ipyééne úúbáletté díibye ííñáhníkye. ¹⁷ Áánéllíihyéhjáa tsáápiikye tsodáhómú avyējúúbeke ipíúváábeke neebe Páávoró:

—Áánu ováhtsáwúuke tsajtye páñétúejpi ámúhá avyējúúbe éllevu díbyévá ñínáñháubá iúúbáalle dííbyeke.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dííbyeke díbye tsájtyene ávyējúúbe éllevu. Aabéhjáa neeté dííbyeke:

—Ávyējuúbej, éhne cúúvéjari íjcyaaabe Páávoró oke neénéllíi ó tsivá áánu ováhtsáwúuke diéllevu díbyévá íhya ñíná uke iúúbáalleki.

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa íhdyúétsihvu itsájtyéébeke neébe:

—¿ñíná ú imíllé oke u úúballéne?

²⁰ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tamúnaáne jodíómú pítýácójcatsí ukévá íñééíñe péjcore u tsájtye Páávoróké diityé avyējújté éllevu dítyévá idílló dííbyeke ñíná dííbyedítýú íjcyáné íhju.

²¹ Áróneri tsá u íícúvéityúne. Íjcyámé 40-mevá ehnííñevu dííbyekévá illííhyánu árucóónuímeye. Aame néjcatsí ímíááneva imyéénuíñé Píívyéébe lléébónáa ipítýácójcatsíñe. Aamévá dííbyeke illííhyánútúné hajchótá tsá ñínéubará májchóityúne. Aame ícyooca tehme muhdú diityéké u neéneréjuco.

²² Ehdúhjáa díbye tsodáhómú avyējúúbeke úúbálléné boone ipítýájcóóbeke neebe díbye muucá iúúbállétu teéne.

Ávyējuube Pééerí éllevu Páávoróké ditye wáalloóne

²³ Átsíhdyúhjáa díibye ávyējuube míityétsikye ítsodáhómú avyējújtédítýú ipíúváne nées dítyétsí iújcu 200-meváké tsodáhómuke ullerí pééímeye, 70-meváké íjímudi pééímeye, 200-meváké cávaájcoháñema pééímeye, ditye ipyéé Tsetsaréavu tépejcojuco. ²⁴ Áhduréhjáa neebe ditye tsáápi íjjuke íímíbájcho dííbyedi Páávoróké itsájtye ávyējuube Pééerí éllevu. ²⁵ Áámemáñháa waajácuháámí wáalloobe íllu íñéhaámí:

²⁶ “Ávyējuube Péeríj, oo íñe Cáráóódio Ríítsia o íjcyaaabe úúma ó íhjuváhi. ²⁷ Áánukée tsúúca imúnaa jodíómú iékeévéébeke llííhyanújucóóróóbeke tátsodáhómuma diityédítýú ó dojtúcú romáánómuube

íjcyáné waajácuháámíma díbye íjcyane o wáájácúnema. ²⁸ Áánemáa ó tsajtyé dííbyeke diityé ávyėjújté éllevu íñé déjúcotú dííbyé hallúvú ditye páhduváré úúbállehíjcyáné o wáájácuki. ²⁹ Aabée ó waajácú apááñéré ítyaúhbjúúné hallútú ditye ehdu dííbyeke dáríívehíjcyáne. Aane tsá ñíná íjcyáturó ditye téené hallútú icyúvéhoojánúúbeke dsíjívétsóiyóne. ³⁰ Áábeke íñe diéllevu ó wallóo imúnaa íjcyarómé dííbyeke illííhyánuíñé pítýácójcatsíñé

o wáájácúnema. Áámeke o nées ditye páñetu diéllevu ipyééne díhyúmíri íñé íñé hallútú dííbyedítýú íjyácunúhíjcyáne. Ahdícyane wái díícyaj.”

³¹ Ehdúhjáa néhaamímá tsodáhómú pejco tsajtyé Páávoróké Ajtípatírí coomívú íavyējuube néhdújuco. ³² Ááné tsítsíívevúhjáa tsaate tsodáhómú ulleríyee péeme ílluréjuco óómiñe íhcyóómivu. Áánetúhjáa tsíjtye íjímudí péémeréjuco cóhbaavéné Páávoróma. ³³ Aaméhjáa Tsetsaréavu ávyējuúbedívú dííbyeke iúújetétsóne ajcú teene waajácuháamívú dííbyeke. ³⁴⁻³⁵ Áhaamíñháa ávyējuube iéévéne níjcautu dílló Páávoróké kíá múnáajpí díbye íjcyane. Aanéhjáa Tsíríítsiá ííñúji múnáajpí díbye íjcyane iwáájácúne neébe:

—Cána óví ímíchíí díhyallúvú páhduváré úúbállehíjcyámé wajtsí mewáájácú muhdú úúma tene íjcyane.

Áanemáhjáa neebe ditye ipícyo dííbyeke ávyéjuube Heróódeúvu jávu.

24

Ávyéjuube Pééri úmíwávú Páávoró íhjuváne

¹ Átsihdyúhjáa tsáhojtsíj coojívatu pañétúejpi llúúvájte avyéjuube Ananíá tsáá Tsetsaréavu túkevjtsojtéma. Áamemáhjáa téhdure Téétoro tsáá ímityúné múúne méénúme hallúvú íhjuváabe. Aaméhjáa diibye ávyéjúubedívú iwájtsíne úúballévá ímityúné Páávoró hallúvu. ² Áábekéhjáa diityé éllevu ditye tsájtyéébé hallúvú Téétoro úúballéjucóó ávyéjuube Péeríkyeé. Neebéhjápeé:

–Ávyéjúubej, mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyaa pane u wáájácúúbé túkevjtsojújú pañe muha tsaímíyé meícyahíjcyánéllíhíhe.

³ Muurá muha páhduube dítyúkevjtsojújú pañe méijcyáhi. Áánéllí mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyáabeke. ⁴ Aane mítyane uke o túhújtsótu uke o néé okéi u lléébúacunú múhajchótáwuú úúma o íhjuváne. ⁵ Muurá muha méwaajácú áanu ávyeta panévá iñújñneri íjcyáné jodíómuke íbórínubéré péhíjcyáne. Aabe natsarénómuube Jetsóoke úráavyehíjcyámedítýú ímichi pañétúejpi. ⁶ Muuráhjáa duurúvaja díbye tútávájtsóiyónáa muha meékéévéebema méimíllerá teene meímíbjachóné muhdú múúhá taúhbaju néhduú. ⁷ Áronáacáa tsodáhómú avyéjuube Ríítsia múúhá hójtsí pañétú dojtúcú dííbyeke. ⁸ Áánemáa neebe dííbyé hallúvú úúballehíjcyámé itsáa diéllevu. Ahdújuco íñe muha metsááne diéllevu dííbyé hallúvú muha meúúballehíjcyáméjuco. Aane cáhawáá óvíi páñetu ú dílló dííbyeke u wáájácu muhdú nééné déjúcotu muha meúúballehíjcyáné dííbyé hallúvu. Ehdúhjáa neebe Téétoro Péeríkyeé.

⁹ Téhduréhjáa tétsihyi íjcyame tsijtye jodíómú nehíjcyá ímiáánéjuco ehdu tene íjcyane. ¹⁰ Áánéllíhyéhjáa ávyéjuube Pééri úbahcyó Páávoróké dííbyeréjuco íhjuvaki. Ahdújucóhjáa díbye nééneé:

–Muurá ó waajácú múhdúné pijcyábájucó íñe iñújiri ímityúnéhjí ímibájchoobe u íjcyane. Áánéllí mítyane ó ímíjyuuvé táicyánéjcu o úúbálléneri.

¹¹ Aane ihdyu cáhawáá óvíi apááñéré ú waajácú Jerotsaréévúu Píívyéébeke o dúúrúvájétsihdyu botsíi 12 coojívaré méijcyane. ¹² Tsáháa múha oke ájtyumítú tsaatémá o táhjájcatsímyeke o íbórínuhíjcyáné duurúvájá pañévu, pihcyáávejááne pañévu, tsiélléhjívú. ¹³ Aane muurá íjtye ávyeta tsá wáájácutú íñe hallútú táhallúvú iúúballehíjcyáne. ¹⁴ Áánetu cáhawáá uke o úúballe apááñéré táihde múnáaúvúu cáánívahíjcyaaabe Píívyéébeke o íícúvéébeke o úraavyéne. Dííbyeke ihdyu ó úráavyehíjcyá béhjíjtori eene múhdurá ditye óhdivu ítsúcunúhíjcyájíjtori. Aabe idyé ó cáhcujtsó dííbyé ihjúu uuballe múnáa waajácúhaamínetu dííbyé taúhbaju cáátúnúmeíñéhjíma tsíñehjí íjcyane. ¹⁵ Muurá ditye cáhcujtsóduré dííbyeke o cáhcújtsoobe ó waajácú ímiáméhjíma ímityúroméhjí dsíjívémé bóhííñe. ¹⁶ Áánéllí ó imíllehíjcyará tsaímíyé Píívyééebema o íjcyane. Áhdure idyé ó imíllehíjcyará tsaímíyé míamúnáama o náhbévájcatsíñe.

¹⁷ Aabée muurá múhdúne pijcyá lliíñe tsiélléhjí o péhíjcyátsihdyu o tsáa táíiñúji múnáake o píaabóvaabe idyé dííbyeke o íícúve iyámeke o cóvájtsóneri.

¹⁸ Éhdurée nénéhjiri duurúvájá pañe o íjcyáabeke Áátsiá iñújiri íjcyame tamúnaa oke ájtyumí ditye méenuhíjcyádújuco tééjá lluuváábedívú o

ímíbjáchoméíbyeke. Áanáacáa tsá tétsihyi tsijtye ijcyáturóne. Aabée tsáháturo téijyu muucá o íbórínutúne. ¹⁹ Aane bo óví eene táhallúvú úúbálléhíjcyámé íllevu itsááne úúbállévá ímiááne ímityúné táhallúrí íjcyáhajchíjyu. ²⁰ Óvíkyéhde aatyéré úúballé íné ímityúnéhjáa tamúnáa avyéjútémá o méénune íjtyumíne. ²¹ Ááneráhjáa apááñéré diityémá o íjcyaaabe pámeere lléébónáa o néehíí: “Oke íne ámuha médílohíjcyá dsíjívémé bóhíine o cáhcújtsónéllíhíe.”

²² Ehdúhjáa Páávoró néenélii ávyéjuube Pééri ílluréjuco téené ihjyu íhvejtsóné ímíyhéhjáa díbye úráávyenécú iwáájácúnéllíhíe. Áánemáhjáa neebe diityéke:
—¿A ehdúhaca teéne? Ané óvíi tsodáhómú avyéjuube Ríítsia tsáa botsíi ámúhama meímíbjáchoki.

²³ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu neebe tsáápi tsodáhómú avyéjúubeke díbyeí tétsihvúré ipícyo dííbyeke. Áánemáhjáa neebe díbye íhvéjtsó imúnaa dííbyeke íááhívehíjcyaki.

²⁴ Átsihdyúhjáa tsúcájá íjcyánetu Pééri tsiíne tsáa dííbye élleu mewa Drotsíirama jodíómulle téhdure íjcyállema. Aabéhjáa píuvá dííbye Páávoróké díbye diityétsima íhjúva muhdú Jetsocríjtoke mecáhcújtsónetu.

²⁵ Áánéllíhíyhéhjáa íhjúvaabe muhdú tsaimíyé meíjcyá ímityúnéjcutu metéhmémeíñetu. Áhduréhjáa íhjúvaabe nihñéétsihvúré Píívyéébe muhdú míamúnaa ícyahíjcyáne ímíbjáchóíñetu. Ááneríhjáa ávyéjuube íllityéne dííbyeke néehíí:

—Wa ílluréjuco dípyej. Néhíyáca idyé tsiíne uke ó píúvaá múhtsima u íhjúva téénetu.

²⁶ Aanéhjáa dííbye Pééri íjyácunúhíjcyá dsíídsídívú Páávoró áhdóiyóneri ílluréjuco dííbyeke íjchívyétsoki. Téenéllíhíyhéhjáa wáájácúroobéré píúvahíjcyá dííbyema íhjúvaki. ²⁷ Ehdúhjáa pajtyéne míñéécú píjcyábá hajchóta. Átsihdyúhjáa Pééri ílluréjuco íhvejtsóné ávyéjuube íjcyane. Áábé cápayóóvéhjáa Póótsio Péjtóréjuco úcaavéne. Aanéhjáa Pééri jodíómuma ímí íjcyane ímílléne pícyoíñú cúúvejávúré dííbye Páávoróke.

25

Páávoró Péjtó úmíwari

¹ Aanéhjáa dííbye Péjtóréjuco téené íñújí avyéjúúbedívú úcááveebe pápíhchúúj coojívatu péé Tsetsaréatu Jerotsaréevu. ² Áábekéhjáa téhullévú túkevétsojtemá llúúvájte avyéjute úúbállépejtsó ímityúné Páávoró hallúvu. ³ Áánemáhjáa néeme díbye píúva dííbyeke Jerotsaréevu. Aaméhjáa pítyácójcatsíyá juuva íarucóónúne dííbyeke illíhíyánúpéjtsóíne. ⁴⁻⁵ Ehdúhjáa dííbye avyéjúubeke dítye néerónáa neebe diityéke:

—Bo néhi caatyé ámúhadítyú avyéjute íjcyame óóma Tsetsaréavu mepe ámuha téhullévú meúúballe dííbyé hallúvú ímiááne ímityúné díbye méénúhajchíjyu. Muurá téhulle dííbye cúúvejari. Áhullévú lléváhréjuco tsiíne o péehíne. Ehdúhjáa neebe Péjtoó.

⁶ Aabéhjáa teene Jerotsaréeri íjcyá íhyotsítú pápíhchúúj coojíváubáhjápeé, íhjáa mityá pahójtscúj coojívaj. Átsihdyúhjáa péjúcoobe Tsetsaréavu. Ááné tsiíjyúhjáa teene idíllóítsihvu íacúúvéne píúvájúcoobe dííbye Páávoróke. ⁷ Áábekéhjáa dítye wájtsítsóóbedívú Jerotsaréetu péené jodíómú ípíhcyáavéne dííbyé hallúvú úúbálléjucóó ímityunéhji. Ároméhjáa íllure báñúmeíhi. ⁸ Aabéhjáa Páávoró ícyánéjcutu néehíí:

—Tsáháturo tsáma ñná ímityúné o méénutú tamúnaa jodíómú taúhbájutu, téhdure diityé duurúvájatu. Téhdure tsáháturo páñétúejpi romáánómú avyéjúúbedítýú ímityúné o íhjuúvatúne.

⁹ Ehdúhjáa Páávoró neérónáa Péjto dííbye múnaa jodíómuma ímí ijcyane ímílléne néé dííbyeke:

—¿Aanéhaca ú imíllé Jerotsaréevu meímíbjachóné eene ñná dííhálluvú ditye úúbálléhíjcyáne?

¹⁰ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Áronáa muurá tétsihíjyuco oo ehdu nénéhjí ámuha romáánómú meímíbachohíjcyáitsíí amúhá avyéjuube méménútsihyi. Aane muurá ú waajácurá íiné ímityúné o méénútoróné tamúnaa jodíómuma. ¹¹ Muurá ihdyu ímiáané ímityúné o méénuca ó pájameíiyá oke ditye illííhyánuki. Keená ‘tsáhaa’ o nééiyóne. Áánetu íñe táhalluvú ditye úúbálléhíjcyáronéhjí ímiáané íjcyátúhajchíí tsá oke múha íhvéjtsóityú diityé hójtsí pañévu. Áanéllíí ó imíllé amúhá avyéjuube páñétúejpiyé óóma teene ímíbjachóne.

¹² Ehdújáa Páávoró neénéllíí Péjto pámeekéré ípityácócatsíhíjcyámeke ípíjyúcumema idíllójcatsíñe néé dííbyeke:

—Ehdu idyé muuha romáánómú avyéjuube páñétúejpiyé úuma ímíbjachóné u ímilléne ané óví dííbye élleuvúréjuco u pééneé. Ehdúhjáa Péjto néé Páávoróke.

Páávoró ávyéjuube Agríipá úmíwari

¹³ Átsihdyúhjáa idyé múhdúj coojívatúrá tsijpi ávyéjuube Agríipá péé mewa Bereníitsema Tsetsaréavu Péjtóke ááhívetémútsi. ¹⁴ Aamútsíhijyáa téhulle íjcyámútsikye dííbye Péjto úúballé Páávoró tétsihyi íjcyane. Neebéhjápeé:

—Íjcyaaabe íchihyi tsaapi cúvéhóójari Pééríí pícyoíñuúbe. ¹⁵ Áábé hallúvúu jodíómú túkevjtsojtemá llúuvájté avyéjute ímityúné oke úúbállété Jerotsaréeri o íjcyáabeke oováa dííbyedívú o méénútsoki. ¹⁶ Árómekéé o nééhií: “Tehdu muha romáánómú peecutére muucá medsíjívétsóiyónejíí tsaate tsíjtyé hallúvú úúbállémema ditye díllócatsítyúhajchííjyu.” ¹⁷ Ehdúu o neérónáa ditye óhdivu píhcyaaavéjúcóónéllíí awáa tsíjcyoojí o díllótsihvu o íjcyáne ó píuvá dííbyeke. ¹⁸ Áábe éllevuú tsáame ímityunéhjí dííbyé hallúvú úúbálléhíjcyáme. Aanée ó íjtsúcunú ímiáané díbye ímityúné méénuhíjcyáne dííbyé hallúvú ditye úúballeíñe. Áronáacáa tsá tehdu tene néétune. ¹⁹ Apáañéree nehíjcyámé Jetsóó dsíjívéjúcóóbeke díbye ‘íjcyaaabe’ íñéene úráavyehíjcyáne. ²⁰ Ehdúu nénéhjí o ímíbjachóityúrónéllíí ó neerá dííbyeke díbye ímílléhajchíí Jerotsaréevu muha dííbyema teene meímíbjachotéki. ²¹ Áronáacáa ímíllebe páñétúejpimáyé Agójtoma teene ímíbjachóne. Áanéllíihyée dííbyeke o néé díbyéi cúuvéjaríyé íjcyá dííbye éllevu o wállóótúné hajchóta.

²² Ehdúhjáa Péjto Agríipake úúbállénéllíí neebe dííbyeke:

—Aane ihdyu ó lleebúacunúiyá téhdure díbye íhjuváne.

Áanéllíihyéhjáa Péjto nééhií:

—Cáhawáá óví péjcore tsaabe díbye íhjuváné u lléebúacunúki.

²³ Ehdúhjáa Péjto dííbyeke neénéllíí tsíjcyoojí tsiíñe tsaamútsí Agríipamútsí méwama. Ávyéta ímíhijyáa íicyáavéne aahívemútsí dííbyé já pañévú tsodáhómú avyéjutéma tsíjtye técoomí íhtsútujtéma. Áanáacáhjáa Péjto píuvájucóó dííbye Páávoróke. ²⁴ Áánemáhjáa neebe diityéke:

—Ayúju, ámuúha, pámeere íñe múhdumé ávyéjuube Agríipama meíjcyamej. Áánújuco íchíí dííbyé hallúvú ímityúné Jerotsaréé múnáama Tsetsaréa múnaa

oke úúbállehíjcyaaábe. Áánúdityu nehíjcyámé dííbyekévá illííhyanúiyóne. ²⁵ Arónáa íjcyánejíí ííne déjúcotu dibye dsííjvéiyóne. Áábeke ó wáalloo páñétúejpi Agójtó élleu dííbyema teene dibye íimibájcho dííbyerée ímíllénéllíihye. ²⁶ Áábedítýú díibye páñétúejpikye o cáátúnúiyóné o ítsámeíhíjcyárónáa ííne ámuha metsáánéllíi ámúhadívú ó íjchívyetsóhi. Áábeke cáhawáá óvíi aabye ávyéjuube Agríípá dílló muhdú dibye úúballéné botsíi mecáátunúné páñétúejpi ávyéjúube élleu mewáalloóki. ²⁷ Muurá tsá tene ímityú tsaapi cúúvéjari íjcyáábeke pecútéré mewáalloone páñétúejpi élleu ímichi ííne déjúcotú dííbyeke mewáalloone úúbálletúmére. Ehdúhjáa Pejto néé díityéke.

26

Agríípá úmíwávú Páávoró úúballé muhdú ícyahíjcyáne

¹ Aanéhjáa Páávoróké díibye ávyéjuube Agríípá néehíi:

—Cána díhjúváj.

Ahdújucóhjáa díibye íhjuváne. ² Neebéhjapéé:

—Ávyéjuube Agríípaj, mítyane ó ímíjyuuvé muhdú tamúnaa jodíómú íjcyarómé táhallúvú ímítyunéhjí úúbállehíjcyánetu ícyooca díúmíwávú o íhjuvánéri. ³ Muurá ú waajácú muhdú muha meícyahíjcyánéhjí hallútú metáhjácatsíhíjcyáne. Aane cáhawáá ímíneúvú lleebúcunu úúma o íhjuváne.

Muhdú Páávoró ícyahíjcyáne Jetsóoke icyáhcuíjtsótúné ihde

⁴ Muurá waajácúme muhdúhjáa díityémá o píívyene Jerotsaréeri múúhá ííñújiri. ⁵ Téhdure waajácúme táováhtsadítýuré parítséómuube o íjcyaae ííne muha meúraávyehíjcyajító o úraavyéne. Aane téhdure ímílléhajchíi úúbálléiyóme. ⁶ Áábeke ííne oke íchihvu tsivámé Píívyéébéé dsííjvémeke íbóhíitsoííne méíhdé múnáaúvuke néhíjcyáne o cáhcújtsónéllíi teene oke idíllóki. ⁷ Muurá 12-nevá dohjíba múnáa muha meíjcyame Píívyéébeke paíjyuvaré méíícúvehíjcyá díbyée nééne muha maájtyúmiki. Ehdú nééne hallútú ííne tamúnaa táhallúvú ímítyunéhjí úúbállehícyáhi, Ávyéjuúbej. ⁸ ¿Ácooca ámuha tsá mecáhcújtsotú Píívyéébe dsííjvémeke bóhíitsóne?

Muhdú íhdéuvu Páávoró Críjtó uráávyé múnáake pátsáricyohíjcyáne

⁹ Ópée muurá idyé o íjcyároobe Natsarée múnáajpi Jetsóodítýú ímityúné o íjtsámeííne ó itsúcunúhíjcyá tehdújuco o méénune. ¹⁰ Ehdúu ó méénuhíjcyá Jerotsaréeri. Muuráhjáa llúúvájte avyéjujte oke néhdújuco cúvejáanuubéré o pehíjcyáne cahcújtsó múnáake. Téhdurée tsaméhíjjuco muha mepítýácójcatsííne tsaatéké medsííjvétsóhíjcyáne. ¹¹ Ehdúu díityéké ícúbáhraabéré ó pehíjcyá pihcyáávejáané pañévú dítyévaa teene ímíá uwáábojúhacáa íjcyane icyáhcuíjtsóné ííhvéjtsóroki. Áámekeké tsári o íjtsúcunúne pátsáricyooobéré ó pehíjcyá pahúllevaré tsíííne ííñújínéri íjcyároocomíjiri.

Páávoró tsiííne úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcuíjtsóne (Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² Aabée idyé téénevúré ó peerá Damájcovu llúúvájte avyéjujte oke wállóónéllíihye. ¹³ Árónáacáa juuvávyú cójípííne núhba ájchú ehníínevu íámítsaráhcó íjcyane peete óhdivu cádiivyéné pámeere oke náhbénúmema múúhake ajchúcunúhi. ¹⁴ Aamée muha máákityé baavújuco. Áánáacáa oke tsaapi muuha heeberémú íhjuví néehíi: “Tsáo Tsááoroj, ¿íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj? Muurá uure ú tútávátsámeíhíjcyá éhne múúne ócáji

naatsóú iñúbjícóne iiye tútávájtsámeídyu.” ¹⁵ Áánélliihyée o néé dííbyeke: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánélliihyée oke neébe: “Oo Jetsóó oke u pátsáricyohíjcyaaábe. ¹⁶ Ahdícycane ílluréjuco díjyocúúve. Muurá íñe icyooca úhdivu ó bóhówaavé óhdityu íjcyáné uwááboju u méénuki, áhdure bóónétu tsiíñe úhdivu o bóhówájtsóné uwááboju u méénuki. ¹⁷ Aabe ijcyu uke ó lííñeé dimúnaa jodíómuma tsiíñe iñúji múnaa uke imyéenútuki. ¹⁸ Áánéllii uke ó wallóó dityé éllevu díityéké u wáájácútso Naavéné hójtsí pañe íicyahíjcyánetu ditye íjchívye Píívyéébé icyánejcúvuréjuco díityé imítuyháñe ílluréjuco ábájíívemeímyé ímiáámeréjuco íjcyu dííbyeéjte.” Ehdúu oke neebe Jetsóó.

Páávoru naavédú néene íítene cáhcujtsóne

¹⁹ Ahdícycane tsáháa naavédú néene óhdivu bóhówaavéné cáhcújtsótuube o íjcyatúne, Ávyéjuúbej. Muuráhjáa téené pañe o íítene ó cáhcujtsóhi. ²⁰ Aabée muurá Damájco múnáadítyú ó úwáábótujkénúhi. Átsihdyúu úwááboobéré o péé Jerotsarétújuco páneeríyé Jodéa iñújiri. Aabée jodíómú íjcyatúrómeké ó nehíjcyá ditye ímityúné íicyahíjcyáné ííhvéjtsóne Píívyéébekéréjuco iúráavyeki. Áhdurée ó nehíjcyá téené uwááboju néhdújuco íjcyáneri ditye iwáájácútso tsíjtyeke ímiáané tsíhdyuréjuco íjcyane. ²¹ Éhdurée néené hallútú tamúnaa íjcyarómé oke duurúvájá pañevú iékévéebeke imíllera íllíhyanúne. ²² Ároobe íñe íjcyoojívújuco Píívyéébe oke piáábóneri ímí dííbyeke o úráavyeebe o úwáábohíjcyáné dííbyé ihjyu pámeekéré ídáátsojtémáyé íhtsútujtése. Aabe tsáháturo tsáma o nehíjcyatú éhnehjáa Moitséeúvuma Píívyéébé ihjyú uubálla múnaa íná íjcyaiñe úúbállehíjcyáné tsíjítoríye. ²³ Muuráhjáa nehíjcyámé Críjto íicúbáhrámeítsihdyu dsíjíveebe íbóhíneri meke pámeekéré tsiíñe iñújíine múnáama úújétsoíñe tsúúca méema pajtyeté íjcyájucóne. Áhduréhjáa nehíjcyámé díibye tujkénúejpi íjcyaiñe dsíjívetu bóhíbe.

Páávoru imíllera Agríipá cáhcujtsóne Jetsóoke

²⁴ Ehdúhjáa Páávoru íhjuvvarónáa Péjto kéévánécoba néehíi:

–jMuúbe, mítyane u wáájácúneríubá ílluréjuco u méívaténe!

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

–Tsá o méívatétúne, Ávyéjuúbej. Ímiáané o néehíi. ²⁶ Muurá áanu ávyéjuube Agríipá ténehji páneere ímí waajácúhi. Áánéllii dííbyé húmiríyé ííneri núhnévétuube ó ihjyúvá ténehji teevetaríyé méénúmeíhíjcyatúnélliihye. ²⁷ Ahdícycane, Ávyéjuube Agríipaj, ¿a ú cáhcujtsó éhnehjáa Píívyéébé ihjyú uubálla múnaa nehíjcyanéhi? Muurá ó waajácú u cáhcujtsóne.

²⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

–Úubá ú imíllé áyanéwuúre u úwááboróné o cáhcújtsóne Críjtoéjpiyéjuco o íjcyáiyóne.

²⁹ Áánélliihyéhjáa neébe:

–Muurá mítyane o úwaabóné u cáhcújtsóiyóduré idyé áyanéwu o úwaabóné ú cáhcújtsóiyáhi. Áánéllii muurá Píívyéébeke piáábó ó táúmeíhíjcyá o úwaabóné ámuha mecáhcújtsó íñe múhdumé oke ámuha melléébúccunúhíjcyámé o íjcyadu ámuha meíjcyaki. Tsá idyé íñe úwáñehííñema o íjcyadu ámuha meíjcyáiyóné o néétune.

³⁰⁻³¹ Ehdúhjáa Páávoru néené boonétú pámeere tétsihyi íjcyame tsiéllevu ípyéene tsamééréjuco néjcatsíñe:

–Tsáháturo muurá dibye ímiáané ñná ímityúné méénutú tééné déjúcotu ídsíjívéiyóne. Aabe tsá cuvéhóójari íjcyáíturóne.

³² Áhduréhjáa Agríipá Péjtóke nééhií:

–Muuráhjáa ihdyu tsúuca íjchívyéiyóobe páñétúéjpi máavyéjúúbemáyé teene ímíbajchóné ímíllétuca.

27

Páávoróké ditye Róómávu wálloóne

¹ Aanée tsúuca múúhake Itááriávú iwállóóíñeri ihjyúvájcatsímye. Áánáacáa Páávoródívú tsijtye cúúvéjari íjcyámema ajcújucóomé tsodáhómú avyéjuube Jóórióké tsáha múnaa ‘Agójto’ némeíñé tsodáhómúéjpike. ² Aamée muha méújcámeíjyucóo Adaramíítíój cuujúwami Áátsiá íñújí mujcójúunévú pééimí pañévu. Áámemáa múúhama Arijtáácó péé Matsedóóniá íñújí múnáajpi Tet-saróónicári ícyahíjcyaaábe. ³ Aamée tsíjcyooji muha méúújeté Tsidóovu. Átsihvúu diibye tsodáhómú avyéjuube Jóorio Páávorodí ídáátsóvéne íhvejtsó dibye íñahbéva múnáake íááhíveki. ⁴ Átsihdyúu muha tsíñejcúemóvú mepéémeke kíjyeba wááome ‘Chíipere’ némeíñé caapáhó ímiánéjcutu mepájtyéhi. ⁵ Aamée muha Pajpíiriámá Tsiríítsiá íñújíccú tujkévetu mepájtyeme méúújeté Mííravu Ríítsiá íñújí coomívu.

⁶ Átsihyíi diibye tsodáhómú avyéjuube ájtyúmité tsíimi cúújúwami Are-jadrííáemi Itááriá íñújívu péémií. Áámíríyécúo muha mepééne téhullévu. ⁷ Aamée muha pívájcoojívájuco mepéhíjcyámé íhtsútúnetu Níídó cóomí tujkévetu mepájtyeme tsapéhúré mepééíyónáa kíjyeba múúhake tsiéllévúré wááome muha ‘Créetaá’ némeíñé caapáhó hallú éhnéjcutúréjuco mepééme mepájtyé ‘Tsaamóo’ némeítsíi tujkévetu. ⁸ Átsihdyúu íhtsútúnetu muha mepéhíjcyámé méúújeté tsátsii ‘Ímiá Mujcójúúne’ némeítsihvu Ráátseá cóomíj píhívújuco.

⁹⁻¹⁰ Ehdúu muha choocówu mépehíjcyáhi. Áijyúu ápíchóhréjuco teene muha meúlléiyóné tsúúcajáa níjyáréjuco íjcyaiñé píhíjúcóónéllíhye. Áánéllíhyée Páávoró diityéké ityéíbúwajtsóné neeráhi:

–Ámuúha Ávyéjutej, ó waajácú mepééne ápíchó nééíñe. Muurá tsá apáámíré cúújúwami wágóóóvéíturóne. Téhdure muurá méwágóóóvéiyáhi.

¹¹ Ehdúu Páávoró néerone tsá tsodáhómú avyéjuube cáhcújtsótúne. Téémí aabájajtétsikyéree téémí avyéjúúbema cáhcújtsóóbe. ¹² Áijyúu muha meíjcyamújcó tsá ímityú tétsii muha úúníjya mepájtyéíyónáaáca. Áánéllíhyée muha méíjtsámeí mepéjúco tétsihdyu muha meíhnháhóhajchíi méúújeté Peníítsé mujcóvú Créeta caapáhó pañe nuhba áabatéhíjcyánéjucúéraahócuri íjcyácoomívú tétsii muha mepájtye úúníjyaá.

Kíjyébama níjyaba mítyáne móóari

¹³ Áánáacáa tsíñejcútú áyanéwu kíjyeba muha mepééhullévú íojcónéllii íjtsúcunúme múu péhdu tene nééneé. Áánéllíhyée tsúuca muha mepéjucóo Créeta caapáhó únúéllíhye. ¹⁴ Ároné illúhwúúree múúhake ávyéta tsíjpa néené kíjyebá waaó tsiéllévúre. ¹⁵ Aamée muha metúkévéjtsómeíyónáa meíoovéjucóónéllii awáa muha meíhvéjtsómeímye waaóne. ¹⁶ Aamée ‘Cáraoda’ némeíñé caapáhó bóunáálletu muha mepájtyé imíchi kíjyeba íjcyátúnéjcuri. Átsihvúu míínéwu muha metsátyehíjcyami méujcú múúhá

pañévu ihsútúnetu. ¹⁷ Aamii iñerijcyáróné boone ímunáami cóhpéj chijchúmé wábyaúúneri. Áanemáa niityétsómé téemí ihcyúháñé muháa ‘Tsííte’ némeíñé newáyuuhávú mecátsóhóóvetéiyóné apíichori. Áamekéé kíjyebáréjuco múúhake tsájtene. ¹⁸ Áané tsijcyóójíi téhdure apíchó tene néenélii illuréjuco ditye téemí píichutáháñé wájojcóné téhí pañévu. ¹⁹ Átsihdyúu pápihchúúj coojívatu pañetu téemí éhnéhjiréjuco idyé ditye wájojcóne. ²⁰ Áijyúu tsúuca pívájcoojívájucó tsá muha cóójíejpi núhbama mícúruwáúbakéré maájtýmítúne. Áanáacáa kíjyeba éhniñévuéré ávyetá ihsúturéjuco íjcyánélii tsáhájucó muha meíjtsámeítýú mepájtyetéíñe.

²¹ Aamée májchotúmeréjuco muha meícyahíjcyánáa Páávoró íjyóóúúvéne néehíi:

–Ámuúhaj, ópée tsáma ámúhake o nééne ámuha mecáhcújtsoca tsá meke metsíváityuró Créétatu. Aacáa muurá tsá illu meícúbáhrámeítýuróne. ²² Áronáa ihdyu imíchi méjcyaco. Tsá néhi tsaatéubaré méhdityu muhdú íjcyáityú méjcuujúwami wágóóóvérónáaaca. ²³⁻²⁴ Muuráhjané ípyejco o ícúvehíjcyaaabe Píívyéébe níjkyéji múnáájpijke wálloobe óhdivu íbóhówáávéne oke néehíi: “Tsáma díhllyédíñe. Muurá ihdyu téhdújuco páñétúejpi romáánómú avyéjúbédívú u úújetéíñe. Áanéllii díjtyéeveri Píívyéébe ámúhake pámeekéré pájtyetétsoó cúújúwámiri ámuha mepéhíjcyámeke.” Ehdúne oke ípyejco níjkyéji múnáajpi néehíi. ²⁵ Ahdícyane imíchi méjcyacó. Muurá ó waajácú oke díbye néhdújuco mééma tene pájtyeíñe. ²⁶ Aane muurá mepámaavémé tsané caapáhó jtohívú méwáhtóbaáhi. Ehdúu neebe Páávoró.

²⁷ Áijyúu tsúuca míñéécú tsemáánájucó muha meúllene. Áamekéé tsápejco kíjyeba múúhake tsatyéhijcyá ‘Áadria’ némeíñe móóariyéjuco tsánejcútú tsíñejcúvújuco. Áanáacáa pécójpíne téemí wákimyéi múnáa tsúuca waajácú muha ííñujívú mepííhine. ²⁸ Áanélliihyéee eevémé tétsíj páñé iwáájácuki. Aanée tétsíj páñé 36 ééveta. Átsihdyúu éhniñéwuúvú muha mepétsii tsííñe eevémé 27 éévetaréjuco. ²⁹ Átsihvúréjucóo ditye téemí dohjívajcyóné níityetsóné téemí déjúcotu 4-wajcyóvá íjcyane muha néwayúúnetu mewápújúúvétuki. Aanée muha méijyácunúhijcyá metsítsíivéjucóóíyóneri. ³⁰ Áanáacáhjáa téemí wákimyéi múnáa tsuulléene téemí dohjívajcyóné múu níityetsódú imyéénúnej téeveri míñéwu téhí pañévu niityétsójucoorá téemíri íúmívaki. ³¹ Áanélliihyéee Páávoró tsodáhómú avyéjúbéke néehíi:

–Muurá áátýe méhdityu úmíváhajchíi tsáhájucó mepájtyetéityúne.

³² Áanélliihyéee díitye tsodáhómú teemí míñéwúú dohjí wátsahjýúú cú apáhajchíi téhí pañévujuco.

³³ Aanée tsúuca metsítsíivénáa Páávoró néehíi:

–Tsúuca íñe míñéécú tsemáánájucó mee majchóubaré, cuwáubaré, méénutúme. ³⁴ Áanéllii metsu tsíeménéuba memájcho téene tsíjpari méjcyaki. Muurá tsá muhdú méjcyáityúne.

³⁵ Ehdúu néébere pááaho íékéévéne Píívyéébeke téhdujtsó pámeere íténáaaca. Áané boonétúu idyóuháyóné májchoóbe. ³⁶ Áanélliihyéee dííbye éllétu muha mémájchó díbye múúhake nééneri muha meímíjyúúvéne. ³⁷ Aamée pámeere teene cúújúwámí pañe muha méjcyame 276-meve. ³⁸ Aamée muha memájchóné boonétúu tsííñe wájojcómé téemí píichutátúu tsáneetsa icyóeváné temí ívájihconúki.

Cúújúwami wápújuuvéne

³⁹ Áijyúu tsitsíívevu téemí wákimyéi múnaa tsá wáájacutú kéené iínújirí muha meíjcyane. Áronáacáa muha máájtyumí tsátsii pádujca nétsihyi néwayúúhá íjcyane. Átsihvúu imíllerómé íhnáhóhajchíí icyátsuhjácóné teemí.
⁴⁰ Átsihvúu muha mepéé téemí dohjíwajcyóné wátsahcyúme. Áánemáa ítyúkevétsojíné chíjchuta icyácóroácóne tsuulléewa wáájyámuwa picyóóme. Átsihdyúu muha mepéjucóó teene néwááyúúhá tujkévetu. ⁴¹ Aamée muha tsátsii panéjcvátú íhnáhó nóhjítshidyu mepájtyérónáa cúújúwamí tújuwa úújeté néwáyúúhatu apáhajchíí wáduhnécu. Aamíí ávyéta cóhpé úújetémí nohjí wáwáajcóhi.

⁴² Áijyúu tsodáhómú imíllerá illíihyanúné cúúvéja múnáake ditye íjchííne iúmívátuki. ⁴³⁻⁴⁴ Áronáacáa Páávoróké diityé avyéjuube ipájtyetétsóné iímílléne tsá ímíllétú ditye tehdu méénune. Áánélliihyéee neebe múhdumé íjchííne píívyetédúmé íjchi íínújívú diityé déjutu tsijtye úméhewáánéúbá hallurí ipyéékíí. Ehdúu muha mepájtyetéhi.

28*Páávoró 'Máátaá' némeíñé caapáhori*

¹ Aamée muha téijyu botsíi méwaajácú téjtohí mémé Mááta íjcyane. ² Áámekée múúhake tétsíi múnaa ímí iwáátsúcúpéjtsómeke píuvá icyújuwááñúne éllevu muha mepíhmi níjyabáa téijyu állene tsúcó néénéllíihye. ³ Áánáacáa Páávoró áyánéwu icyóóvane cóvájtsóné pañétú íínimye cájtúcuube dííbyeke íhdó íhyójtshitu. ⁴ Aabée tétsihdyuré dííbyé hójtsitu wávíyúúcunúúbeke tétsíi múnaa ííténe néjcatsíhi:

—Aanéubá ímiááné áanu dsíjívétso múnáajpi. Muurá eene nújpácyotu pájtyetéróóbeke tsííne Píívyéébe ehdu meenuhi.

⁵ Ehdúu ditye néérónáa diibye íínimyéké wáchíyoácoobe apáhajchíí cúújúwá pañévújuco. Áané boonée pevétshíjídú diibye tsíhdyúwu néétuúbe. ⁶ Aanée íjtsorómé 'dííbyeke tene óoríñeri dsíjívéíbye' íñéénema. Aanée ítsohíjcyáróne néeme tsaapi Píívyéébedu néébe díbye íjcyane.

⁷ Áijyúu teene caapáhó avyéjuube Póóbirió ihjya tétsihdyu píhíre nééjavu tsáimíyé múúhake iwáátsúcúmeke panévatúre íícúvehíjcyá pápíhchúúj coojíva.

⁸ Áábéj caaní téijyu tsiíñáávema námedíjcyori chémeebe cuwájá pañe íjcyáábe éllevu Páávoró ipyééne Píívyéébema ílhjyúvátshidyu dííbyé hallúvú íhyójtshicu picyóóneri tsúúca bóhííbe. ⁹ Aanée pámeere téjtohíyí íjcyame chémehíjcyaméhjí iwáájácúne diibye Páávoró éllevu tsáámekéjuco díbye bóhíitsohíjcyáne. ¹⁰ Aamée múúhake idyúúrúvane panévavu ajcú juuvá wáábyuta tsííne muha tsahíyí mepééíñéllíihye.

Páávoró Róómávú úújeténe

¹¹ Aamée muha pápíhchúú nuhbává teene caapáhori méijcyáhi. Átsihdyúu muha tsííne mepéé tsami Arejadriíáemi tétsihyi úúníjyaba pájtyémiri. Áámítúu imyémé kíjtyúmeí míñéecu Píívyéébedi ditye díllóhíjcyánéecu nááve. Tsáne mémée 'Cájtoó'. Tsííne mémée 'Póóroó'. ¹² Aamée muha Tsiracóótsá mujcójuvu mecátsúúvetémé tétsii méijcyá pápíhchúúj coojíva. ¹³ Átsihdyúu muha tsané únúélleri mepéhíjcyámé méúújeté Rééjio mujcóvu. Áané tsijcyóójíi tsáimíyé kíjyeba múúhake muha mepéhullévú wááome tsíijyu méúújeté

Poteóorí coomívu. ¹⁴ Átsihvúu muha tsaate cahcújtso múnáadívú meúújetémé múúhake wajyú tsané tsemáánái muha diityémá meíjcyaki. Ahdújucóo muha téhajchótá meíjcyátsihdyu botsíi mepééne Róómávuú. ¹⁵ Áánacáhjáa teene Róómári íjcyané cahcújtso múnáa tsúúca waajácú muha meúújetéíñe. Áánéllihyéhjáa múúhake cáhdahírómedítýú tsaaté múnáa úújeté 'Áápió Nahjéhetsí' némeítsihvu. Áánetúhjáa tsíjtye múnáa úújeté 'Pápihchúúwava Nújuwááne' némeítsihvu. Áámekée Páávoró 'bohíbohíúvú' íítécunúne téhdujtsó Píívyéébeke mítyane. ¹⁶ Áánacáa tsúúca tsodáhómú avyéjuube úújetétsó cúúvéja múnáake tehme múnáa avyéjúúbedívu. Áámedítýú Páávoróké idyówajcáróobeke picyóómé íhdyúétsihvúré ítyehméébé tsodáhoma.

Páávoró Róómari úwaabóne

¹⁷ Átsihdyúu pápihchúúj coojívatú Páávoró píuvájucóo teene Róómari íjcyame imúnáa jodíómú píhcyáávejááne túkevjtsojtéke. Aamée píhcyáávémeke neébe:

—Ámuúha tamúnaaj, tsáhaturóo muurá ñná ímityúné o méénutú memúnáama. Áhdurée tsá ímityúné o íjtsámeítýuró méíhdé múnáaúvúu muhdú ícyahíjcyánéhjitu. Áróobekée oke Jerotsarévu iékéévéébeke ácádsíjcaáyómé romáánómú hójtsí pañévu. ¹⁸ Aamée oke idíllóróne imíllerá íácádsíjcaáyóné ñná ímityúné o méénutúúbeke oke ditye lííhyánúyónéllíhye. ¹⁹ Áronáacáa memúnáa tsá ímíletúne. Áánéllíhyée awáá o née diityéké pañétúejpíyéjuco óoma teene íímíbájchoki. Tsáháa ñná diityé hallúvú o úúballe díbyere óoma ímíbajchóné o ímíletúne. ²⁰ Ehdú néénéllí amúhake ó píuvá amúhama o íhjúva ímíñéúvu. Muurá mee íjraémú méwaajácú mepée metéhmehíjcyané Mépájtyetétsoobe tsááíñe. Aabée muurá tsúúca tsááne o cáhcújtsóné déjúcotu íñe ícyooca oo dóhjíutu.

²¹ Ehdúu Páávoró néénéllí díbyeke néémeé:

—Áánerá keenéiyó Jodéatu waajácúháámíri díuubállé múúhadívú wájtsine. Keená memúnáa téhullétú tsáárome ímityúné díhyallúvú úúballehíjcyáne. ²² Áronáa íhdyu muha méimíllerá múúhake u úúballéné muhdú u íjtsámeíñe. Muurá muha méwaajácú pahúllevá múnáa béhjító úráavyémeíñetu ímityúné íhjúvahíjcyáne.

²³ Ehdúu íñéene díbyeke eevémé kéjcoojí díbye éllevu itsááíñe. Ahdújucóo téjyú ditye tsááne díbye éllevu mítyame. Áámemáa pajcoójívaré íhjúvahíjcyaaabe Píívyéébé avyéjutu. Aabée diityéké íbúwátsohíjcyá ténejcúvú éhnéhjáa Moitséúvúma Píívyéébé íhjú uuballe múnáa Jetsóodítýú cáátúnuhíjcyané uwááboj tééveri. ²⁴ Ehdúu díbye úwáábohíjcyané ímí tsaatéké pájtyeme cáhcújtsóhi. Áánetúu tsíjtye tsá cáhcújtsotúne. ²⁵ Aamée téénetu ípájúvanútsójcatsíñe péémekéréjuco tsiíñe díbye nééneé:

—Ímiáánéjucóhjáa muurá Píívyéébé Apííchó méíhdé múnáaúvuke íhjú uuballe múnáajpi Itsaíaúvuj tééveri nééneé:

²⁶ Aatyé éllevu péene díñe íllu diityékej; Muurá uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íájtyumíjucoróné tsá ditye wáajácúityúne.

²⁷ Diityé íjtsaméí ímí néétúnéllí tsá ditye ímíñéúvú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáajácúmeítýúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjji tehdu óhdi íjyácunúmekéjji ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébé Apííchó née méíhdé múnáaúvuke. ²⁸ Aane íñe amúhake ó úúballé Píívyéébé mééma pajtyeté méénúné uwááboju téhdure

jodíómú ijcyátúrómé wáábyuta ijcyane. Aane llééboímye. ²⁹ Ehdúu Páávoró diityéké nééné hallútú tsamééréjuco úhbájcatsímyéré pééneé.

³⁰ Aabéikyée tétsihyi ícyahíjcyá míñéécú pijcyábá tsaaté já íáhdójari. Átsihyí ijcyaaabe tsaímíyé waatsúcúpétsohíjcyá íaahíve múnáake. ³¹ Áámekée úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé avyējú Jetsóodítýú ijcyané uwááboju múha ìiná néjúcóótuúbe. Áyu tehdújuco.

ROMÁÁNO Róómári íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéiñe mééma díbye méénúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íñe íhyaami ó caatúnú Jetsocríjtó íicúve múnáajpi o íjcyáábe.

² Mekée ipájtyetétsoíñe tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjuú uubálle múnáaj tééveri cáátunúné íwaajácúháámitu. ³ Aanéhjáa Ílli Jetsocríjtó Máavyéjuube tsííjú icyánéjcutu míamúnáajpi Dabííúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáábej tééveri méénuúbe. ⁴ Aabée dsííjiveebe tsiíñe bóhíinetu méwaajácú ímiááné Píívyéébe Hajchi íhtsútuube díbye íjcyane Cáání icyánéjcutu.

⁵ Áábej tééveri meke ímíbájchoobe méhdi ídáátsóvéñema. Áánemáa meke pícyoobe dííbye uwááboju úwáábomére mepéhíjcyá panéva íñújñe múnáake díityédítú cáhcujtsómé teene iúráavyeki. ⁶ Aane muurá tsúúca ámuha tsaate dííbyeéjté méijcyá Róómá múnáadítú Píívyéébe ámúhake tújkevéélléméjuco. ⁷ Ááme éllevu íñe íhyaami ó caatúnú ámúhake íwájyúnélli díbye újcúme éllevu. Aabe ihdyu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri óvíi ámúhake panévatu píaabó ímí ámuha méijcyaki.

Róómávu Páávoró ípyééíñeri íjtsámeíñe

⁸ Muurá ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyéné uubállé tsúúca pahúllevá múnáaré waajácúhi. Áánéllií ámúhá hallúvú mítyane ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri. ⁹ Áábeke ó íicúvehíjcyá Íllídityu íjcyáné uwááboju o úwáábóneri. Aabe waajácú ímiááné ámúhá hallúvú dííbyeke píaabó o táúmeíhijcyáne. ¹⁰ Áhdure ó táúmeíhijcyá díbye ímíllécooca ámúhake o ááhívetéki. ¹¹ Mítyane ó íjyáacunú ámúhake o ááhívéíyóneri íñe dííbyeke meúráávyéjító éhniíñevu ámúhake o úwáábo ímí ámuha meúráávyeki. ¹² Ehdu ó íjtsámeí tsaméhjí panéjcuávú mepíáábójcatsí ímí dííbyeke mecáhcújtsoki.

¹³ Aane, ámuha, táñahbémuke ó úúballé mítyane ámúhake o ááhívetéíyóneri o íjyáacunúhíjcyároobéi ámúhake o ááhívetétúne. Ó ímíllé ámúhadítú tsíjtyeke Píívyéébedívú o wáájácútsóné muhdú pahúllevá múnáa pañe o méénuhíjcyádu. ¹⁴ Muurá táhallurí teene díbye Jetsocríjtoj tééveri mééma mepájtyetéiñe méénunévú pamévakeré o wáájácútsóiyóné íhtsútujtémáyé ídáátsojtéke. ¹⁵ Áánéllií mítyane ó ímíllé ámuha Róómá múnáake o úúballéné díbye mééma mepájtyetéiñe méénune.

Ímiáájú meúraavyéné menúcojpíllétúne

¹⁶ Aabe tsá o núcojpíllétú Críjtodítú ímiáájú íjcyane o úwaabóné íhtsutúné Píívyéébe mewájyuri méénune íjcyánéllíhíye. Aane pámeere cáhcujtsómé pájtyetéé jodíómuu, jodíómú íjcyaturóme, íjcyame. ¹⁷ Ááne uwááboju meke waajácútsó muhdú ímiááné Píívyéébeke mecáhcújtsómeke díbye ímiáámedíyéjuco díllone. Muurá dííbye waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímiáámedi díbye díllome pájtyetééhi.”

Míamúnaa ímityúné íjcyane

18 Muurá ímityúné ícyahíjcyámedívú icyááyóbáne diityédí ícúbáhráiiibe ímiáájú ímíletúmé téeneriyé tsúúrameíhíjcyáné hallútu. 19 Muurá waajácurómé Píivyéébeke dííbyere ímiááné íjcyane bóhówátsohíjcyánetu. 20 Muurá dííbyeke maájtyúmitúrónáa méwaajácú díbye íjcyane páneeré múhdúné tsíeméné díbye ípívyéjtsónetu. Aane ímiááné tsá tene téévéturó mújyú níjkéváítyuube díbye íjcyane íhtsútuúbe. Áánéllí ímíllédú ícyahíjcyámé tsá nééítyuró dííbyeke iwáájácutúne. 21 Iwáájacújúcóróóbeke tsá dítye ávyejúúllehíjcyatúne. Tsá dítye téhdútsohíjcyatú díbye diityéké panévaturé píáábohíjcyárónáaaca. Tehdu imyéénúíyótsihvu ítsámeíhíjcyámé átéréénéhjiri. Aame ídátsó teene ímityú pañe ícyahíjcyá ímíaaane wáájácutúmé éhne múu cúúvétsii íjcyadu. 22 Aame ídátsó bañúháñé némeíhíjcyá waajácu múnaa íjcyane átéréejte ínéubará wáájácutúmé íjcyame. 23 Muurá Píivyéébe mújyú muhdú íjcyáítyúúbedi ícúvetúmé míamúnáama páhduváré néené iyámé 'tsucátsúca' íjcyáítyúme náávé íñíjcyone díllóhíjcyá Píivyéébedi. Ánehjiré duurúvahíjcyámé ímiáábeke idyúúrúváyótsihvu.

24 Áánéllí diityéké ílluréjuco díbye íhvejtsóné dítye awáá ímíllédú íjcyaki. Aame méénuhíjcyá panévare núcójpítsó nénehji. 25 Ehdu méénuhíjcyámé ímiáájú dííbyé uwááboju icyáhíjcyáíyótsihvu állíuháñéré icyáhíjcyáíyótsónéllíihye. Aame dííbyeke dúúrúvatúmé kéénerá díbyéé ípívyéjtsónéhjiré duurúvahíjcyáhi.

26 Áánéllí diityéké íhvétsoobe dítye awáá ímíllédú nucójpítsówu íjcyaki. Muurá tsamééré walléemú dómácócatsíhíjcyáhi. 27 Téhdure tsamééré wajpíímú dómácócatsíhíjcyá nucójpítsówu wálléemuma íjcyáíyóné ímíllétúnema. Áané níjcaúvú muurá ícúbáhrámeíhíjcyáme.

28 Muurá Píivyéébedi dítye ícúvájúúcótúnéllí awáá íhvétsoobe diityéké ímityúneréjuco dítye imyéénu imyéénuítyuróne. 29 Ahdújuco muurá páhduváré néené ímityuháñé dítye méénuhíjcyáne. Mítyane íéhnéváyóneri íjyáacunúhíjcyáme. Ihdícyáméhjima dómácócatsíhíjcyáme. Nomíutáávahíjcyáme. Dsijívétso múnaa íjcyame téhdure állíu múnaa. Caayóbáme. Átééréénéhjiri íhíjyúvahíjcyáme. 30 Píivyéébeke íéhdíívalléne tsíjtyedítyú nehííwu íhíjyúvahíjcyáme. Uuhívatépíwu nééme ítsúcunúmeíhíjcyá íhtsutúmé íjcyane. Ímityúnéré imyéénuíyóneri íjcyame tsá cáánímuke icyáhíjcyáíyóné ímíllétúne. 31 Wáájácúmeítyúmé imyéénuítyúnéré íhíjyúvahíjcyáhi. Muucá iwájyútúnéllí tsá dítye múhdí ídáátsóvehíjcyatúne. 32 Waajácurómé ehdu néémeke Píivyéébe wáágóoíñe. Áronáa éhííñevúré tehdu dáríívémeíhíjcyáme. Ááneréi íjcyárónáa tsíjtye ímityúné íjcyane duurúvahíjcyáme.

2

Míamúnaa íjcyanéjuco Píivyéébe nééneé

1 Aane ámuha diityéduré menéeme jíveekí múhdurá dítye íjcyáneri méihíjyúvahíjcyáhi? Tsá ámuha menééítyuró diityédú ámuha menéétune. Muurá tsíjtye ímityúné íjcyáneri ámuha méihíjyúvahíjcyámé hallúrí téhdure íjcyáné ímityúné diityéduré ámuha menéénéllíihye. 2 Muurá méwaajácú múhdurá ícyahíjcyámema teene Píivyéébe ímíbájchoíñe. 3 Ámuháubá méíjtsúcunú ímityúné tsíjtye íjcyáneri ámuha téhdure menéeme méihíjyúvahíjcyámé mepállójcoíñe Píivyéébe pámeemáyé muhdú dítye ícyahíjcyáné ímíbájchócoóca. 4 Muurá múhajchótájucó díbye ámuhá ímityúcoba áábúcuíhíjcyáné ámuhakye iwájyúne teene ámuha méihvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco mepájtyéroki. 5 Áronáa jíveekí

tsá ámuha meihvejtsópityú teéne? Áánéllii illure ámuhá hallúvú lliyájkímyeíñé Píívyéébe icyáyobáávatécooca míamúnáama teene ímíbájchócooca ámuha téené déjúcotu meícúbáhráméíñe. ⁶ Téjyju pámeere méújcuú muhdú meícyahíjcyáne áhdo. ⁷ Muurá dííbyé avyéjú mújyú níjkéváítyúneri tsúúráméihijcyámé díbye ímillédú íjcyámeke ájcúiibye mújyú ditye dsíjivéjúcúóóítyúne bóhívu. ⁸ Áánetu teene ímíletúmé ímítyujíjtóré úráávyehíjcyámeke icyááyóbáne waagóóiibye ditye ícúbáhráméíhyullévu. ⁹ Muurá jodíómuma tsijtye jodíómú íjcyátúrómedítyú pámeere múhdumé ímityúné ícyahíjcyámé ícúbáhráméíhi. ¹⁰ Áánetu díityédítyú ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ávyéjuutétsóiibye tsaímiyéjuco dííbyema ditye íjcyaki.

¹¹ Muurá tsahtúré meke wájuube pámeekéré míamúnáake. Tsá díbye tsaatéké múhdurá íjtsúcunútúne. ¹² Áronáa dííbyé taúhbajúu Moitséeúvudi íjcyane muhdú nééne wáájácúturómé ímityúné méénuhíjcyámeke waagóóiibye. Muurá teene taúhbaju muhdú nééne wáájácúturómé waajácurá íjtsaméiyi keená ímityúné íjcyane imyéénúityuróne. Áánetu teene wáájácúturómé ímityúné ícyahíjcyámeke awáá téené déjúcotu waagóóiibye. ¹³ Muurá teene wáájácúturómé tene néhdu íjcyátúmeke tsá ímiáámedi díbye díllotúne. Tene néhdu íjcyámekéré dílloobe ímiáámedi. ¹⁴ Muurá tsaate jodíómú íjcyatúmé teene wáájácúturómé íííbúwaríyé tehdújuco ímí ícyahíjcyáne. ¹⁵ Íííbúwaríyé muurá waajácúmé muhdú múu ímí íjcyane. Áhdure waajácúmé ímityúné íjcyane. ¹⁶ Muurá Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri míamúnaa muhdú ícyahíjcyáne ímíbájchoó muhdú ámuhákye o úwáábóne o néhijcyádu.

Píívyéébé taúhbaju jodíómú úraavyéne

¹⁷ Áronáa žíveekí ámuha jodíómú Píívyéébeéjté meíjcyámedi dííbyé taúhbaju íjcyájúcoóneúvuri mémítyákímyeíhijcyáhi? ¹⁸ Aame ímiááne ámuha méwaajácurá kéjijtó meúraávyéiyóné díbye ímilléne. Muurá dííbyé taúhbájutu keená ímiááne, ímityúnee, íjcyane tsúuca ámuha méwaajácúhi. ¹⁹ Áánéllii ámuha méitsúcunúmeíhijcyá téjijto wáájácúturómé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu néémé túkevjtsojte ámuha meíjcyane. ²⁰ Ámuha méijtsúcunúmeí dííbyé ícyánéjcu wáájácúturómé tsíímédúréi néémé uwáábojte ámuha meíjcyane dííbyé taúhbaju ámuha mewáájácújúcoóneúvuri. ²¹ Muurá ámuha méúwáábohíjcyá tsíjtyeke. Áronáa žíveekí tsá ámuha meícyahíjcyatú ámuha méúwáábohíjcyádu? Muurá ámuha méúwáábohíjcyá menáníváityuróne. Áronáa žíveekí ámuha ménánihíjcyáhi? ²² Áhdure ámuha méúwáábohíjcyá ihdícyáméhjíma medómácójcatsíityuróne. Áronáa žíveekí ámuha méméénuhíjcyá teéne? Áhdure ámuha ménehíjcyá níjcyotájteke mecááníváityuróne. Áronáa žíveekí téhdure íívane ámuha díityé duurúvajaáne pañétú tsíeméne méékéévehíjcyáhi? ²³ Muurá ámuha dííbyé taúhbaju mewáájácúneri memítyákímyeíhijcyarómé tsá tene néhdu meíjcyatúne. Ááneri ámuha tsá maávyejúúletú Píívyéébeke. ²⁴ Téénetu muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ámuha jodíómú meíjcyarómé ímityú meícyahíjcyánetu jodíómú íjcyatúmé néhni ihjyúvahíjcyá Píívyéébedítyu.”

²⁵ Muurá dííbyeéjté meíjcyáne uubállé mékíhdyahírótsámeiyómé dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyatúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne. Aame ihdícyamédúré meíjcyáhi. ²⁶ Muurá jodíómú íjcyatúmé kíhdyahírótsámeityurómé dííbyé taúhbaju néhdu íjcyámeke dílloobe ihñéjtedi

tsíjtyere íjcyárómeke. ²⁷ Áánetu mee jodíómú meíjcyarómé ménéétsáméíí díityédívú ímichi mééma teene taúhbaju íjcyaróné ímí meúraáavyétúnéllííhye. ²⁸ Muurá Píívyéébeéjté meíjcyáné uubállé mekíhdyahírótsámeíjyúcoorómé dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhahjíí tsá dííbyeéjté meíjcyatúne. ²⁹ Muurá ihdyu dííbyeke ímí cáhcujtsómé dibye ímillédú íjcyame ímiááné dííbyeéjte. Áámeke ímí íjtsúcunúúbé tsáijyu múúne míamúnaa ímítyú íjtsúcunúrómeke. Tehdu Píívyéébe hállúejpi meke ííténejíivari. Muurá ihdyu ímichi ííteebe meííbúuri muhdú meícyahíjcyáne.

3

¹ ¿Aca meke píaabóné jodíómú meíjcyane? ¿A téhdure meke píaabóné mekíhdyahírótsámeííne? ² Ímiáánéhde meke píaabóné ííne íuwaábojúvú ímichi meke dibye níwááveííñúmedítyú tene bóhówaúcunúnéllííhye. ³ Árónáa íjcyámé tsaate dííbyeke ímí úráávyetúme. ¿A ehdu tsaate múhdurá dííbyeke úráávyénéllíí tsáhájuco dibye ímiáábé íjcyáityúne? ⁴ Tsáhaá, muurá ihdyu ímiáábé dííbye. Áánetu mee míamúnaa állíu múnaa. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: Píívyéébe u íhjuváné tsá állíu íjcyatúne. Áábedítyú tsá múha nééítyuró ímítyuube u íjcyane.

⁵ Muurá ímityúmé meíjcyárómeke Píívyéébe wájyúnetu méwaajácú ímiáábé dibye íjcyane. Árónáa tsaate nehíjcyá ímítyuube dibye íjcyane, ¿íveekívá méimítyú hallútú méhdi ícúbáhrahíjcyaaabe téénetu ímiáábé dibye íjcyane bóhówaúcunúnáaáca? ¿A téénéllíí ímítyuube dííbye? ⁶ Tsáhaá. Muurá ímítyuube íjcyaca tsá dibye muhdú meícyahíjcyáné mééma ímíbájchóítyuróne.

⁷ Áhdurévá állíu múnaa meíjcyánetu ímiáábé dibye íjcyane bóhówaúcunúnáa ¿íveekí meke díllóhíjcyaaabe ímítyúmedi? ⁸ Áánéllíihyéubá ímityúmeréjuco meíjcyáiyóné méimítyú mééma íníjkéva ímiáánevu. Ehdu muurá nehíjcyáme. Áhdurévá ímityúné o úwaabóné nehíjcyámé óhdityu. Árónáa állíuré teene ehdu óhdityu ditye nehíjcyáne. Muurá ihdyu ímiááné tehdu méénuhíjcyámé wágóóóveéhi.

Míamúnaa ímityúné íjcyane

⁹ ¿Aanéhaca muhdú teéne? ¿A mee jodíómú ímiáámé tsijtye jodíómú íjcyátúmé ehnííñevu? Tsáhaá. Muurá méwaajácú pámeere míamúnaa ímityúmé meíjcyane. ¹⁰ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Tsá tsaatéubaré míamúnáadítyú ímiáámé íjcyatúne. ¹¹ Tsá múha ímíletú Píívyéébeke icyáhcujsóne. ¹² Pámeere muurá dííbyedi íícúvetúmé ímityúné pañe íjcyame tsá wáajácúmeítyúne. Áánéllíí tsá tsaatéubaré ímiáámé íjcyatúne. ¹³ Muurá díityé íjtsaméí nehníwu éhne múúne níkyehéjú nehníwu cúvahdu. Aame allíuwu nééme íhjuváné meke tútávajtsó éhne múúne ííñimyé namíjtyá meke tútávajtsódu. ¹⁴ Tsanééré ímityúné imíllémé íhjuváne. ¹⁵ Aame ímí íjtsúcunú míamúnáake múu dsíjívetsóne. ¹⁶ Ehdu idyáríívéjcatsíñeri íllure kímóvétsócatsíhíjcyáme. ¹⁷ Aame tsá wáajácúcutú ímí íjcyáiyóne. ¹⁸ Áhdure tsá ditye íllityú Píívyéébeke.

Ehdu nééne Píívyéébe waajácúháámitu míamúnáadítyu.

¹⁹ Muurá méwaajácúrá muhdú dibye ímillédú meíjcyáiyóné taúhbajúu dibye mééma méénúnetu. Árónáa tene néhdu meíjcyámejíí tsá menééítyuró

ímiáámé meíjcyane. Áánéllii pámeere míamúnaa ímityúmé méijcyá Píívyéébedívu. ²⁰ Muurá dííbyé taúhbaju meúraavyémé ímiáámé meíjcyane meíjtsúcunúmeíyómeke tsá díbye díllotú ímiáámedi tene néhdu meíjcyátúnéllíihye. Íllure téénej tééveri méwaajácú ímityúmé meíjcyane.

Jetsocríjtoke mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

²¹ Tsá Píívyéébe ímiáámedi meke díllotú ítyaúhbaju meúraávyérómeke. Muurá dííbyé waajácúháámitu íhjú uubálla múnaa meke úúballé íinetú meke ímiáámedi díbye díllone. ²² Muurá ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke díllone ímiáámedi. Áronáa idyé tsá apáámyekéré meéke. Muurá ihdyu pámeere míamúnaa múhdumé dííbyeke ímiááné cáhcújtsómeke díllone ímiáámedi tsaatéke múhdurá íjtsúcunútuúbe. ²³ Muurá pámeere míamúnaa ímityúné meméénume tsá Píívyéébe ímillédú meíjcyatúne. ²⁴ Áronáacáa meke mítyane ídaatsólléne Jetsocríjtoj tééveri ímiáámedi díllone múhdumé dííbyeke mecáhcújtsómeke. ²⁵ Muuráhjáa Críjtodívú pájaabe dííbyé tujpácýó wágóóóveneri méimítyú ímíbáávyé pámeere dííbyeke mecáhcújtsómé mewágóóóvéiyónetu mepájtyetéki. Téhdurée tééneri ímíbájchoobe méíhdé múnáaúvú dííbyeke úráávyehíjcyámé ímityuháñé éjyuúvú íáábúcu híjcyáne. ²⁶ Ehdu néénetu méwaajácú Píívyéébe íjcyaduré ímiáábé íjcyane. Áánéllii ímiáámedi díllone ímí Jetsóoke cáhcújtsómeke.

²⁷ Aane íñe ¿íveekí mémítyájkímeyíyáhi? ¿Aca meere meímíbáávyémeke Píívyéébe ímiáámedi díllóhi? Tsáhaá. Muurá ihdyu Jetsóoke mecáhcújtsónetúre meke ímiáámedi díllóbe. ²⁸ Tsá teene dííbyé taúhbaju meúraávyérómeke díbye ímiáámedi díllóityuróne.

²⁹ ¿Aanéhaca íñe apáámyéré mee jodíómuke pájtyetétsóííbye? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyátúrómeke pájtyetétsóííbye. ³⁰ Muurá tsáápiie Píívyéébeé. Tsá tsijpi íjcyatúne. Aabe dílló ímiáámedi dííbyeke ímiááné cáhcújtsómeke pamévakéré mee jodíómuma jodíómú íjcyátúrómeke. ³¹ Áronáa idyé tsá dííbyé taúhbaju mewáágóotú díbyeé mééma mepájtyetéíñe Jetsóoj tééveri méénune mecáhcújtsóné hallúhcuri. Muurá ihdyu téénej tééveri éhnííñevu ímí meúraavyé teéne.

4

Aavaráadítýú íjcyané uwááboju

¹ Cáhawáá méjtsúcunu muhdúhjáa nétsihdyu méíhdé múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáábedi Píívyéébe díllone. ² Tsáháa díbye ímí íjcyanéllii ímiáábedi díbye díllotúne. Tehdúu tene nééca muurá tééneri mítyájkímeyíyoóbe. Áronáacáa ihdyu Píívyéébere píáábónéllii tsá díbye mítyájkímeyítyúne. ³ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Aavaráa Píívyéébeke ímí cáhcújtsónéllii ímiáábedi dííbyeke díllóbe.” Ehdu nééne Píívyéébeé waajácúháámitu. ⁴ Aane muurá tsaatéke díityé wákimyéi áhdó maájcutu tsá pevénéré maájcutú meímíllénema. Muurá ihdyu díityé wákimyéi áhdóré máajcúhi. ⁵ Ahdu muurá Píívyéébe tsá meke ímiáámedi díllotú meere íná ímiááné íjcyane meméénúnéllíihye. Ímiáámedi meke díllone apááñére méimítyutú meke díbye ímíjpyetétsóné mecáhcújtsómeke. ⁶ Ehdúhjáa muurá díbye méénune Dabíiúvú iwáájácúne néé íñe ímí méénútúrómeke díbye ímiáámedi díllome ímí íjcyane. ⁷⁻⁸ Íllúhjáa muurá neébe:

Maímijyu ditye íjcyane Píívyéébe diityédí ìdáátsóvéne ímítyú diityédítyú wáágóomé hallúrí ìná íjcyájúcootúme.

⁹ ¿Aanéhaca íñe apáámyéré mee jodíómú ímí méjcyaaáhi? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyáturómé ímí íjcyaaáhi. Aavaráaúvúhjáa muurá ímí Píívyéébeke cáhcújtsónéllii dííbyeke ímiáábedi dílloóbe. ¹⁰ ¿Aanéhacáa mújyútú ímiáábedi dílloobe dííbyeke? ¿A díbyéé dííbyeéjpi íjcyané uubállé kíhdyahírótsámeíñé boonétu? Tsáhaá. Teenéikyéé díbye méénúmeítyúné íhdéjuco díbye ímiáábedi díllone díbye ímí cáhcújtsónéllíihye. ¹¹ Áané uubálléé bóónétúí kíhdyahírótsámeíbye. Áanéllii díbye ídyéjúcóejpi kíhdyahírótsámeítyurómé ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímiáámedi díbye díllómedítyu. ¹² Téhdure kíhdyahírótsámeímyé ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedítyú ídyéjúcóejpi díbye Aavaráaúvú díbyéhjáa ímí cáhcújtsódú ditye cáhcújtsónéllíihye.

Aavaráa Píívyéébeke cáhcújtsóne

¹³ Píívyéébéhjáa muurá dííbyeke néé pámeere dííbyej tsíménémúúháábema diityéké ííñujívú íájcuíñé ímí díbye dííbyeke cáhcújtsónéllíihye. Tsáháa Píívyéébé taúhbaju néhdu íjcyánéllii díbye tééné piáábó újcutúne. ¹⁴ Muurá dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyáne j tééveriyé meke díbye piááboca bañúháñé Críjto dsíjívéné mecáhcújtsóiyáhi. ¹⁵ Muurá íllure teene taúhbaju méhdivu neetsó méimítyuvu. Teene íjcyátuca tsá ìná méhdivu néetsóítyuróne.

¹⁶ Áanéllii Aavaráakéhjáa íájcuíñé Píívyéébe nééné piáábó téhdure méújcuú íñe múhdumé dííbyeúvúj tsíménémúhaabe meíjcyame Píívyéébeke mecáhcújtsóme. Tsá ínehjí meméénúnetu meújcuútyú teéne. Muurá pámeere múhdumé dííbyeúvú Píívyéébeke ímí cáhcújtsódú cáhcújtsómé újcuú tééné piáábo. Áanéllii díbye Aavaráaúvú ídyéjúcóejpi Píívyéébeke mecáhcújtsómedítyu. ¹⁷ Téénetúhjáa muurá Píívyéébe néé íwaajácúháámítu: “Uke ó meménú mítyame míamúnááj caanídyú u néébe ímichi diityé déjúcóejpi u íjcyaki.” Ehdúhjáa neebe dííbyedítyú panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe dsíjívémeke bóhítsóóbeke díbye cáhcújtsóóbe. Áhduréhjáa cáhcújtsóóbe dííbyedítyúu míamúnáake illíyaatétsoíñé díbye nééne tenéi pánéévétúrónáaaca.

¹⁸ Ávyetáhjáa múha cáhcújtsóítyuróné cáhcújtsóóbe Aavaráa Píívyéébeke. Árodújucóhjáa díbye íjcyane pámeere múhdumé Píívyéébeke cáhcújtsómedítyú ídyéjúcóejpi. Téénetúhjáa idyé neebe dííbyeke: “Úhdityu lííyaaténé míamúnáa mítyame íjcyaaáhi.” ¹⁹ Ehdúhjáa díbye nééne cáhcújtsóóbe ‘muhtsi metsíímávácóóíñejíí’ néétuubéré keeméjuco 100 pijcyábá íjcyaróóbeúvu. Téhduréhjáa mewa Tsáára tsúuca ítsíímáváyotsíhjí pájtyérónáa cáhcújtsóóbe dítyétsí tsíímávaiñé Píívyéébe nééneé. ²⁰ Ávyetáhjáa ímiááné dííbyema tene pánééveíñé íwáájácúne íhdére tééné hallúvú dííbyeke téhdújtsóóbe dúúrúvaabére. ²¹ Muuráhjáa ímiááné waajácúbe Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íñéhdu méénuíñe. ²² Ehdúhjáa ímí díbye cáhcújtsónéllii Píívyéébe dííbyeke ímiáábedi díllóhi.

²³ Áronáacáa tsá apáábyeúvúré ímí cáhcújtsónéllii díbye dííbyeke ímiáábedi díllone cáátúvatúne. ²⁴ Téhdurée caatúvané Máavyéjuubée Jetsóoke bóhítsóóbeke mecáhcújtsómeke idyé díbye ímiáámedi dílloíñe. ²⁵ Muuráhjáa Jetsóo dsíjívé mewájyuri méimítyú íwáágóoki. Áábekée Píívyéébe bóhítsó dííbyej tééveri ímiáámedi meke idíllóki.

5

Píivyéébe ímiáámedi meke díllone

¹ Muurá ímiááné Píivyéébeke mecáhcújtsómeke díllone ímiáámedi. Tsáhájucu múhdurá meke dibye íjtsúcunútú Máavyéjuubée Jetsocríjtó tsúuca méimítyú mééma ímíbájchónéllíhye. ² Muurá teene mecáhcújtsónej téeveri Píivyéébe meke píaabó tsaímíyé dílbyema meíjcyaki. Áánéllii méwaajácú dílbyeéjté meíjcyámeke dibye ávyéjútsoneri meímíjyúúveíñe. ³ Téhdure méimíjyúúvéiyá meícúbáhrámeiyóneri. Muurá ténehji panévare máaabúcu híjcyá ímiááméré meíjcyaki. ⁴ Áánetu méwaajácú ímí Píivyéébeke meúráávyémema íñéhdújuco dibye méenuíñe. ⁵ Ááneri tsá menúcójpívétsámeítyú dibye meke báñúityúnéllíhye. Muurá méwaajácú dibye meke wájjyune Íapíichó méíbuúúné pañévú dibye pícyóónej téeveri.

⁶ Muuráhjáa méimítyú déjúcotu mewágóóóvéiyónetu tsá meere mepájtyetésámeítyuróne. Áronáacáa Críjto dsíjivé pámeere ímityúmé meíjcyáme wájjyuri meke ipájtyetésoki. ⁷ Tsá muurá múha ímílléityuró tsíjtye wájjyuri ídsíjivéne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ímiáábé íjcyáábeke ipájtyetétso dsíjivéiyóme? ⁸ Áronáacáa muurá Píivyéébe Críjtoke wallóo dibye ídsíjivé ímityúmé meíjcyárómeke ipájtyetésoki. Áánerii meke úújétsoobe mítyane meke iwájjyune. ⁹ Áánéllii meke díllone ímiáámedi dibyée mewájjyuri dsíjivénej téeveri. Aame dílbyej téeveriyé mepájtyeté dibye meke ícúbáhráiyónetu. ¹⁰ Muuráhjáa Píivyéébema tsá meíjcyáítyuró ímityúmé meíjcyánéllíhye. Áronáacáa Ílli Jetsocríjtó mewájjyuri dsíjivéneri méimíbaavyéjucóo dílbyema. Aame méwaajácú mepájtyetéíñe dibye mépañe íjcyánéllíhye. ¹¹ Ááneri méimíjyúú Críjtóo mééma ímíbájchónej téeveri ímí Píivyéébema meíjcyáneri.

Adáa tútávajtsóné Críjto ímíbajchóne

¹² Muuráhjáa tsáápihdítyuré ímityúné ííñujívú ípívyeevéne tsówayúcú pámeere míamúnáake. Átsihdyúu íjcyane íñe médsíjívehíjcyá ímityúmé meíjcyánéllíhye. ¹³⁻¹⁴ Muuráhjáa Píivyéébé taúhbajúi íjcyátúnáa tsúuca míamúnáa ímityúmé ícyahíjcyá Adáaúvudítyú Moitséeúvudívújuco íjcyáne míamúnáa. Áróme hallúríhjáa tsá íñá íjcyatú dityée muhdú meíjcyáiyóné Píivyéébe ímílléne wáajácútúnéllíhye. Áronáacáhjáa dsíjívehíjcyámé Adáaúvúu méénudu néené ímityú méénúturóme. Aanée muurá ímichi dílbyedítyú íjcyane pámeere míamúnáake tútávajtsódú íívane téhdure Críjto dsíjivéneri pámeere míamúnáa ímíjpyetéjucóo múhdumé teene cáhcujtsóme.

¹⁵ Muuráhjáa diibye Adáaúvú Píivyéébe dílbyeke bójjcyúné lléébótúné déjúcotu íñe pámeere míamúnáa médsíjívehíjcyáhi. Áánéllíhyéhjáa ihdyu Píivyéébe meke ídaatsólléne Ílli Jetsocríjtoj téeveri meenu mepájtyetéíñe. Aane tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetéítyuróne. Apáañéré dílbyeke mecáhcújtsóneri mepájtyetéhi. ¹⁶ Aanée dílbyeúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere ímityúmeréjuco meíjcyame mewágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píivyéébe mééma ímíbajchóhi. Áánéllii apáañéré ímiááné dílbyeke mecáhcújtsómeke díllone ímiáámedi ímityúmé meíjcyárómeke. ¹⁷ Muurá méwaajácú tsáápiyyé ímityúné méénúné déjúcotu pámeere méimítyuuvémé mewágóóóvéiyóne. Téhdure méwaajácú Píivyéébe Jetsocríjtoj téeveri ímiáámedi meke díllone dílbyé avyéjuri meíjcyaiñe mújjyú dsíjívéityúmeréjuco. ¹⁸ Tsúucajáa mééma

ímibaavyéné tsaapi ímiáábé íjcyáábej tééveri Adáaúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere wágóóóvéiyóne.

¹⁹ Muuráhjáa tsáápi lleebótú nįjcaúvú íne ímityúmé meé. Áhdurée idyé tsáápiye ímiáábé íjcyáábej tééveri Píívyéébe dilló ímiáámedi dííbyeke cáhcújtsómeke.

²⁰ Muuráhjáa dibye teene muhdú meįjcyááyóné taúhbaju pícyóónej tééveri éhniíñevu méwaajácú ímiááné ímityúmé meįjcyane. Aane ehdu menээрómeke dibye ídaatsóllénetu méwaajácú mítyane meke dibye wájjyune. ²¹ Aanée ímiááné ímityúmé meįjcyáné déjúcotu pámeere méwágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píívyéébe mítyane meke iwájjyúnéllii ímiáámedi díllome tsúúca méujcú medsjívėjúcoóityúne bóhí Máavyéjuube Jetsocrįtoј tééveri.

6

Crįtokéréjuco meúraavyéne

¹ ¿A ehdu Píívyéébe meke mítyane wájjyúnéllii tsá meįhvetéityú ímityúné meįcyahįjcyánetu dibye meke éhniíñevu iúújětso muhdú meke iwájjyune? Tsáhaá. ² Tsúúca muurá téénetu meįjchįvyé ímiáámeréjuco meįjcyaki. Áhdįcyane tsáhájucó tsiíne meméénúityuró teene ímityúné tééneęjte meįjcyájúcóótúnélliihye. ³ ¿Aca tsá ámuha mewáájácúcutú mépée Jetsocrįtoęteréjuco meįjcyáné uubállé metsóјtsótsámeíne? ⁴ Muurá tééneri méúújětso ímityúnéjcutu dsįjívemédú meįjcyane. Téhdure tééneri ménaavénú Crįtóo dsįjívéebeke Píívyéébe íhnáhoori bóhįtsoobe tsįhdyuréjuco íjcyadu ícyooca tsįhdyuréjuco meįjcyane.

⁵ Muuráhjáa Crįto dsįjívédú ívane ímityunéhjį meįhvėjtsóhajchįí idyé dibyée bóhįhdu ívane tsaímįyéjuco meįjcyaiñé Píívyéébema. ⁶⁻⁷ Muurá méwaajácú ímityúnée meįcyahįjcyáné tsúúca Crįto méhdityu wáágoóné páwachékevu idsįjíveneri. Áánéllii téénetu meįjchįvyémé tsáhájucó tééne pañe meįjcyatú éhne múúne tsaapi tsaaté hóјtsį pañe íjcyadu. ⁸ Aanée méhdityu Crįto idsįjíveneri wáágoónéllii méwaajácú dibye íjcyadu meįjcyaiñe. ⁹ Muurá méwaajácú ípyée idsįjívénetu bóhįbe mújyú tsiíne dsįjívėjúcoóityúne. ¹⁰ Tsáneerée dsįjíveebe páneere méímityú iwáágoóoki. Aabe ícyooca íjcyá Píívyéébema tsaímįyéjuco. ¹¹ Ahdu dibye íjcyadu meįjcyá dsįjívemédú ímityúné icyánéjcutu. Ááne ímiáámeréjuco meįjcyá dibye ímillédú tsúúca dííbyeęjté ámuha meįjcyame.

¹² Áhdįcyane panévare ímityúné ámuha meméénúiyóneri méúmúupivyéjucóhdiñe. Óvįjyacóóné ténehjį ámuha meméénuhįjcyáne. Métáhjatsámeįjyúcohdį téénevu. ¹³ Píívyéébedívuréjuco meįhvėjtsaméi ámúhake dibye ityúkévětso tsaímįyé ámuha meįjcyaki. ¹⁴ Tsá téénevu metáhjatsámeíityuró Jetsóoke mecáhcujtsóme. Muuráhjáa méhdi ídáátsóvéne dsįjíveebe téénej tééveri meke ímíbájcho téénevu metáhjatsámeįjyúcoótuki. Aame méįjcyá Píívyéébe piáábó pañe. Tsáhájucó teene íhdééné taúhbájú pañe meįjcyájúcoótúne.

Ímityúnetu meįjchįvyéne

¹⁵ ¿A ehdu tene néénéllii éhniíñevúré meméénúiyá ímityúne? Tsáhaá. Ílluréjuco metsu téénetu meįhvetéki. ¹⁶ Muurá ámuha méwaajácú tsáné avyėjúúbema íjcyame dibye ímillédú íjcyane. Ahdu muurá ímityúné pañe meįjcyame tééne nįjcaúvú íllure méwágóoovéhi. Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú meįcyane ímí mééma nįjkéváhi. ¹⁷ Ahdu ícyooca méįjcyá tsúúcajáa

téenetu meijchivyémé dííbyé uwáábójú pañéréjuco. Áané hallúvú ihdyu mítyane ó téhdujtsó dííbyeke. ¹⁸ Aane tsúúcajáa téenetu meijchivyémé icyooca ímiááneréjuco meúraavyéne. ¹⁹ Áanéllii teene ímíñeúvú méuráavyé íhdée ímityúné íjcyaróné ámuha meúraávyehíjcyádu. Áijyu ihdyu ámuha méijcyáá ímiááané Píívyéébeéjteréjuco. Ehdu íñe ámúhake o nées ímíñeúvú ámuha mewáájácuki.

²⁰ Muuráhjáa ámuha ímityúné pañe meijcyácooca tsá meímíletú ímiájíjtó meúraavyéne. ²¹ Ehdúu éjyu múhdurá núcójpítsó meicyahíjcyané déjúcotu muurá mewágóóóvéiyáhi. ²² Áronáa tsúúca téenetu meijchivyémé Píívyéébeéjté meijcyame ímiááameréjuco meijcyáiyóne. ²³ Muurá ímityúné méénuhíjcyámé ídátso wágóóóveé téené déjúcotu. Áánetu Píívyéébeke ímí úráávyémeke ájcúiibye múijyú ditye dsíjívéjúcúóóityúne bóhíivv Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

7

Táábávajcátsityu íjcyané uwáábo

¹ Ámuúha táñahbému, ámuha muurá méwaajácú tsaaté túkevéjtsójú pañe meijcyane meijcyané hajchóta. Áánetu medsíjívéné boone tsáhájucó téené pañe meijcyatúne. ² Muurá walle ityájívácooca íjcyá ájyú túkevéjtsójú pañe. Aane díbye dííledívú dsíjívéhajchíí tsáhájucó téené pañe dille íjcyájúcootúne. ³ Áijyu ihdyu tsá muhdú tene néetu dille tsíjpiikyéréjuco tájíváiyóne. Áánetu ájyu dsíjívétúnáa tsíjpiikye dille tájíváhajchíí ávyeta ímityúné méénulle íveekí ájyu ímíubááané íjcyánáa tsíjpiima íjcyáneri.

⁴ Ahdu ámuha táñahbému tsáhájucó meijcyatú taúhbájú pañe eene walle ájyu dsíjívéné boone dííbyé túkevéjtsójú pañe íjcyájúcoótulle íjcyadu. Muurá méijcyá Críjtóo idsíjívénetu bóhííbé uráávyé múnááréjuco. Muuráhjáa mééma ímíbájchoobe Píívyéébe ímillédú meijcyaki. ⁵ Íhdéuvúu muurá meímíledú meijcyame ímityúné méméénuhíjcyáhi. Áánetúu teene Píívyéébé taúhbaju meke bóíjcyúrónáa éhniíñevúré méméénuhíjcyá ímityúné téené déjúcotu mewágóóóvéiyóne. ⁶ Áronáa tsáhájucó téené pañe meijcyatúne. Aame icyooca ímiááané meímílléne tsaímíyé Píívyéébeke méúraávyehíjcyá tsíhdyuréjuco méíjtsaméí mecápáyoovéme. Tsáhájucó taúhbaju néénélliihyéré díbye ímillédú meijcyatúne.

Ímityúné méhdityu íjcyane

⁷ ¿Áanélliihyéhaca teene taúhbaju ímityúne? Tsáhaá. Teene muurá ihdyu meke waajácútsó keená ímityúné íjcyanévu. Muuráhjáa tene íjcyátuca tsá o wáájácúityuró ímityúneri meúmúúpivyéné ímityúné íjcyane. Muurá íllu nééneé: “Tsá múu úmúúpívyetú ímityúneri.” ⁸ Téhdurée tene íjcyátuca tsá o wáájácúityuró kénehjí ímityúné íjcyane. Aane o wáájácújúcúóóroobe éhniíñevúré ó imíllehíjcyá ténehjíre o méénune. ⁹ Ópée teene taúhbaju o wáájácútúné hajchótá ó itsúcunúhijcyá ímí o íjcyane. Áronáacáhjáa ihdyu múhdurá ó dáríívéméihijcyáhi. Áané níjcaúvúhjáa o wágóóóvéiyóné tsúúca ó waajácúhi. ¹⁰ Píívyéébé teene ítyaúhbaju mééma meenu tsaímíyé dííbyema meijcyároki. Áronáacáhjáa tehdu o íjcyátúné déjúcotu ó wágóóóvéiyáhi. ¹¹ Ópée ó íjtsúcunú ímí tehjújuco o ícyahíjcyáne. Áronáacáa téénej tééveri ó waajácú ímityúné o ícyahíjcyané déjúcotu íllure o wágóóóvéiyóne.

¹² Áronáa tsá ímityúné teene taúhbaju íjcyatúne. Muurá ímí tehdújuco teene ímiáájú íjcyane. ¹³ Aane ¿íveekí o wágóóóvéiyonévú oke tene wáájácútsónáa ó nehíjcyá ímiáájú tene íjcyane? ¿Mityá ímityuube o íjcyanévú tene oke wáájácútsótuca tsá o wágóóóvéityuróne? Áánerá ihdyu ó wágóóóvéiyá tahllííñé táimítyú déjúcotu. Muurá teene taúhbaju ímiáájú íjcyaróné méhdivu bóhówajtsó méimítyu.

¹⁴ Aane méwaajácú teene Píívyéébedítyuré tsááneé. Áronáa óhdityuré íjcyane ímityúné pañe ó ícyahíjcyáhi. ¹⁵ Aabe tsá o wáájácúmeítyú muhdú o íjcyane. Ímiáánéré o méénune o ímíllérónáa ímityúnéré ó méénuhíjcyá o méénúityuróne. ¹⁶ Aane ímityúné o méénuhíjcyánetu ó waajácú ímiááné Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyaca ímí o íjcyáiyóne. ¹⁷ Áronáa teene ímityúné tápañe íjcyanéré oke íbúwájtsóneri ó méénuhíjcyá teéne. ¹⁸ Aane ó waajácú ímiááné ímityuube o íjcyane. Ó ímíllehíjcyará ímiáánéré o méénune. Áronáa tsá o méénuhíjcyatúne. ¹⁹ Ááne ímityúné o méénúityurónéré íveekíhíjyáubá ó méénuhíjcyáhi. ²⁰ Áronáa ihdyu téenere tápañe íjcyane oke íbúwájtsóneri teene ó méénuhíjcyáhi.

²¹ Íllu muurá ó ícyahíjcyáhi: Ímiáánéré o méénúiyócooca ímityúnéré óhdivu dsínévahíjcyáhi. ²² Ó ímíllehíjcyará Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyane. ²³ Áronáa ímityúné íjtsaméi tápañe íjcyane oke tútávátsohíjcyáhi.

²⁴ ¡Aabe máidáátsoju ehdííváiibe o íjcyanej! ¿Aanéhaca íñe múha oke pájtyetétsoó ehdu o ícyahíjcyáné níjcaúvú o wágóóóvéiyónetu? ²⁵ Muurá íjcyaaabe Píívyéébe apáábyéré tsúuca téenetu Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri oke pájtyetétsoóbe. Áánéllí mityane ó téhdútsóhíjcyá dííbyeke. Aabe ihdyu óvíi ícyooca ó íjcyá díbye ímillédu. Áronáa táimítyú tápañe íjcyane oke pátsárícyohíjcyáhi.

8

Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóne

¹ Muurá Críjtoéjité ímillédú íjcyájúcootúme Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañéréjuco íjcyámé hallúrí tsá íná íjcyatúne. ² Aane muurá Jetsocríjtoéjípí o íjcyáne j téeveri Píívyéébé Apííchó tsúuca tápañe íjcyánéllí tsáhájucó ímityúné pañe o íjcyatúne. Aabe tsáhájucó o wágóóóvéityúne. ³ Muuráhjáa ítyaúhbaju meúráávyerómé mepájtyetéityurónéllí íllíkye wálloobe mehdu néébe dsíjívénej téeveri méhdityu méimítyú iwáágóoki. ⁴ Ehdúu mééma méénuube muhdú teene taúhbaju néhdu meíjcyaki. Aame tsáhájucó meímillédú meíjcyatú Píívyéébé Apííchoréjuco meke túkévéjtsóné pañe meíjcyánéllííhye.

⁵ Muurá ímillédúré íjcyame téeneríyé tsúúrámeíhíjcyáhi. Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó túkévéjtsóné pañe íjcyame tsúúrámeí díbye ímillédú íjcyáiyóneri. ⁶⁻⁷ Muurá meímillédú meícyahíjcyáneríyé metsúúrámeímyé ílluréjuco metútávaavéne. Ááneríyé muurá tsúúrámeímyé tsá ímíllétú Píívyéébéme ímí íjcyáiyóne. Aame tsá ávyejúúllétú dííbyé taúhbaju. Áánetu díbye ímillédú meíjcyáiyóneri metsúúrámeímyé tsáimíyé dííbyema meíjcyáhi. ⁸ Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé téeneríyé itsúúrámeíñéllí tsá Píívyéébe ímillédú íjcyatúne.

⁹ Aane óvíi ímiááné Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañe ámuha meíjcyáhajchíí tsáhájucó íhdée ámuha meícyahíjcyádú meíjcyatúne. Muurá Íapííchovu Críjto meke ájcune ípañe íjcyatúme tsá dííbyeéjité íjcyatúne. ¹⁰ Muurá médsíjíveé méimítyú déjúcotu Críjtoéjité meíjcyaróme. Áronáa tsá muhdú meíjcyáityú

tsúuca Píívyéébe meke ímiáámedi díllónéllíhye. ¹¹ Aane ímiááné mépañe Ípííchó íjcyáhajchíí muurá téhdure meke bóhíítsóíibye Jetsóokée íbóhíítsódu.

¹² Ahdícyane tsáhájucó meímillédú meíjcyáityúne, ámuúha táñahbémuji.

¹³ Muurá tehdu meícyahíjcyáné meíhvéjtsótúhajchíí méwágóóóovéhi. Áánetu Píívyéébé Apííchó píáábori teene metáhjáhajchíí mépájtyéteéhi.

¹⁴ Muurá íñe múhdumé téené túkevéjtsó pañe meíjcyame ímiááné dííbyej tsíímé meíjcyáhi. ¹⁵ Aane teene mépañe íjcyame dííbyeke mecaánivámé ménehíjcyáhi: “Llíhíyo múúháj Caánij.” Áánéllíi tsá dííbyedi menúhnévéityuróne.

¹⁶ Ehdú Píívyéébé Apííchó mépañe íjcyáneri méwaaajácú ímiááné dííbyej tsíímé meíjcyane. ¹⁷ Aane tsúuca dííbyej tsíímé meíjcyame Críjtóo ícúbáhrámeídyú meícúbáhrámeímyé dííbyema máávyéjúúteé Cááníi dííbyeke néené avyéjuri.

¹⁸ Muurá ímiááné meícúbáhrámeíhijcyámé íñe imíjyaúrójucó meíjcyáíñé Píívyéébé avyéjuri. ¹⁹ Páneere muurá díbyée ípívyejtsóné téhmehíjcyá mújyú díbye íhñéjteke ávyéjújtsóíñe. ²⁰ Muuráhjáa páneere díbye ípívyejtsóné tútávaavé díbye ímillédúre.

²¹ Áronáa ihdyu ímíbaávyéíñéi ítsíime meíjcyámeke díbye tsíhdyuréjucó ímíjpyetétsóijyu. ²² Muurá páneere díbyée ípívyejtsóné tsá ímí néétune. Aane téhmehíjcyá mújyú ímíbaávyéíñé éhne múúne walle ítsíimáváné boone ímíbaávyéíñé téhmehíjcyádu.

²³ Áronáa tsá apááñére teene ícúbáhrámeítyúne. Téhdure mee tsúuca Píívyéébeéjte meíjcyámé pañe Ípííchó íjcyarómé meícúbáhrámeíhijcyáhi. Aame téhdure météhmehíjcyá ítsíímedíi meke idíllómeke díbye tsíhdyuréjucó ímíbaájchoíñe.

²⁴ Ehdú méúmiwa néene mecahcújtsóhajchíí mééma pánééveíñé téhdújucó. Muurá tsane meítsóhíjcyáné tsúuca maájtyúmícooca íllurójucó meíhveténé meíjtsóhíjcyánetu. ²⁵ Áánetu meítsóhíjcyáné maájtyúmítúné hajchótá tsá meíhvetétú meíjtsónetu.

²⁶ Muurá meíhnaáhóótúnéllíi Píívyéébé Apííchó meke píáábohíjcyá panévare maáábúcuki. Muurá meere píáábó dííbyeke muhdú metáúmeítyúrónéllíi téenere wáajácúratúné mépañétú ihjyúvahíjcyáhi. ²⁷ Aane Píívyéébe páme íjtsaméiyé wájácú néébe waaajácú íñá dííbye Apííchó mépañe íjcyane taúmeíñe. Muurá táúmeíhijcyáné íhñéjte meíjcyámé hallúvú díbye ímillédú meíjcyaki.

²⁸ Muurá méwaaajácú panévare meke pájtyénej téeveri Píívyéébe meke píaabóné ímiááné dííbyeke mewájyúmeke tsúucajátújucóo ípítyájcámeídyú meke íújcúmeke. ²⁹ Muuráhjáa tsúucajátújucó díbye meke wáajacúné íhñéjte meíjcyame Íllídyu menééímyeke. Aame cahcújtsó múnaa meíjcyámedítyú díbye Íllí ímichi ídyéjúcóejpi. ³⁰ Ehdúu tsúucajátújucó meke iwáajácúmeke díbye ímiáámedi díllone dííbyé avyéjúejte meíjcyaki.

³¹ Áánéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjíi ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjíi muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjíi ¿múha nééjuri méwágóóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébé úníuri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áánéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

Ihñéjteke Píívyéébe píaabóne

²⁸ Muurá méwaaajácú panévare meke pájtyénej téeveri Píívyéébe meke píaabóné ímiááné dííbyeke mewájyúmeke tsúucajátújucóo ípítyájcámeídyú meke íújcúmeke. ²⁹ Muuráhjáa tsúucajátújucó díbye meke wáajacúné íhñéjte meíjcyame Íllídyu menééímyeke. Aame cahcújtsó múnaa meíjcyámedítyú díbye Íllí ímichi ídyéjúcóejpi. ³⁰ Ehdúu tsúucajátújucó meke iwáajácúmeke díbye ímiáámedi díllone dííbyé avyéjúejte meíjcyaki.

³¹ Áánéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjíi ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjíi muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjíi ¿múha nééjuri méwágóóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébé úníuri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áánéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

³¹ Áánéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjíi ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjíi muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjíi ¿múha nééjuri méwágóóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébé úníuri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áánéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

³¹ Áánéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjíi ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjíi muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjíi ¿múha nééjuri méwágóóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébé úníuri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áánéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

³¹ Áánéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjíi ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjíi muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjíi ¿múha nééjuri méwágóóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébé úníuri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áánéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

³¹ Áánéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjíi ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjíi muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjíi ¿múha nééjuri méwágóóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébé úníuri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áánéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

³¹ Áánéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjíi ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjíi muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjíi ¿múha nééjuri méwágóóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébé úníuri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áánéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

³¹ Áánéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjíi ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájyútuubéré íhvejtsó mewájyuri díbye ídsíjíveki. Aabéjíi muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyée meke újcume mewágóóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúuca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. ³⁴ Aanéjíi ¿múha nééjuri méwágóóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri ídsíjívéne bóhíibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébé úníuri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áánéllíi díbye meke wájyúmeke tsá íñá dííbyedítyú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne,

mewájamúúvátunéhji, ápíchó nééronéhji, téhdure dsijívé ijcyaróné tsá meke dówajcáróityuró dííbyedítyu. ³⁶ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Dihñéjté muha meijcyané hallútú múúhakye dsijívétsohíjcyáiyómé éhne múúne obééjámuke ditye dsijívetsódu.

³⁷ Ehdu ápíchó nééronéhji métáhjahíjcyá Jetsocríjto meke wájuúubej téeveri. ³⁸⁻³⁹ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe meke wájuúmeke ñná dííbyedítyú meke dówajcáróityuróne. Muurá dsijívé ijcyaróne, bóñime íñújí hallúrí meijcyaróne, níjkyéji múnaa ijcyaróme, naavémú ijcyaróme, íñújiri íhtsútujte ávyéjajte ijcyaróme, icyooca téené pañe meijcyarónéhji, bóónétu meke pájtyéíñéhji, téhdure caame íévéhóowari ijcyánéhjima íñújiri ijcyarónéhji tsá meke dííbyedítyú dówajcáróityuró Máavyéjuubée Jetsocríjtoj téeveri dibye meke iwájjune úújétsómeke.

9

Píívyéébe ijraéémuke ihñéjtedívú mémenúne

¹ Aane Críjtoéjpi o ijcyanéllii ámuha cáhcújtsótúmeke o néé ímiáané mítyane ámúhadi o idáátsovéné ímityúné ámúhá hallúrí ijcyáneri. ² Tápañe Píívyéébe Apííchó ijcyane waajácú teene múhduúvúrá o íjtsúcunúne idátsó o ijcyane. ³ Muurá ámuha tamúnaa ámúhá imítyú déjúcotu mewágóóóvéiyónéllii ámúhakye o wájuúne oore Críjtodítyú ó wágóóóvéiyá ehdu o méénúneri ámuha mepájtyetéca. ⁴ Muurá Píívyéébe meke tsúuca ítsíímedi díllorómé tsá dííbyeke melléébohíjcyatú Ijraééj tsíménémúhaabe meijcyaróme. Áronáa ihdyu méwáabyutáro dííbyé avyéju. Áanélliihyéhjáa muurá méénuube muhdú meijcyáiñe pityájcójuma taúhbaju. Áhduréhjáa neebe dííbyeke medúúrúvahíjcyámeke tsáimíyé meke ipícyooíñe. ⁵ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvúj tsíménémúhaabe Críjto míamúnáajpi tsíjju icyánéjcutu. Aabe páné avyéjuube ijcyá Píívyéébe múijyú níjkéváityúné dúúrúvameíhíjcyaaabe.

⁶ Áronáa Píívyéébe mééma imyéénuíñe néene tsá tsaate méhdityu cáhcújtsotú diityéjúcooro Ijraééj tsíménémúhaabe meijcyarómedítyu. ¿Íhya mityá pamévare dííbyeéjté meijcyátúnéllii tsá ditye cáhcútsóhíjcyatúne? Muurá itsúcunúhijcyámé ípyée íñéhdú dibye méénutúné tsúuca dibye méénújúcooróne. ⁷ Muuráhjáa tsá pámeekéré Aavaráaúvúj tsíménémúháabeke dibye wábyújtsotú diityéj téeveri míamúnáa pájtyétiñe imyéénuíñe. Íllúhjáa muurá neebe dííbyeke: “Daachi Itsáadítyú líyaatémé ijcyá páñétúejte díjtsíménémúhaabe.” ⁸ Ehdu néénetu méwaajácú ímiáané dííbye Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe ijcyarómé pámeere Píívyéébeéjté ijcyatúne. Muurá ihdyu ípyée íñéhdú dibye dííbyeke ájcuube Itsáaúvudítyú líyaatémé páñétúejte dííbyéj tsíménémúhaabe. ⁹ Íllúhjáa muurá neebe dííbyeke: “Ámúhtsikye o néene éévé úújetéijyu dítyáaba tsímávaá wájpíikye.”

¹⁰ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe diityétsikye néhdújuco tene páneevéné diityétsima. Aanéhjáa diityétsi hajchi méíhdé múnáajpi Itsáadívú mewa Rebécá tsímavá míityétsikye tsáijyure. ¹¹⁻¹² Aanéhjáa dílléi diityétsikye tsímávátúné íhdéjuco Píívyéébe néene díílleke: “Ámíáábé ehniíñevu bónebe avyéjuúhi.” Ehdúhjáa neebe diityétsikye muhdú dityétsi íjcyáiñe diityétsimái tene pánéévétúrónáa íhjáa ipítyájcámeídyújuco. ¹³ Téénetúréhjáa muurá idyé íllu neebe tsííñe íwaajácúháámitu: “Jacóóboke ó wájuú Etsáóoke o wájuúné ehniíñevu.”

14 ¿Áanélliihyéhaca ímítyuube diibye Píívyéébeé? Tsáhaá, tsá ímítyuube dibye íjcyatúne. 15 Íllúhjáa muurá téhdure neebe Moitséeúvuke: “O ímíllémedi o ídáátsóvémeke ó píááboóhi.” 16 Tsá muurá méhdityu tene íjcyatú Píívyéébe méhdi ídáátsovéne. Muurá ihdyu iiye ityújkevééllémedijyuco dibye ídáátsovéne. 17 Muuráhjáa Ejíhtó avyéjuube Paraóóúvuke idyé neébe: “Oorée uke ávyéjúúbedívú ó picyóó uke pájtyénéhjitú pámeere ííñújiri íjcyané míamúnaa iwáájácu ímiááné íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúhjáa Paraóóúvuke neebe Píívyéébeé. 18 Aabe ímiááné ityújkevééllémedi ídáátsóvéne píaabóhi. Áánetu tsaate illéébone ímíllétúmeke pícyoobe ditye íimíllédú íjcyaki.

19 Áronáacáubá tsaate nééiyáhi: “Dííbyere meke pícyohdújuco meíjcyámeke ¿íveekí nehíjcyaaabe ímityúmé meíjcyane?” Áronáa tsá mee míamúnaa Píívyéébe iwáájacúdú méénune múhdurá meíjtsúcunúityuróne. 20 ¿Aca muutá mee dííbyema metáhjácatsíki? ¿Aca núpájkííhlló nééiyá téihllóo níjcyómeke íveekí múhdurá ditye níjcyone? 21 Muurá núpájkityu nícyohíjcyámé píivyété páhduváré íimíllédú íñíjcyone. Píivyétémé ímiááné wáábyuta íñíjcyone. Áhdure píivyétémé átérééne wáábyuta íñíjcyone.

22 Muurá Píívyéébe íimíllédúré aabúcu híjcyá dibye wáágóoímýé múhdurá ícyahíjcyanéhji. Ehdú aabúcu híjcyaaabe diityéj tééveri iúújétsó íhtsútuú, ícyaaýóbaa, íjcyane. 23 Áánetu tsúúca dibye méhdi ídáátsovémé meíjcyá dííbyé avyéjúeje tsúúcajátújuco meke dibye újcume. Ehdú méénuube mejtééveri íavyéjú íhtsútú iúújétsoki. 24 Muuráhjáa ihdyu dííbyere meke ujcú íavyéjúeje meíjcyáímyeke jodíómudítyuu, jodíómú íjcyátúmedítyuu, íjcyane. 25 Íllúhjáa muurá dibye nééne Otséa caatúnúhi:

Tahñéjté íjcyatúné míamúnaa ídátsó íícúvératúmé ícyahíjcyámeke ó újcuú tahñéjteréjuco ditye íjcyaki.

26 Téhdure tsiíne nééneé:

Tahñéjté íjcyátúrómeke áátsíímedíyéjuco o díllóíñé ímiáábé Píívyéébe o íjcyaaabe. 27-28 Áánetúhjáa Itsaía néé mee íjraéémudítyu: “Píívyéébe íícúiyéjuco muhdú míamúnaa ííñújiri ícyahíjcyané ímíbájchócooca íjraééj tsíiménémúhaabe ávyéta mityámé íjcyáromedítyú uhjéméré pájtyéteéhi.” 29 Áhduréhjáa tsiíne neébe:

Páne íhdéene íjcyané avyéjuube íjcyaaabe Píívyéébe méhdi ídáátsóvétuca tsúúca meke waagóóiyá tsaate coéváratu éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake imyéénudu.

Jodíómú tsá cáhcújtsotú Jetsóoj tééveri mepájtyeténe

30 Aane ¿aca muhdú íñe teéne? Muurá jodíómú íjcyátúrómeke tsúúca Píívyéébe dílló ímiáámedi éjyúú ténéhji éllevu íjcyatúmé bótíí dííbyeke cáhcújtsórómeke. 31 Áánetu mee íjraéémú métsúúrameíhíjcyará dííbyé taúhbaju meúraavyémeke dibye meke ímiáámedi díllóiyóneri. Áronáa tsá meke dibye díllotú ímiáámedi. 32 Aane ¿íveekí tsá meke dibye díllotú ímiáámedi? Muurá meíjtsúcunúhijcyá teene taúhbaju meúraavyénetu dibye meke ímiáámedi díllóiyóne. Áronáa tsá tene néhdu meíjcyatúne. Áhdure Jetsóope mééma méénune mecáhcújtsótúnéllíi tsá dibye meke díllotú ímiáámedi. Íllure mébánúmeíhijcyá éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeíúdú néébeke mecáhcújtsótúnéllíiye. 33 Íllu muurá Píívyéébe néé íwaajácúháámitu:

Tsióo múnáá pañévú ó pícyoó tsáápiikye éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeímyé maáákityéúdu néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá íínerí báñúmeítyúne. Ehdúhjáa Píívyéébe nééhií.

10

¹ Ámuúha táñahbémut, ó imíllé memúnaa jodíómú pájtyeténe. Áánéllii ávyetá iñháhó piáábó diityé hallúvú ó táúmeíhijcyá Píívyéébeke. ² Ímiááné imíllerómé dííbyeke iúraavyéne. Árónáa tsá ímí ditye úráávyetúne. ³ Tsá ditye cáhcújtsotú Críjtóo mewájuryi dsíjívéné mecáhcújtsómeke ímiáámedi díbye díllone. Imíllerómé iye ímí ijcyáiyóné diityéké ímiáámedi díbye idílloki. ⁴ Árónáa tsá dííbyé taúhbaju meúraávyémeke díbye ímiáámedi díllotúne. Muuráhjáa ihdyu Críjto mewájuryi dsíjívéné mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi.

⁵ Árónáacáhjáa ihdyu Moitséeúvú néé ímiááné Píívyéébé taúhbaju néhdu ijcyámeke díbye ímiáámedi díllóiyóné ditye ipájtyetéki. Árónáa tsá múha ávyeta tene néhdu ijcyáítyuróne. ⁶ Áánélliihyé Críjtoj tééveri mepájtyetéíñe díbye méénune mecáhcújtsómeke ihdyu díllóobe ímiáámedi. Aane tsá múu íjtsámeítyú Críjtoke níjkyéjé pañe iñéhcotéiyóné díbye meke ipiááboki. ⁷ Áhdure tsá múu íjtsámeítyú níjkyéné pañe dííbyeke iñéhcotéiyóné díbye meke ipiáábo tehdu téhulle ijcyácóobekéjívári. Muurá tsúúca mééma dííbye. ⁸ Íllu muurá téénetu nééneé: “Tsúúca ámuháma ijcyájúcooróné pajtyeté teene ámuha mecáhcújtsóne tsíjtyeke meúúbálléiyóne.” Aane muurá muha mecáhcujtsómé íñe méúwáábohíjcyáhi. ⁹ Muuráhjáa Jetsocríjtó dsíjívéébeke Píívyéébe bóhítsóné méííbúuri mecáhcujtsómé dííbyeke maávyejúúlléne teene tsíjtyeke meúúbálléhajchíí mepájtyeteéhi. ¹⁰ Muurá ímiááné méííbúuri mecáhcujtsóné tsíjtyeke meúúbálléhajchíí ímiáámedi meke díbye díllome mepájtyeteéhi.

¹¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Dííbyeke cáhcujtsómé tsá íínerí báñúmeítyúne.” ¹² Áhdícyane pámeere tsííñe míamúnáama mee jodíómú Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé mepájtyeteéhi. Muurá tsáápiye páme avyējuubéré ijcyaaabe piáábohíjcyá pámeekéré dííbyedi tsúúrámeímyeke. ¹³ Íllu muurá nééneé: “Dííbyedi tsúúrámeímyé pájtyeteéhi.” ¹⁴ Árónáa ¿aca múhdutú dííbyedi tsúúrámeíyómé dííbyeke cáhcújtsómejívári? Áhdure ¿múhdutú cáhcújtsóiyómé dííbyeke wáájácúmejívári? ¿Kiátú waajácúiyómé teene dííbyedítyú ijcyáné uwááboju múha diityéké úúbállémejívári? ¹⁵ Áhdure ¿múhdutú tsaate diityéké úúbálléiyá múha diityéké téénevu pícyóomejívári? Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Maímijyu diitye ímiáájú úúbálléhíjcyámej.”

¹⁶ Ehdú Píívyéébé waajácúháámitu tene néérónáa muurá tsá pamévare téeneri íícúvehíjcyatúne. Muuráhjáa Itsaiaúvú nééhií: “Píívyéébeéj, ¿a ijcyámé tsaate méúwáábori íícúvehíjcyámej?” ¹⁷ Aane muurá Jetsocríjtodítyú ijcyáné uwááboju melléébone ímíñeúvú mewáájácúcooca tsúúca mecáhcujtsóhi.

¹⁸ ¿A téené uwááboju tsáhái múijyú mee ijraéémú melléébotúne? Áánerá tsúúca melléébohíjcyaráhi. Muurá tsiíñe Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Tsúúca pahúllevávú ííñújiri tsújaavéné Críjtodítyú ijcyáné uwááboju.

¹⁹ Ehdú Píívyéébé waajácúháámitu nééronéubá ¿mityá tsá mewáájácúcutúne? Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe néé íllu Moitséeúvuj tééveri:

Tsiiñé míamúnaakeréjuco o pájtyetésóneri ámuha menómíutááváne diityédívú mécaýobááváteé átéréjte ditye íjcyane ámuha meítsúcunúhíjcyárómedívu.

²⁰ Áhduréhjáa idyé tsiíñe dííbyeúvuj tééveri neébe:

Oke wáájácútúné míamúnaa táííbúwá íjcyáturómé tsúúca tahñéjté íjcyáhi.

²¹ Áhduréhjáa mee íjraéémudítýú Isaíaúvuj tééveri neébe: “Ó nehíjcyará aatye lléébópítýúné míamúnaake ditye ookéréjuco iúráávyeki.”

11

Tsaate íjraéémú pájtyeténe

¹ ¿Aanéhaca ehdu menéénellii meke íhvéjtsóobe Píívyéébeé? Tsáhaá. Muuráhjáa oo ámúha múnáajpi Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe ímichi Bejamíí dohjíba múnáajpi o íjcyáábeke újcuúbe. ² Tehdu meke íhvéjtsóíyóóbejíí tsúúcajátújucóhjáa ihñéjté mejcyaiñé iñéémeke. ³ Muuráhjáa Eriáúvú néehíí: “Píívyéébeéj, díhýú uubáalle múnáake idsíjívétsóne díicúvé waijííne wácávyáhcohíjcyáme. Áanetu íñe apáábyeréjuco o íjcyáábeke téhdure oke dsíjívétsóllehíjcyáme.” ⁴ Ehdúhjáa díbye Píívyéébeke néérónáa neébe: “Árónáa muurá íjcyámé 7,000-meva tahñéjté íjcyame ‘Baáa’ némeíñé níjcyotáábeke cáánívahíjcyatúme.” Ehdúhjáa Píívyéébe neé Eriáúvuke. ⁵ Aane muurá íjcyámé tsaate méhdityu díbyeé ídáátsóvéne újcume ímí dííbyeke úráávyehíjcyáme. ⁶ Muuráhjáa meke iwájýúnéllii meke pájtyetétsoóbe. Tsáhaa ínehjí meméénúnéllii mepájtyetétúne. Muurá meere mepájtyetétsooméicyá tsá díbye meke wájýúneri mepájtyetétýuróne.

⁷ Muurá mee íjraéémú mepájtyetétýóneri mejýácunúróme tsáhái mepájtyetétúne. Árónáa íjcyájucóomé tsaate díbye újcume tsúúca pájtyetéme. ⁸ Áanetu dííbyé waajácúháámitu dííbyeke lléébohíjcyátúmedítýú nééneé: “Píívyéébere diityé íjtsaméí mújtatsó ditye íajtyumíjúcooróné iwáájácútuki. Áhdure illéébójúcooróné ditye icyáhçújtsótuki. Aame muurá téhdupíyé ícyoóca.” ⁹ Áhduréhjáa Dabííúvú néehíí:

Óvi ditye náhbévácatsíhíjcyáné wañéhjíné dahpédú nééne diityéké mújtatsó ímí Píívyéébema ditye íjcyátu diityémá ímítýú tene iníjkévaki. ¹⁰ Óvi íjcyámé éhne múúne hállúvatúme íjcyadu ímítýuháñé diityéké mújtatsómé íímíbáávyétuki.

Ehdúhjáa neebe Dabííúvu.

Jodíómú íjcyáturómé pájtyeténe

¹¹ ¿Anéhaca íñe ávyéta mújtaréjuco mee jodíómú Píívyéébedítýú meméénune? Tsáhaá. Muurá ihdyu dííbyere Píívyéébe neéjuri ehdu mééma teene jodíómú íjcyatúme téené hóowari pájtyeténetu meííváne botsíi tééneri metsúúrámeíki.

¹² Ehdu Píívyéébeke melléébotúme ímítýú mejcyaróné piaabó tsíjtyeke jodíómú íjcyátúmeke. Aanéjíí awáá muurá dííbyeke meúráávyécooca éhniíñevu píááboíñé pamévakére.

¹³ Aane ícyooca diitye jodíómú íjcyátúrómeke o néehíí: Ámúha éllévúu oke Píívyéébe wallóo ámúhake dííbyé uwáábojúvú o wáájácútsoki. Ááne wákimyéí o méénune ímí ó íjtsúcunúhi. ¹⁴ Aane tsáijyu múu íñe ámúhake o úwáábóneri ímí ámuha mejcyane tsaate tamúnáadítýú ííténe ámuhádú ímíjpyeté ípájtyetéki. ¹⁵ Muuráhjáa múúhake múu íhvejtsódú Píívyéébe méénúné

hóowari tsíjtye múnaa ámuha meíjcyarómé méímíbaavyé tsaímíyējuco dííbyema ámuha meíjcyaki. Aanéjii muurá muha dííbyema meímíbaávyécooca mébóhíitee tsúúcajáa dsíjivemédú muha menéérome. ¹⁶ Muurá tsáooobíráutu pááaho meméénuho ímí néhajchíi páneere ímíhyeé. Áhdure úméhe bájkýé ímí néhajchíi páheere ímíhyeé. Ahdúu muurá méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú Píívyéébeéjpi íjcyánéllii téhdure mee dííbyedítýú mellíyaatémé méijcyá Píívyéébeéjté íñe múhdumé dííbyeke mecáhcujtsóme.

¹⁷ Muuráhjáa páñétúehe oríívóhé wajcánédú muuha jodíómú menééromedítýú tsaatéké waagóoobe diityéjúcooro páñétúejte ihñéjté muha meíjcyarómedítýu. Áámé cápayóóvéé ámúhakey dibye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ímíááhetu mecámahjácódu. Áánéllii muurá ámuha téhdure Píívyéébeéjté íñe muha meíjcyadu. ¹⁸ Áronáa ihdyu méijtsúcunúmeídí muha páñétúejte meíjcyarómé ehnííñevu ámuha meíjcyane. Muurá múúhadítýú ámuha mééjécunú éhne úmehe tébajkyéjitu éjécunúdu ímichi tujkénúejte muha meíjcyánéllíihye.

¹⁹ Íhya mityá ámuha menéehíi: Diityéjúcooro páñétúejte íjcyarómeke íhvéjtsóne meekéréjuco dibye újcune diityé cápayóóve. ²⁰ Ihdyúhdé tehdújuco múúhakey dibye íhvejtsóné muha mecáhcújtsótúnéllíihye. Áámé cápayóóvéé ámúhakey újcuube ímí dííbyeke ámuha mecáhcújtsónéllíihye. Aame téíibúwá meíjcyá. Mémítýájkímeyéídí tééneri. ²¹ Muuráhjáa páñétúejte ihñéjté muha meíjcyarómedi ídáátsóvétuubéré múúhakey íhvejtsóhi. Aabe téhdure ámúhadi ídáátsóvéíyónejíi ímítýú ámuha dííbyema meíjcyáhajchííjyu. ²² Muurá Píívyéébe ímíáábé dííbyema ímí meíjcyámema. Áánetu ímítýú meíjcyámeke múhdurá íjtsúcunúúbe. Áánéllii ímíááméré meíjcyaco tsúúcajáa ámúhakey dibye újcume. Ímí ámuha meíjcyátúhajchíi tsáhájucó ámúhadi dibye íícúvéityúne. ²³ Muurá tamúnaa ímíbaávyéhajchíi diityéké újcúíbye. Muurá piivyéteebe tsiíñe diityéké íújcune. ²⁴ Muuráhjáa ámuha tsííñe míamúnaa meíjcyarómeke dibye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ímíááhetu cámaavédu. Aanéjii muurá tamúnaa ímichi awáá ihñéjte íjcyámeke tsiíñe újcúíbye.

Nihñéré ijraéémú pájtyeténe

²⁵ Ámuúha táñahbémut, ó imíllé ámúhakey o úúballéné muhdúhjáa mepájtyetéíñe Píívyéébe wáájacúratúné Críjtoj tééveri méénune. Ároné tamúnaa tsá cáhcújtsotú tééné hóowari ámuha tsííñe múnaa dííbyeke cáhcujtsómé mepájtyetéki. Ááneri ihdyu mémítýájkímeyéídíñe. ²⁶ Muurá téhdure tamúnáadi ídáátsóvéne píáábóíbye ditye ipájtyetéki. Muurá dííbyé waajacúháámitu nééneé:

Tsióo múnaa ijraéémudítýú íjcyáíbye tsaapi diityéké pájtyetétsóobe. Aabe waagóoó diityé ímítýu. ²⁷ Ehdu diityéké ó ímíbjáchoó ópée o néhijcyádújuco.

Ehdu néene Píívyéébe waajacúháámitu.

²⁸ Aane tamúnaa jodíómú tsaríllé Críjtóo mepájtyetéíñe méénúné uwááboju téénej tééveri ámuha jodíómú meíjcyátúrómeke téhdure Píívyéébe ípíááboki. Áronáa ihdyu tsá dibye íhvéjtsóturó múúhakey. Muurá mítyane múúhakey wájyuube múúhá íhdé múnáaúvukée ihñéjtédívú imyéménúnéllíihye. ²⁹ Aabe íñéhdú imyéménúnéllii tsá ihñéjteke íhvéjtsótúne. Téhdure meke ípíáabóné tsá dibye dójtúcutúne. ³⁰ Áábekée muurá tsá ámuha melléébohíjcyatúne. Ahdu muurá ícyooca tamúnaa téénej tééveri dibye ámúhadi ídáátsóvéne ípíááboki.

31 Áané boone téhdure ámuhádíi ñdáátsovédú diityédí ñdáátsóvéne píáábóiibye ditye icyáhcuýtsoki. 32 Muurá dííbyere Píívyéébe meke pamévá míamúnáake íhvejtso dííbyema múhdurá meíjcyá pamehdíyé méhdi ñdáátsóvéne tsahtúre meke ipíááboki.

33 Aabe íhtsútuube íjcyáabe panévaré wáájácuube muhdú meke túkévétsóhíjcyáné mewáájácúíyonévú tsá méíjtsaméi úújetétúne. 34 ¿Mityá íjcyámé tsaate dííbyé íjtsaméivu úújetémej? ¿A íjcyámé tsaate dííbyeke úwaabóiyóme? 35 ¿A íjcyámé tsaate tsíeménevu ditye dííbyeke ájcúnéllii tééné píaméi díbye píáábohíjcyáme? 36 Muuráhjáa ihdyu páneere dííbyere Píívyéébe ípívyejtsóné dííbye tájpíyé íjcyáhi. Áané avyéjuube dííbye. Ahdícyane metsu dííbyeke maávyéjútso páijyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdú teéne.

12

Píívyéébe túkevéjtsójú pañe meíjcyane

1 Ahdícyane, ámuúha táñahbému, Píívyéébe mítyane meke ídaatsóllénéllii ámuhákye o néé dííbyedívú ámuha meíhvéjtsámeíñe dííbyé túkevéjtsójú pañéréjuco ámuha meíjcyame dííbyeke meuráávye muhdú díbye ímillédu. Ehdú muurá ámuha meíjcyáneri dííbyeke méduurúváiyáhi. 2 Tsá múu íjcyájúcootú íñe íjñiri míamúnaa múhdurá ícyahíjcyádu. Mécapayóóvé ámuhá íjtsaméi ámuha mewáájácu tsáimíyé meíjcyáiyóné Píívyéébe ímilléne.

3 Muuráhjáa meke ñdaatsóllédú íjcyáabe oke picyóó ámuhá uwááboobe o íjcyaki. Aabe ámuhákye o néé ámuha meíjtsúcunúmeítyu panévaré ámuha mewáájacúne. Múu ímíñeúvú íjcyáne íjtsámei dííbyeke icyáhcuýtsoneri. 4 Muurá méjpi pívátsihíjvá íjcyane tsá tsané wáábyutaré íjcyatúne. 5 Ahdu Críjtoéjté pívámeva meíjcyarómé tsáápihdyuré menéeme mépíáábócatsíhijcyáhi.

6 Áamekéé Píívyéébere ímillédú meke ájcúneri mépiivyeté páhdúvaré nénehji meméénune. Áanéllii tehdu nénehji meméénuhíjcyá ímíñeúvú meíjtsámeíñema. Muurá tsaate ñná pájtyeíñe íhdéjuco iwáájacúné úúbállehíjcyámé tehdújuco úúbállehíjcyáné dííbyeke icyáhcuýtsoódú íjcyame. 7 Áhdure tsíjtyeke ipíaabóné píívyetémé múu ímíñeúvú píaabóhi. Áhdure iúwaabóné píívyetémé múu ímíñeúvú úwaabóhi. 8 Áhdure múhdurá néemeke ímíjpyetétsóné píívyetémé múu ímíñeúvú meenúhi. Tsáneetu píhtómeke ipíaabóné píívyetémé múu píaabó pájúvatúmére. Tsaatéké ityúkévejtsoné píívyetémé múu ímíñeúvú túkévejtsohi. Ídáátsómeke ipíaabóné píívyetémé múu píaabó ímíjyuuri.

Muhdú Críjtoéjté íjcyáiyóne

9-10 Ámuhákye o néé ámuha mewáájújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wáájújcatsídyu. Ááne máavyéjúullejcatsí panévatúre. Ímityúneri íícúvetúmé ímíáánéré méuráávye ímí ámuha meíjcyaki.

11 Óvéheetúmé ímíñeúvú meméénú Píívyéébeke ámuha meíícúvéne wákimyéi.

12 Aame múu ímíjyúú ímí ámuhá úmíwa néenéllíihye. Ícúbáhrámeiyóné múu íáábúcúne óóchévetúmé páijyuvaré ihjyúvahíjcyá Píívyéébema.

13 Áhdure tsíjtye dííbyeéjté íjcyámeke mépíáábohíjcyá ditye píhtónéhjitu. Ámuhákye ááhívemeke múu tsáimíyé waatsúcúhi.

14 Tsaate ámuhákye tsáríllérómeke tsá múu tsáríllétúne. Íllure múu diityé hallúvú píáábó táúmei Píívyéébeke.

¹⁵ Áánetu ímíjyúúmema múu téhdure ímíjyúúhíí. Kímóóveri íjcyámema múu kímoovéhi.

¹⁶ Mépiáábojcatsí ímíñeúvú pájúvatúmére. Tsá múu iiye iéllevu ávyéjuuháñé ipíúváne ‘mityáhmítýá’ néétune. Múu pamévamáyé tsahtúré nahbéváhi. Tsá múu íjtsúcunúmeítýú pámé ehnííñevu iwáájacúne.

¹⁷ Tsaate ámúhake ímityúné méénúmeke tsá múu píámeítýúne. Múu ímiáánéré meenú ímí ditye ámúhake íjtsúcunúki. ¹⁸ Tsaímíyé meíjcyá pamévamáyé úhbájcatsítýúme. ¹⁹ Ámuúha táñahbému, tsaate ímityúné ámúhake méénúhajchíí tsá múu íjyacunútú diityéké iáhdó iújcúíñeri. Múu íhvejtsó Píívyéébere muhdú iwáájacúdú diityémá ímíbájchoki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ooréi ó ícúbáhraá ímityúné ámúhake méénúmeke. Ehdu o néé Píívyéébe o íjcyáabe.” ²⁰ Áhdure idyé tsiíñe nééneé: “Ámúhake múnáájtsórómeke mépiáábó panévatúre. Ditye ájyabáávatéhajchíí múu májchotsóhi. Ditye iádóíyóneri íjcyáhajchíí múu íjchóhi. Ehdu ámuha diityéké tsaímíyé meíícúvéhajchíí muurá ílluréjuco ditye núcójpíveíñé ámúhake íñéhníllehíjcyáneri.” Ehdu muurá meke úwaabóné Píívyéébé waajácúháámitu. ²¹ Áhdícyane ímityunévú métájhátsámeídíñe. Múu ímiááméré íjcyáíyóneríyé tsúúrámeí ímityúné ámúhake idyómájcótuki.

13

¹ Múu avyéjuullé pámeere méiíñújí ávyéjujíteke. Muurá Píívyéébere diityéké pícyoome íjcyá patsíhjívári. ² Aame nééne lléébotúmé muurá tsá Píívyéébeke ávyejúúllétúne. Aane ehdu néémeke tééné hallútú ícúbáhraímyé diitye ávyéjujíte. ³ Árómedi ímí meíjcyame tsá meíllityétúne. Áánetu ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Aane ámúhá hallúrí ímityúné íjcyátu ímiááméré meíjcyá muhdú diityé taúhbajúúné néhduú. Áijyu ímí ámuha méíjcyááhi. ⁴ Muurá Píívyéébere pícyóó diityéké téénevu diityé túkevéjtsó pañe ímí meíjcyaki. Áánéllii ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Muurá tsá pevénéré ditye úvanútyuró ímityúné méénúmeke. ⁵ Áánéllii múu avyéjuullé diityéke. Tsá múu ditye ámúhake ícúbáhraíyóné apííchoríyé ávyejúúllétúne. Múu avyéjuullé diityéké muhdú Píívyéébeke maávyejúúllédú dííbyeréé diityéké pícyóónéllíihye. ⁶ Ááne íiná néétuméré mááhdohíjcyá méiíñújí avyéjuúbé wáábyuta ditye áhdótsohíjcyané Píívyéébere diityéké pícyóómé túkevéjtsó pañe meíjcyánéllíihye.

⁷ Múu pamévakéré ajcú diityé wáábyuta íjcyanévu. Áhdure ámúhake píáábó táúmeímyeke mépiáábo. Méiíñújí avyéjujíte meke áhdotsóné múu diityéké íavyejúúlléne áhdóhi.

⁸ Tsá múu tsaatédítýú íñáhjíhenúné áhdotúmé íjcyatúne. Múu áhdójucóóhií. Muurá Píívyéébé taúhbaju néhdu meíjcyame tsíjtyeke méwajyúhi. Imíllebe muurá pamévamáyé mewájyújcatsíñe. ⁹ Muurá dííbyé taúhbajúúné néehíí: “Tsá múu íhdícyáméhjíma dómácójcatsítýúne. Tsá múu dsíjívétsotú míámúnáake. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu ímityúneri úmúúpívyetúne.” Ehdu Píívyéébé taúhbajúúné néhdu meíjcyá tsiíñe íllu néé dííbyé taúhbaju: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” ¹⁰ Muurá ímiááné pamévake mewájyume tsá mújyú ímityúné meméénútyuróne. Aane tehdu meíjcyame meíjcyá dííbyé taúhbaju néhduú.

¹¹ Áánéllii metsu meíjcyá téíbúwá muhdú díbye ímillédu. Tsúúca muurá píihíne mepájtyetémé tsíhdyuréjuco meímíáávyéíñe. ¹² Muurá

ímityúné meícyahíjcyáné tsúúca nijkévaríjyuco. Áánéllii óvíjyacóóné tehdu meícyahíjcyáne. Métsu metsúúráméi muhdú ímí meíjcyáíyóneri téénetúrējuco mebóhówaúcunúki. ¹³ Métsu panévaturé ímiááméré meíjcyá ímityúnetu menéétsámeítyuki. Óvíjyacóóné mewáñehjívaténé pañe mellíyíícyávehíjcyáne. Áhdure óvíjyacóóné íhdícyáméhjíma medómácócatsíhíjcyáne. Óvíjyacóóné menéhnílléjcatsíñe menómíutáávahíjcyáne. ¹⁴ Métsu Ávyéjuube Jetsocríjtodívurējuco meíhvéjtsáméi díbye meke túkévejtsómé ímí meíjcyaki. Óvíjyacóóné meímillédú meíjcyane.

14

Tsá meíhjúvátýuró ménahbémudi

¹ Tsaate Píívyéébeke cáhcújtsorómé ímí dílbyé uwááboju wáájácútúmema tsá múu táhjácatsítýú téeneri. Tsaímíyé múu nahbévájcatsí díityéma. ² Muurá íjcyámé tsaate pamévakéré dóoméé. Áánetu íjcyámé tsíjtye Píívyéébe uwááboju ímí wáájácútúmé pamévakéré idyóóiyóné múhdurá íjtsúcunúne pevéne májchóré májchome. ³ Aane panévare dóóme tsá múu múhdurá íjtsúcunútú tsíjtye ténehjí dóótune. Áhdure panévare dóótume tsá múu íhjúvatú panévare dóómedi. Muurá idyé díityéké Píívyéébe wajúú téhdure íhñéjté íjcyámeke. ⁴ ¿Aca muutá mee muhdú Píívyéébeke tsíjtye úráávyéneri meíhjúvaki? Óvíi ihdyu dílbyere néé dítye muhdú íjcyane. Tsáíjyu múúne ímí íjcyáme, ¿mityá tsáhaáj? Muurá ihdyu dílbyere píivyété díityéké ípíaabóné dítye ímí íjcyá muhdú íjcyáíyódu.

⁵ Muurá íjcyámé tsaate kéjcoojí dílbyeke idyúúrúvahíjcyáné éhnííñevu ímí íjtsúcunúme. Áánetu íjcyámé tsaate pajcóójívaré idyúúrúvané ímí íjtsúcunúme. Aane ihdyu óvíi ímíllejcoojí dílbyeke dúúrúvahíjcyámé téjcoojí duurúváhi. ⁶ Áhdure panévare dóóme óvi dóóhií. Áánetu panévare dóótume óvi tsá dóótune. Muurá pevéne májchó íjcyároné hallúvú Píívyéébeke téhdujtsóme. Áhdure tsíjtye téhdujtsó dó hallúvu. Ááneri muurá pámeere tsahdúré ávyéjujtsó dílbyeke.

⁷ Tsá muurá meere meímillédú meíjcyatúne. Muurá Píívyéébere meke pícyóó dílbyeke mebóhówájtsoki. Aame médsíjívé díbye ímílléjyju. ⁸ Muurá mebóhííne hajchótá méijcyá dílbyé hójtsíri. Aame medsíjívécooca téhdure tsá kiávú dílbyedítýú mepéétune. Muurá dílbyemáyé méijcyá dílbyééjté meíjcyánéllíihye. ⁹ Téénéllíihyee muurá Críjto dsíjíveebe tsiíñe bohííhií. Aabe muurá téhdure dsíjívétúméi dílbyé cahcújtso múnaa íjcyámé avyéjuube. Áhdure dílbyé cahcújtso múnaape íjcyame tsúúca dsíjívéjúcóómé avyéjuube dílbye.

¹⁰ Aanéjíí tsá múu ámúhá nahbémú cahcújtso múnaa múhdurá íjcyáneri íhjúvatúne. Tsá múu díityé píivyétetu néétune. Muurá pámeere mépíhcyááveé Críjtodívú díbye meke íñéé ímiááné muhdú meícyahíjcyáne. ¹¹ Muurá Píívyéébe waajácúháámítu nééneé:

Píivyéébe o íjcyáábeke pámeere míamúnaa iwáájácúne táúmíwávú ímíhmóúbáne oke duurúvaáhi.

¹² Aane muurá pámeere méúúbállé dílbyeke muhdú meícyahíjcyáné meke díbye díllóijyju.

Tsá ménahbémuke metútávájtsótyúne

¹³ Áánéllii tsá múu tsaate múhdurá íjcyáneri íhjúvatúne. Métsu ímiááméré meíjcyá ménahbémú Píívyéébeke cáhcújtsónetu díityéké metútávájtsótuki.

¹⁴ Muurá Críjtoéjpi o íjcyaaabe ó waajácú panévare medóórone muhdú néétune.

Áronáa tsaate panévaré medóóne ímityúné íjtsúcunúmé óvi tsá dóótune. ¹⁵ Aane teene dóótúmeke ámuha medóóneri métútávájtsóhajchíí muurá tsá ámuha diityéké mewájjutúne. Áánéllii múu téibúwá ijcyá ámuha tsaatéke memújtátsótu téhdurée diityé wájjyuri Críjto dsíjívemeke. ¹⁶ Aame tsáma ménéétsámeídí tehjújucooro néerone ámuhadívú ímityú ítsúcunúhíjcyámeídívu. ¹⁷ Muurá Píívyéébé avyéjújete meíjcyame tsá apááñéré méjpi téene tájpi íjcyáneri metsúúrameíityuróne. Téhdure métsúúrameíiyá díbye Íapííchó mépañévú pícyóónej tééveri ímíjyuuri tsaímíyé meíjcyáíyóneri. ¹⁸ Ehdu muurá Jetsocríjtoke meúraavyéné Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. Téhdure míamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

¹⁹ Ahdícyane metsu dííbyeéjté meíjcyame mepíáábójcatsíyóneri metsúúrameí tsaímíyé meíjcyame dííbyeke meúraávyeki. ²⁰ Áánéllii médohdí ámuhá nahbémú dóótunéhjí Píívyéébeke dítye úráávyénetu ámuha diityéké metútávájtsótuki. Tsáháturo dooháñé ímityúné íjcyatúne. Áronáa tsaate ménahbémú ímityúné íjtsúcunúné médohdí dítye íténáa diityéké ámuha metútávájtsótuki. ²¹ Áánéllii tsá dítye dóótunéhjí medóóityuróne. Áhdure tsá maadóityuró avyéjpacýóné diityéké metútávájtsótuki. Panévaré ímityúné dítye íjtsúcunúnéhjí tsá meméénúityuró Píívyéébeke dítye úráávyénetu diityéké metútávájtsóíyónéllííhye. ²² Áánetu tsane ámuha meméénune ímí tehjújuco ámuha meíjtsúcunúné múu meenúhi. Áronáa ihdyu tsá múu téeneri tsíjtyeke pátsárijcyotúne. Muurá íñé ímíjyaú méjcyá ímityúnetu ménéétsámeítyúme. ²³ Muurá tsaate ímityúné íjtsúcunúroné idyóhajchíí tsúuca ímityúné meenúhi. Panévaré ímityúné meíjtsúcunúroné meméénúhajchíí muurá tsúuca ímityúné mémeenúhi.

15

Tsíjtyeke mepíaabóne

¹ Aane tsúuca ímí Píívyéébeke mecáhcujsómé metsu mepíáábo eene dííbyeke cáhcújtsorómé múhdurá ítsúcunúhíjcyámeke dítye ímíñeúvú iwáájácuki. Tsá meere ímí meíjcyáíyóneri metsúúrameíityuróne. ² Áánéllii metsu mepíáábo tsíjtyeke dítye éhníñevu ímí Píívyéébeke iúráávyeki. ³ Tsáháa muurá Críjto íjycunútú iye tsaímíyé íjcyáíyóneri. Muuráhjáa dííbyeke pajtyéné Píívyéébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: “Úhdi úhívatémé óhdíjyuco úhívatéhíjcyáne.” ⁴ Ehdúhjáa páneere Píívyéébe caatúnútsohíjcyá meke tene úwáábónej tééveri óóchévetúme méitsohíjcyá íñé ímíjyaú dííbyema meíjcyáiñe. ⁵ Muurá piivyéteebe meke ipíaabóné mávaríjchojúúné maáábúcuiki. Aabe ihdyu óvíi ámuhákye píaabó ámuha ímí meíjcyá panévatúré muhdú díbye ímillédú Críjtóo ícyahíjcyádu. ⁶ Aame máavyejújtsó dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caaníkye.

Jodíómú íjcyátúrómeke ímíáájú úwáábómeíñe

⁷ Ímíñeúvú múu nahbévájcsí muhdúhjáa Críjto meke náhbevádú téeneri Píívyéébeke máavyejújtsoki. ⁸ Muuráhjáa múuhá íhdé múnáaúvuke Píívyéébe néhdújuco Críjto tsáane muuha jodíómuke ipíaaboki. Áánetu méwaajácú muhdú íñéhdú ímíááné díbye méenune. ⁹ Áhdurée tsaabe ámuha jodíómú meíjcyáturómedi ídáátsóvéne díbye ámuhákye pájtyetétsóné hallúvú dííbyeke ámuha medúúruvaki. Muurá dííbye waajácúháámitu nééneé:

Uke o ávyéjutsóné dúúrúvaabéré ó mátsívahíjcyaa jodíómú íjcyátúrómé pañétu.

¹⁰ Áhdure tsiíne nééneé:

Pámeere jodíómuma jodíómú íjcyáturómé méímijyúúvé tsamééré Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame.

¹¹ Téhdure tsísihdyu nééneé:

Pámeere panévá iñújííne múnaa máávyejújtsó Píívyéébeke.

¹² Téhduréhjáa Itsaía dííbyere Píívyéébe tükévéjtsóneri íllu caatúnúhi:

Itsaij tsíménémúháábedítú íjcyáiibe tsaapi téhdure jodíómú íjcyátúrómé avyéjuube íjcyáabe. Áábedívú cátsípááveímye. Ehdúhjáa Itsaía caatúnúhi.

¹³ Áhdícyane óví Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsómeke ímíjyúúvétsoobe tsaímíyé ámuha meíjcyaki, dííbyé Apííchó ámúhá pañe íjcyáne j téeveri ímí dííbyema meíjcyaiñé ámuha meíjtsoki.

¹⁴ Muurá ó waajácú dííbyé icyánéjcu tsúuca ámuha táñahbémú mewáájácúnélli mepíáábócatsíhijcyáne. Aame ímí tehdújuco ámuha meúwáábócatsíhijcyáne. ¹⁵ Aane íñe íhyaami ámúhá éllevo o cáatúnúháámí pañe ámúhake o néé ámuha maábájíívétu muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. Íllu íñe ámúhake ó úwáábohíjcyá iwáábyudú múhdurá o néeróobeke Píívyéébe oke níwaavénéjuco. ¹⁶ Okée muurá níwááveebe ámúhake jodíómú íjcyátúrómé o úwáábo Jetsocríjtoj téeveri mepájtyetéíñe mééma díbye méénúne uwááboju. Aane táwákimyéí íjcyabe ámúhake ó úwáábohíjcyá Píívyéébema ámuha meímíjpyeteki. Muurá dííbyé Apííchoj téeveri ámuha meímíbaávyeemeke ímí ijsúcunúíilbye.

¹⁷ Aane íñe Jetsocríjtoéjpi o íjcyabe Píívyéébeke o íícúvéneri ó imíjyúúhií.

¹⁸ Muurá tajtyéeveri méénuhíjcyabe méénuráítyúronéhjí téénetu ámuha jodíómú íjcyáturómé mecáhcújtsó dííbyeke. ¹⁹ Ehdú ó méénuhíjcyá panévare dííbyé Apííchó piááboríye. Aane tsúuca pahúllevaré ó úwáábohíjcyá Críjtó mééma mepájtyetéíñe méénune Jerotsaréetu Irííricó iñújíívújuco. ²⁰ Aane ó imíllé o úwaabóné dííbyeke waajácútúmeke. Áánélli tsá o úwaabójúcootú tsúuca tsaate uwáábohíjcyátsíhjí múnáake. ²¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámítu nééneé:

Múijyú dííbyé uubállé lléébohíjcyatúmé dííbyedítú íjcyané uwááboju illéébone cáhcújtsóhi.

Róómávu ipyééíñe Páávoró íjtsámeíñe

²² Ehdú íñe tsaate múijyúikyé Críjtodítú íjcyané uwááboju lléébótúmedi o íjívénélli tsá o píívyetéhíjcyatú ámúhake o ááhíveténé mítyane o ímíllérónáaaca. ²³ Árone íñe múhdúne píjcyájucó ámúhake o ájtyúmííyóneri o íjyácunúhíjcyabe tsúuca ó níjkévá íllé iñújííne múnáake o úwáábónetu. ²⁴ Aabe Ejpááñá iñújíívu o péécooca ámúhake ó aahíveíñuúhi. Átsihdyu o péébeke óví ámuha oke panévaturé mepíaabó ímí o úújeteki. ²⁵⁻²⁶ Áronáa tujkénúí ó úlléjeé Jerotsaréeri téhulle ménahbémú íjcyámeke Matsedóóniámá Acááyá iñújíícuri íjcyané cahcújtsó múnaa piáábóne dsíídsídívú o ájcutéébe. ²⁷ Imíllémé ícyánéjcutu ipíaabóné téhulle íjcyané cahcújtsó múnáake. Muuráhjáa ímichi díitye jodíómudítú teene pajtyeté uwááboju tsújaavéné díityédívú úújetéhi. Áánélli tehdújuco díityéké dítye panévaturé piáábóiyóne. ²⁸ Áhdícyane óví teene dsíídsi Jerotsaréevu o pícyóhéné boonétú Ejpááñavu o péébe ámúhake ó aahíveíñuúhi. ²⁹ Muurá ó waajácú ámúhadívú o úújetécooca meímíjyúúveíñe mítyane Críjto meke piáábohíjcyáneri.

30-31 Ahdícyane, ámuúha táñahbému, muurá íñe Máavyéjuube Jetsocrijóéjté meíjcyame mewájujycatsí Píívyéébé Apííchó meke píáábóneríye. Áánéllíi ámúhake o néé táhallúvú díbyeke ámuha píáábó métáúmeí oke díbye ityéhme cáhcújtsótúné míamúnaa ímityúmé íjcyame oke ityútávájtsótu téhulle Jodéa iññújiri íjcyame. Áhdure métáúmeí diitye Jerotsaréri íjcyané cahcújtso múnáá hallúvú ímí ditye íjtsúcunú diityé éllevu dsíídsike o tsájtyene. ³² Aane óvíi Píívyéébe ímílléhajchíí ámúhadívú o úújetécooca ímí ménahbévjycatsíhi. ³³ Ahdícyane óvíi ámúhake píááboobe íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Ehdu teéne.

16

Páávoró pítyajcóné

¹ Téhdure ménaalle Péébe Tséékeréa cóomiya íjcyané cahcújtso múnáake píáábohíjcyalle ámúhake aahíveteéhi. ² Áálleke ímíñeúvú méwaatsúcuco Máavyéjuube Jetsóo mémeri muhdú díbyé cahcújtso múnáa meíjcyame mewájujycatsídyu. Ááne mépíááboco ímíñeúvú panévatúré íñe tájpi dílle íjcyáíñetu. Muurá tsaatéke ípíáábóné tsanéjcvu téhdure oke píáábohíjcyalle.

³ Téhdure ámúhake o néé Piritsíírama Akííramútsikye ámuha meúúballe diityétsikye o dúúruváne. Diityétsíi oke píáábohíjcyá Jetsocrijóto uwááboju o úwáábónetu. ⁴ Áhdurée oke pájtyetetsomútsí apíchó néénetu. Áánéllíi ó téhdujtsó diityétsikye. Téhdure tsijtye jodíómú íjcyatúmé cahcújtso múnáa téhdujtsó diityétsikye. ⁵ Téhdure diityétsi jávú diityétsima píhcyáávehíjcyané cahcújtso múnáake ó duurúváhi. Téhdure táñahbévaabe Epéénetóké ó duurúváhi. Diibyee muurá Acááyá iññúji múnáadítyú cáhcújtsótujkénú Críjtoke. ⁶ Téhdure Maariake ó duurúvá éhnée mítyane ámúhama wákímyehíjcyáalleke. ⁷ Téhdure ó duurúvá tamúnáajtétsí Adoróónicómá Joníamútsikye, diityétsimáa cúvéhóójari muha meíjcyámútsikye. Diityétsíhjáa táíhdéjuco cáhcujtsóné Críjtoke. Áámútsikye uwáábojte ímí íjtsúcunúhi.

⁸ Áhdure Píívyéébeéjpi tsijpi táñahbévaabe Áápiriáke ó duurúváhi. ⁹ Téhdure Obáánoke ó duurúvá Jetsocrijóto uwááboju muha meúwáábohíjcyánetu múúhake náhbenuhíjcyáábeke. Téhdure mítyane o ívámeíbyeke Etáákikye ó duurúváhi. ¹⁰ Téhdure Apééré ímí Críjtoke úráávyehíjcyáábeke ó duurúváhi. Téhdure Arijóóboró hájkímuke ó duurúváhi. ¹¹ Téhdure tamúnáajpi Herodióoke ó duurúváhi. Natsíitso hájkímú Píívyéébeéjté íjcyámeke idyé ó duurúváhi. ¹² Téhdure ó duurúvá Tripéénamúpíke Tripóótsama téenere Píívyéébé uwááboju méénuhíjcyámúpíke. Téhdure ménaalle Péétsida téené wákímyeí méénuhíjcyáalleke ó duurúváhi. ¹³ Téhdure ó duurúvá Róópóke Ávyéjuube Jetsocrijóéjpi íjcyáábeke. Tsííjjuke idyé ó duurúvá ávyeta waharódú o íjtsúcunúlleke. ¹⁴ Téhdure ó duurúvá Atsíicritoo, Peregóótee, Hééremaa, Paatoróóbaa, Hééreme, éhdúmema pámeere tsijtye íjcyámeke. ¹⁵ Téhdure ó duurúvá Piróórogoo, Jóoríaa, Neréoke íñáállemaa, Oríipaa, éhdúmema tsijtye cahcújtso múnáa íjcyámeke.

¹⁶ Téhdure pámeere ílle íjcyané cahcújtso múnáa ámúhake duurúváhi. Ahdícyane óvíi téhdure ámuha mewájujycatsíñe méduurúvjycatsíhi.

¹⁷ Ámuúha táñahbému, téííbúwá meíjcyá eene múhdurá íjtsaméí néeme ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyénetu ámúhake tútávájtsóíyómeke. Muurá íñe ámuha mewáájácúné uwááboju tsíñejcúvúré úwáábohíjcyáme. Áánéllíi tsá múu tehdu néémedívú pííhitúne. ¹⁸ Tsá muurá tehdu néeme Máavyéjuube Jetsocrijótoke íícúvetúne. Muurá iye tsaímíyé íjcyáíyóneríyé tsúúrámehíjcyáme.

Aame pánehjídú íihjyúváneri íllure mútátsohíjcyá ímí wáájácútúmeke. ¹⁹ Áronáa tsúúca mítyame waajácú ímí Píívyéébeke ámuha meúraavyéne. Áneri ó imíjyúú mítyane. Ahdícyane óvíi ámuha mébóhówaúacunú ímiáánéré ámuha meméénúnetu, tsá ímítyúnetu. ²⁰ Muurá Píívyéébe ámúhá pañévu picyóó ámuha tsaímíyé meíjcyáíñé íjtsaméi. Aabe ámúhama táhjaá Naavéneke ámúhake dibe imújtátsótuki. Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake píaabóhi.

²¹ Téhdure ámúhake ó úúballé táwákimyéityu oke píáábohíjcyaaabe Timotéó ámúhake dúúruváne. Téhdure tsijtye tamúnaa ámúhake duurúvá Róótsioo, Jatsóoo, Tsotsíipatee, éhdume.

²² Téhdure páñetu íhyaami cáátúnuube Téétsio ámúhake duurúváhi.

²³ Téhdure Gááyo ámúhake duurúvá dííbyé jari o íjcyáábe. Tééjavu muurá cahcújtso múnaa dóbéévehíjcyáhi. Téhdure ícyoomí dsíídsí tehmeébé Erájtoma ménahbe Wáátómutsi ámúhake duurúváhi. ²⁴ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake píaabóhi. Ehdu teéne.

Píívyéébeke medúúruváne

²⁵ Ahdícyane metsu medúúruva Píívyéébeke. Diibye ihdyu piivyété ámúhake ityúkëvejtsóné ímí ámuha meúraávye Ílli Jetsocríjtó uwááboju ámúhake o úwaabóne. Ehdúhjáa muurá mee míamúnáake ipájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco íinéikyé ípívyéjtsótúnáa dibe pítyájcámeíñé tsá íhdé múnáaúvú wáájácútúne.

²⁶ Árone tsúúca dííbyé ihjyú uuballe múnáahjáa néhdújuco panéva íñújíne múnáake úwáábómeíñé dítye icyáhjújtso dííbyere Píívyéébe mújyú muhdú íjcyáítyuube néhdújuco.

²⁷ Ahdícyane metsu medúúruva dííbyeke Ílli Jetsocríjtoj téeveri mújyú níjkéváityúné íhtsútuube íjcyaaabe pane wáájácúúbeke. Áyu tehjújuco.

1 CORÍNTIO

Tujkénú Coríntori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aane íñe íhyaami muhtsi mécaatúnú ménahbe Tsójténemá elle Coríntori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáakée Píívyéébe Jetsocríjtoj téeveri ímíbájchóme éllevu. Áhdure idyé múhdumé pahúllevá múnaa pámé avyéjuubéré íjcyáábedi íjyáacunúhíjcyámé wáabyuta téhaámi. ³ Aane óví Méécááni Píívyéébema Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí ámúhakye píaabó tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

Críjtoj téeveri Píívyéébe píaabóne

⁴ Páijyuvaré ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj téeveri ámúhakye díbye píáábohíjcyáné hallúvu. ⁵ Muurá dílbyema ímí ámuha meíjcyáne j téeveríyé Píívyéébe ámúhakye píaabómé ámuha mépiivyété meúwaabóné keená ímiáané íjcyane tsúuca ámuha mewáájacúne. ⁶ Muuráhjáa dílbyedítýú íjcyáné uwááboju ámúhakye o úwaabóné ámúhadítýú bóhówaúacunúhi. ⁷ Áánéllii díbye tsááiñe ámuha metéhméné hajchótá méíjcyáa Píívyéébe píáábójú pañe. ⁸ Áámeke ámúhakye téhméiibye éhnííñevu ímí ámuha dílbyeke meúraavyémé íñetú menéétsámeityu Máavyéjuube Jetsocríjto tsáacoóca. ⁹ Muurá Píívyéébe ímiáané meenu íñéhdúú. Aabée tsúuca meke ujcú Ílli Jetsocríjto Máavyéjuube íjcyáábema dílbyé avyējuri meíjcyaki.

Cahcújtso múnaa páhduvaré íjtsámeíñe

¹⁰ Ámuúha táñahbému j, Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri ámúhakye ó bóijcyú ámuha metáhjacatsíhíjcyánetu. Óvíjyacóóné páhduvaré ámuha meítsámeíhíjcyáne. Tsajíjtóré meíjtsámeíñe ímíñeúvú ménahbévajcátsi. ¹¹ Ehdu ámúhakye o néé ámuháwá meúhbácatsíhíjcyáné oke Coroéémudítýú tsaate úúbálléneíllíhíye. ¹² Ámuháwá tsaate ménehíjcyá Páávoróéjté meíjcyane. Áánetúvá tsijtye nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Tsijtyéwá nehíjcyá Pééedoróéjté íjcyane. Tsijtyéwá nehíjcyá Críjtoéjté íjcyane. ¹³ ¿Acáa ehdu Críjto pívámeva dówájcámeíhi? Pane ¿acáa ó íhvéjtsámeí ámuhá wájjuri páwachékevu oke dítye iwátýétyéhcuki? ¿Acáa tamyémeri ámuha métsójtsoítsámeíhi? ¹⁴ Muuráhjáa tsá tsaatéúbake ámúhadítýú o tsójtsojú Críjpoma Gááyómútsikye o tsójtsojú boóne. Áánéllii ó téhdútsó Píívyéébeke. ¹⁵ Aane tsá múha nééítyuró támamyémú íjcyame tamyémeri itsójtsoítsámeíñe. ¹⁶ Áhduréhacáa idyé ó tsojtsó Ejtéépanaké imúnáama. Átsihdyúu tsáhájucó muucá o tsójtsojúcootúne. ¿Íhíjyáa mityá ó tsójtsojú? Tsáhájucó o ítsáávetúne. ¹⁷ Tsáháa Críjto oke pícyootú o tsótsohíjcyaki. Muuráhjáa íhdyu oke pícyoobe mépée mepájtyetéíñe díbye méénune úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe tsá o úwáábohíjcyatú táíjtsaméityuré o újcúné waajácuri. Muurá tehdu o méénuca díbye páwachékevu dsíjívéné tsá íñetú meke píáábóítyuróne.

Píívyéébe Críjtoj téeveri úújtsóné íhtsútuube íjcyane

¹⁸ Muurá wágóóóvéímyedívú állíuré teene meké ipájtyetétso páwachékevu Críjto dsíjívéné uwááboju. Áánetu íhdyu mecáhcujsómé mepájtyetéímyedívú

tsá tene álliu íjcyatúne. Muurá Píívyéébé íhtsútú teéne. ¹⁹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Waajácu múnaa iiye ipájtyetétsómeíyóneri tsúúrameíhíjcyámedítúyú ó waagóó téené íjtsaméi. Ehdu ditye íjtsámeiyóné óhdivu atéréenére.

Ehdu muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé.

²⁰ Aanéhaca íñe ¿íñetú diitye waajácu múnáake píaabóné ditye panévare íjtsámeíñe? Áhdure ¿íñetú píaabóné ditye páhduvare úwáábócatsíhíjcyáne? Muurá mee míamúnáadívú ímiáané íjcyaróné Píívyéébedívú atéréene.

²¹ Aabe muurá íñá túhúúlléébejíí waajácu ehdu míamúnaa iiye páhduvare íjtsámeiyómé pájtyetéítyuróne. Áanéllíihyée muurá pícyoobe íñe míamúnaa állíuri díllóhíjcyáne uwááboju cáhcujtsómé téénej tééveri ipájtyeteki.

²² Muurá tamúnaa jodíómú imíllé íévéhoowávú Píívyéébe méénuráítyuróné méénune íájtyumíne bótší icyáhcuítso téené uwááboju. Áánetu gríéégomu íjtsúcunú iiye íjtsaméiyi panévare iwáájacúne. ²³ Áronáa ihdyu muha ímiáané íjcyane méúwáábohíjcyá dityée páwachékevu wátyétyéhcuube Críjtodítúyú íjcyáne uwááboju. Árone tamúnaa ítsúcunúhíjcyá íllure téeneri muha diityéké memávárichohíjcyáne. Téhdure jodíómú íjcyatúmé nehíjcyá állíuré íjcyane íñetú meke píáábotúne. ²⁴ Áronáa tsúuca tsaatéke diityédítúyú Píívyéébe újcume waajácu díbyée íhtsútuube pane wáájacuube íjcyane Críjtoj tééveri úújetsóne.

²⁵ Aabe Píívyéébé íjtsaméi míamúnaa állíuri díllóhíjcyáronévú tsá diityé íjtsaméi úújetétúne. Áhdure dííbyeke íhtsúuvúdú ditye íjtsúcunúróóbé íhtsútuvu tsá múha úújetétúne. ²⁶ Cáhawáá méjtsúcunu, ámuúha táñahbému.

Muuráhjáa meke díbye újcúme pañe tsá mítyame íhtsutúmé íjcyatúne. Ujhéméré muurá diityédítúyú cáhcujtsóhi. ²⁷ Aane muurá míamúnaa meke éhdíiválléhíjcyáromeke újcuube mejtééveri diitye íhtsutúmé waajácu múnáake íñúcójpívétsoki. ²⁸ Muurá meke ditye éhdíiválléromeke újcuube meke díbye íhtsútújtsóné líiñévú diitye íhtsutúmé íjcyarómé ílluréjuco ídáátsonúki.

²⁹ Téhdurée tsá íñerí memítyájkímyeíítyuróne. ³⁰ Muurá ihdyu dííbyere Píívyéébe meke ujcú Jetsocríjtoéjté meíjcyaki. Áanéllíihyée dííbyeke pícyoobe meke díbye ímiá tujkévejúvú íajcuki. Áhdurée dííbyej tééveriyé ímiáámedi meke idíllómeke ímíbájchoobe mepájtyeteki. ³¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímítyájkímyeíñé ímíllémé múu mítyajtsó Píívyéébekére.”

2

Críjtodítúyú íjcyáne uwááboju

¹ Ámuúha táñahbému, muuráhjáa íñe Críjtodítúyú íjcyáne uwááboju ámúhake o úwáábócooca tsá o íhjúvahíjcyatú íhtsútúúnécóbaúvu. ² Téhdurée ámúháj píñe o íjcyabe tsá tsíñéhjiri o wátyánúmeíhíjcyatúne. Apááñerée ó ímílléhíjcyá ámúhake o úwaabóné dityée páwachékevu wátyétyéhcuúbedítúyú íjcyáne uwááboju. ³ Ároobée tsá ámúhadívú o úújetétú ‘mityáhmítá’. Ídátsóhrée muurá ó úújeté ámúhadívú íllityécunúúbere. ⁴ Aabée tsá ámúhake íhnáho o úwáábotú muhdú míamúnaa íhdityuré íújcúné íjtsaméiyi úwáábohíjcyádu. Píívyéébedítúyúree tsáané íjtsaméiyi ámúhake o úwáábónéllíi dííbyé Apííchó ámúhadívú bóhówátsohíjcyá ámuha mecáhcújtsoki. ⁵ Aane íñe ámuha mecáhcujtsó Píívyéébe íhnáhorí ámúhake píáábóneri. Tsá míamúnáá íjtsaméi ámúhake píáábóneri ámuha mecáhcújtsotúne.

Píivyéébedívú Íapííchó meke wáájácutsóne

⁶ Muurá Píivyéébeke cáhcújtsómeke muha méúwáábohíjcyá ítyuhútsíhji. Áronáa tsá ííñújiri íjcyané míamúnaa íavyéjytemá wágóóóvéímyé íjtsaméi muha méúwáábohíjcyatúne. ⁷ Muha méúwáábohíjcyá muhdúhjáa Píivyéébe pane iwáájacúdú íjcyaaabe míamúnáake ipájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco ííñujíi ípívyéjtsótúné ihdejuco pítyájcámeíñe. ⁸ Ehdúhjáa dííbyé pítyájcoju néene muurá tsá tsáápíubaré wáájacutú íñe ííñújiri íjcyané avyéjytedítu. Muuráhjáa iwáájacuca tsá ditye Jetsocrítoke páwachékevu wátyétyéhcúítu avyéjuube íhtsútuube íjcyáábeke. ⁹ Muurá Píivyéébe waajácúháámitu néeneé:

Tsá múha wáájacutú muhdíivané Píivyéébe méénune dííbyeke ávyejúúllémé wáábyuta. Áánéllii tsá múha úúbálléítu muhdíivané tene íjcyane.

¹⁰ Áronévú tsúúca meke dííbyere Píivyéébe waajácutsó mépañévú Íapííchó ipícyóónej téeveri. Muurá páneere dííbyé íjtsaméi Íapííchó waajácúhi.

¹¹ Muurá mee míamúnaa tsá mewáájacutú tsíjtyé íjtsaméi. Meere tsáápiitsa méwaajácú muhdú meijtsámeíñe. Ahdu Píivyéébe íjtsaméi apááñéré Íapííchó waajácúhi. ¹² Aanée mépañévú pícyoobe meke íídaatsólléne téenej téeveri mewáájacu muhdú díbye méema méénune. Tsáháa tsííñe apííchó díbye mépañévú pícyootúne. ¹³ Aane íñe muha méúúbállehíjcyá tsúúca dííbyé icyánéjcuje muha meijcyámeke dííbyé Apííchó tükévejtsódújuco. Tsá míamúnáa íjtsaméi muha méúúbállehíjcyatúne.

¹⁴ Muurá Píivyéébe icyánéjcuje íjcyatúme tsá cáhcújtsotú díbye Íapííchó téeveri meke tükévejtsóné ténejeje íjcyatúnéllíhje. Áánéllii íjtsúcunúme állíuré tene íjcyane. ¹⁵ Muurá ihdyu Píivyéébe Apííchó mépañe íjcyaméré méwaajácú dííbyé icyánéjcu. Áánetu dííbyé Apííchó ípañe íjcyatúme tsá wáájacutú téneje. ¹⁶ Muurá dííbyé waajácúháámitu néeneé: “¿A íjcyámé tsaate Píivyéébe íjtsaméivu úújetéme? ¿A íjcyámé tsaate dííbyeke úwáábóiyóme?” Aane muurá ihdyu dííbyeéjté muha meijcyame méwaajácú Críjtó íjtsaméi.

3

Píivyéébe wákimyéi méénúmeíñe

¹ Ámuúha táñahbému, muurá Píivyéébeke úraavyémé dííbyé Apííchó tükévejtsóné pañe íjcyámeke o úwáábohíjcyádú tsá ámuúhake o úwáábotú dííbyeke ámuha ímí meúráávyétúnéllíhje. ² Áánéllíhje muurá ítyuhúútútsíhjíre ámuúhake o úwáábohíjcyá éhne múúne tsííméneke tsíiju majchótú ájcutulle ímujpáñetúreí ñóhñótsóhíjcyádu. Aamée ámuha tsá téijyu mepíivyetétú uwáábó meújcune teetsi tsíímene majchói méénútutsi íjcyadu. Aame ámuha téhduréi icyoocápi. ³ Téénéllii muurá ámuha méúhbácatsíhíjcyáhi. Áhdure ámuha ménomíutáávacatsíhíjcyáhi. Ehdu múhdurá ámuha méítsámehíjcyánéllii muurá ámuha méijcyá Píivyéébeke wáájacutúme íjcyadu. ⁴ Muurá ámuha tsaate ménehíjcyá oo Páávoróéjté meijcyane. Áánetu tsíjtye nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Ehdu ámuha múhdurá médáríívémehíjcyá íhdícyame íjcyadu.

⁵ Aane ¿muubá oo Páávoró? Áhdure ¿muubá dííbye Apóóro? Áánerá Píivyéébe ícúve múnáajtésíyé muhtsi meijcyamútsí téénevúú múhtsikye díbye pícyoone méméénuhíjcyáhi. Aanée muurá múhtsí wákimyéíjyucó íjcyane Ávyéjuube Jetsóodítu íjcyané uwááboju muhtsi méúwaabóné tsúúca ámuha mécáhcujtsóhi.

⁶ Ópée muurá ímichi o úwáábohíjcyá éhne múúne tsíéméné mebájtso. Aanée

diibye Apóóro éhniíñevu tsiíñe úwáábohíjcyá éhne múúne teene bajtso íchémétu memúríchohíjcyádu. Aane muurá dííbyere Píívyéébe píáábóneri cáhcujtsómé dííbyé uwááboju eene mebájtsoe dííbyere píívyétsohíjcyádu. ⁷ Aane ímichi o úwáábohíjcyároobe tsá múúbé íhtsútuubé o íjcyatúne. Téhdure diibye eenéé táuwáábó cámahjácoobe tsá múúbé íhtsútuubé íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébe apáábyéré íhtsútuube íjcyáábé píááboriyé cáhcútsohíjcyámé dííbyé uwááboju. ⁸ Muurá eene bajtso múúne memúrijchódú táuwáábó cámahjácoóbema muhtsi tsahdúré tsané tujkévevu. Áronáa ihdyu múhtsikye Píívyéébe múhtsí tujkévevu áhdoó muhdú muhtsi mewákímyeíhijcyádu. ⁹ Muurá ámuha úmíhédú, téhdure jahdu. Áané aabájaabédú néébe Píívyéébeé. Áábé wákímyéi múnáajtésí muhtsi meíjcyamútsí ámúhake méúwáábohíjcyá téneecúdú ámuha menéémeke. ¹⁰ Muuráhjáa meke iwájyúnéllii oke pícyoobe pañétúejpi jááháñé wákímyéi múnáajpídyú o néébe dííbyé uwááboju o úwáábohíjcyá éhne múúne já apíhajcúné mewádúhcútujkénúdú nééneé. Aane muurá bóóne tsíjtyeréjuco teeja wákímyeídyú nééne tsíjtyeréjuco táuwáábó éhniíñevu úwáábohíjcyámé ihdyu óvíi téíibúwá úwaabóhi. ¹¹ Muurá íjcyaae tsáápiye éhne múúne jaa ímichi teene apíhajcúnetu éjkedu néébe Jetsocríjto. Aane tsá múha nééítyuró tsijpi íjcyane. ¹² Áanéllii múu ímíñeúvú dííbyé wákímyeí meenú éhne múúne tsaapi jaa cóhpénéhjítu óórótu, imíwu nééne newáyuúnetu, tsítsíñé uwáñewáánetu méénudu. Áánetu muurá tsijtye méénúiyá ‘tsucátsúcá’ íjcyatúné úméhewáánee, úméhecóónee, ajíi, éhdúnetu. Ahdu tsá múu íjcyatú átéréénéhjítu jaa méénuubédu. Múu íjcyá cóhpénéhjítu méénuubédu. ¹³ Muurá jaa ímichi apíhajcúnetu éjkedu néébedítyú íjcyáné uwááboju muhdú meméénuhíjcyáné waajácúméí Píívyéébe teene mééma ímíbajchócoóca. Ímiá wákímyeí meméénuhíjcyáné coévaá éhne múúne cúújúwari átéréene áíívyéné boone ícyohpéneréjuco cóevádu. ¹⁴ Muurá ímí tééné wákímyeí meméénuhíjcyámé íáhdó méújcuúhi. ¹⁵ Áánetu múhdurá meméénuhíjcyámé tsá íáhdó méújcuútyúne. Arónáa ihdyu mépájtyéteé tsúuca dííbyeéjtéjuco meíjcyame éhne múúne tsaapi ihjya áíívyérónáa pájtyetédu.

¹⁶ ¿Aca tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébeéjté meíjcyame dííbyé duurúvajádú menéémé pañe dííbyé Apííchó íjcyane? ¹⁷ Muurá meke tsúuca díbye ímíbajchómé metútáváávéhajchíí ílluréjuco meke díbye íñe íñújítu wáágóoíñe.

¹⁸ Áanéllii tsá múu állímyeítyúne. Tsaate ííñújíene iwáájacúhahjchíí múu íjcyá ídaatsóméré íiná wáájacútúmeúvúdú ímiá waajácu múnaa ámuha meíjcyaki. ¹⁹ Muurá íjíene mewáájacúné Píívyéébedívú átéréene. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Waajácu múnáake Píívyéébe tééneriyé túhúúvetsómé íllure báñúmeíhi.” ²⁰ Téhdure tsiíñe nééneé: “Waajácu múnáa íjtsaméí Píívyéébe waajácú átéréene íjcyane íínetú díityéké píáábotúne.” Ehdu nééne Píívyéébe waajácúháámitu. ²¹ Áanéllii tsá míamúnáajpi méhdure néébeke íhtsútúúbedi medíllóne meúráávyéítyuróne. Téhdure tsá dííbyedi memítyájkímyeítyuróne. Muurá páneere ííñújíri íjcyane méwáábyuta. ²² Muurá meke píáábohíjcyaae ííñújíri meíjcyáné hajchóta. Téhdure meke píáábohíjcyaae medsíjívémé ímí meíjcyaki. Aane íñe oo Páávoroo, Apóóroo, Péédoroo, íjcyámeke múúhake pícyoobe ámúhake muha mepíááboki. ²³ Aane tsúuca méíjcyá Críjto Píívyéébeéjpi íjcyáábeéjte.

4

Uwáábojte úwaabóne

¹ Aane muurá ámuha méwaajácú ídátso ámuhadúré muha menéérome Críjtó wákimyéi múnaa meíjcyane. Muuráhjáa múúhakye pícyoobe Píívyéébeé muhdú meke ipiááboíñé pítyájcámeíñé uwááboju muha meméénuki. ² Áánéllii téené wákimyéi máhallúrí íjcyane ímíñeúvú méméénúiyáhi. ³ Tsá muurá muhdú óhdivu tene néétu ámuha tsíjtyema muhdú o ícyahíjcyané oke menééiyóne. Tsá muurá o némeíityuró muhdú o ícyahíjcyáne. ⁴ Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajácú muhdú o íjcyane. Áronáa ihdyu ó waajácú táhallúrí ímityúné íjcyatúne. Ároobe tsá o némeíityú ímiáábé o íjcyane. ⁵ Ahdícyane tsá múu Críjtó wákimyéi muhdú tsaate méénune múhdurá diityédívú íjtsúcunútúne. Óví ihdyu páñetu tsaabe muhdú dííbyé wákimyéi meméénuhíjcyané meke íñéekií. Ájyu ihdyu muhdú mewákímyeíñé meke téhdújtsóiiybe Píívyéébeé.

⁶ Aane íñe muhdú muhtsi Apóóroma meícyahíjcyané ámuhakye ó úúballé tehdu ámuha meíjcyane tsíñehji íjtsámeíityúme. Tsá múu tsaatékéré ímí íjtsúcunúne tsíjtyeke éhdiíwálletúne. ⁷ ¿Aca múha meke pícyóó tsíjtyé ehniíñevu meíjcyaki? Áhdure ¿aca íñá méhdi Píívyéébeé piáábori meújcutúne? Áánerá Píívyéébeé piááboriyé méijcyáhi. Ááneri tsá memítyájkímyeíityuró méihnáhoriyé meíjcyánerííívari.

⁸ Ámuháubá méijtsúcunúmei Píívyéébeé icyanéjcutu íñé imíjyaúrójucó ámuha meíjcyane íñetú vííotúme. Ááne muurá tsáhájucó múúhadi ámuha meíícvetúne. Ímiááneiyó ihdyu ámuha ténejcutú meíhtsútuuvéné ímí tsaméhjí meíjcyaki. ⁹ Píívyéébeéubáhjáa muurá ihdyu muuha uwáábojtéké pícyóó ávyeta ídátsojte muha meíjcyaki. Aame muha méijcyá ídaatsóné ehne múúne ditye dsíjívétsoímyé íjcyadu. Áámedi múúhadi míamúnáama níjkyéji múnaa ullévenúhíjcyáhi. ¹⁰ Muurá íñe Críjtóke meúráávyénéjcutu ámuha múúhadítyú ménehíjcyá átéréejte íñá wáájácutúme muha meíjcyane. Ááne ámuháyé méijtsúcunúmei íhtsutúme ámuha meíjcyame ímí tehdújucó dííbyeke meúraavyéne. Aane muurá míamúnaa múúhakye ávyejúúllétúme ámuhákyéré ávyejúúlléneri ámuha mémítyájkímyeíhíjcyáhi. ¹¹ Muurá ihdyu muha ídátso múúhá ajoyábama meíjyunúhíjcyámedi ídaatsóné tsájaare múúhá wajyámu. Áámedi míamúnaa ícúbáhráhíjcyá múúhá íjcyátsííúbamáyé muha meíjcyátúmedi. ¹² Muurá muha meúwáábóné tsanéjcuvu méwákímyeíhíjcyá tééne tájpi muha meíjcyaki. Áámeke míamúnaa páhduváré idyáíívémedítyú nehniwu íhjuívaróné muha maáábúcuéne ímíjyuuríyé méihjuúvahíjcyá diityéma. ¹³ Ehdu múúhakye ditye dáriívéronáa ímiááméré muha méícyahíjcyáhi. Ároné pañe ícyoocápi múúhadítyú nehíjcyámé átéréejte muha meíjcyame íllure míamúnáake metútávátsohíjcyáne.

¹⁴ Tsá ámuhakye o núcójpívétso ehdu o néétune. Íllure ámuhakye ó úwaabó áátsíímédú ámuha menéémeke o wájýúnema. ¹⁵ Muurá mítyame ámuhakye Críjtodítyú íjcyané uwááboju úwáábóromedítyú o íjcyá ámuháj caanídyú o néébe ímichíi táuwáábori ámuha dííbyeke mecáhcújtsótujkénúnéllíihye. ¹⁶ Áánéllii ímíñeúvú o íjcyadu meíjcyane.

¹⁷ Muurá tájtsííménédú néébe Timotéó ímiáábé íjcyáábeke ó wallóó ámuhá éllevu. Aabe óví ámuhakye úúballé muhdú Críjtóke o úráávyeebe o úwáábohíjcyané o ááhívehíjcyátsíhjí cahcújtso múnáake. ¹⁸ Áronáa ¿íveekí ámuhadítyú tsaate múhdurá dáriívémeímyé mítyákímyeíhíjcyáhi? ¿Íhya mítyá íjtsúcunúme ámuhakye tsiíñe o úújéityúne? ¹⁹ Muurá Píívyéébe ímílléhajchíi lléváhréjucó ámuhakye o ááhívetéíñe. Ájyu ó waajácuú íñá

ditye méénuhíjcyáné eene ‘mityáhmítýá’ íhjuvájcyáme. Tsá imyéénutúnéré ditye íhjuvájtyuróne. ²⁰ Muurá tsá Píívyéébé avyéjúeje meíjcyatú pevénére meíhjuváneeri. Apáámyéré ihdyu dííbyé íhtsúturi íjcyame téénééje íjcyáhi. ²¹ Ahdícyane ¿muhdú ámuha méimíllé ámúhakeyellévú o úújetécooca o túkévejsóne? ¿A chooco ímíjyuúri? ¿Mityá íhnáhóónécoba múu úhbadu?

5

Ímityúné tsaapi méénune

¹ Muurá ó waajácújucóó tsaapívá ámúhadítýú tsííjúdúéllema ícyahíjcyáne. Teene ihdyu tsáma ávyeta ímityúne. Muurá Píívyéébeke wáájácútúrómedívú idyé teene ávyetá ímityúne. ² Ááneréi íjcyárónáa ámuha mémítýákímyeíhíjcyá Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáneeri íllure múu kímoovéme. Muurá tehdííváné ímityú méénúmeke ámuha méijchívyétsóiyá ámúháj pínétu. Tsáhájucóo ámúhama ditye píhcyáávétyuróne. ³ Aane ámúhama o íjcyátúroobe tsúúca ó waajácú muhdú meméénuíñé dííbyeke. ⁴⁻⁵ Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri mepíhcyáávéne méijchívyetso dííbyeke. Aane téhdure ámúhakey o nahbénuú táíjtsaméiyi. Áábeke méihvéjtsó Naavéné hójtsí pañévuréjuco díbye ícúbáhrámeíñé níjcaúvú ídsíjive Máavyéjuube Jetsocríjto tsiíñe tsáácooca díbye ípájtyetéki.

⁶ Aane tsá tene ímityú Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáneeri memítýájkímyeíñé múhdurá ámúhama tene pájtyenáaaca. Muurá hariínallíjyú metátsájconé pañévú áyanéwu téené ooríchetu mepícyooróné páneeréjuco óorichóne. Ahdu néene muurá tsaapi ímityúné méénúúbeke íiná menéétúhajchíí pámeekéréjuco díbye tútávajtsóne. ⁷ Áánéllíi ílluréjuco dííbyeke méijchívyetso teene pááá ooríchódú néébeke ámuha meímíbbáavyeki. Muuráhjáa Críjto Píívyéébé obééjáuúdu néébe ípájámeíñe ícúbáhrámeí mewájyuri mepájtyetéki. ⁸ Áánéllíi metsu ímiááméré meíjcyáne meúráávye tsaímíyé dííbyeke. Ovíjyacóóné átéréené íjtsaméi méhdityu bóhówaúcunúhíjcyáne. Métsu ténejcu meíhvéjtsóne dííbyé íhju ímiá májchódú nééneréjuco menújtsoki.

⁹ Muuráhjáa íhde ámúha éllevu o wállóháámí pañe tsúúca ámúhakey o úwaabó ámuha menáhbevájucóótu íhdícyámema dómácócatsíhíjcyámedívu. ¹⁰ Áronáacáa tsá ámúhakey o bóíjcyutú ámuha meíhjuvájucóótu díitye ímityúmema mítyane íéhnéváiýóneri tsúúrámeíhíjcyámee, naní múnaa, níjcyotájteke dúúrvahíjcyámee, íhdícyáméhjíma dómácócatsíhíjcyámee, éhdúmema. Muurá ihdyu ehdu nééroméj pñe mépiivyeté meíjcyane tsají hallúríyé díityémá meíjcyánéllíihye. ¹¹ Muuráhjáa ihdyu ámúhakey o néé eene ‘cahcújtso múnaa muúha’ néérome íhdícyáméhjíma ídyómácójcatsíyónee, éhniíñevúré íéhnévarónee, níjcyotájteke icyáánívarónee, tsíjtyedi íhjuvívarónee, íllíyícyáverónee, íñáníyónee, éhdune méénuhíjcyámedívú ámuha menáhbevájucóótyuróne. Áhdure tsá ámuha díityémá memájchótyuróne. ¹²⁻¹³ Muurá tsá o ícúvetú cahcújtso múnaa íjcyatúme muhdú ícyahíjcyáneeri. Óví ihdyu Píívyéébere díityémá teene ímíbjchóhi. Áronáa ihdyu ámuha cahcújtso múnaa méíítéiyá ámúhadítýú múhdurá dáríívemeíhíjcyámeke ámuha méijchívyetso ámúháj pínétu.

6

Cahcújtso múnaa ímityúné ímbáchójcatsíyóne

1 ¿Íveekí ímityúné ámuha medáríívécatsícyooca mépehíjcyá cahcújtso múnaa íjcyátúné ímibájchojté éllevu? ¿Íveekí tsá ámuha tsamééré cahcújtso múnaa meímíbáchócatsíhíjcyatú ténehjí? 2 ¿Mityá tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébé cahcújtso múnaa meíjcyame dííbyeke cáhcújtsótúmema muhdú ditye ícyahíjcyáné meímíbájchoíñe? Aanéjii muurá ámuha mépiivyété ámúhama pájtyenéhjí ámuháyé meímíbáchójcatsíñe. 3 Áhdure muurá níjkyéji múnaa íjcyárómema muhdú ditye ícyahíjcyáné méímibájchoóhi. Aanéjii muurá mépiivyété tsamééré cahcújtso múnaa meímíbáchójcatsíñe. 4 Áánaa ¿íveekí ámuha mépehíjcyá cahcújtso múnaa íjcyátúné ímibájchojté éllevu ímityúné ámuha medáríívécatsícyoóca? 5 Ehdu íñe ámúhake o néé ámuha téeneri menúcójpívéne tehdu meméénújúcóótuki. ¿Aca tsá ámuha elle meíjcyáné cahcújtso múnaadítú tsaatéuba íjcyatú teene ámúhama ímibájchóiyóme? 6 ¿Íveekí ámuha páhduváre medáríívécatsíñe cahcújtso múnaa íjcyátúme éllevu mépehíjcyá ditye ámúhama teene ímibájchoki?

7 Ehdu ámuha medáríívécatsíñetu íllurjúco ámuha metútáváávehíjcyáné ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyerónetu. ¿Íveekí tsá ámuha maáábúcu híjcyatú ámúhake tsaate íuhbarónee, íñáníyónee, dáríívéne? 8 Tehdu ámuha meíjcyáíyótsihvu ¿íveekí díityéké ámuha mépiámeíhíjcyáhi? Ehdu ámuha meméénúneri tsané nahbémú ámuha meíjcyarómé íllure métútávátsócatsíhíjcyáhi.

9-10 ¿A tsá ámuha mewáájacutú ímityúme Píívyéébé avyéjuvu úcáávéityúne? Ahdícyane tsáma mébáñúmeídíñe. Muurá íhdícyáméhjíma dómácócatsíhíjcyáme, níjcyotájteke cáánívahíjcyáme, tsamééré wajpíímú dómácócatsíhíjcyáme, tsamééré walléemú dómácócatsíhíjcyáme, naní múnaa, mítyane íéhnéváyóneri íjyácunúhíjcyáme, líiyícyáve múnaa, tsíjtyedi ícúbáhráhíjcyáme, tsíjtyedítú nehníwu íhjúvahíjcyáme, éhdume muurá tsá Píívyéébé avyéjúeje íjcyatúne. 11 Ehdúu muurá tsaate ámúhadítú ícyahíjcyáhi. Árómekée Píívyéébe Jetsóoj téeveri újcúmeke tsúúca dííbyé Apííchó ímibájchómé hallurí tsáhájucó íñá íjcyatúne.

Méjpi metéhméiyóne

12 Muurá tsaate néehíi: “Mépiivyété panévare meímilléné meméénune.” Ihdyúhde tehdujúcooro. Áronáa tsá panévare ímí néétune. Áanéllíi tsá ténehjívú metáhjátsámeíityuróne. 13 Muurá ímíáané majcho íjcyá téene tájpi meíjcyaki. Áronáa idyé tsá panévare majcho ímí néétune. Muurá íjcyáíñe téene tájpi meíjcyájúcóóityúne. Tsáháa Píívyéébe meke ípívyéjtsotú meímíledú íhdícyáméhjíma medómácójcatsíki. Mekée ípívyéjtsóobe íhñéjté meíjcyame dííbyé túkevájtsójú pañe meíjcyaki. 14 Muurá Píívyéébe ípíívyetédú íjcyabe íhñáhoori meke bóhíitsoó tsúúca medsíjívéroomeke Jetsóokée íbóhíitsoódu.

15 Aane ¿aca ímíiyóné tsúúca Críjtoéjté meíjcyame nahtsíwamééwake medómajcóne? Tsáhaá. 16 Muurá tsaapi dííllema íjcyáhajchíi tsahéecoréjuco dityétsí íjcyane. Muurá Píívyéébé waajácúháamitu nééneé: “Tzahéecoréjuco dityétsí íjcyáíñe tsáápiye íjcyáiyódu.” 17 Ahdu muurá Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé meíjcyá dííbyeéjteréjuco.

18 Ahdícyane óvíjyacóóné íhdícyámema ámuha medómácócatsíhíjcyáne. Íllurjúco méihvété téénetu. Muurá íjcyáné tsane ímityúné meméénuróné méjpi dómájcotúne. Áánetu íñe méjpiíyí íhdícyáméhjíma medómácójcatsíñe tsáma ávyeta ímityúne. Muurá tehdu meméénúneri meere métútávájtsámeíhi. 19 ¿A tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébeéjté meíjcyámé pañe tsúúca dííbyé

Apííchó íjcyane? Aane tsúúca ámuhá pañe íjcyame tsáhájucó ámuha meímillédú medáriívémeítyuróne. ²⁰ Muuráhjáa Píívyéébe mééma mepájtyetéíñe meenu Íllíkye ditye dsíjívétsóneri. Áánéllii metsu dííbyeke maávyejúúlléne tsaímíyējuco meíjcyaki.

7

Metáábávájcatsícyooca meíjcyane

¹ Aane ícyooca ámuhákye ó úúballé éhnée taéllevu ámuha mewállóháámí pañe oke medíllone. Ímíááné ímí tehdujúcooro teene tsaapi táábávátuube íjcyane. ² Áronáa ihdícyáméhjima medómácójcatsíñe ávyeta ímityúné íjcyánéllii téhdure ímí teene metáábávájcatsíñe. ³ Aane ityáábávállema ihdyu múu ímí íjcyáhi. Áhdure idyé walle ityájíváábema múu ímí íjcyáhi. ⁴ Aane tsúúca ájyúma íjcyalle tsáhájucó ímillédú íjcyatú dííbyé wáabyutálléréjuco íjcyánéllíihye. Téhdure dííbye ájyu tsáhájucó ímillédú íjcyatú tsúúca díille méwá wáabyutááberējuco íjcyánéllíihye. ⁵ Aamútsí idyómácócátsíhijcyané tsá íhvéjtsóítyuró Naavéné téénej téeveri díityétsikye tsíñejcúvuréjuco íbúwájtsóneri ityútávájtsótuki. Áronáa ihdyu tsáijyu íhnáhó Píívyéébema íhjyúvácooca muhdú íñéhajchíí wahájchotáwu íhvéjtsóiyomútsí teéne.

⁶ Ehdu íñe ámuhákye tsánejcúvú o nées okée ámuha teene medíllónéllíihye. Áronáa tsá ámuhákye o táúhbatú ámuha metáábávájcatsíki. ⁷ Táicyánéjcutu ihdyu ímí ó íjtsúcunú pámeere ohdu táábávátúmé, tájívátúmé, íjcyáiyóne. Áronáacáhjáa ihdyu Píívyéébe páhdúváré meke ípívyéjtsónéllii tsaate píivyeté iiye íjcyane. Áánetu tsijtye tsá píívyetétú iiye íjcyane.

⁸ Áánéllii íyéejte íjcyámema pámeere pííbájyujtéké o nées táábávájcatsítyúmerējuco íjcyáiyóné íñe o íjcyadu. ⁹ Áronáa ihdyu iiye íjcyane ípíívyetétúhajchíí múu apáhajchíí táábávájcatsí tééneri ícúbáhrámeityuki.

¹⁰ Áánetu tsúúca tájívámé walléemú tsá múu íhvéjtsotú ájyúmuke. Ehdu Píívyéébé taúhbaju néehíí. Tsá oore ámuhákye o néétune. ¹¹ Áronáa tsáijyu múúne tsáápille ájyúke íhvéjtsóhajchíí tsáhájucó múu tájívájúcootúne. Tsá tene ímityú tsíjpiikyéréjuco dílle tájíváne. Áánetu tsííñe ityájíváné ímílléhajchíí óví tsiíñe óómille ájyú éllévúre. Téhdure idyé wajpi ityáábáválleke tsá múu íhvéjtsotúne.

¹² Aane ícyooca Píívyéébé taúhbaju néétune oore táicyánéjcutu ámuhákye o nées tsaapi cahcújtso múnáajpí taaba cahcújtsótúrolle ímí dííbyema íjcyáhajchíí tsá díbye díílleke íhvéjtsóítyuróne. ¹³ Áhdure tsáápille cahcújtsóllé taji cahcújtsótúroobe ímí dííllema íjcyáhajchíí tsá dílle dííbyeke íhvéjtsóítyuróne. ¹⁴ Muurá ímíbáavyéíyoobe dílle ímí íjcyáneri. Áhdure idyé cahcújtsóóbé taaba ímíbáavyéiyá díbye ímí íjcyáneri. Aane muurá ímí íjcyáromútsí íhvétsócátsíhajchíí tsáijyu múúne ítsiime ílluréjuco tútávaavéne. ¹⁵ Aane ihdyu cahcújtsóllé taji cahcújtsótube díílleke íhvejtsóné ímílléhajchíí óví íhvejtsóhi. Téhdure idyé cahcújtsótulle cahcújtso múnáajpí ájyu íjcyáabeke íhvejtsóné ímílléhajchíí óví íhvejtsóhi. Aane tsá Píívyéébeke cahcújtsómé hallurí íjcyatúne. Muurá ímíllebe tsaímíyé metáábávájcatsímyema meíjcyane. ¹⁶ Muurá tsá mewáájacutú cahcújtsóllé taji dílle íjcyadu cahcújtsóíhajchííjyu. Áhdure tsá mewáájacutú cahcújtsóóbé taaba díbye cahcújtsódú cahcújtsóíhajchííjyu.

17 Áronáa ihdyu óví muhdú pamévare méijcyá Píivyéébé ímillédu meke pícyohdu. Áanéllí óvi tehdújuco tsaate íyéejtéré íjcyane. Téhdure idyé óvi tehdújuco tsaate méwámyuma íjcyane. Ehdu pámeere cahcújtso múnáake ó nehíjcyá ditye tehdú íjcyaki. 18 Muurá kíhdyahírótsámeímyeke Píivyéébe ujcúhi. Áhdure tehdú méénúmeítyúrómeke díbye újcume ihdyu óvi éhduréjuco. 19 Muurá tsá muhdú tene néétu tehdú meméénúmeítyúne. Áhdure tsá muhdú tene néétu tehdú meméénúmeítyóne. Muurá ihdyu apááñéré muhdú dííbyé taúhbajúúné néhdu méijcyane imíllébe. 20 Áanéllí Píivyéébekée mecáhcújtsótujkénúijyu muhdú méijcyaduré múu íjcyáhi. 21 Tsaaté hójtsí pañe íjcyame dííbyeke cáhcujtsómé tsá múu íjyáacunútú díityédítýú íjchívyéíyóneri. Áronáa ihdyu múu ipíivyetéhajchí díityédítýú íjchívyéhi. 22 Muurá tsíjtyé hójtsí pañe íjcyámema tsíjtyé hójtsí pañe íjcyátúrómeke Píivyéébe újcume tsaahdúré íjcyá dííbyeéjte. Aame tsaméhjí íjcyá Críjtó íicúve múnaa. 23 Muuráhjáa tsúúca Píivyéébe mééma meenu mepájtyetéíñe. Áanéllí tsá múu míamúnáa íjtsaméi cáhcujtsójúcootúne. 24 Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícyane tsá múu íñerí íjyáacunútúne. Óvi ihdyu Píivyéébekée mecáhcújtsótujkénúijyu muhdú méijcyaduré méijcyame dííbyeke méúraavyéhi.

25 Ehdu íñe ámuúhake ó úúballé éhnée ámuha oke muhdú táábavatúme íjcyáiyóné medíllone. Ténejcútú Píivyéébe tsá muhdú meke néétune. Áronáa ihdyu oke díbye píáábóneri o wáájacúné o néé ditye táábávajcatsítýúné téhdure ímí nééneé. Ehdu ímí dííbyeke o úráávyeebe ámuúhake o nééhi. 26 Aane ó íjtsúacunú ímí tehdújuco ditye íyéejtéré íjcyáiyóné íñe Críjtoke meúraávyenécú íhnáhó néénéllííhye. 27 Áronáa ihdyu tsúúca táábavámé tsá múu íhvéjtsotú méwakyé. Áanetu iiye íjcyame tsá múu íjtsámeítyú ityáábaváiyóneri. 28 Aane tsaate ityáábaváhajchí ihdyu óvi táábaváhi. Téhdure tsáápille ityájívahajchí óvi tájíváhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. Áronáa ihdyu íhnáhóóné táábavámeke ííñújí icyánécúene dómajcóne. Áanéllí ámuúhake o néé ámuha ténehjívú metáhjátsámeítyuki.

29 Ahdícyane, ámuúha táñahbému, muurá lléváhréjuco tsííñe Críjto tsááíñe. Áanéllí ihdyu méwámyuma íjcyámeke o néé ditye íhnáhóóróné pañe íyéejte wákímyeíyódú Píivyéébé wákímyeí imyéénuki. 30 Téhdure ámuúhake tsaatéké kímóove pájtyerónáa tsá múu kehóvéméhjíúvú néétune. Téhdure wáñehjívatehijcyámé tsáhájucó teéneri íjcyáityúne. Áhdure tsíeméné áhdome tsá teéneri íjívéityúne. Ténehjí íjcyarónáa méíhvéjtsodí Píivyéébé wákímyeí. 31 Tsá múu ííñújiri muhdú íjcyáiyóneriyé itsúúráméíñe íhvéjtsotú dííbyé wákímyeí. Muurá íñe íjí hallúrí íjcyané tsíeméné imíwu méíjtsúacunúróne níjkévaáhi.

32 Áanéllí ó imíllé ámuha teéneri méijyáacunúhíjcyánetu méíhveténe. Muurá íyéejte íñerí íjcyatúme ímí Píivyéébeke íícúvéíñeriyé íjtsámeíhi. 33-34 Téhdure muurá walléemú tájívátúme íjyáacunú tsáímíyé dííbyeke íícúvéíyóneri. Aame ímíáané ténejcúrí íjívémé tsá tsíñéhjiri íjtsámeítyúne. Áanetu tájívámé íjyáacunú muhdú ájyúma íjcyáíñe wákímyeí imyéénúíñeríyе. Téhdure wajpíímú méwámyuma íjcyame íjyáacunú íjí wákímyeíyíyé muhdú díityéké ipícyóóíñeri.

35 Ehdu íñe ámuúhake o néé ámuha wájyuri ímí Píivyéébeke ámuha méíicúveki. Tsá idyé ávyeta ámuúhake taabávatu o bóijcyúné ehdu o néétune. Ámuúhake ihdyu o néé tsáímíyé ámuha Píivyéébeke méíicúvéne wákímyeí meméénuki.

³⁶ Áhdure idyé tsaate tsúuca ityáábávájcatsííne éévevu úújetémé iye ijcyane ipíívyetétúhajchíí óvi táábávájcatsíhi. Tsá tene ímityúné ijcyatúne. ³⁷ Aane tsaate ipíívyetéhajchíí óvi íyéejtéré ijcyáhi. ³⁸ Áhdure ditye táábávácatsíhajchíí ímí teéne. Téhdure ditye táábávájcatsíyúhajchíí awáá éhniíñevu ímí teéne.

³⁹ Muurá tájívallye ijcyá ájyú wáabyutálle. Áronáa tsáijyu múúne ájyu dííllédívú dsíjívéhajchíí piivyételle ímílléhajchíí tsíjpiikyéréjuco ityájíváne. Áronáa ihdyu tsá dille tájíváityuró ihdícyáábeke cahcújtso múnáajpi ijcyátúúbeke. ⁴⁰ Áronáa ó íjtsúcunú iye ijcyalle ííne imíjyaú ijcyáiyóne. Ehdú íñe ámúhake o née Píívyéébe Apííchó oke túkévajtsóneri.

8

Níjcyotájte ícúve

¹ Aane ícyooca ámúhake ó úúballé éhnée oke ámuha níjcyotájteke ícúvémeíñe iyámeke medóónetu medíllone. Muurá tsúuca ténejcu méwaajácúhi. Áronáa žíveekí panévare mewáajacújúcóóneúvuri mémítyákímyeíhijcyáhi? Árone tsá íínetú meke píáábotúne. Apááñéré ihdyu mewáajacújúcátsííne meke píaabóhi.

² Muurá panévare iwáajacúné íjtsúcunúmeíyómé tsá ímíáané wáajacutúne.

³ Muurá ihdyu Píívyéébe waajacú caatyé dííbyeke wájyune.

⁴ Aane níjcyotájteke ícúvémeíñe iyámeke tsaate dóóne muurá tsá muhdú néeturóne. Atéréenéré ijcyane míamúnaa cáánívahíjcyaróné tsá díityéké íínetú píáábotúne. Muurá ihdyu íjcyaaabe tsáápiye Píívyéébeé. ⁵ Muurá caame íévéhóowarii, ííñújirii, íjcyanéjji icyáánívahíjcyánéllii ítsúcunúhijcyámé mítyame Píívyéébedu némehji íjcyane. ⁶ Áronáa ihdyu íjcyaaabe tsáápiye apáabyéré Méécááni Píívyéébe páneeré ipívyéjtsoóbe. Muuráhjáa meke ipívyéjtsoobe dííbyeke maávyéjútsooki. Áhdure tsáápiye Ávyéjuube Jetsocríjtoj tééveri páneere íjcyáábe tájpiyé méijcyáhi.

⁷ Árone muurá tsaate cahcújtso múnaa íjcyájúcoorómé tsá ímí wáajacutúne. Muurá ítsúcunúhijcyámé ímíáané níjcyotájte íbóhíma íjcyámeke ícúvéhíjcyáne. Áanéllii ténehji ícúvémeíñe iyámeke idyóóiyóné múhdurá ítsúcunúhijcyáme.

⁸ Muurá teene medóórone tsá Píívyéébedívú muhdú néétune. ⁹ Áronáa ihdyu tsá múu dóótu eene dííbyeke ímí wáajacutúme teene medóóne múhdurá ítsúcunúhíjcyámeke ityútávájtsótuki. ¹⁰ Muurá tsaate ténehji dóóneri tsijtye teene dóótume íúmúúpívyéne díityé élletu idyóóneri íjtsaméi tútávájtsóiyáhi.

¹¹ Ehdú muurá ámúhá nahbémú ténejcu ímí wáajacutúmeke ámuha teene medóóneri métútávájtsóiyá ímí Píívyéébeke ditye uráávyéíyónetu téhdurée díitye wájyuri Críjto dsíjívémeke. ¹² Aane díityé íjtsaméi métútávájtsóneri ímityúné meméénune tsá Críjto ímí méhdivu íjtsúcunútúne. ¹³ Áanéllii díityéké o tútávájtsótu tsá múijyú téeménéhji o dóóityúne.

9

Uwáábojte íáhdó újcune

¹ Muuráhjáa Píívyéébe oke picyóó uwááboobe o íjcyaki. Aabée Máavyéjuube Jetsóoke o ájtyúmííbe uwááboju ámúhake o úwaabóné ámuha mecáhcuíjtsónetu muurá méwaajacú ímíáané ténejcú uwááboobe o íjcyane. ² Áronáacáubá tsaate tsá cáhcújtsoú uwááboobe o íjcyane. Áánetu ihdyu ámuha mecáhcuíjtsó ópée o úwáábóneri Ávyéjuube Críjtoke ámuha mecáhcuíjtsónéllíhje.

3-4 Aane eene múhdurá óhdityu ítsámeíhíjcyámeke o nées uwááboobe o íjcyáábeke oke ditye íícúvéiyóné panévatúre. ⁵ Muurá téhdure o táábávállema úwááboobéré ó pehíjcyáiyá eene tsijtye uwáábojte Péédooroo, Jetsóó nahbémuu, íjcyame péhijcyádu. Áabeke muurá idyé ámuha oke méíícúvéiyá diityéké ámuha meíícúvehíjcyádu. ⁶ Áronáa ¿iveekí muhtsi Benabéema múhtsiye mewákímyeíñe tájpi méúwáábohíjcyáhi? ⁷ ¿Aca múúne tsodáhó iye iáhdóne tájpi íjcyáhi? ¿Aca óóva bájtsome tsá íñéévá lléénetúne? ¿Aca obééjámuke éénume tsá diityé mujpañejpácýó ádotúne? ⁸⁻⁹ Ehdu ámúhake o néene méíjtsúcunúdí míamúnáá íjtsaméí tene íjcyane. Muuráhjáa Píívyéébe Moítsééúvuj tééveri íwaajácuháámitu néehíí: “Tríígó tátsoújcori íjcyáábeke ócájikye tsá múu tsíeménevu íhju wátájcotú díbye ímájchótuki.” ¹⁰ Ehdúu Píívyéébe nées dííbyé wákímyeí méénume téene áhdó újcúiyóne íñééiyóne. Tsáháa apáámyéré iyámedityú díbye néétune. Muurá tsaate úmíhe bájtsone kéémene tsíjtyeréjuco ááhívetsóne. Áronáa téhdure teenée bájtsómedívú tsane coévá tsahdúré ditye iújcuki. ¹¹ Ahdu muurá Píívyéébe icyánéjcu ámúhake muha meúwáábohíjcyámeke ¿aca tsá ámuha múúhake mepíáábóítyuró tsíeménetu téene tájpi muha meíjcyaki? ¹² Áánerá tsijtye uwáábojte ámuha mepíáábóne tájpi ícyahíjcyáhi. Téhdure muurá múúhake ámuha mepíáábóiyáhi. Áronáa ihdyu muha tsá téeneri meíjyácunútúne. Tsáijyu múu míamúnáa teene múhdurá íjtsúcunúne tsá ímílléityuró icyáhcuíjtsóné muha meúwaabóne. ¹³ Muurá ámuha méwaajácú duurúvájá pañe wákímyeímyé tééjá wáabyuta ditye tsátyehíjcyánetu iújcúne tájpi ícyahíjcyáne. Téhdure muurá Píívyéébeke ditye iyámedi íícúvehíjcyánetu iújcune dohíjcyáme. ¹⁴ Ahdu íhvane muurá Píívyéébe nées uwáábojte íjcyáíñe cahcújtso múnaa diityéké píáábóne tájpi. ¹⁵ Ehdu íñe ámúhake o nées pevénéré ámuha mewáájácuki. Tsá píáábó ámúhake o táúmeityúne. Aabe ihdyu óvíi o dsíjívéhajchíí ó dsíjívé ámuha oke mepíáábótuubére. Muurá ímí ó íjtsúcunú oore o wákímyeíñe tájpi o íjcyaae o úwáábohíjcyáne.

¹⁶ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere oke pícyóóné wákímyeí o méénúneri tsá o mítyájkímyeítyuróne. Aane muurá tsíjtyeke o úwáábótúhajchíí ídátso oke pajtyéiyóne. ¹⁷ Íhya ihdyu oore táíjtsaméiyi téené wákímyeí o méénuca téeneri ó mítyájkímyeíyáhi. Áronáa tsá oore o ímílléne téené wákímyeí o méénutúne. Píívyééberée oke pícyóó téénevu. ¹⁸ Áánéllii ó ímíjyúú téené uwááboju pevénéré áhdótsótuube o úwáábóneri. Tsá o íjyácunútú téene áhdó oke ditye píáábóne tájpi o íjcyáiyóneri.

¹⁹ Aabe múíícúve múnáajpi o íjcyáítyúroobe pamévá íícúve múnáajpi ó íjcyá téénej tééveri tsijtye Críjtoke icyáhcuíjtsoki. ²⁰ Muurá íhdééne taúhbaju o úraavyéjúcóótúroobe tamúnáa jodíómú muhdú ícyahíjcyádú idyé ó ícyahíjcyá diityémá o íjcyácooca téénej tééveri ímíñeúvú diityéké o úwáábo Críjtoke ditye icyáhcuíjtsoki. ²¹ Áánetu Píívyéébeke wáájácútúmema o íjcyácooca téhdure ditye íjcyadu ó íjcyáhi. Ároobe ihdyu tsá múhdurá ditye íjcyané pañevú o úcáávetú Críjtoéjpiyéjuco o íjcyánéllíihye. Ehdu diityé pañe ó ícyahíjcyá téénej tééveri diityéké o úwáábo Críjtodityú íjcyané uwááboju. ²² Áhdure Píívyéébeke cáhcuíjtsójúcoorómé ímí ténejcu wáájácútúmema o íjcyácooca ó íjcyá muhdú ditye íjcyadu téénej tééveri diityéké ímíñeúvú o wáájácútso ténejcu ditye ímí iúráávyeki. Ehdu ihdyu pamévamáyé ímíáábéré ó nahbévahíjcyá téénej tééveri diityéké o píaaabómé ípájtyetéki. ²³ Aabe pamévakéré ó úwáábohíjcyá tsaméhíj

diityémá ímí meíjcyame meímíjyuúki.

²⁴ Muurá táhjacátsiyi dsíínémedítýú tsáápiiyee táhjaabe tééne áhdó ujcúhi. Ahdu íivane ímíñeúvú méuraávyé Píívyéébeke iáhdó ámuha meújcuki. ²⁵ Áhdure muurá ñcu iáhdoma íjcyanéúvú úcááveímyé tééné ihde pííñúmeímyé tsá ñná dómájcotú diityéké tútávájtsóiyóne. Ehdu muurá pííñúmeímyé tééne áhdó imíwu néerone múhajchótá íjcyáityúné iújcuki. Áánetu ihdyu mépííñúmeíhijcyá mújyú muhdú íjcyáityúné meújcuki. ²⁶ Áánéllii tsá pevénéré Píívyéébeke o úráavyehíjcyatú éhne múúne tsaate kiávú ipyééne wáájacutúme dsíínehíjcyádu. Aabe tsá ténejcúrí o bañúmeítyú éhne múúne méénújcatsíbyé bañúháñé pevétsíhjíré cátyétyehcúdu. ²⁷ Áánéllii muurá Píívyéébedívú o íhvéjtsámeíbyé ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Aabe ó téhmémeíhijcyá keená oke ténejcútú mújtátsóiyónetu ímichi awáá ténejcu o úwáábohíjcyaaabe o bañúmeítyuki.

10

Níjcyotájteke Píívyéébedi medíllóityuróne

¹ Ámuúha táñahbému, cáhawáá méjtsúcunu muhdúhjáa méihdé múnáaúvuke Píívyéébe ojtsóri túkévetsómé Tújpañe Móóá pájtyene. ² Ehdúhjáa dibye diityéké píaabómé íhvéjtsámeí Moitséé hójtsí pañévú dibye diityéké ityúkévéjtsoki. ³ Aaméhjáa ihdyu ícyahíjcyá Píívyéébere diityéké píáábóne tájpi. ⁴ Dííbyeréhjáa muurá diityéké ácu híjcyá majchóvu, adóvu, íjcyane méénúráityuróné diityémá imyéénúneri. Áámemáhjáa téjyújuco nééwayúdu néébe Críjto íjcyaaabe diityéké túkévétsohíjcyáne. ⁵ Ehdúhjáa panévaturé ímíhyéjúcooro Píívyéébe diityéké túkévéjtsórónáa ímunáajte ímityúné dáríhvémeíhijcyáhi. Áané déjúcotúhjáa mítyame dsíjívé ñnéubará píívyétúné ííñújivu.

⁶ Ahdu meke tene ipájtyétu tsá ímityúnéhjiri meúmúúpívyéityúne. ⁷ Tsá dityéé méénuhíjcyádú níjcyotájteke mecááníváityúne. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Níjcyotájteke idyúúrúváne wañéhjíné pañe imájchóné hallúvú ádohíjcyáme.” ⁸ Ahdícyane tsá medómácójcatsíityú ihdícyáméhjima dityéhjáa méénuhíjcyádu. Tééne déjúcotúhjáa muurá tsajcójjé diityédítýú dsíjívémé 23,000-meva. ⁹ Áánéllii tsá Píívyéébeke mepátsáríjcyóityú ímityúné meméénune dibye iáábúcu híjcyá tsaatéhjáa diityédítýú méénuhíjcyádu. Tehdúhjáa muurá méénúmeke tééne déjúcotu ííñimýmú íhdome dsíjívehíjcyáhi. ¹⁰ Aanéjji tsá múu diityé díívame ímityúné íhjúvatú Píívyéébedítýu. Tehdúhjáa néémeke muurá tééne déjúcotu dííbyere Píívyéébe wálloobe ‘Dsíjíve’ némeíbyé níjkyéji múnáajpi dsíjívetsóhi.

¹¹ Ehdúhjáa nénehji éjyúvú méihdé múnáake pátyehíjcyané muurá Píívyéébe waajácúháámitu caatúvá íñe ícyooa meíjcyámema ííñuji níjkévaríjyuco íjcyame teene meéévéne tehdu medáríhvémeítyuki. ¹² Áánéllii ímí Píívyéébeke iúraavyéné íjtsúcunúme téíhbúwá méíjcyaco ámuha ímityúneri memújtátuki. ¹³ Muurá eene ámuha ímityúneri meúmúúpívyehíjcyané mávaríjchojúúné tsá apáámyekéré ámúhake dómájcotúne. Muurá ihdyu pámeekéré patyehíjcyáne. Áronáa mecátsipáávé Píívyéébedívu. Dibye íjcyátúcoocájji; tsá néhi ávyétá íhnáhó nééne mávaríjchoju meke dómájcoityúne. Díibye ihdyu tehdííváne mávaríjchoju meke dómájcoijyu meke píááboo maáábúcu.

14 Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áánéllii tsáhájucu nǎjcyotájteke ámuha medúúrúváityúne. 15 Ehdu íñe ámuúhake o néé ámuúhá íjtsaméima ámuha meǎjcyámeke. Aane cáhawáá ihdyu ímíñeúvú méǎjtsaméi ámuha mewáájácuki. 16 Muuráhjáa Píívyéébe mééma mepájtyetéíñe méénune meǎtsáávéne májchó meméénúcooca maádome météhdútsohǎjcyá teene dííbyeke. Aame méduurúvahǎjcyá mewáájyuríi Críjto tujpácyó páwachákevu wágóoovéne. Téhdure pááaho memájchóneri méduurúvahǎjcyá mewáájyuríi dibye ícúbáhrámeíñe meǎtsaavéne. 17 Muurá mítyame meǎjcyarómé tsahóóré pááaho memájchome ímí ménahbévájcatsíhi. Ahdu muurá tsáápiiye Críjto íjcyáábeéjté mítyame meǎjcyarómé méǎjcyá tsáápihdyúre.

18 Muuráhjáa tamúnaa ijraéémú Píívyéébe íicúvé dóhǎjcyámé tsame ijcyá tééneejte. 19-20 Muurá dííbyeke wáájácutúme naavémukéré dooháñevu íicúvehǎjcyá ímíubááné ditye íicúvéíyoobe Píívyéébe íjcyánaáaca. Áánéllii ámuúhake o néé tehdu ámuha naavémuke meíicúvétuki. Tsá ámuúhake o néhǎjcyatú nǎjcyotájte meke píaabóne. 21 Ahdícyane tsá tene ímityú tsúúca Píívyéébema maádóneri, memájchóneri, menáhbévácatsíhǎjcyámé Naavéneke íicúvehǎjcyámema menáhbeváne.

22 ¿íveekí Píívyéébeke mepátsáíjcyóiyá ehdu medáríívemeíñeri? ¿Aca dííbyé ehnííñevu meé?

Críjtoéjté wáájyújcatsíyóne

23 Muurá ímíááné panévare meímílléné meméénúiyáhi. Áronáa tsá panévare ímí néétune. Tsá páneere meke píáábotú Píívyéébeke meúráávyénéjcutu. 24 Áánéllii tsá múu tsúúráméityú iye tsaimíyé íjcyáíyóneri. Téhdure múu íjtsaméi tsǎjtyeke ípíáábóíyóneri pámeere ímí meǎjcyaki.

25 Ahdure ditye dooháñe náhǎjéhenuhǎjcyánetu múu cúúvéhulléré íáhdone dóo tsáíjyu múu íicúvé íjcyane ámuha medóone múhdurá meǎjtsúcunúyónéllíihye. 26 Muurá íñújiri páneere múhdúné tsíeméné íjcyane Píívyéébe éhne díbyéé ípívyejtsóne.

27 Áánéllii múu cahcújtso múnaa íjcyáaturómé ámuúhake majchóvú píúváhǎjchíi cúúvéhulléré majchó ínehǎj ditye pícyoone ámuha múhdurá meǎjtsúcunútuki. 28 Áánetu tsaate idyóótune 'íñe nǎjcyotájte íicúve' néhǎjchíi tsá múu dóótu díityéké ámuha múhdurá meǎjtsáméíchótuki. 29 Ehdu o néé ihdyu ámuha medóórone ímityú meǎjtsúcunútúrónáa díityéké múhdurá ámuha meǎjtsáméíchóíyónéllíihye.

Áronáa tsáíjyu múu ámuha téénetu ménééiyáhi: “¿Aca muhdú íívane mewáájácudú meméénune tsǎjtye múhdurá íjtsúcunúiyáhi? 30 Muurá íná memájchóné hallúvú météhdútsohǎjcyá Píívyéébeke dibye ímíllédu. Aanéjǎjǎ ¿íveekí tsǎjtye ihjyúváiyá ímityúné íjcyáneríjǎjǎvari?” 31 Ihdyúhde tehdujúcooro. Áronáa ihdyu múu panévare íná imyéénúneri, imájchóneri, íadóneri, bóhówajtsó Píívyéébeke. 32 Ánehǎjiri ihdyu tsá múu tútávajtsotú jodíómuu, jodíómú íjcyáaturómee, íjcyámeke pámeere cáhcújtsótúróméhǎjímájucu. 33 Muurá ihdyu ó ímíllé pamévamáyé ímí o íjcyane ditye téhdure ípájtyeteki. Tsá oore ímí o íjcyáíyóneri o íjyácunútúne.

11

1 Ahdu múu íjcyá muhdúhjáa Críjto ícyahǎjcyané o wáájáne dííbyeke o úraavyédu.

Muhdú walléémú pihcyáávé pañe ijcyáiyóne

² Ahdícyane, ámuúha táñahbémut, mítyane ámuúhake ó duurúvá Píívyéébé icyánéjcu ámuúhake o úwaabóné ímí ámuha meúraávyéne oke meítsáávehíjcyánéllíhye. ³ Aane ó imíllé ámuúhake o úúballéné Píívyéébe Críjtó túkevéjtsóobe íjcyane. Áánetu Críjto wajpíímú túkevéjtsóobe. Áánetu diitye wajpíímú méwámyú túkevéjtsójte eene Críjtó túkevéjtsóobe Píívyéébe íjcyadu. ⁴ Aame wajpíímú íhñíwaúúné iwátájcómeíñe Píívyéébé uwááboju úwáábóhajchíí núcójpítsó teéne. Téhdure tehdu imyéénúmeíñe ditye Píívyéébéme íhjíyúváhajchíí núcójpítsó teéne. ⁵ Áánetu walléémú íhñíwaúúné wátájcómeítyúmé úwáábóhajchíí téhdure núcójpítsó teéne. Téhdure tehdu méénúmeítyúmé Píívyéébéme íhjíyúváhajchíí núcójpítsó teéne ibyéérómeíñe ditye íjcyáiyódu. ⁶ Aane iwátájcómeíñe ímíllétúmé óví íllure béérómeíhi. Áánetu tehdu imyéénúmeítyóne núcójpítsó íjtsúcunúhajchíí óví wátájcómeímye. ⁷ Áánetu wajpíímú tsá Píívyéébé pihcyáávé pañe wátájcómeítyuró dííbye náávé íjcyame dííbyeke íavyejúúlléébeke íbóhówátsohíjcyánéllíhye. Áhdure walle ájyúke íavyejúúlléne bóhówajtsóhi. ⁸ Tsáháa muurá wájpíikyeyé Píívyéébe ípívyéjtsotú wállehdítyú tsátsii iújcúnetu. Muuráhjáa ihdyu wálleekeré ípívyéjtsóobe wájpíhdítyú tsátsii iújcúnetu. ⁹ Tsáháa muurá wálleekeré tujkénú ípívyéjtsóobeke díbye náhbénutú wájpíhdítyú. Muuráhjáa ihdyu wájpíikyeyé tujkénú ípívyéjtsóobeke nahbénuube wállehdítyú. ¹⁰ Áánéllí múu walléémú wátácámeíhíjcyá íhñíwaúúné ájyúmuke íavyejúúlléne uubállé níjkyéji múnaa ímí íjtsúcunúki. ¹¹ Muuráhjáa Píívyéébe ípívyéjtsó wajpi wálleema iújcúcatsíñe ímí ípíáábócatsíki. ¹² Muuráhjáa ímiááné wájpíhdítyuré walle ípívyeevéhi. Árónáa ihdyu ícyooca dííbyere Píívyéébe méénune wállehdítyuréjuco míamúnaa ípívyeevéne.

¹³ Aane ¿muhdú ámuha méíjtsúcunú diitye walléémú dobéévé pañe íhñíwaúúné wátájcómeítyúmé Píívyéébéme íhjíyuváne? ¿A tehdújuco teénej? ¿Mityá tsáhaáj? ¹⁴ Muuráhjáa ihdyu mepíívyedújuco íjcyane wajpi íhñíwácoma íjcyáiyóne múhdurá núcójpítsóhree. ¹⁵ Áánetu ihdyu wállehdítyú uuvéné íhñíwácoma dílle íjcyane íhñíwáú wátájcódú tene néénéllíhye. ¹⁶ Aane íñe páneere ámuúhake o néene tsaate múhdurá íjtsúcunúhajchíí óví muhdú néé téénetu. Árónáa ehdu muha méúwáábohíjcyá pahúllevaré íjcyané cahcújtsó múáake.

Jetsóope mépajtyété méénune májchó múhdurá dáríívémeíñe

¹⁷ Áánetu íjcyané tsane ámuha meméénuhíjcyané múhdurá ámuúhadívú o íjtsúcunúne. ¿íveekí ámuha medóbéévéne pañe múhdurá médáríívécatsíhíjcyá ímiááméré íjcyatúme? ¹⁸ Muurá oke úúballémé ámuúháwá metáhjácatsíhíjcyané medóbéévécooca. Ímiáánéubá tehdu ámuha méícyahíjcyáhi. ¹⁹ Árónáacáubá ¿mityá tsánejcútú tehdújuco teene, téénetu mewáájácu caatyé ímiááné Críjtoke cáhcujtsóne? ²⁰ Muurévá ámuha Ávyéjuubée Jetsóo mewáajyuri mééma méénune meítsáávéne májchó memájchorómé tsá ímí meméénuhíjcyatúne. ²¹ Ámuúháwá muurá tsaatéjtane memájchome ídátsó ájyábari íjcyánáa múhdumé ámuha teene mekéwáñehdúmé ílluréjuco mellíyíícyávehíjcyáne. ²² ¿Aca íveekí ehdu ámuha meméénuhíjcyáhi? ¿A tsá ámuúhá jaaháñevúré ámuha memájchóítyuróne? Muurá ehdu ámuha meméénúneri tsá maávyejúúllétú Píívyéébééjité ámuha meíjcyame medóbevéne. Íllure ámuha ménúcópívétsohíjcyá ídáátsojtéke. ¿A ehdu ámuha meícyahíjcyámeke ó duurúváiyáhi? Tsáhaá.

Jetsóó mewájjuri méénune méitsáávène májcho
(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25; Rc 22.14-20)

²³ Páñetúhjáa Ávyéjuube Jetsóó úwaabóné iñe ámúhake ó úúballéhi. Jóódáhjáa dííbyedívú ékéévetsóipyéjco pááaho iújcúne téhdújtsoobe Píívyéébeke.

²⁴ Átsihdyúhjáa teehe idyóhdahiróne neebe ímamyémuke: “Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu pájjuváré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñé ámuha méitsaavéne.” ²⁵ Átsihdyúhjáa idyé ado iékéévène neebe: “Íñe tátyujpácýó ícúbáhrámeíñej téeveri Píívyéébema tsíhdyuréjuco ámuha meíjcyáiñé uubálle. Aane ámuha méitsaavéné tehdu méméénuhíjcyaco.”

²⁶ Áhdícýane óvíi ámuha tehdu méméénúneri mébóhówátsohíjcyá díbyé miamúnáa wájjuri dsíjívéné mújyú tsiíñe díbye tsááiñévújuco.

Jetsóoke méitsáávène májchori menáhbévájcatsíñe

²⁷ Aane muurá Ávyéjuubée mewájjuri méénune méitsáávène májchó tsaate múhdurá néeme meéletu májchome ímityúné meenúhi. Tehdu méénune tsá ávyéjúúletú díbyéé ícúbáhrámeíñe ítyujpácýó wáágoóne. ²⁸ Áánéllii múu tujkénú teene imyéénútúné ihde ímíñeúvú íjtsámei muhdú íjcyane. ²⁹ Muurá peecútéré teene méméénuhajchíí máhallúvúré ímityúné mémeenúhi. ³⁰ Ehdu néené nájcaúvú muurá eene ámúhadítýú chémeme dúhcúméhjíúvú néémedítýú tsaate dsíjívéhíjcyáhi. ³¹ Áánetu ihdyu ímiááméré ímíñeúvú meíjtsámeíñe teene méméénuhajchíí tsá Píívyéébe íñe hallútú méhdi ícúbáhráitýúne. ³² Muurá ihdyu tsájjyu meke íhvétsohíjcyaaabe meícúbáhrámei téénetu meíllíjkívyéne ímiáámeréjuco meíjcyá cáhcújtsótúmema mewágóóóvétuki.

³³ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áánéllii múu téhméjcatsí pámeeréi píhcyáávécooca ámuha ímíñeúvú memájcho teene Ávyéjuubée mewájjuri méénune ámuha méitsáávène májcho. ³⁴ Áánetu tsaate íájyabáávatéhajchíí óvíi ihjyávú majchóhi. Tsá dítye teene dómájcoítýuró Píívyéébe díityéké tééne hallútú ícúbáhrátuki. Áánetu eene tsíñehjí ámuha méméénuhíjcyané óvíi ámúhake o ááhívetéjjyu méímíbjachóhi.

12

Píívyéébé Apííchó píááboríyé méméénuhíjcyanéhi

¹ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámúhake o úúballéné ímíñeúvú ámuha mewáájacu muhdú Píívyéébé Apííchó meke píáábónej téeveríyé ínehjí méméénune mepíívyeténe.

² Muurá ámuha méwaajácú dííbyekée ámuha mecáhcújtsótúcooca níjcyotájtekéré medúúrúvahíjcyáné íbóhíma íjcyátúmeke. ³ Aane ámúhake o néé tsá muurá tsaate Píívyéébé Apííchó túkevétso nééítýuróne: “Jetsóó nehníjjau.” Áhdure tsá múha Ávyéjúúbedi Jetsóoke díllóítýuró Píívyéébé Apííchó díityéké túkevétso tuca.

⁴ Muurá ihdyu Píívyéébere meke píáábónej téeveri mépiivyété páhduváré nénehjí méméénune. Áronáa ihdyu Íapííchoj téeveríyé meke píááboobe ténehjí méméénuki. ⁵ Muurá dííbyé wákimyéi páhduváré nénehjí méméénúroneri tsaapííkyéré méíícuvéhi. ⁶ Muurá dííbyere Píívyéébe tehdu méema meenú ihñéjté meíjcyámema. ⁷ Aane muurá dííbyé Apííchóré meke píáábóneri mépiivyété tehdu nénehjí méméénune mejtéeveri téhdure tsijtye cahcújtsó múnáake díbye ípíááboki. ⁸ Muurá tsaate téenere píáábónej téeveri piivyété

tsíjtyeke ityúkëvejtsóne. Áané piááboriyé tsijtye piivyété ímí iúwaabóne. ⁹ Áhdure muurá tsaate téenere piáábónej téeveri ímí Píivyéébeke cáhcujtsóhi. Áané piááboriyé tsijtye piivyété chéméméhjike ibóhítsóne. ¹⁰ Tsaate piivyété méénúráityuróné imyéénune. Tsijtye piivyété ñná pájtyeíñé íhdéjuco iwáájacúné iúúballéne. Tsijtye piivyété iwáájacúné caatyé pañé ímiáané Píivyéébé Apííchó íjcyane, caatyé pañé Naavéné apííchóré íjcyane. Tsijtye piivyété tsíjtyé íhju illéébótúrójuri íhjuváne. Tsijtye piivyété tsijtye íhjuváne illéébóturóné íhñéjuvu ípájtyetsóne. ¹¹ Ehdu muurá Píivyéébé Apííchó piáábónej téeveriyé mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune.

Pámeere Críjtoéjté tsáápihdyúré íjcyane

¹² Muurá méjpi pívátsihjívá íjcyané dobéévé méjicyá tsáápiíye. Ahdu téhdure Críjtoéjté mítyame páhduvaré menéérome méjicyá tsáápihdyúre. ¹³⁻¹⁴ Muurá pamévare jodíómuu, gríéégomuu, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, éhdume pámeere méjicyá dííbyeéjte. Muuráhjáa Píivyéébé Apííchó mépañévu úcaavémé méjicyá tsané múnaaréjuco. Aame Críjtoma tsáápihdyúré méjicyá Cáání Apííchó mépañe íjcyáne téeveri íñe méjpi pívátsihjívá íjcyároné dobéévé tsáápiíye méjicyadu. ¹⁵ Muurá méjtúha íhjuvaca tsá nééítyuró méjpiene íjcyatúné hójtsí íjcyátúnéllííhye. ¹⁶ Téhdure ménúúmiho tsá nééítyuró méjpiene íjcyatúné máhálluu íjcyátúnéllííhye. Áronáa muurá páneere méjpiene. ¹⁷ Muurá páneere méjpi hálluúré íjcyaca ¿íñerí mélléébóiyáhi? Téhdure páneere ménúúhejúrú íjcyaca ¿íñerí máarahjúcúiyá tsíeménej cúva? ¹⁸ Ehdúhjáa tene múhdurá nééíyónéllíí ihdyu Píivyéébe méjpi ípívyejtsó muhdú íjtsúcunúdu ténéhjíma. ¹⁹ Muurá tsáneere méjpi íjcyaca múhduréiyó teéne. ²⁰ Aane muurá pívátsihjívá íjcyároné dobéévé tsáápiíye.

²¹ Áanéllíí máhálluúcu íhjuvaca tsá nééítyuró méhójtsicu íñetú piáábotúne. Áhdure méhniwau tsá nééítyuró méjtúhaacyu íñetú piáábotúne. ²² Muurá méjpiítyu íhtsúuvúdu méjtsúcunúrotsíhjí ímichi éhniíñevu meke piáabóhi. ²³ Áanéllíí tétsihjí múhdurá néérotsíhjí tsáimíyé météhmemeí múha meke íájtyúmituki. ²⁴ Áánetu muurá ímí méjtsúcunúrotsíhjí tsá pahdu mewátájcómeítyúne. Píivyéébé ípívyejtsó méjpiítyu múhdurá néérotsíhjí tsáimíyé metéhmeki. ²⁵ Ehdúhjáa ípívyéjtsoobe méjpi patsíhjívaré ímí meke piáábónetu tsátsii múhdurá méjtsúcunútki. ²⁶ Muurá tsátsíyé metútávááverónáa páneeréjuco méjpiíyi avye búuvéne. Áánetu tsátsii metútáváávétúcooca pájpiíye íñe imíjyaú méllíñémuúcunúmeíhi.

²⁷ Ahdu muurá tsáápiitsa Críjtoéjté méjcyame méjicyá tsáápiíye íjcyadu. ²⁸ Áanéllíí dííbyé cahcújtso múnaa méjcyámeke Píivyéébe pícyóó ñná mewákímyeíñehjívu. Tsaatéke muurá pícyoobe Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju uwáábomére dítye ípyéhíjcyaki. Áánetu tsíjtyeke pícyoobe íhdéjuco ñná pájtyeíñé iwáájacúné úúballéímyeke. Tsíjtyéhjike pícyoobe dííbyé íhju uwáábojte dítye íjcyaki. Téhdure tsíjtyeke pícyoobe méénúráityúronéhjí méénúímyeke, chéméméhjike bóhítsóímyeke, ídáátsóméhjike piáábóímyeke, túkevétsojte íjcyáímyeke, tsííñe míamúnáa íhju illéébótúrójuri íhjuváiímyeke. Ehdu muurá páhduvaré néené wákímyeíháñevu pícyoobe Píivyéébe íhñéjté méjcyámeke. ²⁹ ¿Aca pámeere dííbyeéjté méjcyame Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju uwáábomére mépehíjcyáhi? Áhdure ¿aca pámeere ñná pájtyeíñé mewáájacúné méúúballéhíjcyáhi? ¿Aca pámeere mee uwáábojte? ¿Aca

pámeere méénúráítýúronéhjí méméénuhíjcyáhi? ³⁰ ¿Aca pámeere chéméméhjike mébóhíitsohíjcyáhi? ¿Aca pámeere méihjýúvahíjcyá tsííñe múnáá ihjyu melléébótúrójuri? ¿Aca pámeere mépiivyété téjúhjíri tsaate íhjuváne mepájtyetsóne? Tsáhaá. ³¹ Ahdícyane cáhawáá métsúúraméí keená éhnííñevu ímí ámuha meíjtsúcunúneri Píívyéébe ámúhake íajcuki. Aane ó imíllé ámúhake o úwaabóné muhdú éhnííñevu ímí meíjcyáiyóne.

13

Mewájurycatsíñe

¹ Muurá tsííñe míamúnaa, níjkyéji múnáa, íjcyámé ihjyúrí o ihjyúvároobe muucá o wájurytúhajchíí atéréejpíyé o íjcyaaabe pevénéré ó ihjyúvahíjcyá éhne múúne cúúmúbama chehkéú íhjuváu. ² Téhdure íiná pájtyeíñe íhdéjuco o wáájacúné o úúbállehíjcyaaabe páné íhdéene o wáájacúroobe tsíjtyeke o wájurytúhajchíí tsá ímiáábé o íjcyatúne. Áhdure Píívyéébeke ímí o cáhcújtsónéllíi cáméhbaúné tsiéllu o ínétsóroobe tsíjtyeke o wájurytúhajchíí tsá ímiáábé o íjcyatúne. ³ Áhdure ídáátsóméhjike tátsíméneri o píáábohíjcyaaabe Críjtodítýú íjcyáné uwááboju o úwáábohíjcyáné hallútú oke ditye cóvájtsóroobe tsíjtyeke o wájurytúhajchíí tsá íínetú oke tene píáábotúne.

⁴ Muurá ihdyu pamévakeré meídaatsólléne mewájuryme máaabúcú múhdurá néeronéhjí. Aame tsá íínerí menómíutááváityuróne. Tsá ávyéjuuháñe mellííñeítyuróne. Tsá ‘mityáhmítýá’ menééítyuróne. ⁵ Tsá atéréenéhjí meíhjuváváityuróne. Tsá méhllíihyére tsane meméénúítyuróne. Tsá mecááyóbáityuróne. Tsá tsiélleréjuco meíjtsúcunúítyuró tsaate meke ímityúné méénune. ⁶ Áhdure tsaate ímityúné méénúneri tsá meímíjyúúvéítyuróne. Ímiááneríyé méímíjyúúvéiyáhi. ⁷ Muurá ímiááne pamévake mewájuryme múhdurá tsaate íjcyámeke mépíaabó ditye íímíjpyeteki.

⁸ Ehdu mewájurycatsíñe tsá mújyú mééma níjkéváityúne. Áánetu eene íiná pájtyeíñe íhdéjuco mewáájacúné meúúbállehíjcyáné mééma níjkévaáhi. Téhdure dííbyé píááboríyé tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjuvávahíjcyáné níjkévaáhi. Áhdure dííbyé píááboríyé mewáájacuhíjcyáné tsáhájucó íjcyáityúne. ⁹ Muurá Píívyéébe icyánéjcu tsátsíhwuútsáre mewáájacúné meúúbállehíjcyáhi. ¹⁰ Áronáa ihdyu íjcyaiñeí páneere mewáájacúne. Áijyu tsáhájucó tsátsíhjítsáre mewáájacúityúne.

¹¹ Muuráhjáa tsíímene o íjcyácooca ó ihjyúvahíjcyá tsíímene íhjuváu. Aabéé ihdyúhacáa múhdurá néerone ó itsúcunúhíjcyá tehdújuco. Aanée o kéemeebe tsáhájucó tehdú o néjúcootú tsúuca o wájacúúvénéllíihye. ¹² Ahdu muurá íñe ícyooca tsátsíhwuútsáre méwaajácú Píívyéébe icyánéjcu éhne múúne míícúmí pañe tsíméne náávé meíítene mewáájacúdu. Áronáa ihdyu íjcyaiñeí éhnííñevu ténejcu mewáájacúne. Muurá íñe ícyooca tsátsíhwuútsáre o wáájacúné téijyu botsíi ó waajacúú ímííneúvú muhdú Píívyéébe oke wáájacúdu.

¹³ Aane muurá dííbyeke mecáhcújtsóne mewájurycatsímýe meítsóhíjcyáné tsá mújyú níjkéváityúne. Áánetu ímichi páñétúene teene mewájurycatsíñe.

14

Tsíjtyé ihjyúrí tsaate íhjuváne píívyeténe

¹ Ahdícyane múu tsúúraméí pamévamáyé ámuha mewájurycatsímýeke Píívyéébe Apííchó túkévejsómé panévare ámuha meméénúíyóneri. Múu

tsúurámei ihdétújuco dibye ámuhadívú bóhówajtsóné ámuha mewáájacúné meúúbálléiyóneri. ² Muurá tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri ihjyuvámé Píívyéebemáyé ihjyúvá tééjuri. Aane tsá múha lléébóityuro ñná ditye néene Píívyéébé Apííchóré diityéké túkévéjtsóneri ditye ihjyúvánélliíhye. ³ Áánetu ihdyu dibye úwááboju bóhówajtsóné úúbálléhíjcyámé cahcújtso múnáake tsápijtsó éhniíñevu ímí dííbyema ditye íjcyaki. ⁴ Muurá tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri tsaate ihjyúvámekéré píaabóné Píívyéébeke ditye úráávyénéjcutu. Áánetu ihdyu dibye úwááboju bóhówajtsóné úúbálléhíjcyámé éhniíñevu tsíjtyeke píaabóhi.

⁵ Aane ihdyu ímí ó ijtsúcunú tsíjtyé ihjyu ámuha melléébótúrójuri meihjyúváiyóne. Áronáa éhniíñevu ó imíllé ámuha meúúballéné Píívyéébe úwááboju ámuhadívú bóhówajtsóne. Teene ihdyu éhniíñevu píaabó cahcújtso múnáake. Áánetu tsíjtyé ihjyúrí ámuha meihjyúvaróné tsaate diityé ihjyúvú pájtyétsótúhajchíí tsá diityéké tene píáábotúne. ⁶ Ámuúha táñahbému, muurá ámuhákye o ááhíveebe tehdu tsíjtyé ihjyúrí ámuháma o ihjyúvájhajchíí tsá ámuhákye tene píáábóityú ámuha melléébótúnélliíhye. Áánetu ihdyu Píívyéébe óhdivu bóhówajtsóné ámuha melléébójuri o úúbálléhajchíí ámuhákye píááboíñe.

⁷ Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá míamúnaa íjcyáturóné cúúmúbama chi-iyoró ímíñeúvú mellíjchúcooca melleebó imíwu tsanéécú ihjyuváne. Áánetu múhdurá mellíjchúhajchíí tsá ímí melléébotúne. ⁸ Áhdure méénucátsí íjcyácooca ímíñeúvú rojrócó llíjchúmeityúhajchíí tsá múha íjcyátsíívyetúne. ⁹ Ahdu muurá tsaatémá ditye lléébótújuri meihjyúvájhajchíí tsá ditye lléébotúne. Pevénéré méihjyúvá éhne múu pevétsíma ihjyuvádu. ¹⁰ Muurá ííñújiri míamúnaa páhdúváré ihjyuvámé tsá wáájácúratúné ihjyúvatúne. Muurá ihdyu ditye ihjyuváne waajácúmeíhi. ¹¹ Muurá tsaate óoma tehdu o lléébótújuri ihjyúvaca tsá íínetú oke tene píáábóityuróne. Áamedítyú ó nééiyá tsíjtye múnaaré ditye íjcyane. Áhdure óhdityu nééiyómé tsíjtye múnáajpíyé o íjcyane. ¹² Aane Píívyéébé Apííchó ámuhákye túkévéjtsóneri páhdúváré nénehji ámuha meméénúiyóneri meíjyácunúhijcyámé múu íjyácunú ámuhákye dibye píáábóneri cahcújtso múnáake ámuha metúkévéjtsóiyóneri.

¹³ Áánetu tsíjtyé ihjyúrí íihjyuváne píívyetéme múu Píívyéébeke píáábó táumei dibye túkévéjtsóneri teene ipájtyétso tsíjtye illééboki. ¹⁴ Muurá tsá oore táíjtsaméiyi tsíjtyé ihjyu o lléébótúrójuri Píívyéébema o íhjúvájhajcyatúne. Dííbyé Apííchóré ihdyu tápañétú ihjúvájhajcyáhi. Áánélli o íjcyároobe tsá o wáájácuhíjcyatú o íhjúváne. ¹⁵ Aane íñe ¿kééjuri méihjúvájáyá Píívyéébema? Méihjúvájáyá tsajúúcuri melléébótúrójurii, melléébójurii, íjcyane. Áhdure dííbyeke medúúruváne mémátsívájáyá tsajúúcuri. ¹⁶ Muurá tsíjtye lléébótújuri dííbyeke medúúruvájhajchíí tsá múha meke náhbénúityú illéébótúnélliíhye. ¹⁷ Ímí tehjújúcooro Píívyéébema tééjuri meihjúvaróné tsá tsíjtyeke píáábotú dííbyeke ditye úráávyénetu. ¹⁸ Áronáa ihdyu ímí tehjújuco teene melléébótúrójuri dííbyema meihjúváne. Muurá ámuhá éhniíñevu ó ihjúvájhajcyá Píívyéébema oore o íjcyácooca. Áánélli ó téhdujtsó dííbyeke. ¹⁹ Áronáa ihdyu tsame cahcújtso múnaa mepíhcyáávécooca ó imíllé pámeere lléébójuri báhríñewuúré o íhjúvaróné diityéké píaabóne. Tsá muurá diityéké tene píáábóityuro cááménécóbaúvú tsíjtyé ihjúrí o íhjúváne ditye lléébójurííjvari.

²⁰ Áhdícyane, ámuúha táñahbému, tsá múu ímíájíjtó ámuha meúraavyémé tsíímédú néétune. Ímíñeúvú múu íjtsámei kéémejte íjtsámeídyu. Áánetu

ihdyu ímityúné icyánéjcutu múu ijcyá diitye tsime iná wáájácutúmé íjcyadu. ²¹ Muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééneé: “Tahñéjté jodiómuma ó ihjyúváá tsíjtye múnáaj tééveri diityé ihjyúri. Áronáa tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. Ehdu íñe o néé Píivyéébe o íjcyáábe.” ²²⁻²³ Aane muurá tsíjtyé ihjy melléébótúrójuri Píivyéébe Apííchó meke ihjyúvátsóneri cáhcújtsótúmeke meúújtsó íhtsútuube Píivyéébe íjcyane ditye iwáájácuki. Áronáa muurá medóbeevémé téjúhjárí meihjyuvané illéébóne méhdityu nééiyómé íllure meméívaténe. Áanetu ihdyu cahcújtsó múnáá wáábyuta méhdivu íuwaáboju bóhówájtsóobe diityéké meúúbálleki. Tsá cáhcújtsótúmé wáábyuta tene íjcyatúne. ²⁴ Áronáa tsáijyu múúne tsááme meúwaabóné illééboki. Aame muurá teene illéébóne waajácúiyá ímiáané ímityúmé íjcyane. ²⁵ Aane múhduúvúrá íjtsúcunúne botsíi Píivyéébe mééma íjcyane iwáájácúne dííbyeke duurúváiyómé imíhmóúbánema.

Muhdú pihcyáávé pañe meíjcyáiyóne

²⁶ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, ámuha mepíhcyáávécoca Píivyéébeke ámuha medúúrúváne májtsí méénuhíjcyáamee, tsaatédívú díbye íuwaáboju bóhówájtsóné úúbállehíjcyáamee, tsíjtyé ihjy illéébótúrójuri íhjúvahíjcyáamee, ditye íhjúvované melléébojúvú pátyétsohíjcyáamee, éhdume múu ímíñeúvú meenú cahcújtsó múnáake tene ípiááboki. ²⁷ Aane tsaate tsíjtyé ihjy illéébótúrójuri íhjúvované píivyetéhajchíí óví míityétsiye ihjyúváhi. Téhdure ímílléhajchíí tsíjpi piivyeté íhjúváne. Áronáa ihdyu tsá múu tsané tujkéveri íhjúvatúne. Tsáapiitsadí múu ihjúvá llééboobe ípájtyétsoki. ²⁸ Áanetu díbye íjcyátúhajchíí tsá múu ámuha mepíhcyáávéné pañe tééjuri íhjúvatúne. Iiye múu íjcyácooca Píivyéébemáyé tééjuri ihjúváhi. ²⁹ Áhdure díbye íuwaáboju tsaatédívú bóhówájtsómé múu tsané dobéévé pañe míityétsiuba, 3-meváuba, úwaabó tsíjtye illéébúcunúki. ³⁰ Áronáa tsáijyu múúne Píivyéébe lléébúcunúmedívú téhdure íuwaáboju bóhówájtsóhajchíí óví tujkénú úwááboobe íhveté diityéréjuco íuwaáboki. ³¹ Ehdu múu Píivyéébe íuwaáboju ámúhadívú bóhówájtsóné tsáapiitsadí ímíñeúvú úwaabó tsíjtye illéébóne dííbyedívú icyátsípááveki. ³² Dííbyé uwááboju múu imyéénune píivyetéme ímíñeúvú meenúhi. ³³ Tsá díbye ímíllétú múhdurá dííbyé uwááboju medárivéne.

Ímíllebe tsaimíyé pámeere metúkévétsójcatsíñe. ³⁴ Aane ihdyu óví ámuha mepíhcyáávécoca Píivyéébe taúhbaju néhdu walléémú ímiááméré íjcyáne cúúvéhulléré uwáábó lleebúcunúhi. Tsá ehdu nétsíhjúvú ditye íhjúváityuróne. ³⁵ Tsane idíllone ímílléhajchíí óví ihjúháñévúré díllómé ájyúmuke. Tsá tene ímityú Píivyéébe pihcyáávé pañe walle íhjúváiyóne.

³⁶ ¿Mityá tsá ehdu tene néétune? Cáhawáá méíjtsúcunuj, tsáhái muurá ámuha pahdu díbye íuwaáboju méhdivu bóhówátsohíjcyané mewáájácutúne. ³⁷ Aane cáhawáá óví tsaate díbye íuwaáboju diityédívú bóhówátsohíjcyámé pañe dííbyé Apííchó íjcyáhajchíí waajácú dííbyé taúhbaju néhdújuco o néhíjcyáne. ³⁸ Áanetu téhdújuco néerone ditye múhdurá íjtsúcunúhajchíí muhdú idyé méméenuúhi.

³⁹ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícyane óví ámuha meúwáábohíjcyá Píivyéébe íuwaáboju méhdivu bóhówájtsóne. Tsá múu tsaate tsíjtyé ihjy illéébótúrójuri íhjúvónetu diityéké bóíjcyutúne. ⁴⁰ Ímiááméré múu íjcyáne panévare ímíñeúvú meenúhi.

15

Críjto dsíjiveebe bóhíne

¹ Ámuúha táñahbému, cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa pajtyéteju ámúhake o úwaabóné ámuha mecáhcujtsóne. Aane muurá ímí ámuha méúraavyéhi. ² Aame tsúuca ámuha mépájtyeté ímiááné ámuha mecáhcújtsóhajchííjyu. Áánetu ámuha ímí mecáhcújtsótúhajchíí íllure ámuha mébáñúméíhi.

³ Muuráhjáa Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco méimítyú iwáágóo Críjto dsíjívénetu íjcyáné uwááboju oke ditye úwaabódújuco ámúhake o úwáábohíjcyáne. ⁴ Muuráhjáa tene néhdújuco dsíjívéébeke ditye cúúuube pápihchúúj coojívatu bóhíine. ⁵ Aane íñe ó úwáábohíjcyá muhdúhjáa Péedoródívú íbóhówáávéné boone tsijtye ímamyémudívú díbye bóhówaavéne. ⁶ Ááné boonétúhjáa muurá bóhówááveebe ihñéjté 500-mevá ehniíñevu íjcyámedívu. Áamedítyúu tsúuca tsaatésáhjí dsíjívénetu muurá íjcyáméi mítyame. ⁷ Áhduréhjáa muurá bóhówááveebe Jacóóbodívu. Ááné boonétúhjáa bóhówááveebe pámehdívúréjuco.

⁸ Ááné boonécóbaúvutúu téhdure óhdivu díbye bóhówaavéné ó íjtsúcunú éhne múúne walle itsíímáváiyotsíhjí pájtyelle tsíímavádu. ⁹ Áánéllii tsá o íjtsúcunúmeítyuró dílbyedítyú íjcyáné uwááboju úwáábomééré péhíjcyáméejpi o íjcyane. Muurá ímiááné tsá o íjcyáítyuró ténejcú uwááboobe cahcújtso múnáakée o ícúbáhrahíjcyánéllíihye. ¹⁰ Árónáacáhjáa ihdyu Píívyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyaae óhdi ídáátsóvéne oke ímíbajchóhi. Aabe ihdyu óvíi tehdujuco o íjcyane dílbyé icyánéjcu uwááboobe. Áánéllii muurá ímiááné tsijtye uwáábojte ehniíñevu ó méénuhíjcyá tééné wákimyéi. Tsá idyé oóre. Dílbyere ihdyu Píívyéébe méénuhíjcyá tajtyéeveri. ¹¹ Árónáa tsá muhdú tene néétu tsaate ehniíñevu tééné wákimyéi méénune. Aane ihdyu ímí tehdujuco ámúhake muha meúwáábohíjcyáné ámuha mecáhcujtsóne.

Dsíjívémé bóhííñe

¹² Muuráhjáa Críjto dsíjívéebe bóhíine muha meúwáábohíjcyáné ámuha mecáhcujtsóhi. Árónáa jíveekí tsaate ámúhadítyú nehíjcyá dsíjívémé bóhíjucóóityúne? ¹³ Muuráhjáa ímiááné tehdu tene néeca Críjto dsíjívéebe tsáhájucó bóhíítyuróne. ¹⁴⁻¹⁵ Aaca muurá ténejcú uwáábojte muha méíjcyáiyá állú múnáa díbyeé bóhíitúnéré muha meúúbállehíjcyánéllíihye. Aaca téhdure tééné uwááboju mecáhcujtsóne tsá íñnetu meke píáábóityuróne. ¹⁶ Muuráhjáa tehdu tene néeca Críjtoke ditye cúúuube tsá bóhíjucóóityuróne. ¹⁷ Aacáa muurá íjcyáiyóné máhallurí méimítyuháñe. ¹⁸ Aamée dílbyeke ímí mecáhcújtsorómé medsíjívémé ávyétá wágoóoveréjuco meméénúiyóne. ¹⁹ Muurá dílbyeke mecáhcujtsóné apááñéré ííñújí hallurí meíjcyánetu meke píááboca tsíjtyéhjí ehniíñevu ávyétá ídáátsó méíjcyáiyáhi.

²⁰ Árónáacáa ímiááné Críjto ídsíjívétsihdyu bohíí medsíjívémé mebóhííñé mééma déjucóónuúbe. ²¹⁻²² Muuráhjáa tsáápiye Adáa ímityúné méénúné déjucotu médsíjívéhíjcyáhi. Ahdúu íívane tsáápiye Críjto ímiáábé íjcyaae méénúnej téeveri medsíjívémé mebóhííhi. ²³ Árónáa tsá íhdícyáijyu mebóhííityúne. Díbyéi tsiíñe tsáácooca mebóhíí dílbyeéjté meíjcyame. ²⁴⁻²⁵ Áijyu páme avyéjuubéré íjcyaa dílbyeke múnáátsohíjcyámeke ityáhjáné hajchóta. Ááné boone páneere Cááni Píívyéébé hójtsí pañévú íhvéjtsóiibye dílbyeréjuco páne avyéjuube íjcyaki. Téijyu páneere níjkévaáhi. ²⁶ Dsíjívé meke múnáátsohíjcyáné tsáhájucó íjcyáityúne. ²⁷ Muuráhjáa dílbyere Píívyéébe pícyóó Críjtoke páne avyéjuubéré díbye íjcyaki. Ehdu muurá néene dílbyé waajácúháámitu. Tsá

tene néetu Cáani dílbyé túkevjsójú pañe íjcyane. ²⁸ Muurá icyooca páneere Críjto túkevjsójú pañe íjcyároobe téjyju íjcyáá Cáani Píívyéébé túkevjsójú pañéréjuco. Muurá Píívyéébe ávyeta páné avyéjuubéré ímichi dílbye tájpi páneere íjcyáabe. Áánéllii téjyju páneere dílbyé túkevjsójú pañéréjuco íjcyáíñe.

²⁹ Áánetu íjcyáné tsane. Ehdu idyé medsíjívémé mebóhíjúcóóityúné néhijcyámé ¿íveekí tsójtsómeíhijcyá imúnaa dsíjívéme mémeri ‘ditye ipájtyeteki’ néemere muhdú idyé medsíjívémé mebóhíjúcóóityúnáa íñnetú diityéké tene ipíááboki? ³⁰ Aane idyé ehdu tétsíhjí daihañéréjuco medsíjívéíñáa ¿íñe muha úwááboméré mépehíjcyá tsáijyju tsaate múúhake téené hallútú dsíjívétsóhajchíí muha mepájtyetekiíjívári? ³¹⁻³² Áánélliihyéacáa bañúháñe téené hallútú Éepetsó cóomi múnaa ápíchó éhne múúne meke dóóné iyámédú néemema ó táhjacatsíhijcyáhi. Aanéjííva, ané metsu ímiááné tehdu tene néhajchíí meíjcyáné hajchótá mewáñehívaténé pañe panévare meóóvehíjcyá tétsíhjí daihañéréjuco medsíjívéíñéllíhye. Áronáa muurá ímiááné medsíjívémé mebóhíine o úwáábohíjcyáné hallútú oke ditye dsíjívétsóllehíjcyároobe ó icyahíjcyáhi. Áróneri íllure ó ímíjyúúvehíjcyá eene ámuha Jetsocríjtoke meúráávyéneri o ímíjyúdu.

³³ Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ítsámeíhíjcyámedívu. Ámúhake mújtátsodímýé ímí ámuha meíjcyáíyómeke. Muurá tsaate néehíí: “Áteréejtédívú menáhbevámé íllure meke mújtatsóhi.” ³⁴ Ahdu ámuha meíjcyáíyónéllii ímíñeúvú meúráávyé ímiááju. Óvíjyacóóné ímítyunéjcu. Muurá íjcyáméubá tsaate ámúhadítýú Píívyéébeke wáájacutúme. Ehdu ámúhake o néé núcójpítsóróné pañe ámuha téénetu mewájácúúveki.

Muhdú dsíjívémé bóhííñe

³⁵ Áronáacáubá tsaate ámúhadítýú neehi: ¿Aca íhya muhdííváj píhíjmá medsíjívétsihdyu mebóhííhi? ³⁶ ¿Aca muhdú ámuha méjtsúcunúhi? Íllu muurá teéne: Muurá tsíeméné pañévau mebájtso tsíhdyuréjuco icyápáyóóvétsihdyu ííñeú botsíí páneevé úmehéréjuco. ³⁷ Tsá muurá apáhajchíí teeu mebájtsonemáyé pahéjuco íjcyáítyuróne. Tsáijyju muurá tríígó pañéváuma tsíñéhjí pañévahúúné mebájtsoococa tsáhái téúhjítu ipáhé bóhówáávetúne. ³⁸ Píívyéébere ihdyu ímillédú píívyetsóné tsáímíyé keemévé íñnehé neeváúhjáa íjcyahéjuco. ³⁹ Tsá muurá panévare tsahdúré néétune. Muurá úmehééne tsíhdyure. Áánetu mee míamúnaa tsíhdyure. Áhdure iyámé tsá tsahdúré néétune. Muurá baari úlléné iyámé tsíhdyure. Wahpéjté tsíhdyure. Amómé tsíhdyure. ⁴⁰ Téhdure caame íévéhóówari íjcyanéhjí, ííñújiri íjcyanéhjí, tsíhdyure. ⁴¹ Muurá cóójjeppi núhba ájchú péjcoéjpima mícúru ájchúné tsíhdyure. Áhdure mícúruj péeté tsá tsahdúré néétune.

⁴²⁻⁴³ Ahdu muurá idyé tsíhdyuréjuco meíjcyane medsíjívétsihdyu mebóhíime. Muurá medsíjívémeke ditye cúúume mechájááverómé tsííñe mebóhícooca tsíhdyuréjuco néjpiima meíjcyame tsáhájucó múijyú muhdú meíjcyájúcóóityúne. Muurá íñe icyooca meíjcyáne pi áteréene. ⁴⁴ Aane muurá ííñújiri meíjcyáne piima meíjcyame téhdure méjcyáa tsíhdyuréjuco néene pi múijyú medsíjívéjúcóóityúné piima.

⁴⁵ Muurá Píívyéébé waajácúháamitu nééneé: “Tujkénúejpi Adáake Píívyéébe ípívyétsóóbé pañevú picyóó míamúnaa díbye íjcyáíñe bóhi.” Áábé boonétúu Críjto bóhówáávebe ihdyu meke ajcú múijyú muhdú meíjcyájúcóóityúne

bóhívu. ⁴⁶ Áronáa tujkénúí méijcyá íñe icyooca meijcyánéj piíma. Ááné boonétú botsíi méijcyáá tsíhdyuréjuco néjpi múijyu medsíjívéjúcóóítyúnéj piíma. ⁴⁷⁻⁴⁸ Muuráhjáa tujkénú Píívyéébe meenú íñúbatu Adáake íñújéjpi íjcyáábeke. Áánéllii tééjí hallúrí meijcyame méjpiíháñema mee díbyée ípívyéjtsoobédújuco. Áánetúhjáa ihdyu Ávyéjuube Críjto tsáá níjkyéjtu. Áánéllii dílbyema meijcyácooca tsíhdyuréjuco meijcyáiñé díbye íjcyadújuco.

⁴⁹ Muuráhjáa Píívyéébe íñúbatu méénuube íjpiíma íjcyadújuco mee méjpiímaá. Áhdure idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Críjtoduréjuco meijcyáiñé dílbyema meijcyácooca.

⁵⁰ Ámuúha táñahbému, muurá íñe icyooca meijcyánéj piíháñema tsá meijcyáityú Píívyéébe avyéjuri. Muurá íñe dsíjívéíñéj piíháñé tsá múhdutú dsíjívétúné íjcyáityuróne. ⁵¹ Cáhawáá ámúhake o úúballe múha mewáájacutúne. Tsá muurá pámeere míamúnaa dsíjívéityúne. Muurá dsíjívétúméj piíháñé cápáyóóveé tsíhdyuréjuco néénéj piíháñevu. ⁵² Muurá ávyeta íícúíwuúré tsáneere metámihjyácóné hallúrí méjpiíháñe cápáyóóveé páneere tsíhdyuréjuco íímíbaávye níññéré rojrócó llíjchúmeícyoóca. Tene muurá íhjuvacooca cahcújtso múnaape dsíjívéhíjcyámé tsiíñe bóhíime tsáhájucó dsíjívéityúne. Áané tujkéveri téijyu íjcyame dsíjívétúméj piíháñé tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. ⁵³ Muurá íñe icyooca medsíjívéhíjcyanéj piíháñé téijyu cápáyóóveé dsíjívéítyúnéj piíháñevuréjuco. Áijyu ihdyu botsíi méijcyáá Píívyéébe avyéjuri. ⁵⁴⁻⁵⁵ Ehdu muurá íñe medsíjívéhíjcyanéj piíháñé tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe Píívyéébe waajácuháámitu illu tene nehdujuco: “¿Aanéhaca kiávújucó teene dsíjívé meke wáágóóiyóne? Tsúúca táhjátsámeíñe tsáhájucó íjcyatúne.” Ehdu Píívyéébe waajácuháámitu néeneé. ⁵⁶ Muurá ímityúmé meijcyané déjúcotu médsíjívéhíjcyáhi. Aanée méhdivu Píívyéébe taúhbaju bohówajtsó ímityúmé meijcyane. ⁵⁷ Áronáacáa ihdyu tehdújuco Píívyéébe méhdi íídáátsóvéne Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri ímityúné mééma táhjane mewágóóóvétuki.

⁵⁸ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, méíhvéjtsodí Píívyéébe icyánéjucú ámuha meúraavyéne. Óóchévetúmeré méméénuhíjcyá Máavyéjuube Jetsocríjto wákimyéi. Muurá méwaajácú dílbyé wákimyéi méméénume mebáñúmeíityúne.

16

Cahcújtso múnáa wáabyuta dsídsí píhcyúmeíñe

¹ Áánetu dsídsíike cahcújtso múnáallii ámuha mepíhcyuhíjcyané múu ímíñeúvú meenú ñnéé Garáátsiá íñújiri íjcyané cahcújtso múnáake o néhduú. ² Ténevá tsemáánádú múu wáyeéévejcóójí idyóbéévécooca ámúhá wákimyéi hallúvú ámuha meújcúnetu tsánéhwu dówacárohíjcyá ámúhadívú o úújetécooca botsíi ámuha mepíhcyútuki. ³ Aane o úújetécooca tsaatéké ámuha metújkevééllémeke méwáalloó Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu ámuha mewáallóóné waajácúhaaminema ditye teene itsájtyeki. ⁴ Áámema téhdure muhdú o nehajchíi ó peéhi.

Muhdú ipyééíñe Páávoró íjtsámeíñe

⁵ Áronáa ihdyu tujkénúí ó peé Matsedóóniá íñújivu. Átsihdyu botsíi ámúhake o aahívéteéhi. ⁶ Aabe tsáijyu múúne ámúhama úúníjyá hajchótá ó íjcyá tsúcájhree. Átsihdyu óvíi kiávú o péébeke ámuha oke mépíaabóhi. ⁷ Tsá o ímíllétú ámúhake íícúíye o ááhíveíñúne. Ó ímíllé tsuucájááneúvúí ámúhama

o íjcyane Píívyéébe ímílléhajchíjyu. ⁸⁻⁹ Aabe íchihvúré Éépetsóvú Pejtecójtéé wañéhjí ó pájtyeé téené pañe íchíi múnáake o úwááboki. Tsáijyu múúne tsaate diityédítú o úwaabóné cáhcujtsó tsijtye oke téené hallútú tsáríllérónááca.

¹⁰ Áánetu Timotéo íñe o íjcyadu Píívyéébé wákimyéi méénuhíjcyaaabe ámúhadívú úújetéhajchíi ímíñeúvú méwaatsúcúpéjtsoco dibye ímí íjtsúcunúki.

¹¹ Áábeke ihdyu métsiménééllédíñe. Ímíñeúvú dííbyeke mépiááboco elle iúlléjéne oke dibye iúújévaki. Muurá dííbyeke ó ítsohíjcyá tsijtye ménahbémuma oke ditye iúújévaki.

¹² Téhdurée ménahbe Apóóroke ó neerá dibye ámúhake yé iááhíveté tsijtye menahbémuma. Áronáa tsá dibye péétune. Óvíi múijyú ímíllécooca ámúhake aahívetéébe.

Páávoró pítyajcóné

¹³ Ahdícyane ímíñeúvú Píívyéébeke méuráávyé ténejcútú ámuha íhtsutúmé meíjcyame ímítyunévú metáhjátsámeítyuki. ¹⁴ Múu ñná imyéénune ímíñeúvú meenú pamévakéré iwájyúnema.

¹⁵ Ámuúha táñahbémuj, muurá ámuha méwaajácú Ejtéépanáké éhnée Acááyá iññúji múnáadítú íhyájkímuma tujkénú Píívyéébé icyánejcúvú pájtyeébeke. Aabe muurá diitye íhyájkímuma ímí piáábohíjcyá téhulle íjcyame ménahbémuke. ¹⁶ Áámeke múu avyéjuulléhi. Áhdure tsijtye Píívyéébé wákimyéi méénuhíjcyámeke múu avyéjuulléhi.

¹⁷ Muuráhjáa diibye Ejtéépanaa, Potonáátoo, Acáícoo, éhdume tsaímíyé oke piáabó ílle ámuha meíjcyaca oke mépiáábóiyónetu. ¹⁸ Aame oke tsápítsohíjcyá ámúhakeé ítsápíjtsódu. Aane ímí ó íjtsúcunú tehjújuco. Tehdu néemeke múu avyéjuulléhi.

¹⁹ Áhdure ámúhake ó úúballé Áátsiá iññújiri íjcyané cahcújtso múnaa ámúhake dúúruváne. Téhdure Akííramútsí Pirítsíírama ámúhake duurúváhi. Áhdure diityétsi jávú píhcyáávehíjcyámé ámúhake duurúváhi. ²⁰ Pámeere íchíi múnaa ménahbémú ámúhake duurúváhi. Téhdure tsamééré méduurúvajcátsi.

²¹ Aane íñe ámúhake o pítyajcóné pañetu oo Páávoró ó caatúnúhi.

²² Aabe o néé Ávyéjuube Jetsocríjtoke wájyútúmé hallúrí tsúúca ímityúné íjcyane. Aabe ihdyu óvi tsájucóó Máavyéjuube.

²³⁻²⁴ Muurá mítyane ámúhake ó wájyú dííbyeéjté ámuha meíjcyámeke. Ahdícyane ihdyu óvíi dííbyeréjuco ámúhake piáabóne. Áyu tehjújuco.

2 CORÍNTIO

Hállúvúeháámí Coríntori Íjcyáme éllevu Páávororo cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Páávororo o Íjcyáábekée oke Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú Íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aane íñe ícyooca muhcsi íhyaami mécaatúnú ménahbe Timotéoma elle Coríntori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Téhdure pámeere Acááyá iñújiri Íjcyáné cahcújtso múnáa wáabyuta téhaámi. ² Ahdícyane óví Píívyéébe Ílli Jetsocríjtoma ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Páávororo ícúbáhrámeíñe

³ Áánéllii metsu Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke medúúrúvaki. Muurá meke ídaatsólléne Íjcyabe pájyuvaré meke bóhíitsohíjcyáhi. ⁴ Muurá meícúbáhrámeíñetu meke íbóhíjtsóne píáábohíjcyabe téhdure tsíjtyeke mepíáábo muhdú meke díbye píaabódu. ⁵ Ehdú Críjtoéjté meíjcyame díbyeé ícúbáhrámeíhíjcyádújuco meícúbáhrámeíhíjcyáne. Áámeke dííbyej téeveri Píívyéébe meke ímíjyuvu ácuíhíjcyáhi. ⁶ Muurá muhcsi meícúbáhrámeíyómútsikye ímíjyuvu ácuíhíjcyabe téhdure ámúhake muhcsi meúwáábóneri mebóhíjtsómé tehííwáné ícúbáhrameí ámuha maáábúcúne mepájtyeteki. ⁷ Muurá muhcsi méwaajácú ámuha ímí Píívyéébeke meúráávyehíjcyáné panévare ámúhake pájtyeróné pañe. Muhcsi meícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíñéllii téhdure ámúhake bóhíitsohíjcyabe múhtsikye íbóhíitsohíjcyádu.

⁸ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámúhake o úúballéné muhcsi Áátsiá iñújiri meícúbáhrámeíñe. Ávyetáa muhcsi meícúbáhrameí múha áábúcútyuróne. Tsáhájucóo muhcsi meíjtsúcunútú mepájtyetéíñe. ⁹ Ídátsohrée muhcsi éhne múúne dítye dsíjívétsoímyé Íjcyadu. Ehdú múhtsima pájtyené Píívyéébedívú muhcsi mecátsípááve panévaturé íhtsútuube Íjcyabe dsíjívéro meke bóhíitsoóbedívu. ¹⁰ Aabée ihdyu múhtsikye pájtyetetsó téijyu muhcsi medsíjívéíyónetu. Áánéllii dííbyedívú muhcsi mecátsípáávehíjcyá éhniíñevu Íjcyarónéhíjtu díbye múhtsikye ípájtyetetsoki. ¹¹ Aane óví ámuha píaabó métáúmeí díbye éhniíñevu múhtsikye píaabóné tsíjtye íájtyúmíne dííbyeke ityéhdújtsoki.

Coríntó cóómivú Páávororo péétune

¹² Muurá muhcsi méwaajácú ímí tehújuco muhcsi meíjcyane míamúnááj píñe ímichi ámúhama. Píívyéébere múhtsikye píáábóneri ímí muhcsi meícyahíjcyáhi. Tsá múhtsiye tehdu meíjcyatúne. Ááneri mítyane muhcsi meímíjyúúhí. ¹³ Aane íñe ámúhake muhcsi mecáátúnuhíjcyáné tsá tühú íhjúvatúne. Cáhawáá óví ámuha méwaajácú téhaamí meéévénema. ¹⁴ Muurá ámuha méwaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáacooca ámuha múhtsidi meímíjyúúveíñé ténejcúvúu ámúhake muhcsi mewáajácútsónéllíihye. Áhdure ámuha méwaajácú ámúhadi muhcsi meímíjyúúveíñé múhtsí uwáábóo ámuha melléébónéllíihye.

15-16 Aanée ámúhadívú ímí o íjtsúcunúnéllii tujkénú ó imíllerá Matsedóóniá iinújivu o péébe ámúhakye o ááhíveíñúne. Aabée téhullétú o óómiibe ó imíllerá tsiíñe ámúhadítú o pájtyene Jodéa iinújivu o péébeke ámuha oke mepiááboki. Áronáacáa tsá tehdu tene néétune. ¹⁷ ¿A téenetúu ámuha méijtsúcunú pánehjídú o pítýacámeíhijcyáne? ¿A ámuha méijtsúcunú cahcújtso múnaa íjcyatúme pánehjídú imyéénúityúne íhjúvahíjcyádú o íhjúvahíjcyáne? ¹⁸ Tsáhaá, muurá Píívyéébe múhtsikye waajácú tehdu muhtsi menéétune. Áánéllii muurá muhtsi menéhdújuco meméénune. ¹⁹ Muurá Críjto Píívyéébé Hajchi íjcyabe tsá mújyú íjtsaméi cápáyóóvéityuróne. Muurá muhdú inéhdújuco dibye méénune. Áábedítú íjcyáne uwááboju íñe muha méúwáábohíjcyá oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, éhdume. ²⁰ Áábej téeveri muurá páneere Píívyéébe mééma meenú muhdúhjáa inéhdújuco. Áánéllii díbyeke medúúrúváne météhdútsohíjcyáhi. ²¹ Téhdure díbyere Críjtoj téeveri dibye meke ímíbajchomé méijcyá díbyeéjté íhtsutúme. ²² Aabe meke ítsímedi idíllómé pañévú Íapííchó pícyóóneri ímiááné méwaajácú meke inéhíjcyanéví dibye ájcuíñe.

²³ Aabe waajácú ínéliihyékýe elle Coríitori ámuha méijcyámeke o ááhívetétúne. Ímiáánée ó imíllerá ámúhakye o ááhíveténe. Áronáacáa tsáhái o péétu ámúhakye uhbádúre o túkévéjtsotéiyónélliihye. Áánéliihyée tsáhái ámúhakye o ááhívetétú ámúhakye o kímóvéjtsóiyónélliihye. ²⁴ Áronáa tsá ámúhakye o táúhbáityuró íñe mecáhcújtsónejcúvu. Muurá tsúúca ámuha ténejcu méwaajácújucóóhií.

2

¹ Apááñéré ó imíllé ámúhakye o tsápíjtsóneri o píaabóné ámuha meímíjyuúki. ² Muuráhjáa diityédíjyuco ámúhadi o ímíjyúúvéiyómeke o kímóvéjtsoca ¿múhdí ó ímíjyúúvéiyáhi? ³ Áánéliihyée muurá ámuha élleu íhde o cáátúnuháámí pañe ámúhakye o úwaabó ámuha meímíbbáavye ellévú o péécooca oke ámuha meímíjyúúvétsóiyótsihvu íllure oke mekímóvéjtsótuki. Muurá ó waajácú oke ámuha meímíjyúúvétsoca tsaméhíjyuco meímíjyúúvéiyóne. ⁴ Muuráhjáa tujkénú ámuha élleu o wáalloháámí ó caatúnú múhdurá ámuha meícyahíjcyáne kímóhcó oke pájtyeneri táábere. Áronáacáa tsá ámúhakye o kímóvéjtso o cáátúnutúne. Mítyané ámúhakye o wájýúnéllii ámúhakye o caatúnú ámuha meímíbbáavyeki.

Ímityúne méénúmedi meídáátsovéne

⁵ Áánetu eene ímityúne imyéénúneri oke kímóvéjtsóobéubá awáá éhniíñevu ámúhakye kímóvejtsóhi. ¿Mityá tsá ámúhakye dibye kímóvéjtsotúnej? ⁶ Áábeke téhdunéjuco ámuha téené hallútú meúwaabóne. ⁷ Ílluréjuco díbyedi meídáátsovéne máábajívé teéne. Ááne mecánaajanú dibye íjtsaméi icyátóróóvéne ímíbbáavye ávyetá tútavááveréjuco Píívyéébedítú dibye imyéénútuki. ⁸ Áánéllii ámúhakye o néé ámuha tsiíñe ímí díbyema menáhbévaki. ⁹ Ehdúu ámuha méijcyane o wáajácúne éjyú téené uwáábó o cáátúnuháámí ámuha élleu o wallóo ámúhakye o nééne ámuha mecáhcújtsóhájchíi o wáajácuki. ¹⁰ Muurá ímityúne méénúmedi ámuha meídáátsovéne teene maábajívéne ímí ó íjtsúcunúhi. Áánéllii téhdure táicyánéjcutu ámuha meídáátsovémedi ó ídáátsovehíjcyá Críjto mémeri. ¹¹ Ehdú mepiáábójcatsí Naavéné meke imújtátsótuki. Muurá tujkévebe meke imújtátsoki.

Tóroóá cóómiyi íjcyabe Páávoroo múhdurá íjtsáméíñe

¹² Tóróavúu muurá o úújetéébé tétsii múnáake Críjtodítýú íjcyáné uwááboju o úwááboca mítyame cáhcújtsóiyá Píívyéébé píááboríye. ¹³ Áronáacáa técoomíyí ménahbe Tííto íjcyatúné múhduúvúrá o íjtsúcunúnéllii o péé diityédítýú Matsedóóniá iíñújvú dííbye néhcovu.

Críjtoma íhtsutúmé meíjcyane

¹⁴ Áronáa ihdyu Píívyéébeke ó téhdútsohíjcyá Críjtoj tééveri panévaré metáhjahíjcyáné hallúvu. Muurá mejtééveri íuwááboju pahúllevávú tsújaúcu híjcyaaabe éhne múúne pácúúcu j cúvá pahúllevávú tsújaavédu. ¹⁵ Ahdu Críjtoj tééveri meímíbaávyémeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúmé dííbyé uwááboju métsújaúcu híjcyá pámehdívúré pájtyetémyema wágóóóvéímyedívu. ¹⁶ Áané uwááboju muurá wágóóóvéímyé íjtsúcunú éhne múúne meke dsíjívétsóiyóné meíjtsúcunúdu. Áánetu pájtyetémyedívu ííne imíjyaú teene bohíívú diityéké ájcune. Aanéhaca íñe ¿caatyé úwáábóiyá téené uwááboju? ¹⁷ Muurá tsá teene muha meúwáábohíjcyatú tsaate méénuhíjcyádú muha medsíídsívakíye. Áhdure tsá tsíhdyuhjírre muha meúwáábohíjcyatúne. Muurá tene néhdújuco muha meúwáábohíjcyáné Píívyéébé múúhake níwáávéne wákimyéí Jetsocríjto múúhake píáábónej tééveri dííbyeke muha meíícuvenéjuco.

3

Béhné píhtyájcoju

¹ ¿Aanéubá ámuha méijtsúcunú íllure muhtsi memítýájkímyeí ehdu ámúhake menéhíjcyáne? ¿Áhduréubá ámuha méijtsúcunú tsaate méénuhíjcyádú uwáábojtétsí muhtsi meíjcyáné waajácúháámívu ámúhake muhtsi meúújétsóíñe? ¿Panéubá ámuha méijtsúcunú téeméháámí ámúhake muhtsi metáúmeíñe? ² Áánerá ihdyu ámuháyé teene waajácúháámí tujkévéejte múhtsí uwááboríi tsíhdyuréjuco ámuha mecápáyoovéme. Áámeke ámúhake pámeere ííténe waajácú ímíáané tehdújuco ámúhake muhtsi meúwaabóne. ³ Aame ámuha Críjtóo múúhaj tééveri cáátúnúné waajácúhaamídu. Áronáa ihdyu tsá ámuha mecáátúvatú caatúnújpácyori. Áhdure tsá ámuha mecáátúvatú éhnéhjáa néwáyuwáácutu cáátúvanédu. Muurá ihdyu íhtsútuube Píívyéébé Apííchóré ámúhá pañévu úcaavéné ámúhake ímíjpyetétsómeke tsíjtye ííténetu waajácú dííbyeéjte ámuha meíjcyane, waajácúháámí cáátúvané íéévéne iwáájácúiyódu.

⁴ Ehdu íñe ámúhake o nééne ímíáané tsá álliu íjcyatúne. Muurá Píívyéébere Críjtoj tééveri múhtsikye píáábohíjcyánéllii ó waajácú ímíáané tehdújuco o néhíjcyáne. ⁵ Tsá múhtsí waajácúríyé muhtsi meúwáábohíjcyatúne. Píívyéébere ihdyu múhtsikye tükévéjtsóneri muhtsi meúwáábohíjcyáhi. ⁶ Áhdure dííbyere múhtsikye píáábohíjcyá íñe muhdú meíjcyáíñe béhné píhtyájcoju muhtsi tsíjtyeke meúwááboki. Muurá dííbyé Apííchó mépañe íjcyáne j tééveríyé mépájtyetéhi. Tsá íhdééne taúhbaju meúraávyéneri mepájtyetétúne. Muurá teene meúraávyerómé íllure méwágóóóvéiyáhi. Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó meke ajcú medsíjívéjúcóóítyúne bóhíívu.

⁷ Muuráhjáa teene tujkénú Píívyéébe pícyóóné taúhbaju meke pájtyetétsóítyuróné néwáyuwáácutu cáátúvané tamúnaa íjraéémudívú wajtsí dííbyé íhtsútuma Moitsééúvuj tééveri. Áané ámítsaráhcóhjáa dííbyéúvu húmíri íjcyánéllii tsá imúnaa íítehíjcyatú dííbyeke. Aanéikyéhjáa chooco dííbyedítýú áábanúhi. ⁸⁻⁹ Ehdúhjáa muurá meke pájtyetétsóítyúróné taúhbaju

tujkénú Píívyéébe pícyoone ííne imíjyaú bóhówaavéhi. Aanéjii mityáubá awáá mepájtyetéíñe uwááboju dííbyé Apííchó mépañétú bóhówájtsóíñej. Áané pityájcoju íñe icyooca mééma díbye méénune muurá meke imíjpyetétsóhi. ¹⁰⁻¹¹ Áánevu tujkénú díbye méénúne taúhbaju ímí néérone tsá úújetétúne. Áánetu íñe icyooca mepájtyetéíñe pityájcojú díbye méénune awáá éhniíñevu meke píaabóné tsá mújyú níjkéváityúne.

¹² Aane muha mewáájácúnéllii méúwáábohíjcyá íínerí núhnévetúme. ¹³ Tsá muha meméénuhíjcyatú éhnéhjáa Moitséeúvú ditye íáptyúmítu Píívyéébé ámítsaráhcó íhyúmíri íjcyane áábanútúné hajchótá wájyámubávú wátácámeíhijcyádu. ¹⁴ Téijyúhjáa íjcyané míamúnaa tsá wáájácúpityúne. Áhdure icyooca íjcyané míamúnaa teene íhdéené pityájcoju éévjúcoorómé tsá wáájácútyúne. Aame íjcyá éhne múúne tsane tsíeménevu maávohjácóné íjcyadu wáájácúmeítyúme. Muurá ihdyu apááñéré Críjtóo mééma méénune mecáhcújtsóneri méwaajácúiyáhi. ¹⁵ Aane icyoocápi tsaate téenere Moitséeúvú cáátúnuhíjcyanéjírre icyáhcújtsóne ítsúcunúhijcyá ipájtyetéíñe. Tsá ditye wáájácúpityú Píívyéébé muhdú mepájtyetéíñe Jetsóoj téeveri méénune. ¹⁶⁻¹⁷ Árome muurá dííbyé icyánejcúvuréjuco pájtyémeke píááboobe Íapííchoj téeveri ditye iwáájácú muhdú ipájtyetéíñe. ¹⁸ Muurá Píívyéébejté méijcyame tsúuca dííbyé icyánejcú méwaajácúhi. Aame mícumídú menéemedítú dííbye ímí bóhówaúcunúhijcyámé icyóhodu méijcyáá Críjtodu Íapííchoj téeveri meke díbye imíjpyetétsóme.

4

¹ Aane téenetu íjcyané uwááboju ímíáájú íñe muhcsi méúwáábohíjcyáhi. Áánetu tsá muhcsi meóóchévéityuró mekéé ídaatsólléne Píívyéébe múhcsikye pícyóóné wákimyéityu. ² Áánéllii muurá páneere núcójpítsó nénehji muhcsi meíhvéjtsóne dííbyé uwááboju méúwáábohíjcyá muhdú tene néhdújuco. Tsá muhcsi tsíjijtóríyé méúwáábotúne. Aane Píívyéébe waajácú muhcsi maállityúne. Aane téhdure míamúnaa waajácúiyáhi. ³ Aane íñe meke pájtyetétsóíñe muhcsi méúwáábohíjcyané tsá bóhówáávetú wágóóóvéímyedívu. ⁴ Íjij caani Naavéné díityéké túhútsóhíjcyá ditye icyáhcújtsótu Píívyéébere íjcyáabe Críjtodítú íjcyané uwááboju. ⁵ Muurá tsá múhcsidítú muhcsi méúwáábohíjcyatúne. Muhcsi méúwáábohíjcyá Jetsocríjtó Máavyéjuube íjcyáábedítú. Áábeke muhcsi mewáájúnéllii méijcyá ámúhá ícúve múnáajtétsi. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébe néhdújuco peete íjcyane. Áábere muurá íñe icyooca mépañévu téenedu néene íuwaáboju pícyóó téenej téeveri dííbyé ámítsaráhcó Jetsocríjtodítú bóhówaúcunúne mewáájácuki.

Mecáhcujtsóné meke túkévejtsóhi

⁷ Aane muurá Píívyéébé ámítsaráhcó núpájkíhllódú menééromé pañe tsúuca íjcyánetu ámuha méwaajácú dííbyé íhnáhooríyé muhcsi méúwáábohíjcyáne. Tsá múhcsi íhnáhoori muhcsi méúwáábohíjcyatúne. ⁸ Muurá múhcsikye tsíñehji páhduváré dáríívéronévu tsá muhcsi metáhjátsámeítyúne. Tsáijyu múhcsikye íhnáho tene íjtsámeíchórónáa tsá muhcsi íínerí maáábímyeíhíjcyatúne. ⁹ Tsáijyu muurá múhcsikye ditye méénúrónáa tsá muhcsi meíhvétsohíjcyatú téene uwááboju. Ehdu múhcsidi ditye ícúbáhráromúhcsikye Píívyéébe píáábohíjcyáhi. ¹⁰⁻¹¹ Muurá pájyuvu kíávú muhcsi mepéhullévu múhcsikye dsíjívétsohíjcyarómé Jetsóoké imyéénudu. Ehdu muhcsi dsíjívétu mepátyetéhíjcyá dííbyeke muhcsi

meícúvéne wákimyéi meméénúne déjúcotu Jetsóo múhtsikye panévaturé téhmene iwáájácúmeiki. ¹² Ávyeta múu dsíjívénetu muhtsi méúwáábohíjcyá teene ámuha mecáhcújtsóne múijyú medsíjívéjúcúóóityúne bóhí ámuha meújcuki.

¹³ Muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééneé: “O cáhcújtsónetu íñe ó ihjyúvahíjcyáhi.” Ahdu idyé muhtsi mecáhcújtsónéllii íñe ámúhake ménehíjcyá íñerí núhnvétumútsí ímiááne panévatu Píivyéébe meke píaabóné muhtsi mewáájácúnéllíiye. ¹⁴ Muurá muhtsi méwaajácú muhdúhjáa Ávyéjuube Jetsóoke íbóhítsódú medsíjívemeke íbóhítsóne díbye meke tsájtyeíñe íúniúvu. ¹⁵ Aane muhtsi mewáájácúnéllii méicúbáhrámeíhijcyá ímí ámuha Píivyéébeke mecáhcújtsó mítyame meíjcyame dííbyeke metéhdújtsó díbye meke píáábohíjcyáne hallúvu.

¹⁶ Áánéllii tsá múijyú meíhtsunúityuró tééne wákimyéi meméénúnetu. Muurá ídátsó menéérome Píivyéébeke meúraávyénéjcutu íhtsutúme meíjcyámeke téjcoojívádú meke píáábohíjcyáabe. ¹⁷⁻¹⁸ Aane íñe ícyooca páhduváré nénéhjiri méicúbáhrámeíhijcyaróné tsá múhajchótá íjcyáityúne. Áánetu ihdyu ténéhjiri méicúbáhrámeíyómé nihñévúré Píivyéébema meíjcyame tsá múijyú muhdú meíjcyáityúne. Áánéllii meere tsaímíyé meíjcyáiyóneri tsá meíjyácunúityuróne. Apááñeríyé méijyácunúiyá múijyú níjkéváityúné Píivyéébe avyéjuvu meúújetéyóneri.

5

¹ Muurá méwaajácú méjpi jahdu néjpiima múhajchótá meíjcyáityúne. Aane wágóóóvéne boone ihdyu Píivyéébe mééma tsíhdyuréjuco méénúnéj piima meíjcyáa níjkyéjiri múijyú muhdú íjcyáityúme. ² Ááneri íñe métsúúrámeíhijcyá téénéj piivu mepájtyeíyóneri ídátsó méicúbáhrámeíhijcyánetu mewáyéééveki. ³ Muurá téhulle tsá méjpiíma íjcyatúme meíjcyáityúne. ⁴ Múhdutúiyó íñe ícyooca meíjcyáne pííyé cápáyovéne múijyú medsíjívéjúcúóóityúnéj piívu. Tsáháityuro ihdyu medsíjívécooca múhajchótá méjpiíma íjcyatúme meíjcyáityuróne. ⁵ Árónáa ihdyu Píivyéébere méénudújuco méjpiíhañe tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Aanée mewáájácú mépañévú pícyoobe Íapíícho.

⁶ Aane ehdu méúmiwa íjcyane tsúúca méwaajácúhi. Árónáa íñe ícyooca meíjcyánej piimáyéi meíjcyáne hajchótá tsáhái Ávyéjuube Jetsóo úníuri meíjcyatúne. ⁷ Aane ímiááne íñéhdújuco Píivyéébe mééma méénune muurá maájtyúmíturóné mecáhcújtsóhi. ⁸⁻⁹ Aame medsíjívétúné hajchótá métsúúrámeíhijcyá muhdú díbye ímillédú meíjcyáiyóneri medsíjívécooca tsaímíyé dííbyema meíjcyaki. Áánéllii tsá meíllityéityú dsíjiveri. Aame ihdyu médsíjívéjúcúóóiyá Ávyéjuube Jetsóomáyéjuco meíjcyaki. ¹⁰ Muurá dííbyedívú pámeere míamúnaa mépíhcyááveé díbye meke idíillo muhdúhjáa medsíjívétúné hajchótá íñújiri meícyahíjcyáne. Áijyu meke áhdóíbye muhdúhjáa meícyahíjcyáne. Ímiáámée ícyahíjcyámé tééne áhdó íñé ímíjyaú íjcyáhi. Áánetúu ímityúné méénuhíjcyámé tééne áhdó ícúbáhrámeíhi.

Píivyéébema ímí meíjcyane

¹¹ Áánéllii muhtsi Píivyéébeke maávyejúúllédú íjcyamútsí méimíllé tsijtye cáhcújtsóné dííbyeke. Aane waajácúube ímiááne tehdu muhtsi meméénuhíjcyáne. Áhdure cáhawáá óví ámuha méwaajácúhi. ¹² Ehdu

ámúhake muhtsi menéeneri tsá memítýájkímeyétyúne. Íllure ámúhadívú muhtsi mébóhówátsohíjcyá múhtsidi ámuha meímíjyúúveki, teene ámuha mewáájácúne eene ííbúuri icyáhjútsóturóné míamúnaa íítérokíyé iúwáábóneri mítýákímeyéíhíjcyámedívú téhdure ámuha mebóhówájtsoki. ¹³ Ehdu íñe ámúhake muhtsi menéene méjtsúncunúdí muhtsi meméívatémútsí meíhjúvahíjcyáne. Ehdu muhtsi meúwáábónej téeveri éhnííñevu Píívyéébeke máávyéjutsó ámúhake tene ipiááboki. ¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa Críjto pámeekéré meke iwájyúne ídsíjívétsihdyu bóhíne mewáájácúne dííbyedívú méíhvéjtsámeí díbye meke ityúkévéjtsó meímíllédú meíjcyájúcoótuki. Aame dííbyeke mecáhcujsómé medsíjívéjúcóóítyúne bóhíma meíjcyame ímítýúnehjívú dsíjívemédú meíjcyáhi. ¹⁶ Aame tsá meíjycunútyuró tsaate muhdú íjcyáneri eene cáhcújtsótúmé ténehjíré ítehíjcyádu. Ehdúikyéé Críjtoke o cáhcújtsótúné ihde tájtsaméí néébe dííbyeke ó itsúncunúhíjcyá íhdícyaabédúre. Áronáa ícyooca tsáhájuco tehdu o íjtsúncunújúcootúne. ¹⁷ Muurá íñe tsúúca dííbyeéjé meíjcyame íhdée múhdurá meícyahíjcyánetu tsíhdyuréjuco mecápááyóóvémedítýú ímiáájurájuco bóhówaúncunúhíjcyáne.

¹⁸ Ehdúu muurá Píívyéébere meke ímíbaávyetsó Críjtoj téeveri tsáimíyé dííbyema meíjcyaki. Áamekéé meke níwáávebe tsíjtyeke meúwaabómé téhdure ímíbaávyeki. ¹⁹ Muuráhjáa Críjtoj téeveri Píívyéébe meímítýú ímíbaajchó ímí dííbyema meíjcyaki. Aabée múhtsikye níwaavé téené uwáábovu. ²⁰ Aamútsí íñe Críjto mémeri dííbyé uwáábójuma muhtsi méúllehíjcyá múhtsij téeveri ámúhama díbye íhjúvaki. Aane dííbyere Críjto mémeri ámúhake muhtsi menéé ámuha meímíbaávyéne ímí Píívyéébema meíjcyaki. ²¹ Muuráhjáa Críjto ávyetá ímiáábé íjcyaaabe mújyú ímítýúné méénútúróobeke Píívyéébe ímítýúúbedi dílló meímítýú déjúcotu dííbyeéjé meíjcyámeke ímiáámedítýjúco idíllóki.

6

¹ Áánéllii íñe muhtsi dííbyé wákimyéí meméénuhíjcyamútsí ámúhake menéé ámuha mebáñúmeítýu dííbyé piááboju mééma íjcyane ámuha mewáájácújucóóme. ² Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Míamúnáakée o pájtyetétsóíñeri o íjycunúnáa piáábó oke ámuha metáúmeíñéllii ámúhake ó piáabóhi.

Ehdu néénetu méwaajácú ícyooca tsúúca mepájtyetéíñe mééma íjcyane.

³ Áánéllii muurá íñe muhtsi dííbyé wákimyéí meméénuhíjcyamútsí météhmémeíhíjcyá múhdurá muhtsi medáríívemeíñeri tsíjtyeke metútávájtsótuki. ⁴ Muhtsi meímíllehíjcyá Píívyéébé ícúve múnáajtétsí muhtsi meíjcyamútsí ímiáámútsíyé meíjcyane. Muurá muhtsi íná néetumútsí máaabúcuíhíjcyá panévaríyé meícúbáhrámeíyonéhji. ⁵ Muurá tsájyú muhtsi cuwáháñeri, ájyáháñeri, méícúbáhrámeíhíjcyá 'wayée' néétune mewákímeyéícyoóca. Áamútsikye tsájyú múhtsikye ícúbáhráne iwátsíhcyúmútsikye cuvéhoojánuhíjcyáme. ⁶⁻⁷ Áronéhjí muhtsi máaabúcuíhíjcyá Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju muhtsi mewáájácúnej téeveri Píívyéébe ímíllédú muhtsi meícyahíjcyánéllíhíyee. Aamútsí tsíjtyeke muhtsi

mepiáábohíjcyá dííbyé Apííchó múhtsí pañe íjcyáne téeveri. Ehdu muhtsi dííbyé wákimyéí meméénumútsí dííbyé íhnáhoori meícyahíjcyá tsáimíyee. Áánéllii tsájyú tsaate múhtsí hallúvú ímítýúné íhjúvaróné tsá pánéévehíjcyatúne. ⁸ Áronáa íhdyu tsaate múhtsikye ímí íjtsúncunúne duurúvahíjcyáhi. Áánetu tsíjtye múhtsidi úúhívatémé nehíjcyá állíu múnáajtétsí muhtsi meíjcyane. ⁹ Ááne

múhtsikye wáájácurómé tsá múhtsidi íícúvehíjcyatúne. Muurá tsáijyu ávyétá ihnáhó múhtsidi ditye ícúbáhráromútsí tsá muhtsi medsíjívéhíjcyatúne. Ároné pañe muhtsi méícyahíjcyá ídátso múhtsikye ditye dsíjívétsóllehíjcyáromútsi. ¹⁰ Ídátso muhtsi meíjcyáromútsí mítyámeke mépiáábohíjcyá Píívyéébé avyéjúeje ditye íjcyá íhtsutúme. Áneri muhtsi méimíjyuhíjcyá íinéúbamá íjcyátúromútsí tsáijyu kímóhcó múhtsikye tene pájtyérónáaáca.

¹¹ Ámuúha Corínto múnaa múhtsí nahbémuj, ámuúhake muhtsi mewájyúne meúúballé muhdú muhtsi meíjcyane tóónútumútsi. ¹² Tsáháturo múhtsí icyánéjcutu ímityúné ámuúhadítýú muhtsi meíjtsámeítýuró tsáijyu múúne ámuúhá icyánéjcutu múhdurá ámuha múhtsikye meíjtsúcunúrónáaáca. ¹³ Áronáa ihdyu ámuúhake muhtsi mewájyúne meúwáábohíjcyá éhne múúne íítsíimeke cááni iwájyúne úwaabódú ámuha téhdure múhtsikye mewájyuki.

Píívyéébe jádú menéemeé

¹⁴ Aane tsá menáhbéváítýuró cahcújtso múnaa íjcyátúmema tsahdúre díityémá meíjtsaméí néétúnéllíihye. Cáhawáá meíjtsúcunuj, tsá muurá pejco cóójíma tsahdúre néétune. Ahdu íívane tsá tene ímityú ímíáájú meúraavyémé ímityúmema menáhbévane. ¹⁵ ¿Aca Críjtoma Naavéné íjtsaméí tsahdúre? Aanéhjííva tsá tene ímityú Críjtoéjté íjcyame Naavéné icyánéjcutéjtemá náhbéváiyóne. ¹⁶ Áhdure ¿aca ímíiyóné ímíá Piívyéébeéjté meíjcyame dííbye jáhdú menéeme menáhbévané níjcyotájté íbóhíima íjcyátúmeke dúúrúvahíjcyámema? Muurá íllu méhdityu neébe:

Tahñéjté íjcyámé Piívyéébé o íjcyaaabe tsá kíá dítyédítýú o íjcyatúne.

¹⁷⁻¹⁸ Téhdure tsiíñe neébe:

Médowáávé ímityúné míamúnáadítýu. Áane mémeenújúcohdí ímityúné dítye méénuhíjcyádú ímí ámuúhake o íjtsúcunú ámuha tahñéjtéj Caani o íjcyaaabe. Ehdu o néé Píívyéébe panévatúre íhtsútuube o íjcyaaabe.

7

¹ Ehdu íñe Píívyéébe nehíjcyá meke íújcuíñe, ámuúha táñahbémuj. Áánéllíi ílluréjuco metsu meíhveté panévaré ímityúné méjpiíyí, meíjtsaméiyí, meméénuhíjcyánéhjitu. Áane metsu meíhvéjtsámeí dííbyedívu.

Corínto cóomiyi íjcyame cahcújtso múnaa ímíjpyeténe

² Ahdícyane óvíjyuco múhtsima méimibáávyé tsaímíyé meíjcyaki. Muuráhjáa tsáháturo íínerí ámuúhake muhtsi metútávájtsotúne. Áhdurée tsáháturo ámuúhake muhtsi maállíñe hallurí ámuúhá tsíeméné meékéévetúne. ³ Tsá íñe ehdu ámuúhake o néétu ímityúmé ámuha meíjcyánéllíihye. Éíjyúu ámuúhake o néhdu mítyane ámuúhake o wájyúnéllíi ó nehíjcyá ímí tсамéhjí meíjcyá mújyú medsíjívétsíhvújuco. ⁴ Aane ó waajácú ámuha tehjújuco meíjcyane. Áánéllíi mítyane ó ímíjyúu ámuúhadi panévaríyé o ícúbáhrámeíyoobe téénevu o cátóroóvénema.

⁵ Muuráhjáa Matsedóóniá ííñújivu muhtsi meúújetémútsí ávyétá ihnáhó meícúbáhrámeíñeri muhtsi mítyane méíllityéhi. ⁶ Áronáacáa Píívyéébe imyéénuhíjcyádú píáábónej péévé Tíito múhtsidívú 'bohíbohíúvú' úújeténeri muhtsi méimíjyuuvéhi. ⁷ Áronáacáa tsá apááñéré díbye múhtsidívú úújeténeri muhtsi meimíjyuuvetúne. Ímichíi muhtsi méimíjyuuvé muhdú ámuha meíjcyane díbye múhtsikye úúbálléneri. Múhtsikyéé úúbáleebe ámuúhává ímityú meícyahíjcyánetu tsúúca meíhvetémé meíjyácunúhíjcyané ámuúhake muhtsi

maaáhívetéiyóneri. Áhdurévá ámuha ímí o íjcyáiyóneri méijyácunúhijcyáhi. Ehdúu díbye múhtsikye úúbálléneri mítyane muhtsi méimíjyuuvéhi.

⁸ Áronáacáa tsánejcúvú ámúhadi ó ídáátsové éhnée tujkénú ámúha éllevu o wállóháámí pañe íhnáhó ámúhakye o úwaabóné kímóhcó ámúhakye pájtyéneri. Áronée óvíjyuco múhajchótáwuúrá ámúhakye tene kímóvejtsóné ámuha meimíjpyetéki. ⁹ Áánéllii ó imíjyúú téeneri. Áronáa tsá ámúhakye kímóhcó tene pájtyéneri o imíjyúúné o néétune. Ó imíjyúú ámúhakye kímóhcó tene pájtyétsihdyu ímí tsíhdyuréjuco ámuha meijcyáneri. Aane ámuha maábúcuhijcyáné ímí Píívyéébe íjtsúcunúhi. Aanée tsá téeneri ámúhakye o tútávájtsoúne. Muuráhjáa íllure ámúhakye téeneri ó píaabóhi. ¹⁰ Muurá tsáijyu dííbyere Píívyéébe meke íhvejtsó tsané kimóóvé meke ipájtye téenetu meíllíjkívyéne ímítyú meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne dííbyé icyánejcúvuréjuco mepájtye mewágóóóvétuki. Áánéllii tsá múu kímóóve íjcyácooca íná íjtsámeítyú dííbyedítyu. Áánetu ihdyu cáhcújtsotúmé ehdu nénehji díityéké pájtyéneri kímóóoverómé wágóóóveéhi. ¹¹ Muuráhjáa Píívyéébe ímillédú ámúhakye íhnáhó o úwaabóné kímóhcó ámúhakye pájtyeróné ámuha máaabúcuhi. Aanée ímiáánéjuco múhdurá ámuha meícyahíjcyáné ámúhakye wáájacutsóné tsarí ámúhakye pájtyeróneri ámuha meíllityéne méimíllera ámúhama teene o ímíbájchoténe. Áronáacáa ámuha tsamééréjuco eenée ímityúné méénúúbeke íhnáhó meúwáábóneri meimíbájchónéllii tsáhájucó ámúhá hallurí tene íjcyatúne. ¹² Ehdúu ámúhakye ó caatúnú Píívyéébedívú o bóhówájtso ímiááné ámuha múhtsikye mewájyune. Tsáháa apáámútsikyéré ímityúné dáríívéjcatsímútsikye tene ipíáábo o caátúnutúne. ¹³ Aane muurá muhdúhjáa ámúhakye muhtsi menéhdújuco ámuha meijcyánetu muhtsi méwaajácu ímiááné múhtsikye ámuha mewájyune.

Ááneri mítyane muhtsi méimíjyuuvéhi. Áhdurée Tíito ámuhávaa panévatúre dííbyeke meíícúvénéllii imíjyúwu múhtsidívú wájtsíneri éhnííñevu muhtsi méimíjyúuhi. ¹⁴ Áábekée muhdú ámuha meijcyane o úúballéné ímí íjtsúcunúbe. Tehdu tene íjcyátújtorí múijyú o íhgyúváyónejíivari. Muuráhjáa o néhdújuco ámuha dííbyeke meíícuvéné tehdújuco. ¹⁵ Áánéllii mítyane éhnííñevu ámúhakye wájyuube ámuhávaa díbye nénehji mecáhcújtsóne ímí dííbyeke meíícúvehíjcyánéllíihye. ¹⁶ Téhdure mítyane ó imíjyuuvé ímí ámúhama menáhbévájcatsííne o wáájacúneri.

8

Pííáábojcatsi

¹ Téhdure ó imíllé ámuha táñahbémuke o úúballéné muhdú Matsedóoniá iíñújiri íjcyáné cahcújtsó múnaa ícúbáhrámeímyeke Píívyéébe píáábohíjcyáné díityedí ídáátsóvéne. ² Aame muurá tsaimíyé íjcyame mítyane píáábohíjcyá tsijtye ménahbémuke. ³ Aane ó waajácú ímiááné ditye píáábohíjcyáné íjcyátúrónetu díityéké ipíaabóné ímíllénéllíihye. ⁴ Aamée múhtsikye néé téhdure Jerotsaréri íjcyáné cahcújtsó múnaake ditye píáábóne dsíídsí muhtsi díityé éllevu metsájtyeki. ⁵ Ávyetáa tsá muhtsi meijtsúcunútú ditye tsíjtyeke píááboííne. Áronáacáhjáa ihdyu muhtsi meúwaabóné ílléebóne Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé dííbyedívuréjuco íhvéjtsámeíñema. ⁶ Ehdúu Matsedóoniá iíñújiri íjcyáné cahcújtsó múnaa méénune ímíwu muhtsi meijtsúcunúne Tíítóke

menéé ámuhadítú tsiíne díbye dsíídsike iújcuté íhdée imyéénudu. ⁷ Muurá ámuha tehdujúco meméénuhíjcyáné íne Píívyéébeke meúraávyenéjcu. Aame ámuha ímí téjítóríjyucó meúwáábohíjcyámé múhtsikye méwajyúhi. Ahdícyane óví ámuha meméénuhíjcyadú dsíídsidi mepíáábójcatsíhi.

⁸ Áronáa ihdyu tsá ámúhake o táúhbatúne. Íllure ámúhake o waajácútsó muhdú ménahbémú píáábócatsíhijcyáné tehdu ámuha tsíjtyeke mepíáábónetu mewáájácu ímiááné ámuha diityéké mewájyune. ⁹ Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Máavyéjuubée Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyároobe mewájyuri ihdícyaabédú ícúbáhrámeíne téénej tééveri tsaímíyé dííbyema maávyéjuutéki.

¹⁰ Áánéllii ó imíllé ámúhake o úwaabóné éhníínevu ámuha meúraávye dsíídsidi mepíáábócatsíhijcyáné muhdúhjáa éhne pijcyábari ámuha metújkenúdu. Áronáa tsá múu ímíllétúróné pañe píáábotúne. Múu píaabó ímiááné ípíaabóné ímíllénema. ¹¹ Ahdícyane óví ámuha tsaímíyé mepíáábójcatsí muhdúhjáa tujkénú ámuha meméénudu.

¹²⁻¹³ Áronáa tsá ámúhake o néétu ámuha mepíáábóne bóónetu ílluréjuco mepíhtóveki. Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú múhduná meíjcyátsodúneri tsaatéke mepíaabóne. Tsá meke díbye éhníínevu táúmeítyúne. ¹⁴ Muurá ámuha mepíhtótúijyu tsíjtyeke mepíáábohíjcyá tsáijyu téhdure ámuha mepíhtónetu dítye ámúhake ípíáábo tsahtúré ímí ámuha meíjcyaki. ¹⁵ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Mítyane újcúmema áyánéwu újcúrómedívú tsahtúré úújeténe.” Ehdú nééne Píívyéébe waajácúháámitu.

Tíítóke tsatétsí náhbenúne

¹⁶⁻¹⁷ Muurá íne ámúhadi o íjyácunúduré Píívyéébe tükévéjtsóneri Tíító ámúhake ípíáábóíyóneri íjyácunúhi. Áánéllii muurá ávyeta imíllebe ámuha éllevu o wállóone. Aabe cáhawáá óví ámúhake aahívetéhi. Áánéllii mítyane ó téhdújtsó Píívyéébeke.

¹⁸ Áábema ó wallóó tsijpi dííbyeke náhbenúíbyeke dííbyedítú cahcújtso múnaa ímí díbye úwaabóné nehíjcyáábeke. ¹⁹⁻²⁰ Áábeke téhdure meménúmé mepíáábójcatsíne dsíídsí Jerotsarévu muhtsi metsájtyécooca díbye múhtsikye ínáhbénu tsaímíyé muha teene metsájtye míamúnaa íjtsúcunútu muhtsi menáníyóne. Aane ímí muha meúújetétsóneri Píívyéébeke muha maávyéjújtsoki. Áhdure diityéké muha mepíáábóíyóneri meíjyácunúhijcyáné téénetu dítye iwáájácuki. ²¹ Áánéllii muha méimíllé tsaímíyé teene metsájtyene ímí Píívyéébe múúhake íjtsúcunúki. Áronáa tsá apáábyéré díbye ímí múúhake íjtsúcunú ímí muha metsájtyéityúne. Téhdure muha méimíllé míamúnaa ímí múúhake íjtsúcunúne.

²² Aane íne Tíítómútsima ó wallóó ménahbe panévare Píívyéébe icyánéjcu wákimyéí tsaímíyé méénuhíjcyáábeke. Aabe téhdure waajácú ímí ámuha meíjcyane. ²³ Aane tsáijyu múúne tsaate muubá Tíító íjcyane díllóhajchíí múu néé tápiááboobe díbye íjcyane. Áhdure tsíjtyétsikye dítye díllóhajchíí múu néé Críjtóke ímí úráávyehíjcyámútsikye íllé cahcújtso múnaa wállóone. ²⁴ Ahdícyane óví ámuha diityéké mewájyúne méíicuvé ímí ámúhake muhtsi meíjtsúcunúmedi idyé tsíjtye cahcújtso múnaa ímíjyúúve teene iwáájácúnema.

9

Cahcújtso múnaa wáabyuta dsíídsi píhcyúmeíne

1 Áánetu dsídsike mepíhcyúneri mepíáábócatsíhíjcyánéjcutu tsáhájucu ámúhake ìná o nééítyuróne. 2 Áronáa ó waajácú ímíááné ámuha Acááyá iñújí cahcújtso múnáa meímíllehíjcyaróné mepíaabóné tsijtye cahcújtso múnáake éhne píjcyábatújuco. Ááneri mítyane o ímíjyúúvéne Matsedóóniá iñújí cahcújtso múnáake ó úúballéhi. Aane diityéké imíwu pájtyeme éhniíñevu ímí píáábócatsíhíjcyáhi. 3 Aane o nééne íñe ícyooca ó wallóo ménahbémuke ditye ámúhake íñeé apáhajchíí ámuha mepíhcyújuco dsídsi bañúháñé ámúhadítú diityéké o úúballéhíjcyátuki. 4 Tsáijyu múúne tsájíubáréi ámuha meújcútúnáa ellévú o péébema muurá tsaate diitye Matsedóóniá iñújí múnáadítú péhajchíí tsaméhíjjuco menúcójpíveíñe téeneri. 5 Ááné ihdétú ó imíllé ménahbémú Tíítomu ámúhake ááhíveténé ámúhake ditye píáábóneri ámuha meúújetésójuco múhdúneríhjáa ámuha diityéké mepíááboíñe menéhíjcyáne. Ahdícyane óví ámuha meúújetésó ímíááné ámuha mepíaabóné meímíllénema. Tsá idyé muha menééne íjyeveríyé ámuha meméénúítyuróne.

6 Cáhawáá méijtsúcunuj, íllu muurá tsaate néehíí: Áyánéwu bájtsome áyánéwu ujcúhi. Áánetu mítyane bájtsome mítyane ujcúhi. 7 Ahdícyane ihdyu óví tsáápiitsa mépíáábohíjcyá ímíááné mepíaabóné meímíllénema. Tsá meímíllétúné pañe mepíáábóítyuróne. Áhdure tsá tsijtye meke néénéllíhíyéré mepíáábóítyuróne. Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú ímíááneturé meímílléne mepíáábómeke. 8 Aabe ihdyu íhtsútuube íjcyaaabe óví meke panévatúré píaabó ìná méhdityu ípíhtótu téhdure tsíjtyeke mepíááboki. 9 Muurá dílbye waajácúháámitu nééneé:

Ídáátsojtéké píáábómedítú tsá mújyú tene ábájíívemeíityúne.

10 Aane muurá íñe dílbyere panévaré bajtsóháñe píívyétsóne tájpi meícyahíjcyaaabe ámúhake píááboó ámúhá wákímyéityu. 11 Ehdu ámúhake éhniíñevu panévatúré píáábóíbye tsíjtyeke ámuha mepíáábohíjcyaki. Aane ámúhake muha meúwaabódújuco ámuha ménahbémuke mepíáábónéllíi téhdújtsoímyé dílbyeke. 12 Tsá pevénéré diityéké ámuha mepíáábotú ditye píhtónetu. Muurá ámuha mepíáábóné hallúvú idyé téhdújtsoímyé Píívyéébeke. 13 Aane diityéké ámuha mepíáábóneri méwaajácútsó ímíááné Críjtodítú íjcyané uwááboju ámuha mecáhcujsóne. Áánéllíi Píívyéébeke íávyéjújtsóne duurúvahíjcyáímyé pamévakéré ímí ámuha mepíáábohíjcyánéllíihye. 14 Aame ámúhake iwájyúne ámúhá hallúvú píáábó táúmíí ámúhaj téeveri díbye diityéké píáábohíjcyánéllíihye. 15 Ahdícyane metsu metéhdújtso Píívyéébeke ávyetáa méijtsaméi píruúvé íjcyané píáábó Jetsocríjtoj téeveri díbye mééma méénúné hallúvu.

10

Páávoró míamúnáake túkévejtsóne

1 Ehdu íñe ámúhake ó úwáábohíjcyá ímíñeúvú Críjtóo meke ídaatsólléne úwáábohíjcyádu. Áronáa muurá ó waajácú óhdityu ámuha múhdurá meíhíyúvahíjcyáne. Muurévá ámuha ménéhíjcyá ámúhama o íjcyácooca ìná ámúhake o néétuube tsiélléturé waajácuháámí o cáátúné pañe núhnévétuube íhnáhó ámúhake o úwáábohíjcyáne. 2 Aane ámúhake o ááhívetécooca tsá o ímíllétú ámuha óhdityu menééne cáhcújtsotúmé íjcyadu o íjcyane. Ehdu íhíyúvámema íhnáhó téeneri ó íhíyúvaáhi. 3 Muurá ihdyu oo míamúnájpi.

Áronáa tsá ehdu nénehji tatsíjpariyé o méénúityuróne. ⁴ Muurá Naavéné icyánéjcu ó tájhahíjcyá íhtsútuube Píivyéébé ihnáhooriye. ⁵ Muurá míamúnaa Píivyéébeke iéhdíivállédúré ívame imítyájkímyeíñe óhdityu íhjuvaváronéhjí ó tájhahíjcyáhi. Áámeke ó úwáábohíjcyá Críjtodítýú íjcyáné uwááboju ditye icyáhcuíjtsóne ímíabáavyeki. ⁶ Ahdícyane tsúúca dííbyeke ámuha mecáhcuíjtsójuccóórómedítýú tsaate dibye ímillédú íjcyátúmeke ihnáho ó úwááboóhi.

⁷ Muurá ámuha méijtsúcunú atéréepi o íjcyane. Áronáa táíjtsaméi tsá ámuha mewáájacutúne. Muurá Críjtoéjpi o íjcyabe dííbye mémeri ó úwáábohíjcyá tsijtye dííbyéjé méénuhíjcyádu. ⁸ Aabe mítyájkímyeítyuubéré dííbyeke meúráávyénéjcutu ámúhake ó tükévétsohíjcyá íñeri núccójpívétuubére. Áneri tsá ámúhake o tútávajtsotúne. ⁹ Ehdu ámúhake waajácúháámí pañe o néene méijtsúcunúdí o méénúityúné o íhjuváne. ¹⁰ Muurá ó waajácú tsaate óhdityu néhijcyáné atéréepívá o íjcyabe ámúhadívú o úújetécooca íñá ámúhake o nééítyuube waajácúháámíríyé ámúhama o íhjuvavahíjcyáne. ¹¹ Áánéllii ámuha élleu o péécooca ihnáho ámúhake ó úwááboó muhdú waajácúháámí pañe o néhijcyádu. Áijyu botsíi waajácúmyé óhdityu íhjuvavahíjcyáme.

¹² Áronáa tsá o némeítyú ímiáábé o íjcyane eene tsaate íhjuvavahíjcyádu. Muurá páme ehniíñevu ímiáámé íjcyane íjtsúcunúmeíyómé íllure báñúmeíhijcyáhi. ¹³ Áánéllii tsá múijyú tehdu o íjcyátúneri o mítyájkímyeítyuróne. Muuráhjáa ihdyu Píivyéébere oke néhdújuco íñe dííbyé íhju o úwáábohíjcyáne. Aabée elle Coríitori ó úllejé dííbyere oke tükévétsoñeri. ¹⁴ Aane ímichíi ámúhake Críjtodítýú íjcyáné uwááboju o úúbállétujkénúnéllii ámúhake ó nehíjcyá ámúhá túkevétsoobe o íjcyane. ¹⁵ Áronáa tsá o néetu apáábyéré ámúhá túkevétsoobe o íjcyane téhdure tsijtye ámúhake úwáábohíjcyámé íjcyánaáca. Apááñéré ó imíllé ámuha ímíñeúvú mecáhcuíjtsóne Píivyéébé uwááboju dibye néene hajchótá ámúhama o íjcyabe o úwaabóne. ¹⁶ Aabe bóónétu téhdure tsícyoomíji múnáakéréjuco o úwáábotéíñe pajtyété uwááboju. Áronáa ihdyu ó úwáábóteé tsáijyúubái tsaate úwáábohíjcyátútsíji múnáakéréjuco tsíjtye wákimyéi o cáávácútuki.

¹⁷ Áané wákimyéiyi tsaate imítyájkímyeíñe ímillémé ihdyu óvíi dííbyekéré mítyátsohíjcyáhi. ¹⁸ Áronáa ihdyu tsáimíyé téene wákimyéi méénume tsá iye némeítyuró ímiáámé íjcyane. Muurá ihdyu Píivyéébere díityéké bóhówajtsó ímí ditye íjcyane.

11

Múhdurá tsaate úwaabóne

¹ Ehdu íñe ámúhake o néene ihdyu óvíjyucó ehdícyaróne pañe mélleebúcunu. ² Muurá ávyeta ámúhadi ó ijyácunúhijcyá muhdú Píivyéébe méhdi íjyácunúdu. Áabekée oke Críjto níwaavé ámúhake o tükévétso dibye ímillédú ámuha meíjcyá ehne múúne wájpíikyéi úújétúné badsíjcaja ájyu íjcyáiibye ímillédú íjcyadu. ³ Áánéllii ámúhadi mítyane ó ijyácunú Naavéné ámúhake Críjtodítýú mújtátsóiyóneri éhnéhjáa Éébake íñimíyéj téeveri imyéénudu. ⁴ Muurá Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju ámúhake o úwáábóne úníutu tsíhdyuréjuco ámúhake tsaate úwááboróne ímí ámuha mélleebúcunúhijcyáhi. Áhdure ámuha méimíllehíjcyá melléebúcunúné Naavéné apííchotu ámúhake ditye úwaabóne tsúúca Píivyéébé Apííchó ámúhá pañe íjcyaróme. ⁵ Muurá tsá táehniíñevu ditye íjcyatú eene ímí ditye úwaabóne ámuha meíjtsúcunúróme. ⁶ Ihdyúhde ímiááne

tsá eene ditye imíwu 'cáto' néétune úwaabódú o úwáábóturóne. Áronáa muurá ámuha méwaajácú ímiáánéjuco íjcyane ámúhake o úwáábohíjcyané panévaré ámúhama o méénuhíjcyánetu.

⁷ ¿Mityá ámuháa méijtsúcunú átéréejpi o íjcyánéllii ámúhake áhdótsótuube pa-jtyéteju o úwáábóneri ímityúné o méénune? ⁸ Muuráhjáa ihdyu tsijtye cahcújtso múnaa oke píáábóne tájpi o íjcyabe ámúhake o úwáábohíjcyá áhdótsótuúbe. ⁹ Aanée óhdivu óúúvérónáa tsá ámúhake ííneri o pátsárijcyotúne. Tehdu muucá ííneri o pátsárijcyoíñejíivari. Áróobekée Matsedóóniá íiñújitu tsáané nahbémú tsiíne oke píaabóhi. ¹⁰ Ehdu íne ímiáájú Críjtodítýú íjcyané uwááboju tápañe íjcyabe muhdú o ícyahíjcyané o úúbálleé Acaáyá íiñúji múnáake. ¹¹ ¿Aanéhaca íne ámúhake o wáiyútúne íjcyabe ehdu ámúhake o nehíjcyáhi? Muurá Píivyéébe waajácú mityane ámúhake o wáiyune.

¹² Aabe o méénuhíjcyádú éhnííñevu o úwááboó áhdótsótuubére. Áánetu eene o úwaabódú iúwaabóné nehíjcyarómé tsá pevénéré úwáábóityuróne. ¹³ Muurá állíu múnaa íjcyame Píivyéébé uwáábojtédí idíllómeíne pánehíjdú méénuhíjcyá ímiáámé Críjtó wákimyéi múnaa méénuhíjcyádu. ¹⁴ Aane ehdu némeñji tsá píhtotúne. Muurá dííbyere Naavéné ímiá uwáábóóbedi idíllómeíne méhdivu bóhówáávehíjcyáhi. ¹⁵ Áánéllii muurá dííbyé íicúve múnaa ímiá uwáábojte méénuhíjcyádú méénuhíjcyáhi. Árone ídátsó diityémá nijkévaáhi.

Páávoró ícúbáhrámeíne

¹⁶ Áánetu tsiíne ámúhake o néé ámuha óhdityu menéétu mééídyu o íhjúvahíjcyáne. Ehdu ámuha óhdityu meijtsámeiyóné pañe ihdyu óvíjyucó ámúhama o íhjúvahíjcyané eene tsijtye múhdurá iúwáábóroneri mityákímyeíhijcyádú téhdure o mityájkímyeíki. ¹⁷ Áronáa tsáháturo tene ímityú Píivyéébeéjpi o íjcyabe o mityájkímyeíne. Áronáa íne muhdú o mityájkímyeí mééídyu o íhjúváné pañe. ¹⁸ Ínéturó mityá íjienéré imyéénúróneri tsaate mityákímyeíhijcyáhi. Aanéjii muhdú tsá o mityájkímyeíityú awáá Píivyéébé wákimyéi o méénuúbe. ¹⁹ Áánetu idyéjuva ámuha panévaré mewáájacúmé ¿íveekí máállítsámeíhijcyá iwáájacutúnéré íhjúvahíjcyámedívu? ²⁰ Ditye muurá ámúhadi páhduvaré ícúbáhraróné ámuha máaabúcuíhijcyáhi. Muurá ámúhake íúníu múnáádú íjtsúcunúmeke ityáúhbáne ámúhá tsíeméné ihñeriyéjuco ditye díllóhíjcyáne. Ááne ámúhake méénuhíjcyámé íávyejúúllétúnema. ²¹ Áhdúwu muucá o méénutúné muhdú núcójpítsó o íjtsúcunúhi. Óubá o íhtsúhi. Ároobe ihdyu téhdure mééídyu o íhjúváné pañe o mityájkímyeí eene múhdurá imyéénúróneri ditye mityákímyeíhijcyádu. ²² Muurá mityákímyeíhijcyámé heberéómú Píivyéébeéjté Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáneri. Áronáa muurá téhdure oo diityé múnáajpi. ²³ Áhdure mityákímyeíhijcyámé Críjtó íicúve múnaa íjcyáneri. Muurá téhdure dííbyé íicúve múnáajpi o íjcyabe diityé éhnííñevu téené déjúcotu o ícúbáhrámeíhijcyáhi. Muurá oke iwátsíhcyurónee, icyúvéhoojánurónee, dáriívehíjcyáme. Ánéhíju píváíjyúvájucó o pájtyeténé dsíjivetu. ²⁴ Muuráhjáa oke 39-neva wátsíhcyúmé tamúnaa íjcyarómé imyéénuhíjcyádújuco. Aane tsáhojtsíjyúvájucó tehdu oke ditye méénune. ²⁵ Áhdure pápíhchúújyúvájucó oke ditye úméhéiyi wápáajcóne. Áánetu tsáijyúréi néwayúúnevu oke aamúme. Áhdurée pápíhchúújyúvává cújúwami óóma páamáávebe tsáijyu nújpácýo pañe o íjcyá tsájcoójii, tsápejcoo, íjcyane. ²⁶ Ehdúu úlleebéré o péhíjcyáábeke

patyéhijcyané pahúllevávú nújpanyó j pñnévuu, cómiñévuu, múubará íjcyátútsihvuu, íjcyane. Aabe tsáijyu ápíchó nééróméhjij pñne ó ícyahíjcyá naní múnaa, tsíjtye múnaa, tamúnaa, íjcyáméj pñne. Téhdure ó ícyahíjcyá cahcújtso múnaa íjcyáturómé ménahbémudi díllómeímyéhjij pñne. ²⁷ Ehdúu nénéhjiri o ícúbáhrámeíbyé ídátso o májchóiyónéhjiri, o ádíyónéhjiri, ó ícyahíjcyáhi. Áhdurée tsáijyu cúwátuube tsuucóri ó ícúbáhrámeí o wájyamúúvátuúbe.

²⁸ Aabée tsánejcúvú muhdíivané tsijtye cahcújtso múnaa íjcyáneri o íjtsámeíñé oke múhduúvúrá patyéhijcyáhi. ²⁹ Muurá tsaate ímityúné íjcyáneri ó ídáátsóvehíjcyáhi. Áhdure ditye ténejcúvú mútátsójcatsíñeri o ídáátsóvérónáa tsátsii tsári oke patyéhijcyáne. ³⁰ Aabe muurá o mítyájkímyeíñé o ímílleca ó mítyájkímyeíyá ídátso o néeróóbej téeveri Píívyéébe bóhówájtso méíñeri. ³¹ Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó j Caaníkyé mújyú níjkéváityúné medúúrúvahíjcyaaabe waajácú ímiáánéjuco o néhijcyáne. ³² Muuráhjáa tsáijyu Damájcori o íjcyácooca ávyéjuube Aréétá tsíjpiikye pícyoobe téhmetsó tsaatéké técoomí llehówaanévú okévaa ditye iékééveki. ³³ Áronáacáa técoomí mójcótú cáámetu páheju néenetu oke tsaate úvérújtsiyi níityétsó áachívújuco. Ehdúu téijyu ó pállojchí.

12

Píívyéébe Páávoróké úújetsóne

¹ Aane tsá íñetú oke tene píáábóityuró o mítyájkímyeíñé. Áronáa amúhake o úúballeé íñáhjáa nééiyóné Píívyéébe oke úújetsóné naavédú néené pañe. ²⁻³ Muuráhjáa ihdyu oke tsajtyéébe páñétúéhullévú níjkyeívú dííbyeéjpi o íjcyáábeke. Aane muurá tsúúca tétsihdyu 14 pijcyábájuco pájtyene. Áronáa ihdyu tsá o wáájácutú páneeré tájpiíma o péhajchíjyju, íhgyaa mítyá apááñéré táíbbuu péehí. Tsá o wáájácutúne. Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajácúhi. Áronáacáa ihdyu ímiááné ó úllejéhi. ⁴ Aabée muurá téhulle tsaímíyéjuco meíjcyáítsihyi o íjcyaaabe ó lleebúacuníhijcyá tsaate íhjuváné tsáijyúubaré melléébohíjcyátúnéhjiri. Áanetúu oke bóijcyúmé muucá o úúbállétuki. ⁵ Áaneri o mítyájkímyeíyóné muurá tsá o ímíllétúne. Apááñeríyé ihdyu ó mítyájkímyeíyá íñe ídátso o néeróóbej téeveri Píívyéébe bóhówájtso méíñeri. ⁶ Áronáa tsá pevénéré o mítyájkímyeítyuróne. Ó mítyájkímyeíyá ímiáánéjuco o méenuhíjcyáneri. Áronáa tsá o ímíllétú oore o bóhówájtso méíñe. Óví ihdyu o úwaabóné illéébónetu míamúnaa waajácú muhdú o ícyahíjcyáne. ⁷ Muuráhjáa téeneri o mítyájkímyeíyóné íhdétú Píívyéébere íhvéjtsóobe Naavéné oke tútávájtsoobe ó ícúbáhrámeí ehne múúne metójjááveneri meícúbáhrámeídyu. ⁸ Áanéllíhyéé Píívyéébeke 3-íjyúvú ó táúmeíyá díbye oke íbóhíítsóroki. ⁹ Áronáacáa oke neébe: “Óví uke o píáábóneri ú aabúcúhi. Muurá ehdu ídátso íjcyámej téeveri ó bóhówájtso méí íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúu oke díbye néénéllí íñe ídátso o néeroobe ó imíjyuhíjcyá tajtyéeveri díbye míamúnáake íhnáhoovu íúújétsoki. ¹⁰ Aabe íñe ícyooca panévaríyé o ícúbáhrámeíyoobe ó imíjyúúhí. Muurá Críjtóke o cáhcújtsoné hallútú óhdi míamúnaa ícúbáhráabeke nehníwu úbhahíjcyáhi. Aabe panévatúré ó píhtóhi. Ehdu panévari o ícúbáhrámeíñeri o íhtsunúroobe Críjtodívú ó cátsípáávehíjcyá o íhtsútúúveki.

Coríntó cahcújtso múnáadi Páávoró íjyácunúne

11 Ároobée ihdyu ímiááné mééídyu o íhjuváne pañe ó mítyájkímyeíhi. Ámuháa oke mítyájtsoúmé tsíjtyéhjikéré maávyéjútsohíjcyánéllii oore ó bóhówájtsooméhi. Árome ámuha maávyéjútsoromé íñe oke ámuha meéhdíwállehíjcyáábé ehniíñevu tsá íjcyatúne. 12 Muuráhjáa ámúháj piñe uwáábori o íjcyabe panévaríyé o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcu híjcyáhi. Ájyúu páhduváre nénehji méénúráítyúronéhjí o méénúneri ó bóhówájtsooméi ímiááné Píívyéébé uwááboobe o íjcyane. 13 Ároobée tsá ámúhakye tsíeméné o táúmeíñeri o íjyévéjtsotú tsíjtyekée o méénudu. Aanéubá ámuha méjtsúcunú ámúhakyeé o éhdíwáalléne ñná o táúmeítyúne. Árone ihdyu óvíjyacóóne.

14 Aabe ícyooca tsiíñe ó íjcyátsíiivyé tsúúca pápihchúújyúvájucó ámúhakye o ááhívetéki. Aabe tsá íñnerí ámúhakye o íjyévéjtsóityúne. Tehdu ámúhakye dsíídsike néhcotéébé o pééíñejíivari. Íllure ihdyu ámúhakye o píáábo ó peé éhne múúne téene tájpi ítsime íjcyaiñe cáánímutsi méénudu. Tsá muurá ítsime wákímyeítyuró cáánímutsi téene tájpi íjcyaiñe. 15 Aane ihdyu óvíi o ícúbáhrámeíyóné pañe ámúhakye ó píaabó ímityúné pañevú ámuha memújtátuki. Mítyane muurá ámúhakye ó wajyú íhya ihdyu oke ámuha mewájyútúrónááca.

16 Muurá ó waajácú tsaate ámuha óhdityu menéhijcyáné íllurévá o állíñe íñnerí ámúhakye o íjyévéjtsotúné o néhíjcyároobe íñné hallúvúrá o dsíídsívahíjcyáne. 17 ¿Acáa íllure ámúhakye o állíñe ó wallóó tsaatéké ámuha éllevu? 18 ¿Mityá téjyúu ámúhakye álliíbye Tíítoó? Áánerá tsahtúré muhtsi dííbyema méjyácunúhijcyá ámúhakye mepiáábóíyóneri. Áánélliihyéé dííbyeke o néé tsijpi ménáhbema dítyétsí ámúhakye íááhívetéki.

19 Ámuháubá méjtsúcunú ámuha oke mewájyukíyé ehdu ámúhakye o néhijcyáne. Muurá Píívyéébe waajácú Críjto mémeri ámúhakye muha mepiáábo ehdu ámúhakye o néhijcyáne. Aane muurá ámúhakye táñahbémuke éhniíñevu ó píááboó dííbyeke ámuha ímí meúráávyeki. 20 Muurá tsá ímí oke tene pájtyéítyuró ámúhakye o ááhívetéébé múhdurá ámuha meíjcyánáa o úújeténe. Áhdure tsá ámúhakye ímí tene pátyéítyuró tééné hallútú ámúhakye o nééneé. Áánéllii ó íjyácunúhijcyá ámuha meúhbájcatsítyúróneri, ámuha menómíutáávájcatsítyúróneri. Áhdure ó íjyácunúhijcyá iíye tsaate ímí íjcyáíyóneri tsúúrámeítyúróneri, ámuha maáliúúnújcatsítyúróneri, ámuha memítyájkímyeítyúróneri. Tehdu ámuha medáríívécatsíñe níjcaúvú ámuha mewáchájánújcatsíyónéllii ihdyu ámúhadi ó íjyácunúhijcyáhi. 21 Aane tsáíjyú múúne ténehji ámuha meíhvejtsótúnáa ámúhakye o ááhívetéhajchíi muurá Píívyéébé úmíwávú kímóhcó oke tene pájtyéneri ó núcójpíveéhi. Muurá ámuha ímíñejíi íhdícyáméhjima medómácócatsíhijcyáné tsá meíhvejtsópityúne. Áhdure tsíñehji panévare ímityúné ámuha méméénuhíjcyáhi.

13

Páávoró pítyajcóne

1 Muurá pápihchúújyúvájucó ámúhakye o ááhívetéíñe. Ájyú eene ímityú ícyahíjcyámé hallúvú mítyétsíuba, pápihchúúmeváuba, úúbálléhajchíi tehdujúcooi teéne. 2 Muuráhjáa éjyú ámúhakye o ááhívéjeebe tsúúca íhnáhó ámúhakye ó úwaabó pámeere ímityúné méénuhíjcyámeke. Aane íñe tsiíñe piéhduré tsíhyullétú ámúhakye ó úwaabóhi. Aabe ícyooca ámúhakye o

ááhívetéébé tsaate páhdure néémedi tsáhájucó o íícúvéityúne. ³ Áijyu ámuha méwaajácuú muhdú tajtyééveri Críjto íhgyúvahíjcyáné ámuha mewáajácúíyóneri meíjycunúhíjcyáne. Díbye tajtyééveri nééne álliu íjcyátúnéllii imílleebe muhdú dííbyé íhtsútú íjcyane ámuha mewáajacúne. ⁴ Dííbyekée ímiááné páwachékevu dsíjívetsómé átérééjpidi idíllónema. Áróóbekée Píívyéébe ííhnáhoori bóhíitsoobe íjcyá ícyooca íhtsútuubéréjucó. Aane dííbyekée pájtyedu íívane tsáijyu ó ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Árónáa dííbyedívú o cátsípáávehíjcyánéllii oke píáábohíjcyaaabe téhdure ámúhake o píááboki.

⁵ Aane cáhawáa ihdyu ámuháyé ímíñeúvú méíjtsaméij. ¿A ímiááné tsúúca ímí ámuha mecáhcujsó Píívyéébeke? ¿A ámuha méwaajácurá Jetsocríjtó páijyuvaré ámúhama íjcyane? ¿Mityá íllure ámuha maállíñe ménehíjcyá dííbyeéjté ámuha meíjcyanej? ⁶ Árónáa íhya mityá ícyooca tsúúca ámuha méwaajácú ímiááné dííbyeéjpi o íjcyane eene álliu múnáájpidi oke ámuha medíllóhíjcyáme. ⁷ Muurá Píívyéébeke píáábó ó táúmeíhíjcyá ámúhá hallúvú ímityúné ámuha meíjcyátuki. Aane tsá teene o méénuhíjcyatú míamúnaa ímí oke íjtsúcunúki. Muurá oke ditye múhdurá íjtsúcunúroobe ó imíllehíjcyá ámuha ímiááméré meíjcyane. ⁸ Aabe tsá múijyú állíuri o íhgyúvatúne. Ímiááneríyé ó íhgyúváhi. ⁹ Áánéllii íllure ó imíjyuhíjcyá oke ditye éhdiíválléroóbe. Ehdu oke ditye íjtsúcunúroobe ámúhake o píáábohíjcyá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcujsoki. Ámúhá hallúvú píáábó ó táúmeíhíjcyá ímí dííbyeke ámuha mecáhcujsoki. ¹⁰ Ehdu íñe ó caatúnú ámuha meímíbáávyé ámúhake o ááhívetécooca íhnáhoó ámúhake o úwáábótuki. Píívyéébé muurá íhnáhoovu oke ajcú dííbyeke meúráávyénéjcutu ámúhake o píááboki. Tsáháa téénevu oke díbye ajcutú ámúhake o tútávájtsoki.

¹¹ Aane óvíi ámuha táñahbémú ímí meíjcyame métsúúrameí Píívyéébema ámuha tsáimíyé meíjcyáíyóneri. Aane óvíi dííbyeréjucó ámúhake iwájyudu íjcyaaabe píaabóné tsáimíyé ámuha meíjcyaki. ¹² Áánéllii ámúhake o néé ámuha ímiááméré meíjcyáne medúúrúvájcatsíki. ¹³ Téhdure pámeere ílle íjcyame ménahbémú ámúhake duurúváhi.

Ahdícyane ihdyu óvíi Píívyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyaaabe Jetsocríjtoj tééveri Íapííhó mépañévvú ipícyóóneri meke tehméhi. Áyu tehjújucó.

GÁÁRATA Garáátsiáí íjcyáme élleву Páávorо cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávorо o íjcyáábekée Píívyéébe oke picyóó uwáábóóbedívú Jetsocríjtoke íbóhíítsóóbej tééveri. Tsáháa míamúnaa oke pícyootú téénevu. ² Aabe íñe ílle óóma íjcyámema íhyaami ó caatúnú elle Garáátsiá íñújiri ámuha cahcújtso múnaa meíjcyáme élleву. ³ Áámeke óvíi ámúhake Méécááni Píívyéébe píaabó Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri íbúwajíi ámuha meíjcyaki. ⁴ Muuráhjáa díbye ímillédújuco mewájyuri Jetsocríjtó dsíjívéné íjí imítýú meke mújtatsójúcoórónetu meke ípájtyetétsoki. ⁵ Áánéllii metsu dílbyeke maávyéjújtsso mújýú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtyetétsótyóné uwááboju

⁶ Áronáa múhdurá oke pajtyéné Píívyéébeke ámuha mecáhcujsónetu tsíhdyuréjuco meíjtsámeíñe. Ááneráhjáa tsúúca ámuha ímí mecáhcujtsó mekée iwájýúne Críjtoj tééveri mééma díbye méénune. Ááné mutsííeneréjuco ámuha tsíjijtójiriyé meúwáábócatsíhijcyáne. ⁷ Áánerá tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtyetétsótyóné uwááboju. Íllure ámúhake tsaate íállíñe tsíjijtójiriyé íúwáábóneri máváríchohíjcyá Críjtodítýú íjcyáné uwáábójutu ámúhake ímújtátsóroki. ⁸ Ehdu úwáábohíjcyámé hallúrí apíchó teéne. Muurá o íjcyároobe tsíjijtóríyé o úwááboca téhdure Píívyéébe óhdi ícúbáhráiyáhi. Áhdure níjkyéji múnáajpi íjcyáróóbedi ícúbáhráiyooobe tehdu díbye méénuca. ⁹ Aanée tsúúca éjýu ámúhake o úúbálleroné íñe tsiíñe ó úúballé tsaate Críjtodítýú íjcyáné uwááboju tsíjijtóríyé úwáábóhájhíi Píívyéébe díityédí ícúbáhraíñe.

¹⁰ Ehdu íñe ámúhake o nééne méíjtsúcunúdí míamúnaa ímí oke íjtsúcunúrokíyé o íhýúvahíjcyáne. Píívyéébere ihdyu óhdivu tújkevéélléneríjýu o tsúúrameíhijcyáne. Muurá míamúnáamáyé tsaímíyé o íjcyane o ímílleca tsá Críjtó íicúve múnáajpi o íjcyáityuróne.

Páávorо uwááboobe íjcyane

¹¹ Aane ihdyu ó ímíllé ámuha táñahbémú mewáájacúné íñe dílbyé uwááboju míamúnáa íjtsaméi íjcyatúné o úwáábohíjcyáne. ¹² Tsáháa múha oke úwáábotú teéne. Dílbyerée ihdyu páñetu Jetsocríjtó óhdivu bóhówajtsóné íñe ó úwáábohíjcyáhi.

¹³⁻¹⁴ Muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa tujkénú o dáríívemeíhijcyáné tamúnaa múhdurá Píívyéébeke úráavyehíjcyajíjtó o úráavyéijýu. Téjijtóo ávyéta ímí ó waajácú tsiytye tátyujkévéejte íjcyáromé ehniíñe. Aabée téijýu ímiáánéhacáa Críjtó cahcújtso múnaa íjcyámedi ó ícúbáhrahíjcyá dítyévaa téénetu íhvetéroki. ¹⁵ Áronáacáhjáa ihdyu pámeeke iwájýudu íjcyaaabe Píívyéébe tsúúcajátújuco ói o tsíímávámeítyúné íhdéjuco oke íújcuíñé wábyujtsóne. ¹⁶ Aabée oke waajácútsó Ílli Jetsocríjtodívú dílbyedítýú íjcyáné uwáábojúvú ámúhake jodíómú íjcyátúrómeke o wáájácútsoki. Ááneríi tsá múúmá o íhýúvatúne. ¹⁷ Muuráhjáa Jerotsaréeri dílbyé uwáábo múnaa táíhdéjuco íjcyárome élleву tsá o péétu díityémá téeneri o íhýúvaki. Aráábíi íñújívúrée

o péébe téhulle íinéubará píivyétúsihi o ícyahíjcyátsihdyu tsiíne ó oomí Damájcovu.

¹⁸ Átsihdyúu botsíi Jerotsaréevu tsiíne pápíhchúú pijcyábatu o wájtsíibe o péé Péédoró éllevu dílbyema o íhjuvaki. Áábemáa técoomíyí ó ijcyá 15 coojíva. ¹⁹ Áijyúu tsá tsijtye Jetsóó uwáábó méénuhíjcyámeke o ájtyúmitúne. Apáábyekéree ó ájtyumí íñahbe Jacóóboke.

²⁰⁻²¹ Átsihdyúu o péé Tsíiríamá Tsiríítsiá iñújucúvu. Ehdu íne ámuha éllevu o cáátúnúne pañe o néene Píivyéébe waajácú ímiáánéjuco íjcyane ámuhakye o úúballéne. ²² Áábekéee oke tsúuca téhullé múnaa waajácúhi. Áánetúikyee tsá Jodéa iñújiri íjcyané cahcújtso múnaa oke wáajácúcutúne. ²³ Apááñéreváa lléébohíjcyámé tsaate óhdityu néhijcyáne: “Éhnée éjyu Críjtoke mecáhcújtsóné hallútú ávyetá ícubáhrá méhdi méénuhíjcyaabévá muhdú ícyooca teene úwááboobéré pehíjcyáhi.” ²⁴ Ehdúvaaa tsaate óhdityu néhijcyané illéébóne mítyane Píivyéébeke duurúvahíjcyáme.

2

Páávoróké uwáábojte wáajacúne

¹ Átsihdyúu tsúuca 14 píjcyá pájtyéné boone tsiíne Jerotsaréevu o péébema Benabéemútsí Tíítóma péehíí. ² Áámútsimáa o péé téhullévú Píivyéébere oke túkévéjtsóneri. Áijyúu tsamééré técoomí cahcújtso múnaá túkévéjtsojte píhcyáávemeke ó úúballé íne ámuha jodíómú íjcyátúróméke o úwáábohíjcyánetu muhdú oke ditye íñéekíí. ³ Árónáacáa oke néeme tehdújuco o úwáábohíjcyáne. Aamée tsá íñá néétu Tíító óoma íjcyaaabe kíhdyahírótsámeítyúnetu. Tsáháa díbye kíhdyahírótsámeítyú jodíómuube íjcyátúnéllíihye. ⁴ Árónáacáa íjcyámé tsaate íllure íállíne ímiáámédú múúhakye náhbévahíjcyáme. Aamée imíllé Críjtoéjté muha meíjcyame téené taúhbaju meméénújúcúótúmeke tsiíne múúhakye téénevu íbúwajtsóne. ⁵ Áróneríi tsá muha meíícúvetú Críjtodítyú íjcyané uwááboju mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténetu ámuhakye muha memújtátsótuki.

⁶ Aamée táehníínevu íjcyarómé túkévéjtsojte tsá oke béhné uwáábó téénetu méénutúne. Árónáa tsá o íjyácunútú ditye táehníínevu íjcyáneri. Muurá Píivyéébe tsaahdúré meke íjtsúcunúhi. ⁷⁻⁸ Aamée ímí íjtsúcunú Péédorókée tamúnaa jodíómú uwáábóóbedívú ipícyohdu téhdure oke Píivyéébe pícyoone ámuha jodíómú íjcyátúrómé uwááboobe o íjcyaki.

⁹ Aanée páñétúejte Péédoroo, Jóoaá, Jacóóboo, íjcyame ímí íjtsúcunúne múhtsikye Benabéema mítyane dúúrúvaméré nées muhtsi téené wákimyéí meméénu jodíómú íjcyátúmé pañe téhdure tamúnáa pañe téené wákimyéí ditye méénúné tujkéveri. ¹⁰ Áánemáa múhtsikye néeme muhtsi mepíáábohíjcyá ídáátsóméhjike. Aanée ímí ó íjtsúcunúhi.

Péédoróké Páávoró úhbane

¹¹ Árónáacáa Péédoróké Ajtiokííavu ó tsíjpájúú díbye múhdurá íjcyané hallútu. ¹² Muuráhjáa ámuha múnaa jodíómú íjcyátúmema díbye májchórónáa tsaate múúha múnaa Jacóóbo hájkímú íhdéené taúhbaju úráavyehíjcyámé técoomívú wájtsímedítyú waabe díityédí íllityénema. ¹³ Áábedítyúu ííiváne tsijtye tamúnaa tsúuca cahcújtso múnaa íjcyarómé téhdure wáahíí. Áhdurée táñahbéébé Benabée díityédítyú ííiváne wáahíí. ¹⁴ Ehdúu tsúuca cahcújtso múnaa íjcyarómé dáríívemeííne hallútú Péédoróké pámeere píhcyááve múnaáj píñévú o néehíí: “Muúbej, uu muurá jodíómuube u íjcyároobée tsúuca

ú ihvejsó ihdeéne taúhbaju u úráavyehíjcyáne. Aabe ¿íveekí ténevu ú taúhbahíjcyá memúnaa íjcyátúmeke teene u úráavyécóóbejíivari?” Ehdúu o née Péedoróke.

Mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

¹⁵⁻¹⁶ Muurá muha jodíómú páñétúejte Píívyéébeéjité meíjcyame tsúúca méwaajácú Moitséeúvuj tééveri múúhá ihde múnáaúvuke díbye ájcúné taúhbaju muha meúráavyeróné múúhake pájtyetésóityuróne. Apááñéré ihdyu Jetsocríjtóo mewájuryi dsíjívéné pamévare mecáhcújtsómeke ímiáámedi dílloóbe.

¹⁷ Aane dílbyej tééveri Píívyéébema meímíbaávyéíyóneri met-súúrameíhíjcyámé méwaajácú ímiáané ímityúmé meíjcyane. ¿Áánéllíihyéhaca Críjto néesúríyé ímityúmé méicyahíjcyáhi? Tsáhaá. Tsá tehdu tene néétune. ¹⁸⁻¹⁹ Muurá teene taúhbaju o úráavyéroobe tsá Píívyéébema ímí o íjcyáityuróne. Áánéllíi ténejcútú ó íjcyá dsíjívéebedú teene o úraavyéjúcóótúnéllíihye. Aabe ihdyu ícyooca ó tsúúrameíhíjcyá muhdú Críjtoj tééveri tsaímíyé Píívyéébema o íjcyáiyóneri. Muurá o ihvejsójúcooróné tsiíne o úráavyéhajchíi oore ó tútávajtsáméíhi. ²⁰ Áánéllíi tsá o ímillédú o íjcyájúcootúne. Ícyooca ó íjcyá Píívyéébé Hajchíi tawájuryi dsíjívéebeke o cáhcújtsoobe oke túkévjtsóné pañe. ²¹ Aane tsá mújyú o íhvéjtsóityuró mekéé ídaatsólléne mééma díbye méénune. Muuráhjáa teene taúhbaju néhdu meíjcyáne tééveríyé ímiáámedi meke díbye dílloca Críjto dsíjívéné tsá íínetú meke píáábóityuróne.

3

Críjtore meke pájtyetésóne

¹ ¿Áyu ámuúha Gáaratá cahcújtso múnaaj! ¿Múamíi ámúhake tútávajtsómé tsáhájucó ímí ámuha meúráavyetú Jetsocríjtóo mewájuryi páwachékevu dsíjívéné mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténé ámúhake o úwaabóne? Ááneráhjáa tsúúca ámuha ímí méúraavyé téené uwaáboju. ² ¿Acáa tsá Píívyéébé Apííchó ámúhá pañévú úcaávetú teene ámuha mecáhcújtsóijyu? ¿Mityá ítyaúhbajúree ámuha meúráavyénéllíi ámúhá pañévú úcaavéne? Áyu cána oke menej. ³ ¿íveekí ayájú allíurá ámuha menéeme múhdurá médáríívémei tsúúcajáa Píívyéébé Apííchó túkevjsó pañe ámuha meíjcyame? ¿Aca ámuha méijtsúcunú ámúhá íhnáhooríyé tsaímíyé dílbyema ámuha meíjcyáiyóne? ⁴ ¿Muhdú bañúháñe ámuha téené hallútú meícúbáhrámeíhíjcyáne íveekí méihvejsóhi? ⁵ ¿Mityá ámuha méijtsúcunú Píívyéébé taúhbaju néhdu meíjcyanéllíi díbye mééma méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáne? Muurá ihdyu Críjtoke mecáhcújtsómé pañévú ípííchó ípícyóónej tééveríyé mééma méénuhíjcyaaabe ténehji.

⁶ Muuráhjáa Aavaráaúvú ímí dílbyeke cáhcújtsónéllíi ímiáábedi dílloobe dílbyeke. ⁷ Áánéllíi ímí Píívyéébeke mecáhcújtsómé dílbyeúvúj tsiiménémúhaabe méijcyáhi. ⁸ Tsúúcajátújucóhjáa muurá mee pámeere ámuha jodíómú meíjcyátúrómemema tsaímíyé dílbyema meíjcyáíñe Aavaráaúvuke díbye íllu nééneé: “Ímí oke u cáhcújtsónéllíi díjtyééveri pámeere ííñújiri íjcyámeke ó píááboóhi.” Ehdúhjáa neebe Aavaráaúvuke. ⁹ Aane muurá téhdure Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke píááboobe dílbyekée píáabódu.

¹⁰ Áánetu eene taúhbaju iúráavyéneríyé ípájtyetéiyóné ítsúcunúhíjcyámé hallurí apíchó teene. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébé taúhbaju múhdurá úráavyehíjcyámé hallurí apíchó teene.” ¹¹ Aane muurá

méwaajácú teene taúhbaju néhdu ijcyáíyóneri tsúúrámeíyómé tehdu íjcyátúmeke Píívyéébe ímiáámedi díllóityúne. Íllu tsiíne néene dííbyé waajácúháámitu: “Píívyéébeke ímí cáhcújtsómeke ímiáámedi díbye díllome pájtyetéehi.” ¹² Áronáa teene taúhbájutu Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri meke íajcúnetu neeráhi: “Páneere taúhbajúúné néhdu tsaímíyé íjcyame ihdyu pájtyetéiyáhi.”

¹³ Áronáacáa tehdu meíjcyátúné déjúcotu méhdi díbye ícúbáhráíyóné ihdétú tsúúca Críjto meke iwáíyúne pájtyetétsohi. Muurá dííbyé waajácúháámitu néeneé: “Ímityúmé átéréjteké cáámetu úmáhájcutu picyóóme.” ¹⁴ Ahdújucóhjáa muurá Píívyéébe Críjtoj téeveri pámeekéré píaabóné jodíómú íjcyátúróméhjíma Aavaráaúvukée ínéhdújuco. Áhdure Críjto pámeere dííbyeke cáhcújtsómeke ájcuú Íapííchotu ípyéé ínéhdújuco.

Píívyéébe Aavaráaúvuke pítyajcóné

¹⁵ Aane cáhawáá ámuha táñahbémuke o nées muhdú maállítyu meméénune. Muurá tsatémá tsané wákimyéí meméénu téené waajácúháámitu memémé mecáátúnúné boone tsáhájucó múha tsíhdyuréjuco meíjtsaméí cápáyoácóityuróne. ¹⁶ Ahdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke nées dííbyéj tsiiménémúháábedítyú tsáápiikye ipícyooíñé míamúnáake pájtyetétsoííbyeke. Tsáháhjáa díbye íwaajácúháámitu néetu pívámeváké ipícyooíñe. Neebéhjáa tsáápiikyéré ipícyooíñé Jetsocríjtoke. ¹⁷ Muuráhjáa dííbyeúvuke Píívyéébe ípítyájcóné boone 430 píjcyábatu ítyaúhbajúvú jodíómuke ajcú Moitséeúvuj téeveri. Áronáacáa tsá téené hallúhcuri díbyéé Aavaráaúvuke pítyajcóné wáajácúratúné íjcyatúne. ¹⁸ Muuráhjáa teene taúhbaju meúráávyéneríyé mepájtyetécá álliúreíyó teene dííbyeúvukée Píívyéébe pítyajcóné. Áronáacáa muurá dííbyeke ínéhdújuco díbye méénune.

¹⁹ ¿Aanee íveenévúrá ájcuube teene taúhbajúvú meke tene ípájtyetétsojíívari? Muuráhjáa ihdyu teene níjkyéji múnáaj téeveri pícyoobe mewáájácu múhdurá meícyahíjcyané Jetsocríjtói bóhówáávétúné hajchóta. ²⁰ Áronáacáa tsá tehdu Píívyéébe Aavaráaúvuke tsíjtyej téeveri pítyajcotúne. Muuráhjáa ihdyu ávyeta dííbyere dííbyeúvuma ihjyúváhi.

Píívyéébe taúhbaju

²¹ ¿Áanéllíhyéhaca Moitséeúvuj téeverí díbye meke ítyaúhbajúvú ájcune tútávajtsó díbyéé mééma imyéénuíñe néeneé? Tsáhaá. Muuráhjáa tene néhdu meíjcyáneríyé mepájtyetécá ímiáámedi meke díllóíyoobe teene meúráávyémeke. Aacáa tsá mepájtyetéíñe tsíjítóriyéjuco díbye méénúityuróne. ²² Áronáa muurá dííbyé waajácúháámitu néene ímityúné pañe meíjcyame Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke díbye pájtyetétsoíñe.

²³⁻²⁴ Muuráhjáa ímiááné ehne múúne tsiíméké metúkëvejtsódú taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe méícyahíjcyá Jetsocríjtói méhdivu bóhówáávétúné ihde. Aabée méhdivu bóhówáávéébeke mecáhcújtsómeke bótsíi Píívyéébe ímiáámedi díllóhi. ²⁵ Aame ícyooca tsáhájucó taúhbájú túkévéjtsó pañe meíjcyájúcootúne. ²⁶ Ícyooca meíjcyá Píívyéébej tsiímeréjuco pámeere Críjtoke mecáhcujtsóme. ²⁷ Muuráhjáa ímiááné dííbyeéjté meíjcyané uubállé metsójtsótsámeímyé meíjcyá dííbyeduréjuco. ²⁸ Áanéllíi tsá menééityuró tsíjtyere jodíómú íjcyane. Téhdure tsá menééityuró tsíjtyere gríéégómú íjcyane. Áhdure tsá menééityú tsaate ímí íjcyánáa tsaate tsíjtyé hójtsí pañe íjcyane. Muurá

ihdyu pámeere tsiíñé míamúnaa íjcyáróméhjima wajpíímuma waalléémú méijcyá tsamééré Críjtoéjte. ²⁹ Ehdu paméváré dííbyeéjte méijcyame méijcyá Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe. Áánelli téhdure méwáábyuta teene dííbyekée Píívyéébe íajcúíñé nééneé.

4

¹ Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá tsaapi tsímene cááni dsíjívéné boone dííbyé tsíméné aabájaabe íjcyáiibye íáyáné hajchótá ihdícyaabédú íjcyá tsaaté hójtsí pañe. ² Aabe íbúwajíí ícyahíjcyá cááníuvúu diityéké téénevu níwaavémé díbye kéémécooca dííbyeke ájcúíibye. ³ Ahdúu muurá éíjyu méicyahíjcyá taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe Críjtói méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Amée méitsúcunúhijcyá teene meúraávyéneriyé mepájtyetéiyóne. ⁴ Áronáacáa Píívyéébe Íllíkye meéllevu wállóóíñe éévé úújeténéllii bóhówááveebe wállé íbúwá déjucóvú ípívyéévéneema. Áábekée dille tsímávaabe keemévé téénere Moitséeúvuj tééveri díbye ájcúné taúhbájú pañe. ⁵ Ehdúu Jetsocríjtó méhdivu íbóhówáávéne meke ímíjpyetétsó taúhbájúu meúraávyerómé ímityúmé méijcyámeke botsíi Píívyéébe ítsíímedi idíllóki. ⁶ Aane ímiááné dííbyej tsímé méijcyane méhdityu íbóhówaúcunú mépañévú pícyoobe Ípííchó Íllij tééveri. Áánere muurá meke túkévéjtsóneri dííbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Llihíyo múúháj Caánij.” ⁷ Aane ícyooca dííbyej tsímé méijcyámé hallurí tsáhájuco íiná íjcyatúne. Áánellii meke ájcúíibye íavyéjuvu Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej tééveri.

Cahcújtso múnáadi Páávoró íjyácunúne

⁸ Muuráhjáa ihdyu éíjyu ámuha Píívyéébeke mewáájácútúnéllii ihdícyanéhjí mecáániváné méíícúvehíjcyáhi. ⁹ Áánetu ícyooca tsúuca ámúhake díbye wáájacúme ámuha méijcyá dííbyeéjte. Áronáa ¿íveekí ámuha méimíllé tsiíñe íhdééné taúhbaju meúraavyéne? ¿Mityá ámuha méimíllé tsiíñe tééné pañe méijcyane? ¹⁰ Muurá ámuháí méijtsúcunúpí eene ténevá pijcyábádú, ténuhbáavadú, kéjcoojíí ámuha Píívyéébeke medúúrúvahíjcyánetu ámúhake díbye ímiáámedi díllóiyóne. ¹¹ Ehdu ámuha múhdurá medáríívemeíñetu ámúhadítýú o néé bañúháñéubáhjáa ámúhake o úwáábohíjcyáne.

¹² Áronáa ihdyu ámuha táñahbémuke o néé íhdée ámuha méicyahíjcyáné meúraavyéjúcóótuki. O íjcyadúréjuco méijcyá. Muuráhjáa tujkénú ámúhake o úwáábócooca tsá oke ámuha metsárilletú tsíjítóréjuco o úwáábórónáacá. ¹³ Muuráhjáa téijyu ámúhake ímiáájú ó úwáábohíjcyá táhálluúúneri o chéméroóbe. ¹⁴ Áróobekée muurá ámuha oke éhdiíváalletúmeré tsáimiyé mewáátsúcúpéjtsóóbeke méíícúvehíjcyá muhdú Jetsocríjtomútsikye níjkyéjji múnáájpiima ámuha méíícúvéiyódu. ¹⁵ Muuráhjáubáhjáa ámuha mepíívyetécá táhálluúúcú oke mecápáyoácóiyá ámúhá hálluúúnetúréjuco. Áámeke ¿íiná ámúhake pájtyeme íveekí tsáhájuco óhdi ámuha méíícúvetúne? ¹⁶ ¿Ámuháubá méijtsúcunú ámúhake o tsáriléne ehdu o néhijcyáne? Muurá ihdyu ímiááné tehdújuco ámúhake o néhijcyáne.

¹⁷ Muurá eene ámúhake íñé ímíjyaú úwáábohíjcyámé tsá ímiá uwáábó méénuhíjcyatúne. Íllure muurá ámúhake óhdityu ímújtátsóro úwáábohíjcyámé diityé uwááboréjuco ámuha meúraávyeki. ¹⁸ Áronáa ihdyu tehdújúcooíyó ímiá uwáábó ámúhake imyéénu ámúhadi ditye tsúúrámeíñe. Tsá idyé ámúhama o íjcyánélliihyéré ámúhadi ditye tsúúrámeíhíjcyáityuróne. ¹⁹ Aane

ámuha áátsimédú menéeme tsiiñe múhdurá medáriivemeiñe ídátsó oke pajtyé ehne múune walle itsimávane ávyeri ícúbáhrámeídyu. Aabe ámúhadi ó ijjácunúhijcyá Críjtokeréjuco ámuha mecáhcújtsóne díbye íjcyadu meíjcyáíyóneri. ²⁰ Múhduúvúrá ó íjtsúcunú ehdu ámuha meícyahíjcyáne. Áánéllii ihdyu múhdutúiyó ícyoocaré ámúhama o íjcyane ímíñeúvú ámúhake o úwááboki.

Agáama Tsááramúpidítýú íjcyáne uwááboju

²¹ Muurá ámuha meíjtsúcunú Moitséeúvuj téeverí Píivyéébe meke ájcúné taúhbaju néhdu meíjcyáneri mepájtyeténe. ¿Aca tsá ámuha mewáájácútú muhdú dííbye waajácúháámitu tene cáátuváne? ²² Muurá téhaamítú néene Aavaráaúvúhjáa míityétsikye tsíimávane. Páñétúelle méwadívúhjáa tsíimávaabe tsáápiikye. Áánetúhjáa tsíipiikye tsíimávaabe íúnú múnáálledívu. ²³ Aanéhjáa íúnú múnáalle Agáadívú díbye tsíimávaabe ihdícyaabéré íñe meíjcyadu. Áánetúhjáa páñétúelledívú díbye tsíimávaabe diíbyéjuco Píivyéébéhjáa diityétsikye íajcuíñe néhíjcyáabe. ²⁴ Ehdúhjáa tsíimávamúpi Píivyéébe míamúnáake míjijtócuri túkévétsoíñe. Diilléhjáa muurá Agááj tsíiménémúhaabe tsíjtyé hójtsí pañe ícyahíjcyádújuco Moitséeúvukée Tsinaí caméhbauvú Píivyéébe ítyaúhbajúvú ájcúné pañe íjcyame ícyahíjcyáne. ²⁵ Áánéllii muurá téhbau Aráabíá iñújiri íjcyahbáu memévá dílleúvu déjutu. Muurá Jerotsaréeri íjcyame taúhbájú pañe ícyahíjcyá dílleúvúj tsíiménémúhaabée tsíjtyé hójtsí pañe ícyahíjcyádújuco. ²⁶ Áánetu ihdyu níjkyéjiri íjcyáne Jerotsarée múnáa meíjcyame tsáhájucó téené pañe meíjcyatúne. ²⁷ Muurá Píivyéébe waajácúháámitu néene Tsááradítýu:

Ajchibá u íjcyárolle kímóóvétulléré ímíjyuuri díicya. Muurá úi ú tsíimávaáhi.

Aame díitsiime ávyetá mityámé líyááteé díúnú múnáallej tsíime líyaaténé éhniíñevu.

Ehdu néene Píivyéébe waajácúháámitu.

²⁸ Ámuúha táñahbémej, Píivyéébéhjáa néhdújuco Itsáake cáánímutsi tsíimávane. Áhduréhjáa díbye néhdújuco íñe tsúuca dííbyej tsíimé meíjcyane. ²⁹ Árómeke íñe tsaate meke muhdú dáriivehíjcyá íhdéené taúhbaju iúráávyéneri éhnéhjáa Píivyéébere píáábóneri Aavaráa páñétúelledívú tsíimáváábeke íúnú múnáálledívú díbye tsíimávaabe tsárillehíjcyádu. ³⁰ Téénetu muurá Píivyéébe waajácúháámitu néeneé: “Díúnú múnáalleke dijchívyetso dihjyátú íllímájucó. Tsá páñétúelle dítyáabadívú u tsíimáváábé wáábyuta íjcyane dííbye éhné íjcyatúne.” Ehdu néene Píivyéébe waajácúháámitu. ³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbémej, tsá meíjcyatú íúnú múnáálledívúu Aavaráaúvú tsíimáváábéj tsíiménémúhaabe íjcyadu. Muurá ihdyu meíjcyá páñétúellée Tsááradívu díbye tsíimáváábéj tsíiménémúhaabe íjcyadu tsúuca páñétúejpi Píivyéébe Hájchikye mecáhcújtsónéllíhye.

5

Jetsocríjtokeré meúraavyéne

¹ Muuráhjáa Jetsocríjtó tsúuca meke íjchívyetsó taúhbaju meke túkévétjtsóné pañe meícyahíjcyánetu. Áánéllii metsu dííbyekéréjuco meúraávye ímíñeúvu. Óvíjyacóóné ámuha tééneri metsúúrámeíhijcyáne meke pájtyetétsóiyóneríjívári.

² Aane cáhawáá ímíñeúvú melléébó ámúhake o néeneé. Muurá ámuha mekíhdyahírótsámeíñetu ímiáámedi Píivyéébe ámúhake díllóiyóné ámuha meíjtsúcunúne tehdu meméénúmeíhajchíí tsá Críjto ámúhake

pájtyetétsóityúne. ³ Áronáa ihdyu o nées tehdu imyéénúmeíñe ímí Píívyéébema íjcyáiyóneri tsúúrameíhijcyámé óvíi ávyeta muhdú teene taúhbaju néhdu íjcyáhi. ⁴ Áronáa íllure ámuha téeneri mémújtátsámeí Píívyéébé meke iwáyyúne Críjtoj téeveri mepájtyetéíñe méénúnetu. ⁵ Muurá ihdyu ímiáámedi meke díllóobe Íapííchó meke túkévéjtsóneri Jetsocríjtoke mecáhcujsómeke. ⁶ Áánéllii mekíhdyahírótsámeítyúné tsá muhdú néétune. Áhdure mekíhdyahírótsámeíyóné tsá meke píáábotúne. Apááñéré ihdyu ímiááné Jetsocríjtoke mewáyyúne mecáhcujsóné meke píaabóhi.

⁷ Aanée muurá tsúúca tehdujúco ámuha meúraavyéne. ¿Áané mutsíhdyúhjáa íveekí tsáhájucó ámuha téené uwááboju ímí mecáhcujsotú múha nééjuri? ⁸ Ááneráhjáa tsúúca Píívyéébe ámúhake ijchívyetsó ténejcútú Jetsocríjtoj téeveri. Aane tsá dílbyedítyú tene íjcyatú eene píéénéré ámuha meúraavyéne. ⁹ Muuráhjábá ihdyu ámúhadítyú tsáápihdítyuré íjcyane ehdu ámúhake dáriivé éhne múúne haríínallíjyú metátsajcóné pañévu íooríchotu áyánéwu mepícyooróné páneeríyúco mújtadu. ¹⁰ Áronáa ó waajácú Píívyéébe tsiíñe ámúhake píááboíñe ámuha meíhveté taúhbaju néhdu ámuha meíjcyáneri mepájtyetéiyóné ámuha meíjtsámeíhijcyánetu. Áánetu ihdyu íhnáhooíñe díbye ícúbahráné ámúhake mútátsohíjcyámedi.

¹¹ Muurá téhdure óhdityu nehíjcyámé oova mekíhdyahírótsámeíñeríyé ímí Píívyéébema meíjcyane o úwáábohíjcyáne. Áronáa teene o úwááboca tsá oke ditye tsarílléítyuróne. Muurá ihdyu Críjtoj téeveríyé mepájtyeténé o úwáábohíjcyánéllii oke tsaríllehíjcyáme. ¹² Aame ihdyu óvíi ílluréjuco ámúhadítyú dówaavéné téeneri ámúhake pátsarícyohíjcyáme.

¹³ Muuráhjáa tsúúca Píívyéébe ámúhake ijchívyetsó téénetu. Aame ámuha tsáimiyéjuco meíjcyame tsá ímityúné meméénújúcúoóityúne. Ímíñeúvú pamévamáyé mewáyyújcatsíñe mépíáábojcatsi. ¹⁴ Muurá tsane dílbyé taúhbaju néehíi: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wáyyúmeídyu.” Ehdu muurá pamévakéré mewáyyúhajchíi tsúúca mémeenú páneere dílbyé taúhbajúúné muhdú meíjcyáiyóné meke nehíjcyáne. ¹⁵ Áánetu tehdu ámuha mewáyyújcatsíñe mepíáábojcatsíyótsihvu íllure ámuha meícúbáhrájcatsíhajchíi muurá íllure ámuha métútávátsójcatsíhi.

Píívyéébé Apíícho meke túkévejsóne

¹⁶ Áánéllii ámúhake o nées Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañéréjuco ámuha meíjcyane ímityunéhjí ámuha meméénújúcúoótuki. ¹⁷ Tsá dílbyé Apííchó ímíllétú meímillédú meíjcyane. Téhdure ténehjí méhdivu cátuhtsó teene meke túkévéjtsóné pañe meíjcyáiyóne. Ehdu panéjcuávú téneecu cátuhtsójcatsíñéllii éhniíñevu métsúúraméí Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañe ámuha meíjcyáiyóneri. Óvíjyacóóné ámuha meímillédú meíjcyane. ¹⁸ Aane ímiááné ámuha dílbyé Apííchó túkévéjtsó pañe meíjcyáhajchíi tsáhájucó ámuha íhdéené taúhbajú túkévéjtsó pañe meíjcyájúcootúne.

¹⁹ Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé tsá téévetúne. Panévare muurá ímityunéhjí méénume íhdícyáméhjíma dómácócatsíhijcyáhi. ²⁰ Aame níjcyotájtekéré durúvahíjcyáhi. Nomíuuváwu néeme tsané úhbajcatsíyíyé íjcyame ítsarílléjcatsíñe waabyénúcatsíhijcyáhi. Iiye ímí íjcyáiyóné imílléme. Ehdu idyáíñvéjcatsíñe ílluréjuco ditye dóhwábahíjcyáné íhdyúeháhjíréjuco. ²¹ Aame nomíutááváwu néeme dsíjívétso múnaa, líyyiicyáve múnaa, íjcyame majchó ávyetá mityáne. Áhdure tsíñehjí panévare ímityúné méénuhíjcyáme. Aane éíjyúu ámúhake o

néhdú tsá múu tehdiivanéhji méénutúne. Muurá tehdu nénehji méénume tsá Píivyéébé avyéjúejte íjcyatúne.

²²⁻²³ Áánetu ihdyu Píivyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyame méwajjújcatsíhi, méimíjyúúhií, tsíñehji meke pájtyeróné máaabúcuhi, tsaimíyé pamévamáyé méijcyáhi, tsíjtyeke mépiáabóhi, panévare óóchevéletúme mémeenúhi, ídaatsómé méijcyáhi, tsá ímityúnehjívú metáhjátsámeityúne. Ehdu Píivyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyame tsá íhdéené taúhbaju néené tsíjtoríyé meíjcyatúne. ²⁴ Muurá Críjtoke mecáhcujsómé ímityúné icyánéjcutu méijcyá dsíjívemédú ténéhji éllevu meíjcyájúcoótúnéllíhye. ²⁵ Aame méijcyá Píivyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe. Áánéllii metsu méihvéjtsámeí téeneréjuco meke túkévéjtsóné pañe meíjcyaki.

²⁶ Tsáhájucó avyéjuuháñé mellíñéityuróne. Tsá íñerí menómíutááváityuróne. Tsá ímityúné medáríívécatsíityuróne.

6

Mepíáábójcatsíñe

¹ Aane tsaate amúhadítyú ímityúné pañevú mújtáhajchíí mépiáábó ditye tsiíñe íimíjpyeteki. Áronáa ihdyu ímíñeúvú chooco méuwáábó diityéke. Ááne téibúwá meíjcyá amuháyéjuco tehdu meíjcyátuki. ² Ehdu mépiáábójcatsí múhdurá amuha meicyahíjcyánéhjitu Críjto ímillédú amuha meíjcyaki.

³ Muurá iiye íhtsutúme íjcyane íjtsúcunúmeímyé tsíjtyeke ípiáábóiyónéhji éllevu íjcyatúme állímyeíhi. ⁴ Cáhawáa ihdyu amuha tsáápiitsa métsúúraméí Críjtoke amuha meúraavyémé tsaimíyé meíjcyáiyóneri. Áronáa ihdyu tsá múu íjtsúcunúmeítyú tsíjtyé ehníñevu ímí íjcyane. ⁵ Muurá íjcyánéi pámeere ímityúné meméénuhíjcyáné meméénújúcoótúityuróne.

⁶ Áhdure amúhake o néé íñe Píivyéébé ihjyu amúhake úwáábohíjcyámeke amuha mepíáábo panévatúré íñe tájpi ditye íjcyáíñetu.

⁷ Aame tsá múu állímyeítyúne. Méjtsámeídí Píivyéébe wáájácúityúné ímityúné amuha meméénuhíjcyáne. Muurá ímityúné méénuhíjcyámeke téene áhdovu ájcuíibye. ⁸ Aame ílluréjuco wágóóóveíñe ímillédú ícyahíjcyáme. Áánetu Píivyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meicyahíjcyámé méújcuú múijyú medsíjívéjúcoótútyúne bóhi. ⁹ Áánéllii metsu óóchevéletúme ímiáánéré meméénuhíjcyaki. Ehdu muurá ímiáámé meíjcyáhajchíí téene áhdó tsaimíyéjuco meíjcyáíñe. ¹⁰ Áánéllii metsu pamévamáyé ímiááméré meíjcyaki. Tsá Críjtoke mecáhcujsómé tsané nahbémú meíjcyame ímityúné medáríívécatsíityuróne.

Páávaro pítyajcóné

¹¹ Aane íñe amúhake o pítyajcóné ooréjuco páñetu o cáátunúne. ¹² Muurá eene tsaate Críjtoke úraavyémé téené hallútú diityéké tsíjtye ímityú íjtsúcunúiyónéllíhyéré amúhake taúhbahíjcyá amuha mekíhdyahírótsámeíki. ¹³ Árome muurá tsá panévare teene taúhbaju nénehji méénuhíjcyatúne. Muurá íllure ímityájkímyeí amúhake téenevu taúhbahíjcyáme. ¹⁴ Áánetu ihdyu tsá o ímíletú íñerí o mítyájkímyeítyóne. Apááñéré ihdyu ímí ó íjtsúcunú mewájyuríi Críjto páwachékevu dsíjívéébeke o cáhcújtsónéllii táimítyú táhallurí íjcyájúcoótúne. Aabe téené pañe o íjcyájúcoótúnéllii ténejcútú ó íjcyá dsíjívéébedu. ¹⁵ Áhdícyane tsá muhdú tene néétu mekíhdyahírótsámeítyúne. Áhdure mekíhdyahírótsámeítyóné tsá íñetú meke píáábotúne. Áánetu ihdyu

Críjtoke mecáhcujsómé tsíhdyuréjuco mecápáyoovéné meke píaabóhi. ¹⁶ Aane óví Píívyéébe meke íídaatsóllédú íjcyabe pámeere pahúllevaré ihñéjté íjcyámema ámuhákye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcy muhdú ámuhákye o úwáábohíjcyádu.

¹⁷ Óvíjyacóóné ámuha oke múhdurá medáíívehíjcyáne. Muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoke o cáhcújtsóné hallútú oke dítye méénuhíjcyáne matyáwááné tájpííyi íjcyánetu méwaajácú dííbyé wákimyéi múnáajpi o íjcyabe ímíááné ámuhákye o néhíjcyáne.

¹⁸ Ahdícyane óví dííbyeréjuco ámuhákye pámeekéré panévatu píaabóne. Áyu tehdújuco.

EPÉÉTSIO

Éépetsóri íjcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo íñe Páávoru íhyaami ó caatúnú elle ámuha Éépetsóri meíjcyame Jetsocríjtoke meúráávyéme éllevu Píívyééberée dííbyedítúyú íjcyáné uwááboju o úwáábóíñéví oke pícyoóbe. ² Áámeke óvíi ámúhake píáábohíjcyamútsí íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Críjtoke mecáhcuíjtsóne áhdo

³ Ahdícyane ihdyu óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtóy Caani Píívyéébeke méduurúváhi. Muurá ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoma meíjcyámeke tsaímíyé níjkyéjitu panévatúré píáábohíjcyáabe. ⁴ Tsúúcajátújucóhjáa ííñujíí íípívyéjtsótúné íhdéjuco díbye wábyujtsóné Jetsocríjtoj tééveri meke újucúmeke íímíbájchoíñé méimítúyú máhallúrí íjcyájucóótu dííbyeéjté meíjcyame íínetú menéétsámeítúyuki. ⁵ Mítýanéhjáa meke íwájýúnéllíi íjtsámeíbyé dííbyej tééveri meke ípájtyetétsómeke íítsíímedíyéjuco ídíllóíñe. Ahdújucóo díbye meke tsíímavámé dííbyeéjté meíjcyane díbyéhjáa méhdítúyú íjtsámeídyújuco. ⁶ Áánéllíi pájyuvaré dííbyeke méduurúvahíjcyá ávyetáa méhdi ídáátsóvéne díbye meke píáábónéllíihye. Mekée muurá píááboobe Íllíkye mítýane díbye wájýúúbeéjté meíjcyaki. ⁷ Muuráhjáa ávyetá íhnáhó meke íwájýúnéllíi díbye dsíjívénéj tééveri méimítúyuháñé mééma ímíbájchoobe mepájtyetéki. ⁸ Ááneríi meke úújétsóobe mítýane meke íwájýune. Áánemáa meke ájcuube panévare mewáájacúííñé tujkévejúvu. ⁹ Téhdurée meke waajácútsóobe tsúúcajátújucóo muhdú meke ípájtyetétsoíñé íjtsámeíhíjcyáné tsúúca mééma ípánéévétsónévu. ¹⁰ Aane ehdu ípítýájco páneere pájtyéné boone Críjtoke pícyóóíibye pámeere níjkyéjima ííñújírí íjcyámé avyéjuube díbye íjcyaki.

¹¹ Dííbyej tééveríhjáa muurá tsúúcajátújuco díbye meke újcune íavyéjújete meíjcyaki. ¹² Ehdúhjáa méénuube muhdú íjtsúcunúdí íñe tujkénú muha Críjtoke mecáhcuíjtsómema ámuha bóónétu mecáhcuíjtsómé pámeere dííbyeke maávyéjújtsó dúúrúvamére. ¹³ Muurá Críjtodítúyú pájtyéteju íjcyane ámuha mecáhcuíjtsómé pañe tsúúca Píívyéébé Apííchó íjcyame ímíááné ámuha méíjcyá dííbyeéjté díbyeé néhdújuco. ¹⁴ Aane muurá dííbyé Apííchó tsúúca mépañe íjcyánetu méwaajácú ímíááné meke díbye múíjyú íñéíjyú pícyoóíñé íavyéjuvu tsaímíyéjuco dííbyema meíjcyaki. Ahdícyane metsu dííbyeke medúúrúvahíjcyá ávyéjújtsómére.

Cahcújtso múnáa hallúvú Páávoru Píívyéébeke tújkéveju táúmeíñe

¹⁵ Muurá ó waajácú tehdújuco ámuha Máavyéjuube Jetsóoke mecáhcuíjtsómé ímí pamévamáyé cahcújtso múnáama mewájýúcatsíhíjcyáne. ¹⁶ Áánéllíi pájyuvaré ámúhá hallúvú Píívyéébeke ó téhdútsóhíjcyáhi. ¹⁷ Téhdure ó táúmeíhíjcyá dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtóy Caani íjcyáabeke díbye ámúhake íájcu ítyujkévé íjtsáméítúyú díbyeé Jetsóoj tééveri méhdivu úújétsámeíñé ímíñeúvú ámuha mewáájacúki. ¹⁸ Aane óvíi ámúhake tújkévejúvú ájcuube dííbyé avyéjújete ámuha meíjcyáímyeke díbye újcúme úmíwa íñe ímíjyaú néene ámuha ímíñeúvú mewáájacúki. ¹⁹ Áhdure idyé óvíi ámúhake

waajácútsoobe muhdíivané ñhtsútú íjcyáne tájpi ñne dííbyeke mecáhcujtsómé meícyahíjcyanévu. ²⁰ Áánevéúu muurá meke úújétsoobe Críjto dsíjívéebeke tsiíñe íbóhíítsóne íúniúvú níjkyejívú itsájtyéébeke íavyéjútsoneri. ²¹ Áábekée pícyoobe ñne múhdumé ávyéjajte níjkyejirii, ííñújirii, íjcyámé avyējuube pañétúejpi díbye íjcyaki. Áábedívú muurá tsá múha úújetétú ñne ícyooca íjcyané avyéjútédítu. Áhdure bóone íjcyárómedítu tsá múha úújetétu dííbyedívu. ²² Áánéllíihyée muurá dííbyé hójtsí pañévú pícyoobe páneere ñne múhdúné tsíeméné íjcyane. Áhdurée dííbyeke pícyoobe múhdumé dííbyé cahcújtso múnaa íjcyámé túkevjtsoobe díbye íjcyaki. ²³ Muurá dííbyé cahcújtso múnaa méijjya tsané múnaa dííbyema. Aabe páneere ejécunú ñne múhdúné tsíeméné íjcyane.

2

Píívyéébe meke pájtyetésóne

¹ Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe ámúhake pájtyetésó Críjtoj téeveri ámúhá ímityuháñe déjúcotu ámuha mewágóóóvéiyómeke. ² Muuráhjáa íhde ámuha ímityúné méícyahíjcyá ñne íji éhne Naavéné túkevjtsoju Píívyéébedítu míamúnáake múhdurá ítsámeíchohíjcyánéréi ámuha meúraávyénéllíihye. ³ Ehdúu ímiáané méícyahíjcyá ímityúmé eene ícyooca tsaate íjcyadu. Mepée meímíllejítóré meúraávyehíjcyá méhdityuré íjchívyéné allíujúúne. Ááne déjúcotúu muurá máhallúrí íjcyájúcooróné Píívyéébe méhdi ícúbáhráiyóné eene ícyooca tsíjtyé hallúrí tene íjcyadu. ⁴ Áronáacáa íhdyu mítyane meke iwájyúnéllíi méhdi ídáátsóvéne meke pájtyetétsoobe Críjtoj téeveri mewágóóóvétu dííbyedúréjuco méijjyaki. ⁵ Ehdúu Píívyéébe méhdi ídáátsóvéne meke píaabó mepájtyeteki. ⁶ Muuráhjáa Críjtoke íbóhíítsóneri meke ávyejútsoobe dííbyema méijjya níjkyejiri íavyéjuri. ⁷ Ehdúu mééma méénuube Críjtoj téeveri bóónétu íjcyané míamúnáake iwáájácútso ímiáané meke iwájyune. ⁸ Aane ñne tsúuca mepájtyeténé tsá meere meíhnháhorí meméénutúne. Píívyéébere íhdyu meke ídáátsóllénéllíi pájtyetésó Íllíkye mecáhcújtsónej téeveri. ⁹ Tsá mepájtyetétú ínehjí meméénúnéllíihye. Áánéllíi tsá téeneri memítyájkímeítyuróne. ¹⁰ Muuráhjáa Píívyéébe Jetsocríjtoj téeveri méíjtsaméí cápáyoácó ímiááneréjuco meméénuhíjcyaki. Ehdúhjáa tsúúcajátújuco meke íímíbjáchoíñe íjtsámeídyújuco díbye méénune.

Críjtoke cáhcujtsómé ímí íjcyane

¹¹ Aane cáhawáá méíjtsúcunu muhdúhjáa ámuha meícyahíjcyáne. Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íhdícyámedíyé ámúhake díllóhíjcyáhi. Áánemáa iiye díllómeíhijcyámé ímiáámé Píívyéébeéjté íjcyane íjpííye íkíhdyahírótsámeíñéllíihye. ¹² Téijyúikyée muurá ímiáané tsá ámuha mewáájácútú Mepájtyetétsoobe Críjtoke. Áánéllíihyée tsá ámuha Píívyéébeéjté méíjcyatúne. Ídátsóhrée ámuha waagóojte méíjcyame tsá mewáájácútú muhdúhjáa Críjtoj téeveri meke díbye ípájtyetétsoíñe pítyájcámeíñe. ¹³ Áronáa íhdyu ícyooca Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjívéeébema ámuha méíjcyánéllíi tsúuca ámuha méíjcyá Píívyéébema. ¹⁴ Áhdure muurá dííbyej téeveríyé ícyooca muuha jodíómuma ámuha méíjcyá tsáimiyéjuco íhdée múhdurá medáráívécatsíhíjcyaróme. Aame ícyooca ámuha jodíómú méíjcyátúrómema méíjcyá tsamééréjuco. ¹⁵ Muuráhjáa Moítséeúvuj téeveri Píívyéébe ájcúné taúhbjáúúne hallútú jodíómú íjcyátúmema tamúnaa jodíómú

tsáríllécatsíhíjcyanéhí Críjto ídsíjíveneri níjkévatsóhi. Ehdúu mééma méénuube íne paméva míamúnaa meíjcyarómé dííbyeke mecáhcújtsómé tsame dííbyeéjté meíjcyame ímiáámeréjuco meíjcyaki. ¹⁶ Muuráhjáa múhdurá medáíívécatsíhíjcyanéhí Críjto mééma níjkévatsó páwachékevu ídsíjíveneri. Ehdúu ímíbájchoobe paméva míamúnaa meíjcyarómé tsamééréjuco meíjcyame tsaimíyé Píívyéébema meíjcyaki.

¹⁷ Ehdúu Críjto itsááne muuha jodíómuke waajácútsó muhdú tsaimíyé Píívyéébema muha meíjcyaiíne tsúúca dííbyeke muha mewáájacújúcórómeke. Áhdurée ámuha jodíómú meíjcyatúme awáá dííbyeke mewáájacútúmeke muurá waajácútsóobe. ¹⁸ Áánéllí dííbyej téeveri Méécááni Píívyéébema tsaméhí menáhbévájcatsí dííbyé Apííchó mééma íjcyane meke píáábóneri. ¹⁹ Áánéllí tsáhájucó ámuha tsíjtye múnaa meíjcyájúcootúne. Muurá ícyooca méíjcyá tsané múnaaréjuco Píívyéébé avyéjújte tsúúca dííbyeéjté meíjcyame. ²⁰ Muuráhjáa muha Jetsóó mamyémú Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáama uwáábó medéjucóónúne pañévú tsúúca ámuha méúcaavéhi. Aane muurá ímichi pañétúejpi Jetsocríjtó dííbye tájpi meíjcyaaabe éhne múúne jaa ímichi apíhájúné hallurí íjcyadu néébeé. ²¹ Aame íne ícyooca éhníínevu dííbyema méllíyaatéhíjcyá ímiááméré Píívyéébema meíjcyaki. ²² Aane muurá Críjtoma meíjcyame jahdu menéémé pañe Píívyéébe íjcyá Íapííchoj téeveri.

3

Jodíómú íjcyátúme uwááboobe Páávoró

¹ Ááne hallútú íne oo Páávoró o íjcyáábeke cuvéhoojánúme ámuha jodíómú meíjcyátúmeke Críjtodítýú íjcyané uwááboju o úwáábohíjcyané hallútu. ² Tsúúca íhya ámuha méwaajácú Píívyéébé meke ídaatsólléne oke níwaavéné ámuha jodíómú meíjcyátúrómeke téénevu o wáájacútsoki. ³ Muuráhjáa ihdyu dííbyere óhdivu bóhówajtsó ámúhakyé téhdure Críjtoj téeveri ípíááboíne wáájacúratúné ípítýajcámeíne. Aanée muurá tsúúca ámúhakyé ó úúballé áyanéwu éhnee íhde ámuha éllevu o cáátúnúháámí pañe. ⁴ Téhaamíi ámuha meéévenetu íhya tsúúca méwaajácú ímiáánéjucóo oke díbye téénevu wáájacútsóne. ⁵ Tsáháa muurá teene éjyú múnáaúvudívú díbye bóhówajcárotúne. Aanée íne ícyooca tsúúca bóhówajcároobe Íapííchoj téeveri íhjyú uubáalle múnáama dííbyeéjté muha meíjcyame Jetsóó mamyémú meíjcyámedívu. ⁶ Ahdícýane ámuha jodíómú meíjcyáturómé tsúúca méíjcyá Píívyéébé avyéjújte muha meíjcyadu Jetsocríjtodítýú ímiáájú úwáábómeíne ámuha mecáhcújtsódú íjcyame. Aame ícyooca méíjcyá tsamééréjuco Píívyéébé Críjtoj téeveri íajcuíne néene meíjcuímye.

⁷ Ehdú nééne íne úwááboobéré ó pehíjcyá o méénúityuróné Píívyéébé téénevu oke pícyoonéjuco. Aane ihdyu ó méénuhíjcyá dííbyé píááboríye. ⁸ Aabe oo pámeere múhdumé Píívyéébeéjté meíjcyámedítýú ídáátsoóbe. Áróóbekée oke itýújkevéélléne níwááveebe Críjtodi íné ímíjyaú meíjcyané uwááboju íjcyanévu ámuha jodíómú íjcyátúrómeke o wáájacútsoki. ⁹ Ahdújuco muurá o bóhówátsohíjcyané pámehdívuré teene wáájacúratúnée Píívyéébe páneere ípívyéjtsóobe tsúúcajátújuco pítyajcámeíne. ¹⁰ Aane muurá Píívyéébe meke úcuíhíjcyá pamévaré dííbyeke mecáhcújtsómé tsamééréjuco meíjcyá téénetu níjkyéjiri íjcyané íhtsútujte iwáájacu muhdíivané dííbyé tujkéveju íjcyane. ¹¹ Ehdúhjáa ímyéénuíne pítyajcámeíbyé tsúúcajájucó. Ahdújucóo muurá díbye teene méénune Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri. ¹² Ahdícýane dííbyej téeveri

tsúuca Píivyéebema menáhbévajcatsí ñnerí íllityétúmé ímiáánéjuco Críjtoke mecáhcújtsónéllíhye. ¹³ Áánéllii ámuhakye o nées ámuha meíhvéjtsótu íñe téené déjúcotu ámuhállii o ícúbáhrámeíhíjcyané uwááboju. Íllure méimijyúúvé téeneri múhdurá íjtsúcunútúme.

Críjto meke wáiyune

¹⁴ Ehdu Méécááni Píivyéebé tujkéveju mééma íjcyánéllii dííbyé úmíwávú o mímóúúvéne ó ihjyúvahíjcyá dííbyema dúúrúvaabére. ¹⁵ Áábé cahcújtsó múnaa meíjcyame muurá tsúuca méijcyá dííbyé dohjíba múnaa tsaate tsúuca níjkyéjiríjyuco íjcyámema íñe íñújiri meíjcyame. ¹⁶ Áánéllii ó táumeíhíjcyá dííbyeke Ípííchoj téeveri díbye ámuhá pañévú ipícyo íñháhó ámuhakye tene itsípájtsoki. ¹⁷ Áhdure ó táumeíhíjcyá Críjto éhnííñevu ámuhakye ipíáábo ímí dííbyeke ámuha meúráávyeki. ¹⁸ Aame óví ámuha tsijtye cahcújtsó múnáama mewájyújcatsí ímíñeúvú ámuha mewáájácu ávyeta muhdú ímiááné Críjto meke wáiyune méijtsaméí píruúvé íjcyane. ¹⁹ Aane ámuhá hallúvú ó táumeíhíjcyá píáábó Píivyéébe ímiáábé íjcyáábeke muhdú díbye íjcyadu ámuha meíjcyaki.

²⁰ Áánéllii ihdyu metsu dííbyeke medúúrúva ávyéjújtsomére. Muurá meke píááboobe dííbyeke metáumeíñe ehnííñevu meíjtsámeityúrónemájuco. Ehdu muurá meke píáábohíjcyaaabe Ípííchó mééma íjcyáne íjcyáne íjcyáne téeveri. ²¹ Aane ihdyu óví dííbyeke méduurúvahíjcyá dííbyé cahcújtsó múnaa meíjcyame pajyuvaré múijyú níjkéváityúné ípyée ípítyájcameídyújuco Jetsocríjtoj téeveri mepájtyetéíñe díbye méénúnéllíhye. Ehdu teéne.

4

Píivyéébeéjté meíjcyane Ípííchoj téeveri

¹ Aane muurá Máavyéjuube Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju úwááboobéré o péhíjcyané hallútú íñe cúvéhóójari oo ícyoóca. Aabe ámuhakye o nées tsúuca Píivyéébe ámuhakye újcume ímíñeúvú ámuha meíjcyá muhdú meíjcyáiyódu. ² Áhdure idyé ámuhakye o nées tsaííbuwáre idáátsóméhjíúvú ámuha meíjcyáne mewájyújcatsí pamévamáye. Aame ímityúné ámuháma íjcyaróné máaabúcu híjcyá ímí ámuha meíjcyaki. ³ Ááne métsúúraméí tsané múnaaréjuco ámuha meíjcyame dííbyé Apííchó píáábori tsaímíyé ámuha meíjcyáiyóneri. ⁴ Muurá íñe tsané múnaaréjuco meíjcyámema íjcyané tsáneere Píivyéebé Apííchó meke ityúkévéjtsoki. Áánéllii téhdure íjcyané tsáneere dííbyé avyéjú mewáábyuta. ⁵ Aabe tsáápiye Máavyéjuube apáábyéré íjcyáábeke mecáhcujtsóhi. Áábe mémeríyé muurá métsójtsóméíhíjcyáhi. ⁶ Áánéllii dííbye tsáápiye Mépiivyéebé íjcyá apáábyekéré pámeere mecáánívahíjcyaaabe. Áábé hójtsiri pámeere méijcyá dííbye tájpiye. Aabe kíá méhdityu íjcyátúnéllii panévare mejtéeveri méénuhíjcyáhi.

⁷ Áronáa ihdyu tsáápiitsa mépiivyété muhdú nénehji meméénune Píivyéebé Críjtoj téeveri meke ájcune. ⁸ Muurá dííbyé waajácúháámítu nééneé: Naavénekée ityáhjáne dííbyé hójtsí pañe ícyahíjcyámeke íjchívyétsóne peebe cáamevu. Aame ihñéjteréjuco íjcyame díbye nééjuríyé piivyété páhduvare nénehji imyéénune.

⁹ ¿Aanéhaca ñná nééiyóné teene díbyée cáamevu pééneé? Téénetu muurá méwaajácú íhstútuubée íjcyároobe íñújívú íñíityéne idáátsonúne. ¹⁰ Áronáacáa bóónétu tsiíñe peebe cáamevu níjkyejívú páñétúétsihvu ávyéjuube íjcyáki. ¹¹ Áábe tájpi muurá páneere íjcyaaabe meke ihñéjteke ájcúné waajacuríyé

mépiivyété páhduváre nénehji meméénune. Muurá tsaate piivyété díbyé ihjyu úwáábomére ipyéhijcyáne. Áhdure tsijtye piivyété iwáájacúné muhdú méúmiwa íjcyane. Tsijtye piivyété tsúuca Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímíñeúvú muhdú múúne téjijto meúraavyéné úuwaabóne. ¹²⁻¹³ Ehdu muurá Críjto meke píáábohíjcyá ihñéjté meíjcyame díbyé wákimyéí ímí meméénu éhniíñevu díbyé cahcújtso múnaa illíyaaté pámeere díbyeke mecáhcujsómé mewáájácu muhdúhjáa Píívyéébe Hajchi íjcyane díbyé íjcyadu meíjcyaki. ¹⁴ Áijyu ihdyu muurá tsá múha meke mújtátsóityú íhdityuré újucúné uwáábori muhdú tsiméké memújtátsóiyódu. ¹⁵ Aane ihdyu cáhawáá metsu ímiááméré meíjcyáne ímíñeúvú meúraávyeteene ímiááju. Áijyu ímiááne Críjto métúkevjtsoobe íjcyáabeéjté meíjcyame éhniíñevu méimíbaávyééhi. ¹⁶ Áabe tájpi pámeere díbyeéjté meíjcyame mewájújcatsíñe panévatúré mepíáábójcatsímyé muurá éhniíñevu mellíyaatémé ímí Píívyéébeke meúraavyéhi.

Críjtoke meúraavyéne

¹⁷ Áánéllii ámuéhakye o nées Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri Píívyéébeke wáájacutúme ícyahíjcyádú ámuha meíjcyájucóotuki. Muurá ímityúne díityé íjtsaméi íjcyánéllii ímillédú ícyahíjcyáme. ¹⁸ Tsá dítye wáájacutú muhdú ímí íjcyáiyóné Píívyéébe íjtsaméi díityé pañe íjcyátúnéllíihye. Aame tsá íjcyáityú díbyema ímiánejcú iwáájacúiyóné ímíllétúnéllíihye. ¹⁹ Muurá éhniíñevúré ‘nucójpi’ néétune méénuhíjcyá panévaré ímityúne. ²⁰⁻²¹ Áronáacáa ihdyu tsá ámuha teene mewáájatú Críjto ímiá uwááboju ámuéhakye úwáábócooca. ²² Áhdícyane ámuéhakye o nées ámuha méihvéjtso ímiájíjtóo ámuha mewáájacútúné hajchótá ímityúne íjcyaróné ímiááneúvúdú ámuha méitsúcunúhijcyáne tsáijyu múu ámuhádi íjcyáhréi nééneé. ²³⁻²⁴ Ámúhá íjtsaméi mecápáyóóvéne ímiánejcúvuréjuco mepájtyé muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímíllénejcúvú tsaímíyéjuco ámuha meíjcyánetu mebóhówaúcunúki.

²⁵ Óvíjyacóóné ámuha maállícyatsíhijcyáne. Múu ímiáánéré ihjyúvá pamévamáyé íñahbémuma. Tsamééré meíjcyame tsá metútávátsójcatsítyuróne.

²⁶ Tsá múu tsaatédívú icyáyobáávatéhajchíi páñetétsójcatsítyúne. Ícúu múu ímíbachójcatsíhi. Tsá múu tsiélleréjuco íjtsúcunútú teéne. ²⁷ Tsá múu Naavénédivú táhjátsámeítyúne.

²⁸ Áhdure tsáijyu múúne tsaate ámuhádítyú nánihíjcyámé ílluréjuco méihvété téénetu. Mewákímyeíñe tsijtye víóméhjike mépiáábo.

²⁹ Áhdure tsá múu íhgyúvatú ímityúneri. Ímiááneríyé múu ihjyúvá éhniíñevu tsíjtyeke tene ipíáábo Píívyéébeke dítye úráávyénetu. ³⁰ Áhdícyane óvíjyacóóné múhdurá medáríívemeíhijcyáne Píívyéébe Apíichó mépañe íjcyane mekímóvéjtsótuki. Muurá teene mépañevú díbye pícyóónej tééveri méwaaajácu ímiááne díbyeéjteréjuco meíjcyámeke díbye újcúvaíñe.

³¹ Áhdícyane ílluréjuco méihvété ímityúne ámuha medáríívécatsíñe páhduváre nehniíwu meúhbácatsíhijcyánetu. ³² Ááne ímiááméré meíjcyáne ténehji méimíbachójcatsí muhdúhjáa Píívyéébe ámuhádi ídáátsóvéne Críjtoj tééveri ámuéhakye ímíbachódu.

5

Píívyéébeéjté meíjcyáiyóne

¹ Muurá ámuha ímiááné tsúúca Píívyéébej tsíímé meíjcyámeke wáyyuúbe. Áánéllii métsúúraméi dííbyedi díbye íjcyadu ámuha meíjcyaki. ² Ááne mewáyyujcátsí muhdú Críjto meke wáyyudu. Muuráhjáa meke iwáyyúnéllii meke ipájtyetétso íhvéjtsámeííbyeke dsíjívetsómé éhne múu obééjake dsíjívetsódu. Ááneríi Píívyéébe mítyane ímíjyuuvéhi.

³ Ahdícyane tsúúca dííbyeéjté ámuha meíjcyame tsáhájucó múu íjtsámeítýú ihdícyámema idyómácójcatsíyóneri. Óvíjyacóóné panévare ímityúné ámuha meméénune. ⁴ Ahdure tsá múu átéréenéhjí úbálléjcatsítýúne. Múu Píívyéébeke ityéhdújtsóneriyé ihjyúváhi. ⁵ Muurá ihdícyáméhjíma dómácócátsíhijcyámé tsá Píívyéébe avyéjújete íjcyatúne. Ahdure tsíñéhjí ímityuháñé méénuhíjcyámema panévare ímityúneri úmúúpívyehíjcyámé tsá dííbyé avyéjújete íjcyatúne. Aane muurá tsúúca ámuha méwaajácúhi. Ténéhjíríyé muurá íjcyame tsá dííbyeke icyááníváiyóne éllevu íjcyatúne. ⁶ Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ícyahíjcyámé átéréenéhjí úwáábohíjcyámedívu. Muurá ehdu ditye ícyahíjcyáné hallútu Píívyéébe ícúbáhraá ávyetá íhnáhó díityédí dííbyeke ditye lléébohíjcyátúné hallútu. ⁷ Áánéllii tsá múu tehdu néémema náhbévatúne.

⁸ Muuráhjáa íhde ámuha tehdu ímityúné pañe méícyahíjcyá ímiáájú ámuha mewáajácútúnéllíihye. Áronáa ícyooca tsúúca ámuha méwaajácújucóó Ávyéjuube Críjtoéjté ámuha meíjcyame. Aame ihdyu óvíi ámuha méíjcyá ímiááameréjucó. ⁹ Muurá téjijto mewáajácúmé ímiááameréjucó meíjcyame tsíjtyeke mépíaabóhi. ¹⁰ Áánéllii ihdyu métsúúraméi Máavyéjuube Críjtoke ámuha meímíjyújtsóiyóneri. ¹¹ Aame ihdyu tsá múu náhbénutú ímiáájú wáajácútúmé ímityúné méénuhíjcyáne. Íllure múu úwaabó keená ímiáájú íjcyane ditye iwáajácúki. ¹² Ehdu muurá teevétari wáajácúratúné ditye méénuhíjcyáneri meíhjíyúváiyóné nucójpítsóhi. ¹³ Aane muurá íñe Jetsocríjto uwááboju díityédívu bóhówajtsó páneere ímityúné ditye méénuhíjcyáne. ¹⁴ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Muhdú éhne múu dsíjívémé íjcyadu wáajácúmeítýuube u íjcyabe cána wáajácúvéne ímíñeúvú díjtsaméi Críjto uke iwáajácútso ímiájijtóvu. Ehdu nééne Píívyéébe waajácúháámitu.

¹⁵ Aane cána metéíbúwáávéne ímíñeúvú méíjtsaméi muhdú ámuha meícyahíjcyáneri. Tsá múu ímiánéjcu wáajácútúmé ícyahíjcyádú íjcyatúne. Múu ímíñeúvú íjcyá tsúúca ímiánéjcu ámuha mewáajácúme. ¹⁶ Muurá íhnáhóóné Píívyéébeke meúraavyéné panévare múhdurá néénéllíihye. Ároné pañe múu tsúúrameíhijcyá ténejcúriye. ¹⁷ Tsá múu ávyeta pevé ííbuwáre íjcyatú wáajácúmeítýúme. Múu tsúúrameí muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímílléneri tehdu ámuha meíjcyaki. ¹⁸ Tsá múu llíyícyávetúne. Muurá tehdu meíjcyáhajchíí ílluréjucó metútávááveíñe. Áánéllii ámúhá pañevú dííbyé Apííchó meújcu ámúhake tene ityúkévéjtsoki. ¹⁹ Ááne múu ámúhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi dííbyeke dúúrúvaméré ihjyúvájcatsí ténejcúri. ²⁰ Ahdure idyé múu dííbyeke pájyuváre téhdútsohíjcyá panévá hallúvú Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri.

Métáábama mewáyyujcátsíñe

²¹ Múu Píívyéébeke ámuha maávyejúúllédú panéjcuávú avyéjúúlléjcatsíhi.

²² Ahdícyane óvíi ámúhá taabámú ámuha ájyúmuke avyéjuullé Máavyéjuube Jetsocríjtoke íavyejuúllédu. ²³ Muurá ájyu méwá túkevétsoobe Mépájtyetétsoobe Críjto íhñéjté meíjcyámé túkevétsoobe íjcyadu. ²⁴ Áábeke íhñéjté meíjcyame

maavyéjúúlléne mecáhcujtsódú óví walléemú téhdure ájyúmuke iávyejúúlléne cáhcujtsóhi.

²⁵ Áhdure idyé wajpíímú ícyánéjcutu múu méwámyuke iávyejúúlléne wajú Críjtóo meke ihñéjteke mítyane iwájyúnéllii wájyúmeítyuubéré dsíjivédu. ²⁶ Muuráhjáa dsíjiveebe mewájyuri dílbyé uwááboju mecáhcújtsónej téeveri meke ímíbájchoki. ²⁷ Aame tsúuca méimíbaavyé íné ímítyú méhdi íjcyájúcootúme ímiááméré dílbyema meíjcyaki. ²⁸ Ahdícyane múu ímíñeúvú wajú méwakye muhdú ámuha mewájyúmeídyu. Muurá ímí meíjcyane meímíleebe métáábake mewájyúhi. ²⁹⁻³⁰ Tsá muurá méjpi meere meícúbáhráityuróne. Muurá mewájyúmeíñéllii ímí météhmemeí panévaturé muhdú Críjto ihñéjté meíjcyámeke téhmehíjcyádu. ³¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu néene wajpi cáánímútsidítyú íñéne ityáábavállema tsahéecoréjuco íjcyáiñe. ³² Ehdu ámúhakye o néené pañe íjcyané muhdú Críjto ihñéjtema íjcyané uwááboju. ³³ Ahdícyane tsiíñe ámúhakye o nées ámúhá taabámuke ámuha mewájyú muhdú ámuha mewájyúmeídyu. Áhdure idyé diitye ámúhá taabámú óví ícyánéjcutu ámúhakye iávyejúúlléne wajúhi.

6

¹ Áhdure tsíime múu lleebó cáánímuke. Ehdu Píívyéébeéjté meíjcyane ímílleébe. ²⁻³ Muurá dílbyé taúhbaju néehí: “Ámúháj caanímuke mewájyúne máavyéjuulle cáámene íñújí hallurí ámuha meíjcyaki.” Ehdu muurá ityaúhbaju néhdu íjcyámeke píááboobe.

⁴ Áanéllii cáanimu tsá múu uhbádúré úwáábotú ítsíimeke. Muurá tehdu néené uwáábó diityéké ímítyúnejcúvúré íjtsámeíchóiyáhi. Áanéllii múu ímíñeúvú choocóré úwaabó diityéké Píívyéébé ícyánéjcutú dílbyeke ditye icyáhcújtsoki.

⁵ Áhdure idyé tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame múu diityéké iávyejúúlléne ditye táuhbané meenú Críjtoke íícúvéiyódu. ⁶ Tsá múu íavyéjute ítécoocaré ímí wákímyeítyú ditye ámúhakye ímí íjtsúcunúrokíye. Múu ditye ámúhama íjcyátúrónáa tsaimíyé wákímyeí ímiááné Críjtó ícúve múnaa ámuha meíjcyaki. Ehdu meíjcyane imíllebe Píívyéébeé. ⁷ Áanéllii múu ímiááméré meenú íwákímyeí Máavyéjuube Jetsocríjtoke íícúvénéjuco. ⁸ Muurá tsaaté hójtsí pañe íjcyámema tehdu íjcyátúrómeke tsahdúré áhdóibye muhdú ditye íjcyadújuco.

⁹ Áanéllii múu íavyéjute ícyánéjcutu ímíñeúvú picyóó ícúbáhratúmeré íúnú múnáake. Cáhawáá méjtsúcunuj, muurá páme Ávyéjuube Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe tsá tsaatéké éhníñevu ímí íjtsúcunútúne. Muurá tsahdúré meke wájyube pámeekére.

Ímítyunéhjí metáhjane

¹⁰ Ámuúha táñahbému, ícyooca ihdyu méítsutúúvé Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri dílbyé ihnáhoóri. ¹¹ Aame Píívyéébe ámúhakye tújkévejtsódú ímíñeúvú météhmemeí Naavéné ámúhakye mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. ¹² Tsá muurá míamúnáama memúnáátsócatsíhíjcyatúne. Muurá ihdyu mémúnáátsócatsíhíjcyá diibye Naavéne ájkímú íjpiíma íjcyátúné míamúnáa ímityúme íjcyame Píívyéébeke wáajácútúmeke ímillédú dáriívehíjcyámema. ¹³ Áanéllii ámúhakye o nées muhdú Píívyéébe ámúhakye túkévejtsódú ímíñeúvú ámuha meíjcyatehdíívanéhjí ámuha maáábúcuéne íhtsutúme meíjcyaki.

14 Ahdícyane imíchi meíjcyáne ímiáájú ímíñeúvú ámúhá pañévú mepícyó éhne múúne cóhpené ócáimííhé méhdityu chíúcunúdu. Ááne ímiááméré meíjcyá ímítyunévú ámuha metáhjátsámeítyu éhne múúne méénujcatsi múnaa ityáhjátsámeítyu túémíihóvú pícyámeídyu. 15 Ímíñeúvú meíjcyátsíivýéne méúwáábohíjcyá tsaímíyé meíjcyáne uwááboju éhne múúne tsodáho íjtyúhápaajínevu iújcámeíñe íjcyátsíivýedu. 16 Aame ímíñeúvú mécahcújtsó ámúhá watájcodú néene téénej tééveri ámúhake Naavéné mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. 17 Aane íñe tsúúca pajtyété mééma íjcyane tsáma méíhvéjtsodí éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji píaabódú néene ímítyúnéhjitu meke téhmehíjcyáne. Áhdure Píivýéébé ihjyu méniitsúwádú néene Íapííchoj tééveri mééma íjcyane ímíñeúvú meújcu ámúhá pañévu. 18 Aane ámúhá pañe íjcyáne tééveri óóchevéletúmé dííbyema paíjyuvaré méihjyúvahíjcyá. Métáuméí dííbyeke píáábó ímí ámuha meíjcyaki. Áhdure métáuméí pahúllevaré dííbyeéjte íjcyámé hallúvú díbye díityéké ípíááboki. 19 Téhdure táhallúvú métáuméí díbye oke ityúkévétso muhdú mepájtyeténé úwáábojvú pamévakeré o wáájácútsoki. 20 Muuráhjáa téené wákimyéivu oke Píivýéébe pícyoobe íñe téené déjúcotu icyooca oo cúvéhóojari. Árónáa ihdyu táhallúvú métáuméí píáábó núhnévétuubéré o úwáábohíjcyá ímíñeúvú muhdú tene néhdújuco.

Páávoró pítyajcóne

21 Aane cáhawáa ihdyu óví ménahbe Tííkico téené wákimyéityu oke píáábohíjcyaaabe ímíñeúvú ámúhake táuubállé meenúhi. Díibye waajácú páneere muhdú o íjcyaaabe íñá o méénuhíjcyáne. 22 Áánéllí dííbyeke ámúha éllevu ó wallóo díbye ámúhake iúúballe muhdú muhcsi meícyahíjcyáne ámuha mewáájácúne metsájpínúki.

23 Ahdícyane óví Méécáani Píivýéébe Máavyéjuube Jetsocríjtoma ámúhake píaabó ímí ámuha dííbyeke mecáhcujtsómé mewáájycatsíñe íbúwají meíjcyá íínerí íjtsámeíjyúcootúme. 24 Áámeke ihdyu óví ámúhake píáábohíjcyaaabe múhdumé ímiááne ámuha Máavyéjuube Jetsocríjtoke mewáájyúmeke. Áyu tehjújuco.

PIRIPÉÉTSE

Pirípori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoroo, Timotéoo, íjcyamútsí Jetsocríjtó ïcúve múnáajtétsí íhyaami ámuha éllevu muhsti mécaatúnú elle Pirípori díbyé cahcújtso múnáa Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáme éllevu, áhdure ámúhá uwáábojtémá túkevétsojté éllevu. ² Áámeke ihdyu óvíi ámúhake píáábohíjcyamútsí íbúwajíi ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú Páávoró píáábó taúmeíne

³⁻⁵ Muurá paíjyuvaré ámúhake o ítsáávécoca ímíjyuuri Píívyéébeke téhdújtsoobéré ámúhá hallúvú ó táúmeíhijcyá píáábó ímiáájú mecáhcújtsóné wákimyéityu ícyoocápi oke ámuha mepíáábohíjcyánéllíhye. ⁶ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe ámúhake tsaímíyé píáábohíjcyáné ímí díbyeke ámuha meúráávye mújyú tsiíne Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñévújuco. ⁷ Ehdu íne ámúhadítýú o néé oke ípíaabóduré Píívyéébe ámúhake píáábohíjcyámeke o wájýunema. Muuráhjáa íhde oke ípíáábohíjcyaduré íne cúvéhóójari o íjcyaróobeke oke píáábohíjcyaaabe tsíjtyeke o úúbállehíjcyá díbyé íhju tóónútuubére. ⁸ Muurá Píívyéébe waajácú ímiááné ámúhake o wájýune muhdú Jetsocríjtó meke wájýudu. ⁹⁻¹⁰ Aabe ámúhá hallúvú ó táúmeíhijcyá píáábó ámuha mewájýúcatsíne mewáájácu muhdú díbyeke tsaímíyé meúráávyeíyóne. Ááme ímiáámeréjuco ámuha meíjcyame íínerí menéétsámeítýu Jetsocríjtó tsiíne tsáácoóca. ¹¹ Ehdu díbyere Jetsocríjtó píáábori tsaímíyé ámuha meíjcyame Píívyéébeke máávyéjútsohíjcyáhi.

Críjtokéré ííicúvéiyóné Páávoró íjtsaméi

¹² Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuha mewáájacúné íne páneere múhdurá oke pátyehíjcyaronéhíi íllure oke píaabóné éhníínevu ímiáájú pajtyéteju Críjtodítýú íjcyane o úwáábohíjcyaki. ¹³ Áabeke tsúúca oke pámeere páñétúejpi avyéjúúbé já tehméjté íjcyámema tsíjtyehji íjcyame waajácújucoó Críjtoéjpi o íjcyáné hallútú cúvéhóójari o íjcyane. ¹⁴ Aabe teene cúvéhóójari o íjcyaróobe ímí o úwáábohíjcyáné tsaate ménahbému iwáájacúne téhdure úwáábohíjcyá íínerí núhnévetúme.

¹⁵ Áronáa íjcyámé tsaate tsíjtye ímí méénuhíjcyáneríyé íñómíutááváne íhnáho úwáábohíjcyáme. Áánetu ihdyu tsíjtye úwáábohíjcyá ímiááné téhdújuco. ¹⁶⁻¹⁷ Ímí úwáábohíjcyámé oke iwájýúne íne téené déjúcotu cúvéhóójari o íjcyane iwáájacúnéllíhye. Áánetu tsíjtye úwáábohíjcyá íllure oke éhníínevu ítyútávajtso íne cúvéhóójari o íjcyáábeke. Tsá dítye ímiá uwáábó méénuhíjcyatúne. ¹⁸ ¿Aanéhaca idyé muhdú o méénuíyónejíivari? Áronáa eene ímityúné íjtsaméíne ímiáájú Críjtodítýú íjcyane dítye úwááboróné tsúúca míamúnaa lléébúacunúhíjcyánéllíi ó imíjyuhíjcyáhi. ¹⁹ Áhdure ó imíjyuhíjcyá íne panévaré ímityunéhji oke pátyehíjcyaroné tsaímíyé óóma níjkévaííne o wáájacúnema. Ehdu óóma tene níjkévaííne ó waajácú ámuha táhallúvú píáábó metáúmeíhíjcyánéllíi Jetsocríjtó oke píááboííne Íapííchoj tééveri. ²⁰ Aabe ihdyu ó imíllehíjcyá tsáneetu o núcójpívétsámeítýuróné íná táhallurí íjcyátuube panévaríyé Jetsocríjtoke o

bóhówátsohíjcyá díbye íhtsútuube íjcyane paíjyuva o bóhówátsohíjcyádu. Áábeke téené hallútú oke ditye dsíjívétsóhajchíí óvi ó dsíjívéhi. ²¹ Muurá íne o bóhíibe dííbyeke o úraavyéné o ímillédúré idyé ó imíllé o dsíjívéné tsaímíyējuco awáá dííbyema o íjcyaki. ²² Áronáa ihdyu ó imílléhíi o íjcyane éhnííñevu dííbyedítú íjcyané uwááboju tsíjtyeke o úwááboki. Ahdícyane tsá o wáájacutú muhdú o íjcyáiñe. ²³ Muurá íhtsútú óhdivu teene muhdú o íjcyáiýóne. Tsánejcútú ímí tehjújúcooro teene ílluréjuco o dsíjívéné tsaímíyējuco Críjtoma o íjcyaki. ²⁴ Áronáa idyé ímí óhdivu teene ói o íjcyane éhnííñevu ámúhake o píááboki. ²⁵ Aane tsúúca ó waajácú ói o íjcyáiñe ámúhake o píáábo ámuha ímíñeúvú Críjtoke mecáhcújtsóneri meímíjyuúki. ²⁶ Ehdú muurá ámúhake éhnííñevu ó ímíjyúúvétsoó tsiíñe ámuha élleu o péijyu dííbyere Jetsocríjtó oke píáábóneri téené hallúvú ámuha maávyéjútso dííbyeke.

²⁷ Ahdícyane ihdyu ámúhake o néé ámuha tsaímíyé meíjcyá muhdú dííbyé uwááboju meke úwáábohíjcyádu. Áánélli ó imíllé ámuha élleu o péétúroobe o wáájacúné tsaímíyé ámuha meíjcyané uubáalle. Áronáa idyé tsá ámúhama o íjcyanéllihyéré ímíáámé ámuha meíjcyáiýuróne. Ó imíllé ámuha tsaméhjí ímíñeúvú téené uwááboju mecáhcújtsóne ímí meíjcyane. ²⁸ Aame tsá múu íllityétú ámúhake múnáátsohíjcyámedi. Muurá eene Críjtoéjté ámuha meíjcyámeke ehdu ditye dáríívehíjcyánetu méwaajácú ditye wágóóóveíñe. Áánetu tsúúca méwaajácú Píívyéébé píáábori ámuha mepájtyeténe. ²⁹ Aane tehjújúcooro ímí ámuha dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípáávehíjcyáne. Áronáa íjcyané téhdure téené déjúcotu ámuha meícúbáhrámeíñe. ³⁰ Aane ihdyu óvíi ámuha máaabúcu híjcyá páneere ámúhake pájtyenéhjí muhdúhjáa o áábúcu híjcyádu. Ááneríyéi muurá íne ícyoocápí o íjcyane ámuha méwaajácúhi.

2

Muhdú Ávyéjuube Jetsocríjto íjcyane

¹ Ahdícyane ímíááné oke ámuha méidaatsólléne mewájuháajchíí óvíi oke ámuha éhnííñevu meímíjyúúvétsoó ímí tsajíjtóré ámuha meíjtsámeímyé mewájujcatsíñe mepíáábócatsíhíjcyáneri. ² Óvíi Críjto ámúhake wájuúneri ámuha meímíjyúúvéme pañe dííbyé Apííchó íjcyane ámúhake tsápítsóhíjcyáhajchíí ámuha oke meímíjyúúvétsoó ímíááméré meíjcyáneri. ³ Aame ihdyu tsá múu tsaate tehdíivane méénúne ímíyíyé idyé méénutú íllure tééneri ímítyájkímyeíki. Tsáííbuwáre múu íjcyáne píáábócatsí panéjcuávú íávyéjuúlléjcatsíñema. ⁴ Tsá múu íyee tsaímíyé íjcyáiýóneri tsúúrámeítyúne. Téhdure múu tsúúrámeí muhdú tsíjtyeke ípíáábóýóneri.

⁵ Múu íjtsámeí muhdú Jetsocríjtó íjtsámeídyu. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébere íjcyároobe tsá ávyeta tehdu íñeéíýóneri íjyáacunútúne. ⁷ Muuráhjáa íhtsútuube íjcyároobe míamúnáajpídyú itsíímávámeíñe íhdícyaabéduréjuco íjcyane meke ípíááboki. ⁸ Aabée íhtsútuuháñe lííñétuube íná néétuubéré ídátsó íhvéjtsámeíbyeke nucójpítsó wátyetyehcúme páwachékevu éhne múu átéréepi ímítyúúbeke méénudu. ⁹⁻¹¹ Ehdúhjáa méénuube 'tsíjyu' néétuubéré muhdú Píívyéébe dííbyeke néhdújuco. Áánéllihyée dííbyeke Píívyéébe íávyéjuutétsóóbeke meménú páme éhnííñevúré díbye íjcyaki, dííbyé úmíwávú páhduube níjkyéjiri íjcyámema ííñújiri íjcyame naavémuháñemáyé ímíhmóúbáne íávyéjútsoóbeke

iwáájácu ímiááné avyējuube dibye íjcyane téneri Méécááni Píivyéébeke íavyéjútsoki.

Cahcújtso múnaa peetédu nééneé

¹² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, éhnée ámuháma o íjcyabe ámuhákye o nééne ámuha melléébohíjcyádú idyé oke melléébó íñe tsíhyulle ámuhádítyú o íjcyároobe ámuhákye o néhíjcyáne. Ááne muhdú Píivyéébe ímillédú meíjcyá teenéjuco ámuha mepájtyetéíñe íjcyáneri. ¹³ Muurá ihdyu díbyere ámuhákye ácu híjcyá ímiá íjtsaméivu muhdú dibye ímillédú ámuha meíjcyaki.

¹⁴ Aane ihdyu méméénuhíjcyá íjyevéllétúmé úhbájcatsítyúmére. ¹⁵ Áijyu ihdyu ámuha Píivyéébeéjté meíjcyame ímiá uwááboju úwáábomére mepéhíjcyámé mébóhówaúcúnuú ímítyúné míamúnááj pñnetú éhne múúne mícúru cúúvétsihdyu péétécunúdu. ¹⁶ Ehdu ámuha méméénuhajchí mítyane ámuhádi ó ímíjyúúveé Críjto tsáácooca ópée díbyema bañúháñé o wákímyeíhíjcyátúneri. ¹⁷ Aane mítyane téneri o ímíjyúúnéllii ámuhákye o néé téhdure ámuha meímíjyuúki. Áánéllii eene ámuha mecáhcújtsóné hallúvú ihdyu ó dsíjívéiyá éhnííñevu ímí ámuha mecáhcújtso díbyeke. ¹⁸ Aane ihdyu metsu tsaméhjí meímíjyuúki.

Timotéoma Epaporodítomútsikye Páávoru úwáábovu wálloóne

¹⁹ Aane óví Ávyējuube Jetsóo ímílléhajchí Timotéoke ó wálloó ámuhákye dibye iúújeté muhdú ícyooca ámuha meíjcyane oke dibye úúballéváneri éhnííñevu o ímíjyúúveki. ²⁰ Muurá apáábyéré díbyé íjtsaméi tájtsaméidyú nééneéllii íjyácunúúbé ámuhákye ípiáábóiyóneri. ²¹ Áánetu tsíjtyehjí íjyácunúhíjcyá iye ímí íjcyáíyóneri. Tsá dítye íjyácunútu Jetsocríjtó ímillédú íjcyáíyóneri. ²² Áánetu muurá ámuha méwaajácu díbye ávyetá mítyané oke píáábohíjcyáné ímiáájú Críjtodítyú íjcyané wákímyeityu éhne múu cááníkye íjcyadu. ²³ Aane óví íñe ícyooca o íjcyane muhdú óóma péé o wállo díbyeke ámuhákye dibye iúújetéki. ²⁴ Árónáa ó íjtsúcunú tsáijyu múúne Píivyéébe píáábori lléváhréjuco oore ámuhákye o úújeténe.

²⁵ Téhdure ó íjtsúcunú ménahbe Epaporodítoké ámuhá élleu o wállooíñé téhdure mítyane panévaturé oke píáábohíjcyáábeke éhnée ámuha oke mepíáábónema taéllevu mewállóóbeke. ²⁶ Aabe téhdure mítyane ímíllé ámuhákye íajtyumíné díbyéé chéméné uubállé ámuha méwaajáacuné múhdurá díbyeke íjtsámeíchónéllíhye. ²⁷ Ímiáánée muurá dsíjívéroóbe. Árónáacáa ihdyu Píivyéébe díbyema múhtsidi ídáátsóvéne bóhiítsó díbyeke íñe muhdú ícyooca kímóhcó o íjcyánáa dibye dsíjívéné oke éhnííñevu ávyénéjcyúyónéllíhye. ²⁸ Áábeke ámuhá élleu ó wálloó ámuha meímíjyúúvéne tujkéveri o állíjchu eene díbyedi ámuha mekímóóvehíjcyáné múhdurá oke íjyácunúhíjcyánetu. ²⁹ Áábeke ihdyu óví ámuha ímíjyuuri méwaaúsúpejtsó Ávyéjúúbeéjté meíjcyáméejpi ménahbe íjcyáábeke. Áhdure tsíjtye díbyedu néméhjike idyé múu wajyúhi. ³⁰ Muuráhjáa ávyeta wájyúmeítyuubéré ámuháa oke mepíáábóiyóné Críjtó wákímyeí imyéénúneri íllúhwu dsíjíveráhi.

3

Muhdú Críjtoéjté téhméméiyóne

¹ Ámuúha tañahbé muj, tsáháturo muhdú tene óhdivu néétu tsiíñe b̄wáánéré ámuúhake o úwaabóné ámuúhake tene piáábóíñéllíh̄ye. Ahdíciane múu imíjyúú Ávyéjúúbeéjté ámuha meíjcyame. ² Aame ihdyu tsáma téibúwá meíjcyaco oohímýédú néeme ímityúmé íjcyame eene kíhdyahírótsámeítýúmé pájtyetéítýúné úwáábohíjcyámeke. ³ Áronáa tsá téénetu Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Muurá ihdyu dííbyé Apííchó meke túkévéjtsóné piáábori dibye ímillédú dííbyeke maávyéjútsohíjcyámé ímiááné dííbyeéjté meíjcyá Jetsocríjtóo mééma méénunéjucó. Áánéllí dííbyeke ímíjyuuri méduurúvahíjcyáhi. Muurá tsá meere ñná meméénúneri mepájtyetétsámeítýuróne. ⁴ Muurá tehdu tene néeca oore ó pájtyetétsámeítýuróne. Aaca muurá tsá múha óhdivu úújetéítýuróne. ⁵ Muuráhjáa idyé oke waharó tsíimávátsihdyu íhyojsítú pápíhchúúj coojívatu óhdivu kíhdyahírotsómé íjraééj tsiiménémúhaabe heeberéómuube o íjcyaaabe páñétúeju múúhá íh̄yúrí o íh̄yúváábedívu. Diítýeéjtétsí líh̄íyomútsi. Aabe muurá oo Bejamíí doh̄jiba múnáajpi. Áhdure parítseómuube oo muuháa jodíómú taúhbaju o úráávyehíjcyáabe. ⁶ Aabée ó íjyáacunúhijcyá Jetsóóéjtéhacáa íjcyámeke o ícúbáhráíyóneri. Áábekée muurá tsá múha oke ñná nééítýuró taúhbajúu néhdújucó o íjcyánéllíh̄ye. ⁷ Ehdúu o dáríívemeíh̄jcyanéh̄jí ó íjtsúcunúhijcyá íh̄tsutúné o méénuhíjcyáne. Árone ícyooca Críjtoéjpiyéjucó o íjcyánéllí óhdivu atéréenéréjucó ñnéúbatú meke piáábóítýúne. ⁸ Áhdurée panévare tsíñeh̄jí íjcyaroné dííbyé hallúhcuri ó íh̄vejtsó dibye páné eh̄níñevu íh̄tsútuube íjcyane o wáájácúnéllíh̄ye. Ehdúu muurá panévare o ímílléronéh̄jí ó íh̄vejtsó éh̄ne múúne tsíeméné átéréene meíh̄vejtsódú Táavyéjuube Jetsocríjtokéréjucó o ícúveki. ⁹ Ehdúu ó meenu tsáimiyéjucó dííbyema o íjcyaki. Tsáháa muurá Píívyéébe oke ímiáábedi díllóítýuró taúhbaju néh̄du o íjcyaróobeke. Muurá ihdyu apááñéré Críjtoke o cáhcújtsónej tééveríyé oke dílloobe ímiáábedi. Aabe apáámyéré dííbyeke cáhcújtsómeke pájtyetétsoóhi. ¹⁰ Áánéllí ó imíllé Críjtoke o wáájácúné tsúúcajáa dsíjívécúóóróobeke Píívyéébe bóh̄ítsóné íhnáhó téhdure óoma íjcyaki. Muuráhjáa dibye ímillédújucó ícúbáhrámeíñe dibye dsíjívéne. Ahdu idyé ó imíllé o ícúbáhrámeíñe dibyee dsíjívédú íívane téhdure Píívyéébe ímillédú o íjcyane o ímíllénéllíh̄ye. ¹¹ Ááne éh̄ne múu dsíjíveebe tsiíñe bóh̄ibe íjcyadu o néébe ímiááberéjucó o íjcyaki.

Tsaímíyé meíjcyáíyóneri metsúúrámeíñe

¹² Áronáa idyé tsá ámuúhake o néétu panévaturé tsaímíyéjucó ímiáábé o íjcyane. Muurá ihdyu eh̄níñevu ó tsúúrámeíh̄jcyá múhdutú ávyeta tsaímíyé Jetsocríjtó ímillédú o íjcyáíyóneri. Tehdúu dííbyema o íjcyaa oke újcuúbe. ¹³⁻¹⁴ Ámuúha tañahbé muj, tsáhái muurá ávyeta ímiáábé o íjcyatúne. Áánéllí íhdée múhdurá o ícyahíjcyané o íh̄véjtsóne ícyooca ó tsúúrámeíh̄jcyá muhdú dibye ímillédú o íjcyáíyóneri botsíi tééne áhdó o újcu íñe múhdumé ímí dííbyema ícyahíjcyámeke tééne áhdóllí níjkyejívú Píívyéébe piúvácooca. ¹⁵ Áánéllí íñe múhdumé tsúúca ímí Críjtoke ámuha mecáhcújtsómeke o néé ámuúhake ímí tene íbúúúve íñe ámuúhake o néh̄ijcyáne. Áánetu tsátsíi tsíh̄dyure ámuha meíjtsúcunúhajchíí óví Píívyéébe ámuúhake waajácútsó téénevu. ¹⁶ Áánéllí ámuúhake o néé ímíñeúvú ámuha meíjtsámeíñe meúráávyé muhdú tene íjcyane tsúúca ámuha mewáájácúdu.

¹⁷ Ahdíciane, ámuúha tañahbé muj, íñe muhdú o íjcyadu meíjcyaa. Áhdure tsíjtye óhdítýúu iwáájáne ímí úráávyehíjcyámé íjcyadu meíjcyaa. ¹⁸ Áánetu

ámúhake o néhijcyádú ijcyáméi muurá mítyame Críjtóo páwachékevu dsíjíveneri mepájtyeténé uwááboju íllure tsáríllehíjcyáme. Aane íñe ídátsó táábere tsiíñe ámúhake ó úúballéhi. ¹⁹ Aame muurá ímityúné ícyahíjcyámé tééné déjúcotu íllure wágóóóveéhi. Muurá Píívyéébeke ítsáávetúmé muhdú tsaímíyé ííñújiri ímillédú íjcyáíyóneriyé tsúúrameíhijcyáhi. Ááneri íllure mítyákímyeíhijcyámé múu núcópívehíjcyánááca. ²⁰ Áánetu ihdyu mee níjkyéjéjteréjuco meíjcyame íñe météhmeíhijcyá Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtó meke újcúváíbyeke. ²¹ Aabe muurá íñe idátsó meícyahíjcyáne j pi meke cápáyoácómé meíjcyaa dííbyeduréjuco dsíjívéítyúnéj piháñema. Ehdu meke ímíbájchóíbye panévare ípíívyetédú íjcyáabe.

4

Múu imíjyúú pájyuvare

¹ Ámuúha, táñahbémú mítyane ámúhake o wájyúmeke o ájtyumíyóneri o ijyácunúhijcyámej, ámúhadi ihdyu mítyane ó ímíjyuhíjcyá táwákímyeí áhdódú nééne ímí ámuha táuwaábó mecáhcútsohíjcyánéllííhí. Áámeke ihdyu ámúhake o néé tsaímíyé ámuha meúráávyé Máavyéjuube Jetsocríjtóke.

² Téhdure Ebóódíamúpíke Tsíítikyémá o néé dityépi ímiáámúpiréjuco íjcyá tsárílléjcatsíyumu pi. Tsá ehdu meíjcyáítyuró Jetsocríjtóéjté meíjcyame. ³ Aane íñe uke o néé táwákímyeítyu oke u náhbenuhíjcyaaabe díityépike u píááboki. Muurá mítyane oke téhdure píáábohíjcyamúpi ímiáájú Críjtó uwáábójutu. Téhdure Creméetema tsijtye oke tééné wákímyeítyu píáábohíjcyáhi. Ááme mémeháñé tsúúca ijcyá mújyú medsíjívéjúcóóítyúne bóhí újcúímye mémeháñé cáátúvane waajácúháámitu.

⁴ Áánéllíi ámúhake o néé ámuha pájyuvare meímíjyú tsúúca ávyéjyúbeéjte ámuha meíjcyame. Áánéllíi tsáma méimíjyuhíjcyá. ⁵ Muurá píhíjucóóné tsiíñe Máavyéjuube tsááíñe. Áámeke ihdyu óvíi ámúhake pamévare waajácú ímiáámé ámuha meíjcyame pamévakéré mepíáábohíjcyámeke.

⁶ Aame ihdyu tsá múu ímityúné íjtsámeítyú tsíeméné ámúhake pájtyécoóca. Múu pájyuvare Píívyéébeke úúballéhíjcyá muhdú íjcyane. Áhdure múu dííbyeke téhdútsohíjcyá panévá hallúvúre. ⁷ Ehdu ihdyu ámuha meíjcyácooca dííbyere Píívyéébe ámúhake píááboó íñerí íjtsámeíjyúcootúmé tsaímíyé ámuha meíjcyá múhdumé Críjtodívú ámuha mecátsípáávehíjcyáme. Ehdu meke Píívyéébe píáábonévú méíjtsaméi tsá úújetéítyuróne.

Ímiááneriyé méíjtsámeíñe

⁸ Áhdícyane méíjtsaméi ímiááneriyé muhdú tsíjtyema ámuha maávyéjyúúlléjcatsíñe tsaímíyé meíjcyáíyóneri ámuha téénetu mebóhówaúcunúmeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúki, ámuúha táñahbémuj. Ehdu múu nénéhjíriyé íjtsámeíñe tsáhájucóo átéréénéhjíri íjtsámeíjyúcootúne.

⁹ Áánéllíi ménútsóhíjcyá ímíñeúvú ámúhake o úwáábohíjcyáne tehdu ámuha meíjcyaki. Muuráhjáa tsúúca ámuha mélleebó muhdú ámúhake o néhíjcyánéhjí. Áhdurée tsúúca ámuha máájtyumí muhdú ténehjí o méénuhíjcyáne. Áhdu méméénucó Píívyéébe ámúhama íjcyame ímí ámuha meíjcyaki.

Pirípó cahcújtso múnaa Páávoróké píaabóne

¹⁰ Muurá ávyeta ó téhdújtso Píívyéébeke íñe ícyooca tsiíñe ámuha oke mepíáábóneri mítyane o ímíjyúúvénema. Aabe tsá o néétu íveekí ámuha oke

meítsáávehíjcyatúne. Muurá ímiááné oke ámuha mepíaabóné meimíllérónáa tsá ámuha mepíívyetéhíjcyatúne. ¹¹ Áronáa idyé tsá ámuha oke maájcúne tájpi o íjcyáiyóné o ímílléne ehdu ámúhake o néétune. Muurá óhdi íjcyane tsúúca téhdunéjuco. ¹² Aabe ó piivyété o íjcyane éhnévátúroobe. Áhdure idyé ó piivyétéiyá o íjcyane ehnéva múnáajpi. Téhdure ó piivyété íbúwajíí ìná májchótúroobe o íjcyane óóma tene íjcyácooca o ícyahíjcyádúre. ¹³ Aabe ó piivyété panévare o táhjane Jetsocríjtó oke píaabóne tsíjpari. ¹⁴ Áabeke ihdyu tehdújuco ámuha oke mepíaabóné íñe ídátso múhdurá o íjcyáábedi ámuha meídáátsóvéne.

¹⁵ Aame ímiááné apáámyéré ámuha Pirípori íjcyané cahcújtso múnaa tsúúcajátújuco meíjtsámeíñe muhdú oke ámuha mepíaabóíñeri. Muuráhjáa ehne tujkénuré Críjtodítúyú íjcyané uwááboju ámúhake o úwáábótsihdyu Matsedóóniá iíñújtu tsiéllévúréjuco o péébeke apáámyéré ámuha oke mepíaabó Píívyéébe ihjyúvú ámúhake o úwaabóné tsaímíyé ámúhake búúúvénéllíhye. ¹⁶ Téhdurée Tetsaróónicárí o íjcyácooca ámuha taéllu méwáallohíjcyá oke mepíaabóne. ¹⁷ Áronáa idyé tsá ámuha oke maájcúiyóneri o íjyácunúnéllíí ehdu ámuha meméénuhíjcyatúne. Muurá ihdyu ó imíllé ehdu ámuha meméénúneri éhnííñevu tsaímíyé Píívyéébema meíjcyane. ¹⁸ Muurá ámuha oke maácu híjcyanéhjí mítyanéjuco éhnée Epaporodítoma ámuha mewáallóónema. Aane ímí Píívyéébe íjtsúcunú ehne múúne ávyéta ímyé cúvááné pacúúcú meíjtsúcunúdu. ¹⁹ Áámeke ámúhake ájcúibye ìná ámúhadítúyú píhtonévú íhtsutúné íavyéjú íjcyabe Jetsocríjtoéjté ámuha meíjcyanéllíhye. ²⁰ Aane ihdyu óvíí díibyeke méduurúvahíjcyá pájyuvaré mújyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóne

²¹ Áhdícyane Jetsocríjtó uráávyé múnaa elle íjcyámeke méuubállé mítyane díityéké muha ílle meíjcyame medúúruváne. ²² Áhdure ávyéjuube Tséétsá únú múnaa ámúhake duurúváhi.

²³ Aane óvíí Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake píaabóhi. Áyu tehdújuco.

COROTSÉÉTSE **Coróótsari Íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámí**

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró Jetsocríjtodítúyú ímíáájú pajtyéteju Íjcyáné uwááboobe Píívyééberéé ihdyu oke ityújkevééllédú Íjcyaaabe tééné wákímyéivu pícyoóbe. ² Aabe íñe íhyaamí o cáátúnuháámí muhtsi ménahbe Timotéoma méwallóó ámuha elle Coróótsari meÍjcyame Críjtoke meúraavyémé múúhá nahbému éllevu. Áámeke óví Méécááni Píívyéébe ámúhakye píaabó íbúwajíí ámuha meÍjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú píáábó Páávoró táúmeíñe

³ Pájyuvaré Píívyéébe Jetsocríjtó Caaníkyé muhtsi météhdútsohíjcyá ámúhá hallúvú dííbyema muhtsi meÍhíjyúvácoóca. ⁴ Muuráhjáa múhtsikye úúballémé ímí Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujtsonéllí tsaímíyé mewáájúcatsíhíjcyáné pámeemáyé Píívyéébeéjté Íjcyámema. Áánéllí muhtsi météhdútsohíjcyá dííbyeke. ⁵ Ehdúvá ímí ámuha meÍcyahíjcyá ííne ímíjyaú meÍjcyaiñe Píívyéébe méwáábyuta níjkyejívú méénune ámuha mewáájácúnema. Muurévahjáa Jetsocríjtodítúyú pajtyéteju Íjcyáné uwááboju ámuha melléébótsihdyújuco teene ámuha meÍtsohíjcyáne. ⁶ Ááné uwááboju muurá tsúuca tsújaavé pahúllevávú ííñújiri. Aane mítyame icyáhcujtso ímí úráavyehíjcyá éhnée ámuha tujkénú meÍjcyadu. Muuráhjáa Píívyéébe mítyane meke wájyune ámuha mewáájácúne ímí mecáhcujtsohi. ⁷ Téénevúu muurá Epáápara muhtsi wájyú menéébe ímichi ámúhakye úwaabóhi. Aabe ímí Críjtoke úráavyeebe múhtsikye píáábóhíjcyá ámuha múhtsikye mepíáábóiyóne. ⁸ Aabée múúhakye úúballé ímí ámuha mewáájúcatsíñe.

⁹ Áánée muha mewáájácútsihdyu pájyuvaré ámúhá hallúvú píáábó Píívyéébeke métáúmeÍhíjcyá díbye ámúhakye ímíñeúvú iwáájácútsó íjtsaméivu. ¹⁰ Áhdurée idyé muha métáúmeÍhíjcyá ámúhakye díbye íájcu dííbyé icyánéjcu ámuha meÍjtsóíñe waajácuvu ímí dííbyeke ámuha mewáájácúne muhdú díbye ímillédú meÍjcyámedítúyú ímíááneréjuco íbóhówaúcunúki. ¹¹ Ehdu nééné píáábó muha métáúmeÍhíjcyá ámúhá hallúvú Píívyéébeke díbye íhnahoori ámúhakye tsípajtsómé panéva ímítyuháñe ámuha maáábúcuÍhíjcyaki. ¹² Aame díbye ámúhakye ímíbájchóné hallúvú ímíjyuri ámuha dííbyeke metéhdújtsoki. ¹³ Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe meke íjchívyetsó Naavéné hójtsí pañétú éhne múu cúúvétsihyi Íjcyadu meÍcyahíjcyámeke. Áánemáa meke pícyoobe mítyane iwájyuube Íllí avyéjvúréjuco. ¹⁴ Díbye muurá dsíjívénej tééveri mééma ímíbájchoobe méímítyuháñe méhdi ídáátsóvéne.

Jetsocríjtó dsíjívénej tééveri ímí Píívyéébema meÍjcyane

¹⁵ Muuráhjáa Píívyéébeke maájtyúmítuube Íllí Jetsocríjtoj tééveri méhdivu bóhówaavé pañe píívyééberé Íjcyaaabe. ¹⁶ Dííbyehjáa muurá Jetsocríjtoj tééveri ípívyéjtsóobe páneere múhdúne tsíeméne ííñújiri Íjcyánéhjíma íévéhóowari Íjcyanéhjí maájtyumínee, maájtyúmítúnee, Íjcyane. Téhduréhjáa ípívyéjtsóobe níjkyéj múnáama naavémuke pámeere íavyéjútéma. Ehdúhjáa panévaré ípívyéjtsóobe Íllí tééveri ténéhjiri díbye íavyéjútésámeíki. ¹⁷ Aabéhjáa ihdyu Críjto icyahíjcyá tsúúcajátújuco íjcyadúré ííneubáreíkyé Íjcyátúné íhdéjuco.

Áábe tájpi muurá íñe páneere múhdúné tsíeméné íjcyane íjcyáhi. ¹⁸ Aabe muurá díbyé cahcújtso múnaa meíjcyámé túkevítsoobe íñe méhniwau meke túkévétsohíjcyádú néébeé. Muuráhjáa dsíjiveebe tsiiñe bohíí téhdure medsíjivémé mebóhííñé tújkénuúbe. Áábekée Píivyéébe picyóó páné avyéjuubéré dibye íjcyaki. ¹⁹ Ehdúu Píivyéébe imíllé ibóhówájsámeíñé Críjtoj tééveri. ²⁰ Muuráhjáa páwachékevu ítyujpácýó waagóoobe páneere íñe múhdúné tsíeméné ííñújiri íjcyánema íévéhóowari íjcyanéhjí íímíbbáavyeki, téhdure tsáímíyé míamúnaa Píivyéébema íjcyaki. Aanée Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi.

²¹ Muuráhjáa íhde ámuha Píivyéébeke mémúnáátsohíjcyá ímityúné ámuha meméenuhíjcyánéllíhíe. Árómeke tsúúca ámúhakye íímíbbájchómeke újcuube tsáímíyéjuco ámuha díbyema meíjcyá Críjtóo míamúnáájpidívú íípívyéévéne dsíjivénej tééveri. ²² Ehdúu méenuube ííñé imítyú máhallúrí íjcyájúcootúmé tsáímíyéjuco menéemeke íujcuki. ²³ Áánéllíi ámúhakye o néé íínevú táhjátsámeítýúmé tsáímíyé ámuha meúraávye muhdú mepájtyetéíñé uwááboju tsúúca ámuha mewáájacúne. Áané uwááboju muurá íñe uwááboobéré o péhíjcyané tsúúca ííñújiri pahúllevávú tsújaavéhi.

Cahcújtso múnáa píááboobe Páávoró

²⁴ Áánéllíi ó imíjyúú ámúhakye o píáábóné wákimyéí o méénúneri o ícúbáhrámeíyoóbe. Ehdúu muurá Críjto mewáajyuri ícúbáhrámeídyújuco o ícúbáhrámeíhíjcyáne. ²⁵ Muuráhjáa Píivyéébe oke níwaavénéjuco íñe cahcújtso múnáake o píáábohíjcyáne. Aabe ámúhakye ó uwáábohíjcyá tene íjcyadújuco. ²⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye pítyájcámeíñé tsá múha wáájácuhíjcyatúne. Méíhdé múnáaúvúhjáa íjcyarómé tsá wáájácútu teéne. Áánevu íñe ícyooca tsúúca meke waajácútsóobe íhñéjté meíjcyámeke. ²⁷ Aane Críjto mééma íjcyáneri tsúúca méwaajácú tsáímíyé Píivyéébé avyéjuri meíjcyáíñe. Eene muurá wáájácúratúné íjcyanévu imíllebe téhdure ámúhakye iwáájácútsóné jodíómú ámuha meíjcyátúrómeke.

²⁸ Aane íñe muha méúwáábohíjcyá pámeekéré panévaturé túkévétsoomé dítye Críjtoj tééveri éhniíñevu iwáájácúne ímíááméré Píivyéébema íjcyaki. ²⁹ Áánéllíi muurá íñe ávyetá íhnáhó ó uwáábohíjcyá ícúbáhrámeíbyéré Críjto oke píáábóneri.

2

¹ Aane ó imíllé ámuha Raoditséa cóomi múnaa tsíjtye oke wáájácúttúrómemá mewáájacúné ávyetá íhnáhó ámúhá hallúvú píáábó o táúmeíhíjcyané Píivyéébeke ímíñeúvú ámuha Críjtoke meúraávyeke. ² Aabe ó imíllé ámuha tsáímíyé mewáajyújcatsíñe ímíñeúvú mewáájacúné muhdúhjáa Píivyéébe mééma Críjtoj tééveri wáájácúratúné méenuhíjcyáne. ³ Díbyedi íhdyu páneere ímíá tújkéveju íjcyáhi. ⁴ Ehdú íñe ámúhakye ó téíbúwátsohíjcyá tsaate ámúhakye íállíñeri ímújtátsótuki. ⁵ Muurá tsá ámúhama elle o íjcyáturóne. Áronáa ámúhama ó íjcyá táíjtsaméiyi. Áánéllíi ó imíjyúú ímí ámuha Críjtoke mecáhcujtsómé tsáímíyé meíjcyáneri.

⁶ Aame muhdúhjáa ámuha tújkénú díbyeke mecáhcújtsóijyu meíjcyadu tsahdúré ímíñeúvú meíjcyá díbyema. ⁷ Ahdícyane ímíñeúvú mecáhcújtsóóbedívú meíhvéjtsámeíñe páijyuvaré Píivyéébeke météhdútsóhíjcyá muhdúhjáa ámúhakye o úwaabódu.

Críjtoke cáhcujtsómé tsíhdyuréjuco íjcyane

⁸ Té#búwá tsáma méjicyaco tsaate íjtsaméityúré iújcúné uwáábori ámu#hakeye imújtsátótuki. Muurá míamúnáá íjtsaméityúré tsááne méénuhíjcyáme. Tsá Críjtodítýú tsááne íjtsaméiyi ditye úwáábohíjcyatúne.

⁹ Muurá muhdú Píívyéébe íjcyane méwaajácú Críjto míamúnáájpídívúu ípívyéévéébej tééveri. ¹⁰ Aabe muurá pámeere níjkyéji múnaa naavémuu, íjcyámé éhniíñevu íhtsútuúbe. Áánéllii dííbyema méjicyámema téhdure íjcyaaabe Píívyéébeé. ¹¹ Aabe tsúúca ámu#hakeye íjchívyetsó ímityúnetu Críjto ámu#hama íjcyánéllíihye. Tsá idyé mekihdyahírótsámeíñeri meímíbaávyetúne. Muurá ihdyu Críjtoj tééveriyé meke ímíbájchoóbe. ¹² Muuráhjáa metsójtso#tsámeíñeri ménaavénú dsíjívéébe#kéé ditye cúúune. Áánerí méúújetsó íhdée múhdurá meícyahíjcyáné tsúúca meíhvejtsóne. Aame ícyooca tsíhdyuréjuco mee Píívyéébeé íh#náhoori bóhítsóóbeke mecáhcújtsónema. ¹³ Muuráhjáa éjju ámuha éhne múu dsíjívemédú meícyahíjcyá ámuha ímityúné meícyahíjcyáné meíhvéjtsótúnéllíihye. Áronáa ícyooca tsúúca Píívyéébe ámu#hakeye ímíjpyetétsó téénetu Críjtoj tééveri ámu#hadi ídáátsóvé#nema. ¹⁴ Muuráhjáa dííbyé taúhbaju néhdu méjcyátúné déjúcotu méhdi ícúbá#hráíyoóbe. Áronáacáa mééma ímíbájchoobe Ílli Críjtoke ditye páwachékevu wátyétyéhcuube dsíjívénej tééveri. Ehdúu mééma ímíbájchoobe mewágóóóvéíyónetu meke ipájtyetétsoki. ¹⁵ Muuráhjáa páwachékevu ditye wátyétyéhcuube Críjto ídsíjívéneri tsúúca tahjá Naavéneke ihyájkímumájucó. Áánetu méwaajácú tsúúca ditye táhjátsámeíñe.

Níjkyéjéneri metsúúrámeíñe

¹⁶ Ahdícyane méí#cúvedí tsaate ámuha memáchohíjcyánéhjitu íh#yúváneri. Áhdure méí#cúvedí eene béébe nuhba íjchívyécooca ditye wáñehjívátéhíjcyáneri ámuha meí#cúvétúneri ditye ámu#hadi íh#yúvahíjcyáneri. Áhdure méí#cúvedí kéjcoojí Píívyéébeke idyúúrvahíjcyáneri ditye íh#yúvahíjcyáneri. ¹⁷ Éhduhjíikyée muurá meméénúneri Píívyéébeke méúráávyehíjcyáhi. Ááneríh#yáa ménaavénuhíjcyá Críjtoke díbye méhdivu bóhówáávé#túné hajchóta. Áronáa ícyooca tsáhájucó tehdu meméénújúcootú tsúúca díbye mééma íjcyánéllíihye. ¹⁸ Ahdícyane tsáma máállítsámeídí eene níjkyéji múnáaké#vá ámuha medúúrvátúhajchíí ámuha mewágóóóveíñe tsaate ímiááneúvúdu úwáábohíjcyámedívu. Muurá iwáájacutúnéré bañúháñe méénuhíjcyámé naavéváa díityédívú bóhówáávé#né pañe íájtyumíne. Ehdú imyéénúne pánehjídú ícyahíjcyámé idáátsóméh#jívú. Áronáa mítyákímyeíhijcyámé iye íjtsámeíñe imyéénúneri. ¹⁹ Ááne díibyéjuco Críjto ítyúkevétsoobe íjcyáíyóóbedi tsá ditye í#cúvehíjcyatúne. Muurá dííbye táj#píyé méjicyá dííbyeéjté meícyame. Aame méúráávyehíjcyá Píívyéébeke muhdú díbye ímillédú dííbyé píááboríye.

²⁰ Muuráhjáa mewá#jyuri díbye dsíjívéné ámuha mecáhcújtsóneri tsúúca mé#tahjá míamúnáá íjtsaméí állíuré íjcyane. Aame ámuha ténejcu mewáájacújúcoótúnéllíi méjicyá ténejcútú éhne múu dsíjívemédu. Áronáa ¿íveekí Píívyéébeke wáájacutú#mé íjcyadu ámuha íj#ienévú mé#táhjátsámeíhijcyáhi? ²¹ ¿íveekí majchóháñetu ámuha mébóícyú#catsíhijcyáhi? Óvíjyacóóné ehdu ámuha meíllívyéé#bócatsíhijcyáne. ²² Muurá ténéh#jitu ámuha me#bóícyúcatsíhijcyaróné íjcyá memájchoki. Muurá míamúnáá íjtsaméityúré tsááne ámu#hakeye úwáábohíjcyáme. ²³ Aane pánehjídú meke báñuhíjcyá ímiááne ímí Píívyéébeke ditye úráávyéúvúdu. Muurá ítsú#cunúhijcyámé í#cúbá#hrámeíñe

idaátsóméhjiúvú ijcyáneri tehdújuco Píivýéébeke íavyéjútsohíjcyáne. Áronáa tsá diityéké tene píáábotú ditye ímíbbáavyeki.

3

¹ Ahdícyane Críjtóo dsíjíveebe tsiíne bóhíínej téeveri ímityúmé ámuha meícyahíjcyánetu tsúúca meíjchivyémé métsúúraméi níjkyéjéne íjcyáneri dííbyeke ámuha meíicuvémé dííbyema Cáání úniúvú maávyéjuutéki. ² Áánéllii téeneríyé métsúúraméi. Óvíjyacóóné ííñújíene. ³ Tsúúca muurá ámuha Críjtoke mecáhcujsómé Píivýéébejtéréjuco meíjcyame ténejcúrí meíicuvéjúcóótúnéllii ámuha ténejcútú méijcyá dsíjívemédu. ⁴ Aabe muurá tsiíne tsáácooca dííbyema tsaímíyé méijcyaa íavyéjuri.

Tsihdyuréjuco meíjcyane

⁵ Ahdícyane ílluréjuco méihvéjtsó páneere ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Óvíjyacóóné ihdícyáméhjima ámuha medómácócatsíhijcyáne. Áhdure tsiínehji ámuhákye tútávájtsóiyóneri ámuha meúmúúpívyehíjcyanéhji ílluréjuco méihvéjtsó. Áhdure mítyane ámuha meéhnéváyóneri meítsámeihijcyané méihvéjtsó. Muurá níjcyotájteke medúúruváne ímityúné íjcyané tujkévéeneré teéne. ⁶ Ehdu nénehji lléébotúmé méénuhíjcyámedi ihnáhooííne Píivýéébe ícúbahráne. ⁷ Tehdúu muurá nénehji téhdure ámuha méméénuhíjcyáhi. ⁸ Árone ílluréjuco méihvéjtsó ámuha mecááyóbahíjcyáne, ímityúné ámuha medárhívécatsíhijcyáne, néhni ámuha menéáyócatsíhijcyáne, núcópítsó nénehji ámuha meihjyúvahíjcyáne. Énehji panévare ílluréjuco méihvéjtsó. ⁹ Ténéhjitu tsúúca ámuha tsiínejcúriyéjuco meíjcyame tsáhájucó múu álliúúnújcatsítyúne. ¹⁰ Métsúúraméi éhniíñevu ámuha meímíjpyetéiyóneri ímííneúvú ámuha Píivýéébeke mewáájácu dííbyedu ímiáámeréjuco ámuha meíjcyaki. Muurá ímiááne tsúúca ámuha tsíhdyuréjuco. ¹¹ Tsá dííbyeéjté meíjcyatú jodíómú meíjcyánélliihye. Muurá ihdyu pamévare dííbyeéjté ijcyá jodíómú íjcyaturómé kíhdyahírótsámeityuróme, tsiíne íñújííne múnaa íjcyaróme, íñéubará wáájácúturóme, tsaaté úniú múnaa íjcyaróme, tsaatéúbámáyé wákímyeityuróme. Muurá pámeere Críjtoke mecáhcujsómé tsahtúré dííbyeéjté méijcyáhi.

¹² Muuráhjáa Píivýéébere ámuhákye ujcú mítyane ámuhákye iwáájúnéllii dííbyeéjté ámuha meíjcyaki. Aame múu ímiánejcúvú íjtsaméi icyápáyóóvéne wajyújcatsíhi, píáábójcatsíhi, idaátsóméhjiúvú ijcyáhi, ímiááméré pamévamáyé ijcyáhi, ámuha meícúbáhrámeíyonéhji aabúcúhi. ¹³ Ááne múu tsáijyu múhdurá ámuháma pájtyéronéhji ímíbbáchójcatsí ídaatsólléjcatsííne Críjtóo méhdi ídaátsóvéne meke ímíbbáchódu. ¹⁴ Áhdure múu éhniíñevu wajyújcatsí tsaímíyé ámuha meíjcyá íñevú táhjátsámeityúme. ¹⁵ Áámeke ihdyu óví ámuhákye Píivýééberéjuco tükévejsóne. Muurá ímíllebe Críjtoj téeveri ámuhákye ípíaabóné ímí tsame meíjcyaki.

¹⁶ Ááne hallúvú múu dííbyeke ityéhdújtsóne ímíjyuuri duurúvahíjcyá ámuhá íbuúúnetu íjchivyéne májtsiyi. Aame ihdyu wájácúnejcútsi meíjcyáne meúwáábohíjcyá Críjtó uwááboju ámuhá paíne íjcyane tsápítsójcatsímyé. ¹⁷ Panévare múu íná imyéénunee, íhhyuváne, íjcyane méénuhíjcyá muhdú ímiááne Ávyéjuube Jetsóóéjté meíjcyame meméénúiyódú téené hallúvú Méécááni Píivýéébeke dííbyej téeveri téhdújtsomére.

Muhdú cahcújtso múnaa íjcyane

18 Ámuúha walléemuj, tsúúca Ávyéjuube Críjtó uráávye múnaa ámuha meíjcyame múu avyéjuullé ámuhá tajímuke. 19 Áhdure idyé ámuha wajpíímú múu wajyú ámuhá taabámuke. Tsá múu ímityúné dárííwéjcatsítýúne.

20 Áhdure tsiime mécahcújtsó ámuháj caanímuke. Ehdu muurá ámuha meíjcyane Píívyéébe imílléhi. 21 Áhdure ámuha cáánumu tsá múu ámuháj tsíimeke úmécójtótú dítye ityútáváávétuki.

22 Téhdure idyé tsané avyéjútémá wákímyeímyé múu cáhcujtsó diityéke. Tsá múu dítye íitérokíyé tsaímíyé wákímyeítýúne. Múu Píívyéébeke iávyejúúlléne tsaímíyé wákímyeíhi. 23 Áhdure panévare íiná ámuhá wákímyeí íjcyane múu meenú ímíñeúvú óvéheetúmé dííbyeke ámuha meíícuvénéjuco. 24 Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtóke meíícúvéne áhdó díbye meke újcuíñe íavyéjuvu tsaímíyéjuco dííbyema meíjcyaki. 25 Áánetu ímityúné íjcyámeke téhdure ájcuíbye tééne áhdovu. Muurá Píívyéébe meke pámeekéré tsahtúre wájýúroobe áhdoó muhdú meícyahíjcyádújuco.

4

1 Aabe níjkyéjiri íjcyabe Máavyéjuube meke íítehíjcyá muhdú meíjcyane. Áánéllii múu ávyéjujte íjcyame ímíñeúvú íwákímyeí múnáake picyóó ícúbáhratúme.

2 Áhdícyane múu téííbúwá íjcyáne paíjyuvaré Píívyéébeke piáábó táúmeíhíjcyá óochévetúmé panévá hallúvú téhdújtsomé. 3 Téhdure múúhá hallúvú métáuméí díbye múúhakye piáábónej péévé múúhakye múha íiná néétume éhniíñevu míamúnáake muha meúwáábo Críjtóo mééma pajtyéteju méénune. Teene o úwáábohíjcyané hallútú muurá íñe ícyooca oo cúvéhóójari. 4 Áánéllii ámuhakye o néé táhallúvú piáábó ámuha Píívyéébeke metáúmeí díbye oke ípiáábo míamúnáake téénevu o wáájácútsoki.

5 Téhdure ámuhakye o néé panévatúre ímiááméré ámuha meíjcyáne cahcújtsó múnaa íjcyátúmeke tééjuvu mewáájácútsoki. 6 Aame ihdyu múu ímíñeúvú ihjýuvahíjcyá tsaate ámuhakye díllócooca tsaímíyé diityéké ámuha meúúbálleki.

Páávoró pítyajcóne

7 Áhdícyane óvíi ménahbe Tííkico ámuhakye táuubállé meenú dííbyema muhtsi Ávyéjuube Jetsocríjtó wákímyeí meméénuhíjcyáabe. Dííbye muurá oke tsaímíyé tééne wákímyeítýu piáábohíjcyáhi. 8 Áábeke ámuhá éllevu ó wallóó ámuhakye tsápíjtsoobéré iúúbálle muhdú ílle muha meíjcyane. 9 Áábema téhdure tsaapi ménahbe ímiáábé íjcyabe Onéétsimo péé ámuhadítýúu tsáábeé. Aamútsí óvíi ámuhakye úúballé páneere muhdú ílle íjcyane.

10 Áánetu íñe dííbyema muhtsi cúvéhóójari meíjcyabe Arijtáácó ámuhakye dúúruvané ámuhakye ó úúballéhi. Áhdure Benabéé nahbe Máácó uubállé ámuha wájácú menéébe ámuhakye duurúváhi. Aabe ámuhakye ááhívetéhajchíí ímíñeúvú méwaatsúcuco. 11 Téhdure idyé Jetsóó dííbyere 'Jójtóo' némeííbyé ámuhakye duurúváhi. Éhdume tamúnaa jodíómudítýú cahcújtsó múnaa íjcyame oke piáábohíjcyá Píívyéébe avyéjú wákímyeí o méénúnetu. Aame oke mítyane tsápítsóhíjcyáhi. 12 Téhdure ámuhadítýúu tsáábe Epáápara Críjtó wákímyeí méénuhíjcyáabe ámuhakye duurúváhi. Téhdure ámuhá hallúvú mítyane piáábó Píívyéébeke táúmeíhíjcyáabe ámuha tsaímíyé dííbyeke meúraávye muhdú díbye ímíllédu. 13 Aane ímiááné ó waajácú ámuhá hallúvú mítyane piáábó díbye táúmeíhíjcyáne. Téhdure Raoditséá cóómíyi íjcyámema Hierááporíyí íjcyámé

hallúvú táúmeíhíjcyáábe. ¹⁴ Téhdure wájyú menéébe taabóóbé Róócáma Déémámutsi ámuhákye duurúváhi.

¹⁵ Áhdure táicyánéjcutu Raoditséari íjcyame ménahbémuke o dúúruváné méuubáalle. Áhdure Níhpáke pámeere dííbye jávú dóbéévehíjcyané cahcújtso múnáama o dúúruváné méuubáalle. ¹⁶ Aane íhyaami ámuhá éllewu o wálloháámí ámuha meéévééné boone méwáallooco diitye Raoditséari íjcyané cahcújtso múnáa éllewu téhdure ditye iééveki. Áhdure téhullétú ámuhá éllewu ditye wálloháámi ímíñeúvú méééveco. ¹⁷ Áánetu Akíípoke mene díbye ímíñeúvú iníjkéva Píívyéébé dííbyeke pícyóóné wákimyéi.

¹⁸ Ehdu íñe ámuhákye pámeekéré o dúúruváné ó caatúnú páñetu oóre. Áábeke ihdyu oke máábájíívedí íñe cúvéhóójari o íjcyáábeke. Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámuhákye píaabóhi. Áyu tehdújuco.

1 TETSARONITSÉÉTSE

Tujkénú Tetsaróónicárí Íjcyáme éllevu Páávoroo cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Ámuúha Tetsaróónicá múnaa múúhá nahbému, íhyaami íñe muha mécaatúnú ámuúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, Íjcyame elle ámuha meíjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. Aamútsí ihdyu óvíi ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Tetsaróónicá múnaa cáhcujtsóne

² Ímí ámuha Píívyéébeke meúráávyehíjcyánéllii pájyuvaré muha dííbyeke météhdútsohíjcyáhi. ³ Áhdure muha méítsáávehíjcyá Jetsóoke ámuha mewájuúne mecáhcujtsómé tsaímíyé dííbyé wákimyéí ámuha meméénume méitsohíjcyáné tsiíñe díbye tsááiñe. Ááné hallúvú muha téhdure Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. ⁴ Muurá muha méwajácú ámúhake táñahbému iwájyúnéllii díbye újcune. ⁵ Muuráhjáa ámúhake muha pajtyeté tsúuca mééma íjcyáné uwááboju meúwáábócooca tsá pevénéré meúwáábohíjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe Apííchó múúhake píáábóneri panévaré méénúráítuironéhjí muha méméénuhíjcyá ímiáánéjuco íjcyane muha meúwáábohíjcyánéllíihye. Aane muurá ámuha méwajácú muhdúhjáa ámúhama muha meíjcyame ámúhake mepíáábohíjcyáne.

⁶ Muuráhjáa Píívyéébe Apííchóré ámúhake ímíjyuuvu ájcume tsaímíyé ámuha mecáhcujtsó dííbyé uwááboju ámúhake muha meúwáabóne. Aame muurá eene muhdú muha dííbyeke meúráávyehíjcyádújuco ámuha meúráávyehíjcyáné ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe. ⁷ Ehdu nééróné pañe ámuha dííbyeke tsaímíyé meúráávyehíjcyámedítu muurá Matsedóóniámá Acááyá íñújícú cahcújtso múnaa ámúhadítu ííiváne tehdu úráávyehíjcyáhi. ⁸ Ááné uwáábojuu muurá ámúhadítu tsújaavéné tsá apáámyéré téené íñújícú múnaa wáájácúne. Muuráhjáa tsúuca pahúllevá múnaaré waajácúhi. Téhdurée waajácúme ámuha ímí Píívyéébeke mecáhcujtsóne. Áánéllii tsáhájucó muha muucá teene meúúballéítu. ⁹⁻¹⁰ Muurá téhdure múúhake úúbállehíjcyámé éhnée ámúhake muha maááhívéjémeke tsaímíyé ámuha mewáátsúcúpejtso. Áhdure múúhake úúbállehíjcyámé níjcyotájtekéréé ámuha mecáánívahíjcyámé ícyooca botsíi ímiáábé Píívyéébeke kéruco ámuha mecááníváábeke meícuvémé metéhmehíjcyáné múijyú tsiíñe Ílli tsááiñe éhnée dsíjívéébeke díbye bóhítsoóbe. Díbyée muurá tsúuca meke pájtyetésó méimítu hallútu meícúbáhrámeíyónetu.

2

Tetsaróónicárí Páávoroo úwaaabóne

¹ Aane muurá ámuha táñahbému méwajácú bañuháñée ámúhake muha maááhívéjetúne. ² Muuráhjáa Pírípovu múúhake dítye ícúbáhrároné pañe íínerí íllityétumé ámúhake muha meúwááboté Píívyéébedívú muha mecátsípáávénema. Áamedíi múúhadi tsaate úúhívatéróné pañe ámúhake

muha meúwaabóné muurá ámuha mecáhcujsóhi. ³ Tsáháa ímityúné ámuhadíyú muha meíjtsámeíne íllure ámuhakye muha maállityúne. ⁴ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe pámé íjtsaméiyé wájácú néébe múúhakye ityújkevééllémekéjuco níwáávéne uwááboju íne muha meúwáábohíjcyá ámuhakye dibye ímillédújuco. Tsá muha meúwáábohíjcyatú míamúnaa múúhakye ímí íjtsúcunúki. ⁵ Aane wájácú ámuha menééne tsáháa múúhakye ámuha maáhdórokíyé tsaímíyé ámuhakye muha meúwáábohíjcyatúne. Aane Píívyéébe waajácúhi. ⁶ Áhdurée tsá muha meíjyácunútú míamúnaa múúhakye mítyájsóiyóneri. Muuráhjáa ihdyu ímiáané múúhakye ámuha mémítyájsóiyá Críjtorée múúhakye uwáábojtédívú pícyóómeke. Áronáacáa tsá muha meíjyácunútú téeneri. ⁷⁻⁸ Muuráhjáa ihdyu ámuhakyeré muha tsaímíyé mépiáábohíjcyá éhne múúne tsíméké tsiiju téhmedu ámuhakye muha mewájyúnema. Aamée ámuhakye muha meúwáábohíjcyá ímiáájú ápíchó nénehji múúhakye pátyehíjcyaróné pañe. ⁹ Aane cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa ámuhakye muha meúwáábo ámuháj pñe muha meíjcyame mewákímyeíhijcyané pécohajchótá cójñhajchótá téene tájpi muha meíjcyaki. Tsáháa íñneri ámuhakye muha meíjyévétsohíjcyatúne.

¹⁰ Áhdure muurá ámuha méwaajácú tsaímíyée ámuháma muha meícyahíjcyanéllii íñnetú muha menéétsámeítyúne. Aane téhdure Píívyéébe waajácúhi. ¹¹ Áhdure ámuha méwaajácú ámuhakyeé muha meúwaabómé mecánáájánuhíjcyané éhne múúne tsíméké cááni méénudu. ¹² Muuráhjáa ámuhakye muha ménehíjcyá Píívyéébema ímiñeúvú ámuha meíjcyá muhdú dííbyeéjté íjcyáiyódú íavyéjúejtée ámuha meíjcyáíñevú ámuhakye dibye méménúmeke.

¹³ Áané hallúvú muha paíjyuvaré météhdútsohíjcyá dííbyeke. Muuráhjáa dííbyé uwááboju míamúnáa íjtsaméi íjcyatúné muha ámuhakye meúwáábónéllii ámuha ímí mecáhcujsómé tsúúca méimíjpyetéhi. ¹⁴ Áhdícyane ámuhá múúhá nahbému, muurá Críjtoke ámuha mecáhcujsóné hallútú ámuhá múnáaré ámuhádi ícúbáhrahíjcyádúu idyé múúhadi Jodéari muha meícyané cahcújtso múnáadi múúhá múnáaré jodíómú ícúbáhrahíjcyáhi. ¹⁵ Diityéree muurá dsíjívetsó Ávyéjuube Jetsóoke íhdée múúhá múnáaré idyé íjcyámeke Píívyéébe ihjyú uubáalle múnáake ídsíjívetsódu. Aame tsá Píívyéébe ímillédú íjcyáityuróne. Áanéllii pamévakéré tsarílléme. ¹⁶ Aame muurá tsá ímíllehíjcyatú jodíómú íjcyátúmeke muha meúwaabóne. Áaneri íhyallúvúré éhníñevu ímityúné méénuhíjcyáme. Árómeke téené hallútú Píívyéébe ícúbáhraáhi.

Páávoró imíllé Tetsaróonicári íjcyané cahcújtso múnáake íááhíveténe

¹⁷ Ámuhá múúhá nahbému, éhnée ámuhadíyú muha metsátsihdyu muurá tsúcájáhréjuco meé. Aame íne ámuhadíyú tsíhyulle muha meíjcyarómé ámuhakye méitsáávehíjcyáhi. Áanéllii muha méimíllerá ámuhakye maááhíveténe tsiíne maátyúmíjcatsíki. ¹⁸ Éíjyújucooróo o ítsámehíjcyaróné oore ámuhakye o ááhívetéiyóneri. Áronáacáa Naavéne táíjtsaméi tútávajtsóhi. ¹⁹⁻²⁰ ¿Aane íne íñevú muha mecátóroóvéne méimíjyúúveé Máavyéjuube Jetsocríjtó tsiíne tsáácoóca? Muurá ihdyu diityéjuco ámuha ámuhádi téijyu muha méimíjyúúveíme.

3

1 Áámekée ámuhákye muha maájtyúmiíyóneri meíjyáacunúhíjcyánéllii ámuhá éllevu tsúuca muha mepéjúcooráhi. Áronáacáa muhtsi mécoéwá Atéénavúre. 2-3 Átsihdyúu ménahbe Timotéó téhdure Píívyéébé ícúve múnáajpi íjcyáábekéréjuco muhtsi mewáalloone ámuhákye díbye Críjtodítýú íjcyáné uwááboju iúwáábóneri itsápíjtsoté éhniíñevu ímí ámuha dííbyeke mecáhcuíjtsotse tsaate ámuha múhdurá meíjtsámeítyu íñe ícyooca meícúbáhrámeíhíjcyánéhíjtu. Muurá tsúuca ámuha méwaajácú Píívyéébeéjté meíjcyame ehdu nénéhjiri meícúbáhrámeíñe. 4 Muuráhjáa ámuháma muha meíjcyácooca ménehíjcyá meícúbáhrámeíñe. Ahdújuco muurá meícúbáhrámeíhíjcyáne. 5 Ááneríi mítyane ámuhádi o íjyáacunúnéllii Timotéoke ó wallóo díbye ámuhákye iúújeté muhdújucó ámuha Críjtoke mecáhcuíjtsóné o wáajácuki. Ópée mítyane ó íllityé bañúháñe ámuhákye muha meúwáábohíjcyámeke Naavéné íjcyánejcúvú llíucúíyóneri.

6 Áronáa Timotéó ámuhádi Tetsaróonicarí úlléjeebe múhtsikye úúballévá ímíhyeva ámuha Píívyéébeke mecáhcuíjtsóne pamévamáyé mewájyúcatsíhíjcyáne. Téhdure múhtsikye úúbáleebe ámuhádi muha meíjyáacunúhíjcyádúreva idyé múúhake ámuha maájtyúmiíyóneri meíjyáacunúhíjcyáne. 7-8 Ááneri mítyane muha méimíjyuuvé panévaríyé muha meícúbáhrámeíyómé ímí tehdújuco ámuha Ávyéjuube Jetsocríjtoke meúráávyéneri. 9 Ááné hallúvú mítyane muha Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. 10 Muurá paíjyuvaré muha dííbyeke píáábó métáúmeíhíjcyá tsiíñe ámuhákye muha maááhívetémé éhniíñevu ámuhákye meúwáábo dííbyeke mecáhcuíjtsónéjcutu tsátsii ímíñeúvú ámuha mewáajácútu.

11 Aane ihdyu óví Máavyéjuube Jetsocríjtoma múúhake píáábomútsí ámuhákye muha maááhívetéki. 12 Áhdure óví ámuhákye píááboobe íñe ámuhákye muha mewájyudu ámuha pamévamáyé mewájyúcatsíki. 13 Aane óví ámuhákye píááboobe tsaímíyé dííbyeke ámuha meúráávye mújyú Máavyéjuube Jetsocríjtó ihñéjteke újcúvácooca íñe ímítyú ámuhá hallurí íjcyatúmé ámuha dííbyedívú meúújetéki.

4

Píívyéébe ímillédú meíjcyane

1 Áánéllii ámuhákye múúhá nahbémuke muha menéé Máavyéjuube Jetsóo mémeri panévatúré tsaímíyé ámuha meíjcyá Píívyéébe ímillédú muhdúhjáa ámuhákye muha meúwaabódu. Aane óví ámuha meúraavyé éhniíñevu.

2 Muurá ámuha méwaajácú Ávyéjuube Jetsóo taúhbajuré ámuhákye muha meúwáábohíjcyáne. 3 Muurá Píívyéébe ímillé dííbyedívú ámuha meíhvéjtsámeíñe díbye ímillédú meíjcyane. Áánéllii tsá múu íhdícyámema dómácójcatsítyúne. 4 Múu ityáábávájcatsíñe tsaímíyé íjcyáhi. 5 Tsá múu Píívyéébeke wáajácútmé dáríívécatsíhíjcyádú átéréénéhíj hallútú ícúbáhrájcatsítyúne. 6 Tsá múu íñáhbé táábake pátsaríjcyotúne. Muurá ehdu dáríívemeíhíjcyámeke téené hallútú íhnáhoóíñe Píívyéébe ícúbahráne. Téenélliihyéé muurá tsúuca ámuhákye éíjyu muha meúúballé teéne. 7 Tsáháa ímítyunéhíj meméenu díbye meke újcutúne. Mekée újcuube ténehíj meíhvéjtsóne meímíjpyetéki. 8 Ááné uwááboju tsaate éhdíivállehíjcyámé tsá

míamúnáake éhdíivállétúne. Píívyéébe kére éhdíivallémé mépañévúu Íapííchó ípícyóóneri meke ímíjpyetétsóóbeke.

⁹ Áánetu íñe muhdú ámuha tsané nahbémú mewájjycatsííñetu tsáhájucó ámuhákye o cáátúnúityú tsúúca Píívyéébé túkevéjtsójú pañe ámuha meíjcyame tehdújucó mewájjycatsííñéllíhye. ¹⁰ Muurá Matsedóóniá ííñúji múnaa ménahbémuma ímí tehdújucó ámuha mewájjycatsíhijcyáne. Áronáa ámuhákye muha menéé éhniíñevu ámuha pamévamáyé mewájjycatsíki. ¹¹⁻¹² Aame ihdyu tsáimíyé íbúwajíí ámuhá wákimyéiyi meíjcyá íná ámuháditúyú ípíhtótu muhdúhjáa ámuhákye muha meúwaabódú tsijtye cahcújtso múnaa íjcyatúmé ámuhákye íávyejúúlleki.

Ávyéjuube Jetsóó tsííñe tsááiñe

¹³ Ámuúha múúhá nahbémuj, téhdure muha méimíllé ámuhákye meúúballéné íñe tsúúca cahcújtso múnaa íjcyame dsíjívéhíjcyámé muhdú íjcyáiñé ámuha ídátsó meíjtsúcunúne mekímóóvétu eene pájtyetéityúmé ídátsó kímóóvehíjcyádu. ¹⁴ Muuráhjáa Jetsóó dsíjíveebe tsííñe bóhíine mecáhcujsómé méwaajácú téhdure Píívyéébe meke bóhíitsoíñé dííbyeke mecáhcujsómé medsíjívémeke.

¹⁵ Muurá tsííñe díbye tsáácooca téjyuu íjcyame tsá pééityú medsíjívémé íhdéré dííbye éllevu. Ehdu Píívyéébere néene íñe ámuhákye muha meúúballéhi. ¹⁶ Aabe Jetsóoma wáalloo níjkyéji múnaa avyéjúúbeke dííbyé rojrori díbye meke ípíúva dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyámeke. Ájyuu muurá pámeere múhdumé dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame tsííñe mébóhííhi. ¹⁷ Átsihdyu ihdyu botsíi téjyuu íjcyámema tsaméhíjucó mepééíñe cáámevu Máavyéjúúbema maátýúmíjcatsíki. Aame dííbyema meíjcyáá muhdú íjcyáityúmeréjucó. ¹⁸ Áánéllii téénevu mecátóroóvéne métsípátsócatsíhijcyá.

5

¹ Ehdu teene Ávyéjuube Jetsóó tsááiñe, ámuúha múúhá nahbémuj. Áronáa ihdyu tsá mewáájacutú mújyú díbye tsááiñe. ² Muurá tsúúca ámuha méwaajácú meíjtsótúnáa díbye tsááiñe éhne múúne naní múnáajpi pejco meke ábájínejcúdu. ³ Muurá míamúnáa nehíjcyáá íné ímíjyaú íjcyáiñe. Áhdure íjtsúcunúimye mújyú íná pájtyéityúne. Áronáa ílluú néétútsihdyu íjcyáiñé ícúbáhrameí éhne múúne wállehdívú peecutére tsímáva ávyé wájtsídu. Áánetu muurá tsá múha pállójcóityúne. ⁴⁻⁵ Áronáa tsáhájucó ámuha meíjcyatú éhne múú cúúvétsii meíjcyádu. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú teene éhne múúne cóóji páneere íná maájtyumíne mewáájacúdu. Áánéllii tsáhájucó ámuhákye tene ábájínejcúityúne. ⁶ Áhdícyane metsu ímiááméré meíjcyá téíbúwaréjucó. Tsáhájucó tsaatédú wáájacúmeityúmé meíjcyáityú éhne múúne cúwame íjcyádu. ⁷ Muurá cúwamee, líyícyavémee, éhdume tsá wáájacúmeityú éhne múú cúúvétsii íjcyádu. ⁸ Áánetu ihdyu mee pééetétsihyi múú íjcyádu menééme tsúúca teene mewáájacúmé metsu ímiááméréjucó meíjcyáne Píívyéébeke mecáhcujtso ímítyúnehjívú metáhjátsámeityu éhne múúne tsodáhó ityáhjátsámeityu cóhpéneúvú wátájcaméidyu. Ááne metsu ímíñeúvú meúráávye íñe mepájtyeténé uwááboju éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji wátajcódú ívane mewágóóóvéiyónetu meke pájtyetétsoíñe. ⁹ Tsáháa Píívyéébe meke újcutú meícúbáhrámeíki. Muuráhjáa ihdyu íllure meke téénetu

pájtyetétsoobe Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri. ¹⁰ Áánéllihyée dííbyeke wálooobe mewájuryi dibye idsíjive mújyú meke dibye újcúvácooca pámeere téjyú íjcyámema medsíjivéjúcooromé tsaméhjí dííbyema meíjcyaki. ¹¹ Áánéllii ámuha meméénuhíjcyádú éhniíñevu métsípátsojcatsí tsaímíyé Píívyéébema ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáake Páávoró túkévetsóné

¹² Ahdícyane ámuúha múúhá nahbémuj, ámúhake muha menée ámuha maávyejúulle ámúhá túkevétsojtéke. ¹³ Ímiááméré meíjcyane mewájuryú díityéke. Tsá múu múnáátsójcatsíyúne.

¹⁴ Téhdure ámúhake muha menée tsaate wákimyéityu óvéhéemeke ámuha metáúhbaki. Téhdure panévaturé íhtsunúmeke mépiáábo. Ehdu múu piáábohíjcyá pamévakeré múhdurá ditye íjcyáronéhjí iáábúcúnema.

¹⁵ Aame ihdyu téhíbúwá meíjcyaco. Tsá múu tsaate ímityúné ámúhake méénuróné piámeityúne. Ímiááméré meíjcyane íllure mépiáábojcatsí.

¹⁶⁻¹⁷ Paíjyuvaré Píívyéébema meíhjuváne méimíjuhíjcyá. ¹⁸ Météhdútsohíjcyá panévá hallúvuré dííbyeke. Muurá íñe Jetsocríjtoéjté meíjcyame panévare meke pátyehíjcyánéhjí hallúvú dííbyeke metéhdujtsóné imílleébe.

¹⁹ Áábé Apííchó ámúhá pañe íjcyane ámúhake túkévétsohíjcyáné tsáma méihvéjtsodíñe. ²⁰ Áhdure íñe dííbyere tsaatédívú bóhówájtsóneri íñá pájtyeíñe ditye úúbálleneri tsá múu íícúvetúme íjcyatúne. ²¹ Áronáa ihdyu múu ímíñeúvú íjtsó keená ímiááné íjcyane iúráavyeki. ²² Aame ihdyu mémeenújúcohdí ímityúne.

²³ Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhake piáabó íñe imítyú ámúhá hallurí íjcyájúcoótuki. Aabe ihdyu óvíi ámúhake tehme ámúhaj pi, ámúhá íjtsaméí, ámúhá íbuúúné, mújyú tsiíñe Ávyéjuube Jetsocríjtó tsáácooca ámuha íñerí menéetsámeityuki. ²⁴ Tsá muurá íñerí meke dibye báñúityúne. Muuráhjáa íñéhdújuco meke dibye újcune. Aabe muurá téhdure páneere mééma méénuú muhdú íñéhdú.

Páávoró pítyajcóné

²⁵ Ahdícyane ámuha múúhá nahbémú meíjcyame múúhá hallúvú Píívyéébeke piáábó paíjyuvaré métáuméí múúhake dibye ipiááboki.

²⁶ Téhdure ámúhake muha menée ámuha tsané nahbémú meíjcyame medúúrúvájcatsíki.

²⁷ Téhdure ámúhake muha méníwaavé Ávyéjuube Jetsóo mémeri íñe íhyaamí pañe ámúhama o íhjuváne ámuha mewáájácútsó pámeekéré elle íjcyané cahcújtso múnáake.

²⁸ Ahdícyane óvíi dííbyeréjuco Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake piáabóne. Áyu tehdújuco.

2 TETSARONITSÉÉTSE

Hállúvúeháámí Tetsaróónicárí Íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Ámuúha Tetsaróónicá múnaa múúhá nahbému, íhyaami íñe tsiíñe muha mécaatúnú ámuúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, Íjcyame elle ámuha meíjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. ² Aamútsí ihdyu óvíi ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Ímityúmema Píívyéébe ímibájchoju méénuíñe

³ Ámuúha múúhá nahbému, muurá Píívyéébeke muha météhdútsohíjcyá ámuúhá hallúvú ímí dííbyeke ámuha mecáhcujsómé mewájujcatsíñéllííhye. ⁴ Mítýane muha méimíjyúú ámuha meícúbáhrámeiyóné pañe ímí dííbyeke ámuha mecáhcujsóne meúráávyéneri. Aane muha meúúbállehíjcyá tsijtye dííbye cahcújtso múnáake. ⁵ Ehdu muurá ámuha meícúbáhrámeíhíjcyáneri ámúhake waajácútsoobe ímiáané tsúúca dííbye avyéjujete ámuha meíjcyane. Áánéllíi ámuha meícúbáhrámeíhíjcyá ímiáámeréjuco ámuha dííbyema meíjcyaki.

⁶ Áronáa ihdyu eene ámúhadi ícúbáhráhíjcyámeke téhdure ícúbáhráiíbye. ⁷ Áánetu ihdyu meícúbáhrámeíhíjcyánetu meke állíjchútsóiiibye múijyú Máavyéjuube Jetsóó íhtsutúmé níjkyéji múnáama cúújuwádú péétécunúnéj píine tsáacoóca. ⁸ Ehdu tsááiibye íñe Píívyéébeke íéhdíiválléne dííbyedítýú íjcyáné uwááboju ímiáané íjcyáneri ícúvehíjcyátúmeke ícúbáhraki. ⁹ Aame ílluréjuco wágóóovéíñe múijyú níjkéváityúné ícúbáhrámeíhíhullévu. Aame tsá múijyú dííbye avyéjú íhtsutúné íjcyane ájtyúmíityúne. ¹⁰ Ehdu muurá méénuíiibye Ávyéjuube Jetsóó tsiíñe itsáacoóca. Áijyu dííbyeéjté meíjcyame dííbyeke maávyéjujtsómé méduurúvaáhi. Muurá téijyu tsaméhjí dííbyema meíjcyaa dííbye uwááboju muha ámúhake meúwáábohíjcyáné ámuha ímí mecáhcujsónéllííhye.

¹¹ Áánéllíi paíjyuvaré muha Píívyéébeke píaabó ámuúhá hallúvú métáúmeíhíjcyá ámúhake díbye újcume tsaímíyé dííbyema ámuha meíjcyaki. Áhdure muha métáúmeíhíjcyá dííbyeke ámuha mecáhcujsómé ímiááneré meméénúiyóneri metsúúrámeíhíjcyáné ámúhama díbye ipánéévétsoki. ¹² Ehdu nénéhjíri máávyéjujtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke. Muurá meke ávyéjujtsóiiibye Píívyéébe meke íídaatsólléne dííbyej tééveri újcúmeke.

2

Naavénééjpi méénune

¹ Ámuúha múúhá nahbému, muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiíñe úmíwari páhduvaré néene mávaríjchojúúné íjcyaaíhi. ² Áánéllíi ámúhake muha menéé íñe Píívyéébe uwáábódú nénehjí tsaate naavédú néene ííténé pañe íájtyumíné úwáábóneri ámuha meíllityéne memújtátuki. Áhdure tsaate múúha mémeri íllure íállííne icyaátúnúháámí pañe 'tsúúca Ávyéjuube tsájucóohíí' íñéhaami ámuúha éllevu wállóhajchíí méíicúvedí téeneri. ³ Tsáma tsaatédívú máállítsámeídííñe.

Muurá ihdyu ímiáané dibye tsááíñe ihde tsaate Píívyéébé uwááboju állíuríyējuco díllóíñe. Téijyu muurá bóhówáávéiibye ímítyuube Naavéneéjpi íjcyáábeke Píívyéébe ícúbáhráíibye. ⁴ Aabe páhduváre dáríiveé Píívyéébeéjteke dííbyekéré ditye dúúrúváíyóneri íjyácunúnema. Muurá Píívyéébedi idíllómeíñe dííbye duurúvájá pañevú úcáávéiibye.

⁵⁻⁶ Aane muurá ámuha méwaajácú íveekí icyooca dibyeyi bóhówáávetúne. Muurá ihdyu íéevéi úújetécooca bóhówáávéiibye. ¿A tsá ámuha meítsáávetú éhnée ámuhakye ehdu méema tene pájtyeíñe o nehijcyáne? ⁷ Téene pañéjúcooro muurá mee icyooca. Áronáa ihdyu tsáhái dibye méhdivu bóhówáávetú Píívyéébere néhdújuco. Dibye ihdyu dííbyeke íhvéjtsócooca botsíi bóhówáávéiibye. ⁸⁻¹² Aabe muurá Naavéné íhnáhooríyé méénúráítyúronéhjí méenuú téeneri míamúnáake imújtátsoki. Ehdu imyéénúneri mújtátsóiiibye Críjtodítýú íjcyáne uwááboju ímiáájú cáhcújtsotúmé wágóóóvéimeye. Áanéllii Píívyéébe diityéké íhvéjtsóo ditye awáá íimíllédú teene icyáhcujsoki. Aame téene déjúcotu íllurējuco wágóóóveíñe. Áronáa Ávyéjuube Jetsóo itsáácooca eene ténejcúvú diityéké íbúwátsohíjcyáábeke íamítsaráhcori ícúbáhráábeke íllure íbátsuhjácóneri dsíjívétsoóhi.

Muhdú mepájtyetéíñe

¹³ Áanetu ihdyu ámuhakye Píívyéébe wájyúnéllii ámuha dííbyeke ímí mecáhcújtsóné hallúvú muha dííbyeke météhdútsóhíjcyáhi. Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye meke újcune Íapííchó meke ímíjpyetétsónej téeveri dííbyeke mecáhcujtsómé mepájtyeteki. ¹⁴ Ahdújucóo muurá íñe ámuhakye muha meúwáábónej téeveri dibye ámuhakye újcune Máavyéjuube Jetsocríjtoma tsaméhjí dííbye avyéjuri meíjcyaki.

¹⁵ Ehdu teene, ámuúha múúhá nahbému. Ahdícyane tsáma máábájíívedí éhnée ámuhadí muha meúlléjécooca ámuhakye muha meúwáábohíjcyáne. Áhdure íñe waajácúháámí pañe ámuhakye muha menéhijcyáne méíhvéjtsodíñe. ¹⁶⁻¹⁷ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Méécááni Píívyéébema ámuhakye píaabó tsaímíyé ámuha meíjcyame ímiáánéré meméénuhíjcyaki, áhdure ámuha ímiáánéré meíhgyúvahíjcyaki. Muuráhjáa mítyane meke iwájyúnéllii méhdi ídáátsóvéne meke újcuube múijyú níjkéváityúné meímíjyu dííbyema íavyéjuri meíjcyáiñevú mecátsípáávénema.

3

Páávoró néé píááboju diityé hallúvú ditye ityáúmeiki

¹ Ahdícyane ámuúha múúhá nahbému, múúhá hallúvú téhdure Píívyéébeke píaabó métáuméi dibye múúhakye ípíáábo Jetsocríjtodítýú íjcyáne uwááboju muha pahúllevá múnáadívú metsújaúcúné ditye tsaímíyé icyáhcujsotso ámuháa mecáhcujtsódu. ² Áhdure métáuméi dibye múúhakye ityéhme ímityúmé múúhakye imyéénútuki. Tsá muurá pamévare dííbye uwááboju cáhcújtsotúne. ³ Áronáa Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe ámuhakye píááboó tsaímíyé ámuha meíjcyaki. Áhdure idyé ámuhakye téhméiibye ímityúnéhjitu. ⁴ Muurá muha méwaajácú ámuhakye muha meúwáábohíjcyáne ámuha meméénuíñe ámuhakye dibye túkévéjtsóneri. ⁵ Aabe ihdyu óvíi ámuhakye píaabó ímíñeúvú ámuha mewáájácu mítyane meke dibye wájyune. Áhdure idyé óvíi ámuhakye píááboobe ímityunéhjí ámuha maáábúcu muhdúhjáa Críjto áábúcu híjcyádu.

Muhdú mewákímyeíñe

⁶ Ahdícyane ámuúha múúhá nahbémuju, Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri ámuúhake muha menéé íñe ámuúhake muha meúwáábohíjcyádú íjcyátúmema ámuha menáhbévátu eene iwákímyeíñe ímíllehíjcyátúmema. ⁷ Muurá tsúuca ámuha méwaajácú muhdú muha meíjcyadu ámuha meíjcyáiyóne. Muuráhjáa elle ámuúhama muha meíjcyácooca tsá wákímyeítyúme muha meíjcyatúne. ⁸ Aamée tsá muha mumájchó pevénéré áhdóratúne memáchohíjcyatúne. Muuráhjáa muha méícúbáhrámeíhijcyá wákímyeíyi cójéhajchótá pécóhajchótá téene tájpi muha meíjcyaki. Ehdúu muha mewákímyeíhijcyá íñeri ámuúhake muha meíjyévéjtsótuki. ⁹ Muuráhjáa ihdyu ímiáánéjuco múúhake ámuha mepiáábóiyóné íñe Píivyéébe wákímyeí muha meméénúmeke. Áronáacáa ihdyu múúhaye mewákímyeíñe tájpi méicyahíjcyá tehdu ámuha meíjcyaki. ¹⁰ Muuráhjáa ámuúhama muha meíjcyácooca ménehíjcyáhi: “Iwákímyeíñe ímíllétúme tsá múu májchotúne.” ¹¹ Áanáacává muurá ámuha tsaate pevétaré tsíñéhjiríyé méicyahíjcyáhi. ¹² Áánéllii ehdu ícyahíjcyámeke Máavyéjuube Jetsocríjtó taúhbaju íjcyane muha menéé ímiááméré íjcyáne iwákímyeíñe tájpi íjcyaki.

¹³ Ámuúha múúhá nahbémuju, méóóchévedí ímiáánéré ámuha meméénuhíjcyánetu. ¹⁴ Ehdu íñe ámuúhake muha waajácúháámí pañe meúwaabóné tsaate lléébótúmeke méwáajaco caatyé íjcyane. Áámema ménahbévájúcohdí ditye téeneri íñúcójpívéne iwájácúúve múhdurá idyáíívémeíhijcyáne. ¹⁵ Áronáa ihdyu tsá múu diityéké téené hallútú múnáajtsotúne. Íllure ihdyu chooco ímíñeúvú méuwaábó ditye ímíjpyeté ménahbémújuco íjcyámeke.

Páávaro pítyajcóne

¹⁶ Aane óvíi Píivyéébe ímiáábé íjcyaaabe ámuúhake túkévejtsó íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Aabe ihdyu óvíi ámuúhake panévaturé píaabóhi.

¹⁷ Aane íñe ícyooca ámuúhake pámeekéré o dúúruváné pañetu oore ó caatúnúhi. Ehdu muurá nihñéré ooréjuco o cáatúnuhíjcyáne páneere táwaajácúhaamínetu. ¹⁸ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuúhake píaabóhi. Áyu tehjújuco.

1 TIMOTÉO

Tujkénú Timotéo éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru o íjcyáábekée Mepájtyetsoobe Píívyéébe picyoó Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aabe íhyaami diéllevu ó caatúnú ópée o úwáábóneri Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii ávyeta tájtsiménédú uke o íjtsúcunúúbé Timotéo éllevu. Aane ihdyu óvíi meke ídaatsóllédú íjcyamútsí Máavyéjuube Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Átééréne uwáábotu Páávoru teíbúwajtsóne

³⁻⁴ Muuráhjáa Matsedóoniá iínújívú o péébe uke ó neíñú Éépetsóvú u cóéváne tétsii átéérénehjí íhdé múnáaúvúu ícyahíjcyánéhjí úwáábohíjcyámeke u bóijcyu ditye teene iúwaabójúcóótuki. Muurá bañúháñé ténéhjíryé meíjcyame tsá meméénúityuró Píívyéébe tsíjtyeke ímiáájuvu mewáájácútsóíñévú meke níwaavéne.

⁵ Áánéllii uke o néé diityéké u úwáábo íñé íjtsaméí íbuúúneri íjcyájúcootúmé tsaímíyé Píívyéébeke icyáhíjtsóne iwájýújcatsí muhdú ímiááné mewáájýúcatsíhdyu. ⁶ Ehdu íjcyáíyótsihvu tsaate íñetú diityéké píáábóityúnéhjíryé ityáhíjcatsíñe tsá tehdu íjcyatúne. ⁷ Aame muurá imíllerá Píívyéébe taúhbájú uwáábojte íjcyane. Áronáa tsá ditye wáájácútsú íñélliihyéhjáa ímichi meke téénevu díbye ájcune. Úwáábohíjcyámé íevenéré iwáájácútsúne.

⁸ Muurá íñélliihyéhjáa meke díbye téénevu ájcune mewáájácúhahchíí tehdujuco teéne. ⁹ Tsá teene taúhbaju tsaímíyé íjcyámé wáábyuta íjcyatúne. Muurá ihdyu meúwaabóné cáhcújtsotúmé ímityunéhjí méénuhíjcyámé wáábyuta teéne. Píívyéébeke ávyejúúlletúmé dsíjívétso múnáa, cáánímuke, tsíjímuke, dsíjívétsohíjcyámé wáábyuta teéne. ¹⁰ Áhdure íhdícyáméhjíma idyómácójcatsíñe, tsamééré wajpíímú walléémú dómácócátsíhíjcyámé wáábyuta teéne. Míamúnáadívú náhjíhénuhíjcyáme, állíu múnáa, pánehjídú imyéénúityúné íhjúvahíjcyáme, ímiá uwááboju íllure éhdíwállehíjcyáme, éhdúmé wáábyuta teéne. ¹¹ Ááné uwááboju muurá íñe ímiáájú pajtyéteju úwááboobéré ó pehíjcyá Píívyéébe oke níwaavéne.

Páávoru duurúvá Píívyéébe dííbyedi ídáátsovéne

¹² Áánéllii mítyane ó téhdujtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke ávyetáa múhdurá o neéróóbeke oke téénevu ipícyóóbeke díbye tsípátsohíjcyánéllíihye. ¹³ Dííbyedíi o úúhívaténe dííbyé cahcújtsó múnáadi o ícúbáhrahíjcyáróóbeke oke téénevu pícyoóbe. Áronáacáa ihdyu táwaajácútsúbáané ehdu ó dáríívémehíjcyá dííbyekéikyé o wáájácútsúnéllíihye. Áróóbedíi ihdyu Píívyéébe óhdi ídáátsovéhi. ¹⁴ Aabe oke mítyane píáábóneri íñe Críjtoke o cáhcújtsóóbedívú o cátsípáávéne botsíi pamévakéré ó wajyúhi.

¹⁵ Áánéllii ó íjyácunúhíjcyá pámeere dííbyeke cáhcújtsóíyóneri. Muuráhjáa ímiááné mewáájyuri tsaabe íñújívú ímityúmé meíjcyámeke ipájtyetétsoki. Aanéhjáa muurá oo pámé ehníínevúré ávyetá ímityuúbe. ¹⁶ Áróóbedíi óhdi Píívyéébe ídáátsovéne oke ímíjpyetétsó muhdú pámeere ímityúmé

Íjcyárómeke iwáyyune tajtyéeveri iúújétsoki. Áanetu méwaajácú pámeere ímityúmé Íjcyarómé Críjtoke icyáhcújtsócooca újcuíñé mújyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhi. ¹⁷ Áánéllii metsu Píívyéébe apáábyéré Íjcyaaabe mújyú muhdú Íjcyáítyuube pane wáájácúúbeke maávyéjútsohíjcyca maájtyúmítúróobeke. Ehdu teéne.

¹⁸ Ahdícyane Llihú Timotéoj, imíchi díícyáne íhnáhóóróné pañe ímíñeúvú tsaííbuwáre díícyáne dúwááboco Píívyéébe ihjyúvúu uke o níwaavéné muhdúhjáa ménahbémú dííbyere túkévéjtsóneri úhdityu néhijcyádu. ¹⁹ Muurá tsaate ímí íjcyáiyóné wáájacújucóorómé tehdu íjcyane ímíllehíjcyátúné nájcaúvú íllurjúco tútáváávehíjcyáne. Ááne íllurjúco Críjtodi ditye úúhívatéhíjcyáne. ²⁰ Tehdúu Himenéomútsí Arejáadorómá dáríívémeíñéllii diityétsikye ó íhvejtsó Naavéné hójtsí pañevú dityétsí iwáájacu Píívyéébeke múhdurá idyáríívehíjcyáne.

2

Muhdú Píívyéébema meíhjuváne

¹ Aane uke o néé pámeere míamúnáá hallúvú Píívyéébeke piáábó ámuha métáúmeíhíjcyca panévá hallúvúré téhdújtsomére. ² Múu táúmeíhíjcyca múhdumé méiiñújí avyéjuchte Íjcyámé hallúvú Píívyéébe diityéké piáábónej péévé ímí ditye meke ityúkévéjtsó tsaímíyé dííbyema meíjcyame maávyejúúlléjcatsíki. ³ Ehdu meíjcyane ímí íjtsúcunúúbé Mepájtyetétsoobe Píívyéébeé. ⁴ Muurá imíllebe pámeere míamúnáa dííbyé uwááboju icyáhcújtsóne pájtyeténe. ⁵ Muurá tsáápiiye Píívyéébe ijcyáhi. Áábemáa ímí meíjcyaiñé téhdure tsáápiiye méema ímíbajchó Jetsocríjtó míamúnáájpidívú ípívyéévéne. ⁶ Muuráhjáa wájyúmeítyuubéré dsíjívé pámeere míamúnáa ipájtyeté Píívyéébé dííbyeke néene éévé úújetétsihvu. ⁷ Áané uwáábojúu jodíómú Íjcyátúróméke úwááboobéré o péhíjcyca oke dibye pícyoobe íñe ó úwáábohíjcyá teene mecáhcujsómé mepájtyeténe. Ehdu íñe uke ó nehíjcyá ímiáánéjucó Íjcyane Jetsocríjtó cahcújtsó múnáajpi o Íjcyánéllíihye.

⁸ Áánéllii uke o néé pahúlleváre Íjcyané cahcújtsó múnáa ímiááméré íjcyáne íñevú táhjácatsítyúmé tsaímíyé Píívyéébema íhjuváhíjcyca íhyójtsine cáamevu ííhbúcúnema. ⁹ Aane walléemú waajácutábáre ímíbájkímyeíiyáhi. Tsá ditye mítyane áhdómeíyahjívú iújcámeíñe páhduváre íhñíwaúúné idyáríívéne ícyáávéítyuró téhdure mítyane áhdómeíñe ícyáávevu. ¹⁰ Píívyéébedívúré ííhvéjtsámeíñe dibye ímillédúré Íjcyáiyóme. ¹¹ Aame dííbyé uwááboju íávyejúúlléne cúúvéhulléré lleebúcunúiyáhi. ¹² Tsá muurá walle úwáábóítyuróne. Áhdure tsá dille wájpíikye ityáhjálléne dííbyeke túkévéjtsóítyuróne. Áánéllii o néé walléemú cúúvéhulléré íjcyca pihcyáávé pañe. ¹³ Muuráhjáa Píívyéébe tujkénú Adáake ípívyéjtsóné boone Éébáke ípívyejtsóhi. Ehdu néénéllii tsá walle wájpí túkevéjtsolle Íjcyáítyuróne. ¹⁴ Tsáháa muurá Adáa Naavenedívú állítsámeítyúne. Muuráhjáa ihdyu Éébáre íállítsámeíñéllii ímityúné meenúhi. ¹⁵ Ehdu néénéllii muurá walle itsíímáváneri ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Árólleke ihdyu Píívyéébe pájtyetétsoó dííbyeke icyáhcújtsóne dille ímiáálléré Íjcyáhajchíjyú.

3

Muhdú cahcújtsó múnáa uwáábojte Íjcyane

1 Áánetu cahcújtso múnáá uwáábojte tsaate ijcyane ímílléhajchíí tehdújuco ímiá wákimyéí ijcyane ditye ímilléne. 2 Áronáa ihdyu téené wákimyéí méénume íínetú néétsámeítyúmé panévatúré ímiááméré ijcyáne úwáábóiyáhi. Aame tsáápíllekére táábávaiyáhi. Áhdure tsaímíyé íaahíve múnáake waatsúcúpétsohíjcyáiyóme. 3 Aame tsá líyíicyávéítyuróne. Tsá ditye tsaatémá úhbájcatsítyuróne. Tsá mítyane idsíídsívaiyóneri ditye íjyáacunútyuróne. Ímiááméré ijcyáne píáábóiyá pamévakéré ídaatsóllénema. 4 Áhdure píivyétéiyómé méwámyuma ítsíimeke ímíñeúvú ityúkévejtsóné ditye ímiááméré ijcyáne pamévakéré íavyejúúlleki. 5 Muurá ítsíimeke ityúkévejtsóné píivyetétyúmé tsá Píívyéébé cahcújtso múnáake túkévejtsóítyuróne. 6 Áhdure botsíi béhnere cáhcujtsómé tsá uwáábojte íjcyáítyuróne. Muurá béhmérei íjcyame tsáijyu múúne íllure ímityájkímyeíñeri tútávajtsámeíiyá muhdúhjáa Naavéné tútávajtsámeídyu. 7 Áhdure panévatúré ímiááméré íjcyáiyá cahcújtso múnáa íjcyáturómé díityéké íavyejúúlleki. Áijyu tsá íínej tééveri Naavéné díityéké ícyánejcúvú líúucútyuróne.

Muhdú túkevéjtsojte íjcyane

8 Téhdure idyé túkevéjtsojte ímiááméré íjcyáiyá pame díityéké íavyejúúlleki. Tsá ditye állíúútyuróne. Áhdure tsá ditye líyíicyávéítyuróne. Tsá ditye áteréénéhjí hallúvú dsíídsívaiyuróne. 9 Tsá ditye íínetú néétsámeítyuróne. Aame íñe mecáhcújtsonéjcu ímíñeúvú waajácúiyáhi. 10-13 Áánéllii múu tujkénú díityéké tsáneeri waajácullé ímí ditye méénúhajchíí botsíi díityéké téené wákimyéívu ípícyoóki. Aame tsáápíllekére táábávaiyáhi. Téhdure píivyétéiyómé méwámyuma ítsíimeke ímíñeúvú ityúkévejtsóne. Áhdure méwamyu panévatúré ímiááméré íjcyáiyá ditye díityéké íavyejúúlleki. Tsá ditye állíúúnújcatsítyuróne. Ehdú muurá tsaímíyé téené wákimyéí múnáa íjcyámeke pame avyéjuulléhi. Aame ihdyu Jetsocríjtoke icyáhcújtsóné uwááboju éhnííñevu íínerí núhnévetúmé úwaabóhi.

Muhdú néjijto meúraavyéne

14-15 Aane lléváhréjuco uke o ááhívetéíñe. Áronáa ihdyu tsáijyu múúne íícúí o péétúnéllii íñe uke apáhajchíí ó nehíjcyá muhdú Píívyéébeéjté íjcyame dííbyé uwááboju íhvéjtsotúmé úráávyehíjcyámema u íjcyáíñe. 16 Muurá íñe meúraávyehíjcyajíjtó ímiááné íhtsutúné íjcyánéllii íllu nééneé:

Píívyéébé méhdivu bóhówaavé míamúnáájpídívú íípívyéévenema. Aabée ímiáábé íjcyane Íapííchó bóhówátsohíjcyáhi. Áábekée níjkyéji múnáa íícúvehíjcyáábé uwááboju pámehdíyé tsújaavéné cáhcujtsóme. Átsihdyúu tsiíñe peebe íavyéjuvu níjkyejívu. Ehdú muurá nééneé.

4

Píívyéébeke icyáhcujtsóné tsaate íhvétsoíñe

1 Aane Píívyéébe Íapííchoj tééveri meke boohówáwu nehíjcyá páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóvéíñe ihde nihñéétsihvúre tsaate dííbyeke icyáhcújtsoróné íhvéjtsóne naavéneéjté áteréénéhjí úwaabóneréjuco úráávyéíñe. 2 Aame ílluréjuco mújtaíñe eene íjtsaméíúvú wáajácúmeítyúmé pánehjídú ímiáámeúvúdú úwáábohíjcyáné icyáhcújtsónema. 3 Muurá téeméjtéjuco úwáábohíjcyáné metáábávajcatsíñe ímityúné íjcyane. Áhdure tsáneetsa

majchóháñé ímityúné íjcyane nehíjcyáme. Áronáacáa muurá Píivyéébe páneere majcho ípívyejtsó dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame téene tájpi meíjcyáné hallúvú dííbyeke metéhdútsohíjcyaki. ⁴⁻⁵ Muuráhjáa páneere tsaímíyé ípívyejtsóobe. Áánéllii téene tájpi meícyahíjcyánéhjitu tsáneetsa tsá múhdurá meíjtsúcunútyuróne. Muurá panévaré dííbyedívú ímí néénéllii ténéhji méóóvéiyá dííbyeke téhdújtsomére.

Muhdú uwáábojte íjcyane

⁶ Ehdu íñe uke o úwaabóné ménahbémuke ímí u úwáábóhajchíí ímiáané Jetsocríjtó wákimyéi múnáajpi ú íjcyaaíhi. Aabe dííbyedítýú íjcyáné uwááboju u cáhcujtsóné ímí u úráávyéhajchíí éhnííñevu ímí ú íjcyaaíhi.

⁷ Áánéllii éhnííñevu ténéjcurí pííñuméi ímíñeúvú u wáájácuki. Tsá múu íícúvetú átéreenéhjí íhdityuré iújcune tsaate úúbállehíjcyánéhjiri. ⁸ Muurá íínetú meke píáábóityúnéllii meíhnaáho méjpi mépiiñúhi. Áané éhnííñevu muurá panévatúré meke píaabóné Píivyéébé icyánéjcuri mepííñúmeíñe. Muurá meke píaabóné ííñújí hallúrí meíjcyánetu. Téhdure meke píáábóné dííbyema tsaímíyējuco meíjcyáiñetu. ⁹ Ehdu íñe uke ó néé ímiáané íjcyane. Aane ihdyu óvíi pámeere cáhcujtsóhi. ¹⁰ Muurá méwaajácú ííne ímíjyaú tsaímíyé Mepájtyetétsoobe Píivyéébema meíjcyaiñé dííbyeke mecáhcujtsóme. Áánéllii muurá nehniwu méhdityu míamúnaa íhjúvahíjcyámé panévaríyé meícúbáhrámeiyóné pañe téené wákimyéi méméénuhíjcyáhi.

¹¹ Aane páneere íñe uke o nehíjcyanéhjí óvíi ú úwaabóhi. ¹² Áronáa ihdyu uke tsíménééllédímíyé ováhtsaré u íjcyáabeke. Áánéllii uke o néé cahcújtso múnáake u úújétso muhdú múúne ímiáábé Críjtó cahcújtso múnáajpi íjcyadu u íjcyáneri, u úwáábóneri, pamévakéré u wájúneri, panévatúré ímiáábé u íjcyáneri. ¹³ Áámema íñe ílle o íjcyáné hajchótá Píivyéébé waajácuháámí déhvéne dúwáábohíjcyá tsápíjtsoobére. ¹⁴ Aabe ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá Píivyéébé uke ájcúné waajácuri íína u méénune u píívyeténe. Muuráhjáa dííbyere túkévéjtsóneri cahcújtso múnáá túkévéjtsojte dííhýallúvú íhyójsine ípícyóóne dííbyeke píáábó táúmeíñe tujkéveri téénevu uke ájcuúbe.

¹⁵ Áané wákimyéi ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá pámeere iwáájácu ténéjcu ímí u úraavyéne. ¹⁶ Áánéllii uke o néé u úwáábohíjcyánéjcutu panévatúré ímíñeúvú u téhmémeíñe tsaímíyé ténéjcu u úráávyeki. Ehdu u íjcyáhajchíí ámuha tsaméhjí mepájtyetéé múhdumé díuwaábó illéébone cáhcújtsómema.

5

Muhdú cahcújtso múnáama meíjcyane

¹ Aabe múu kéémeke díícyáánidyu íjtsúcunúne ímíñeúvú chooco túkévéjtsóhi. Tsá múu uhbádúré túkévéjtsotúne. Áhdure ováhtsámuke dííñahbémúdú díjtsúcunúne ímíñeúvú túkévéjtsó. ² Kéémélleke díítsííjudu díjtsúcunúne ímíñeúvú túkévéjtsó. Bádsíjcake dííñaallémúdú díjtsúcunúne ímíñeúvú túkévéjtsó ímityúné díityédítýú íjtsámeítyuubére.

³ Téhdure pííbájyujtéke píáábó téene tájpi dítye íjcyáiñetu. ⁴ Áánetu íítsíímema íaachímuma íjcyámeke óvíi díityéré píaabó cáánímutsíi díityéké píívyétsóne áhdódú íivane. Ehdu néene Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi. ⁵ Áánetu ímiáané íiye íjcyáné pííbájyulle óvíi Píivyéébedívú icyátsípáávéne paíjyuvaré píáábó táúmeíhíjcyá díbye díílleke ípíááboki. ⁶ Áánetu íimíllédú íjcyáné pííbájyulle

ímityúné méénuhíjcyáalleke tsá múu píáábotúne. ⁷ Íllu íñe uke o néhíjcyanéhjí páneere duwáábó cahcújtso múnáake ditye íñetú íñéetsámeityuki. ⁸ Muurá tsaate ihyájkímuke íñahbéjteke ipíáábóiyóné ímíletúmé tsá ímiá cahcújtso múnaa íjcyatúne. Ímityúmé diitye cáhcújtsótúmé ehniíñevu.

⁹⁻¹⁰ Téénéllii mépiáábohíjcyá píibájujte walléemudítú tsúúca 60 pijcyábájuco íjcyame ímiááméré íjcyánetu bóhówaúcunúmeke, tsáápiikyéree tájívámeke, tsaímíyee ítsíimeke píívyétsómeke, íaahíve múnáake tsaímíyé wáatsúcuhiíjcyámeke, cahcújtso múnáake píáábohíjcyámeke, tsaatéké kímóhcó nénehjí pájtyémeke píáábohíjcyámeke, ímiáánéré méénuhíjcyámeke. Éhdu ícyahíjcyané piibájujtekéré múu píaabóhi.

¹¹ Áánetu badsíjcaíchóméhjíúvú nééné piibájujteké mépiáábodí tsáijyu múúne bañúháñé ámuha mepíáábohíjcyánáa tsiiñe ityájíváne tútávaavémé Críjtoke icyáhcuíjtsónetu. ¹² Aame téeneri ityútáváávéhajchíí íhyallúvúre ímityúné meenu tééné déjúcotu iwágóóóveíñe ípyée íñehdu íjcyátúnélliihye. ¹³ Muurá téeméjté jááháñeri pehíjcyá tsííjyatúréjuco óvéhe múnaa íjcyame. Aame tsíjtyedi íhjúvaméré pehíjcyá átéréenéhjí úbálléjcatsímyére. ¹⁴ Áánéllii o néé ditye ityájíváne itsíimávámeke tsaímíyé ityéhme múha diityédítúú íná íhjúvátuki. ¹⁵ Muurá tehdu nééné piibájujtedítúú tsaatétsáhjí Críjtoke icyáhcuíjtsóné íhvéjtsóne Naavénekeréjuco úraavyéne.

¹⁶ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítúú ámuha hájkímú píibájujte íjcyáhajchíí múu iiye píaabó tsíjtyedívú tájpityúme. Áánetu ihyájkímuma íjcyátúmeke múu pámeere cahcújtso múnaa píaabóhi.

¹⁷ Áhdure múu túkevéjtsojtemá uwáábojtéké avyéjuulléhi. ¹⁸ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tríígó tátsoújcori íjcyáábeke ócájikye tsá múu tsíeménevu íhju wátájcotú díbye imájchótuki.” Áhdure nééneé: “Wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi.” Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

¹⁹ Téhdure uke o néé tsaapi cahcújtso múnáá túkevéjtsoobe tsáijyu múhdurá íjcyane tsáápiye dííbyé hallúvú úúbálléhajchíí tsá múu íícúvetúne. Áánetu ihdyu míityétsúba pápíhchúúmeváuba úúbálléhajchíí múu íícuvéhi.

²⁰ Múu pámeere cahcújtso múnáá húmíj píinévú íhnáhóónécoba úwaabó ímityúné imyéénuhíjcyané íhvejtsópityúmeke tsijtye téeneri ínúhnévéne tehdu íjcyátuki.

²¹ Aane íñe Píívyéébeé, Ávyéjuube Jetsocríjtoó, níjkyéji múnaa, íjcyámé húmíj píinévú uke o níwaavéné tsáma ímíñeúvú dúwáábohíjcyá múhdí núhnévétuubére. ²² Áronáa ihdyu tsá múu tsaatéké peecutére méménutú cahcújtso múnáá túkevéjtsojte ditye íjcyaki. Muurá peecutére tsáijyu ímityúmé íjcyámeke u méménúhajchíí tsaate uke íjtsúcunúiyá téhdure ímityuube u íjcyane. Áánéllii uke o néé panévá ímityunéhjitu u téhmémeíki.

²³ Áánetu eene díhbáu uke ávyéneri u chémehíjcyanéllii uke o néé áyanéwu bíínójpácyotu u ádo uke tene ipíááboki. Tsá múu tsanééré nújpacyo ádotúne.

²⁴ Muurá tsaate ímityúné méénune tsá téévetú diityémái tene ímíbájchómeityúrónáaaca. Áhdure tsíñehjí wáájacúratúné íjcyaróné páneere ímíbájchómeicyooca bóhówááveéhi. ²⁵ Muurá ímiánéhjí meméénuhíjcyané tsá téévetúne. Áhdure tsíñehjí wáájacúratúné íjcyaróné bóhówááveéhi.

6

1 Áánéllii múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame ímíñeúvú diityéké panévaturé avyéjuullé ímityúne Píivyéébedityú múha íhjúvátu muha meúwáábohíjcyánetu. ²Ahdícyane tsaaté avyéjujite cahcújtso múnaa íjcyáhajchíí múu avyéjuulléhi. Tsá ditye cahcújtso múnaa íjcyánéllii ávyejúúllétumé íjcyáítyuróne. Awáá tsame íjcyame múu ímíñeúvú píáábójcatsíhi. Muurá cahcújtso múnaa meíjcyame mewájyújcatsíñe tsaímíyé mépíáábójcatsíiyáhi. Ehdu íñe uke o néhíjcyanéhjí dúwáábohíjcyá.

Píivyéébeke meúraavyéne

³ Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó uwááboju ímiáájú meúraávyéné tsíjítóríyējuco tsaate úwáábohíjcyáne. ⁴ Ehdu úwáábohíjcyámé atéréejte íjcyame íñeubará wáájácúturómé illure téeneri ímityájkímyeíki. Áámé íbúwari muurá tsaanééré atéréené íjtsaméi íjcyame táhjácatsíhijcyá ténéhjiri. Áamedityú ímichi dóhéjúúvehíjcyané ímityunéhjí íjcyane nómiutááva, úhbajcatsi, áábojcatsi, tútávátsojcatsi. ⁵ Aame ímiáájú wáájácútmé méénúcatsíhijcyá íjtsaméi wáájácúmeityúme. Aame itsúcunúhijcyá téené hallúvú medsíídsíva meúwáábohíjcyáne Píivyéébe uwááboju. Tsá múu ehdu néemedívú náhbévatúne. ⁶ Muurá ihdyu íñe méhdi íjcyadúnéwúuma tsíñéhjiri íjtsámeityúme tsaímíyé Píivyéébeke meúraávyejító meúraavyémé nihnéétsihvúré íñe ímíjyaú méíjcyáahi. ⁷ Tsáháa muurá ehnémá íñujívú metsíímávámeityúne. Áhdure medsíjívécooca tsá íná metsájtyetúne. ⁸ Áánéllii múu téene tájpíyjuco memájchoma méwajyámuma, meíjcyane, ímí íjtsúcunú tehdújuco. ⁹ Muurá éhniíñevúré íéhnéváiyóneri tsúúráméihijcyámé tsá áábúcutú panévá umúúpi. Aame éhniíñevu ídsíídsíva atéréenéhjí wákímyeíhijcyámé ílluréjuco tútávaavémé téené níjcaúvú wágóóóveéhi. ¹⁰ Muurá medsíídsíváiyóneriyé meíjyáacunúhijcyánetu ímichi tsááne panévare ímityúne. Muurá tsaate Píivyéébeke cáhcujtsójúcoorómé téeneriyé íjyáacunúhijcyámé ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aame ídátso íjcyáhi.

Tsaímíyé mecáhcujsóne

¹¹ Áánetu ihdyu tsúuca Píivyéébeéjpi u íjcyaaabe tsá múu téeneri íícúvetúne. Ímiáábéré díícyáne ímíñeúvú dííbyeke mecáhcujtsojító duráávyé. Ááne pamévakéré wajyu. Aabe panévare ímityunéhjí uke pátyehíjcyáronéhjí ímiáábéré díícyáne daabúcuhi. Tsá múu 'mityáhmityá' néétune. ¹² Aabe ímichi díícyáne íñevú táhjátsámeityuubéré ímíñeúvú Máavyéjuube Jetsocríjtóke cahcújtso múijyú medsíjívéjúcúóóityúne bóhí u újcuki. Muuráhjáa téenéllii Píivyéébe uke ujcúhi. Áábeke ímí u cáhcujtsóné tsúuca mítyame waajácúhi. ¹³⁻¹⁴ Ahdícyane ícyooca dííbye tájpi páneere íjcyaaabe Píivyéébe húmíj píñévu, éhné Póótsio Píráátó úmíwávú íhtsútuube íjcyane úúbállémeíbyé Jetsocríjtó húmíj píñévu, íjcyane uke o néé íñe muhdú uke o néhíjcyádú u úwáábohíjcyá íñetú néétsámeityuubéré múijyú tsííñe díbye tsááíñévújuco. ¹⁵ Muurá Píivyéébe páñétúejpi íhtsútujte avyéjujite íjcyároméhjí avyéjuube íjcyaaabe Críjto tsááíñe éévé úújetécooca wálloó dííbyeke. ¹⁶ Aabe apáábyéré Píivyéébe íjcyá muhdú íjcyáítyuúbe. Áábé ámítsaráhcovu muurá tsá múha pííhívéityuróne. Áhdure tsá múha dííbyeke ájtyúmíityuróne. Áábeke ihdyu metsu íhtsútuube íjcyáábeke medúúrúvahíjcyá múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

¹⁷ Ahdícyane ícyooca uke o néé téhdure ehnéva múnáake u úwááboki. Tsá ditye ítsiéméné múhajchótá íjcyáíñevújíí icyátsípáávéne mítyájkímyeíityuróne. Píivyéébe ímíáábé íjcyaaabe íínetú meke píhtótsótúúbedívúré cátsípáávéiyóme. ¹⁸ Dúwaabo diityéké íéhnevádú íjcyame tsaate píhtóméhjike ítsiéméneri ipíáábóiyóneri íjtsámeiki. ¹⁹ Áijyu muurá panévatúré tsaímíyé íjcyámé úmíwa ííne imíjyaú néeme újcúiyá múijyú ídsíjivéjúcóóítyúne bóhi.

Timotéoke Páávoró téíbúwajtsóne

²⁰ Ahdícyane uke o néé Timotéoke Píivyéébée uke níwáávéne wákimyéí ímíñevú u méénuki. Tsá múu íícúvetú átéréenéhjí íjienéré íjcyane míamúnaa iwáájácúneri táhjácatsíhíjcyáneri. ²¹ Muurá ténehjí iúráávyéne tsaate tsáhájucó Píivyéébeke cáhcújtsotúne. Aabe ihdyu óví uke píaabóhi. Áyu tehdújuco.

2 TIMOTÉO

Hállúvúeháámí Timotéo éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o íjcyáábekée Píívyéébe oke ityújkevéélléne picyóó Jetsocríjtoke mecáhcujsómé múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhí meújcúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aabe íñe tsiíñe íhyaami diéllevu ó caatúnú ávyeta tájtsíiménédú uke o íjtsúcunúúbeke mítyane o wájyuube Timotéo éllevu. Aane óvíi uke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébe pámeeke ídaatsóllédú íjcyaaabe píaabó ímí u íjcyaki.

Críjtodítýú Páávoró úwaabóne

³ Áánéllii páijyuvaré Píívyéébeke píaabó díhyallúvú ó táúmeíhijcyá panévá hallúvúré téhdújtsoobére. Áábeke tsaímíyé ó ícúvehíjcyá íñeri íjtsámeityuube méíhdé múnáaúvúu ícúvehíjcyáábeke. ⁴ Aabe ó ítsáávehíjcyá éhnée uke o pícyoíñúneri ídátso u kímoovéne. Áánéllii ó imíllé uke o ájtyumíné o imíjyúúveki. ⁵ Muurá ó waajácú ímí Píívyéébeke u cáhcujsóné díityáallée Róóidámúpí díítsííju Eonítsema cáhcujsódu.

⁶ Muuráhjáa díhyallúvú táhójtšicu o pícyóóne dííbyeke píaabó o táúmeíñé tujkéveri uke díbye píááboobe ú piivyeté dííbyé wákimyéí u méénune. Áánéllii uke o néé ímíñeúvú teene u méénuki. ⁷ Tsáháa Píívyéébe Íapííchó mépañévú pícyootú meíllityéki. Mépañévúu pícyoobe téénej tééveri íhtsutúmé meíjcyá íñevú táhjátsámeityúmé ímiááméré meíjcyame mewájyújcatsíki. ⁸ Ahdícyane núcójpíllétuubéré dúwáábohíjcyá Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju. Áhdure íñe tééné déjúcotu cívéhóójari o íjcyáneri núcójpívétuubéré Píívyéébedívú cátsípáávéné téhdure tééné déjúcotu u ícúbáhrámeíyóné daabúcu. ⁹ Muuráhjáa tsúúca meke ipájtyetétsómeke ímiáámedi díbye díllome meíjcyá dííbyeéjte. Tsáháa idyé íná ímiááné meméénúnéllii meke díbye újcutúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ííñujíi íjcyátúné íhdéjuco meke iwájyúne díbye íjtsámeíñé Críjtoj tééveri meke újcuíñe. ¹⁰ Áhdújucóo dííbyeke iwállóóneri meke díbye úújetsóné ímiááné meke iwájyune. Aabée mééma ímíbajchó mépée mewágóóóvéiyóne. Áánemáa méhdivu bóhówajcároobe múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhí meújcúíñé uwááboju.

¹¹ Aane íñe úwááboobéré ó pehíjcyá jodíómú íjcyátúmeke okée Píívyéébe níwaavédújuco. ¹² Aabe tééné déjúcotu páhduvaré nénéhjiri o ícúbáhrámeíyoobe tsá o núcójpívetú dííbyedívú o cátsípáávéne. Muurá ó waajácú oke díbye píááboíñé tsiíñe Jetsocríjtó tsááiñevújuco.

¹³ Ahdícyane ímíñeúvú dííbyé uwááboju cáhcújtsóne duráávyé muhdúhjáa uke o úwaabódu. Ááne pamévakeré wajyu Críjto meke wájyudu. ¹⁴ Aabe óvíi Píívyéébé uke ityújkevéélléne níwáávéne wákimyéí ímíñeúvú ú meenú dííbyé Apííchó mépañe íjcyane uke píáábóneri.

¹⁵ Áánetúu Áátsiá ííñújí cahcújtsó múnáadítýú tsaate oke náhbénuhíjcyarómé óhdityu péémema téhdure Píjééromútsí Hemóójenémá péehíi. Aane muurá tsúúca ú waajácúhi. ¹⁶ Áánetúu Onetsííporo píváijyúvú oke aahíveje

'bohíbohíúvú' cuvéhóójari o íjcyane núcojpillétuubére. Áábedi óví Píívyéébe ídáátsóvéne píaabó panévatúré pámeekéré ítsíímema. ¹⁷ Íllevúhjáa Róómávu wájtshibe íjcyátútsihdyu oke néhcoobéré ipyéhíjcyané níjcaúvú ájtyúmité cuvéhóójari o íjcyáábeke. ¹⁸ Aane muurá uure ú waajácú muhdúhjáa meke díbye píáábohíjcyané Éépetsóri meíjcyámútsikye. Ahdu óví dííbyeke Píívyéébe píaabó Ávyéjuube Jetsóó itsáácooca tsaímíyé dííbyeke iújcuki.

2

Muhdú uwáábojte íjcyane

¹ Aane oví Píívyéébe uke píaabó íñe Críjtoke mecáhcuíjtsónéjcutu u íhtsútúúveki, Llihú Timotéoj. ² Aabe ihdyu muhdúhjáa mítyáméj píinévú o úwaabóné u wáájane tsíjtyeke ímíñeúvú duwáábó téhdure díityéréjucó iúwáábo tsíjtyeke.

³ Áané wákimyéiyi u ícúbáhrámeíyonéhjí ímíchi díícyáne daabúcuíjcyá díibyéjucó Jetsocríjtó wákimyéi múnáajpi u íjcyáábe. ⁴ Tsá muurá tsodáhó íimillédú íjcyatú pevéjté íjcyadu. Muurá ihdyu íavyéjuube muhdú néhdújucó díbye íjcyane. ⁵ Muurá tsáne íicuri ímíñeúvú íicutúmé tsá téene áhdó újcutúne. ⁶ Áánetu úmíhéneri wákímyeímyé íbájtso kéémécooca ujcú téene tájpi íjcyaki. ⁷ Íllu íñe uke o néhíjcyané cáhawáá ímíñeúvú díjtsó Píívyéébe páneere úhdivu íbóhówájtso.

⁸ Cáhawáá díjtsúcunu muhdúhjáa Jetsocríjtó míamúnáá icyánéjcutu Dabíiúvúj tsíménémúhaabe íjcyaaabe ídsíjívétsihdyu tsííñe bóhííne. Áábedítýú íjcyané uwááboju íñe méúwáábohíjcyá pajtyéteju. ⁹ Áané hallútú muurá éhne múúne dsíjívétso múnáajpikye icyúvéhoojánúdú oke míamúnáa cuvéhoojánuube ó ícúbáhrámehijcyáhi. Áronáa téené uwááboju tsúuca pahúllevávúré tsújaavéné tsá múha muhdú méénúityuróne. ¹⁰ Áánéllíi o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcuíjcyá Píívyéébéé újcúmeke o úwáábo mújyú muhdú íjcyáityúmeréjucó Jetsocríjtoj téeveri ípájtýeteki.

¹¹ Íllu muurá néene ímíáánéjucó:

Críjtoke mecáhcuíjtsómé medsíjívécooca ííne ímíjyaú dííbyema meíjcyááhi.

¹² Áhdure meícúbáhrámeíyonéhjí maáábúcuíhajchíí dííbyema máávyéjúúteéhi. Áánetu dííbyéjté meíjcyane metóónúmeíhajchíí téhdure tóónúíbye íhñéjté meíjcyaróne. ¹³ Muurá múhdurá medáíívémeíyónáa íjcyadúré ímíáábé íjcyánéllíi meke píáábohíjcyáábe.

Ímíá uwáábojte

¹⁴ Áánéllíi ímíñeúvú duwáábó míamúnáake Ávyéjuube Jetsóó mémeri dítye átéréénéhjíri ityáhájcatsíjyúcoótuki. Muurá ténéhjiri íllure tútávátsohíjcyámé ímíá uwááboju lléébóíyómeke. ¹⁵ Áánetu ímíá uwááboobe u íjcyaaabe ímíñeúvú dúwáábohíjcyá ímíá uwááboju íínerí núcójpívétuubéré Píívyéébedívú u úújeteki. ¹⁶ Átéréénéhjí dítye úbállécatsíhíjcyáneri díícúvedííñe. Muurá ténéhjiri éhnííñevu íiye tútávátssámehijcyáme. ¹⁷ Áané uwááboju muurá míamúnáadi tsújaavéné íllure díityéké tútávátsohíjcyá éhne múúne cheme méjpiíyi lííyaaténé meke tútávajtsódu. Muuráhjáa Himenéomútsikye Piréétoma téené uwááboju tútávajtsóhi. ¹⁸ Aamútsí muurá nehíjcyá meeva medsíjívémé tsííñe mebóhíjyúcoóityúne. Ááneri cahcújtso múnáake tsííñejcúvuréjucó dítyétsí íbúwátsohíjcyané tsíhdyuréjucó iúwáábóneri. ¹⁹ Áronáa méwaajácú íllu tene

nééneé: “Píívyéébe waajácú ihñéjteke.” Áhdure nééneé: “Pámeere Crijoéjté tsáhájucó ímityúné méénúityuróne.” Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu nééneé.

²⁰ Muurá tsájá pañe tsá apáañéneé ímiáané wáabyuta óórótuú, tsítsíneé uwáñewáánetuu, méénúmeíñeé lliyíhllóné íjcyatúne. Téhdure muurá íjcyané átéréénehjí wáabyuta úméhetuu, núpájkityuu, méénúmeíhllóji. ²¹ Ahdu muurá ímityunéhjí méénújúcootúmé ímiáámeréjuco íjcyámej tééveri Píívyéébe meenu íwákimyéi.

²² Ahdícyane ihdyu díícúvedí ováhtsámú íbúwatu ímityúné íjtsaméi tsíñáávehíjcyáneri. Ímiáábéré díícyáne ímiñeúvú duráavyé u cáhcújtsojíjto. Ááne pamévamáyé wajyújcatsi múhdumé ímiááméré íjcyáne dííbyedi tsúúrameíhíjcyámema íbúwajíí ámuha meíjcyaki. ²³ Tsá múu íícúvetú átéréénehjíri míamúnaa táhjácatsíhíjcyáneri. Muurá ú waajácú téeménehjí níjkeváne úhbajcatsívuréjuco. ²⁴⁻²⁵ Tsá tene ímityú Píívyéébé wákimyéi méénume úhbajcatsíñe. Pamévamáyé ímiááméré íjcyáne aabúcuíhíjcyáiyá ímityunéhjí íjcyaróne. Ímiááméré mítyájkímyeítyúmé chooco úwáábóiyá tsaate ímityúné íjcyámeke Píívyéébé píáábori dítye ímíjpyeténe iwáájácu ímiá uwááboju. ²⁶ Ááne dítye íjchívye Naavéné hójtsí pañétú ímillédú díbye díityéké dáríívehíjcyánetu.

3

Muhdíívané míamúnaa íjcyáiñe

¹ Áánetu wajácútsi díícyaco. Muurá nihñéétsihvúré páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóvéíñeé úmíwari míamúnaa ímityúné íjcyáahi. ² Imílleímyé tsaímíyé íjcyá mítyane ídsíídsíváiyóne. Mítyákímyeíhíjcyáímye. Ááne nehniwu Píívyéébedítú íhíjyúváne dííbyeke meúráávyejíjto tsá dítye ávyejúúlléityúne. Áhdure tsá dítye cáánu íjcyarómeke ávyejúúlléityúne. ³ Tsá muucá dítye wájyúityúne. Míamúnáadi nehniwu ihíjyúvahíjcyáímye. Ímityúnéhjíri úmúúpívvehíjcyáímye. Íllure tsaríllehíjcyáímye páneere ímiáané íjcyane. ⁴ Íñáhbévahíjcyarómeke ímityúné dárííveímye. ‘Meíhméi’ néeme Píívyéébedi íícúvetúmeré iye tsaímíyé íjcyáiyóneri tsúúrameíhíjcyáahi. ⁵ Pánehjidú dííbyeke meúráávyejíjto úráávyeímye. Áronáa tsá dítye ímiááneturé cáhcújtsóityúne. Áámedi tsá múu íícúvetúne. ⁶ Muurá téeméjtéjuco míamúnáake íáhívéne állíuré úwáábohíjcyáne. Ááneri walléémuke mútátsohíjcyámé ímityúné íjtsaméi íjcyame ténehjíre líííñeemeke. ⁷ Aane díityé uwáábó úráávyerómé tsá mújyú wáájácúityú keená ímiáané íjcyane. ⁸ Tehdúhjáa muurá apííchojtétsí Jáánémutsi Jááberémá Moitsééúvú úwaabóné ehdíívallehíjcyáhi. Ahdu néeme íjtsaméiúvú wáájácúmeítyúmé tsá íícúvehíjcyatú Píívyéébé uwááboju ímiáájú íjcyáneri. ⁹ Ároméi wájácúúvétsáméi ímityúné imyéénuhíjcyanéúvú díityétsíhíjyáa apííchojtétsí imyéénuhíjcyanéúvú wájácúúvétsáméi dyu.

Timotéoke éhniíñevu Páávoró úwaabóne

¹⁰ Áánetu ihdyu ímí tehdújuco u ícyahíjcyané ukée o úwaabódu. Aabe muurá ú waajácú muhdú o ícyahíjcyáne, muhdú o íjtsaméíñe, muhdú Crijtoke o cáhcujtsóne, panévareé oke pájtyéronéhjí o áábúcuíhíjcyáne, pamévakéré o wájyuhíjcyáne, o úwáábóné déjúcotu o ícúbáhrámeíyonéhjí o áábúcuíhíjcyáne. ¹¹ Muurá ú waajácú muhdúhjáa Ajtiokíia múnaa, Icóónío múnaa, Ríítará

múnaa, óhdi ícúbáhráronéhjí o áábúcu híjcyáne. Áhdure ú waajácú muhdúhjáa Píívyéébe oke ténéhjitu pátyetétsohíjcyáne. ¹² Aane ímiááné ihnáhóóné Jetsocríjtoke meúraavyéné meímillémé tééné déjúcotu meícúbáhrámeíñe. ¹³ Áánetu ímityúmé állíu múnaa íjcyame ávyetá tútavááveréjuco méénume míamúnáake éhniíñevúré állihíjcyá muhdú ímityúnehjívú iállítsámeíhijcyádu.

¹⁴ Áánetu ihdyu ímíñeúvú duráávyé ukée o úwaabóné tsúúca u wáájacúne. ¹⁵ Muurá ímí tehdújuco tsííménédítyúré u wáájacúné Píívyéébé uwááboju muhdú íwaajácúháámitu nééneé. Aane uke túkévéjtsóneri tsaimíyé Jetsocríjtoke u cáhcújtsoobe ú pájtyéteéhi. ¹⁶⁻¹⁷ Muuráhjáa Píívyéébé uwááboju íwaajácúháámitu íhjú uubáalle múnaa caatúnú dííbyere túkévéjtsóneri meke tene iúwáábo keená ímiáájú íjcyane, téhdure meke tene ityúkévéjtsó keená álliúré íjcyánetu, áhdure meke tene iúwáábo múhdurá meícyahíjcyánetu meímíbbáavyéne ímiáámé dííbyema meíjcyame ímiánéhjiréjuco meméénuki.

4

¹ Muurá Ávyéjuube Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyaaabe tsiiñe tsaá pámeere míamúnaa dsíjívéjúcóróméhjíma muhdú ícyahíjcyané íímíbbájchoki. Áánéllii dííbyee, Píívyéébeé, íjcyámútsí úmíwávú uke o néé dííbyedítyú íjcyané uwááboju pájyuvaré u úwáábohíjcyá íhdícyajcóójí íjcyaróne. ² Ímíñeúvú múhdurá néérónéhjí pañe óvéhéétuubéré cáhcújtsótúmeke chooco duwáábó muhdú tene néhdújuco. Áánetu cáhcujtsójúcoorómé múhdurá ícyahíjcyámeke ihnáhóónécoba duwáábó dítye ímíjpyeteki. ³ Muurá íjcyaiñe míamúnaa ímiá uwááboju íhvéjtsóne ímíllehíjcyádú átéréénéhjí uwáábojtékeréjuco néhcoíñe. ⁴ Aame úúbállénéhjíríyéjuco íjcyame ílluréjuco íhvéjtsóíñe ímiá uwááboju. ⁵ Áánetu ihdyu ímiáábéré díícyáne daabúcu híjcyá ímityunéhjí uke pájtyeróne. Ááne dúwáábohíjcyá ímiáájú pájtyéteju míamúnaa icyáhcújtsoki. Ehdú ímíñeúvú méénuhíjcyá díwákimyéíjyucó íjcyane.

⁶ Muurá íñe tsúúca téeneri o ícúbáhrámeíhíjcyánetu ó wáyéeevéhi. Aabe wahájchotáréjuco o íjcyánetu o dsíjívéíñe. ⁷ Tsúúca íñe okée Píívyéébe níwáávéné wákimyéí o méénúnetu ó níjkéváhi. Aabe dííbyeke o cáhcujtsóné tsá o íhvéjtsótúne. ⁸ Áánéllii Jetsocríjtó ímiáábé íjcyaaabe tsiiñe itsáácooca téene áhdó oke ávyéjújtsóóhi. Árónáa tsá apáábyekéré oke díbye ávyéjújtsóityúne. Pámeere múhdumé ímiááméré íjcyáne tsaimíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke téhdure ávyéjújtsóííbye.

Timotéoke Páávoró túkévéjtsóne

⁹ Aane óvíjyucó íícúí oke duhjéva. ¹⁰ Muurá oke náhbénuhíjcyarómé péjucóó óhdityu. Dééma péjucóó Tetsaróónicávú íjienéré ímíllehíjcyanéllííhíyee. Áhdure Cretséeté péjucóó Garáátsiá íiñújivu. Áhdure Tíito péjucóó Damáátsiá íiñújivu. ¹¹⁻¹² Áánetúu Tííkicyóké ó wallóó Éépetsóvu. Apáábyeréjuco Róóca óhdivu cóeváne. Áánéllii uke o néé kiá Mááco íjcyáábeke u néhcóne óhdivu u tsíva oke díbye táwákimyéityu ípíááboki. ¹³ Aabe néhi u tsáácooca óhdivu tsíva Tóróóavúu Cáápo jávú tátsuucójama táwaajácúhaamíne o pícyoíñúne. Tsáma dábbájívedí ímichi tápañétúéhaamíjí íjcyane.

¹⁴ Áánetu uke ó úúballé Arejááodoro ímityúné oke dáriivéné éhne úwáñewáánetu panévare méénuhíjcyaaabe. Áábema ihdyu óví Píívyéébe

ímibajchó teéne. ¹⁵ Áábeke téibúwá díicyaco. Uke mújtátsódiíbye. Muurá íne meúwáábohíjcyané ehdíivállehíjcyáabe.

¹⁶ Aanée muurá pámeere oke náhbénurómé óhdityu pééné boone ímityúnéhjí ímibájchojté úmíwávú o íhjúvávábeke tsá múha oke píáábotúne. Árómeke néhi tsá íná pájtyéityú tééné hallútu. ¹⁷ Muuráhjáa ihdyu Píivyéébe oke píáábóneri pajtyéteju o úwaabóné tsújaavé pámeere jodíómú íjcyátúrómédívu. Áhdurée oke pájtyetétsoobe oohímyé oke dóóíyónetu. ¹⁸ Aabe muurá oke panévatúré téhmeé tsaímíyé íavyéjuri dííbyema níjkyéjiri o íjcyaki. Áábeke metsu maávyéjújtsó mújyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóne

¹⁹ Aane óóma duubállé Píríícama Akííramútsikye o dúúruváne. Téhdure Onet-sííporóké pámeere ítsíímema ó duurúváhi. ²⁰ Téhdure uke ó úúballé Coríítovúu óhdityu Eráátó cóeváne. Áánetúu Tóróópimo chéméébeke ó pícyoíñú Miréétovu. ²¹ Áánéllii uke o néé íícúí úúníjyabái íjcyátúné ihde u tsáákíí. Téhdure uke ó úúballé ílletu uke ditye dúúruváne Eobóóroo, Podéétee, Ríínoó, Cáráóódiaa, íjcyame. Téhdure pámeere tsíjtyehjí ménahbémú uke duurúváhi. ²² Ahdícyane óvíí Píivyéébema Ávyéjuube Jetsocríjtomútsí pámeekéré ámúhake píaabóhi. Áyu tehdújuco.

TÍTOÓ

Títo éllevu Páávoru cáátúnuháami

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru Píivyéébé ïcúve múnáajpi o íjcyabe íñe Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré ó pehíjcyá dibyée tsúúca újcúmeke ditye ímíñeúvú iwáájácu téjijto meúraavyémé mújyú medsíjñvéjúcúóóítýúne bóhí meújcune. ² Tsá muurá Píivyéébe álliutúne. Aabée téénevu meke íajcuíñé nées tsúúcajátújuco ííñujíikyée ípívyéévévúné íhdéjuco. ³ Ááné uwáábojúu mewáájácúíñe éévé úújetétsihvújuco muurá íñe meke dibye wáájácútsóné téénevu. Aane úwááboobéré ó pehíjcyá Mepájtyetétsoobée Píivyéébe oke néhdújuco. ⁴ Aabe íñe íhyaami ó caatúnú, uu, Títo éllevu táuwáaborí Píivyéébeke u cáhcújtsónéllíi tájtsíiménédú uke o íjtsúcunúúbe éllevu. Aane íhdyu óví pámeeke íídaatsóllédú íjcyamútsí Mepájtyetétsoobe Jetsocríjto ma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Cahcújtso múnáake Títo píaabóne

⁵ Muuráhjáa uke 'Créetaá' némeíñe caapáhovu ó pícyoíñú tétsii íjcyácoomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake panévatúré u píááboki. Áhdurée uke o nées díityémá túkevjtsootéké u méménuki. ⁶ Aame díitye túkevjtsojte íjcyáiyá panévatúré ímiááméré íinetú néetsámeítýúme. Tsáápíllekeré táábáváiyóme. Áamej tsíímé cahcújtso múnáa íjcyáiyá cáánímudívú íñéétsótuki. ⁷ Muurá túkevjtsoobe páneere Píivyéébé icyánéjcu wákimyéí ejécunúhi. Áánéllíi téené wákimyéí méénume panévatúré ímiááméré íjcyáiyáhi. Tsá ditye ávyéjuuháñe líííñéítýuróne. Tsá ditye cááyóbáítýuróne. Tsá ditye lííyícyávéítýuróne. Tsá ditye átéréénéhjí hallúvú dsíídsíváítýuróne. ⁸ Keená ímiááné íjcyane Píivyéébe ímilléneréjuco ditye méénúiyóné íínevú táhjátsámeítýúme. Aame tsáímíyé íaahíve múnáake waatsúcúiyáhi. ⁹ Tsáímíyé ímiá uwááboju tsúúca iwáájacúné úráavyéiyóme. Ááne úwáábóiyómé téénetu ímityúné íhjúvahíjcyámeke ímí díityéké tene íbúúúveki.

¹⁰ Muurá íjcyámé mítyame tamúnáa jodíómú ímiáájú úraavyéjúcoorómé úwáábohíjcyáné míamúnáa kíhdyahírótsámeítýónetu. Ááneri íllure míamúnáake állíhíjcyáme. ¹¹ Áánéllíi múu díityéké bóijcyú téénetu. Múhdurá úwáábohíjcyámé téené hallúvú ídsíídsívakíye. Muurá píwájává múnáakéjuco ditye mújtatsóné ímiájíjtó ditye úráavyénetu.

¹² Aanéhjáa muurá tétsíi múnáajpíyé uwááboobe néehíí: "Créeta múnáa ávyétá állíujte iyámédú néeme ovéhe múnáa íjcyame mítyane majchóhi."

¹³ Ímiáánéjucóhjáa dibye néeneé. Áánéllíi uke o nées íhnáhóónécoba tétsíi múnáake u úwáábo ditye ímíñeúvú Críjtoke icyáhcújtsoki. ¹⁴ Aame tsá íicuvéjúcúóóítýú átéréénéhjí íjtsaméítýuré íujcune ditye úúbállehíjcyáneri. Áhdure tsá ditye íicuvéítýú ímiájíjtó úraavyéjúcootúmé díityéké tsíñejcúvúré túkevjtsooneri.

¹⁵ Muurá cahcújtso múnáa ímiáánéré íjtsámeíhi. Áánetu cáhcújtsotúmé tsá mújyú ímiááné íjtsámeítýuró ímityúnéré díityé íbúwari íjcyánéllííhye. ¹⁶ Tehdu néeme muurá bañúháñe nehíjcyá Píivyéébeke iwáájacúne. Áronáa múhdurá

ditye ícyahíjcyánetu méwaajácú íllure ditye állihíjcyáne. Aame ímityúmé íjcyame tsá mújyú ímiáané méénúityuróne.

2

Imiá uwááboju

¹ Áánetu ihdyu ímíñeúvú dihjyúvahíjcyá muhdú ímiá uwááboju néhduú. ² Ááne dúwáábohíjcyá kéememújuco íjcyáne nahbémuke ditye tsaííbuwáre íjcyáne pamévakéré iávyejúúlleki, ímityúnehjívú ditye ityáhjátsámeityuki, Críjtoke ditye ímí icyáhcuútsoki, ímityunéhjí íjcyaróné iáábúcuéne ditye pamévamáyé iwájyújcatsíki. ³ Áhdure kéememújuco íjcyáne naallémuke duwáábó pamévakéré iávyejúúlléne tsíjtyedítýú állíunéhjí ditye íihjyúvátuki. Áhdure tsá ditye llíyíicyávéityuróne. Imiááneturé bóhówaúacunúiyóme. ⁴ Aame úwáábóiyá bádsíjcake muhdú múúne walle ájyúma iwájyújcatsíñe tsaímíyé ítsíimeke téhmené. ⁵ Úwáábóiyómé ímityunévú ditye ityáhjátsámeityuki, panévatúré ímiááméré ditye íjcyaki, tsaímíyé ihjya ditye ityéhmeki, tsíjtyeke ídaatsólléne ditye ipiááboki, ájyumu túkévejsódú tsaímíyé ditye íjcyaki. Ehdú íjcyáiyómé Píívyéébé uwáábóju múha ímityúné íihjyúvátuki.

⁶ Áhdure ováhtsámuke ímíñeúvú duwáábó ditye ímiááméré íjcyaki. ⁷ Ááne panévatúré ímiáábé diityémá diicya tehdu ditye íjcyaki. Tsá múu májchíjyuri díllotú diityéké úwaabóne. ⁸ Tsaate úhdityu ímityúné íhgyúváneerí díccúvedí ditye téénerí íñúccójpívéne tsiíñe íihgyuvájúccótuki.

⁹ Téhdure idyé uke o nées tsaaté hójtsí pañe íjcyámeke u úwáábo ditye ímiááméré íjcyáne íavyéjute táuhbané imyéénuki. Tsá tene ímityú llííñetúré diityéké ditye áñúccúiyóne. ¹⁰ Tsá ditye nánítyuró diityé éhne. Panévatúré ímiááméré íjcyáiyá Mepájtyetétsoobe Píívyéébé uwááboju diityédítýú íbóhówaúacunúki.

¹¹ Muuráhjáa meke ídaatsólléne iwájyúmeke waajácútssoobe muhdú mepájtyetéíñe. ¹² Áánéllíi tsúuca méwaajácú páneere íjí ímityuháñe meíhvéjtsóne tsaímíyéjuco dííbyeke meúraávyéiyóné íñevú táhjátsámeityúme. ¹³ Áhdure tsúuca méwaajácú ípyée íñéhdú íhtsútuube Mepíivyéébé Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó íñe ímíjyaú tsááíñe metéhmehíjcyáne. ¹⁴ Diíbyeé muurá dsíjívé mewájyuri mepée mewágóóóvéiyónetu meke ipájtyetétsooki. Ehdú meke ímíjpyetétsoobe dííbyeéjté meíjcyame ímiáané meímílléne ímiááneréjuco meméénuki.

¹⁵ Ehdú múu úwaabó míamúnáake tsápíjtsoobére. Áhdure múu íhnáhóónécoba úwaabó múhdurá ícyahíjcyámeke diityédívú táhjátsámeityuubére.

3

Muhdú múúne cahcújtso múnaa íjcyane

¹ Áhdure idyé duwáábó cahcújtso múnáake ditye pámeere íñújí avyéjutéké íavyejúúlléne muhdú ditye néhdu íjcyáne imyéénuhíjcyá ímiááneréjuco. ² Ááne ímiááméré íjcyáne mítyájkímyeityúmé míamúnáake ídaatsólléne ipiáábohíjcyaki. Aame tsá múhdityú ímityúné íhgyúvátýúne.

³ Muuráhjáa tujkénú múhdurá menéénéllíi tsá Píívyéébeke mel- léébohíjcyatúne. Idátsóhrée ímityúnéhacáa íjcyane páhduváre nénehjí pánehjídú ímíwu meíjtsúccunúne meúraávyehíjcyáhi. Ehdú ímityúnéhjí pañe meíjcyame

tsíñéhjiri ménomíutáávahíjcyáhi. Áhdurée tsíjtyéhjima métsaríllécatsíhíjcyáhi. ⁴ Áronáacáa Píívyéébe Mepájtyetétsoobe ímiááné pámeekéré míamúnáake iwájjyune úújetsó meke ipájtyetétsooneri. ⁵ Tsáháa ñná ímiááné meméénúnéllii meke dibye pájtyetétsootúne. Mekée ídaatsóllénéllii pájtyetétsoobe Íapííchoj tééveri meke dibye ímbajchómé béhné íjtsaméimáyéjuco mejjcyaki. ⁶⁻⁷ Teenée Íapíícho mépañévú pícyoobe Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ímiáámeréjuco mejjcyame mújjyú medsíjívéjúcúóítýúne bóhí méitsohíjcyáné meújcuki.

⁸ Aane éhnííñevu dúwáábohíjcyá Píívyéébeke cáhcujtsómé keená ímiááné íjcyaneré imyéénúíñeri itsúúrámeiki. Ehdu íñe uke o néé pámeekéré píááboíñe. ⁹ Áánetu eene átéréenéhjí meke píááboítýúné muhdúhjáa méíhdé múnáaúvú íhdééné taúhbáju úráavyehíjcyáneri ditye táhjácatsíhíjcyáneri díícúvedíñe. Íllure ténéhji meke mújtatsóhi.

¹⁰ Áánéllii múu tsaate ténéhjiri táhjácatsíhajchíí bójjcyúrá míjjyúcúre. Aane ditye lléébótúhajchíí múu ílluréjuco íjchívyetsóné díityéké tsíjtyeke ditye imújtátsótuki. ¹¹ Muurá ehdu dáríívemeímyé tsáhájucó ímíllétú ímí íjcyane. Aame waajácurá íhyallúvúré ímityúné imyéénune.

Títóke Páávoró túkëvejtsóne

¹² Aane díellévu Tííkicyómá Atéémamútsidítýú tsáápikye o wáalloobe úújetécooca íícúí oke dúhjetécó Nicóóporíyí o íjcyáábeke. Técomíyí úúníjjyaba o pájtyeíñé ó wábyujtsóhi. ¹³ Áánetu ihdyu óvíí muhdú u píívyetédú ú píaabó Apóóromútsikye ímityúné múúne méénúmé hallúvú íhjúvaabe Tséénáma dítyétsí kiávú ipyéhullévú péécoóca. ¹⁴ Aane ihdyu óvíí éhnée méuwaábori cáhcujtsómé iwáájáne téhdure tsíjtyeke píaabó ímiáájú díityédítýú íbóhówaúcunúki.

Páávoró pítyajcóne

¹⁵ Áhdícyane óvíí Píívyéébe pámeekéré ámúhake píaabóhi. Pámeere ménahbémú íille íjcyame uke duurúváhi. Áhdure elle íjcyámeke o duurúváhi. Áyu tehdújuco.

PIREMÓO

Piremóo éllevu Páávoroo cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoroo Críjtoke o úráávyéné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáábema ménahbe Timotéoo íjcyáábema muhtsi íhyaami diéllevu mécaatúnú Píívyéébé wákimyéi muhtsi meméénuhíjcyádú téhdure tééné wákimyéi u méénúúbeke mítyane uke muhtsi mewájuube Piremóo éllevu. ² Téhdure idyé dihjyávu píhcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáá wáábyuta téhaámi. Áhdure uwáábotu meke píáábohíjcyaae Akíípoo, ménaalle Áápiiaa, íjcyamútsi wáábyuta téhaámi. ³ Áámeke ihdyu óvíi ámúhake Máavyéjuube Jetsocríjtomútsi Méécááni Píívyéébema píaabó íbúwajíi ámuha meíjcyaki.

Piremóo ímí cáhcújtso

⁴⁻⁵ Muurá pájyuvaré Píívyéébema o íhjúvácocoo díhyallúvú ó téhdútsohíjcyá uuva ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoke u cáhcújtso pameekéré cahcújtso múnáake u wájyuhíjcyáné uubállé o lléebónéllíhye. ⁶ Áánéllii díhyallúvú ó táúmeíhíjcyá píaabó íñe Jetsocríjtoke mecáhcújtsonej tééveriyé mééma píaabó íjcyane éhniíñevu u wáájácúne tsíjtyeke u úwááboki. ⁷ Muurá mítyane ó ímjyuuvé ímí tehdújuco ménahbémuke u wájýúne panévariyé diityéké u ímjyúúvétsohíjcyáneri.

Páávoroo Onéétsimó hallúvú íhjúváne

⁸ Áábeke muurá uke ó piivyéterá o táuhbané ñná u méénúñévu Críjtorée oke uwáábóobedívú pícyoóbe. ⁹⁻¹⁰ Aabe íñe ídátso keeméjuco o íjcyaae dííbyeke o cáhcújtso déjúcotu cúvéhóójari o íjcyaae úuma ó íhjúvú Onéétsimó hallúvú táuwáábori díbye Píívyéébeke cáhcújtsoñéllii tájtsiménédu o íjtsúcunúúbe hallúvu. Áánéllii uke o néé oke u wájýuhajchíi dííbyeke u píaaboki.

¹¹ Muuráhjáa ihdyu éjyú díhyójtí pañe íjcyaae tsá ñnetú uke píáábohíjcyatú átéréepi íjcyanéllíhye. Ároobe ícyooca tsúuca ímjpyetéhi. ¹² Áábeke íñe tsiíñe diéllevu o óómíchóóbeke ihdyu ímíñévu wáatsúcúpéjtsoco muhdú oke u wáatsúcúiyódu. ¹³ Ó ímíllera díbyei óómaye íjcyane íñe ímiá uwáábójú déjúcotu cúvéhóójari o íjcyané hajchótá oke díbye píáábo oke u píáábóiyódu. ¹⁴ Áronáa tsá o ímíllétú u wáájácútúnáa díbye óhdivu cóeváne. Ihdyu dícyánéjcutu u ímílléhajchíi tehdújuco óhdivu icyóeváne oke díbye píáábóiyóne. ¹⁵ Muuráhjáubáhjáa ihdyu úhdityu úmívaabe ímíbbáavyéne úúmaye íjcyaki. ¹⁶ Aabe ihdyu tsiíñe díhyójtí pañévu úújetéébeke éhniíñevu u wájýuúhi. Muurá téhdure dííbyeke mítyane ó wájýuúhi. Áané éhniíñevu dííbyeke wájýu tsúuca Píívyéébeke cáhcújtsoobe díñahbéduréjuco néébeke.

¹⁷ Áhdícyane tsáma ímíñévu dííbyeke wáatsúcucú muhdú oke u wáatsúcúiyódu ímiáané díñahbéébe o íjcyáábeke u wájýuhajchíijyú. ¹⁸ Aabée uke ímityúné dáríívéhajchíijyú, díbyee tsiéméné úhdityu áhdótuube újcúhajchíi néhi páneere ookéréjuco dahdóto. ¹⁹ Aane uke o áhdoíñe o nééne oo Páávoroo ó caatúnúhi. Áronáa ihdyu tsá uke o nééte téhdure oke u áhdóiyóné ukée o píaabóne. ²⁰ Ehdu teéne, muúbej. Áhdícyane óvíi Ávyéjuube Jetsocríjtoke mecáhcújtsoñéjcutu táñahbe u íjcyaae oke u tsípajtsóhi.

²¹ Ehdu íñe diéllevu ó caatúnú panévatúré ímiáábé u íjcyane o wáájácúnéllíhye. Áánéllíi ó waajácú uke o néhíjcyané ehniíñevu panévaré tsaímíyé u méénuíñe. ²² Aane uke o néé táihde tsátsii u ímíbájchoki. Tsáijyu múúne Píívyéébeke ámuha táhallúvú píáábó metáúmeíhíjcyáne j péevé amúhadívú ó úújetéhi.

Páávoró pítyajcóne

²³ Áhdure uke ó úúballé Epáápara uke dúúruváne téhdure Jetsocríjtóke iúráávyéné déjúcotu óóma cuvéhóójari íjcyáábe. ²⁴ Áhdure uke duurúvámé Máácoó, Arijtáácoo, Déémaá, Róócaá, ehdume muha mewákímyeíhíjcyáme.

²⁵ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó amúhake píaabóhi. Áyu tehdújuco.

HEEBERÉO

Heeberéomu éllevu cáátúnúmeiháámi

Píivyéébe Íllij tééveri míamúnáama ihjyuváne

¹ Éjyuúvúhjáa Píivyéébe ihjyúvahíjcyá méihdé múnáaúvuma páhduváre nénehji ihjyú uubálle múnáadívú íbóhówajcárónej tééveri. ² Áánetu ícyooca íjcyáné míamúnáama ihjyúvaabe Ílli Jetsocríjtoj tééveri. Aanéhjáa dííbyej tééveri páneere múhdúné tsíeméné ípívyéjtsóne dííbyé hójtsí pañévú pícyoobe téené avyéjuube díbye íjcyaki. ³ Aabéhjáa Cááni Píivyéébeke bóhówájtsóobe meke úújetsó muhdú díbye íjcyane. Áábedítýú dííbyé ámítsaráhcó bóhówaúcunúúbé íhtsútuube íjcyáábe tájpi páneere íjcyáhi. Muuráhjáa ídsíjíveneri méimítýuháñé íimíbájchóne Cááni éllevu níjkyejívú ipyééne ílluréjuco díbye avyéjuuténe.

Níjkyéji múnáa ehnúñevu Píivyéébe Hajchi ávyejúúne

⁴ Aabe níjkyéji múnáa ehnúñevu íhtsútuube Cáániye Píivyéébe dííbyeke avyéjútsoóbe. ⁵ Tsáháhjáa muurá mújyú díbye tsáápiikye níjkyéji múnáadítýú neétune:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke o avyéjujtsóhi.

Áhdurée tsá díbye dííbyedítýú neétune:

Dííbyej caani o íjcyánéllii tájtsíméné dííbye.

⁶ Áronáacáhjáa ihdyu Íllíkye apáábyéré íhtsútuube íjcyáábeke ííñujívú íbóhówajcáróóbedítýú neébe:

Óví pámeere tahñéjté níjkyéji múnáa Hájchíwúuke íavyéjútsoóbeke duurúváhi.

⁷ Áánetúhjáa ihdyu diitye níjkyéji múnáadítýú neébe:

Tápiáábojte níjkyéji múnáa kíjyebádu. Áhdure cúújuwádú diitye.

⁸ Téhduréhjáa tsiíne Íllídítýu neébe:

Uu íhtsútuube Píivyéébe u íjcyáábé avyéjú tsá mújyú níjkéváitýúne. Aabe ímiáábé u íjcyaaabe muhdú tene íjcyadújuco míamúnáama u méénuíñe.

⁹ Muurá ímiáábé u íjcyánéllii tsá ímítýúné u ímíllétune. Áánéllii oo Dípiivyéébé o íjcyaaabe uke pámé ehnúñevu ó piááboó íñé imíjyaú u íjcyaki.

¹⁰ Téhduréhjáa tsiíne dííbyedítýú neébe:

Uu íhtsútuube avyéjuube u íjcyaaabé u ípívyejtsó páneere íévéhóowari íjcyánéhjima ííñuji. ¹¹⁻¹² Áronéhjí wágóóóveé wájyamu nójcanújá wágóóóvédu. Ehdu ténehji u wágóóóne boone béhnéréjuco u ípívyéjtsóíñé éhne múúne wájyamu nójcanúné boone béhjáréjuco dítye cápáyoácódu. Áronáa ihdyu díjtsaméi tsá mújyú cápáyoóvéitýúne. Áhdure tsá mújyú muhdú u íjcyáitýúne.

¹³ Téhduréhjáa tsá mújyú díbye tsáápiikye níjkyéji múnáadítýú neétune:

Íchihvúi táúniúvú diicya dímunáake úúma o táhjáné hajchóta.

¹⁴ Muurá diitye níjkyéji múnáa Píivyéébe piáábojte íjcyame tsá íjpiíma íjcyatýúne. Aame panévaturé piáábohíjcyá pájtyetéimyeke.

2

Tsá méihvéjtsóitýú mepájtyetéíñe mecáhcujsóne

¹ Áánéllii metsu té#búwá meíjcyáne ímíñeúvú meúraávyé íñe mepájtyetéíñé uwááboju melléébohíjcyáné téénetu memújtátuki. ² Éíjyuúvúhjáa muurá diitye níjkyéji múnáaj tééveri Píívyéébe úwáábohíjcyá ímí tehdújuco. Aanéhjáa tsaate lléébotúmé ímityúné méénuhíjcyámeke tééné hallútú ícúbáhrahíjcyaaabe. ³ ¿Aane íñe teenéjuco mepájtyetéíyóneri meíícúvétúhajchíí múhdutú mepájtyéteéhi? Muuráhjáa dííbyere Ávyéjuube Jetsocríjtó úúballé tsúúca teene mééma imyéénune. Áané uwáábojúu lléébótujkénúmé méhdivu pajtyétsóhi. ⁴ Áánevéu Píívyéébe meke ímíñeúvú waajácútsó páhdúváré nénehji méénúráítyuróné imyéénúneri. Muuráhjáa dííbyeke cáhcújtsómé pañévú Íapííchó ipícyóónej tééveri páhdúváré píáábohíjcyaaabe muhdú íjtsúcunúdu.

Jetsocríjtó míamúnáajpídyú íjcyane

⁵ Áronáacáa tsá díbye néétu béhné iññújiri meíhjuvuhíjcyaji ípívyéjtsoji níjkyéji múnáa hójtsí pañévú ipícyooíñe. ⁶ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

¿Aca muhdú íívamedí míamúnáadi ú ijaycunúhíjcyáhi? Áhdure ¿muhdú ííváabedi Míamúnáajpidívú ipívyéévéébedi ú ijaycunúhíjcyáhi? ⁷ Muuráhjáa dííbyeke ú picyóó wahájchotáwu díbye níjkyéji múnáa íhtsútú lli-íñévuréjuco íjcyaki. Áróobekée bóónétu u ávyéjútsoone ú picyóó pané avyéjuubéré díbye íjcyaki.

⁸ Ehdú Píívyéébe waajácúháámitu nééne páneere Críjtó hójtsí pañe íjcyane. Áronáa tsáhái panéváré dííbyé hójtsíri íjcyatúne. Íjcyaiñéi ihdyu mújyú páneere dííbyé hójtsíríyéjuco íjcyane. ⁹ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe dííbyeke wahájchotáwu picyóó níjkyéji múnáa lliíñévuréjuco míamúnáa wájyuri díbye ídsíjiveki. Ároobe ícyooca ílluréjuco ávyéjuuténe.

¹⁰ Dííbyej tééverí páneere Píívyéébe ípívyéjtsó tééneri íávyéjútsoameíki. Áánélliihyée mewájyuri dííbyeke íhvéjtsoobe Mepájtyetétsoobe íjcyaaabe ícúbáhrámeíñej tééveri meímíbaávyeki. ¹¹ Aame dííbyema tsané nahbémuréjuco meíjcyame tsaapííkyéré mécaaníváhi. Áánéllii Píívyéébe Hajchi tsáhájucó meke núcojpííletú tsúúca íñahbémú meíjcyámeke. ¹² Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Uke ó bóhówájtsó táñahbémudívu. Aame tsaméhjí uke muha medúúruváné mémátsívahíjcyáahi.

¹³ Téhdure nééneé:

Píívyéébedívú ó cátsípáávehíjcyáahi.

Téhdure tsiíñe nééneé:

Tsúúca okée Píívyéébe náhbénúmema oó.

Ehdú nééne Píívyéébe waajácúháámitu.

¹⁴ Muurá íñe míamúnáa meíjcyadúréé idyé Jetsocríjtó íjcyá íjpííma, ítyujpácyoma. Ehdú míamúnáajpidívú ípívyéévéne dsíjiveebe mepépe mewágóóóvéíyónejcúvú meke íbúwátsohíjcyaaabe Naavéneke ityáhjaki.

¹⁵ Ehdú dííbyé hójtsí pañétú meke pájtyetétsoobe mewágóóóvéíyónetu.

¹⁶ Tsáháa Críjto tsáátu níjkyéji múnáake ipíááboki. Tsaabée Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe meíjcyámeke ipíááboki. ¹⁷ Áánélliihyée míamúnáajpidívú ípívyééveebe ímiá lluuváábé íjcyaaabe íñe muhdú meícyahíjcyáné iwáájacu méhdi ídáátsóvéne máhallúvú Píívyéébeke píáábó ityáúmeíki. Aabée mewájyuri pájámeíbyedi ícúbahrámé meímítyuháñé íábájíívemeíki. ¹⁸ Téhdurée dííbyeke

Naavéné máváríjchóneri ñcúbáhrámeíñéllii waajácuube muhdú ténehji meke dómácohíjcyáne. Aabe piivyété meke téénetu ipíaabóne.

3

Moitséé ehniíñevu Jetsóó ávyejúúne

¹ Ehdu teéne, ámuúha táñahbémut. Áánéllii Píivyéébeéjté meíjcyame metsu ímíñeúvú meúráávyé uwááboobe Jetsocríjtoke, dííbyeke meúráávyehíjcyánéjcu lluuváábé pañétúejpi íjcyáábeke. ² Muuráhjáa Píivyéébe dííbyeke níwáávéne wákimyéí tsaímíyé níjkévaabe Moitsééúvukéhjáa díbye ihñéjtedívú níwáávémeke díbye tsaímíyé téhmehíjcyádu. ³ Áronáa ihdyu Moitsééúvú ehniíñevu avyėjúúllémeíbyé páneeréé díbye ípívyéjtsónéllii éhne múúne jaa méénuube tééj á ehniíñevu ávyejúúllémeídyu. ⁴ Muurá míamúnaa jaa meenuhi. Áronáacáa ihdyu páneere Píivyéébere ípívyéjtsónéllii ehniíñevu diíbye avyėjúúhií. ⁵⁻⁶ Ehdu muurá Críjto Moitsééúvú ehniíñevu avyėjúútsámeíhi. Muuráhjáa dííbyeúvú Píivyéébeéjté jahdu néemeke ímí téhmehíjcyáhi. Ároobé dííbyé ñcúve múnáajpiye. Áánetu ihdyu Ílli Críjto dííbyeéjté avyėjúúbe. Áábedítýúu muurá diíbye Moitsééúvú meke úúballéhi. Aane ímiááne dííbyeéjté meíjcyame dííbyedívú mecátsípáávéne nihñéétsihvúré ímí dííbyeke meúráávyéhajchíí tsaímíyé méíjcyáahi.

Píivyéébeéjté tsaímíyé íjcyane

⁷ Muurá Píivyéébeé waajácúháámitu dííbyé Apííchó túkevéjtsóneri dííbyé ihjyú uuballe múnáajpi nééhií:

Píivyéébe o íjcyaaabe ámuúhake o nééne melléébo. ⁸ Tsá múu oke táhjálletú éhnéé ámuúhá ihde múnáaúvú íñeúbá píivyétúné iñújiri íjcyácooca oke dáríívehíjcyádu. ⁹ Ehdúu téhulle íjcyame dáríívémeíhijcyá 40 píjcyá hajchótá diityémá méénúrátyúronéhjí o méénuhíjcyáne ájtyumíjúcooróme. ¹⁰ Aanée oke cáyobáávatétsoobe diityédítýú o nééhií: “Íjtsaméí tútávaavémé tsá ímíllétú diityéké o túkévejtsóné illéébone.”

¹¹ Ehdúu diityédívú o cáyobáávaténe ímiááneturé o néé diityéké tsaímíyé o pícyooíñé o néhíjcyátsihvu dítye úújetéityúne. Ehdúhjáa Píivyéébeé waajácúháámitu dííbyé ihjyú uuballe múnáajpi néé dííbyé Apííchóré túkevéjtsóneri.

¹² Ahdícyane tsáma téñbúwá méíjcyaco, ámuúha táñahbémut. Ámuúhá íjtsaméí métútávaávedí diíbyéjucó ímiá Píivyéébeé íjcyáábeke ámuha mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki. ¹³ Múu tsápítsócatsí teenéjucó ícyooca meíjcyarááhorí meíjcyáne hajchótá ímityúne ámuúhake ímújtátsótuki. ¹⁴ Muurá tujkénutújucó nihñéétsihvúré tsaímíyé Píivyéébedívú mecátsípáávéne dííbyeke meúráávyéhajchíí íñé ímíjyaú Críjtoma méíjcyaa íavyéjuri. ¹⁵ Áánéllii máábájíívedí Píivyéébe íwaajácúháámitu íllu nééneé:

Píivyéébe o íjcyaaabe ámuúhake o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjálletú ámuúhá ihde múnáaúvúu oke táhjállehíjcyádu.

¹⁶ ¿Acáa caatyé Píivyéébeke ímityú dáríívehíjcyáhi? Muuráhjáa Ejíhto múnáa hójtsí pañétú Moitsééúvú íjchívyetsómé Píivyéébeke ímityúne dáríívehíjcyáhi.

¹⁷ ¿Acáa caatyédí Píivyéébe ícyááyóbáne ícúbahrá 40 píjcyá hajchótá? Diityeréé muurá ímityú níjcaúvú úújetémé íñeúbará píivyétúné iñújivu dsííívehíjcyáhi.

¹⁸ ¿Acáa caatyéké neebe tsaímíyé diityéké ípícyooíñé íñéerótsihvu dítye úújetéityúne? Diityédítýúréé ehdu neebe dítye dííbyeke lléébohíjcyátúné

déjúcotu. ¹⁹ Áhdújucóo muurá tsá ditye úújetétú dibyée diityéké néhíjcyátsihvu ípyée icyáhcújtsótúnéllíhye.

4

¹ Áhdure muurá ícyooca mééma ijcyájúcooróné Píívyéébe meke néhíjcyáné tsaímíyé dííbyema maávyéjuutéiyóne. Áánéllíi téííbúwá méíjcyaco téeneri mebáñúmeítyu dityéhjáa báníúmeídyu. ² Muuráhjáa diityéké iúwáábohíjcyádúré ícyooca Píívyéébe méhdivu muhdú mepájtyetéíñé uwááboju bóhówátsohíjcyáhi. Aane muurá dityée íjcyadúré melléébójúcoorómé mecáhcújtsótúhajchíi tsá íínetú meke tene píáábóityúne. ³ Áánetu ihdyu ímíááné cáhcujtsómé tsaímíyé íjcyáa Píívyéébema. Muurá cáhcújtsótúmedítyú neébe:

Cáhcújtsótúmedívú o cáyobáávaténe o néé mújyú ditye úújetéityúné diityéké tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

Ehdúhjáa cáhcújtsótúmedítyú neebe ííñujíi ípívyéjtsóijyújuco pámeere míamúnaa ííne ímíjyaú dííbyema íjcyáíñé íñéijyu. ⁴ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Páneere Píívyéébe íwákimyéi ínjkévátsihdyu 7 coojíwá úújetéjcoójí ílluréjuco wáyéeevéne.

⁵ Áhdure nééne cáhcújtsótúmedítyu:

Tsá mújyú ditye úújetéityú diityéké tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

⁶ Áronáa íjcyámé tsaate pajtyeté uwááboju icyáhcújtsóne ímí Píívyéébema íjcyame. Áánetúu tujkénú téené uwááboju illéébójúcooróné cáhcújtsótúme íllure báníúmeíhi. ⁷ Áánéllíihyée Píívyéébe meke íyaahóvú íajcúrááhori Dabíiúvuj téeveri íwaajácúháámitu néehíi:

Píívyéébe o íjcyabe amúhake o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjálletúne.

Ehdúu Píívyéébe néé íwaajácúháámitu. ⁸ Aanée muurá méíhdé múnáaúvuke tsaímíyé ípícyooíñé íñééne Jotsoéeúvuj téeveri imyéénuca tsáhájucó Dabíiúvuj téeveri mééma díbye íhjuváiityuróne. ⁹ Áánéllíi muurá íjcyáneí méúmíwari tsaímíyé Píívyéébema méíjcyáíñé. Tsáhái mééma tene pánéévetú meké íajcuíñé díbye nééneé. ¹⁰ Muurá ihdyu dííbyema tsaímíyé méíjcyácooca ílluréjuco mewáyéééveíñé dibyée panévaré ípívyéjtsóné níjcautu wáyéeevédu.

¹¹ Áánéllíi metsu tsaímíyé Píívyéébeke meúraávye ímí dííbyema méíjcyá méíhdé múnáaúvúhjáa báníúmeídyú mebáñúmeítyuki.

¹² Muurá dííbyé ihjyu íhtsutúné íjcyánéllíi páneere míamúnáa ííbúwá íjtsaméi bóhówajtsó éhne múúne nítsúwari tsíeméné mewáhdahíroné pañe muhdíivané íjcyane maájtyumídu. ¹³ Dííbyerée páneere ípívyéjtsónéllíi tsá íná dííbyedívú téévetúne. Páneere muurá waajácuúbe. Áábé úmíwari méíjcyácooca páneere mééma ímíbájchóiibye muhdú méícyahíjcyáne.

Jetsóo páñétúejpi llúúwáabe íjcyane

¹⁴ Áábé Hajchí muurá Jetsocríjtó páñétúejpi méhlluuváábé íhtsútuúbe. Aabe dííbyema íjcyabe máhallúvú píáábó táúmeíhíjcyáhi. Áánéllíi metsu ímííñéúvú dííbyeke meúraávyeke. ¹⁵ Muurá meke íídaatsólléne píáábohíjcyáabe mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeítyuki. Muuráhjáa téhdure íjiri íjcyácooca ténéhjiri ícúbáhrámeíñéllíi waajácuube muhdú meícúbáhrámeíñé. Áronáacáa ihdyu tsá díbye ímityúné méénutúne. ¹⁶ Áhdícyane cáhawáá metsu dííbyedívú

mecátsípáávéne Píívyéébeke piáábó metáúmeí méhdi ídáátsóvéne meke dibye ipiááboki.

5

¹ Muurá mee míamúnáadítú páñétúejte llúúvájte íjcyáímyeke meménuhíjcyámé ityújkevééllémeke ditye Píívyéébema tsaaté hallúvú íhhyúváne dííbyeke íícúvéné iyámeke icyóvájtsó diityé imítúyú iábájíívémeíki. ² Áronáa llúúváábe íjcyároobe míamúnáajpi íjcyánéllíi waajácú muhdú mávaríjchó íjcyane. Áanéllíi tsaate ímíñeúvú wáájácutúmé mújtámeke piivyéetebe chooco iúwaabóne. ³ Aabe tujkénú íhyallúvú Píívyéébeke íícúvéné iyáábeke cóvájtsó ímítúyú iábájíívémeíki. Áané boonétú tsíjtyé hallúvú méénuube diityé imítúyú iábájíívémeíki. ⁴ Tsá tsaapi iiye méménúmeítyuró llúúváábedívu. Píívyéébere ihdyu ityújkevééllémeke téénevu picyóó Aróóuvukéhjáa ipícyohdu. ⁵ Ahdúu Críjtoke Píívyéébere picyóó páñétúejpi llúúváábe dibye íjcyaki. Tsáháa iiye dibye méménúmeítyúne. Áábedítúyú muurá neebe íwaajácúháámitu:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó ávyéjtujsóhi.

⁶ Téhdure tsiíñe neébe:

Uke ó picyóó níjkéváityúné íhtsútuube llúúváábe u íjcyá Mekitsedéé íjcyadu. Ehdú Píívyéébe neé íwaajácúháámitu Críjtodítúyú. ⁷ Aabée Críjto íjiri íjcyácooca Cááni Píívyéébema ávyétá íhnáhó kímóóveebéré íhhyúvahíjcyá dibyee dsíjívéíñetu dibye muhdú íñéhajchíi dííbyeke ipájtyetétsoki. Áronemáhjáa íhvéjtsámeíbyé muhdú dibye ímillédú dííbyema tene ipájtyeki. Áanéllíihyéhjáa Píívyéébe dííbyeke piáabóhi. ⁸ Aabée muurá dííbyé Hajchi íjcyaae páñetu íícúbáhrámeíñéllíi waajácú muhdú mecáhcujtsóne. ⁹ Ehdúhjáa ímiáábé íjcyánéllíi mepájtyetéíñe méénuube dííbyeke cáhcujtsómé muhdú íjcyáityúmeréjuco dííbyema íjcyaki. ¹⁰ Áanéllíihyéhjáa Píívyéébe dííbyeke picyóó íhtsútuube páñétúejpi llúúváábe dibye íjcyá Mekitsedéé íjcyadu.

Mecáhcujtsóné meíhvéjtsómé úmíwa ápíchó neéneé

¹¹ Íjcyaróné téénetu mítyane ámúhakye o úwáábóiyóne. Áronáa tsáhájucu ámúhakye o úwáábóityú téeneri ámuha meíícúvehíjcyátúnéllíihye. ¹² Tsáhájucu béjte ámuha meíjcyájúcóoturóne. Muurá ícyooca ámuha tsíjtyekéréjuco meúwáábóiyóne. Áronáa muhdú íívane ámúhakye túhuutúné piéénéréi tsiíñe ó úwáábohíjcyá éhne múúne tsíímene majcho méénútutsi tsanééré mújpañe óóvedu. ¹³ Aane ehdu tsíímenédú neéme tsáhái ímíñeúvú wáájácutú muhdú ímiájító meúráávyéiyóne. ¹⁴ Áanetu ihdyu kéémejte tsanééréjuco majcho méénudu neéme tsúúca waajácú ímítúyúnetu keená ímiáané íjcyane.

6

¹⁻² Áanéllíi metsu ímíñeúvú Píívyéébe úwááboju meúráávye éhniíñevu ténejcu mewáájacuki. Tsá apááñeríyé meíhhyúváiityuró Píívyéébema meímíbaávye meíjtsaméi mecápáyóóvéneri, dííbyeke mecáhcujtsómé ímítúyúnéhjí meméénúné déjúcotu mewágóóóvéiyóneri, metsójtsótsámeíñeri, cahcújtsó múnáa hallúvú méhójtsine mepícyóóne dííbyeke piáábó metáúmeíñeri, medsíjívémé mebóhííñeri, dibye muhdú meícyahíjcyané mééma ímíbájchóíñeri. Ehdúneri tsá apááñeríyé tsúúca Críjtodítúyú íjcyané úwááboju mewáájacúneri meíhhyúváiityuróne. ³ Aane óví meke piááboobe éhniíñevu tsíñehjí mewáájacuki.

4 Muurá dííbyé uwááboju tsúúca iwáájacúné ímí íjtsúcunúné úráavyémé pañe ijcyájucóóné dííbyé Apíícho. 5 Aame tsúúca waajácú dííbyé íhnáhoori béhjíréjuco ííñuji cápáyóóvécooca muhdú meíjcyaiñe. 6 Áronáa ihdyu téénetu ávyéta mújtá imyéénuhajchíí tsáhájucó ditye mújyú tsiíñe ímíbaávyéityúne. Ehdu dáriívemeímyé Píívyéébé Hájchikye múu tsiíñe dsíjívetsódú meenu míamúnáake dííbyedívú iúúhívatétsóneri. 7 Áánetu ihdyu ímiááné dííbyeke cáhcújtsómeke ímí ijtsúcunúúbé éhne múúne tsáápi bájtsó níjyaba pípájchóneri imíwu ííñene díbye íjtsúcunúdu. 8 Áánetu éhne ímí ííñuji néérótsihdyu tsanééré bíva ííñedu ímítýú Píívyéébeke meuráavyéhajchíí cúújúwá pañévú meke waagóóíbye.

Tsaímíyé meíjcyaiñé meíjtsone

9 Ehdu íñe ámuúhakye ó nehíjcyáhi, ámuúha táñahbému. Áronáacáubá tsá ámuha tehdu meíjcyatúne. Muurá ó waajácú ímí tehjújuco ámuha meíjcyame mepájtyetéíñe. 10 Muurá Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe tsá ábájíívéityú tehjújuco ámuha mewákímyeíhijcyáne. Áhdure tsá díbye ábájíívéityú tsijtye cahcújtsó múnáake ámuha mewájyúne mepíáábóné raahóvú tsiñehji ímiáánéré ámuha meméénuhíjcyáne. 11 Ahdícyane ó imíllé ámuha óóchévetúmé meítsóhíjcyáne ííne imíjyaú meíjcyaiñé méúmíwari íjcyane ámuha tééneri mebánúmeítyuki. 12 Méóóchévedí téénetu. Íhnáhóóróné pañe ímíñeúvú mécahcújtsó éjyúúvúhjáa tsaate ímí icyáhcújtsóne díbyéé díityéké nehíjcyádú tsaímíyé dííbyema íjcyadu téhdure ámuha meíjcyaki.

13 Píívyéébéhjáa muurá íhtsútuube íjcyánéllii Aavaráaúvuke páñetu iiye néé ímiááné dííbyeke ípiááboíñe. Tsáháhjáa tsaatéj tééveri dííbyeke ípiááboíñé díbye néétune. 14 Íllúhjáa neebe dííbyeke: “Uke panévaturé mítyane ó píááboóhi. Áánéllii díjtsíménémúhaabe mítyane líiyááteéhi.” 15 Ehdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke néene icyáhcújtsóne óóchévetuube ítsóhíjcyánéllii ímiááné íñéhdújuco dííbyema díbye méénune. 16 Muurá tsáijyu tsaate ímiáánéré íñéécooca íehnííñevu íhtsútúúbe mémé dómajcó tsijtye icyáhcújtsoki. Ehdu dííbye mémé dómajcómé ‘óvíí oke muhdú méénuube o állíhajchííjyu’ íñéénema. 17 Ahdúhjáa ímiááné imyéénuíñé páñetu iiye Píívyéébe néé ditye icyáhcújtsoki. Aanéhjáa imíllebe díityéké iwáájacútsóné ávyeta íñéhdú imyéénuíñé íjtsaméí cápáyoácótuúbe. 18 Ahdícyane muurá tsúúca méwaajácú íhtsútuube íjcyaaabe muhdú íñéhdú mééma méénuíñe. Tsá díbye meke állítyúne. Áánéllii dííbyedívú metájpimye tsaímíyé méíjcyá ípyéé íñéhdú meke díbye ípájtyetétsoki. 19 Aane mewáájacúme tsaímíyé dííbyeke meúraavyémé ímí méíjcyá éhne múúne cúújúwami dóhjívami íoovéjúcótumi íjcyadu. Áánéllii tsúúca ícyooca mépiivyété meeréjuco Píívyéébema meíhjuváne muhdú páñétúejpi llúúváábe duurúvájá pañévú páñétúétsihvu dííbyema íhjuvájíjcyádu. 20 Ehdúu meeréjuco Píívyéébema meíhjuváiñé mééma Jetsóó ímíbjchóhi. Aabe páñétúejpi llúúváábe íjcyá Mekítsedéé íjcyadu mújyú muhdú íjcyáítyuúbe.

7

Mekítsedéé íjcyadu Jetsóó páñétúejpi llúúváábe íjcyane

1 Dííbyéhjáa Mekítsedéé Tsáaré cóomí avyéjuube íjcyaaabe idyé llúúváábe páñétúejpíhjáa Píívyéébere pícyoóbe. Aabéhjáa tsáijyu cábuuvé Aavaráaúvúu íhtsútúróméhjike ávyéjuktéké ityáhjáétsihdyu méénujcatsityu óómíbyedívú. Áábé hallúvúhjáa Píívyéébeke píáábó táúmeííbye. 2 Áábekéhjáa Aavaráaúvú

ajcú tsáneevu ípyée ityáhjá mé tsíeméné itsívánetu. Áábe mémé Mekitsedée 'ímiá avyéjuube' nééiyóne. Áánetu dibyée íjcyácóomi mémé Tsáare 'íbúwají meíjcyane' nééiyóne. Áánéllii téhdure dííbye mémé 'tsaímíyé meke pícyóóné avyéjuube' nééiyóne. ³ Díibyéhjáa Mekitsedée pevétsihdyuré bóhówaavénéllii tsá mewáájácutú dibyée cááníma, tsííjuma, ííhdé múnáama, íjcyáhajchííjyu. Tsá mewáájácutú muhdúhjáa dibye ípívyeevéne. Áhdure tsá mewáájácutú dibyée dsííjívéhajchííjyu. Áhdúu muurá Píívyéébé Hajchi páñétúejpi llúúváabe mújyú muhdú íjcyáítyuube bóhówaavéhi.

⁴ Aane méwaajácú ímiáané Mekitsedée íhtsútuube íjcyane. Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú íjcyároobe dííbyeke ajcú tsáneevu méénujcatsiyí íhtsutúme íjcyáromeke ityáhjá mé tsíeménetu. ⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuke Píívyéébe néé Revíiúvúj tsíiménémúháábedítýú llúúvájte íjcyámeke imúnaa ítsíeménetu íacuhíjcyaki. Ehdúu neebe Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe íjcyame ípiáábójcatsíki. ⁶ Muuráhjáa Mekitsedée Revíiúvúj tsíiménémúhaabe íjcyátúróobeke Aavaráaúvú ajcú itsíeménetu tsáneevu. Ájyúu díibye Aavaráaúvú hallúvú táúmeíbyé piáábó Píívyéébé panévatúré dííbyeke ípiááboíñé néhíjcyáábé hallúvu. ⁷ Tsáháa Aavaráaúvú Mekitsedée hallúvú piáábó táúmeítýúne. Muuráhjáa Mekitsedééré táúmeí dííbye hallúvu. Áánéllii méwaajácú Aavaráaúvú ehnííñevu dibye íhtsútuube íjcyane. Muurá tsáapí hallúvú ímí dibye íjcyáiñé piáábó táúmeíbyé ehnííñevu avyéjúúllémeíhi. ⁸ Muurá llúúvájteke métsíeménetu maácu híjcyarómé dsííjiveéhi. Áánetúu Mekitsedée íhtsútuube llúúváabe íjcyáábedítýú Píívyéébé waajácuháámí néé dibye ícyoocápi íjcyane. ⁹ Áánéllii méwaajácú Aavaráaúvúhjáa Revíj tsíiménémúháábedítýú llúúvájte íjcyáímyemájucó ítsíeménetu Mekitsedéke ájcune dityée ájcúiyódú ívane dityéi íjcyátúrónáaaca. ¹⁰ Téjyúikyéhjáa tsáhái dííbyéj tsíiménémúhaabe Revíi tsíimávámeítýúne.

¹¹ Aanée Revíj tsíiménémúhaabe Aróodítýú llúúvájte íjcyame Píívyéébé taúhbaju meúráavyéneríyé mepájtyetéíñé ímíbájchoca muurá tsáhájucó Críjtoke Píívyéébe Mekitsedééhjáa ícyahíjcyádú íhtsútuube llúúváábedívú pícyóóítýuróne. Áronáacáhjáa ihdyu tsá dibye Aróóvú íjcyadu néébeke pícyootúne. Tsíhdyuréjucóhjáa néébeke dibye pícyóone. ¹²⁻¹⁴ Aabée Críjto Máavyéjuube tsá Revíiúvú dohjíba múnáajpi íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Jodáa dohjíba múnáajpíyé íjcyaróobeke Píívyéébe llúúváábedívú pícyóónéllii ítyaúhbaju cápáyoové tsíhdyuréjucó. Áronáacáa tsá Móitséeúvú néétu tsaate díityé dohjíba múnáadítýú llúúvájte íjcyáiñé.

¹⁵ Áánetu méwaajácú Mekitsedééhjáa íjcyadu íhtsútuube llúúváábedívú Píívyéébe Críjtoke ípícyóónéllii tsíhdyuréjucó ítyaúhbaju cápáyoácóne. ¹⁶ Tsáháa dibye llúúváábedívú mémévatú Revíi dohjíba múnáadítýú tsaate llúúvájte íjcyáiñé némeíhíjcyádú dííbyedítýú tene némeíñéllíhye. Muuráhjáa ihdyu memévaabe mújyú muhdú íjcyáítyuubéréjucó íhtsútuube íjcyaki. ¹⁷ Muurá Píívyéébe dííbyedítýú íwaajácúháámítu nééhií:

Uu íhtsútuube llúúváabe ú íjcyá Mekitsedée íjcyadu mújyú muhdú u íjcyáítyuúbe.

Ehdu Píívyéébe néé dííbyedítýu. ¹⁸⁻¹⁹ Muuráhjáa íhdéené taúhbaju Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri méénune meúráavyerómé mepájtyetéítýurónéllii tsíhdyuréjucó mééma dibye teene cápáyoácóne. Áánéllíhye Críjtoj tééveri meke ehnííñevu piááboobe ímí dííbyema meíjcyaki.

20-21 Muuráhjáa tsíjtyehji llúúvájte pevénéré memévahíjcyáhi. Áánetúu Críjtoke páñetu Píívyéébere meménú múijyú muhdú íjcyáítyúné lluuváábé díbye íjcyaki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe ímíáánetúré nééhií: “Uke ó picyóó Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú u íjcyáítyuube llúúváábe u íjcyaki.”

Tsáháhjáa múijyú ehdu tsíjtyedítýú díbye néétune. 22 Aabée Jetsóó mééma béhné pítýájcoju meenú íhdééné taúhbjáúu meúráávyehíjcyáné ehniíñevu tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki. 23 Muuráhjáa éjyuúvú mítyame llúúvájte íjcyame tsaapi dsíjívécooca tsijpi cápáyóóvehíjcyáhi. 24 Áánetu ícyooca íhtsútuube Jetsóó múijyú muhdú íjcyáítyuube llúúváábe íjcyáábeke tsá múha cápáyóóvéityúne.

25-26 Aabe piivyété meke ipájtyetétsóné ímíáábé íjcyánéllíihye. Tsá díbye ímítyuube íjcyatúne. Áánéllíihyée tsá díbye múijyú ímityúné méénutúne. Aabée Cááni éllevu níjkyejívú ipyééne ílluréjuco ávyéjuuténe. Aabe ícyooca dííbyedi tsúúrámeímyé hallúvú Píívyéébeke piáábó táúmeíhijcyá muhdú íjcyáítyúmeréjuco tsaímíyé dííbyema íjcyaki. 27 Tsáháa míamúnaa llúúvájte méénuhíjcyádú díbye méénutúne. Díityéhjáa muurá Píívyéébe úmíwávú tujkénú cóvátsohíjcyá iyáábeke ímítyú íábájíívemeíki. Áané boonétúhjáa botsíi tsíjtyé hallúvú méénuhíjcyámé díityé ímítyú téhdure íábájíívemeíki. Ahdúu tsá Jetsóó méénutúne. Muuráhjáa ihdyu tsáneere páñetu iiye pájámeííbyé dítyée iyámeke cóvátsohíjcyádú íívane pámé hallúvuréjuco. 28 Muuráhjáa éjyuúvú Píívyéébe Moitséeúvuke néhdújuco dítye míamúnaa ímityúmé íjcyárómedítýú méménuhíjcyáné páñétúejte llúúvájte dítye íjcyaki. Árónáacáa ihdyu Píívyéébe ínéhdújuco Ílli ííne ímítyú méénutúúbeke pícyoone páñétúejpi llúúváábe díbye íjcyá múijyú cápáyóóvéityuubéréjuco.

8

Jetsóoj tééveri béhné pítýájcoju íjcyane

1 Aane íñe meíhijyúvahíjcyánetu éhniíñevu ímí méíjtsúcunú páñétúejpi Críjto mélluuváábé íjcyane. Aabe ícyooca íjcyá Cááni Píívyéébe úníuri níjkyejíri.

2 Aabe téhulle íjcyaja duurúvájá páñetú páñétúétsihdyu Cááníkye máhallúvú piáábó táúmeíhijcyáhi. Tsá míamúnaa méénújari díbye íjcyatúne. Píívyéébere méénújari dííbye.

3 Muuráhjáa míamúnáadítyú páñétúejte llúúvájte íjcyame Píívyéébe úmíwávú iyámeke cóvátsohíjcyá tsíjtyé ímítyuháñé íábájíívemeíki. Ahdúu Críjto páñétúejpi llúúváábe íjcyánéllíi meenú míamúnáama. Árónáacáa tsá díbye díityée méénuhíjcyádú méénutúne. Muuráhjáa ihdyu iiye pájámeííbyé pámé ímítyuháñéré ímíbjáchoki. 4 Muuráhjáa ííñújéjpiyé íjcyaca tsá díbye llúúváábe íjcyáítyuró tsúúcajáa Moitséeúvuj tééveri Píívyéébe pícyóóné taúhbjáúu néhdújuco tsaate llúúvájte dííbyeke íícúvehíjcyámé íjcyánéllíihye. 5 Muuráhjáa díitye lluuvájté Píívyéébeke íícúvehíjcyá páñétúeja duurúvaja níjkyejíri íjcyajádú imyéénújá páñevu. Píívyéébéhjáa muurá Moitséeúvuke nééhií: “Ímíñeúvú tsáma méénuco éhnée ‘Tsinái’ némeíhbaúvú páñétúeja náávevu uke o úújetsóné u ájtyumídu.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Moitséeúvuke. 6 Árónáa éhniíñevu ícyooca páñétúétsihyi Jetsóó llúúváábe íjcyaaabe máhallúvú Píívyéébeke piáábó táúmeíhijcyáhi. Dííbyej tééveríhijyáa muurá Píívyéébe mééma béhné pítýájcoju meenú tsaímíyé dííbyema meíjcyaki.

⁷ Tujkénúhjáa dibye méénúné pityájcoju néhdu meíjcyáneríyé mepájtyetécá tsáhájuco béhné pityájcoju dibye méénúityuróne. ⁸ Tujkénúéné pityájcojúu néhdu míamúnaa icyahíjcyátúnéllíi béhné pityájcojúrjúco dibye méénune. Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Béhné pityájcojúrjúco o méénuíñé tahñéjtema ijraéemuu, jodaámmu, íjcyámema. ⁹ Tsáhájuco o méénúityú diityé íhdé múnáaúvukée Ejíhtó íñújitu o íjchívyétsócooca diityémá o méénudu nééné pityájcoju. Dityée tééné pityájcoju néhdu íjcyátúnéllíi diityéké múu íhvejtsódú ó meenuhi. Ehdú o néé Píívyéébe o íjcyáabe. ¹⁰ Ahdícyane tsíhdyuréjuco nééné pityájcoju o méénuíñé ijraéemuma ditye ímíñeúvú tééné uwááboju iwáájácúne muhdú tene néhdu íjcyaki. Ájyú ímíáané tahñéjté íjcyámé Píívyéébé ó íjcyáahi. ¹¹ Téjyú tsáhájuco múha óhdivu wáájácútsójcatsíityú pámeere íhtsútúróméhjimáyé icyátújtsíméné oke wáájácúíñéllíihye. ¹² Áámedi o ídáátsóvéne ílluréjuco diityé ímítyú o ábájíveíñe. Aane tsáhájuco mújyú o ítsáávéityúne.

¹³ Ehdúhjáa Píívyéébe béhné pityájcojúrjúco bóhówajtsóné íhdééné pityájcoju pañe meíjcyarómé mepájtyetéityúrónéllíihye. Aane tsúúca mééma cápáyoovéhi.

9

Níjkyéjiri páñétúeja duurúvaja

¹ Teenée tujkénúéné pityájcoju túkévétsohíjcyá íñújiri íjcyané duurúvájá pañétú muhdú dílbyeke ditye íícúvehíjcyaki. ² Aanéhjáa teeja imyéénúcooca meenúme míhyóocu míjcohóócú ímichi tétsihvu Píívyéébeke íícúveki. Tujkénúétsíi méméhjáa 'Ímíátsíi'. Átsihyíhjáa ímíwu nééné peetéihcyú úníuri méétsáwá hallúrí pááa dílbyé ícúve. ³ Áané bóunáálléríhjáa íjcyaho wájyámuwávú wátájcámeítsíi mémé 'Páñétúetsíi Ímíátsíi'. Átsihvúhjáa apáábyéré páñétúejpi llúúváábe Píívyéébema ihjyúvahíjcyáhi. ⁴ Átsihyíhjáa óórótu méénúmeíñé waijíi téjijí hallúvú ditye Píívyéébeke idyúúruváné imyéwu cúvaane cóvátsohíjcyajíi. Áané úníuríhjáa cajóónaba ímíwu téenere óórótu hálluú, pañee, méénúmeíba. Áhbá pañéhjáa Píívyéébé taúhbaju cáátúnúmeíñé newáyuwáácuu, Aróouúvú cuujúí behjívaii, 'manáa' némeíñe pááa óóróhlló pañe íjcyanee, éhdune. ⁵ Áhbá hallúríhjáa níjkyéji múnáajtétsí níjcyota 'tétsihyi Píívyéébe íjcyane' nééiyóne. Áámútsí nuwáácyúhjáa wállúrjijúucunúne lliñévú páñétúejpi llúúváábe iyáábé tujpácýó pícyohíjcyá míamúnáa ímítyú íábájíívémeíki. Aane óvíi éhdunéré téeneri méihjyúváhi.

⁶ Ehdúhjáa duurúvaja imyéénújá pañévú paíjyuvaré llúúvájte tujkénúéhó pañévú iúcaávéne Píívyéébeke íícúvehíjcyáhi. ⁷ Áánetúhjáa páñétúétsihvu tsané pijcyábá lliñe tsáijyuré páñétúejpi llúúváábere úcaávehíjcyá iyáábé tujpácýoma ímítyuu, tsíjtyé ímítyuu, íjcyane íábájíívémeíki. ⁸ Ehdúu méénuhíjcyámé pamévareí Píívyéébema meíhjyúvaiñé ímíbaávyétúné hajchóta. Aane méwaajácú Píívyéébé Apííchó túkevétjtori. ⁹ Muuráhjáa íhdyu Críjto mééma méénúíñe náávé iyámeke icyóvájtsóneri panévaríyé Píívyéébeke íícúvehíjcyáme. Áronáacáhjáa tsá ditye teene imyéénúneri ímíbaávyéityuróne. ¹⁰ Muuráhjáa panévare majchóháñé, dooháñé, adoháñé, téibúwáre méénuhíjcyámé Píívyéébe diityéké néhdújuco. Áhdurée íjpi ityútáváávécóoca nítyámeíhijcyámé ímíbaávyeki. Éhdúu méénuhíjcyámé imyéénuhíjcyádú Píívyéébe tééné taúhbaju Críjtoj téeveri icyápáyoácótúné hajchótá ímí diityéké íjtsúucunúki.

¹¹ Aabée Críjto bóhówááveebe ícyooca pañétúejpi llúúváábe ijcyá tsaimíyé mejcyaiñé mééma méenuúbe. Aabe ícyooca míamúnaa méénútuja tsaimíyé Píívyéebere méénúné duurúvájá pañétú máhallúvú piáábó táumeihijcyáhi. ¹² Tééjá pañévúu úcááveebe pañétúétsihvu. Ároobée tsá llúúvájtee méénuhíjcyádú ténevá pijcyábádú ócájíwuu, cáávaraa, íjcyámeke idsíjívétsómé tujpácyoma úcáávetú téeneri Píívyéébeke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu pañetu ítyujpácyoré waagóoobe tsáijyuré páme hallúvuréjuco téeneri mepájtyeteki. ¹³ Muuráhjáa éjyúuvú ímítyúúvémeke ócájímuu, cáávarámuu, íjcyámé tujpácyori wáchíyáhcu híjcyámé dítye ímíjpyeteki. Téhduréhjáa ócájíméewáwúuke icyóvájtsóné ballíjyú íúúrúnúneri wáchíyáhcu híjcyámé dítye íjpi ímíbáavyeki. Áronáacáhjáa tsá díityé ímítyú ímíbáavyehíjcyatúne. ¹⁴ Áánetúu ihdyu Críjto ítyujpácyori meke ímíjpyetétsó méímítyutu. Píívyéébe Apííchóo mújyú muhdú íjcyáityúné dííbyeke piáábóneri pájámeíbyé mewájyuri ííne ímítyú méénútúroóbe. Áánéllí dííbyé tujpácyó tsúuca meke ímíjpyetétsó ímítyúnéhjitu tsaimíyéjuco Píívyéébeke méíícúvéebema mejcyame mewágóóóvétuki.

¹⁵ Díibyée muurá Jetsocríjtó tsáá béhne pityájcojuréjuco mééma imyéénuki. Muuráhjáa tujkénú Píívyéébe méénúné pityájcojú pañe íjcyámé ímítyuháñé téhdure tsúuca ímíbaavyé díbye dsíjíveneri. Áánéllí ícyooca pámeere Píívyéébe tsúuca meke újcume tsaimíyéjuco dííbyema mejcyaiñé díbyée néhduú. ¹⁶ Muurá múúne medsíjívétúné ihde mécaatúnú métsíeméné caatyé újcuíñé úúbálléne waajácuháámi. Aane medsíjívécooca botsíi ujcúme teéne. ¹⁷ Áánetu méi medsíjívétúné hajchótá tsá múha dómájcoíturó téené waajácuháámí mecáátúnúrónáaaca. ¹⁸ Ahdúhjáa íívane Jetsocríjtói dsíjívétúné hajchótá Píívyéébe íhde múnáúvuma tujkénúné pityájcoju méénune néhdújuco dítye dííbyeke íícúvehíjcyané iyámeke illííhyánúmé tujpácyori. ¹⁹ Téijyúhjáa Moitsééuvú Píívyéébe taúhbajúúné úúbállehíjcyáhi. Átsihdyúhjáa obééjámú íhjíné tújpáíhdsíúvú néene úméhéí níjcautu ipícyoone ócájíwuúmuke, cáávaráwuúmuke, idsíjívétsómé tujpácyó nújpácyotu icyátáhbóné pañévú íééníyóneri wáchíyáhcuube teene taúhbaju íjcyané waajácuháámi. Téhduréhjáa míamúnáake wáchíyáhcuúbe. ²⁰ Áánemáhjáa neebe díityéke: “Ámúhake íñe tújpácyori ó wáchíyahcú muhdú mejcyaiñé pityájcoju Píívyéébe mééma méénúné uubáalle.” ²¹ Áhduréhjáa duurúvaja wáchíyáhcuube páneere tééjá pañe íjcyánéhjimájucó. ²² Muuráhjáa teene Píívyéébe taúhbaju néé páneere tútávaavéné tújpácyoríyé ímíbájchómeíhíjcyaiñe. Áánéllí tsá míamúnáa ímítyuháñe pevénére ímíbáavyéítyuróne.

Críjto mewájyuri pájámeíñe

²³ Ehdúhjáa iyámeke idsíjívétsómé tujpácyori duurúvaja ímíbáchohíjcyámé tééjá pañévú úcáávehíjcyá Jetsocríjtó mééma ítyujpácyori méímítyú ímíbajchómé dííbyema pañétúétsihvu meúújetéíñe náave. ²⁴ Tsáháa díbye úcáávetú míamúnaa méénúné duurúvájá pañévú méímítyú ímíbájchoki. Muuráhjáa ihdyu pañétúeja níjkyejiri íjcyájá pañévuré úcááveebe máhallúvú Píívyéébema íihjyúvaki. ²⁵ Áronáacáa tsá díbye míamúnáajpi llúúváábe méénuhíjcyádú ténevá pijcyábádú iyámé tujpácyoma pañétúétsihvu úcáávehíjcyatú míamúnáa hallúvú Píívyéébema íihjyúvaki. ²⁶ Muuráhjáa dítye méénuhíjcyádú imyéénuca ííñují ípívyéévétsihdyu múhdújyúvájúcooíyó díbye méímítyú hallúvú dsíjívéne. Áronáacáa íéévé úújetétsihvu íbóhówáávéne

tsáneere pájámeíbyé pámé hallúvuréjuco. ²⁷ Téhdure mee míamúnaa tsáneere medsíjívémema Píivyéébe muhdú meícyahíjcyáné ímíbájchoóhi. ²⁸ Muuráhjáa Críjto tsáijyuré pájameí pámé imítuyháñéré ímíbájchoki. Aabe tsiíñe itsáacooca tsáhájucó téénevu tsááityúne. Tsáiibye tsáimíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke itsáityeki.

10

¹ Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri Píivyéébe ájcúné taúhbaju Jetsocríjtó mééma méenuíñe náávéré. Áánéllihyée ténevá pijcyábádú iyámeke illííhyánúmedi Píivyéébeke ditye ícúvehíjcyarónáa tsá ditye ímíbáavyehíjcyatúne. ² Muuráhjáa tehdu tsáneere imyéénúneri tsúuca ímíbáavyeca tsáhájucó tsiíñe ditye tehdu méenuhíjcyáityuróne. Áácáa diityé hallúrí tsáhájucó ñná íjcyáityuróne. ³ Áronáacáhjáa ténevá pijcyábádú íhyallúvú iyámeke ídsíjívétsohíjcyánéllii waajácuhíjcyámé imítuyúme íjcyane. ⁴ Áronáa tsá ócájimuu, cáavarámuu, íjcyámé tujpácýó méimítuyú ímíbájchóityuróne.

⁵ Muuráhjáa Críjto íññujívú itsáacooca néé Píivyéébeke: Míamúnaa ímítuyú hallúvú iyámeke illííhyánúmedi uke ícúveróné diityéké tsá ímíbáavyétsotúne. Áánéllii íñe oke míamúnáájpidívú ú ípívyéévetsó o dsíjíveneri botsíi diityéké o ímíbájchoki. ⁶ Muurá ímítuyháñé ímíbáavyéro ditye iyámeke cóvátsohíjcyaróné tsá diityéké píáábotúne. ⁷ Áánéllii uke o néehíí: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú óhdiityu díwaajácúháámitu tene cáátuvádú u ímillédú ó íjcyáhi.”

Ehdúhjáa Críjto néé Píivyéébeke íññujívú itsáacooca. ⁸ Tujkénúhjáa neebe míamúnaa Píivyéébe taúhbaju néhdújúcooro iyámedi dííbyeke ícúveróné diityéké ímíbáavyétsotúne. Áhduréhjáa neebe tsíñéhjiri ditye ícúveróné diityéké ímíbáavyétsotúne. ⁹ Ááné boonétúhjáa tsiíñe neébe: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú u ímillédú ó íjcyáhi.” Ehdúhjáa Jetsocríjtó íñéene íhdéené pítayácoju tsíhdyuréjuco cápáyoácóne. ¹⁰ Aabée Píivyéébe ímillédújuco mewájyuri tsáneere pájámeíñe pámé hallúvuréjuco. Ehdúu díbye dsíjívénej téeveri Píivyéébe méimítuyháñé tsúuca ímíbajchóné tsá máhallúrí íjcyájúcootúne.

¹¹ Áánetúu éjyúvú íhdéené taúhbaju néhdújúco llúúvájte paíjyuvaré Píivyéébeke iyámedi ícúvehíjcyáne. Áronée tsá mújyú míamúnáa imítuyháñé ímíbájchóityuróne. ¹² Áánéllihyéhjáa Jetsocríjtó mewájyuri tsáneere ídsíjívéné boone Cááni Píivyéébe úniúvú ávyéjuutéhi. ¹³ Aabe tétsihdyu téhmehíjcyá Píivyéébe dííbyema ímunáake táhjaíñe. ¹⁴ Muuráhjáa tsáneere dsíjívébe pámeere dííbyeke mecáhcujsómé téénej téeveri Píivyéébema meímíbáavyeki. ¹⁵ Aanéhjáa éhniíñevu Píivyéébe Íapííchoj téeveri méhdivu bóhówájtsóobe néehíí:

¹⁶ Ícyooca tsíhdyuréjuco néené pítayácoju diityémá o méenuíñe ditye ímíñeúvú tééne uwááboju iwáájácúne ímiáané ímílléne muhdú tene néhdu íjcyaki.

¹⁷ Áhdure tsiíñe neébe:

Diityé imítuyháñe o ábájñvéné tsáhájucó mújyú o ítsáávéityúne.

Ehdu muurá Píivyéébe méhdivu bóhówájtsó Íapííchoj téeveri. ¹⁸ Áánéllii tsáhájucó dííbyeke méimítuyú hallúvú tsíeménéhjiri meíicúvéityú tsúúcajáa mééma díbye teene ímíbajchóné ábájñvéjúcónéllíhye.

Tsáimíyé Píivyéébema meíjcyáne

¹⁹ Ámuúha táñahbémuuj, ícyooca tsúuca mépiivyété pamévare Píivyéébema meíhjuváne íínerí núhnévetúme Jetsocríjtóo dsíjívénej téeveri. ²⁰ Teenée

néeyóné dibye dsíjívéné tujkéveri duurúvájá pañétú tsátsii pañétúétsíí watájcó wáýyámuwa dóchéreevé wajítahnécu. Ehdúu mééma ímíbájchoobe ícúbáhrámeíñeri téénej tééveri Píívyéébema ímí meíjcyaki. ²¹ Aabe Jetsóó pañétúejpi méhlluuváábé Píívyéébeéjté meíjcyámé avyéjuube íhtsútuúbe. ²² Áánéllii metsu ímiááméré meíjcyáne ímíñeúvú dííbyeke mecáhcújtso tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa tsúuca páneere méimítyuháñé mééma ímíbájchoobe idsíjíveneri. Ehdúu meke ímíbájchoobe Píívyéébé Apííchoj tééveri. ²³ Ahdícyane óvíi ímíñeúvú méúraavyé tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaiñé mééma dibye méénujíto. Muurá Píívyéébe páneere méénuú muhdú íñehijcyádu. ²⁴ Áánéllii metsu keená ímiááné íjcyaneréjuco meméénuhíjcyaki. Métsu ímiááné mewáýjúcatsíñe panévaturé mepíáábójcatsíki. ²⁵ Tsá tsaate méhdityu ícyahíjcyádú pihcyáávevu tsáátumeréjuco meíjcyáítyuróne. Métsu metsápítsójcatsíñe paíjyuvaré mepíhcyáávehíjcyaki. Muurá méwaajácú lléváhréjuco tsiíñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñe.

²⁶ Muurá tsúuca ímiájíjtó méúraavyéjúcoorómé meímilléduré ímityúné meméénuhíjcyámé tsá múhdutú meímíbaávyéítyuróne. ²⁷ Tehdu néémeke Píívyéébe waagóó dííbyeke icyáhcujsóné ímíllétúmeke ícúbáhraíñé cuujúwá ávyetá íhnáhó péétécunúwá pañévu. ²⁸ Muuráhjáa éjyúvú Moitsééúvuj tééveri dibye ájcúné taúhbaju néhdu tsaate ícyahíjcyátúmé hallúvú míityétsúba, pápíhchúúmeváuba, úúbálléhajchíí tsúuca dsíjívétsohíjcyámé ídáátsóvetúmére. ²⁹ Aanéjíva awáá muurá éhnííñevu ícúbáhrámeímye Íllí mewáýyuri ítyujpácýó wáágoóné icyáhcuítsótúne dííbyé Apííchó meke píáábóneri úúhívatéhíjcyáme. ³⁰ Muurá Píívyéébe néehí: “Ooréi ó ícúbáhraá ámúhá hallútú ímityúné ámúhake méénúmeke.” Téhdure tsiíñe neébe: “Tahñéjteke ímityúné méénúmema teene ó ímíbájchoóhi.” ³¹ Muurá apíchó teene Píívyéébe mééma ímíbájchoíñe.

³² Áánéllii máábájívedí muhdúhjáa Críjtoke ámuha mecáhcújtsótujkénúcooca ámuha meícúbáhrámeíyonéhjí maáábúcu híjcyáne. ³³ Muuráhjáa ámúhadi tsaatédí tsijtye nehniwu iúúhívaténe míamúnááj pínévú ícúbárahíjcyáhi. Áhdurée tsijtyeke ditye méénúneri ámuha méídáátsóvehíjcyáhi. ³⁴ Dityée cúvéhoojánúmedi ámuha méídáátsóvehíjcyáhi. Ámúhá tsíeménée ditye dójtúcúrónáa íllure ámuha méimíjyuhíjcyá níjkyéjri ímiátsíí íñé imíjyaú mújyú níjkéváityúné ámuha meíjcyaiñé mewáájácúnema. ³⁵ Áánéllii Críjtoke ámuha mecáhcújtsónetu méíhvetédíñe. Muurá dííbyeke ámuha mecáhcujtsóné ímí ámúhama níjkévaáhi. ³⁶ Áánéllii múu ícúbáhrámeíyonéhjí panévare íáábúcu Píívyéébe ímillédú ijcyá meke dibye nehíjcyádú tsaímíyéjuco dííbyema ámuha meíjcyaki. ³⁷ Muurá dííbyé waajácúháámitu Críjtodítyú nééneé:

Lléváhréjuco dibye tsiíñe tsááiñe. ³⁸ Ahdícyane dííbyeke cáhcújtsómeke ímí tehdujuco o íjtsúcunúmé pájtyéteéhi. Áánetu dííbyeke cáhcujtsójúcoorómé tsiíñe ímityúnejcúvú oómímyeke tsá ímí o íjtsúcunúityúne.

Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu. ³⁹ Áánéllii tsá tsiíñe ímityúnejcúvú meóómíjyúcoóityú tsaate ímiááné cáhcújtsótúmé wágóóóveímyé méénuhíjcyádu. Muurá ihdyu ímiááné dííbyeke mecáhcujtsómé mepájtyéteéhi.

11

1 Muurá ímiáané Píívyéébeke mecáhcujtsómé méwaajácú muhdú iñéhdú mééma dibye méenuíñé teenéi maájtyúmitúrónáaaca. 2 Tehdúhjáa méihdé múnáaúvudítýú tsaate ímí dííbyeke cáhcújtsómeke ímí ijtsúcunúube.

3 Ahdu muurá iñe páneere múhdúné tsíeménéhjáa dibye meííténáa ípívyéjtsóturóné mecáhcujtsó ímiááné dibye ípívyéjtsóné pevétsihdyuré íllure íhgyúváneeri.

4 Abééhjáa muurá ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllii íñahbe Caíí ehniíñevu tsaímíyé dííbyeke íícúvehíjcyáhi. Aanéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunúne dííbyeke dilló ímiáábedi. Ehdúhjáa ímí Abéé cáhcújtsónéllii icyoocápí dííbyeke méítsáávehíjcyá tehdu mecáhcújtsómeke Píívyéébe téhdure ímí íjtsúcunúki.

5 Áhduréhjáa Enóó ímí cáhcújtsónéllii dsíjívétúúbekéré dibye újcúúbeke tsáhájucó múha ájtyúmitúne. Áábedítýú Píívyéébe néé ímíhyeváa dibye ícyahíjcyané dibye ímillédu. 6 Tsá muurá Píívyéébe ímí ijtsúcunútú dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Áánéllii ihdyu dííbyema tsaímíyé menáhbévájcatsíñé meímílléhajchíí mecáhcujtsó ímiáané dibye íjcyane. Áijyu meke píááboobe dííbyedi metsúúrámeímyeke.

7 Tehduréhjáa Noéé ímí cáhcujtsóhi. Áánélliihyéhjáa Píívyéébe nújpacyo icyáájávétsoíñé dííbyeke néene cáhcújtsóobe tsáijyúubaréi tehdiívane ájtyúmitúroobe. Áánemáhjáa míínécoba méénuube téémíri íítsíímema ípájtyeteki. Ehdúhjáa icyáhcujtsódú íjcyaaabe pájtyeténáa tsijtye míamúnaa ícúbáhrámeíhi. Áábekéhjáa ímí Píívyéébe ijtsúcunú dibye ímí dííbyeke cáhcújtsónélliihye.

8 Tehduréhjáa Aavaráa ímí cáhcujtsóhi. Muuráhjáa Píívyéébe kiá dííbyé íiñújí íjcyáíhullévú dííbyeke wállóónéllii iwáájácútúróhullévú peebe dííbyeke icyáhcújtsónema. 9 Aabéhjáa úújeté Píívyéébe dííbyeke iñéhdújucó ájcúné íiñújivu. Áronáacáhjáa ihdyu tétsii ícyahíjcyaaabe éhne múúne ullé múnaa íjcyadu nújuwááneríye. Tehduréhjáa Itsáamútsí ílli Jacóóboma nújuwááneríyé ícyahíjcyá téené pityájcójú pañéré íjcyánélliihye. 10 Ehdúhjáa Aavaráa ícyahíjcyaaabe ítsohíjcyá múijyú muhdú íjcyáítyucóómí pañetu Píívyéébere méénúcoomívú íúújetéíñe.

11 Tehduréhjáa mewa Tsáára ímí icyáhcújtsónéllii tsíímavá ajchíbá íjcyalle kéémelléjucó íjcyárolle. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe ímiáané dille tsíímavaiñé néene icyáhcújtsónéllii tsíímavalle. 12 Ehdúhjáa ávyeta kéémemútsíjyucó íjcyáromútsí tsáápíwúuke tsíímaváábedítýú mítyane míamúnaa lííyaaté mícúruma néwayúúhá íjcyadu eevératu.

13 Aaméhjáa pámeere dsíjívé Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame Píívyéébéé diityéké nénehji ájtyúmitúmere. Áronáacáhjáa ihdyu cáhcujtsómé ímiáané diityéké iñéhijcyádú dibye diityémá méénuíñé díbyéi méénútúrónáaaca. Aaméhjáa nehíjcyá íiñújiri ullé múnaare íjcyane. 14 Ehdúhjáa ditye néénetu méwaajácú tsííji íiñúji ditye ítsohíjcyané tééjiri botsíi íñé imíjyaú íjcyáíji. 15 Muuráhjáa tsáháturo muhdú tene néétu tsííñe ditye íiñújí íítsáávéne óómíyóne. 16 Áronáacáhjáa ihdyu ávyeta imíllémé ehniíñevu ímí ditye íjcyáíñé íiñújí Píívyéébe níjkyejívú diityémá méénuji íájtyumíne. Áánélliihyéhjáa tsá Píívyéébe núcójpítsó íjtsúcunútú diityé Píívyéébé íjcyane.

17-18 Tsáijyúhjáa muurá Aavaráake ílli Itsáadítýú neébe: “Daachi Itsáadítýú lííyaatéme íjcyáá pañétúejte díjtsííménémúhaábe.” Ehdúhjáa Píívyéébe

iñéeróóbedi Aavaráake waajácullé dibye idsíjívétsóne icyóvájtsóóbedi dííbyeke íícúveki. Ahdújucóhjáa dibye méénújúcooróné dííbyeke ímiáané icyáhcújtsónéllíhye. ¹⁹Ímiáánée cáhcújtsóobe Píívyéébe íhtsútuube dsíjívémeke tsiíne bóhítsóne. Áanéllíhyéhjáa íjtsúcunúúbé tsúúca íllíkye dibye llííhyánúúbeke Píívyéébe tsiíne bóhíitsoúvúdu.

²⁰Áhduréhjáa Itsáá cáhcujtsó íllímutsi Jacóóboo, Etsaóoo, íjcyámútsí hallúvú píáábó Píívyéébeke dibye táúmeídyú diityétsikye dibye píááboíñe.

²¹Áhduréhjáa Jacóóbó cáhcujtsó íááchimútsí Jotséé hájchimútsí hallúvú píáábó dibye táúmeídyú Píívyéébe píááboíñe. Aabéhjáa ídátso dsíjiveríjyucó íjcyaaabe ícyuujúityu icyátóroóvéne Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi.

²²Áhduréhjáa diibye íaachi Jotséé ímí icyáhcújtsónéllíi idsíjívéíñe ihde néé ihyájkímú íjraéémuke Píívyéébe diityéké íjchívyétsoíñe Ejíhto múnáá hójtsí pañétu. Téhduréhjáa neebe diityéké ditye tétsihdyu ipyéécooca dííbyé bajcúné téené iíñújívú íúújeíñútuki.

²³Áhduréhjáa Moitsééj caanímútsí ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllíi tsá íllityétú téené iíñújí avyéjuube diityéj tsíímé wapímúj tsííméwuúmudívú dsíjívétsótsóneri. Aamútsíhjáa diibye Moitséé imíwu néébéwúuke itsíímáváábeke páátanú pápíhchúú nuhbává hajchóta.

²⁴Aabéhjáa íkyéémévéne téhdure ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllíi tsá ímíllétú teene Ejíhtó avyéjúúbé ajuúwá hájchidi idíllómeíñe diityémá ímí íjcyáíyónááca. ²⁵Ímílleebéhjáa ihdyu imúnáa íjraéémú Píívyéébeéjté íjcyame ídátso ícúbáhrámeíhíjcyárómemáyé íjcyane. Tsáháhjáa dibye ímíllétú íñe ííñújíene ímityúné múhajchótá dííbyeke ímíjyúúvétsóíñeríjííva íjcyáíyóne. ²⁶Waajácuubéhjáa imúnáama íjcyaaabe ícúbáhrámeíyónáa nihñéétsihvúré Críjtooma tsaímíyéjucó íjcyáíñe Ejíhtó iíñújí avyéjuri ímí íjcyáíyóné ehniíñevu.

²⁷Aabéhjáa Píívyéébeke íajtyúmitúróobeke ímí icyáhcújtsóóbedívú icyátsípáávéne íjchívyé téené iíñújí avyéjuube dííbyedívú cáyobáávatéroneri íllityétuubere. ²⁸Aanééhjáa ímiáané icyáhcújtsónéllíi ihyájkímuke neebe ditye obééjámuke íllííhyánúmé tujpácyori ihjyáháñe llehówáané íwáchíyáhcu níjkyéjí múnáájpkíkye Píívyéébe wáloobe Ejíhto múnáaj tsíímé amíajtéké dsíjívétsóíñetu diityéj tsíímé ípájtyeteki.

²⁹Aanééhjáa idyé ímí icyáhcújtsónéllíi tsaímíyé Tújpañe Móóá pajtyé nújpacyo dówáávéjítori. Ááme déjutúhjáa diitye Ejíhto múnáa pééromé hallúvú nújpacyo wátáhaavémé májcanúhi.

³⁰Áhduréhjáa ímí icyáhcújtsónéllíi Píívyéébe néhdújucó ditye Jericóó hallurí pápajtsi péhíjcyánéj píinévú 7 coojívatú técoomí mijco cáhvyabáne.

³¹Áhduréhjáa Raáá nahtsíwamééwá íjcyárolle ímí icyáhcújtsónéllíi tsaate diityédítýú técoomí wáájavu péémeke tsaímíyé íhjavú waatsúcúpejtsóhi. Áanéllíhyéhjáa muurá técoomí múnáa icyáhcújtsótúné níjcaúvú úújetémé dsíjívemedítýú pájtyetélle.

³²Áánetu íjcyarómé tsijtye téhduréhjáa ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedítýú o úúbálléiyómé Jedeóoo, Baráaa, Tsajtsóoo, Jetéee, Dabíii, Tsamoéee, íjcyame. Áhduréhjáa tsijtye Píívyéébe íhjavú uubálle múnáa ímí cáhcujtsóhi.

³³Ehdúhjáa ímí Píívyéébeke ditye cáhcújtsónéllíi panévaturé dibye píaabómé tsaate tsijtye múnáa íñújííne caavácuíhíjcyáhi. Aanééhjáa tsaímíyé túkévétsócatsíhíjcyáhi. Tsáijyúhjáa tsaatéké bájú oohímíyé dóóíyómeke

pájtyetétsoóbe. ³⁴ Áánetúhjáa tsaatéké cúújúwá pañévú ditye wájójcórómeke pájtyetétsoóbe. Tsaatéhjáa pátyetéhijcyá nñtsúmuri ditye lííhyánúíyónetu. Áhduréhjáa íhnáhóóturómé ímunáake táhjáhijcyá dííbyere Píívyéébe píáábóneri. ³⁵ Áhduréhjáa tsaate walléémú ímí dííbyeke cáhcújtsónéllíi ítsime dsíjiverómé tsiíñe bóhíhijcyáhi. Áánetúhjáa tsijtye Píívyéébeke icyáhcujsóné íhvéjtsótúné hallútú ícúbáhrámeke dsíjívétsohíjcyáme. Ehdúhjáa wájýúmeítyúmére dsíjívéhijcyá dsíjiverómé Píívyéébema ímí íjcyaiñé icyáhcujsónéllíihye. ³⁶ Áhduréhjáa tsijtyeke téené hallútú ícúbáhrámeke úwáñehííñeri ichíjchúmeke cuvéhoojánuhíjcyáme. ³⁷ Tsaatékehjáa dsíjívétsohíjcyámé néwayúúnevu íáámúneri. Tsíjtyekéhjáa tsahtúnéhjí wáchérécohíjcyáme. Áánetúhjáa tsijtyeke ditye cáhcújtsónetu íbóíjcyúróne dsíjívétsohíjcyámé nñtsúmuri. Áánetúhjáa tsaate ídátsó íñéúbamá íjcyatúme úlleméré pehíjcyá obééjámúu, cáávarámúu, íjcyámé mñhénevu íbíjívánéhjíma ícúbáhrámeímyére. ³⁸ Ehdúhjáa ídátsó íñéubará píívyétúné ííñújñri, cáméhbaúneri, pevétsihjíri, páhejújí pañe cúwaméré pehíjcyá Píívyéébeke cáhcújtsótúme díityéké cáávájúcoótúnetu. ³⁹ Ehdúhjáa mítyame ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímí tehdújuco díbye íjtsúcunúróme tsáhái újcutú díityéké íájcuíñé díbye nééneé. ⁴⁰ Muurá ímíllebe tsajjúu meke téénevu íájcuñe tsaimíyé dííbyema meíjcyaki.

12

Jetsóope ícyahíjcyádú meíjcyaiyóne

¹ Aane tsúúca méwaajácú méíhdé múnáaúvúhjáa íhnáhóóróné pañe tsaimíyé Píívyéébeke úráavyehíjcyáne. Ahdu metsu panévare meke mújtátsóiyonéhjí meíhvéjtsóne tsaimíyé óochévetúmére dííbyeke meúráávyeki. ² Muuráhjáa tsúúca Jetsóó mééma ímíbajchó tsaimíyé dííbyema meíjcyaiñé núcójpítso páwachékevu ídsíjíveneri. Áronée muurá tsá díbye núcojpiiletú bóónetu íñé ímíjyaú Píívyéébema íávyéjuutéíñe iwáájácúnema. Áabeke ihdyu metsu ímíñeúvú mecáhcújtsóne díbyéé ícyahíjcyádú meíjcyaki.

³ Cáhawáá méíjtsúcunu muhdúhjáa díbye míamúnáake iwájýúne ímítyúme hójtsí pañévú íhvéjtsámeíbyedi ditye ícúbahráne. Aane múu ítsáávéne íhvéjtsótúme tsaimíyé dííbyeke úraavyéhi. ⁴ Tsáhái muurá ámuha ímítyúnéhjíri meícúbáhrámeíñe medsíjívétúne. ⁵ ¿A tsá ámuha meítsáávetú muhdú Píívyéébe ítsime meíjcyámeke úwaabóne? Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Tsá múu, Lli, múhdurá íjtsúcunútú Díavyéjuube o íjcyaaabe uke o túkévejtsóne.

⁶ Muurá áátsime íjcyámeke íhnáhó ó úwaabó díityéké o wájýúnema. Ehdú muurá Píívyéébe néehí. ⁷ Ahdícyane oví ímíááméré meíjcyáne máaabúcuíhíjcyá éhne múúne méétsíimeke meúwaabódú meke díbye úwaabóne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ítsíimeke úwáábotúme? Pámeere muurá méétsíimeke meúwaabó mewájýúnema. ⁸ Muurá Píívyéébe méétsíimeke meúwaabódú meke úwáábotúhajchíí tsá dííbyej tsíímé meíjcyatúne. Aame meíjcyá ídátsó cáánívatúme íjcyadu. ⁹ Muurá tsíímene meíjcyácooca méécáánimútsí meke úwaabóné melleebó díityétsikye mewájýúnema. Aanéjííva ¿íveekí tsá Méécááni Píívyéébeke mecáhcújtsóityú awáá muhdú meíjcyáityúme dííbyema meíjcyaiñéllíi meke díbye úwáábohíjcyáne? ¹⁰ Muurá méécáánimu meke úwáábohíjcyá wahájchotaré ííñújí hallúrí ímí meíjcyaki. Áánetu Píívyéébe meke úwaabóné éhnííñevu meke píaabó díbye íjcyadu ímíáámé meíjcyaki.

11 Muurá íhnáhó meke ditye úwaabóné ávyé meke pájtyene múhdurá téijyu meíjtsúcunúhi. Áronáa téénetu meíllíjkívyéne bóónétu tsaímíyjuco meíjcyane.

Píívyéébeke éhdíivállémé hallúri ápíchó nééneé

12 Áánéllii imíchi meíjcyá tsaímíyé Píívyéébeke ámuha meúráávyeki.
13 Métsúúraméi tsaímíyé dííbyeke ámuha meúráávyéiyóneri tsijtye ámúhakeyee ííténe íímíbaávyé ímí tсамéhjí ámuha dííbyeke meúráávyeki.

14 Aame pamévamáyé ímíááméré meíjcyá ímityúné dáríívécatsítyúme. Muurá ímíáámé meíjcyátúhajchíi tsá múijyú Píívyéébema meíjcyáityúne.

15 Áánéllii panévare ímityúnéhjitu météhmeméi ámúhakeyee díbye ípíááboki. Tsá múu tsíjtyeke tútávajtsotú éhne múúne námijtya meke tútávajtsódu.

16 Ihdícyáméhjima médómácójcatsídíñe. Tsá múu íhvéjtsotú ímí Píívyéébema ámuha meíjcyáiyóné éhnéhjáa Etsaóó amíaaabe píáábó újcúiyóné íbonéébedívú dójtúcútsámeídyu. 17 Muurá ámuha méwaajácú díbyéhjáa újcúiyóné píáábó íñahbe újcúné boonéréjuco téénevu cáání éllevu pééroobe ílluréjuco báñúmeíñe. Ááneríhjáa ávyétá íhnáhó támeíyoobe tsáhájucó újcutúne. Ahdu ámúhakeyee tene ípájtyétu ímíñeúvú météhmeméi.

18 Muuráhjáa méíhdé múnáaúvuma ‘Tsinaíi’ némeíhbaúvú Píívyéébe íhjuvájyju tétsii újyunúnáa cúújuwa peetéecunúhi. Áhduréhjáa apííchówu kíjyébama níjyaba íjcyané tujkéveri ííñuji vaaúmeíhi. 19 Áijyúhjáa lleebómé Píívyéébe díityémá íhjuváné tujkéveri rojrócó íhjuváne. Ááneríhjáa íllityéne néeme éhniíñevu díbye ííhjuvátuki. 20 Íhdétújucóhjáa muurá díbye téénetu nééneé: “Tsaate íhdícyame iyáábéuba íñe cámehbáu tíváameke néwayúneri, hójtsívari, médsíjívétsoco.” Ehdúhjáa íhdétújuco Píívyéébe néene ápíchó íjtsúcunúnéllii mítyane íllityémé téijyu díityémá díbye íhjuváne. 21 Díibyhjáa Moitséeúvú íjcyároobe téijyu muhdú tene pájtyene íajtyúmíne néehíi: “Muhdú íhya o íllityéneri ó uuvécunúhi.” Ehdúhjáa díityéké tene pájtyedu néene muurá tsá ámúhakeyee pájtyetúne.

22 Áronáa ihdyu tsá ámuha Píívyéébedi meíllityéjúcootúne. Muurá mítyame níjkyéji múnáa ámúhakeyee náhbenúme ámuha méúújetéjucóó páñétúétsihvu Tsióó caméhbaúvú dííbye cóómí Jerotsaréé níjkyéjiri íjcyácoomívu. Áánéllii ámuha tsúúca mépiivyété dííbyema meíhjuváne. 23 Aame ámuha pámeere íhdéejte cahcújtso múnáaúvuma téhullétú ámúha mémeháñe tsúúca cáátuvámé ímí meíjcyá Píívyéébema muhdú meícyahíjcyané pámeemáyé ímíbajchóííbyema. 24 Áhdure tsúúca ámuha Jetsóoma ímí meíjcyá ítyujpácýó iwáágóóneri mééma béhne pítyájcojúrjúco méénúúbema. Tsáháa díbye pevénére ítyujpácýó iwáágóóne dsíjívétú Abéeúvúhjáa dsíjívédu. Muuráhjáa ihdyu díbye ítyujpácýó wáágóónej tééveri Píívyéébe meke ímíbajchóhi.

25 Áánéllii tsá múu táhjálletú díbye meke iwájyúne úwaabóne. Éíjyuúvúhjáa muurá Moitséeúvuj tééveri díbye úwaabóné lléébohíjcyatúme ícúbáhrámeíhijcyá téené déjúcotu. Aanéjii muurá dííbyere níjkyéjiri íjcyaaabe meke úwaabóné mel- léébótúhajchíi téhdure meke ícúbáhráííbye. 26 Muuráhjáa ‘Tsinaíi’ némeíhbaúvú díbye Moitséeúvuma díbye íhjuvájyju ííñuji ávyétá íhnáhó vaaúmeíñetu neébe: “Tsiíñeí ávyétá íhnáhó ííñuji ó vaaúmeíchoó páneere íévéhóowari íjcyánéhjimájucó.” 27 Ehdúhjáa neebe páneere ípyéee ípíivyéjtsóné tsíeméne níjkévaíñe. Áánetu ihdyu tsane coévaá múijyú muhdú íjcyáityúne. 28 Áánevu tsúúca meke ájcuube íavyéjuvu muhdú meíjcyáityúme dííbyema meíjcyaki. Áánéllii metsu díbye ímillédú meíjcyáne dííbyeke dúúrúvaméré metéhdújtsoki.

29 Muurá íhtsútuube Mépiiivyéébé íjcyabe ímítyúmeke waagóó éhne múúne cúújuwa tsíeméné áíúcúdu.

13

Píívyéébema ímí meíjcyáiyóne

¹ Ahdícyane tsáma ámuha cahcújtso múnaa meíjcyame mewájuycatsíñé méíhvéjtsodíñe. ² Máábájívedí tsaímíyé ámúhá aahíve múnáake ámuha mewáátsúcúpétsohíjcyáne. Muuráhjáa ehdu íaahíve múnáake wáátsúcuhíjcyámé wáájácúratúné níjkyéji múnáake íícúvehíjcyáhi.

³ Áánéllii cúvéhóójari íjcyámeke mépiáábohíjcyá diityémá ámuha meíjcyáiyódúré meíjtsúcunúmeíñema. Áhdure múu ídáátsové ícúbáhrámeíhíjcyámedi téhdure ámuha diityédúré meíjcyane meíjtsúcunúmeíñema.

⁴ Téhdure ámuha metáábávájcatsímyema múu wajuycatsíhi. Tsá múu íhdícyáméhjima dómácójcatsítyúne. Muurá tehdu néemema Píívyéébe íhnáhooíñé teene ímíbajchóne.

⁵ Áhdure tsá múu mítyane ídsíídsíváiyóneri íhjáacunútúne. Muhdú íjcyane múu ímí íjtsúcunú tehdujuco. Muurá Píívyéébe néehíí: “Oke cáhcújtsómeke tsá o íhvéjtsóityúne. Aame tsá ííneri báñúmeítyúne.” ⁶ Áánéllii muurá dííbyedívu mecátsípáávéne ííneri áábímyeítyúmé ménehíjcyáhi:

Píívyéébe tápiááboobe íjcyánéllii tsá o ílityétú míamúnaa óhdi ícúbáhráiyóneri.

⁷ Ahdícyane tsáma máábájívedí muhdúhjáa tujkénú Píívyéébé íhjuu ámúhake úwaabómé ícúbáhrámeíyóné pañe tsaímíyé dííbyeke úráávvehíjcyáne. Ahdu tsaímíyé dííbyeke mécahcújtso.

⁸ Tsá muurá Jetsocríjto múijyú tsíhdyuréjuco íjcyatúne. Íjcyadúré diibye pájyuváre. ⁹ Áánéllii máállítsámeídí tsíhdyuhjírre úwáábohíjcyámedívu. Muurá Píívyéébere meke iwájuúne tsípátsohíjcyá tsaímíyé dííbyeke meúraávyeki. Tsá muurá meke díbye éhniíñevu píáábóityuró téene tájpíjuco meíjcyáiyóné tsane majcho maáwahíjcyámeke. Ehdu méénuhíjcyarómé íllure báñúmeíhi.

¹⁰ Áánetúu íhdyu Críjto mewájuuri pájámeí ííne ímíjyaú Píívyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa duurúvájá pañevú dííbyeke íícúvéneri tsúúrameíhíjcyarómé tsá ímí dííbyema íjcyatúne. ¹¹ Muuráhjáa pañétúejpi llúúváabe iyámé tujpácyoma tééj páñevú pañétúétsihvu úcáávehíjcyá ímítyuu, tsíjtyé ímítyuu, íjcyane ímíbáávyeki. Ehdúhjáa imyéénúne diitye iyámeke tsiéllivu itsájtyéne cóvátsohíjcyáme. ¹² Ahdúhjáa muurá Jetsóoke cómítyu tsiéllivu itsájtyéébedi ícúbáhráne dsíjívetsómé ítyujpácyó wágóóóvéneri pámeere míamúnáa ímítyuháñé ímíbáávyeki. ¹³ Áánéllii óvíjyacóóné tsíjijtoríyé úwááboméíñe meúraávyehíjcyáne. Métsu Jetsóokéréjuco meúraávye tsíjtye meke dííbyekée itsáílléhíjcyádú tsáílléróné pañe. ¹⁴ Tsá ííñújiri meíjcyatú pájyuváre muhdú íjcyáityúme. Píívyéébe íhdyu meke újcucooca botsíi dííbyema méjcyáa muhdú íjcyáityúmeréjuco. ¹⁵ Áánéllii metsu Jetsocríjtoj tééveri dííbyeke medúúrúváne dííbyé úwááboju tsíjtyeke meúúbálleneri dííbyeke meíícúveki. ¹⁶ Ahdícyane méíhvéjtsodí ámuha tsíeménetu tsíjtyeke mepiáábohíjcyáne. Ehdu meméénune ímí íjtsúcunúúbe.

¹⁷ Áhdure idyé múu ámúhá túkevétsojtéké íávyejúúlléne lleebó dítye ámúhake úwaabóne. Muurá Píívyéébeke úúbáalleímyé muhdú imyéénuhíjcyáne.

Áánéllii panévatúré ímiááméré meíjcyá diityéké ámuha mekímóvéjtsótuki. Ímityúné ámuha medáíívémeíhajchíí tsá íínetú ámúhake tene píáábóityúne.

¹⁸ Muurá ícyooca muha ímí tsaííbuwáre meíjcyámeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. Áánéllii múúhá hallúvú píáábó métáuméí ehdícyarónéhjí pañe ímí muha meíjcyaki. ¹⁹ Ímichi táhallúvú métáuméí íícúí ámúhadívú o úújetéki.

Dibye pítyajcöne

²⁰ Ahdícyane ovíi Píívyéébe Máavyéjuubée Jetsocríjtó obééjámú tehmeébédú néébe dsííívéébeke tsíííne bóhíitsoobe ámúhake ímíbajchóhi. Muuráhjáa Jetsocríjtó ítyujpácýó iwáágóóneri mééma béhné pítyájcoju meenú mújyú níjkéváityúne. ²¹ Áábej téeveri ihdyu óvíi meke túkévéjtsóobe muhdú dibye ímillédú meíjcyaki. Áánéllii metsu Jetsocríjtoke maávyéjútso mújyú níjkéváityúne.

²² Ámuúha táñahbému, íllu íñe íhyaamí pañe ámúhake o túkévéjtsóné tsáma tsaríyóné pañe melléébo. ²³ Téhdure ámúhake ó úúballé ménahbe Timotéo tsúúca cuvéhóójatu íjchivyéne. Aabe óhdivu íícúí wátsíhajchíí dííbyema muhtsi ámúhake máaahívéteéhi.

²⁴ Téhdure ámúhake ó úúballé Itáaríá ííñújí múnáa ámúhake dúúruváne. Téhdure idyé ámúhá túkévéjtsójtémá pámeere cahcújtso múnáake ó duurúváhi.

²⁵ Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhake píáabó pámeekére. Áyu tehdújuco.

TSAJTIÁGO

Tsajtiágo cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo iñe Tsajtiágo Avyējuube Jetsocrijtoma Píivyéebemútsí ñcúve múnájpi o íjcyabe ámuhakye ó duurúvá 12-nevá dohjiíba múnáa ijraéémú meíjcyámedítýú ámuhakye ditye wáchájanúmé panévá iñúñínévú ámuha memújtámeke.

Píivyéebedítýú tsáané waajácu

² Ámuúha táñahbémuñ, páhdúváré néene evéllejúúné ámuháma íjcyároné pañe múu íllure imíjyuhíjcyáhi. ³ Muurá méwaajácú Píivyéébeke mecáhcújtsómema íjcyané evéllejúúné meke pátsárijcyoróné íllure meke píaabóné éhniíñevu ímí dííbyeke meúráávyeki. Ááneri muurá mépiivyété ímityunéhjí meke pájtyeróné maáábucúne. ⁴ Áánéllii ímíñeúvú météhmeméi ténehji ámuha maáábucúne ímiááméré meíjcyaki. Áijyu muurá ímí ámuha meíjcyáá íñé imítýú ámuhakye táhjatúmeréjuco.

⁵ Áánetu tsaate ámuhadítýú muhdú meíjcyáiyóné wáájácútmé múu Píivyéébeke táúmei ámuhakye díbye iwáájácútsoki. Díibye ihdyu ámuhakye waajácútsóo panévavúré íñá néétuubére. ⁶ Áronáa ihdyu ámuha metáúmeícyooca tsá múu íjtsámeítýú díbye ámuhakye píáábóityúne. Múu cáhcujtsó díbye ámuhakye píááboíñe. Muurá páhdúváré ámuha meíjtsámeíhajchíi ámuha méijcyá éhne múúne mooa kíjyébári nóhjiñe íjcyadu. ⁷ Aane ehdu néeme tsá íjtsotú Píivyéébeke ityáúmeíñé iújcuíñe. ⁸ Muurá ehdu páhdúváré íjtsámeímyé tsá múijyú tsajíjtóré íjtsámeítyuróne.

⁹ Áánetu ihdyu ídáátsóméhjiúvú ímiááméré íjcyané cahcújtso múnáa imíjyúúhíi. Muurá tehdu néemeke Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi. ¹⁰ Téhdure íhtsutúme ehnéva múnáa íjcyame imíjyúúiyá ídáátsonúcooca. Muurá diitye tsáimíyé íjcyá múhajchótáwuúrá éhne wajco íñé imíjyaú néerone wáhájchótáwuúré íjcyadu. ¹¹ Muurá núhba ájchuri íjtone ílluréjuco tsóuuvéne. Ehdu muurá diitye íhtsutúme ehnéva múnáa dsíjívécooca diitye tsíeméné ílluréjuco níjkeváne.

Ímityúné úmuupívyeháñe

¹² Áánetu ihdyu maímijyu diitye eene ímityúneri iúmúúpívyeróné áábúcuíjcyámé íjcyaneñ. Muurá tehdu néemeke téene áhdó Píivyéébe ajcú múijyú ditye dsíjívécúóóityúne bóhñvu dííbyekée wájýumeke íájcuíñé íñéhdújuco. ¹³ Áánetu tsaate ímityúné imyéénúíyóneri úmúúpívyehíjcyámé tsá nééityuró Píivyéébe nééjuri téeneri iúmúúpívyehíjcyáne. Tsá muurá múijyú díbye úmúúpívyéítyuró ímityúné imyéénúíyóneri. Áhdure tsá díbye muuca úmúúpívyétsóítyuró ditye ímityúné imyéénuki. ¹⁴ Muurá ihdyu méhdityúré íjcyane meere ténéhjiri meíjtsámeíñéllii méúcaávehíjcyá téené pañevu. ¹⁵ Aane téenevúréjuco meíbúwáávéne níjcaúvú muurá ílluréjuco mewágóóóvéiyóne.

¹⁶ Ehdu téene, ámuúha táñahbémuñ. Áhdícyane tsáma ténehjívú máállítsámeídíñe. ¹⁷ Muurá ímiááné íjcyane tsáa caame íjcyabe Píivyéébedítýú íyévéhoowávúu peetéháñe ípívyéjtsóóbedítýu. Aabe muurá tsá múijyú

íjtsaméi tsíhdyuréjuco cápáyoácóityuróne. ¹⁸ Muuráhjáa ímíllénéllii meke ímíjpyetétsoobe múhdurá menéérómeke dílbyeéjté meíjcyaki.

Píívyéébeke meúraávejito

¹⁹ Ahdícyané, ámuúha táñahbému, múu ímíñeúvú lleebúcunú tsaate ámuúhama íhjuváne. Tsá múu pecútéré íhjuvatúne. Téhdure tsá múu cááyóbatúne.

²⁰ Muurá cááyobámé tsá Píívyéébe ímillédú íjcyatúne. ²¹ Áánéllii ímityúné ámuha meméénuhíjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébedívú meídátsójkímyeíñe dílbyé uwááboju ímíñeúvú méúraávyé. Teene muurá ihdyu meke pájtyetétso mewágóóóváyónetu.

²² Áronáa ihdyu tsá múu teene uwáábó ávyétá lleebúcunúré méénutúne. Tene néhdu múu íjcyáhi. Muurá tene néhdu ámuha meíjcyátúhajchíí ámuháyé máállímyeíhi. ²³ Muurá tsaate ávyétá lleebúcunúré meenu éhne múúne méécúmiri méhúmi meítémeídyu. ²⁴ Muurá meítémeícyoocaré méwaajácúmeí muhdíivamé meíjcyane. Áánetu meítémeítyúcooca tsáhájucó mewáajácútu muhdíivamé meíjcyane. Ehdu muurá diitye uwáábó ávyétá lleebúcunúré méénuhíjcyáme. ²⁵ Áánetu ihdyu Píívyéébe ímityúnéhjitu meke túkévejtsóné ábájívetúmeré tsáimíyé meúraávyémeke píááboobe panévatúré ímí meíjcyaki.

²⁶ Áánetu 'tsáimíyé Píívyéébeke ó úraavyéhi' menééróme pecútéré ímityúné meíhjuvavahíjcyáhajchíí meere máállímyeíhi. Aane tsá íñnetú meke píáábotúne.

²⁷ Muurá ihdyu ímiááné Méécáánikye meúraavyémé mépíaabó úújóveke. Téhdure mépíaabó pííbájyujtéké panévatúré íná diityéké pátyehíjcyánéhjitu. Aame tsáhájucó meícúvetú múhduná íjine ímityúné íjcyánéhjiri.

2

Tsahdúré pámeekéré meícúvéiyóne

¹ Ámuúha táñahbému, ímiáábé Máavyéjuube Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujsómej, tsá tsaatékéré ímí meíjtsúcunútyuróne. Tsahdúré pámeekéré meíjtsúcunúiyáhi. ² Tsáijyu muurá tsaapi ehneva múnáajpi ímíwu néené wajyámuma óóropáájí íhyójtswapáájí íjcyabe ámuha élleu úúbámyénúúbé raahóri téhdure tsijpi ídáátsoobe átéréja íwajyámuma uubámyénúiyáhi. ³ Aane diibye ehneva múnáajpikyéré ámuha ímí mewáátsúcúne 'íchihvu ímítsihvu dacúúve' menééne diibye ídáátsoóbeke 'étsihjívúré baavu dacúúve' menéhajchíí muurá ímityúné íjtsaméiyé ámuhá pañe. ⁴ Aane muurá ehdu íhtsútúbekéré ímí mewáátsúcúhajchíí tsúuca ímityúné mémeenúhi.

⁵ Aane cáhawáá íñe ámuúhama o íhjuváne ímíñeúvú mélleebúcunu, ámuúha táñahbému. Muurá Píívyéébe ídáátsojtéké ujcú dílbyeke ditye icyáhcujsóne íavyéjuutéki. Muurá neebe dílbyeke wájyúmeke íavyéjútsoíñe íavyéjuvu.

⁶ Áánáa ¿íveekí ámuha diityéké meéhdíiválléneri ménúcópívétsohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuha mewáajácútu téhdure íhtsutúme ámuhádi ícúbáhráne ávyéjúté élleu ámuhákye tsátyehíjcyáne? ⁷ Áhdure ¿aca tsá ámuha mewáajácútu ditye túútávátuube Mépájtyetétsoobe Críjtoke meúraávyehíjcyáábedi úúhívatéhíjcyáne?

⁸ Áánetu ihdyu Píívyéébe taúhbaju íwaajácúháámitu 'pamévakéré múu wájyú muhdú u wájyúmeídyu' néhdu ámuha meíjcyáhajchíí ímiááné tehdújuco ámuha meméénune. ⁹ Áronáa tsaatékéré ámuha ímí meíjtsúcunúhajchíí ímityúné ámuha mémeenúhi. Ááneri ámuha ménéétsámeí Píívyéébe taúhbaju

néhdú ámuha meíjcyátúneri. ¹⁰ Muurá tene néhdújuco meúráávverómé tsane néhdú meíjcyátúhajchíí tsúúca ijcyané ímityúné máhallúri. ¹¹ Muurá Píívyéébe néehíí: “Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítúne.” Téhdure tsiíne neébe: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne.” Aane muurá ihdícyámema medómácójcatsítúyurómé tsaatéké medsíjívétsóhajchíí tsúúca ímityúné mémeenú tsane Píívyéébe taúhbaju néhdú meíjcyátúnéllííhye. ¹² Áánéllíí múu ímííneúvú íjtsámeííne ímiáánéré meenúhi. Muurá Píívyéébe mééma ténehji ímíbájchoó muhdú béhné pítájcoju néhdú. ¹³ Muurá tsíjtyedi meídáátsóvétúmedi téhdure tsá díbye ídáátsóvéityúne. Áánetu tsíjtyedi meídáátsóvémedi téhdure ídáátsóvéiíbye pámeere muhdú meícyahíjcyané ímíbájchócoóca.

Píívyéébeke mecáhcujsóne

¹⁴ Ámuúha táñahbému, ¿a ímí tehdujuco teene ‘Píívyéébeke mecáhcujsóhi’ menéérome díbye ímillédú meíjcyatúne? ¿A ehdu meíjcyame mepájtyetéiyáhi? ¹⁵ Tsáijyu muurá tsaate ménahbému ídátsó imájchoma íjcyatúme idyé wájyamúúvátúmeke ámuha ménééiyáhi: “Ámúhá wájyamúunévú tsaimíyé meújcámeííne memájcho.” ¹⁶ Ehdu díityéké íínevú ájcutúméré ámuha menééne ¿aca íínetú díityéké píáábóiyáhi? ¹⁷ Ehdu muurá ‘Píívyéébe ó cáhcujsó’ menééromedítú ímiáánéré meméénune bóhówaúcunútúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne.

¹⁸ Muurá tsaate meke nééiyáhi: “Ú nehíjcyá apááñéré Píívyéébeke u cáhcújtsóneri tsúúca dííbyeéjpi u íjcyane. Áánetu ó nehíjcyá téhdure dííbyeke o cáhcújtsóobe ímiááné o méénúneri dííbyeéjpi o íjcyane.” Ehdu muurá tsaate meke nééiyáhi. Aane íne ¿muhdú meúújétsó Píívyéébeke mecáhcujsóné díbye ímillédú meíjcyátúhajchííjyu? Muurá ihdyu apááñéré ímiááné meméénúneri meúújétsó dííbyeke mecáhcujsóne. ¹⁹ Aane íhya ihdyu tehdujuco ámuha mecáhcujsóné tsáápiye Píívyéébe íjcyane. Muurá idyé naavémú dííbyeéjti íjcyaturómé téhdure dííbyeke iwáájácúúbeke illíhi. ²⁰ Aanéjííva ¿muhdú ámuha méíjtsúcunú pevénéré dííbyeke mecáhcujsómé díbye ímillédú meíjcyaturómé dííbyeéjti meíjcyane? Tsá ehdu tene néétune. ²¹ Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráaúvuke Píívyéébe ímiáábedi dílló díbyeke icyáhcujsóóbeke íícúve illi Itsáake dsíjívétsóíyónéllííhye. ²² Aane muurá méwaajácú ímiááné Píívyéébeke díbyeúvú ímí cáhcujsóné díbyejháa néhdú díbye méénúnéllííhye. ²³ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Aavaráa Píívyéébeke ímí cáhcújtsónéllíí ímiáábedi dííbyeke díllóobe.” Ehdúháa díbye ímí cáhcújtsónéllíí Píívyéébe nahbévaabe dííbye.

²⁴ Ahdícyane íhya tsúúca ámuha méwaajácú Píívyéébe meke ímiáámedi díllone dííbyeke mecáhcujsómé díbye néhdú meíjcyámeke. ²⁵ Téhduréhjáa muurá nahtsíwamééwá Raáake díllóobe ímiáálledi dílléhjáa íjraéémudítú waja múnaa íhcyóómivu úújetémeke técoomí múnaa dsíjívétsóíyónetu pájtyetétsónéllííhye. ²⁶ Aane muurá Píívyéébeke mecáhcujsóromé díbye ímillédú meíjcyátúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne. Aame méíjcyá ídátsó wáájácúmeítúmé éhne múúne medsíjívéné boone pevénéréjuco méjpi íjcyadu.

3

Meíhjuváne

¹ Ámuúha táñahbému, tsá múu uwáábojtédí iye idíllómeíñe peecútéré tsíjtyeke ímityúné ditye íjcyane néétune. Muurá méwaajácú uwáábojte panévare wáájacurómé ímityúné méénúhajchíí éhniíñevu íhnáhó diityémá tene ímbájchoméíñe. ² Muurá pámeere ímityúné mémeenúhi. Áánetu ihdyu tsaate tsáijyúbáre ímityúné íhjuvátúhajchíí ímiáámé diitye. Aame pi-ivyété panévaturé ityéhmémeíñe. ³ Muurá íjyúmuke métsajtye meímílléhullévú íhjuháñetu úwáñéíwuúné mepícyóóneri. ⁴ Téhdure muurá cújúwamííne témíhjí túkevjtsojte kémúúturóné ityúkevjtsojínéri ímílléhullévú túkevjtso íhnáhó kíjyeba íjcyarónáaaca. ⁵ Ahdu muurá méjpiítyu méhníjwa áyarówari ímityúné mémeenú meíhjuváne. Cáhawáá méjtsúcunu muhdú cújúwari tsátsíhwuúré pééteróné líyaaténé báju áíucúne. ⁶ Ehdu muurá ímityúné meíhjuváne méútávajtsámei teene cújuwa báju tútávajtsódu. Aane tsahíjcyá cújúwá pañévú wágóóóvéiibe Naavenedítyu. ⁷ Muurá paméva íyamedítyú íñújiri úllee, wahpéjtee, nújpácyó pañe úllee, íjcyamedítyú ápíchó nééromeke ímí metéhmeme ívameímyé tsá meke tútávajtsótúne. ⁸ Áánetu tsá mújyú méhju metéhmétyuró meke dsíjívetsóné námíjtyádú néene néhni meíhjuvahíjcyaju. ⁹ Muurá téjuri Méécáánikye medúúrúvahíjcyájuríyé idyé dílbyeré ípívyejtsómé míamúnáake méuhbáhi. ¹⁰ Ehdu míñéecu téjuri meíhjuvahíjcyá ímiááne, ímityúnee, íjcyane. Tsá tehdu tene néétyuróne, ámuúha táñahbému. ¹¹ ¿Aca ímiá nujpácyó íjchívyétsihdyuré idyé nehniwu néjpacyo íjchívyéiyáhi? ¹² Áhdure ¿aca higyéerahe néévaiyá atseitóona? Áhdure ¿aca óovahe néévaiyá híigoó? Áhdure muurá tsá tsahéjuturé núpáhyéjtu ímiá nujpacyoma cánáámajpacyó meújcúityuróne.

Ímiá waajácu

¹³ Aane ímiááne waajácu múnaa ámuha meíjcyáhajchíí óví ímiááméré ámuha ídáatsóméhjiúvú meíjcyane ámúhadítyú bóhówaúcunúhi. ¹⁴ Áánetu ámuha tsíjtye íjcyari menómíutááváne ámuháyé ímí meíjcyáiyóneri metsúúrameíhajchíí tsá ímiá waajácú múnaa ámuha meíjcyatúne. Íllure ámuha máallíhi. Aame tsá íñerí ámuha memítyájkímeítyuróne. ¹⁵ Muurá ehdu nénehji tsá Píívyéébedítyú tsáátune. Íjienéré teene Naavéne éhne. ¹⁶ Muurá iye ímí íjcyáiyóneri tsúúrameíhíjcyámé tsíjtye íjcyari íñómíutááváne panévare ímityúné méénuhíjcyáhi. ¹⁷ Áánetu ímiá waajácú Píívyéébedítyú tsáánema íjcyame ímityúné méénutúme pamévamáyé ímí íjcyáhi. Aame tsá tsíjtyeke éhdiívalletúne. Áhdure tsá ditye állíuutúne. Pamévakéré ídaatsólléne píaabóme. ¹⁸ Ehdu ímí ícyahíjcyámema teene níjkévaá tsáímíye.

4

Íñújiene

¹ Áánetu ¿aca kiátú íjcyane ámuha mémúnáátsócatsíhíjcyáhi? Muurá ihdyu ámúhadítyuré íjcyane ámuháyé ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyánéllíi ámuha mémúnáátsócatsíhíjcyáhi. ² Muurá ámuha tsíjtye tsíeméné múhdutú diityédítyú meújcúityuróné nomííú téené hallútú diityémá méméénúcatsíhíjcyáhi. Aane muurá tsáijyú ámuha médsíjívétsohíjcyá diityéké téené hallútú ámúhadítyú píhtone Píívyéébeke ámuha ímíñeúvú metáúmeíhíjcyátúnéllíihye. ³ Muurá ámuha dílbyeke metáúmeiyónáa tsá díbye ámuhakye ácu híjcyatú ímityúné ámuha metáúmeíñéllíihye. Muurá ámuha metáúmeíhíjcyá íllure téeneri ámuha meímíjyúúveki. ⁴ Ámuúha, Píívyéébeke ímíñeúvú úraavyépitýúné

míamúnaaj, ¿aca tsá ámuha mewáájácutú ímityúné íñújine meméénúneri íllure Píívyéébeke memúnáátsohíjcyáne? Muurá dííbyeke wájyutúme téeneriyé tsúúrámehíjcyámé tsá ímí dííbyema íjcyatúne. ⁵ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe Íapííchó mépañévu pícyoone meke iwájyúne nomíuuváhi.” ⁶ Aane meke iwájyudu íjcyabe meke píáábohíjcyá ímityúné metáhjaki. Muurá tsiíne dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe píaabó idáátsóméhjívú néémeke. Áanetu ‘mityáhmítá’ néemedi tsá díbye ícúvetúne.” Ehdu muurá nééne Píívyéébe waajácúháámitu. ⁷ Áánellii dííbyeke maávyejúúlléne dííbyedívú méíhvéjtsaméi Naavéné ámuhádi tsúúrámeyóneri ícúvetúme. Áijyu muurá ílluréjuco ámuháditú díbye íhvetéíne. ⁸ Ahdícyane ímityúné ámuha meméénuhíjcyánéhjitu meímíbaávyéne ímíñeúvuréjuco Píívyéébema meíjcyá téhdure díbye ímí ámuháma íjcyaki. Téhdure mójjótócu ámuha meúráávyehíjcyánetu meímíbaávyéne dííbyekéréjuco méuráávyé. ⁹ Aame mékímóóveméi ímityúné ámuha meméénuhíjcyáneri metsárvyénema. Óvíjacóóné ámuha meímíjyuhíjcyáne. ¹⁰ Íllure méídátsójkimyéi Píívyéébedívú díbye ámuhákye ipíááboki.

Ménahbémudítú meíhjuváne ímityúne

¹¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, tsá múu ímityúné íhjuvatú íñahbémudítú. Téeneri muurá íllure ámuha méehdíívallehíjcyá Píívyéébe taúhbaju. Muurá meke neebe mewáájácutú. Aane mecáhcújtsóyótsihvu ímityúné meíjcyáneri dííbyé taúhbaju méehdíívallehíjcyáhi. ¹² Muurá ihdyu apáábyéré díbye téené taúhbajúvú meke ájcuube nééiyá muhdú meíjcyane. Áábere ihdyu meke pájtyetésóhi. Áhdure meke waagóóbe. Aanéjiva ámuha ¿muhdú tsijtye íjcyáneri méihjuváiyaíhi?

Tsá mewáájácutú méumíwa

¹³ Cáhawáa ímíñeúvú melléébóne méíjtsaméi eene ‘técoomívú mépeé tsané pijcyábá náhjihe meméénúneri medsíídsívaki’ ámuha menéhíjcyáme. ¹⁴ Muurá tsá ámuha mewáájácutú muhdú méumíwa íjcyane. Muurá éhne cúúvénéturé íjcyáne ójtsó ícúíye kíavú péíñúdú meé. Aame tsá mewáájácutú múhajchótá íñújiri meíjcyáiñe. ¹⁵ Áánellii múu íllure nééhií: “Óví Píívyéébe ímílléhajchíi teene mémeenúhi.” Éhdure múu íhjuváihi. ¹⁶ Áronáa ¿íveekí ímíñejíí íllure ámuha metúmeíne ménehíjcyá ámuháyé meímíllédú meméénúiyóne? ¹⁷ Muurá ímíáané íjcyane imyéénúiyóne wáájácurómé teene méénútúhájchíi tsúúca ímityúné meenúme téeneri.

5

Muhdú ehnéva múnáake tene pájtyeíñe

¹ Ahdícyane, ámuúha ehnéva múnaaj, mékímóóveméi ímityúné ámuhákye pájtyeíñeri. ² Muurá ámuhá tsíméné ámuha mewáájácutú nójcánuúhi. Ámuhá wajyámúúné ímíájáhjí máharúmú májchoóhi. ³ Áhdure ámuhá dsíídsí ámuhádivú tútávááveéhi. Aane múhdurá ámuháma níjkevámé ámuha méíjcyáá wáájácuratúmeréjuco éhne múúne cúújuwa tsíméné áiúcúdu. Ehdu ámuháma níjkévaíñe nihnéétsihvuré ímityúné hallúvú bañúháñe ámuha medsíídsívahíjcyáne. ⁴ Muurá ámuhá wákimyéi múnáake ámuha ímí maáhdohíjcyátúneri dítye íhjuvahíjcyáne íhtsútuube Píívyéébe waajácúhi. ⁵⁻⁶ Áhdure waajácuube íñújiri íñe ímíjyaú ámuha meíjcyame íñá ámuhákye

píhtotúmé íiné imítýú ámuhákye méénútúrómeke ámuha medsíjívétsohíjcyáne. Árome ámuha méníjkévaá éhne múúne ócájímuke iújcávátso meke ditye lííhyanúdu. ¡Ehdu ámuháma tene níjkéváiñévú tsúúca méúújéteéhi!

Píívyéébema meihjyuváne

⁷ Ámuúha táñahbé muj, óochévetúmeré ihdyu Jetsóoke météhme híjcyá múijyú tsiíñe díbye tsááiñévújuco éhne múúne úmíhé múnáajpi íbájtsó téhme híjcyádu. Muurá óochévetuubéré téhme híjcyá níjya áálléneri kéémevéné iújcuki. ⁸ Ahdu múu íjcyáhi. Muurá Jetsóó tsááiñe tsúúca píihíjucóóhií.

⁹ Áánéllii ímityúné médáríívécatsídí ámuhá hallúrí teene íjcyátuki, ámuúha táñahbé muj. Muurá ténehji mééma ímíbájchóiibye tsúúca meke teh méhi. ¹⁰ Áánéllii múu íjcyá íhdée Píívyéébé ihjyú uubá lle múnáaúvú ícyahíjcyádu. Muuráhjáa panévari ícúbáhrámeíyonéhjí aabúcu híjcyáme. ¹¹ Aane méwaajácú ícyooca tsaímíyéjuco ditye íjcyane ípyée íáábúcu híjcyánéllííhye. Muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa Jóóovu téhdure ícúbáhrámeíyonéhjí áábúcu híjcyánéllii Píívyéébe dííbyeke íiné imíjyaúrójucó pícyoóne. Muurá ímiááné mítyane meke ídáátsólleébe.

¹² Ahdícyane, ámuúha táñahbé muj, tsá múu níjkyejíi, ííñujíi, íjcyánema tsíñéhjí mémé dómájcotú ímiááné ámuha maállityúné menéécoóca. Tsá múu óví muhdú níjkyejíma ííñují íjcyá o állíhajchííjyu néétu téené hallútú Píívyéébe ámuhákye ícúbáhrátuki. Múu ímiááné tene íjcyáhajchíí 'ééé, tehdújuco teéne' nééhií. Áánetu ímiááné tene íjcyátúhajchíí múu 'tsáhaá' nééhií.

¹³ Aane ámuhádítyú tsaatéké ímityúné pájtyeme ícúbáhrámeíhajchíí múu ihjyúvá Píívyéébema ámuhákye díbye ípíááboki. Ááne múu ímíjyuri májtsivá dííbyeke idyúúruváne. ¹⁴ Téhdure ámuha mechémécooca múu píuvá cahcújtso múnáá túkevétsojtéké ditye ámuhákye Píívyéébe mémeri dúúrúbájpácyori ípípájchóne ámuhá hallúvú píáábó ityáúmeí ámuhákye díbye íbóhítsoki. ¹⁵ Áijyu muurá ámuhákye bóhítsóiibye ímiááné ámuha mecáhcújtsóne dííbyeke metáúmeíhajchííjyu. Áhdure ímityúné ámuha meméénu híjcyáné ámuhádi ídáátsóvéne ábájíívéííbye. ¹⁶ Áánéllii ímityúné ámuha meméénu híjcyáné tóónutúmeré míamúnáá úmíwávú Píívyéébeke meúúbálléne dííbyeke píáábó métáuméí ámuhákye díbye ípíááboki. Muurá ímiááné ímí dííbyema íjcyame tsá báñúmeítyú íná ityáúmeíñeri. ¹⁷ Muuráhjáa éjyúvú méhdure nééroobe Eriáúvú dííbyé ihjyú uubá lle múnáajpi dííbyeke táúmeí tene íáállétuki. Ahdújucóhjáa tsá tene álletú 3 píjcyábáj píínévú. ¹⁸ Ááne boonéhjáa idyé tsiíñe táúmeííbyé díbye íállétsoki. Ahdújucóhjáa tsiíñe maálléneri panévaré ííñéne néévane.

¹⁹⁻²⁰ Aane ámuúha táñahbé muj, tsaate ámuhádítyú ímiáájú iúráávyénetu mújtámeke tsijtye ímíjpyetétsóhajchíí muurá díityéké píaabómé Píívyéébe díityedí ídáátsóvéne díityé ímityuháñé íábájííve ditye iwágóóóvétuki. Áyu tehdújuco.

1 PÉÉDORO Tujkénú Péédoro cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Péédoro Jetsocríjtóo úwááboobéré o péhíjcyáíñé wákimyéivu oke pícyoobe íñe íhyaami ámuha éllevu ó caatúnú dííbyékée ámuha mecáhcújtsóné déjúcotu méiíñújitu ámuhákye ditye wáchájánúme éllevu, Póótoó, Garáátsiaa, Capadóotsiaa, Áátsiaa, Bitííniaa, éhdúné íñújínneri ámuha meíjcyáme éllevu. ² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Méécááni Píívyéébe ámuhákye íñéhdújuco újcune dííbyeéjité ámuha meíjcyaki. Aane muurá Íapííchoj tééveri ámuhákye píáábohíjcyaaabe Jetsóope mewájjyuri ítyujpácyó wáágóonej tééveri ámuha meímíjpyeténe díbye ímillédú meíjcyaki. Aabe ihdyu óví ámuhákye panévatu píaabó íbúwajíí íñneri íjtsámeityúme ámuha meíjcyaki.

Ímí méúmwá nééneé

³ Muuráhjáa mítyane meke ídaatsólléne béhnétu meke tsíímávaabe Jetsocríjtóo ídsíjívéne tsiiñe bóhíínej tééveri. Áánéllí íñé imíjyaú méúmwá íjcyane méítsohíjcyáhi. Ahdícyane ihdyu metsu Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke medúúrúváne metéhdújtsoki. ⁴ Muurá íjcyané níjkyéjiri ítsíime meíjcyámé wáábyuta mújyú muhdú íjcyáityúne díbye pícyoone meke téhmene. ⁵ Ímí dííbyeke mecáhcújtsónéllí íhnháhoori meke píáábohíjcyaaabe nihñéétsihvúré téhullévú meúújetécooca teene meújcuki.

⁶ Áánéllí múu íllure imíjyúú dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé ámuha meícúbáhrámeiyónáaáca. ⁷ Muurá téeneri meke waajácúlleebe ímiááné dííbyeke mecáhcújtsóhajchíí éhne múúne óoro cúújúwari ditye wáájácullédu. Muurá teene óoro meke píáábóné ehniíñevu Píívyéébeke mecáhcujtsóné meke píaabóné tsá mújyú mééma níjkéváityúne. Áánéllí dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé íñnetú menéétsámeityúhajchíí íñé imíjyaú ámuhákye ávyéjújtsóibye dúúrúvaabéré tsiiñe Jetsocríjtó tsáácoóca.

⁸ Muurá Jetsocríjtoke ámuha maájtyúmitúróobeke mewájjyúúbedívú ámuha mecátsípáávéne méimíjyúúhií. ⁹ Áábeke ámuha mecáhcújtsónéllí tsúúca ámuha mépájtyetéhi.

¹⁰ Muuráhjáa éíjyuúvú Píívyéébe ihjyú uubáalle múnaa ihjyúvájúcoorá muhdú díbye meke ídaatsólléne pájtyetétsóíñeri. Ároméhjáa tsá pahdu wáájácútú muhdú tene íjcyáíñe. ¹¹ Áánéllíhyéhjáa díllócatsíhijcyámé caabyé Críjto íjcyaaabe mújyú muhdú ícúbáhrámeíñe ávyéjuutéíñe Píívyéébe Apííchó díityéké néhijcyáne. ¹² Áánéllíhyéhjáa Píívyéébe díityéké waajácútsó ditye íjcyáijyúú tene pájtyeityúne, bóónétú tene pájtyeíñe. Ááné muurá tsúúca ámuhákye tsaate úúballé muhdú mepájtyetéíñe Píívyéébe Apííchó níjkyéjitu tsáane píáábónej tééveri. Aane muurá idyé níjkyéji múnaa téhdure imíllerá páñetu iwáájácúiyóné muhdú mepájtyetéíñe.

Ímiááméré meíjcyáiyóne

¹³ Aane ímiááméré meíjcyáne métsúúraméi tsiiñe Jetsocríjtó tsácooca Píívyéébe ámuhákye ídaatsólléne ájcúíñeri. ¹⁴ Aame tsúúca Píívyéébej tsíímé ámuha meíjcyame múu díbye ímillédú íjcyáhi. Tsá múu dííbyékée ámuha

mewáájácútúcooca ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyádú néjúcootúne. ¹⁵ Muurá meke újcuube ímiááméré meíjcyaki. Áánéllii múu ímiáámé ijcyá dibye íjcyadu.

¹⁶ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímiáámé meíjcyá ímiáábé o íjcyadu.”

¹⁷ Aane dííbyeke ámuha mecáánivahíjcyámé múu ííñújiri ámuha meíjcyáné hajchótá dibye ímillédú ijcyáhi. Muurá tsahtúré mééma ímíbájchóiiibe muhdú meícyahíjcyáné téene áhdovu meke íajcuki. ¹⁸ Muurá ámuha méwaajácú mepée mepájtyetéítyúrojító méíhdé múnáaúvú úráávyehíjcyánetu meke dibye pájtyetétsóne. Áronáacáa ihdyu tsá meke dibye pájtyetétsotú dsíídsídívú íáhdóneri. ¹⁹ Muuráhjáa ihdyu mééma áhdoobe mítyane iwájuube Críjtó tujpácýó wágóóóvéneri éhne múúne obééjáwu imíwu néébeke míamúnáa imítyuháñé hallúvú ditye dsíjívetsódu. ²⁰ Píívyéébéhjáa ihdyu tsúúcajájújuco dííbyeke mémenúné ííñují íípívyéjtsótúné íhdéjuco dibye mewájyuri idsíjíveki. Ahdújucóhjáa dibye tsáane meke ípiááboki. ²¹ Áánéllii dííbyej tééveri Píívyéébeke mecáhcujtsómé dííbyedívú mecátsípáávehíjcyá dibyee dsíjívéébeke íbóhíítsóne ávyéjuutétsónéllíihye. Aame méwaajácú dííbyema meíjcyame íínerí mebáñúmeíityúne.

²² Ahdícyane tsúúca Píívyéébé Apííchó amúhake píáábónej tééveri ímiáájú ámuha mecáhcujtsómé óvíi ámuha méwajjújatsí amúhá ííbúuri. ²³ Muurá Píívyéébeke mecáhcujtsómé tsíhdyuréjuco meíjcyane. Tsáhájucó meúráávyetú méecáánimúu meke tsíímávátsihdyu meíjcyajító íllure níjkévájíjto. Áánetu ihdyu Píívyéébé ihju mecáhcujtsóné tsá mújyú níjkéváityúne. ²⁴⁻²⁵ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Pámeere míamúnáa wahájchotaré ijcyá tsójcómuji íjcyadu. Téhdure íjcyámé wahájchotaré ííne ímíjyaú wajco íjcyadu. Áánetu ihdyu Píívyéébé tsá mújyú níjkéváityúne.

Ááne uwááboju ímiáájú muurá tsúúca amúhake úwáábómeíhi.

2

¹ Ahdícyane óvíjyacóóné ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu pánehjídú ímiáámé íjcyatúne. Tsá múu nómutáávatúne. Tsá múu ímityúné íhjuvatú tsíjtyedítyu. ² Ímiá uwááboriyé métsúúraméí éhne múúne tsíímene ñohñórí íjyáunúdu. Ááne tééne uwáábó ímíñeúvú méuráávyé ámuha mepájtyetéki. ³ Aane óvíi ehdu méijcyá Jetsocríjtó ímiáábé meke wájuune tsúúca mewáájacúme.

Críjto páñétúejpi

⁴ Aame ihdyu ímíñeúvú meíjcyá dííbyema nééwayúdú néébe meke bohíívú ájcuúbema. Muuráhjáa dííbyeke míamúnáa éhdiválléróobeke Píívyéébe pícyóó ávyeta íhtsútuube páñétúejpi dibye íjcyaki. ⁵ Ahdu óvíi meke téhdure nééwayúdú menéemeke pícyoobe íhjadú meíjcyaki. Téhdure óvíi meke llúúvájtedívú pícyoobe dibye ímillédú meíjcyame dííbyeke meíícuvémé ímí dííbyema meíjcyá Jetsocríjtoj tééveri. ⁶ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Tsióó cóomi múnáa pañévú ó pícyoó ávyeta wájuumeííbyeke éhne ímichi tééutu jaa éjkeu nééwayúdú néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá íínerí báñúmeíityúne.

Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

⁷ Aane dííbyeke cáhcujtsómé dííbyeke wajyúhi. Áánetu dííbyeke cáhcújtsotúmé tsá wájutú Píívyéébé waajácuháámitu íllu tene néhdújuco:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnaa iñéhnílléne waagórou pícyámei ímichi tééutu jaa éjkéiu.

⁸ Téhdure tsiíñe nééneé:

Diibye muurá éhne múúne nééwáyutu ávyé mecábóhcámeímyé maáákityéúdu néébeé.

Ahdújuco muurá dííbyé uwááboju ímí cáhcújtsotúmé mújtámeke tene pájtyene.

Píívyéébeéjte

⁹ Áronáa ihdyu tsá ámuha ehdu menéétune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere ámúhake iújcúmeke pícyóó llúúvájtedívú dííbyé wákiméi ámuha ímiááméré meíjcyáne meméénu dííbyeke dúúrúvamére. Aane imíllebe míamúnáake ámuha meúúballéné muhdú dibye ámúhake ímityúnetu ímiánejcúvú íjchívyetsóne.

¹⁰ Muuráhjáa íhde ámuha ihdícyaméréi meíjcyame tsá dííbyé píáábójú pañe meíjcyatúne. Áronáa ícyooca tsúuca dííbyeéjité ámuha meíjcyame téené pañe meíjcyáhi.

Píívyéébekéré meíicúvéiyóne

¹¹ Ahdícyane tsá ííñúíejte ámuha meíjcyájúcootúne, ámuúha táñahbému. Muurá ihdyu Píívyéébe avyéjuejtéréjuco ámuúha. Áánéllií ámúhake o néé meke tútávájtsóiyónéhjiri ámuha meúmúúpívyétuki. ¹² Ímiááméré meíjcyá Píívyéébeke wáájácutúmé ímityúné ámúhadítú íhjúvárónáa ímí ámuha meíjcyáné hallúvú dííbyeke ditye íavyéjútso tsiíñe Jetsóó tsáácooca.

¹³⁻¹⁴ Téhdure múu avyéjuullé páñétúejpi méiíñújí avyéjúubeke pahúllevaré dííbyé píáábo múnaa íjcyámemájuco. Muurá Píívyéébere diityéké pícyóó ditye ímityúmeke iúwááboki, áánetu ímiáámeke ditye ípíááboki. ¹⁵ Muurá imíllebe ímiááméré meíjcyane ténejcu wáájácutúmé ímiáájú meúráávyénetu ímityúné íhjúvátuki.

¹⁶ Áánéllií ímiááméré meíjcyá tsúuca ímityúnetu ámuha meíjchivyéme. Aame ihdyu ímityúné mémeenújúcohdí tsúuca Píívyéébe hójtsí pañéréjuco ámuha meíjcyame. ¹⁷ Aame múu dííbyeke íllíñe dibye ímillédú íjcyame pámévakéré avyéjuullé méiíñújí avyéjúúbemájuco. Téhdure múu pámeere Píívyéébeéjtema wajújcatsíhi.

Muhdú ícúbáhrámeí maáábucúne

¹⁸ Ahdure múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame diityéké íavyejuúlléne meenú ditye táuhbáne. Tsá múu ímiáámemáyé ímí íjcyatúne. Ímityúmé íjcyáromema múu ímiáámé íjcyáhi. ¹⁹⁻²⁰ Muurá ihdyu Píívyéébe ímillédú meíjcyáné hallútú meke ditye ícúbahráné maáábúcúhajchíí ímí meke íjtsúcunúúbe. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meke ditye ícúbahráné maáábúcúrónáa zaca meke ímí íjtsúcunúúbe? Tsáhaá. ²¹ Muuráhjáa Píívyéébe meke ujcú Críjto mewájyuri ícúbáhrámeíbyé ímiáábé íjcyadu meíjcyaki. ²² Tsáháa muurá dibye mújyú ímityúné méénutúne. Áhdurée tsá muucá dibye állityúne. ²³ Muuráhjáa dííbyedítú ímityúné íhjúvárómeke tsá dibye píámeíhíjcyatúne. Áhdurée dííbyeke ícúbáhráromeke tsá dibye méénúllehíjcyatúne. Íllurée íhvéjtsámeíbyé Píívyéébedívú dibye teene diityémá ímíbájcho muhdú tene íjcyadújuco. ²⁴ Aabée muurá Críjto dsíjívé páwachékevu mépée medsíjívéiyóné tsúúcajáa meímityú déjuco dsíjívemédú meíjcyarómé meímíbaávyeki. Ehdúu mewájyuri dibye ícúbáhrámeíñej téeveri meímíbaavyéhi. ²⁵ Muuráhjáa éjyú ídátso

meícyahíjcyá Píívyéébeke wáájácutúmé éhne múúne obééjámú mújtame íjcyadu. Áronáa ícyoooca tsúúca métehméébé Críjtoma meíjcyáhi.

3

Muhdú métáábama meíjcyane

¹ Ámuúha walléemuj, ámuhá tajímuke máavyéjuúlle. Tsaímíyé meíjcyá diityémá Críjtó uwááboju tsaate cáhcújtsóturómé ímí ámuha meíjcyane ííténe botsíi icyáhcújtso íná diityéké ámuha menéétúrónáaaca. ² Muurá ímiááméré ámuha meíjcyane ííténe imílléiyómé téhdure Píívyéébeke iúraavyéne. ³ Tsá múu ávyeta ímíbájkímyeíyóneri íjyácutúúne. Téhdure tsá múu íjyácutúú íhñiwaco idyóíhdsínúmeíne tsaímíyé ipíhdámeíyóneri, mítyane áhdómeíne icyááveháñevu ícyáávéiyóneri, ímiá wajyámuunévú iújcámeíyóneri. ⁴ Apáañeríyé múu íjyácutúú tsaííbuwáre íjcyáiyóneri. Ehdu ihdyu íjcyámeke Píívyéébe ímí íjtsúcutúhi. ⁵ Tehdúhjáa muurá éíjyuúvú íjcyané walléemú Píívyéébedívú íhvéjtsámeíne díbye ímillédú ícyahíjcyáhi. Aaméhjáa ájyúmuke avyéjúúllehíjcyáhi. ⁶ Tsáaráuvúhjáa muurá ájyu Aavaráaúvuke icyáhcújtsóne avyéjúúllehíjcyáhi. Aane díllé íjcyadu ámuha ímiááméré ámuhá tajímuma meíjcyáhajchíí tsá ámuha íínerí meíllityéityúne.

⁷ Áhdure ámuha wajpíímú ámuhá táábámuma ímíneúvú meíjcyá. Tsá múu diityedí ícúbáhratúne. Múu íjtsámeí diityéké íávyejúúlléne muhdú ipíáábóíneri ámuhá tsíjpa tujkévevu dítye íjcyátúnéllíhíye. Muuráhjáa Píívyéébe wajpii, wallee, picyóó dítyétsí ipíáábójcatsíne ímí íjcyaki. Aane ehdu ámuha meíjcyáhajchíí Píívyéébema ámuha meíhjuúvácooca tsá íná ámuhakye pátsárijcyóityúne.

Ímiáané hallútú meícúbáhrámeíne

⁸ Áhdícyane ihdyu pámeere tsaímíyé meíjcyá pamévamáye. Tsá múu pájúvatúne. Meídaatsólléjcatsíne méwajyújcatsi tsané nahbémú múúne wájyújcatsídyú mítyájkímyeítyúme. ⁹ Tsá múu píámeítyú ámuhakye ímityúné méénúmeke. Téhdure ámuhakye úhbámeke tsá múu úhbatúne. Íllure diityé hallúvú píáábó métáuméí Píívyéébeke. Ehdu díbye ímillédú ámuha meíjcyáhajchíí ámuhakye píáábóíbye. ¹⁰⁻¹² Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Ímí íjcyane ímillémé tsá ímityúné íhjuúvatúne. Áhdure tsá dítye állíuutúne.

Muurá ímityúné imyéénuhíjcyánetu íhveténe ímiááneréjucó dítye méénune. Aame íjcyá tsaímíyé pamévamáye. Muurá Píívyéébe ímiáámeke píaabóhi. Aabe dííbyeke dítye táúmeíne lleebóhi. Áánetu ímityúmedi tsá díbye ícúvetúne.

Ehdu néene Píívyéébé waajácuháámitu.

¹³ Aane ehdu ímiááméré ámuha meíjcyáhajchíí ¿aca ííne hallútú múha ámuhakye ímityúné méénúiyáhi? ¹⁴ Muurá ehdu ímí ámuha meíjcyané hallútú meícúbáhrámeíhajchíí maímijyu ámuha meíjcyanej. Áhdícyane tsáma íínerí maáábímyeídíne. Muurá Píívyéébe ámuhakye píaabóhi. ¹⁵ Múu Máavyéjuube Críjtodívú icyátsípáávéne íjcyátsíiivyé ámuhakye díllómeke ámuha mewáájácútsó íveekí dííbyedi ámuha meíjyácutúhíjcyáne. Áronáa ihdyu múu ímíneúvú chooco úúballé mítyájkímyeítyúme. ¹⁶ Aame téííbúwá meíjcyá Críjtoke ámuha meúráávyénetu tsaate ímityúné íhjuúváneri ínúcópíveki.

17 Aane ihdyu óvi meícúbáhrámeí ímiáánéré meméénúné hallútú Píívyéébe ímilléhajchííju. Muurá tééné hallútú meícúbáhrámeíñé maáábúcúhajchíí ímí meke íjtsúcunúúbe. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meícúbáhrámeíñé maáábúcúrónáa tsá díbye meke ímí íjtsúcunútúne. 18 Muuráhjáa Críjto mújyú ímityúné méénútúroobe ícúbáhrámeí méímítyú hallúvu. Aabée tsáíjyuré dsíjívé méhllíi pámeere ímityúmé meíjcyáme wájuryi téénej tééveri meímíbáávyéne ímí Píívyéébema meíjcyaki. Aabée dsíjívérónáa ííbuu íbóhí íjcyáhi. 19 Aanéhjáa péé éjyúúvúu dsíjívémé íbuúúné íjcyátsihvu díityéké íúwááboki. 20 Muuráhjáa éjyúúvú Noée míínécoba méénuhíjcyánáa Píívyéébe téhmehíjcyará míamúnaa dííbyeke icyáhcújtsóne téémí pañévu íúcááve ípájtyeteki. Áronáacáhjáa apáámyéré 8-meva pájtyeté pámeere ííñuji cáájáveneri májcanúnetu. Áámeúvú íbuúúnéhjáa íjcyátsihvu Jetsóo ííbuu péé díityéké íúwááboki. 21 Aanéhjáa téijyu nújpácyotu dítye pájtyeténé naavénú íñe ícyooca metsójtsótsámeímyé mepájtyetéíñe. Aane tsá metsójtsómeítyú méjpi ííñú íñítyááveki. Muurá ihdyu téeneri méúújtsó Píívyéébedívú mecátsípáávéébeke metáúmeíñé díbye meke ímíbájchoki. Aane ihdyu meke ímíbájchoobe Jetsocríjtóo dsíjívéebe tsiíñe bóhííbej tééveri. 22 Díibye muurá ícyooca íhtsútuubéréjuco níjkyéjiri Cááni Píívyéébe úníuri íjcyáábeke pámeere níjkyéji múnáama naavémú avyéjuulléhi.

4

Muhdú Píívyéébeke meíicuvéne

1 Aanée muurá Críjto ííñújiri íjcyácooca ícúbáhrámeí mewájuryi. Áánéllíi metsu meícúbáhrámeíyóné maáábúcu díbyée áábucúdu. Muurá meícúbáhrámeíyóné maáábucúmé tsá ímityúné meméénújúcootúne. 2 Aame tsáhájuco meúmúúpívyetú ímityúné meméénúyóneri. Píívyéébe ímillédú meíjcyáíyóneríyéjuco metsúúrámeíñe. 3 Ahdícyane óvíjyacóóné Píívyéébeke wáájacutúmé íjcyadu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muuráhjáa ímityúneri ámuha meúmúúpívyehíjcyáhi, ámuháa ménahtsívátéhíjcyáhi, ámuháa mewáñehívaténé pañe méllíyícyávehíjcyáhi, níjcyotájtekée ámuha méduurúvahíjcyá ámuha meméénútyuróne. Ánehji óvíjyacóone. 4 Muurá ténehji ámuha meíhvéjtsóneri ámuhákye náhbévahíjcyámé téeneríyé íjcyame íllure ámúhadi uuhívatéhíjcyáhi. 5 Árómemma Píívyéébe muhdú dítye ícyahíjcyáné ímíbájchoóhi. Muurá pámeere dsíjívétúmema ímíbájchóíibye tsúúca dsíjívéjúcóóróméhjimájuco. 6 Téénéllíihyéhjáa muurá éjyú múnáaúvuke téhdure úwáábómeíñé díityé íbuúúné íbóhí ímí íjcyá Píívyéébe íjcyadu.

7 Muurá tsúúca ííñuji mééma níjkévaríjyuco. Áánéllíi ímiááméré meíjcyáne pájyuvaré Píívyéébema méihjyúvahíjcyá. 8 Aame múu wajújcatsíhi. Muurá tsíjtyeke mewájurye ímityúné meke méénúrómeke mepíámeíyóneri tsá meíjyáacunútúne. 9 Ahdícyane múu ímíñeúvú waatsúcújcatsí ámuha maááhívéjcatsícyooca íñá íjtsámeítyúmére. 10 Mépíáábojcatsí muhdú ámuha mepíívyetédú Píívyéébe meke ájcúné píáábori bañúháñé díbye meke ípíáábótuki. 11 Áánéllíi ámuha meúwáábócooca ímíñeúvú meúwáábóhíjcyá dííbyé ihjyú néhdújuco ámúhaj tééveri díbye ííhjúvaki. Áhdure ámuha tsíjtyeke mepíáábocooca ímíñeúvú mépíáábó muhdú díbye ámúhake túkëvejtsódu. Aane páneere íñá ámuha meméénune múu ímíñeúvú meenu dííbyeke ámuha

Jetsocrijtoj téeveri maávyéjutsóne. Áábedívú ihdyu metsu meihvéjtsámeíñe díbyeke maávyéjútso mújyú níjkeváityúne. Ehdu teéne.

Críjtoéjté ícúbáhrámeíñe

¹² Ámuúha táñahbémut, tsá múu mávaríjchojúúné ámuháma íjcyánetu íjtsámeityú tene ámuháma íjcyáityuróne. ¹³ Íllure múu imíjyúú Críjtóo ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíñeri tsiíñe íavyéjuma díbye tsáácooca ámuha meímíjyúúveki. ¹⁴ Áánéllii díbyeéjté ámuha meíjcyáné hallútú ámuhákye tsaate úhbáhajchíí múu imíjyúú Píívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyánéllííhye. ¹⁵ Áronáa ihdyu núcójpítsóhreyó teene ímityúné ámuha tsíjtye éhne menániñe, tsaatéké ámuha medsíjívetsónee, tsíjtye ihjyú pañévú ámuha meúcaavénee, éhdúné hallútú ámuha meícúbáhrámeíñe. ¹⁶ Áánetu ihdyu Críjtoéjté meíjcyáné hallútú meícúbáhrámeíñe tsá núcojpitótúne. Íllure Píívyéébeke téené hallúvú dúúrúvaméré météhdujtsó díbyeéjté meíjcyánéllííhye.

¹⁷⁻¹⁸ Muurá tsúuca muhdú meícyahíjcyáné díbye mééma ímíbájchóíñe éévé úújeteéhi. Aane méhdityu tujkénúíbye ihñéjté meíjcyámedityu. Aabéjii awáá ¿muhdívanéami íhya tsáma ímíbájchooi eene díbye uwááboju cáhcújtsótúmema, ímiáámé íjcyarómé íhtsútúnetu pájtyetéíñáaáca? ¹⁹ Ahdícyane díbyedívú meihvéjtsámeíñe díbye ímillédú meíjcyá ámuha meícúbáhrámeíyónáaáca. Muurá meke ípívyéjtsóobe íñéhdújuco méénune.

5

Cáhcújtsó múnáa túkevétsoju

¹ Téhdure ó ímillé cáhcújtsó múnáa túkevétsojtéké o úwaabóné téhdure túkevétsoobe o íjcyabe muhdúhjáa Críjto ícúbáhrámeíñe o ájtyúmíibe. Aabe téhdure ó íjcyaa díbye avyéjuri tsiíñe díbye tsáácooca. ² Áánéllii ámuhákye o néé ímíñeúvú ámuha metúkévétso Píívyéébeéjté ámuhá hójtsí pañe íjcyámeke. Tsá múu díbye ámuhákye níwáavéné íjyeveríyé téené wákimyéí méénutúne. Áhdure tsá múu téené hallúvú ámuha medsídsívakíyé méénutúne. Múu ímíñeúvú meenú Píívyéébe ímillédu. ³⁻⁴ Tsá múu tsíjpanécoba díityéké úwáábotúne. Choocóré múu úwaabó pañétúejpi Métehméébé tsáácooca ámuha maávyéjuuté díbyema mújyú níjkeváityúne.

⁵ Téhdure ováhtsámú máavyéjuulle ámuhá túkevétsojtéke. Panéjcuávú máavyéjuúllejcatsí mítyájkímyeityúmére. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe píaabó idáátsóméhjíúvú néémeke. Áánetu 'mityáhmityá' néémedi tsá díbye ícúvetúne.

⁶ Áánéllii mítyájkímeityúmére méihvéjtsaméí íhtsútuube Píívyéébedívú díbyere ámuhákye ityúkévétsoiki. Ájyju muurá ámuhákye ávyéjútsoíibye díbye meke ávyéjútsoííñe éévé úújetéijyu. ⁷ Áánéllii íñerí áábímyeityúmére díbyedívú mecátsípááve. Muurá ímíllebe meke ípíaabóne.

⁸ Áronáa ihdyu téíibúwá meíjcyá Naavéné ámuhákye imújtátsótuki. Muurá mémunáajpi íjcyabe meke imújtátsóíyóneri íjyácutú éhne múúne bájú oohíbye iyámeke idyóóíyóneri íjyácutúdu. ⁹ Áróobeke ihdyu metáhjá Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsónej téeveri. Muurá méwaajácú pahúllevaré íñújiri ménahbémut téhdure ténéhjíri ícúbáhrámeíhijcyáne. ¹⁰ Áronáa ícyooca wahájchotaré meícúbáhrámeíñe níjcautu Mépiivyéébé meke ávyéjuutétsóo

mújyú níjkéváityúné Jetsocríjtoj tééveri. Aabe muurá mewájjyuri meke ímíbajchó íhtsutúmé meíjcyame íínevú metáhjátsámeítyuki. ¹¹ Áánéllii ihdyu metsu íhtsútuube íjcyáábeke maávyéjjútso paíjjyuváre mújyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Nihñéenére pityájcoju

¹² Aane íñe íhyaami o cáátúnuháámí ámuha éllevu ó wallóó ménahbe Píívyéébeke ímí úráávyeebe Tsibáánoma. Áhaamí pañe ámuhakye ó ítsáávetsó ímíááné ímí Píívyéébe ámuhakye píáábohíjcyáne. Áánéllii múu tsaímíyé dííbyema íjcyáhi.

¹³ Ámuhakye Babiróoniá cóómiyi íjcyáne cahcújtso múnaa duurúvá ámuhakyeé iújcudu téhdure Píívyéébe díityéké újcume. Téhdure tájtsiménédu néébe Mááco ámuhakye duurúváhi. ¹⁴ Téhdure ámuhakye táicyánéjcutu o néé ámuha Crijtoéjté tsané nahbémú meíjcyame medúúrúvájcatsíki. Ahdícyane óví íbúwajíí ámuha méijcyáhi. Áyu tehdújuco.

2 PÉÉDORO

Hállúvúeháámí Péédoro cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Tsimóo Péédoro Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o íjcyáábekée oke dííbyere picyóó úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íñe íhyaami ámuha éllevu ó caatúnú Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj téeveri Píívyéébe meke ájcúné uwááboju muha mecáhcujsódú idyé ámuha mecáhcujsóme éllevu. ² Aane óvíi Píívyéébe tsúúca ámuha mewáájacuube Jetsocríjtoj téeveri ámúhake píaabó tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

Muhdú Críjtoéjté íjcyane

³ Muurá dibye íñhóri meke píaabómé ímiááméré méijcyá dibye ímillédu. Muuráhjáa meke újcuube dibye íjcyadu meíjcyá dííbyema maávyéjuutéki. ⁴ Aabe meke íñéhdú píáábohíjcyá dííbyedu meíjcyá íñújiri ímityúné meke tútávátsohíjcyánéhjiri meúmúúpívyétuki. ⁵ Áánéllii ímiááméré Píívyéébeke mecáhcujsóne méwaajácú muhdú ámuha tsaímíyé meíjcyáiyóne. ⁶ Ááne météhmeméi ámuha panévaré ímityunéhjí maáábúcúne íñevú táhjátsámeityúme díbye ímillédu meíjcyaki. ⁷ Múu wajyújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wájyújcatsídyu.

⁸ Ehdú ámuha tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtoke meúraavyémé ímí dííbyé wákimyéi meméénúhajchíi tsá ámuha dííbyedi mebánúmeíityúne. ⁹ Áánetu ehdu íjcyáiyóné ímilletúme íjcyá hállúvatúme íjcyadu. Aame ílluréjuco ábájñvéne muhdúhjáa Píívyéébe diityéké ímíjpyetétsoné ímityutu. ¹⁰ Ahdícyane ihdyu tsúúcajáa dibye ámúhake újcume métsúúraméi ímiááméré ámuha meíjcyáiyóneri ámúhadítú tene íbóhówaúcunú dííbyedítú ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbému. ¹¹ Áijyu ihdyu ámúhake waatsúcúpéjtsóiiybye ímíjyuri Máavyéjuube Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó avyéjuri múijyú níjkéváityúné dííbyema tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

¹² Áánéllii éhniíñevu ámúhake ó ítsáávétsohíjcyáá muhdú Píívyéébeke meúraavyéné tsúúca ámuha mewáájacúne tehdújuco meíjcyárónáaaca. ¹³ Ímí ó íjtsúcunú ói o dsíjívétúné hajchótá ámúhake téenevu o ítsáávétsohíjcyáne. ¹⁴ Muurá tsúúca Máavyéjuube Jetsocríjtó oke úúballé lléváhréjuco o dsíjívéíñe. ¹⁵ Áánéllii ó imíllé ímíñevú ámúhake o úwaabóné o dsíjívéné boone ámuha teene maábájívétuki.

Críjto ávyéjutsámeíñe

¹⁶ Tsá muurá álliu tene íjcyatú Máavyéjuubée Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyabe íñújiri úlléjébedítú ámúhake muha meúúbállehíjcyáne. ¹⁷ Muuráhjáa ávyeta muha meíteneríyé Cááni Píívyéébe dííbyeke ávyéjujtsóhi. Áhdurée muha melleebó dibye dííbyedítú nééneé: “Áánu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhíi.” ¹⁸ Ehdúu níjkyéjitu dibye néene muha melleebó cámeháúvú Jetsóo múúhadívú tsíhdyuréévécoca dííbyema muha meíjcyame.

¹⁹ Áánéllii Píívyéébe íhjúu uuballe múnaáhjáa dííbyedítú néhíjcyané tsá álliu íjcyatúne. Áánéllii melléebó dííbyedítú ditye úwaabóne. Muurá ditye úwaabóné meke waajácútsó mewáájacútúnehjívú éhne múúne peete cúúvétsihdyu ájchúcunúdu. Áánetu méwaajácú ímiáábé dibye íjcyane éhne múúne íñé

imíjyaú tsítsívé mīcúruwa ájchúcunúdu. ²⁰ Téhdure muurá méwaajácú Píívyéébé ihjyú uubáalle múnaáhjáa dííbyé waajácuháámitu cáátunúné diityé tujkéveeju íjcyatúne. ²¹ Tsáháhjáa íjtsaméiyíyé iná pájtyeíñé iwáájacúné ditye cáátunútúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré diityéké túkévjetsóneri caatúnuhíjcyáme.

2

Allú múnáá uwááboju

¹ Áronáacáhjáa téhdure íjcyámé téijyu allú múnáa iiye Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáadi díllómeíhíjcyáme. Téhdure ícyooca diityédú néeme ámúháj pñe íjcyáá ámúhake állíúúné átéréenéhjí uwááboímye. Aame íllure ehdííválleé Máavyéjuube Jetsocríjtó diibyéjuco ípájtyetétsoobe íjcyároóbeke. Ááneri iiye iéllevu lílcyúhcoímyé Píívyéébé diityéké ícúbáhraíñe. ² Aane mítyame diityéké icyáhjútsóne ímityúné méénuúhi. Críjtoke cáhcújtsotúmé ímityúné ihjyúváa dííbyé uwáábotu. ³ Aane diitye átéréenéhjí uwáábojte íllure ámúhake állíhíjcyáá ámúha dsíídsí iújcúroki. Áróme hallúrí tsúúca íjcyáné ícúbáhraméí Píívyéébé tsúúcajátújuco ehdu néémé wáábyuta méénune.

⁴ Muuráhjáa níjkyéji múnáa íjcyáromedítú ímityúné méénúmedi ídáátsóvetuubéré íllure diityéké waagóo ditye ícúbáhrámeíki. Aame ícyooca cúúvétsii dóhjinúmeímyé téhmehíjcyá múijyú Píívyéébe pámeemáyé muhdú ditye ícyahíjcyáné ímíbájchoíñe. ⁵ Téhduréhjáa muurá éíjyúwúvú ímityúmé íjcyámedi tsá díbye ídáátsóvetúne. Muuráhjáa ííñuji díbye cáájávetsóneri májcanúmedítú apáábyekéré pájtyetétsoobe dityeé ímíjpyetéro diityéké uwáábohíjcyaaabe Noéeke 7-meva ítsíímema. ⁶ Téhduréhjáa idyé Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake áíúcuúbe. Ehdúhjáa imyéénúneri meke úújétsoobe íñe ícyooca téhdure ímityúné méénuhíjcyámeke muhdú ícúbáhraíñe.

⁷⁻⁸ Téhduréhjáa muhdú ímiáámeke ípájtyetétsoíñé úújétsoobe ípyeé íaiúcurócoomícyutu Róóke ípájtyetétsoóneri. Muuráhjáa diityéj pñe íjcyároobe ímiáábé íjcyánéllii múhdurá ítsúcunúhíjcyá ímityúné imyéénúneri ditye íhjúvahiíjcyáne. ⁹ Áánéllii muurá méwaajácú Píívyéébe meke pájtyetétsoóne meke mújtátsóíyónetu dííbyedívú meíhvéjtsámeímye. Áánetu ihdyu ímityúmé tsúúca ícúbáhraméí pañe íjcyá díbye muhdú meícyahíjcyáné mééma ímíbájchóíñévújuco. ¹⁰ Muurá ícúbáhráíiíbye eene ímíllédú ímityúné imyéénúne dííbyeke ávyejúúllehíjcyátúmedi. Muurá uuhívatéhíjcyámé íhtsutúmé níjkyéjiri íjcyáromedi núhnévetúmére. ¹¹ Muurá níjkyéji múnáa diityé ehniíñevu íhtsutúmé íjcyarómé tsá múijyú ávyejújtédítú ímityúné íhjúvatú Píívyéébé úmíwávu.

¹² Áronáa diitye allú múnáa átéréenéhjí uwáábojte nehníwu uuhívatéhíjcyá iwáájacútúneri. Ávyeta iyámédú néeme wáájacúmeítyúmé ímíllédú dáríívemeíhíjcyáhi. Árome wágóóóveé diitye iyámé wágóóóvehíjcyádu. ¹³ Muurá ímíllédú íjcyáne ítsúcunúhíjcyámé ímí tehjújuco íjcyane. Árome múhdurá ícyahíjcyáneri tsíjtyeke ítyútávátsohíjcyáne áhdó újcuúhi. Aame ávyetá nucójpitso néeme ámúhama nahbévahíjcyá ímiáámeúvúdu.

¹⁴ Muurá tenáhtsíré íitéme. Aame tsá múijyú íhvetétyú ímityúné imyéénuhíjcyánetu. Muurá dúhcú íbúwámeke ténejcúvúré íbúwátsohíjcyáme. Aame panévare íehnéváíyóneri úmúúpívyehíjcyá ímityúmé íjcyame. ¹⁵ Muurá ímiájíjtó iúráávyerónetu ímújtáne ímityúné pañéréjuco ditye ícyahíjcyáne

tsaapíhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Beóóuvú hajchi Baraáá Íjcyadu. Diibyéhjáa imíllerá ímityunéhjí imyéénúné hallúvú idsíídsiváne. ¹⁶ Áronáacáhjáa iiju múijyú ihjyúvahíjcyátuube íñe meihjyúvájuri dííbyeke úhbánetu íhvetéébé téénetu.

¹⁷ Aane muurá diitye állíu múnaa átéréénéhjí uwáábojte éhne múúne nújpacyo Íjcyátúné nupáhyejúdu, áhdure diitye éhne múúne ojtso kíjyeba íhdícyáhullévú tsájtyedu. Aame bañú múnaa Íjcyame tsá íínetú píáábotúne. Aame wágóóóveé ávyéta cúuvé néhullévú múijyú níjkéváityúne. ¹⁸ Muurá ímityunéhjí íihjyúváneri tsúúcajáa téénetu íhvetéjúcóórómeke tsiíñe íbúwátsohíjcyámé ténejcúvu. ¹⁹ Muurá nehíjcyáme: “Tsúúca mepájtyetémé hallúrí íiná Íjcyájúcóótúnéllíi mépiivyété meímillédú meíjcyane.” Áronáa tsá ditye wáájácúmeityú ímityúné pañe íjcyane. Muurá tsáneevu metáhjátsámeíñe pañe méijcyáhi. ²⁰ Aane muurá ímityúné meícyahíjcyánetu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej téeveri meímíjpyetéjúcoorómé bíwáhduré íhdée meícyahíjcyádú meíjcyáhajchíí éhnííñevu ídátsoórejuco meíjcyane. ²¹ Aame tsáháa ihdyu ímíájíjtó Píívyéébé taúhbaju méhdivu bóhówájtsónejcúvú meíbúwáávéítyuróne. Muurá teene mewáájacújúcooróné meéhdíivállehíjcyámé úmíwa ídátsohreé. ²² Ehdu méijcyá íllu tsaate néhdújuco: “Oohímýé íllímutúhcú tsiíñe majchóhi. Téhdure méénimu nítyááverómé bíwáhduré íñújcáámíri cávíhyíñúmeíhi.”

3

Jetsocríjtó tsiíñe tsááiñe

¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbémut, íhyaami ámuúha éllevu o cáátúnúháámí pañe tsiíñe ámúhakye ó úwaabó íhdééháámí pañée ámúhakye o úwaabónere. ² Aane ihdyu tsáma máábájíívedí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáahjáa tsúúcajátújuco meke néhíjcyáne. Téhdure máábájíívedí Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó uwááboju dííbye uwáábojte ámúhakye úwáábohíjcyáne.

³ Áánéllíi wájácútsi méíjcyaco dityée nééne Jetsóó tsiíñe tsááiñe íhdéwu tsaate ímillédú ímityúné imyéénúne dííbyedi úúhívatéíñe. ⁴ Muurá neeímýe: “¿Múijyúami tsááiíbye Críjto idyéjuvúa tsááiíbyej? Muurá íñe meíhdé múnáaúvúu Íjcyáijyu íicyahíjcyáduré ííñuji ícyoocápívu ípyée ípívyéévétsihdyu.” ⁵⁻⁶ Ehdu neeímýe Píívyéébéhjáa ííñújima páneere íévéhóowari Íjcyanéhjí íihjyúváneríyé ípívyejtsóné wáájacuróme. Muuráhjáa díbye nééjuríyé nújpacyo tsatsíhvú dóbeevé ííñuji íbóhówááveki. Téhduréhjáa muurá íñéhdújuco díbye éíjyuúvú ííñuji icyájáávétsóneri míamúnáake májcanútsóné diityé ímityú hallútu. Aane wáájacurómé állíu múnaa átéréénéhjí uwáábojte tsá téeneri íícúvehíjcyatúne. ⁷ Áronáa muurá Píívyéébe néé ímílléijyu ííñújima páneere íévéhóowari Íjcyanéhjí iwáágóoíñe cúújúwari. Áijyu muhdú meícyahíjcyáne mééma díbye ímíbájchócooca dííbyeke cáhcújtsotúmé ímityú ícyahíjcyámé ílluréjuco wágóóóveíñe.

⁸ Cáhawáá méijtsúcunu, ámuúha táñahbémut. Muurá Píívyéébedívú 1,000 píjcyá tsájcoojí hajchótare. Muurá tsájcoojíuvúdúré íjtsúcunúúbé éhdúné píjcyábá Íjcyaróne. ⁹ Áánéllíi tsá múu néétu íveekí Jetsóó íícúí tsáátune. Muurá ihdyu téhmehíjcyabe míamúnáa ímityúné íicyahíjcyánetu íhveténe ímíjpyeténe. Tsá díbye ímilléturó tsaatéuba wágóoovéne.

¹⁰ Aabe muurá ihdyu meíjtsótúnáa tsaá éhne múúne naní múnáajpi meke ábájínejcúdu. Téjyu páneere íévéhóówari íjcyanéhjí áiivyéné ihjyúvaá ávyetá apíicho. Téhdure ííñuji cámaráúúveé páneere tééjéí hallúrí íjcyanéhjí májuco.

¹¹ Ehdu páneere cújúwari wágóóóveéhi. Áánéllii téíibúwá meíjcyáne ímííneúvú Píívyéébeke méuráávyé dííbyedívuréjuco mecátsípáávénema. ¹²⁻¹³ Ááne météhmejíjcyá mújyú tehdu tene pájtyeíñé dibye nééneé. Muurévá páneere íévéhóówari íjcyanéhjí ííñujimájjuco cújúwari chócoovéné wágóóóvéneé boonétú béhjíréjuco ííñuji dibye ípívyéjtsoíñé páneere íévéhóówari íjcyanéhjí májuco. Áájí hallúriva páneere tsaímiyéjuco íjcyáiñe. Tsáhájucóvá íiná ímityúné íjcyáityúne.

¹⁴ Ahdícyane teene ámuha metéhméné hajchótá ímiááméré meíjcyá íínetú ámuha menéétsámeítyúmeke Críjto íájtyúmívaki, ámuúha táñahbému.

¹⁵ Muurá Píívyéébe téhmejíjcyá páneere míamúnaa ípájtyetéíñé uwááboju cáhcujtsóne. Áánéllii tsáhái Críjto tsáátune. Ehdu téhdure ménahbe mítyane mewájyuube Páávoró ámuhákye caatúnuhíjcyá Píívyéébe dííbyeke túkévéjtsóneri.

¹⁶ Muurá pahúllevaré íjcyané cahcújtso múnáa éllevu iwállóhaamíjí pañe téeneri ihjyúvahíjcyáabe. Áronáa tsane túhú dibye úwaabóné tsá páneere ímí melléébohíjcyatúne. Aane íjcyámé tsaate dííbyé uwáábó wáájácurómé tsíñejcúvúré úwáábohíjcyané Píívyéébeke ímí iúráávyétúnéllííhye. Aame ehdu dííbyé ihjyu íúníutúré iúwáábóneri íhyallúvúré ímityúné méénuhíjcyáhi.

¹⁷ Ahdícyane ámuha táñahbému tsúuca ámuha íñehjí mewáájacúmé ímííneúvú météhmeméí állíu múnáa ámuhákye ímiáájú ámuha mecáhjújtsónetu ímújtátsótuki.

¹⁸ Áánéllii éhnííñevu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtodívú mecátsípáávé ámuhákye dibye ípíáábo ámuha mewájyújcatsíki. Ahdícyane ihdyu óvíi dííbyeke máávyéjutsó mújyú níjkéváityúne. Áyu tehjújuco.

1 JÓAA

Tujkénú Jóaa cáátúnuháámi

Mepájtjeténé uubálleju

1 Ámúhake ó caatúnú Críjtodítýú dííbyej tééveri Píívyéébe meke pájtjetétsóóbedítýú íjcyáné uubálle. Dííbyéhjáa ihdyu íjcyaduré ícyahíjcyá ipíívyema íjcyátuube ííñujíi ípívyéévéetúné ihdéjuco. Áábekée muha maájtyúmíibe íhjuváné muha mélleebóhi. 2 Aabée bóhówáávéébedítýú íjcyáné uwááboju íñe ámúhake ó úúbállehíjcyá mújyú medsíjívécóóítýúne bóhí dííbyedítýú meújcúné uwááboju. Aabéhjáa ihdyu íjcyaduré Cááníma ícyahíjcyároobe botsíi méhdivu bóhówaavéhi. 3 Aanée páneere díbye méénunéhjí muha máájtyumíhi. Áhdurée díbye íhjuváné muha mélleebóhi. Aane ámúhake ó úúballé ímí tsame meíjcyame menáhbévájcatsí íñe muhdú muha Cááni Píívyéébeé, díbye Ílli Jetsocríjto, íjcyámútsima meíjcyadu. 4 Aane ámúhake ó úúballé téeneri ámuha meímíjyuúki.

Píívyéébedi ímíáájju

5 Ááné uwáábojúu dííbyere Jetsocríjtó múúhake úwaabóné íñe ámúhake ó úúballé Píívyéébe ímíáábé íjcyáábedi íñé ímítýú íjcyatúne. 6 Áábeke 'ímí ó úraavyé' menéérome ímítýunéhjí meméénúhajchíi íllure máallíhi. 7 Áánetu ímíáábé díbye íjcyadu meíjcyáhajchíi ímí ménahbévájcatsí pamévamáye. Áijyu tsá íñá máhallúri íjcyájúcootú tsúúcajáa Ílli Jetsocríjtó ítyujpácýó iwáágóóneri páneere méímítýú ímíbájchónéllíihye.

8 Áánetu ímítýumé meíjcyarómé 'tsá ímítýuube o íjcyatúne' menéhajchíi íllure máállímyeímyé pañe tsá ímíáájju íjcyatúne. 9 Árónáa ihdyu Píívyéébe ímíáábé íjcyabe íñéhdú méénúúbeke méímítýuháñé meúúbálléhajchíi méhdi ídáátsóvéne mééma ímíbájchoobe páneere. 10 Áánetu 'tsá mújyú íñé ímítýú o méénutúne' menéhajchíi Píívyéébeke állíu múnáájpidi médillóhi. Aane ehdu menéeme tsá ímí dííbyé uwááboju mecáhcújtsotúne.

2

Críjto mépiááboóbe

1 Ámuúha Llihíúmuj, ícyooca íñe ámúhake o cáátúnúné pañe o néé ámuha ímítýúné meméénútuki. Árónáa ihdyu ímítýúné meméénúhajchíi Jetsocríjtó ímíáábé mépiááboobe íjcyabe meke Méécááni húmíj pñínévú píaabóhi. 2 Muuráhjáa pájámeíbyé méímítýuháñé mééma ímíbájchoki. Árónáacáa tsá apáámyéllíihyéré méhllíi díbye dsíjívétúne. Muuráhjáa pámeere míamúnaa ííñújiri íjcyáméllíi dsíjívéebe.

3 Aane muurá ihdyu Píívyéébe taúhbajúúné néhdú meíjcyánetu méwaajácú ímíááné dííbyeéjté meíjcyane. 4 Áánetu tsaate 'dííbyeéjté muúha' néérome dííbyé taúhbajúúné néhdú íjcyatúmé állíu múnaa. Áámé pañe tsá ímíáájju íjcyatúne. 5 Muurá ihdyu Píívyéébe néhdú meíjcyame dííbyeke méwajyúhi. Áánetu méwaajácú ímíááné dííbyeéjté meíjcyane. 6 Áánéllíi múu tsaate 'Píívyéébeke ímí ó úraavyéhi' néeme íjcyá muhdúhjáa ííñújiri Jetsocríjtó ícyahíjcyádu.

Tsiiñe taúhbaju bóhówaavéne

⁷ Ámuúha táñahbému, íñe ámuha élleu o cáatunúné tsá béhné taúhbaju íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ámuháma tene íjcyane. Áánéllii tsúúca ámuha teene méwaajácúhi. ⁸ Áronáa béhnéuvúdu ámuhákye ó nehíjcyá muhdú Críjto meke wájuudu ámuha mewájyújcatsíki. Muurá tsúúca ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne ímiáájuréjuco meúraavyéne.

⁹ Aane muurá 'ímiáájú ó úraavyéhi' menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíí ímityunéjcuréi meúraavyéhi. ¹⁰ Áánetu ihdyu ímiááné ímiáájú meúraavyémé mewájyú ménahbémuke. Aame tsáhájucó ímityúné pañévú memújtatúne. ¹¹ Áánetu ménahbémuke menéhníllémé ímityúné pañe méijcyáhi. Aame teene meke mújtatsómé méijcyá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu wáájácúmeítyúme.

¹² Aane íñe ámuha áátsimédú menéemeke ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoj tééveri Píívyéébe ámuhádi ídáátsóvéne ámuhá ímityú ímíbájchómeke. ¹³ Aane ámuha kéemejtéké ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoke páneeréikyéé ípívyéévétúné íhdéjuco íjcyáábeke ámuha mewáájácúnéllíihye. Áhdure ámuha ováhtsámuke ó caatúnú tsúúca ámuha Naavéneke metáhjánéllíihye. Áhdure ámuha tsiméké ó caatúnú tsúúca Méécáánikyé ámuha ímí mewáájácúnéllíihye.

¹⁴⁻¹⁵ Áhdícyane pámeere kéemejtémá ováhtsámú tsúúca Píívyéébeke ímí ámuha meúraavyémé Naavéneke metáhjame tsá múu íjyácunújúcootú ííñújíénéhjiri. Muurá tsaate ténéhjiríyé íjcyame tsá Píívyéébeke wájuutúne. ¹⁶ Muurá páneere ííñújíene tsá Píívyéébedítú tsáátune. Naavénedítúré tsááne méjpiíyi ímityúné meméénúíyóneri meúmúúpivyéne, ñná meíténeri meúmúúpivyéne, meéhnéváneri memítýájkímyeíñe. ¹⁷ Áronéhjí muurá páneere tééjima wágóóóveéhi. Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé tsá múijyú muhdú íjcyáityúne.

Ímiáájú

¹⁸ Áhdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsúúca ííñuji mééma níjkévaáhi. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú téené íhde Críjtoke múnáátsohíjcyabe bóhówááveíñe. Muurá tehdu néeme mítyaméjuco méhdivu bóhówáávénetu méwaajácú tsúúca ííñuji mééma níjkévaíñe. ¹⁹ Muuráhjáa tujkénú meke íñáhbévahíjcyároné méhdityu íhvetémé ímiá nahbému íjcyátúnéllíihye. Ímiá nahbému íjcyaca tsá ditye méhdityu dówáávéityuróne. Áánetu méwaajácú ménahbému ditye íjcyatúne.

²⁰ Áánetu ihdyu tsá ámuha diityédú menéétune. Muurá ihdyu tsúúca Píívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyánéllii ámuha méwaajácú ímiáájú. ²¹ Tsá idyé ámuha mewáájácútúnéllii ámuhákye o cáatúnutúne. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú keená állíuré íjcyane. Áánéllii ámuhákye ó caatúnú ámuha maállítsámeítyuki. ²² ¿Aane caatyé íñe diitye állíu múnaa? Jetsóó Críjto Mépájtyetétsoobe íjcyatúné nehíjcyámé muurá állíu múnaa. Aame íllure dííbyeke ehdíívállehíjcyá Cááni Píívyéébema diityétsikyé icyáhjútsótúnéllíihye. ²³ Muurá Íllíkye cáhcújtsótúmema tsá Cááni Píívyéébe íjcyatúne. Áánetu ihdyu dííbyeke cáhcújtsómema íjcyáábe.

²⁴ Aane muhdúhjáa ámuha tsúúcajátújuco teene melléébone ímí mecáhcújtsóhajchíí íñé ímíjyaú ámuha méijcyá Méécááni Píívyéébéé, Ílli Jetsocríjto, íjcyámútsima. ²⁵ Muuráhjáa dííbyere Jetsocríjtó néé múijyú medsíjvéjúcoóítyúne bóhívu meke íajcune.

²⁶ Ehdu íñe ámuhakye ó caatúnú tsaate ámuhakye mújtátsóiyóné ihdétu.

²⁷⁻²⁸ Áronáa tsá múha ámuhakye állíityuró Píívyéébé Apííchovu tsúúca Jetsocríjtó ámuhakye ájcúmeke. Áánéllii tsá múha ámuhakye úwáábóityuró téenere ámuhakye úwáábohíjcyánéllíihye. Ááné uwááboju muurá tsá állii íjcyatúne. Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, ímíñeúvú meíjcyá Críjtoma muhdú Píívyéébé Apííchó ámuhakye túkévejsódú mújyú tsiíñe díbye tsáácooca íñnerí núcójpívetúme tsaímíyé dííbyeke ámuha mewáátsúcúpéjtsoki. ²⁹ Muurá ámuha méwaajácú Jetsocríjtó ímiáábé íjcyabe mújyú ímityúné méénutúne. Ahdu íjcyame Píívyéébej tsíímé íjcyáhi.

3

Píívyéébej tsííme

¹ Cáhawáá méjtsúcunu muhdú Píívyéébe mítyane meke iwájyúnéllii ítsíímedi díllone. Aame ímiááné dííbyej tsíímé méjcyáhi. Áánetu dííbyeke cáhcújtsotúme tsá wáájacutú dííbyeéjté meíjcyane dííbyeke iwáájacútúnéllíihye. ² Ámuúha táñahbé muj, ímiááné tsúúca dííbyej tsíímé meíjcyarómé tsáhái ímí mewáájacutú muhdú meíjcyaiñé nihñevúre. Áronáa méwaajácú Críjto meke újcúvácooca dííbyeduréjuco meíjcyaiñé dííbyeke maájtyúmíñéllíihye. ³ Muurá ímiááné dííbyeke mecáhcujtsómé métsúúráméíhijcyá ímiáámeréjuco meíjcyáiyóneri díbye íjcyadu meíjcyaki.

⁴ Áánetu ímityúné meméénuhíjcyámé Píívyéébé taúhbaju íllure méehdíivalléhi. Muurá tsá díbye ímíllétú ímityúné meméénune. ⁵ Muurá ámuha tsúúca méwaajácú Jetsocríjtó mújyú ímityúné méénútuube ííñujívú tsááne méimítyuháñé méhdityu iwáágóoki. ⁶ Aane pámeere ímí dííbyema íjcyame tsá ímityúné méénutúne. Áánetu ímityúné méénuhíjcyámé tsá dííbyeéjté íjcyatúne. Aame tsá dííbyeke wáájacutúne. ⁷ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsáma tsaatédívú máállítsámeídíñe. Muurá ímiáánéré méénuhíjcyámé ímiáámé íjcyá Jetsóo íjcyadu. ⁸ Áánetu Naavéneéjté íjcyame ímityúné méénuhíjcyá tsúúcajátújucoo díbye íjcyadu íjcyánéllíihye. Áánélliihyée muurá Píívyéébé Hajchi tsáá ííñujívú dííbyeke ityáhjáne díbye tútávajtsonéhjí íímíbájchoki.

⁹ Aane ímiááné Píívyéébej tsíímé meíjcyame tsáhájucó ímityúné meméénutú béhné íjtsaméivuréjuco díbye meke ájcúnéllíihye. Aame tsáhájucó ímityúme meíjcyatú tsúúca ítsíímedi díbye meke díllome. ¹⁰ Aane muurá méwaajácú caatyé Píívyéébej tsíímé íjcyane. Ahdure méwaajácú caatyé Naavénej tsíímé íjcyane muhdú ditye íjcyánetúre. Muurá ímityúné meméénuhíjcyámé ménahbé muke mewájyutúme tsá Píívyéébeéjté meíjcyatúne.

Méwájyújcatsíñe

¹¹ Muurá ámuha méwaajácú tujkénúu meúwáábójcatsíñe muhdú mewájyújcatsíyóne. ¹² Aame tsá meíjcyatú Caiíúvúhjáa íjcyadu. Muuráhjáa Naavéneéjpi íjcyánéllii íñáhbeke lííhyánuúbe. Aanée ¿iveekí lííhyánuúbe íñáhbeke? Díbyéhjáa múhdurá méénúnáa íñahbe ímí méénune itsárálléne dííbyeke lííhyánuúbe.

¹³ Ahdícyane múhdurá méjtsúcunúdí ámuhakye Píívyéébeke cáhcújtsotúme néhnílléhajchíjyú, ámuúha táñahbé muj. ¹⁴ Muurá méwaajácú Píívyéébeéjté meíjcyame ménahbé muke mewájyume mújyú medsíjívéjúcoóityúne bóhíma meíjcyane. Áánetu íñahbé muke wájyutúme tsá téenema íjcyatúne.

15 Muurá dsíjívétso múnaádú nééme íñahbémuke nehnílléhi. Aane muurá ámuha méwaajácú tsíjtyeke idsíjívétsóiyóneri íjyácunúhíjcyámema mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhí íjcyatúne. 16 Muurá méwaajácú muhdúhjáa Jetsocríjtó meke iwájjyune úújetsóné idsíjívéneri. Ahdu téhdure ménahbémuke méúújétsóiyá diityéké mewájjyune. 17 Ditye píhtónetu diityédí meídáátsóvéne mepíáábótúhajchíí tsá ímiááneturé Píívyéébeke mewájjyutúne. 18 Ámuúha átsíímédú ámuha menéémeéj, tsá múu apááñéré íhjjyúri íñahbémuke wájjyutúne. Múu ímiááné diityéké iwájjyune úújetsó diityéké ipíáábóneri.

Píívyéébema ímí meíjcyane

19 Ehdú meméénune ímiáánéjucó ímiáájú meúraavyéne. Aame méwaajácú ímiááné ímí Píívyéébema meíjcyane. 20 Muurá ímityúné meméénune méwaajácúhi. Aane Píívyéébe íná túhúúlléébejjí waajácú muhdú meícyahíjcyáne. 21 Ámuúha táñahbémuj, muurá ímityúné meméénútúcooca méwaajácú ímí Píívyéébe meke íjtsúcunúne. 22 Aabe meke ajcú páneere dííbyeke metáúmeíñé dííbyé taúhbajúúné mecáhcújtsóne díbye ímillédú meíjcyámeke. 23 Meke muurá táúhbaabe Ílli Jetsocríjtoke mecáhcújtsóne mewájjyújcatsí muhdú meke díbye wájjyudu. 24 Díbye meke néhdu meíjcyame ímí dííbyema meíjcyáhi. Aame méwaajácú mééma díbye íjcyane Ípííchó mépañévéú ipícyóóne tééveri.

4

Ímiáájú Píívyéébedítýú tsááneé

1 Ámuúha táñahbémuj, tsá múu peecúteré cáhcújtsotú tsaate ámuháma Píívyéébé icyánéjcuri íhjjyuváne. Tujkénú múu ímíñeúvú íjtsó iwáájácú ímiááné dííbyedítýú tene íjcyáhajchííjyu. Muurá mítyame állíu múnaa dííbyé íhjjyú uubáalle múnáadi idíllómeíñé úwáábohíjcyáhi. 2 Aane cáhawáá ámuhákye o néé muhdú mewáájácúné ímiááné Píívyéébé Apííchó túkevėjtsori úwáábohíjcyámeke. Muuráhjáa íhdyu Jetsocríjtó Píívyéébé Hajchi íjcyabe Míamúnáájpidívú ípívyéévéne ííñujívú tsááne cáhcújtsómé úwáábohíjcyá Píívyéébé Apííchó túkevėjtsóneri. 3 Áánetu teene cáhcújtsotúmé tsá téené túkevėjtsori úwáábotúne. Críjtó munáajpi Naavéné apííchó túkevėjtsoríyé úwáábohíjcyáme. Aane diityé uwááboju tsúúca íjcyá ííñújiri éhnéé éjjyújuco téené uubáalle ámuha melléébone.

4 Ámuúha Llihíúmuj, muurá Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame tsúúca diityéké métahjá diityémá íjcyáábé íhnáhó éhnííñevu ámuháma íjcyáábé íhnáhó íjcyánéllíihye. 5 Íji múnaaré íjcyánéllíi míamúnáadítýuré tsááne íjtsaméi ditye úwaabóné diitye míamúnáa lleebúcunúhíjcyá téhdure tééji múnaa íjcyánéllíihye. 6 Áánetu íhdyu Píívyéébeéjté meíjcyánéllíi téhdure dííbyeke wáájácúmé meke lléébohíjcyáhi. Áánetu dííbyeke wáájácútúmé tsá meke lléébotúne. Ááneturé méwaajácú caatyé ímiááné Píívyéébé Apííchó túkevėjtsori úwáábohíjcyáne, áánetu caatyé állíuré Naavéné apííchó túkevėjtsori úwáábohíjcyáne.

Píívyéébe meke wájjyune

7 Áánéllíi metsu Píívyéébedítýú tsááne íjtsaméma meíjcyame mewájjyújcatsíki, ámuúha táñahbémuj. Muurá mewájjyújcatsíñeri méúújetsó ímiááné dííbyej tsíímé meíjcyame dííbyeke mewáájácúné. 8 Áánetu tsíjtyeke wájjyutúmé tsá dííbyeke wáájácútúne. Muurá dííbyej tsíímé íjcyaca tsíjtyeke wájjyúiyá

muhdú dibye meke wáyyudu. ⁹⁻¹⁰ Muuráhjáa méicyánéjcutu dííbyeke mewáyyútúrónáa meke mítyane iwáyyune úújétsoobe apáábyéré Ílli íjcyáabeke ííñujívú dibye wáloobe dsíjívénej tééveri méimítyuháñé ábájíívémeímyé mújyú medsíjívéjúcóóítyúné bóhí meújckuki.

¹¹ Áánéllii méwajyújcatsíiyáhi, ámuúha táñahbému. ¹² Muurá dííbyeke mújyú maájtyúmíturómé mewáyyújcatsíhajchíi méwaajácú Íapííchó mépañe íjcyane. ¹³ Áánevu meke dibye ájcúnéllii méwaajácú ímiááné dííbyeéjté meíjcyane. ¹⁴ Muuráhjáa muha Jetsocríjtoke maájtyumímé íñe méúúbállehíjcyá Méécáánii dííbyeke ííñujívú wáloone dííbyej tééveri pámeere míamúnáake ipájtyetétsooki. ¹⁵ Aane Jetsóo Píívyéébé Hajchi íjcyane mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípaavémé tsáimíyé Píívyéébema méjcyámé pañe íjcyaaabe Íapííchoj tééveri.

¹⁶ Aane dibye meke wáyyune mewáajácúnéllii dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípaávehíjcyáhi. Muurá ihdyu íjcyaduré meke wáyyuúbe. Aane pámeekéré mewáyyume ímí dííbyema méjcyámema idyé íjcyaaabe Íapííchoj tééveri. ¹⁷ Muuráhjáa muhdú Jetsocríjtó ííñujiri íjcyadu méjcyáneri méúújetsó ímiááné dííbyeke mewáyyune. Aabe meke wáyyúnéllii tsá meíllityétú nihñéétsihvuré mééma dibye muhdú meícyahíjcyané ímíbájchóíñeri. ¹⁸ Muurá meke wáyyúmedi tsá meíllityétúne. Áánetu meke wáyyútúmeke meíllí ditye meke ímítyú dáríívéíyónélliihye. Muurá tsaate meke wáyyune mewáajácútúnéllii diityéké meíllíiyáhi.

¹⁹ Áronáacáa ihdyu Píívyéébe tsúúcajátújuco meke wáyyune mewáajácúnéllii dííbyeke méwajyúhi. ²⁰ Áánetu 'Píívyéébeke ó wajyúhi' menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíi íllure máallíhi. ¿Muhdú maájtyúmírómeke mewáyyúmejííva Píívyéébeke méwajyúú awáá maájtyúmííbekéjíívari? ²¹ Áronáacáa meke neebe dííbyeke mewáyyúne téhdure ménahbémuke mewáyyuki.

5

Ímityúné metáhjane

¹ Muurá Jetsóo Mepájtyetétsoóbeke mecáhcújtsóóbedívú mecátsípaavémé méjcyá Píívyéébej tsíime. Aane dííbyeke wáyyune téhdure íitsíimeke wajyúhi. ² Aane dííbyeke mewáyyúnéllii dibye meke néhdu méjcyame téhdure tsijtye dííbyej tsíimé íjcyámeke ménahbémuke méwajyúhi. ³ Muurá dibye néhdu méjcyáneri méúújetsó dííbyeke mewáyyune. Aane tsáháturo túhuutúne. ⁴ Muurá dííbyej tsíimé méjcyame ííñújí ímítyuháñé metahjá Jetsóoke mecáhcújtsóneri. ⁵ Píívyéébé Hajchi dibye íjcyane mecáhcújtsómé metahjá panévare meke tútávájtsóiyóne.

Jetsóo Píívyéébé Hajchi

⁶ Muurá méwaajácú Jetsóo Píívyéébé Hajchi íjcyane dibyee tsójtsótsámeícyoooca Ílli dibye íjcyane dííbyere Píívyéébe cáámetu néénélliihye. Áhdurée dibye dsíjívécooca úújétsoobe Ílli dibye íjcyane. Aane muurá Íapííchó méhdivu bóhówátsohíjcyá ímiááné tene íjcyane. ⁷ Muurá íjcyámé níjkyejiri pápíhchúúmeva Píívyéébé Hajchi Jetsóo íjcyane néémeé: Dííbye páñetu Ílli Jetsocríjto, Cááníí, Íapííchoo, éhdume. Aame pápíhchúúmeva íjcyame tsáápiiyéro. ⁸ Téhdure íñe ííñujiri pápíhchúúmeva teene bóhówajtsóhi: Díbyee

tsójtsoótsámeícyooca Cááni nééneé, díbyée dsíjívécococa tsiiñe díbyere nééneé, Íapiichó meke néhijcyánee, éhdune. Aane pápihchúúneva íjcyane tsanééré méhdivu bóhówajtsóhi. ⁹ Muurá mecáhcujtsó míamúnaa meke nééneé. Aanéjii muurá mecáhcújtsóiyá Píívyéébe meke nééneé. Muurá díbyere meke néé Jetsóó Ílli íjcyane. ¹⁰ Áánéllii pámeere díbyeke cáhcujtsómé waajácú íííbúuri ímiááne Píívyéébe Hajchi díbye íjcyane. Áánetu teene cáhcújtsotúmé állíu múnáájpidi dilló díbyeke. ¹¹ Áronáa neebe Íllij téeveri meke íajcuíñé mújyú medsíjívéjúcoóityúne bóhívu. ¹² Aane pámeere díbyé Hájchima íjcyame tsúúca teene ujcúhi. Áánetu díbyema íjcyátúmedi tsá tene íjcyatúne.

Nihñéeneré túkevjtsoju

¹³ Ehdu íñe ámuhákye ó caatúnú Píívyéébe Hájchikye ámuha mecáhcújtsómeke ámuha mewáájacu tsúúca ámuha mújyú medsíjívéjúcoóityúne bóhíma meíjcyane.

¹⁴ Muurá méwaajácú Píívyéébe ímillédújuco tene néhajchíí díbyeke metáúmeíñe díbye meke lléébone. ¹⁵ Áánéllii méwaajácú díbye meke piááboíñe páneere díbyeke metáúmeíñetu.

¹⁶ Aane tsaapi ménahbe ímityúné méénúhajchíí múu díbyé hallúvú piáábó táumeí Píívyéébeke díbye díbyedi ídáátsovéne díbyé imityú íábájíve díbye téené déjúcotu ídsíjívétuki. Áronáa íjcyané tsane ímityúné meméénúné déjúcotu medsíjívéiyóne. Aane téénéeméne díbye méénúhajchíí metáúmeídí piáábó díbyé hallúvu. ¹⁷ Muurá páneere Píívyéébe ímíletúné meméénunéhjí ímityúne. Áronáa íjcyané tsane téené déjúcotu medsíjívéiyóne.

¹⁸⁻¹⁹ Áronáa méwaajácú ímiááne Píívyéébeke mecáánívahíjcyámé ímityúné pañévú meúcaavéjúcootúné díbyé Hajchi meke Naavéné mújtátsóiyónetu téhmehíjcyánéllíihye. Áánéllii muurá tsá díbye meke mújtátsóityuró Píívyéébeéjté meíjcyámeke. Áánetu íñe múhdumé ííñújiri íjcyané míamúnaa Píívyéébeke cáhcújtsotúmé díbye Naavéné hójtsí pañe. ²⁰ Muurá méwaajácú Píívyéébe Hajchíí tsááne ííñújívú meke iwáájácútso muhdú ímiáábé Cááni íjcyane díbyema ímí meíjcyaki. Aame ícyooca ímí díbyema meíjcyá Ílli Jetsocrítoma meíjcyánéllíihye. Aane ímiáábé Píívyéébe íjcyabe meke ajcú mújyú medsíjívéjúcoóityúne bóhívu. ²¹ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, óvíjyacóóné díbyedítýú ámuhákye mújtátsóiyonéhjí ámuha mecáánívahíjcyáne. Áyu tehdújuco.

2 JÓAA

Hállúvúeháámí Jóaa cáátúnuháámí

Muhdú mewájjune

¹ Muúllej, Píivýéébé cahcújtso múnáá túkevýtsoobe o íjcyabe díitsíimema ámúhake o wájjúmeke tsúuca Píivýéébe újcúme éllevu íñe íhyaami ó caatúnúhi. Aane tsá apáabyéré ámúhake o wájjutúne. Pámeere ímiáájú úraavyémé ámúhake wájjúhi. ² Aane ímiááné ámúhake ó wájjú ímiáájú mújjú muhdú íjcyáityúné mépañe íjcyánéllíhye. ³ Ahdícyané óví Méécááni Ílli Jetsocríjtoma ámúhake wájjumútsí ámúhadi ídúáatsóvéne píaabó íbúwájí ámuha meíjjcyaki.

⁴ Mítýane ó ímíjjyuuvé tsaate díitsíimedítýú ílle ímí tehdújuco ímiáájú úráavyémeke o íiténema. Muurá Píivýéébé taúhbaju néhdújuco dítye íjcyane. ⁵ Aane, muulle, uke o néé mewájjújcatsíki. Tsá béhné taúhbaju tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúucájátújuco Píivýéébe meke taúhbáné mewájjújcatsíki. ⁶ Muurá ímiááné dííbyeke mewájjúhájchíí díbye meke néhdu meíjjcyáhi.

Állú múnáa

⁷ Aane téíibúwá meíjjcyaco állú múnáake. Muurá mítýame íjcyá íñújjiri Jetsocríjtóo íñújjívú itsááne ímiááné mehdu míamúnáajpi íjcyane cáhcújtsótúme. Aame íllure dííbyeke ehdíivállehíjcyá icyáhácújtsótúnema. ⁸ Ahdícyané téíibúwá meíjjcyaco ámuha mebáñúmeítýu ámúhá wákimyéi áhdori Píivýéébe meke ájcune ámuha meújcuki.

⁹ Muurá ámuha Críjtó uwááboju íjcyané tsíjjítoréjuco meúráavyéhájchíí tsá Píivýéébé icyanéjcuri ámuha meíjjcyatúne. Áánetu téené uwáábóré ímí ámuha meúráavyéhájchíí Píivýéébé, Ílli Jetsocríjtóo, íjcyámútsima ímí ámuha meíjjcyáhi. ¹⁰ Aane tsaate Críjtó uwááboju cáhcújtsótúme ámúhá éllevu ámúhake íúwáábo péhájchíí tsá múu ihjyávú wáátsúcúpéjtsótúne. ¹¹ Muurá díityéké ámuha mepiáábóhájchíí tsúuca ímityúné ámuha mémeenúhi.

Jóaa pítyajcóné

¹² Aane íjcyaróné mítýane ámúhake o nééiyóne. Áronáa tsáhájjuco ó ímíletú éhnííñevu íhyaamí pañétú o cáátunúné lléváhréjuco ámúhá éllevu o pééíñéllíhye. Téjjyu botsíi ámúhake ó neé éhnííñevu meímíjjyuúki.

¹³ Aane díñaalle ímí Píivýéébeke úráavyéllej tsíimé mítýane ámúhake durúváhi. Áyu tehdújuco.

3 JÓÁA

Nihñéeháámíré Jóaa cáátúnuháámi

Gááyo ímiáábe

¹ Oo Píívyéébé cahcújtso múnáá túkevjtsoobe o íjcyabe íhyaami diéllevu ó caatúnú uke o wájuube Gááyo éllevu.

² Aane Píívyéébeke, muube, piáábó ó táúmeíhijcyá díhyallúvú panévaturé ímí u íjcy muhdú tsaímíyé dííbyeke u úraavyédu. ³ Mítýane ó ímíjyuuvé uuva tsaímíyé ímiáájú u úraavyéné tsaate ellétú tsáame oke úúbálleneri. ⁴ Téhdure ávyetá mityáné ó ímíjyuuvé ópée ímiáájú o úwaabómé ímí úraavyéné oke ditye úúbálleneri.

⁵ Aane, muube, ímí tehdújuco u piáábohíjcyáné ménahbémuke ímichi tsiélletu tsáame Píívyéébé ihjyu úwááboméré péhíjcyámeke. ⁶ Muurá íllevu ménahbémú dóbéévemeke úúballémé muhdú diityéké u wájuúne u piabóne. Aane ímí tehdújuco diityéké u piáábohíjcyáné Píívyéébe ímillédújuco. ⁷ Muurá dííbyé ihjyú uwáábori úllehíjcyámé tsá ímilléturó cahcújtsotúmé diityéké piabóne. ⁸ Áánéllii metsu meere mepiáábohíjcyá diityéké ditye ímiáájú iúwááboki.

Dióóterépé ímityuné íjcyane

⁹ Muuráhjáa éjju waajácuháámí ó wallóó elle íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu diityéké o túkevjtsoháámi. Áronévaa tétsíi túkevjtsoobe Dióóterépé iye íhtsútuube íjcyane ímillénéllii tsá lléébotú táuwaábo. Ímillebévaaa iye iúwaabóne. ¹⁰ Áánéllii téhullévú o péecooca dííbyeke ó díllóó táhallúvuváa díbye álliñe. Aabévá muurá tsá wáatsúcuhijcyatú Píívyéébé ihjyú uwáábo múnáa téhullévú úújetémeke. Muurévá ímí diityéké wáatsúcúmeke íbóíjcyúróné tsaméhjikéjuco díbye íchívyétsohíjcyáne.

¹¹ Tsá múu ihdyu, muube, ehdu ímityuube íjcyatúne. Ímiáábéré múu ijcyáhi. Muurá ímiáánéré méénume Píívyéébeéjte. Áánetu ímityuné méénume tsá dííbyeke wáajácutúne.

Deméétrio ímiáábe

¹² Áánetu pámeere nehíjcyá Deméétrio ímiáábé íjcyane. Téhdure o íjcyároobe ó waajácú ímí díbye íjcyane. Aane ímiááné tehdújuco dííbye. Muurá uure wájacú u nééne tsá múijyú álliu o íhjúvatúne.

¹³ Aane íjcyaróné mítýane uke o nééiyóne. Árónáa tsá o ímíllétú éhniíñevu o cáátunúne. ¹⁴ Muurá lléváhréjuco maájtyúmíjcatsíiñe botsíi ímíñeúvú meíhjúvájcatsíiki.

¹⁵ Ahdícyane óvíi íbúwajíi ú ijcyáhi. Ílle íjcyame ménahbémú uke duurúváhi. Áhdure óóma duubállé ménahbémuke diityéké o dúúruváne. Áyu tehdújuco.

JÓÓDAÁ

Jóóda cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Jóóda Jacóóbó nahbe Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o íjcyabe íñe íhyaami ó caatúnú ámúhakyé Méécááni ímíbájhóne újcúmeke Jetsocríjtó téhmehíjcyáme éllevu. ² Aane ihdyu óví ámúhakyé ñdaatsólléne píááboobe íbúwajíí ámuha meíjcyame mewájyújcatsíki.

Allíu uwáábo múnáa

³ Ámuúha táñahbému, ó imíllerá éhñíñevu ámúhakyé o cáátunúné muhdúhjáa mepájtyetéíñe Píívyéébe mééma méénúnetu. Áronáa tsaate ámúhakyé pátsáricyohíjcyánéllii ó imíllé íllure ámúhakyé o tsápijtsóné Píívyéébé meke ájcune ímiáájú icyánéjcutu ámuha meítsútúúveki. ⁴ Muurá íjcyámé tsaate ímityúmé Píívyéébeke cáhcújtsóturómé íllure íállíñe ámúhá pañévú úcaavéme. Aame Máavyéjuube Jetsocríjtoke íéhdíiválléne nehíjcyá Píívyéébe meke iwájyúnéllii muhdú meke méénúityúné ímityúmé meíjcyáromeke. Tehdu néeme muurá wágóóové Píívyéébé waajácuháámí pañétúu tsúúcajájucó tene néhduú.

⁵ Aane ó imíllé tsúúca ámuha mewáájacújúcooróné ámúhakyé o ítsáávetsóné muhdúhjáa Píívyéébe íjraéémú íhñéjté íjcyáromeke méénune dííbyeke ditye cáhcújtsótúnéllíhnye. Muuráhjáa Ejíhtó íiñúji múnáa hójtsí pañétú díityéké díbye íjchívyétsórónáa díityédítú tsaate dííbyeke cáhcújtsótúmeke dsíjívétsoóbe. ⁶ Téhduréhjáa muurá níjkyéji múnáa ímí dííbyema íjcyatúmé múhdurá dáríívémeímyeke waagóoobe íjcyátsihdyu. Áamekéhjáa pícyoobe cúúvétsíí pañévú úwáñehííñeri íchíjchúmeke ditye tétsii íjcyá díbye muhdú meícyahíjcyáné ímíbájhóíñévújuco. ⁷ Téhduréhjáa muurá Tsodóómaa, Gomóóraa, íuníúécoomíji múnáa, íjcyámeke ícúbáhraabe cúújúwari íhdícyáméhjima ditye dómácócatsíhíjcyáné déjúcotu. Áánetu méwaajácú Píívyéébe ímityúmeke ícúbahráné cúújúwari múijyú níjkéváityúne.

⁸ Ehdúhjáa íhdé múnáaúvuke díbye ícúbahránáa jíveekí dííbyé taúhbajúúné íéhdíiválléne ímityúné íhjúvahíjcyámé níjkyéjiri íhtsútujte íjcyámedítú? Aame ímityúné íjcyáneri íjpííhañe íllure tútávátsohíjcyáhi. ⁹ Muuráhjáa íhtsútuube níjkyéji múnáa avyéjuube íjcyároobe Migyééré tsá ímityúné íhjúvatú Naavénéítú dííbyema Moítsééúvú ítéméhó hallúvú ityáhjájcatsícyoóca. Tsáháa díbye dííbyedi íúúhíváténe néetu díbye ímityuube íjcyane. Ílluréhjáa neebe dííbyeke: “Óví ihdyu muhdú Píívyéébe uke néehíí.” ¹⁰ Áronáa muurá díitye állíu múnáa tsá tehdu néétune. Muurá ímityúné íhjúvahíjcyámé iwáájacútúnéhjiri íúúhíváténema. Aame iyámédú dáríívémeíhíjcyáhi. Ehdu ímíllédú íjcyáneri íiye íhyallúvú líicyúhcohíjcyámé iwágóóovéíñe.

¹¹ ¡Máídaátsoju ihdyu díityéké tene pájtyeíñej! Éhnehjáa Caíí íñáhbeke dsíjívetsó díívane muurá méénuhíjcyáme. Áhdure éhnehjáa Baraáa ímityúné méénu díívane ídsíídsíiváiyóneri íjyáacunúhíjcyáme. Aame muurá múhdurá ídyáíívémeíhíjcyáné níjcaúvú wágóóové éhnehjáa Coréé íllebótú níjcaúvú dsíjívéebe wágóoovédu. ¹² Muurá eene ámuha menáhbévájcatsííñe wañéhjinévú

nucójpítsowu ímiáámeúvúdú múúbaké ávyejúúletúmé ipyééne majchóháñé iye óróhcohíjcyá tsíjtyéjtane diityéké ítsáávetúme. Aame éhne múúne maálléityúcooca ojtso kíjyeba pevénéré tsájtyedu. Áhdure diitye éhne úmehééne íñéeváiyótsihvu néevátúnéllíi íllurējuco meíllone tébajkyéjimájuco mewáágoódu. ¹³ Áhdure diitye éhne nohji páné ihdeene móóá úniúvú íjchívyetsódu. Áhdure diitye éhne míicuru wáájácúráityúmerējuco íjcyáíhullévú áákityédu. Aame wágóóóveé cúúvétsíi pañévú múijyú níjkéváityúne.

¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa Enóó Adáaúvúj tsíménémúhaabe 7-ijyúvájucóo dííbyeúvudítýú ditye líyaaténáa íjcyaaabe Píívyéébe túkévéjtsóneri néé ehdu néémedítýu: “Ávyéjuube tsájucóo mítyame ihñéjtema pámeere míamúnáama muhdú ditye ícyahíjcyáné íímíbájchoki. Muurá pámeere ímityúné méénuhíjcyámema ímityúné dííbyedítýú ihjyúvahíjcyámé íáhdó újcuúhi.” Ehdúhjáa Enóóúvú nééhií. ¹⁶ Aame muurá tsá múijyú íjtsúcunútú tsíeméné ímí tehdújuco íjcyane. Páneere múhdurá íjcyane nehíjcyáme. Ááne ímíllédú ímityúné íjcyáne mítyákímyeíhíjcyáme. Aame ímiáámeúvúdú tsaatémá tsaímíyé ihjyúvahíjcyá diityé tsíeméné diityédítýú íújcúroki.

Cáhcújtsó múnáa túkevéjtsóju

¹⁷ Ámuúha táñahbému, cáhawáa méitsáávé éhnéhjáa Jetsocríjto mamýémú nééneé: ¹⁸ “Muurá Jetsocríjto tsíiñe tsááiñe pííhícooca íjcyáímyé tsaate ímíllédú ímityúné íjcyame íllure dííbyedi úúhívatéimye.” ¹⁹ Aamējuco muurá eene míamúnáake páhduváré íjtsámeíchóne ímityúneríyé tsúúráméihíjcyáne. Áámé pañe tsá Píívyéébe Apííchó íjcyatúne.

²⁰ Áánetu ihdyu imíchi meíjcyáne Píívyéébema méihjyúvahíjcyá dííbyé Apííchó píáábori ámuha metéhmémeí Críjtoke mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbému. ²¹ Ahdícyane ímiááméré meíjcyá díbye ámúhakye iwájýúne ípíááboki. Óóchévetúmeré météhmehíjcyá Jetsocríjto meke íídaatsóllédú íjcyaaabe múijyú medsíjivéjucóóítýúne bóhíivvu íájcuki.

²² Múu tsaate páhduváré íjtsámeímyeke úwaabó ditye iwájácúúvéne ímíñeúvú icyáhcújtsoki. ²³ Ehdu múu pájtyetétsó cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéiyónetu. Árónáa ihdyu múu téíbúwá íjcyá ditye ímityúné méénúnetu ámuha meíívátuki.

Duurúvaju

²⁴⁻²⁵ Aane ihdyu óví Píívyéébe Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ámúhakye tehme ámuha dííbyedítýú memújtátuki. Áhdure óví ámúhakye túkévéjtsóobe íínetú ámuha menéétsámeítýu dííbyedívú ámuha meúújetécooca ímíjyuuri ámuha meíjcyaki. Áánéllíi metsu Píívyéébeke apáábyekéré maávyéjútso panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe múijyú níjkéváityúúbeke. Áyu tehdújuco.

APOCARÍHTSI

Muhdú pájtyeíñéhjí Jóáa ájtyumíne

Jetsocríjtó úúballéné tújkeváne

¹ Oo Jóáa Jetsocríjtó íicúve múnáajpi o íjcyabe íñe íhyaami o caatúnuube ó úúballé muhdú lléváhréjuco tene pájtyeíñe. Píívyéébéhjáa Jetsocríjtóke néé dibye íicúve múnáadívú teene íbóhówájtsoke. Áanéé óhdivu bóhówájtsoobe naavédú nééné pañe níjkyéji múnáajpij tééveri. ² Aane íñe ícyooca o úúballéné muurá ímiáané Píívyéébé ihjyu Jetsocríjtóo óhdivu bóhówájtsoóné o ájtyumíne.

³ Aane ihdyu maímijyu teene éévemej. Áhdure maímijyu teene illéébone cáhcujtsómej. Muurá lléváhréjuco téhaami úúballenéhjí pájtyeíñe.

7-hava cahcújtso múnáa íjcyáme éllevu Jóáa cáátunúne

⁴ Aane íñe ó caatúnú ámuha 7-hava elle Áátsiá íiñújiri meíjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Aane óvíi Píívyéébe ípíívyema íjcyátuube íjcyadúré íjcyabe ámúhakye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Áábé Apííchó 7-nevádú nééne óvíi téhdure ámúhakye píaabóhi. ⁵ Téhdure óvíi Jetsocríjtó páñétúejpi dsíjívétúu bóhítujkénuube ámúhakye píaabó pámeere íiñújiri íjcyané avyéjúté avyéjuube íjcyáabe. Díibye ímiáábé íjcyabe méhdivu ímiáájú bóhówátsohíjcyáhi. Muuráhjáa mítyane meke iwájyúnéllii ítyujpácýó waagóoobe téénej tééveri méimítyú méhdityu iwáágóoki. ⁶ Aabée meke pícyóó Cááni Píívyéébé avyéjúejte meíjcyaki. Áhdurée meke pícyoobe llúúvájte meíjcyame dííbyeke meíicúveki. Aabe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáabeke ihdyu metsu maávyéjútsohíjcyapaíjyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

⁷ Ámuúhaj, muurá pámeere míamúnáa dííbyekée cáváájcomema maájtyúmií ojtsó pañe tsáábeke. Aane dííbyeke cáhcújtsoótumé íájtyumíne taáhi. Ehdu pajtyeíñe ímiááne.

⁸ Muurá Píívyéébe nééhií: “Oo panévaturé íhtsútuube tapíívyema o íjcyátuube íjcyadúré o íjcyabe muurá ímichi téhijpi oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoíiíbye.” Ehdu muurá Píívyéébe nééhií.

Críjtóke Jóáa ájtyumíne

⁹ Aane íñe ámúhá nahbe o íjcyabe ámuha meícúbáhrámeídyuré ó ícúbáhrámeíhijcyá téhdure dííbyé avyéjúejpi o íjcyáabe. Áhdure ámuha teene maáábucúdúré ó aabúcu híjcyá Jetsocríjtó oke píáábóneri. Okée muurá waagóomé móóáj píinétú páhbau ‘Páhmoó’ némeítsihvu Píívyéébé ihjyu Jetsocríjtodítýú íjcyane o úwáábóhíjcyané hallútu. ¹⁰ Aabée tétsihyi o íjcyabe Píívyéébé wáábyuta íjcyajcójí dííbyeke o dúúrúvahíjcyánáa tsaapi táhallú éhnéjcutu kéévánécoba óóma ihjyúvá éhne múúne rojrócó mellíjchune íhjuváu. ¹¹ Okée neébe:

—Ímichi oo téhijpi páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoíiíbye. Áhdícyane páneere ícyooca u ájtyumíne waajácúháámitu u cáátunúne ú wálloó Áátsiá íiñújiri 7 coomívá Éépetsoo, Ejmíinaa, Péégamoo, Tiatííraa, Tsáadíí, Piradéépiiaa, Raoditséaa, éhdú coomívari íjcyané cahcújtso múnáa éllevu.

¹² Ehdúu oke dibye néénéllii ó révoové múha óóma íhjuváné o wáájácuki.
¹³ Aabée ó ájtyumí 7-ihcyúvá óórótu méénúmeíñé peetéihcyúnéj piine tsaapi míamúnáajpídyú néébe íjtyúháacyú hallúvú íwajyámú íjcyaaabe íjyócunúúbeke. Áábéj piinétúu óóro miihé chiúcunú íjpiújívújuco íjcyamííhe. ¹⁴ Áábé níiwacóo ávyéta tsítsí obééjá íhjínédu. Áánetúu íhyálluúúcú éhne múu cúújuwa péétécunúdu. ¹⁵ Téhdurée íjtyúhaacyu ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdu. Áánetúu dibye íhjuváné keeváwu téhiñe níivácunúne íhjuváu. ¹⁶ Aabée ímiánéjácúéhójtisiri ejécunú 7-meváké miiícúruke. Áánetúu íhjuútu niitsúwá kéhiúcunú ‘pajtyo’ nééwa panéjcuvaré tsúhjívawa. Áábé húmí ámítsaráhcóo nuhba ájchúcunúdu.

¹⁷ Áábekée o ájtyúmíne dííbyé lliiñévú ó áákityeíñú múu dsíjívédu. Árónáacáa íhyójtisí ímiánéjácúéhójtisí táhallúvú ipícyóóne oke neébe:

–Díhllicitydíñe. Muurá ímichi téhijpi oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoíiíbye. ¹⁸ Muuráhjáa o dsíjíveebe tsiiñe ó bohíí. Aabe tsáhájucó mújyú o dsíjívéityúne. Aabe míamúnáake cúújúwá pañévú ó waagóóhi. ¹⁹ Ahdícyane páneere íñe ícyooca tsúúca íjcyánema bóónétu pájtyeíñé u ájtyumíne caatúnú waajácúháámitu. ²⁰ Muurá táimiánéjácúéhójtisiri 7-meva miiícúruke u ájtyumíne 7-hava cahcújtso múnáa uwáábojte íjcyane nééiyóne. Áánetu 7-ihcyúvá peetéihcyúné u ájtyumíne diitye 7-hava cahcújtso múnáa íjcyane nééiyóne.

2

Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

¹ Ahdícyane Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “7-meva miiícúruke ímiánéjácúéhójtisiri ejécunúúbé 7-ihcyúvá óórótu méénúmeíñé peetéihcyúnéj piine úllehíjcyaaabe ámúhake néehíí: ² Ó waajácú muhdú ámuha meíjcyame ímí táwákimyéí meméénuhíjcyáné panévare ámuha maáábúcúnema. Téhdure ó waajácú ímí tehdújuco ámuha meúwáábohíjcyáné ímityúmeke. Muurá Píívyéébe uwáábo múnáadi iiye díllómeíyómeke ámuha méwaajácuhíjcyá állíu múnáaré ditye íjcyane. ³ Aane ímiáané ó waajácú táwájyuri ámuha meícúbáhrámeíhijcyáné oke íhvéjtsotúmére. ⁴ Árónáa íjcyáné tsane ímityúné ámuhá hallúri: ¿íveekí tsáhájucó oke ámuha mewájyutú tujkénúu oke ámuha mecáhcújtsoíjyú mewájyudu? ⁵ Aane meítsáávéne méihvété ímityúné ámuha meméénuhíjcyánetu. Áane méímibáavyé éíjyúu ámuha meícyahíjcyádu. Muurá ámuha meímíjpyetétúhajchíí ílluréjuco ámúhake o íhvéjtsóíñe wáájácúratúmeréjuco ámuha meíjcyaki. ⁶ Árónáa tehdújuco ámuha metsárillehíjcyáné nicoraitámú ímityúné méénuhíjcyanéhjí téhdure idyé o tsáriléne. ⁷ Aane ihdyu óvíi ímiáané lléébome cáhcújtso Píívyéébe Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá íínerí táhjátsámeityúme ímí ícyahíjcyámeke nihñéétsihvúré ó ájcuú mújyú ditye dsíjívéjúcóóityúne bóhíivú Píívyéébe avyéjuri tsaímíyé ditye íjcyaki.”

Ejmíinari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

⁸ Téhdure Ejmíinari íjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Ímichi téhijpi páneerée ípívyéjtsoóbe téhdure níjke íjcyaaabe páneere níjkévátsoíiíbye éhnée dsíjíveebe tsiiñe bóhíibe ámúhake néehíí: ⁹ Ó waajácú ídátsó ámuha meícúbáhrámeíhijcyáné oke ámuha meúráávéné

déjúcotu. Muurá tsaate íllure iállíñe Píívyéébeéjtedi díllómeíyómé nehníwu ámuhadítyú ihjyúvahíjcyá Naavéneéjtéré ijcyánéllíhye. Ehdu ídátso ámuha ííñújiri meíjcyárónáa ámuhá avyéjú níjkyéjiri ijcyáhi. ¹⁰ Ahdícyane mááábímyeídí éhnííñevu ámuha meícúbáhrámeííñeri. Muurá ámuhadítyú tsaatéké Píívyéébere wáájácúllémeke Naavéné cuvéhojájantsómé ámuha meícúbáhráméíí pahójtscúj coojíva. Áronáa ihdyu íhvéjtsotúmé tsaímíyé oke meúraávyeco ámuha medsíjívétsihvújuco ámuhákye o ávyéjujtsómé ámuha meíjcyá mújyú dsíjívéityúmeréjuco. ¹¹ Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá íñnerí táhjátsámeityúme tsá nihñéétsihvúré wágóóóvéityúne.”

Péégamóri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

¹² Téhdure Péégamóri íjcyané cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “Níitsúwá ‘pajtyo’ néewa panéjcuvaré tsúhjívawama íjcyaaabe ámuhákye néehíí: ¹³ Ó waajácú ámuha muhdú meícyahíjcyané Naavéné ávyéjújkímyeíñe ííñújiri. Árome ímí tehdújuco oke ámuha meúraávyehíjcyané oke ámuha mecáhcújtsónema. Muuráhjáa táubállé méénuhíjcyaaabe Atíipake ditye dsíjívétsórónáa tsá oke ámuha meíhvéjtsotúne. ¹⁴ Áronáa íjcyané tsane ímityúné ámuhá hallúri: Ámuháj pñine íjcyámé tsaate Baraáa uwáábó cáhcujtsóme. Muuráhjáa diibye Baráake úwááboobe ijraéémuke ímityunévú íbúwajtsómé níjcyotájté ícúvé máchohíjcyáhi. Téhdurée ihdícyámema dómácócatsíhijcyáme. ¹⁵ Áhdure idyé íjcyámé tsaate ámuháj pñine nicoraítámú uwáábó o tsáriléné cáhcujtsóme. ¹⁶ Aane ímityúné ámuha meméénuhíjcyané ihdyu meíhvéjtsóne méímibáávyé. Muurá ámuha meímibáávyétúhajchíí lléváhréjuco ámuhá éllevu o pééíñe ílluréjuco ámuhádi o ícúbáhraki. ¹⁷ Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá íñnerí táhjátsámeityúmeke ó ájcuú ímiáájuvu wáájácúratúné majchódú néénevu. Áhdure díityéké ó ájcuú tsítsíj nééné neewáyuvu wáájácúratúne mémé tééutu cáátúvaúvu. Aane apáámyéré teeu újcume waajácuú mumémé íjcyane.”

Tiatíirari íjcyané cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

¹⁸ Téhdure Tiatíirari íjcyané cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “Píívyéébé Hajchi cúújuwa péétécunúdu íhyálluúúcú néébéj tuháacyú ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdu néébe ámuhákye néehíí: ¹⁹ Ó waajácú páneere muhdú ámuha meíjcyame tehdújuco mewájuycatsíhijcyáne, ímí oke ámuha mecáhcujtsóne, ímí táwákimyéí ámuha meméénúné déjúcotu ámuha meícúbáhrámeíyóné maáábúcu híjcyáne. Áhdure ó waajácú táwákimyéí ímí tehdújuco ámuha meméénuhíjcyané tujkénúu ámuha meméénuhíjcyané éhnííñevu. ²⁰ Áronáa íjcyané tsane ímityúné ámuhá hallúri: Ámuháj pñine Jetsabée íjcyalle Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáalledi díllómeílleke íñá ámuha menéétulle táícúve múnáake íuwáábori állíhíjcyáhi. Muurá nehíjcyalle ihdícyáméhjima ditye dómácójcatsíyóné ímityúné íjcyatúne. Áhdure nehíjcyalle ditye níjcyotájté ícúvé májchoróné ímityúné íjcyatúne. ²¹ Aane ó téhmehíjcyará dille múhdurá ícyahíjcyané íhvéjtsóne ímiáálléréjuco íjcyaki. Áronáa tsá dille ímíletú íímíjpyeténe. ²²⁻²³ Áanéllíí ó íhvéjtsóo dílleke dille chemerí ávyetá íhnáhó ícúbáhrámeíki. Téhdure díllej tsíímé dsíjívéehi. Áhdure díllema ímityúné méénuhíjcyámé ícúbáhráméíí teene íhvéjtsótúhajchííjyu. Áanetu pámeere cahcújtso múnáa waajácuú ímiááné míamúnáa íbuúúné

ijtsaméi o wáájacúne. Aabe ámuhákye ó ájcuú muhdú ámuha meícyahíjcyáne áhdovu. ²⁴ Áronáa ijcyámé tsaate ámuhádyú Tiatíurari diille Jetsabée uwáábó úráávyetúme. Aame tsá wáájacutú álliuré íjcyane Naavenedítýuré tsááne íhtsútúneri idíllone ditye úráávyehíjcyáne. Áyu éhdunéré téeneri ámuháma ó ihjyúváhi. ²⁵ Ahdícyane tsúúca oke ámuha meúraavyémé ímíñeúvú météhmémeícyó tsiíñe o tsááíñévújuco. ²⁶ Muurá íñnerí táhjátsámeítýúmé o ímillédú nihñéétsihvúré ícyahíjcyámeke ó pícyoó íñujíñé avyéjujte ditye íjcyaki. ²⁷ Aame míamúnáake íhtsútú táúhbaá éhne múúne núpájkityu méénúmeíñé lliyíhllóné úmehéiyi mewápújuhcodu. Ehdu ávyéjuutéimye Llihíyóo oke ávyéjujtsódu. ²⁸ Áámeke ó ájcuú éhne tsítsívé mícúruwa ímíwu ájchúcunúdu neébedívu. ²⁹ Aane ihdyu óví ímiááne lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cáhcújtso múnáake néhijcyáne.”

3

Tsáádíyi íjcyáne cáhcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

¹ Téhdure Tsáádíyi íjcyáne cáhcújtso múnáa uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “Píívyéébé Apííchó 7-nevádú néene dííbyedi íjcyaaabe 7-meváké mícúruke éjécunúhíjcyaaabe ámuhákye néehíi: Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá ámuha mékévaúcunúhíjcyará Píívyéébeke ámuha meúraávyenetu. Áronáa tsá ámuha ímí meúraávyetúne. ² Áánéllii téibúwá meíjcyáne métsúúraméi ímí dííbyeke ámuha meúraávyéíyóneri dííbyedítýú ámuha memújtátuki. Muurá ó waajácú díbye ímillédú ámuha meíjcyatúne. ³ Méitsáávé éíjyúu ámuhákye ditye úwaabóné tsúúca ámuha mecáhcujtsóne. Ááne meímíbaávyéne tsiíñe ímíñeúvú dííbyeke méúraávyé. Muurá ámuha meímíbaávyétúhájhíi éhne múúne naní múnáajpi wáájacúratúné tsáhdu o tsáábe ámuhákye ó tuvááóvaáhi. ⁴ Áronáa ijcyámé tsaate ámuhádyú ímityúné méénutúme. Aame ímiáámé íjcyánéllii óoma íjcyáá tsaímíyé tsítsíj néené wajyámuunévú iújcámeíñema. ⁵ Íñnerí táhjátsámeítýúmé ehdu íjcyáahi. Ááme mémeháñé tsá o páacyúityú wágóóóvéityúme mémeháñé cáátúváne waajácúháámitu íjcyane. Áámeke ó bóhówájtsoó Llihíyodívu, téhdure níjkyéji múnáadívu. ⁶ Aane ihdyu óví ímiááne lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cáhcújtso múnáake néhijcyáne.”

Piradéepiári íjcyáne cáhcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

⁷ Téhdure Piradéepiári íjcyáne cáhcújtso múnáa uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “Ímiáábé állíúútuube Dabíúvú avyéjú dííbyedi íjcyaaabe pááyucúné tsá múha wátájcóityuróne. Áhdure díbye wátájcóné tsá múha pááyucúityuróne. Aabe ámuhákye néehíi: ⁸ Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá dúhcú íbúwá ámuha menéérome ímí táuwaábó meúraávyehíjcyá oke tóónutúmére. Áánéllii ámuha meúwaábóíñé uwááboju ámuháma o pááyucúné tsá múha wátájcóityúne. ⁹ Áronáa ijcyámé tsaate jodíómú íjcyarómé Naavéné icyánéjcuré úraavyémé íllure íállíñe tahñéjtedi díllómeímye. Árome ícúbáhrámeíñetu ámuhá lliíñévú ímíhmóúbáne ámuhákye ávyéjútsoó ámuhákye o wájyune iwáájácúnema. ¹⁰ Muurá íhnáhóóróné pañe ímí oke ámuha mecáhcújtsónéllii ámuhákye ó téhmeé íñújari ícúbáhraméi íjcyánetu. ¹¹ Aane lléváhréjuco o tsááíñe. Áánéllii múu muhdú ámuha meícyahíjcyádú tsaímíyé íjcyá ámuhá wáábyutájucó íjcyáneri ámuha mebánúmeítýuki. ¹² Muurá íñnerí táhjátsámeítýúmeke ó pícyoó Tápiivyéébé duurúvájá apíhájácúnédú néeme ditye

ijcyaki. Aame tsá mújyú dílbyedítýú íinéityúne. Áamedítýú ó caatúnuú dílbye mémema íhcyóómi béhne Jerotsaréé níjkyéjiri íjcyácóómi méme. Áhdure ó caatúnuú béhne tamyémé diityédítýu. ¹³ Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Raoditséari íjcyáne cahcújtso múnáa éllevu cáatúnúmeíñe

¹⁴ Téhdure Raoditséari íjcyáne cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Píívyéébe páneeréé ípívyéjtsoobe íjcyaduré ícyahíjcyabe allíútuube ámúhake néehíi: ¹⁵ Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá ímí oke ámuha meúraávyéturómé tsá oke meíhvéjtsotúne. Aane ihdyu ó imíllerá tsaímíyé oke ámuha meúraavyéne. Aane ámuha meímíllétúhajchíi óvíjyacóóne. ¹⁶ Ehdu múhdurá oke ámuha medárhívénéllii ílluréjuco ámúhake o wáágóoíñe. ¹⁷ Muurá ámuha ménehíjcyá íhtsutúme ámuha tsaímíyé meíjcyame íinetú mepíhtotúne. Áronáa tsá ámuha mewáájácúmeítýú nucójpítsowu íévejte múúne íjcyadu ámuha meíjcyane. Áhdure tsá ámuha mewáájácúmeítýú hállúvatúme múúne íjcyadu ámuha meíjcyane. ¹⁸ Áanéllii oke métáuméi ámúhake o ímíbájcho núcójpítso nénéhjitú ámuha mebóhówaúcunújúcóótuki. Muurá ámúhake o píáábóneri botsíi ámuha mewáájácúúveé ímiánejcúvú éhne múúne íhyálluúúne ímityúme ítyáábótsámeíñe botsíi ímíñeúvú íitedu. Óhdi ímiá uwááboju íjcyane ímíñeúvú mecáhcújtsóne méimíjpyeté éhne múúne óoro cúújúwari chócóóvénetu íñéhní wágóóóvéne boone íñe ímíjyaú tene íjcyadu ámuha meíjcyaki. ¹⁹ Muurá o wáýjúmeke ó úwaabó dítye óóma ímímbáávyeki. Áhdícyane ímiááméré meíjcyáne méimibáávyé múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. ²⁰ Ámúhake ó píúvahíjcyá éhne múúne llééhówatu mepíúvádú oke ámuha mecáhcújtsóhajchíi ámúhake o ímíbájcho tsaímíyé menáhbévájcatsíki. ²¹ Muurá íínerí táhjátsámeítýúme ímí ícyahíjcyámeke ó pícyoó táúniúvú muhdú lihíyó oke íúniúvú íavyéjuvu pícyohdu. ²² Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

4

Píívyéébe ávyéjújtsámeíñe

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjitu llééhowa pááyúacunúne. Áané pañétúu oke tsiíñe éhnée íhde rojrócó mellíjchúnej kéévádú íhjúvaabe néehíi:

—Cáhawáa taéllevu dichá muhdú pájtyéíñehjívú uke o úújétsoki.

² Ájyúu Píívyéébé Apííchó píáábori ó ájtyumí teene níjkyéjí pañe ávyéjú ijyáwá hallúrí tsaapi ácuúacunúúbeke. ³ Áábé ámítsaráhcóo jájpeé, conarínaa, íjcyáne neewáyúúcú ‘rutúrútú’ néené ámítsaráhcódu. Aanée teewa ijyáwá hallútú tuuhi pajtsícunú imíwu ‘ejmeráada’ némeíñe neewáyú áchaúacunúdu. ⁴ Ááwá úníúúcuríi tsíwahji 24-wava íjcyane idyé ó ájtyumíhi. Áwáhjí hallúríi téhduméré 24-meva túkevjtsojte óóro चाहíwáánema íjcyame ájújcatyémé wajyámúúne tsítsíjáhjíúvu. ⁵ Aanée pañétúéwatu rórihcyóné íhnáhó íhjúvúvá éhne múúne chijchi íhjúvúvádu. Áánetúu téewá úmíwari 7-neva peetéháñe 7-nevádú nééne Píívyéébé Apííchó íjcyáne nááve. ⁶ Téhdurée téewá úmíwari nújpacýódú ‘raúrúu’ nééneé. Átsihyíi 4-meva iyámédú néémé hálluúúne panéjcuvatú íjcyame téewá hallúrí panéjcuvárí. ⁷ Áamedítýúu tsaapi bájú oohíbyécobádu. Áánetúu tsijpi jééú ocájídyu. Áánetúu tsíjpi húmí míamúnáájpi

humídu. Ááne tsíjpii méwáájicobádú néébe wállúríjjuucunúhi. ⁸ Áámedítýúu 6-wava íhñúwaane tsáápiitsádítýú íjcyámé hálluúúné patsíhjiwátúre. Aamée ‘dáj’ néétune cójihajchótá pécóhajchótá nehíjcyáhi:

Panévatúré íhtsútuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyabe íjcyadúré u íjcyá dipíívyema íjcyátuúbe.

⁹ Ehdúu diitye 4-meva íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbé mújyú dsíjivéítýúúbeke duurúvahíjcyá téhdújtsomére. ¹⁰ Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevjtsojte dííbyé úmiwávú ímíhmóúbáne dííbyeke duurúváhi. Aamée íchahíwááne dííbyé líiñévú iwájójcóne nééhií:

¹¹ Píívyéébe múúhá avyéjuube u íjcyabe ihdyu téhdújuco panévatúré íhtsútuube u íjcyabe u ávyéjúúne. Áábeke ihdyu uke muha máávyéjútsohíjcyá páneerée u ímillédú u ípívyéjtsonéhjí dityájpíyé íjcyáábeke.

Ehdúu nehíjcyáme.

5

Obééjáuúdu néébeé

¹ Áhdurée ó ájtyumí diibye íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbé panéjcvaré cáátúvaháámí waajácuháámí éjécunúné ímiánéjucúéhójsiri. Áhaamí 7-neva wáumíñúmeíháámí ténevádú ejké múha íhdícyame téhaami ipááyútuuki. ² Áijyúu níjkyéji múnáajpi íhtsútuube kéévánécoba nééhií:

—¿A íjcyámé tsaate ímiáámé téhaami pááyucúiyóme? ³ Tsá muurá tsáápiúba níjkyéjima ííñújiri íjcyámedítýú ímiáábé íjcyatú téhaami ipááyucúne éévéiyóme. Téhdure tsúúcajáa dsíjivémedítýú tsá tsáápiúbaré íjcyatúne. ⁴⁻⁵ Ehdúu díbye néeneri o táhíjcyárónáa tsaapi diitye túkevjtsojtédítýú oke nééhií:

—Tahdíñe bóhoj. Muurá íjcyabe tsaapi Jodáá dohjíba múnáajpi Dabííuvúj tsiiménémúhaabe bájú oohíbyédú íhtsútuube íjcyáabe. Aabe ihdyu óví téhaami paayúcu ímiáábé íjcyane úújétsoóbe.

⁶ Ehdúu oke díbye néérónáa teene ávyéjú íjyáwá úníuri diitye túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj piine ó ájtyumí obééjáuúdu néébe íjyócunúúbeke. Áábekée boohówáne dityée idsíjívétso dííbyeke méénunéhji. Áábejtóóné 7-jtoova íjcyáábé hálluúúné téhdunéré 7-uva Píívyéébé Apííchó 7-nevádú néene páneere ííñújívú wállómeííñe náávé íjcyane. ⁷ Aabée diibye obééjáuúdu néébe íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbe éllevu ipyééne ujcú téhaami dííbyé ímiánéjucúéhójsiri íjcyaháámí. ⁸ Aabée téhaami újcúúbé líiñévú diitye 24-meva túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééme míhmóúbáhi. Aamée ítyujkévevu íjcyumúbaánema íjcyámedi téhdure óóróihllóne. Áihllóji pañée tsanééré pácuúcu wahpécunú muhdú Píívyéébema dííbyéjté meíhjuváné dííbyedívú úújetéhíjcyáne nááve. ⁹⁻¹⁰ Aamée dííbyeke idyúúruváné béhju majtsíjyú majtsívaju íllu nééhií:

Apáábyéré ímiáábé u íjcyabe ihdyu u piivyété téhaami u pááyucúne. Úpée muurá múúha wájyuri u ícúbáhrámeíñe u dsíjivéhi. Aabée dítyujpácýó u wáágóónej téeveri múúhake panévá íñújíine múnáa páhduvaré íhjuvámema u ímíbajchó ímí Píívyéébema muha meíjcyaki. Áánemáa múúhake u picyóó dííbyé avyéjújte muha meíjcyaki. Áhdurée múúhake u picyóó llúúvájte muha meíjcyame dííbyeke meíicúveki. Aame muha meíjcyáa avyéjujte ííñújiri.

Ehdúu nééju májtsíváme.

11-12 Áámekée o íítehíjcyánáa ávyétá mityámé níjkyéji múnaa eevératu íjcyame téhdure kéévánécoba íllu nééju májtsiváhi:

Obééjáwuúdú néébéé ícúbáhrámeíbyé ihdyu tehdújuco panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe pane wáájacúne. Áhdure tehdújuco dibye ávyejúúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjútso dúúrúvamére.

Ehdúu nééju májtsiváme.

13 Téhdurée idyé ó lleebó páábé ihdeéjpi níjkyéjiri, ííñújiri, ííñújí pañe, nújpacýó pañe, íjcyame íllu nééju májtsiváne:

Eene ávyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, obééjáwuúdú néébéé, íjcyamútsí panévatúré íhtsútujtéstí íjcyámútsikye ihdyu tehdújuco metsu maávyéjútso dúúrúvaméré múijyú níjkéváityúne.

14 Ehdúu nééju ditye májtsiváné boone diitye 4-meva iyámédú nééme néehíi:
—Ehdu teene tehdújuco. Áánetúu diitye túkevjtsojte imíhmóúbáne diityétsikye duurúváhi.

6

Waajácuháámí páyuuvéne

1 Átsihdyúu o ííténáa tsúúca diibye Obééjáwuúdú néébe teene waajácuháámí éjketa tujkénúene idyóváajcárone paayúcúhi. Áánáacáa ó lleebó chijchi múu íhjuvádú oke tsaapi diitye 4-meva iyámédú néémedítyú nééneé:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. 2 Ahdújucóo o íítécunúné dibye pááyúcúháámí pañe tsítsíbeúvú íjju hallúrí tsaapi tubóówama íjcyáábeke. Aabée íhtsútuube méénujcátsityu íjcyáábeke cháhiwávú ditye ávohjácoobe péé méénujcátsivu tsíjtyeke ityáhjaki.

3 Ááné hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcúnáa idyé oke tsijpi diitye 4-meva iyámédú néémedítyú néehíi:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. 4 Ahdújucóo o íítécunúné téhaamí pañe tsijpi íju tújpaábyeúvú néébeke. Áábé hallúrí íjcyáábeke némeíñé dibye pámeere ííñújiri míamúnaa íjcyámeke ityútávajtso ditye illíhyánújcatsíki. Áábedíi ávyétá íhtsútú nééneé cávaájco.

5 Ááné hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néémedítyú tsijpi oke néehíi:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. Ahdújucóo o íítécunúné téhaamí pañe tsijpi íju cúúvéébeúvú néébé hallúrí íjcyaaabe eevéjé éjécunúúbeke. 6 Áánáacáa ó lleebó diitye 4-meva iyámédú nééméj pñínétú tsaate nééneé:

—Ícyooca tsájcoojí wákimyéí hallúvú tsáne áámuréjuco tríigo újcúmeíñe. Áánetu tsebáadá 3 áámuréjuco újcúmeíñe. Áánéllii tsáhájuco múu íjyácunújúcootú bíínójpácýoma dúúrúbajpácýó íjcyúyóneri.

7 Ááné hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néémedítyú nihñéepjýé oke néehíi:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. 8 Ahdújucóo o íítécunúné téhaamí pañe tsijpi íju líjcyáábeúvú néébé hallúrí Dsijívé imyémé íjcyáábeke. Áábe déjutúu tsijpi tsáabe mémé ícúbáhraméi. Áámútsikye némeíñé tsahtúnéécuéllé míamúnaa ííñújiri íjcyámeke dityétsí idsíjívétso méénujcátsii, ájyabaa, chemee, íjcyáneri. Áhdurée diityétsikye némeíñé iyámedi diityéké dityétsí idsíjívétso téhdure tsahtúnéécuélle.

⁹ Ááné hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcuháámí pañe idyé ó ájtyumí Píívyéébé ñícúvé waijí lliñe dííbyé ihjyúu íhvéjtsotúmé ímí úwáábohíjcyané hallútú ditye dsíjívétsóméhjike. ¹⁰⁻¹¹ Áámé wajyámúúné tsítsíjáhjí íjcyame wáníjcyameí kéévánécoba ílluú:

—Ávyéjuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyabe muhdú u néhdújuco u méénúúbeke uke muha menéé ¿múijyú íññújiri íjcyame míamúnaa múúhakyéé dsíjívétsómeke téené hallútú u ícúbáhraíñe? Áánéllihyée diityéké némeíñé diityékéé ídsíjívetsódú téhdure íñahbémú Críjtó ñícúve múnáake dityéi dsíjívetsóné ditye ityéhmeki.

¹² Ááné hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcuháámí pañe ó ájtyumí ávyetá íhnáhó íññuji váumeíñé tujkéveri cóójiejpi nuhba cúúvenúne ávyeta kímóóvé wajyámuj cúúvédu. Áánetúu péjcóejpi tújpacyóduréjuco íjcyane.

¹³ Áánáacáa mícúru dojco íññujívú éhne múúne higyééráhe néévá tsíjipáné kiijyébari dójcodu. ¹⁴ Áijyúu caame íévehóówá pevétsíiyéjuco éhne múúne waajácuháámí mepívíyoácódu. Áhdurée cáme wájúnema móóáj piñe íjcyáhbaújí ñné tsiéllévuréjuco. ¹⁵ Áijyúu pámeere míamúnaa íññújiri íjcyame ávyéjutee, ehnéva múnaa, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, éhdume páátánúmeí néwáyúcobáné raahóvú wáhyejúné pañévu. ¹⁶ Aamée teene néwáyúcobáneke, cáme wájúneke, nééhií:

—Múúhá hallúvú méuhnóbá íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbe múúhake íajtyúmítuki, áhdure Obééjáuúdu néébe múúhadi ícúbáhraíyóné íhdétu. ¹⁷ Muurá tsúúca múúhadívú ícúbáhraméí wajtsí múha áábúcuíturóne. Ehdúu néeme téhaamí pañe o ííteme.

7

Ijraéemudítýú tsaate Píívyéébeéjte

¹ Átsihdyúu idyé tsiíñe naavédú néené pañe ó ájtyumí 4-meva níjkyéji múnaa íññújiri patsíhjívarí íjyócuíjcatyémeke. Téhmehíjcyámée íññuji, móañee, bájunee, íjcyane kíjyeba ivááútuki. Áámekée némeíñé íññujima nújpacyo ditye ityútávájtsoki. ² Árónáacáa tsijpi diityédítýú nuhba tsáhícyánéjcutu Píívyéébe mémé cáátúnúmeíñema tsáábe néé kéévánécoba: ³ —Métútávájtsodíñéi íññuji, móañee, bájunee, íjcyane Píívyéébé ñícúve múnáa úmicóónetu dííbye mémé mepícyóótúné hajchóta.

⁴⁻⁸ Aanée oke tsaate néé 12 dohjíba múnaa ijraéemú íjcyámedítýú 144,000-mevá úmicóónetu teene Píívyéébe mémé tsúúca pícyámeíñe: Jodáa dohjíbatu 12,000-mevaa, Robéé dohjíbatu 12,000-mevaa, Gáa dohjíbatu 12,000-mevaa, Atsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Netaríi dohjíbatu 12,000-mevaa, Manatsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsimeóo dohjíbatu 12,000-mevaa, Revíi dohjíbatu 12,000-mevaa, Itsacáa dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsaboróo dohjíbatu 12,000-mevaa, Jotsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Bejamíi dohjíbatu 12,000-mevaa, ehdu.

Tsítsíjáhjíma íjcyame

⁹⁻¹⁰ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tétsihyi diibye íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, Obééjáuúdu néébeé, íjcyámútsí úmíwari ávyetá mityáné míamúnaa eevératu panévá íññujíne múnaa íjcyame páhduvaré íhjúvámeke.

Áámé wajyámúúnée tsítsíjáhhjívúvú nééme wájuhóónema íjcyame kéévánécoba nééhií:

Muurá pajtyéteju tsáá íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, Obééjáuúdu néébeé, íjcyámútsidítu.

11-12 Téhdurée idyé tétsihyi diitye túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj piine pámeere níjkyéji múnaa íjcyame imíhmóúbáne Píívyéébeke dúúrúvámé nééhií:

Tehdújuco ihdyu Mépiivyéébé múijyú níjkéváítyuube panévatúré íhtsútuube ávyéjuube íjcyaaabe pane wáájacúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjújtso dúúrúvamére. Ehdú teéne.

Ehdúu nééme níjkyéji múnaa.

13 Áánáacáa tsaapi túkevjtsojtedítuú oke nééhií:

—¿Aca aatyee eene tsítsíjáhhjima íjcyámeke ú waajácú kiátú ditye tsááneé?

14 Áánéllihyé o nééhií:

—Tsáha, Ávyéjuúbej, u ihdyu ú waajácú diityéke.

Áánéllihyé oke neébe:

—Íjtyée imíbaavyé Obééjáuúdu néébe tujpácýó wágóóóvénej téeveri. Aamée ávyétá íhnáhó nééné ícúbáhraméí ííñújiri íjcyánetu pajtyéhi. 15 Áánéllii ícyooca Píívyéébema íjcyame dííbyeke íícúvehíjcyámeke ííne imíjyaú pícyoóbe. 16 Aame tsáhájucó múijyú ájyabáávatéityúne. Téhdure tsáhájucó ditye ádópívyenuityúne. Tsáhájucó múijyú nuhba diityéké añúityúne. 17 Muurá ávyéjú iyyáwá únúri íjcyaaabe diityé tehmeébé Obééjáuúdu néébe tsaímíyé diityéké túkévejtsojmé ííne imíjyaú íjcyáhi. Áamedítuú Píívyéébe kímóóve wáágoómé tsá íínerí kímoovéjúcootúne. Ehdúu oke túkevjtsojtedítuú tsaapi néé naavédú nééne o ííténé pañe.

8

Nihñéeháámíré waajácúháámí páyuuvéne

1 Áijyúu idyé nihñéeháámí éjketaré idyóváajcároné diibye Obééjáuúdu néébe pááyúcúháámí pañe ó íté níjkyeji dáíhañéréjuco íjcyane wahájchotáwu.

2 Áánáacáa ó ájtyumí 7-meva níjkyéji múnaa ítyujkévevu rojrocóónema íjcyame Píívyéébé úmíwari íjcyámeke. 3 Áánetúu tsaapi dííbyé íícúvé waijí únúvú íjyócuuvévá dííbyejté dííbyema íhjúvahíjcyáne náávé mítyane pácúúcu óóróíhlló pañe íjcyánema teene icyóvájtsóneri dííbyeke íícúveki. 4 Aanée teene pácúúcu dibye cóvájtsóne ójtsó úújeté Píívyéébedívu. 5 Átsihdyúu dííbyeke íícúvéjítu teene llíyíhlló pañévú cújúwayúhá íújcune dibye ííñújí hallúvú wááónemáyé apííchówu chíjchímuba ‘roríhrórí’ dówájaavéhi.

Rojrocóóné llíjchúmeíñe

6 Áánáacáa diitye 7-meva níjkyéji múnaa tsúuca ímíbájkímyeí írojrócóóné illíjchuki.

7 Aanée tujkénú tsaapi írojrócó llíjchúné tujkéveri cúújúwama tújpacyo úmeváné páwahji nééne dójconeri tsahtúnéécuéllé ííñúji áiiivyé bájúnemájucó.

8 Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri cámeháúcobádú nééne péétécunúne móóá pañévú áákityéné nújpacyo tsahtúnéécuéllé píívyetétsó tújpacyóvuréjuco. 9 Ááneríi tsahtúnéécuéllé téjpacyó pañe íjcyame dsíjivéhi. Áhdurée tsahtúnéécuéllé téjpacyórí úllénéj cújúwamííne wágóoovéhi.

10-11 Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri níjkyéjitu ‘Paapáwa’ némeíñe mícúruwácoba áákityé péétécunúúbéré páneere téhíñe pañévu.

Ááneríi tsahtúnéécuéllé nújpacyo páápañújpácyo mítyame míamúnaa iádóne dsíjívéhi.

¹² Ááné boonétúu idyé tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri nuhba cóójíejpii, péjcoejpii, mícúruu, íjcyame tsahtúnéécuéllé áabatémé tsá ímí ájchújúcootúne.

¹³ Áijyúu méwaajídú néébe iévéhóowari wáhpeebe kéévánécoba nééhií:

—¡Máidáátsoju ihdyu ííñújí hallúrí íjcyáné míamúnáake tene pájtyeíñé ni-hñéjteré 3-meva níjkyéji múnáa írojrócóóné llíjchúcoóca!

9

¹ Áróné illúhwuúree tsúuca tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri mícúruwa níjkyéjitu ííñújívú áákityé wáhyéjúcoba ávyéta páñé néhejú watájcó ipááyúcuiki.

² Aabée téhejúcoba pááyúcúnetu mítyane ojtso íjchívyé éhne múúne wájcyoha pééte ne ójtsodu. Aanée cóójíejpi núhbake wátajcó cúúvéncóbaúvuréjuco.

³ Aanée teene ojtso pañétú tséreemu cájtume tsújaavé páneere ííñújiri óóvimu núúodu míamúnáake íñúúoki. ⁴⁻⁵ Áámekée némeíñé apáámyekéré Píívyéébe mémé íúmicóónetu íjcyátúmeke ditye ícúbáhra 5 nuhbává hajchótá diityéké dsíjívetsotúme. Téhdurée diityéké némeíñé ííñújiri páneere úmehéénema bajtsóháñé íjcyane ditye ícúbáhrátuki.

⁶ Ehdú tene pájtyécooca míamúnaa idsíjívéíyóneri íjyácunúróme tsá dsíjívéityúne.

⁷ Aamée diitye tséreemu panéjuco míamúnáa humínédú íhyúmine néeme óóro चाहíwaanédú néénema íjcyame tsúuca íjcyátsíiivyé éhne múúne méénujcátsíllí íjsumu íjcyátsíiivyédu. ⁸ Áámé níwacóóné walléemú níwacóóné hajchónéhjí íjcyámé ihwájíiné bájú oohíbyécóbá ihwájíinédu. ⁹ Ááméj píujííneé úwáñé miihónédú néénevu wátájcámeímyé wáhpene ihjyúvá apíichówu éhne múúne méénujcátsivu íjchíemíne íjsumu llícyuhcóné íhjuváu. ¹⁰ Áámé nuówááne óóvimú nuówaanédú téneri ditye míamúnáake tsáhojtsí nuhbává hajchótá ícúbáhraíñé. ¹¹ Áámé avyéjuube íjcyáabe téhdure wáhyéjúcoba ávyéta páñé néhejú avyéjuube íjcyáabe mémé heeberéomú ihjyúrí Abadóo. Áánetúu gríéégómú ihjyúrí Aporíó ‘tútavájtso múnáajpi’ nééiyóne.

¹² Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe ícúbáhraméi pájtyene. Árónáacáa némeíñé tsiiñéi míñéécú íjcyane.

¹³⁻¹⁴ Átsihdyúu idyé tsiiñé téhaamí pañe tsijpi diitye níjkyéji múnáadítúyú írojrócó llíjchúné tujkéveri Píívyéébé ícúvé wájíí óórotu méénúmeíjí hallúrí ócájij tóónédú néénéj pñétú tsaapi díbyeke nééhií:

—Tsíñaácó aatyé 4-meva naavémuke eene Eoparáatej téehí únútu dóhjívámeke. ¹⁵ Ahdújucóo díbye tsíñaácómé tsahtúnéécuéllé míamúnáake dsíjívetsóné ímichíi ihdyu téjyú wáabyutájucó pícyámeímye. ¹⁶ Áijyúu némeíñé diityé tsodáhómú íjsumudi úlleme 200 millóóné íjcyane.

¹⁷ Ááméj píujíínetúu ímyéénujcátsí miihóné chíájcatyé páhduvaré némeíhójí tújpámíhójíúvuu, llíjcyámíhójíúvuu, ajtyúvámíhójíúvuu, íjcyane. ¹⁸ Áánetúu diityé íjsumú níwaúúné bájú oohímyé níwaúúnédú néémé ihjyúháñetu cúújuwaa, ojtsoo, atsóóperee, íjcyane íjchívyéneri tsiiñé mítyane míamúnaa dsíjívé tsahtúnéécuelle. ¹⁹ Muhdú íhjáa íhjúháñema íbówaañé ííñimyémú níwaúúnédú nééneri míamúnáake llihyánuhíjcyáme.

20 Áronáacáa dsíjivetúmé tsá imityúné imyéénuhíjcyané íhvéjtsotúne. Tsáháa ditye naavémuke icyáánivahíjcyané íhvéjtsotúne. Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú íbóhíúbamáyé íjcyátúmeke óórotu, úwááñéwatu, nééwáyutu, úméhetu, méénúmeímyéhjike icyáánivahíjcyane. ²¹ Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú idsíjívétsócatsíhijcyáne, iwáábyénúcatsíhijcyáne, íhdícyámema idyómácócatsíhijcyáne, iñánicyatsíhijcyáne. Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe.

10

Níjkyéji múnáajpi waajácúháámima íjcyane

¹ Átsihdyúu idyé tsiíñe naavédú néené pañe ó ájtyumí tsijpi íh̄tsútuube níjkyéji múnáajpi íhyallútú tuuhi cápátsiúcunúúbé ojtsó pañe cáámetu nítyéébeke. Áabe húmíi ajchúcunú cóójíejpi nuhba ajchúcunúdu. Áánetúu íjcyúbaacu peetécutunú cúújuwa péetécutunúdu. ² Aabée waajácúháámíwu wájihtúcutunúháámí éjécutunúúbé ímiánéjcéjtúhá túvaúcutunú móóatu. Áánetúu náníñéjcéjtúhá túvaúcutunúúbé ííñújitu. ³ Aabée éhne múúne bajú oohíbyécoba íh̄jyuvádú ávyetá íhnáho íh̄jyúvane tujkéveri 7-meva chíjchimu íh̄jyúvá ávyetá íhnáho. ⁴ Aanée ditye muhdú néene o cáátúnúyónáa tsaapi oke cáámetu néehíi:

—Caatúnudí ditye íh̄jyuvane. Téhdure muucá dúúbállédí teéne.

⁵ Áané boonétúu diibye níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu tárívajaúcutunúúbé ímiánéjcéhójtí cáámevu íhbúcuhi. ⁶ Áánemáa mújyú dsíjívéityuube páneere íévéhóówari íjcyánéhjima ííñuji, nújpacyo, múhdúné tsíeméne íjcyanéhjii ípívyéjtsóóbe mémeri neébe:

—Ímiáané tsúuca páneere níjkévaíñe éévé úújetéhi. ⁷ Muurá 7-meva níjkyéji múnáa íjcyámedítyú nihñéejpíyé írojrócó líjchúcucooca páneere ílluréjuco níjkévaíñe Píívyéébé múha wáájácutúné íh̄jyú uubálle múnáake néhdújuco. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu tárívajaúcutunúúbe.

⁸ Áánetúu cáámetu óóma íh̄jyúvaabe tsiíñe oke néehíi:

—Aadi níjkyéji múnáajpi eene móóama ííñújitu tárívajaúcutunúúbedítyú éhaami waajácúháámíwu duúcu. ⁹ Ahdújucóo o péene o táúmeíñe téhaamíwu dííbyeke. Áánéllíhyée oke neébe:

—Áju, májcho téhaamí. Muurá u májchone íimúwu néérone díhbáú pañévú páápáñuúhi.

¹⁰ Ahdújucóo o újcuháámíwu o májchone ímiáané íimúwu néérone táhbáú pañévú páápáñuúhi. ¹¹ Átsihvúu oke neébe:

—Íjcyanéi díhyallúrí tsiíñe pámeere míamúnáake u úúballeíñe íná díityéké pájtyeíñe panévá íñújíne múnáa páhdúváré íh̄jyúvámeke pámeere íavyéjtemájucó.

11

Míityétsi uubálle múnáajtétsi

¹ Ehdúu oke íñéené boonétu eevéivu oke íajcúne neébe:

—Íiyyi dehvété Píívyéébé duurúvájama dííbyé íicúvé wáiji. Áhdure ú éévéé múhdúmevá tééjari dííbyeke dúúrúvahíjcyámeke. ² Áánetu íh̄dyu tééjá llahájtí tsúuca tsííñe ííñúji múnáa hójtí pañe íjcyane tsá u éévéityúne. Muurá 42 nuhbáva tétsii Píívyéébé cóómíyi íjcyame técoomi tútávajtsoóhi. ³ Áijyu ó wálloó míityétsi kímóóvé wajyámuma íjcyamútsí táuubállé méénúímútsikye dítyétsí

tamyémeri 1,260 coojíwá hajchótá iúúballe ñná pájtyeíñe. Ehdúu oke neebe cáámetu óoma íhjuúvaábe.

⁴ Aane diityétsí íjcyane nééiyóné eene páné iññújí avyéjuubéré Píivyéébe íjcyáábé úmíwari orívoheécuma míñéecu peete íjcyane. ⁵ Áámútsikye múnáájtsórómeke dsíjívétsóimútsí cúújuwa diityé hallúvú írípíácóneri. ⁶ Ehdú ñná pájtyeíñe iúúbálléné hajchótá nééimútsí tene iállétuki. Téhdure nújpacyo tújpacyoúvuréjuco dityétsí píivyetétsoíñe iññújiri íjcyámeke páhduvaré néene chémeháñeri ichémétsoki.

⁷ Áronáa teene iúúbállehíjcyané dityétsí níjkévacooca iyáábécobádú néébe teene wáhyéjúcobá déjúcotu íjchíivyebe diityétsima imyéénújcatsímútsikye dsíjívétsoóhi. ⁸ Áámútsí ítemehóócú dómájcoratúné ícyahíjcyáa íhtsútu cóómí Máavyéjuubé wátyétyécúmeícyóómí uulléjijtónéj pñe técoomíyé Tsodóoma, Ejíhto, némeícóómí pañe. ⁹ Áhóócuúvuke pápíhchúúj coojíváj pñnévújuco panévá iññújine múnáa ítehíjcyáhóócuke tsá múha ímílléityú tsaate cúúune. ¹⁰ Aame ávyeta téneri ímíjyúúvéne iwáñehjíváténé pañe tsíeménehjívú bohbanújcátsíhi. Ehdú ímíjyúúveímyé íjyévéhreváa dityétsí diityéké Píivyéébe íhju iúwáábóneri pátsáricyohíjcyánéllíihye.

¹¹ Áronáa téhdune 3 coojíváj pñnévú Píivyéébe tsiiñe diityétsikye bóhítsómútsikye íajtyúmíne míamúnáa ávyetá íhnáhó íllítyeéhi. ¹² Áámútsikye tsaapi cáámetu kéévánécoba neéhi:

—Métsa íllevu. Ahdújuco diityétsí pééiñe cáámevu ojtsó pañévú ímunáa diityétsikye íténáaaca. ¹³ Ájyú ávyetá íhnáhó iññújí vááúmeíñeri técoomítyú tsátsii jááhañe cáhvyábáneri 7,000-meva míamúnáa dsíjíveéhi. Ááneri cóejte ávyetá íhnáhó íllítyeéne Píivyéébe níjkyéjiri íjcyáábeke ávyéjújtsóhi.

¹⁴ Ehdú míjyúújúco ícúbáhraméí pájtyeíñe. Áronáa íjcyanéi tsiiñe íicúiyé téené boonétú pájtyeíñe.

Níhñéepjyé írojróco llíjchune

¹⁵ Aanée nihñéepjyé níjkyéji múnáajpi írojróco llíjchúné tujkéveri cáámetu tsaate kéévánécoba neéhií:

Naavéné avyéjú iññújiri íjcyaroné Mépiivyééberéjuco cáavacúné iiyéjuco Críjtoma íavyéjuutéki. Ááberéjuco tééjé avyéjuube íjcyaiñe mújyú níjkéváityúne.

¹⁶⁻¹⁸ Áanáacáa 24-meva túkevétsojte Píivyéébe úmíwari íavyéjú íjyáwáané hallúrí ácújcatyémé dííbyé lliñévé ímíhmóúbáne dííbyeke dúúruvámé neéhií:

Tehdújuco Ávyéjuube Píivyéébe íhtsútuube íjcyaduré u ícyahíjcyáabe dííhnáhoru u avyéjuuténe. Aabe iññújiri íjcyané míamúnáa úhdivu cááyóbahíjcyámeke u ícúbáhráíñe éévé úújetéhi. Áhdure tsúúca dsíjívéjúcórómema muhdúhjáa ditye ícyahíjcyané u ímbájchóíñe éévé úújetéhi. Aabe dííicúve múnáa íhtsútujtémáyé ídáátsojte uke íavyejúúlléne ímí díwákimyéí méénuhíjcyámeke tééne áhdovu ú ájcuúhi. Áánetu íllure iññújiri míamúnáake tútávátsohíjcyámedi ú ícúbáhraáhi.

¹⁹ Ehdú Píivyéébeke ditye dúúruvánáa níjkyéjiri íjcyaja dííbyé duurúvaja páyúcuúvéne pañe ó ájtyumí dííbyé pityájcoju téhbá pañe íjcyané cajóónaba. Áanáacáa chíjchímuba dónváavéné ávyeta ‘roríhrórí’ néénáa iññújí vááúmeíhi. Áhdurée mítyane nújpacyo wáané dojcohi.

12

Wálleemútsí ápíchó nééne iyáábema

¹⁻² Áané boonétúu idyé tsiine muhdú tene pájtyeíne uubállé ó ájtyumíhi: Tsáápillée ééválle iévéhoováú óhdivu bóhówaavé cóójíejpi núhba ájchúdu íwajyámú néelleé. Aallée péjcoejpi núhba hallúri íjyócunúllé chahíwá 12-meva mícúru. Aallée ihjyúcunúhijcyá iávyéneri. ³ Áanáacáa idyé apíichówu níhbácobádú néébe tújpáabyécoba bóhówaavéhi. Áábé níwauúnée 7-uva íjcyánetu íchahíwáané ávójcatyéhi. Áánétúu íjtyóóne 10-jtoova. ⁴ Aabée íbówari tsahdúnéécúllé mícúruke wájojcó íñújí hallúvu. Átsihdyúu íjyócúúvetéébe díille eenée ítsímáváiñeri íjcyállé úniúvú dílle tsímávátsike idyóókií. ⁵ Áanáacáa tsúuca tsímávalle wájpíwúuke páné íñújíné avyéjuube íhtsútuube íjcyáíbyeke. Áábekée Píivyéébe íavyéjuvu ujcú díbye dííbyemáyéjuco íjcyaki. ⁶ Áané boonée tsíju úmívá ínéubará píivyétúné íñújivu tsátsii Píivyéébe dííllema íhdénútsihvu. Átsihyíi íjcyáalleke dííbyere tehme 1,260 coojívá hajchóta.

⁷ Áané boonée níjkyéjiri níjkyéji múnáa avyéjuube Migyééré ihyájkímuma dííbye apíichówu níhbácobádú néébe téhdure ihyájkímuma íjcyáábema méénújcatsíhi. ⁸⁻⁹ Aabée Migyééré dííbyeke ityáhjáne waagóó tétsihdyu íñújí hallúvú pámeere ihyájkímumájuco éhnéhjáa éjyuúvú íñimyédi miamúnáake tútávátsohíjcyaaabe Naavéneke.

¹⁰ Áané boonétúu tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba néehíi:

–Tsúuca Píivyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íavyéjúejtéké pájtyetétsoíne éévú újetéhi. Muuráhjáa Ílli Críjtoke pícyoobe téené avyéjuube díbye íjcyaki. Aane tsúuca dííbyeke dííbyé cahcújtso múnáa hallúvú pájyuvaré cójihajchótá pécohajchótá álliúunuhíjcyaaabe wágóóovéjucóó níjkyéjitu. ¹¹ Dííbyée tsúuca táhjátsámei Obééjáuúdu néébe tújpácýó wágóóóvéneri. Aanée dííbye Obééjáuúdu néébe uwááboju cáhcujtsómé téhdure tsúuca dííbyeke tahjáhi. Áánéllihyéé tsá dítye íllityétú idsíjívéíñeri. ¹² Ahdícyane méimíjyúú pámeere níjkyéjiri íjcyame. Áánetu ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíne íñújiri íjcyámeke. Muurá tsúuca Naavéne wahájchotáréjuco íúmiwa íjcyane iwáájácúne ávyetá íhnáhó icyáyobáávaténe nihñéréjuco miamúnáadi ícúbáhraíne. Ehdúu tsaapi kéévánécoba néé níjkyéjitu.

¹³ Aabée dííbye níhbácobádú néébe tsúuca íñújívú iwágóóóveíne iwáájácúne imíllerá eenée wájpíwúuke tsímávalleke idsíjívetsóne. ¹⁴ Áronáacáa Píivyéébere nééjuri méwáájí núwácobácúdu nééne dííledítýú íjcyáneri wááménelle ípyée íjcyahíjcyáhullévú ínéubará píivyétúné íñújivu tsiine íñimyédiyéjuco díbye díílleke ipátsárijcyótuki. Aallée 3 pijcyábáj pñévu téhulle íjcyáalleke dííbyere Píivyéébe téhmehíjcyáhi. ¹⁵ Áánéllihyéé idyé dííbye níhbácobádú néébe dííbyere íñimye íjcyaaabe íllímútu hjácó nújpacyo páneere icyáájávetsóneri díílleke imájcanútsóroki. ¹⁶ Áronáacáa íñúji wácaavéne nújpacyo adúcúhi. ¹⁷⁻¹⁸ Áánetúu awáá éhníñevu dííledívú icyáyobáávaténe díílle hájkímumáyéjuco díbye méénújcatsíne Jetsocríjtó uwááboju tsáimíyé úraavyémé Píivyéébe taúhbaju néhdújuco ícyahíjcyámema.

13

Ápíchó nééne iyáábemútsícyobácu

¹ Átsihdyúu móóá úniúvú díbye íjyócuúveténáa téémó pañétú apíichówu néené iyáábécoba íjchívyéhi. Áábé níwaúúnée 7-uva íjcyáúhjítu nehniwu Píívyéébedítúú íhjuváné caatúváhi. Áánetúu íjtyóóne 10-jtoova íjcyánetu íchahíwááne. ² Aabée bájú oohííbyécobádú néébéj tuhááñé bájú ííjúj tuhááñédú néébé íhju apíichówu. Áábekée díbye níhbácobádú néébe picyóó ávyéjuube díbye íjcyaki. ³ Áábé níwaúúnetúu tsau tsaate cáváájcou dsíjívéroú tsiíñe bóhíneri panévá íñújíne múnaa mítyane iúllévénúne dííbyeke ávyéjujtsóhi. ⁴ Áhdurée díbye níhbácobádú néébeke ávyéjujtsómé díbye iyáábécóbake ávyéjuutétsónéllíihye. Áánemáa díbye iyáábécóbádítúú néémeé:

—¿Aca íhya íjcyaaabe tsaapi áadidívú úújetéébe? Tsáháubá muurá múha íjcyatú dííbyeke táhjáiyóme.

⁵⁻⁷ Áábekée díbye níhbácobádú néébe picyóó díbye ííñújí avyéjuube íjcyá 42 nuhbává hajchóta. Áánemáa táúhbaabe díbye ímityúné Píívyéébedítúú ííhjuvákí. Áhdújucóo ávyéta néhni díbye íhjuváné dííbyedítúu, dííbyé duurúvátúu, níjkyéjiri íjcyámedítúu, íjcyane. Áánemáa dííbyejtema imyéénújcatsímyeke táhjaábe. Áábé hójtsí pañée pámeere páné íñújíne múnaa páhduváré íhjuváme. ⁸ Aamée pámeere dííbyeke ávyéjujtsó dúúrúvamé. Áánetúu apáámyéré tsá dííbyeke ávyéjujtsotú ííñújíkyée ípívyéévétúné íhdéjuco ídsíjívéíñé pítyájcámeíbyé Obééjáuúdu néébedi íjcyáháámitu imyéemeháñé íjcyame. ⁹ Aane íhdyu óví ímiááné lléébome cahcújtsóhi. ¹⁰ Muurá tsíjtyeke cúvéhoojánúmeke téhdure cuvéhoojánúmye. Tsíjtyeke dsíjívétsómeke idyé dsíjívétsoímye. Áhdícyane tsúuca Píívyéébeéjté íjcyame múu ímíñeúvú dííbyeke icyáhjújtsóne ehdu nééronéhjí aabúcuhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi iyáábécoba ííñújí pañétú íjchivyéné obééjáuúj tódú íjtyóócu néébeé. Aabée íhjuvává ávyétá apíichó níhbácobádú néébe íhjuváu. ¹² Aabée íhtsútuube éhnée tsau íhñíwau cáváájcameíú tsiíñe bóhíbe iyáábécoba íhtsútuube íjcyadu. Aanée díbye obééjáuúj tódú íjtyóócu néébe táuhbá pámeere míamúnaa ííñújíri íjcyámeke dítye díbye eenée íhñíwau tsau cáváájcameíú tsiíñe bóhíbeke idyúúrúvaki. ¹³⁻¹⁴ Áánemáa dííbyé úmíwávú méénúráityuróné méénuhíjcyáabe. Aabée míamúnaa íténeríyé cáámetu níityétsó cúújuwa ííñújívu. Áánerí míamúnáake íállíñe táúhbaabe dítye díbye íhñíwáu cáváájcameíú tsiíñe bóhíuma íjcyáábé níjcyota imyéénuki. ¹⁵ Áhdújucóo dítye níjcyóné pañévú díbye íhñáhoori íbóhí pícyoobe íhjuvákí. Áánemáa neebe pámeere múhdumé díbye níjcyotáabeke dúúrúvatúmeke ídsíjívétsoíñe. ¹⁶ Téhdurée táúhbaabe pámeere ídáátsojte tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, íhtsutúme éhnéva múnaa, íjcyámeke íúmicóónetu ímíánéjécúéhojtsíjúbatu dííbye mémé íjcyaki. ¹⁷ Áijyúu teene dííbye mémema íjcyatúme tsá píívyetétú íná íñáhjíhenúne. Apáámyéree dííbye mémema, dííbyé nóómerómá, íjcyame píívyeté tsiéméné íñáhjíhenúne.

¹⁸ Aanée dííbyé nóómero 666 íjcyane íhdyu óví wájácúnejcúmé waajácú ímichi cáábyé nóómeró teene íjcyane, íná nééiyóne.

14

144,000-meva májtsiváne

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí Obééjáuúdu néébe Tsióo caméwájú hallurí íjyócunúúbeke. Áábemáa 144,000-meva míamúnaa íjcyámé úmicóónetu dííbye

mémema Cáani mémé caatúváhi. ² Áanáacáa níjkyéjitu tsane ihjyúvá éhne múu teehe níivácunúné ihjyuvádu. Áhdurée ó lleebó chijchi ihjyuvádu. Áronáacáa botsíi ímíñeúvú ó lleebó éhne múu cúmubááné ditye áámune ihjyuvádú tene ihjyuváne. ³⁻⁴ Áanáacáa Píivyéébe íavyéjú ijyáwá hallúrí íjcyáábé úníuri 4-meva iyámédú néémema túkevéjtsojte íjcyámé úmíwari diitye 144,000-meva íjcyame májtsivá béhju majtsíjyu. Aajúu tsá múha tsijtye píivyetétú imájtsiváne. Apáámyéree tsúuca Píivyéébe újcume tsaímíyé Obééjáwuúdú néébeke úraavyémé ímityúné méénújúcootúmé piivyeté teeju imájtsiváne. Muuráhjáa dílbyej téeveri ííñújiri íjcyáné míamúnáadítyú tsúuca pájtyetémeke Cáani Píivyéébema ímí íjtsúcunúmútsí tehjújuco ímíá ñcúvédu. ⁵ Aamée tsá állíuutúne. Áhdurée tsá ditye íñnerí néétsámeítyúne.

Níjkyéji múnaa úúballéne

⁶ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi níjkyéji múnáajpi íévéhóowari wáhpéébeke. Aabée panévá íñújine múnaa páhduváré ihjyúvámeke ímíáájú pajtyéteju múijyú níjkéváityúné úwaabóhi. ⁷ Aabée kéévánécoba nééhií:

—Píivyéébeke ímíñeúvú mecáhcújtsóne máávyejújtso. Muurá tsúuca míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá díbye ímíbájchóíñe éévé úújetéhi. Áhdícyane dílbyeke méduurúvá páneeree íévéhóowari íjcyánéhjima ííñuji, móañe, téhíwuúné, méénúúbeke.

⁸ Aané boonée idyé tsijpi bóhówááveebe nééhií:

—Tsúuca Babiróonia íhtsútu cóomí íjcyárocóomí wágóové panévá íñújine múnáake técoomí múnaa ímityúnejcúvúré íbúwátsohíjcyáné déjúcotu.

⁹⁻¹¹ Átsi ehóowari íjcyánéhjima ííñuji, móañe, téhíwuúné, méénúúbekehdyúu idyé tsijpi bóhówááveebe téhdure kéévánécoba nééhií:

—Téhdure pámeere múhdumé dílbye iyáábécóbama íñíjcyota dúúrúvahíjcyámé úmicóónetu, íhyójtsínéúbatu, dílbye mémé cáatúnútsámeímyedívú Píivyéébe ávyetá íhnáhó icyáyobáávaténe cúújuwa atsóoperémá péétécunúwá pañévú diityéké waagóóhi. Aame ícúbáhráméí múijyú níjkéváityúné Obééjáwuúdú néébema níjkyéji múnaa íjcyámé úmíwávu. Aane ditye téewá pañe ícúbáhrámeíñe ójtsó tsá múijyú níjkéváityúne.

¹² Áané íhdétú múu pámeere íñe múhdumé tsúuca Píivyéébeéjté íjcyame dílbyé taúhbaju néhdu ícyahíjcyámé ímíñeúvú Jetsóoke úraavyé panévaré mávaríjchojúúné íáábúcúnema.

¹³ Átsihdyúu idyé tsaapi oke níjkyéjitu nééhií:

—Íllu nééne caatúnu: “Maímijyu ihdyu diitye Ávyéjuube Jetsocríjtoke cáhcujtsómé dsíjivémé íjcyanej. Muurá Píivyéébé Apííchó néé íwákimyéityu ditye wáyéeevéne. Áané wákimyéí ímí diityémá níjkéváhi.”

Ííñújiri íjcyame újcúmeíñe

¹⁴ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí íévéhóowari tsítsíwu nééne ójtsó hallúrí tsaapi míamúnáajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée imíwu óóro chahíwama íjcyabe ejécunú tsuhjíváwu nééwa ñiitsúwa. ¹⁵ Áanáacáa tsijpi níjkyéji múnáajpi Píivyéébé dúúrúvájá pañétú íjchíivyeebe kéévánécoba dílbyeke nééhií:

—Tsúuca ííñújiri bajtsóháñe íjcyane keeméhi. Aaneaajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée imíwu óóro chahíwama íjcyabe ejécunú tsuhjív ílluréjuco wáhdáhinúne daahívetso. Tsúuca teene u ááhívetsóíñe éévé úújetéhi.

¹⁶ Áhdújucoo díbye iwáhdáhinúné ááhívetsóne.

17 Áané boonée idyé tsijpi Píivyéébé duurúvaja níjkyéjiri íjcyájá pañétú ijchívyé téhdure tsuhjívawu nééwa niitsúwá ejécunu. 18 Áábekée tsijpi cúújúwá tehmeébé Píivyéébé ñcúvé waijí íjcyátsihdyu tsáábe kéévánécoba nééhií:

–Tsúúca óóva néévá naamé ííñújiri. Aane íllurjúco péene daahívetsóte. 19 Ahdújucóo díbye ipyééne iújcune wájojcóné téené dotsúhcúihcyú pañévú muhdú Píivyéébe ímityúmedívú icyáyobáávaténe diityéké ícúbáhráíñe nááve. 20 Ahdújucóo díbye míamúnáake Jerotsarée tsiéllévúré ícúbáhrámé tujpácýo caajávé tétsii íjumu íjcyámé ihjyúháñe tujkévevu 300 kiróómetró hajchótá ííñújí hallúri.

15

Nihñéenére 7-neva ícúbáhráméi íjcyane

1 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsiíñe apíichówu nééne iévéhóowari. 7-meváa níjkyéji múnaa bóhówaavé Píivyéébe icyáyobáávaténe nihñéré míamúnáadi páhduvaré ícúbáhráíñéhjima tsáámeé.

2 Áhdurée ó ájtyumí éhne múúne tsane nújpacyo ávyeta ‘rauráú’ néhdu nééne pañétú cúújuwa péétécunúne. Áané úníurí diitye iyáábécóbá níjcyotáa dúúrúvahíjcyatúme téhdure dííbye mémema íjcyatúme. 3-4 Aamée Píivyéébe diityéké ájcúné cumúbáánema íjcyame májtsivá dííbye ñcúve múnáajpi Moitséeúvú májtsíjyú Obéejáuúdu néébedítýú íllu nééjuú:

Panévatúré íhtsútuube Píivyéébe apáábyéré ímiáábé u íjcyaaabe u állíúútuube páné avyéjuubéré ú íjcyáhi. Áábeke uke panévá íñújíñe múnaa iávyejúúlléne duurúvahíjcyáhi. Muurá waajácúme ímiáábé u íjcyánéllii muhdú u néhdújuco u méénune.

Ehdúu nééju májtsiváme.

5 Áané boonée idyé ó ájtyumí Píivyéébé duurúvájá pañétú pañétúeho míjcoho páyúcuuvéné dííbye taúhbajúúné cáátuvané tééhó pañe íjcyaho. 6 Téhdurée tééjá pañétú diitye 7-meva níjkyéji múnaa ijchívyé Píivyéébe míamúnáadi ícúbáhráíñéhjima. Áámé wajyamúúnée ávyeta ‘namínámí’ néémé ocájímíñéne oórómíñéne diityéké íjpiúñénevújuco íjcyane. 7 Áámekée diitye 4-meva iyámédú néémedítýú tsaapi ajcú diityé tujkévevu óórótu méénúmeíhllójuvu. Áihllóji pañe teene Píivyéébe mújyú muhdú íjcyáítyuube míamúnáadi ícúbáhráíñe. 8 Áanáacáa dííbye íhtsútú ojtsódú nééne wahpécunú duurúvájá pañe. Ájyúu tsá múha tééjá pañévú úcáávetú diitye níjkyéji múnaa míamúnáadi ícúbáhráné níjkévátúné hajchóta.

16

Icubáhráméihllóne

1 Áanáacáa tééjá pañétú tsaapi kéévánécoba diitye 7-meva níjkyéji múnáake nééhií:

–Ííñújívú mepéene eene éihllóji pañe íjcyane Píivyéébe míamúnáa wáábyuta méénune mécahpíñú ditye ícúbáhráméiki.

2 Ahdújucóo tsaapi ipyééne ihñéihlló pañe íjcyane cáhpíóneri pámeere iyáábécóbá níjcyotáa dúúrúvahíjcyámé téhdure dííbye mémema íjcyame áhllávatéhi.

³ Áané boonétúu tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane móóácóbá pañévú cáhpíoneri éhne múúne dsíjívémé tujpácýódú núpacyo íjcyáneri pámeere téjpacýó pañe íjcyame dsíjívéhi.

⁴ Áané boonétúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane íayáhíhjí pañévú cáhpíoneri núpacyo píívyeté tujpácýóvréjuco. ⁵ Áánemáa neébe:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe ímíáábé íjcyadúré u íjcyaaabe míamúnáake u ícúbahráne. ⁶ Muuráhjáa díhjúu uubálle múnáama tsijtye ímí uke cáhcújtsómé tujpácýó waagóome. Áánéllii tehdújuco diityéké tujpácýóvú u íjchone.

⁷ Áané boonée tsijpi Píívyéébe ícúvé waijí íjcyátsihdyu néehíí:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe panévaturé íhtsútuube ávyéjuube u íjcyaaabe míamúnáake u ícúbahráne.

⁸ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane cóójíejpi núhbá hallúvú cáhpíoneri nuhba éhniíñevu állóócoténé míamúnáake áiúcúhi. ⁹ Ááne j tsárii nehníwu Píívyéébedítýú íhjúváne ímityúné imyéénuhíjcyánetu tsá ditye ímíletú íhveténe. Áánemáa tsá dííbyeke ditye ávyéjúulletúne.

¹⁰ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane diibye iyáábécoba eenée móóá pañétú íjchíívyéébe avyéjú iyyáwá hallúvú cáhpíoneri dííbyé avyéjú tútávaavéhi. Áijyúu míamúnáa avyeta ícúbáhrámeíñe ávyeri íhníjwááñé íhdóhi. ¹¹ Aamée éhniíñevuré nehníwu íhjúvává níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébedítýú ahlláháñema tsíñéhjiri ícúbáhrámeíñe déjúcotu. Áánemáa tsá ditye íhvéjtsotú ímityúné imyéénuhíjcyáne.

¹² Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane Eoparááté pañévú cáhpíoneri teehi áraavé avyéjute nuhba tsáhícyánéjcutu ítsodáhómuma méénujcátsivu tsáame tsíñejcúehívú ípájtyeki.

¹³ Áánáacáa diibye níhbácobádú neébeé, tsijpi iyáábécobádú neébeé, Píívyéébe íhjúu uubálle múnáajpídi díllómeíbyee, éhdúmé íhjúháñetu naavémú ahcómúdú némehejí cájtume méénuráítýúronéhjí méénuhíjcyáhi.

¹⁴ Aamée panévá íñújíne múnáake íavyéjútémá pihjúcú íhtsútuube Píívyéébe muhdú ditye ícyahíjcyáné diityémá ímibájchócooca dííbyema imyéénújcatsíki.

¹⁵ Áánáacáa Jetsóo oke néehíí:

—Pecútétsihdyuré muurá ó bóhdií múha íjtsótúnáa éhne múúne nani múnáajpi tsáhduú. Aane ihdyu íjtsome maímijyu tsá íínerí núcójpívéityú éhne múúne íévejte íjcyame núcójpívédu.

¹⁶ Aanée diitye naavémú tsúúca pihjúcú pámeekéré míamúnáake íavyéjútémájucó tsátsihvu heeberéómú íhjúrí ‘Amagedóo’ némeítsihvu.

¹⁷ Átsihdyúu idyé nihñeejpíyé ihñéihlló pañe íjcyane íévéhoowávú cáhpíoné tujkéveri Píívyéébe níjkyéjitu ídyuurúvájá pañétú kéévánécoba néehíí:

—Áyu ícyooca ihdyu tsúúca páneere níjkéváhi. ¹⁸ Áánáacáa ávyetá íhnáho chíjchímuba dóvájaaavéné ‘roríhrorí’ neéné tujkéveri ávyetá íhnáho íñúji váúmeí íhdée ivááúmeíhíjcyáné éhniíñevu. ¹⁹ Áánerí Babiróonia íhtsútu cóómí íjcyárocóómí wáhcabá 3-neva panéjcvávu. Ehdúu técoomí múnáa ímityúné méénuhíjcyáné déjúcotu Píívyéébe icyáyobáávaténe ávyetá íhnáho diityedí ícúbahráhi. Áhdurée páneere ííñújiri íjcyácoomíjí wáhcávyabáhi. ²⁰ Áhdurée páneere móáñéj píne íjcyáhbaújima íjchí íñújí caméwajúné tsáhájucó íjcyatúne.

²¹ Áijyúu Píívyéébedítýú nehníwu míamúnáa uhbá díbye diityé hallúvú núpácýówácobáné dójcoótsóneri ícúbáhrámeíñé déjúcotu.

17

Nahtsiwamééwa ícúbáhrámeíñe

¹ Átsihdyúu tsaapi diitye níjkyéji múnaa 7-meva íjcyámedítýú oke nééhií:

—Dícha uke o úújétso aalle eene nújpácyó hallúrí íjcyalle íhtsútulle nahtsiwamééwá muhdú ícúbáhrámeíñe. ² Muurá panéva iñújjíne múnaa íavyéjútémáyé ímityúné díllema imyéénúneri íjtsaméi tútávajtsóhi.

³ Ehdúu naavédú néene o íiténé pañe oke iñéene tsajtyéébé íñeubará píivyétúné iñújivu. Áhullée ó ájtyumí tújpaábyécoba néébe iyáábeke íhñíwaúúné 7-uva íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábeke. Áábedítýúu mítyane meméháñe caatúvá nehníwu Píivyéébedítýú íhjuváne. ⁴ Áábé hallúrí diille walle ácuúcunúllé wajyámú ávyéta ímí duujínuúdú nééja tsániiñe tújpájaúvu. Aallée ícyaavé tsaímíyé óórótu, péérátu, páhdúváré ímíwu néené newáyúúnetu, méénúmeíñehjivu. Aallée ejécunú óóróíhlló pañe páhdúváré néené ímityuháñe imyéénuhíjcyanéjji wáhpécunúne. ⁵ Áállé úmícotúu caatúváné íñáhjáubáhjáa nééiyóné íllúu: “Íhtsútu cóómí Babiróonia pámeere nahtsiwamééwámúj tsiiju; téhdure páneere ímityunéhji íñújjiri íjcyánéj tsiiju técoómi.” ⁶ Áállekée o íitene ó waajácú Píivyéébeéjte ímí Jetsóoke iúráávyéné déjúcotu dsíjivehíjcyámé tu-jpácyori dille líyíicyavéne. ⁷ Áánerí mítyane o úllévenúúbeke oke níjkyéji múnáajpi nééhií:

—¿Íveekí ayájú íhnáhorá u úllévenúne? Cáhawáá eene dííbyé hallúrí dille íjcyáné iyáábé 7-uva íhñíwaúúné íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábema diityétsidítýú uke o úúbálleki. ⁸ Muurá diibye tsáhájucó íjcyájúcootúne. Ároobe tsiíñe íbóhííne wáhyéjúcóbá pañétú íjchívyéé mújyú tsiíñe íbóhíjúcóóítyúhullévú iwágóóóveki. Áábedi míamúnaa ullévénúú íñújjí ípívyéévéjyújuco pájtyetéme mémeháñe cáatúváné waajácúháámítu ímyémeháñe íjcyatúme.

⁹ Aane ihdyu óví wájácúnejcúmé waajácú íñnerí tene íhjuváne. Muurá eene 7-baúvá cámeéhbaúné hallúrí diille walle ácuúcunúhbaújí nééiyóné eene 7-uva íhñíwaúúne. ¹⁰ Áhdure 7-meva ávyéjute íjcyane nééiyóne. Áámedítýú ícyooca tsaapi ávyéjuube íjcyáhi. Áánetu 5-meva tsúúca téénetu pajtyéhi. Áánetu tsijpi nihñéepiyé ávyéjúúteé wahájchotáwuúre. ¹¹ Áábedítýú diibye iyáábécoba tsúúcajáa dsíjiveroobe tsiíñe bóhíibe cámaáveéhi. Áábema 8-mevájúcooi teene 7-neva íjcyáné avyéjutu pájtyeíñe. Ároobe bóónétu ávyétá wágoóóveréjuco méénuíñe.

¹² Áábema tsijtye 10-meva wahájchotáwu ávyéjuutéíñe nééiyóné eene 10-jtoova íjtyóóne íjcyane. ¹³ Aame ípítyácójcatsíñe dííbyeke píááboó díbye éhñííñevu íhtsútúúveki. ¹⁴ Aame Obééjáwuúdú néébema méénújcatsíyómeke tsanéjcuúré táhjáiíbye pámeere ávyéjute éhñííñevu íhtsútuube ávyéjuube íjcyáabe. Áánetu ihdyu ípyée ityújkevééllémeke díbye újcume ímí dííbyeke úráávyehíjcyámé dííbyema íjcyáahi. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

¹⁵ Átsihdyúu idyé tsiíñe oke neébe:

—Muurá eene nahtsiwamééwá nújpácyó hallúrí ácuúcunújpácyó ú ájtyumí mítyane míamúnaa panéva iñújjíne múnaa páhdúváré íhjuvámé dóbééveíñe nééiyóne. ¹⁶ Áánetu eene iyáábé 10-jtoova íjtyóóne íjcyáábema téhduméré ávyéjute íjcyame diille nahtsiwamééwake nehnílleéhi. Aame díílleke ityútávajtsóne íhvéjtsolle íjcyáá ícúvérátulléréjuco. Áálleke bóónétu

íllurjúco ditye cóvájtsóiñe. ¹⁷ Píívyéébere diityéké téené íjtsaméivu ájcuú dibye muhdú néhdújuco tene ipájtyeki. Áánéllii diitye ávyéjute 10-meva íyáábeke íhtsútúúvétsoó dííbyere Píívyéébe néhdújuco. ¹⁸ Áánetu diille wáleeke u ájtyumíne panévá iñújííne avyéjú comíñe nééiyóne. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

18

Babiróonia wágóoovéne

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi íhtsútuube íjcyaaabe cáámetu níityéébé ámítsaráhcó ííñuji ájchúacunúúbeke. ² Aabée kéévánécoba nééhií:

—Tsúúca Babiróonia íhtsútu cóómí íjcyárocóómí wágóóóvéne boone téápajyúrí naavémurjúco nehniwu néené wahpéjtema. Aane ihdyu óvi tehjújuco técoomi wágóoovéne. ³ ¿Íveeki panévá iñújííne múnáake ímityunévú íbúwátsohíjcyacóómí? Téhdure ¿íveeki técoomíyí álliúré úwáábómeíñe iñújííne avyéjute icyáhcújtsóne ávyetá ímityúné méénuhíjcyáhi? Áhdure técoómí múnáa mítyane íéhnéváiyóneri íjyácunúne panévá iñújííne nahjíhe múnáake mítyane dsíídsínuhíjcyáhi. ⁴ Ehdúu dibye néenáa idyé tsijpi téhullétúré cáámetu nééhií:

—Méjchívyé écoomítyú múhdumé tahñéjté íjcyame técoomí múnáa ímityúné méénuhíjcyáné ámuha meméénútuki, áhdure téené hallútú ditye ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeítyuki. ⁵ Muurá técoomí múnáa ímityúcoba éhniíñevúré líyaaténé oo Píívyéébe múhdurá o íjtsúacunúnéllii téené déjúcotu diityéké ó ícúbáhraáhi. ⁶ Ahdícyane óvi ihdyu diityéké ó ícúbáhra múhdúhjáa ditye tsíjtyeke ícúbáhrahíjcyáne áhdó ditye iwáájácuki. ⁷⁻⁸ Muurá íbúwá pañe ímityájkímyeíñe nehíjcyámé íhtsutúme íjcyámeke mújyú kímóóve pájtyéityúne. Áhdure nehíjcyámé mújyú muhdú íhcyóómí íjcyáityúne. Áámeke ihdyu téene áhdó óvi o kímóvejtsómé ícúbáhrámeí ájyáháñema dsíjiveri. Muurá panévaturé íhtsútuube Píívyéébe o íjcyaaabe diityé ímityú déjúcotu diityéké o ícúbáhráme cóómí áíívyééhi.

⁹ Aane muurá panévá iñújííne avyéjute técoomí múnáama ímityúné méénuhíjcyámé tsáímíyé ímíjyuuri íjcyarómé técoomi ámópácyoovéne íajtyúmícooca kímóóveéhi. ¹⁰ Aame téeneri íllityéne tsíhyullétúré ítème neéhi:

—¡Máídaátsoju muhdú íveeki íhtsú cóómijíí Babiróonia ñná pajtyej! ¡Ávyeta muhdú méjtsótútsihdyu peecútéré tsúúca wágóóóvecóómí! Ehdú neeímye.

¹¹ Ááneri panévá iñújííne nahjíhe múnáa mítyane kímóóveé ihñénéhjí kíá íñáhjíhenújúcóóítyúneri. ¹² Muurá técoomi nahjíhénuhíjcyámé óóroó, páráátaá, bóroótseé, íééroó, péeraá, tsíñehji panévare mítyane áhdómeíñe néwayúúnee, íjcyane. Téhdure nahjíhénuhíjcyámé ímiá wajyámúné ríínoó, tséedaá, íjcyane tújpájáhjíúvú néénema duujínuúdúnéjahji. Áhdure nahjíhénuhíjcyámé páhdúvaré nénehji imyéwu cúvááné uméhéénema ímíwu néené néwáyúúnetu méénúmeíñéhji. ¹³ Áhdure páhdúvaré néené pacúúcuháñe imyéwu cúvanéhjí mííraá, íjtsiéétsoo, íjcyane nahjíhénuhíjcyáme. Majchóháñe nahjíhénuhíjcyámé bíínoó, dúúrúbaa, haríínaa, tríigoó, íjcyane. Téhdure teene majchó uménú nahjíhénuhíjcyámé canéérama tsíñehji. Téhdure nahjíhénuhíjcyámé jéémú ocájímuu, obééjámuu, íjyumuu, íjchíemíínee, míamúnáa, íjcyane. Ánehji kíá íñáhjíhenújúcóóítyúneri kímóóveímye. ¹⁴ Aame técoomíúvutu neéhi:

—¿Kiávújuco icyooca técoomíúvú ihtsútuj? Tsúúca páneemáyé técoomi wágóoovéné tsá múijyú maájtyumíjúcóóityúne.

15-16 Aame téeneri iillityéne técoomíúvú ijcyátsíí kémuélléturé ítème ikímóóvéne neéhi:

—¡Máidáátsoju íveekí ihtsú cóomijíí Babiróónia muhdú ijcyá éhne múúne walle imíwu néené wajyámúúnema íjcyalle tsaímíyé icyáávellédú nécoómi! ¡Ávyeta muhdú meíjtsótútsihdyu peecútéré tsúúca wágóóóvecóómi! Ehdú neéime. 17 Aane muurá muhdú técoomi wágóoovéné cújúwamííneri úllehíjcyámé pámeere íavyéjútémá íwákimyéi múnaa ájtyúmííhi. 18 Aame técoomi áiiyvéné ámópácyoúcunúne ííténe neéhi:

—¿A íjcyacóómi tsícyoomi écoomíúvúdú nécoómij? 19 Aame ikímóóvéne ihníwaúúné ibállííñúmeííne neéhi:

—¡Máidáátsoju muhdú íveekí écoomi ihtsú cóomijíí íiná pajtye técoomíújuco múúhá wákimyéi cújúwamííneri muha metsájtyéné hallúvú medsíídsívahíjcyacóómi! Ácoomi ¿íveekí peecútéré tsúúca wágóoovéhi? 20 Ehdú ditye kímóóvénaa pámeere níjkyéji múnáama múhdumé tahñéjté íjcyame táuwaáboju úwaábohíjcyámé imíjyúúhi. Áánetu técoomí múnáadi ó ícúbáhraá tahñéjteke díbye ímityúné dáríívehíjcyáné déjúcotu. Ehdú Píívyéébe neéhií.

21 Átsihdyúu idyé o íténáa tsijpi ihtsútuube níjkyéji múnáajpi nééwáyúcoba móóá pañévú iwááóne neéhií:

—Eene móóá pañévú nééwayu o wááodu muurá ihtsútu cóomí Babiróónia wágóóóvecóómí tsáhájucó múijyú maájtyúmíityúne. 22 Tsáhájucó múijyú técoomí múnaa iwáñehívaténe cúmubáánema chíiyóró líjchune melléébóityúne. Téhdure tsáhájucó técoomíyí ípyéé imyéénuhíjcyádú panévá wákimyéi ditye méénune maájtyúmíityúne. 23 Tsáhájucó múijyú técoomi tsaímíyé péétécunúityúne. Tsáhájucó técoomíúvú ditye ityáábávájcatsííé wañéhíjné méénúityúne. Páneere técoomí ihtsútú níjkévaáhi. Muuráhjáa técoomí nahjíhe múnaa ihtsutúme tsíjtyé nahjíhe múnáá ehnííñevu íjcyame panévá íñújííne múnáake mútátsohíjcyá waabyénujúúneri.

24 Áhdurée técoomíúvú Píívyéébé ihjyú uuballe múnáama pámeere dílbyeéjteke dsíjívetsóme. Ehdú níjkyéji múnáajpi néé naavédú nééne o íténé pañe.

19

1 Átsihdyúu idyé téené pañéré ó lleebó cáámetu mítyame míamúnaa kéévánécoba nééneé:

Métsu Mépiivyéébé ihtsútuube ávyéjuube íjcyáábedítyú pajtyéteju tsáábeke maávyéjútso. 2 Muurá muhdú tene íjcyádújuco díbye muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbjchóne. Muuráhjáa nahtsíwamééwá panévá íñújííne múnáake ímityúneri ityútávájtsóne dílbyé ícúve múnáake dsíjívetsóné déjúcotu díllédi ícúbáhraábe.

3 Átsihdyúu idyé tsííne néémeé:

—¡Métsu maávyéjútso Píívyéébeke! Muurá técoomi ihtsútu cóomí áíivyéne ójtsó tsá múijyú íhvetéityúne.

4 Áhdurée idyé díitye 24-meva túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééme Píívyéébe íavyéjú íjyáwá hallurí ácuúcunúúbé lííñévú ímíhmóúbáne neéhií:

—¡Métsu maávyéjútso Píívyéébeke!

⁵ Áhdurée idyé tsijpi tétsihyi íjcyaaabe nééhií:

Meetsu pámeere ídáátsojtémá íhtsútujte múhdumé Mépiivyéébé ìcúve múnaa meíjcyame díbye ímillédú meíjcyame díbyeke maávyéjújtsoki.

Obééjáuúdu néébe wáñehjíváténe

⁶⁻⁸ Átsihdyúu idyé tsiíne ó lleebó éhne múúne teehe níivácunúné tujkéveri mítyane chíjchimu íhgyuvádú míamúnaa íhgyuváne. Íllúu néémeé:

Panévatúré íhtsútuube Ávyéjuube Píivyéébe íjcyáábeke ihdyu metsu maávyéjújtsóneri meímíjyuúki. Muurá Obééjáuúdu néébe tsúúca ihñéjtema wáñehjívátéé éhne múúne tsaapi ityáábáváné wañéhjí méénudu. Áánéllii tsúúca íjcyátsíiviyémé ímiá wajyámúúné tsítsíjahjívú íújcámeíñema.

Ehdúu néémeé. Aane teene tsítsíjahjí Píivyéébeéjté ímiáámé meíjcyane nééiyóne.

⁹ Átsihdyúu tsaapi níjkyéji múnáajpi oke nééhií:

—Íllu caatúnu: “íMaímijyu ihdyu Obééjáuúdu néébe méwadyu nééme ihñéjteke imíñútsómema wáñehjíváténej!”

Átsihdyúu oke néébe:

—Ehdu ímiááné Píivyéébere nééhií.

¹⁰ Áánélliihyée dííbyé lliíñévú o mímóúúvéne dííbyeke o dúúrúváiyónáa oke néébe:

—íOke duurúvadíñe! Muurá ámuháduuré oo Píivyéébé ìcúve múnáajpi eene ámuha díñahbémuma Jetsocríjtoke ímí meúraavyémé meíjcyadu. Áánéllii ihdyu dííbyekéré Píivyéébeke duurúvá dííbyé uwááboju Jetsóodi íjcyane ámuha meúwáábohíjcyáábeke. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

Tsítsíbeúvú nééne íjju hallúrí íjcyáabe

¹¹⁻¹³ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjiri íjju tsítsíbeúvú néébeke. Áábé hallúrí ácuúcunúube mémé ímiáábé Állíútuúbe. Tsiíñe dííbye mémé Píivyéébé Ihjyu. Aabe muurá míamúnaa muhdú meícyahíjcyáné mééma ímíbájchoó muhdú meícyahíjcyádújuco. Aabée íchahíwáánema íjcyáábé hálluúúcú cúújúwayúdu peetéacunúhi. Áánetúu imyémé dííbyedítýú cáátúnúmeíñe ìná nééiyóné tsá múha wáájácúúne. Apáábyéree dííbye waajácúhi. ¹⁴ Áábekée mítyame míamúnaa tsítsijte íjjúmudi úraavyé ímiá wajyámúúné tsítsíjáánema íjcyame.

¹⁵⁻¹⁶ Aabée tsuhjíváwu nééwa níitsúwá díbeúcunú tééwari panévá íñújíine múnáake ìcúbáhráíwa. Áábedítýúu íwajyámutuu, íjcyúbatuu, caatúváné íllu nééneé: “Páné avyéjújte éhniíñevu íhtsútuube avyéjuúbe.” Aane muurá dííbyé hójtsí pañe panévá íñújíine múnaa íjcyááhi. Áhdure dííbyej tééveri íhtsútuube Píivyéébe icyáyobáávaténe míamúnáadi ícúbáhraá éhne múúne óóva íjtyúhari dítye dótshucúdu.

¹⁷⁻¹⁸ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéji múnáajpi cóójíejpi núhbá hallúrí íjyócunúúbeke. Aabée wahpéjteke kéévánécoba nééhií:

—Píivyéébe néé pámeekéré ídáátsojtékee, íhtsútujtékee, íjjúmuke diityedí méénújcatsímýéhjimáyé ámuha medóókií. Áámeke wa metsááne medóóvaj. Ehdúu neebe níjkyéji múnáajpi wahpéjteke.

¹⁹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí dííbye iyáábécóbama ihyájkímú panévá íñújíiné avyéjújte píhcyaavéné dííbye íjju hallúrí íjcyaaabe téhdure ihyájkímuma íjcyáábema imyéénújcatsíki. ²⁰ Áronáacáa dííbye iyáábécóbama Píivyéébé

ihjyú uubálle múnáájpídi díllómeíbyé méénúráityuróné méénúúbema tsúúca díityétsikyé ékeevéme. Diibyéé eene Píivyéébé ihjyú uubálle múnáájpídi díllómeíbyé íllure állihíjcyá míamúnáake diibye iyáábécóba mémema íjcyame dííbyé níjcyota dúúrúvahíjcyámeke. Áromútsíi bóhímútsíyé wágóoové ávyétá ihnáhó atsóóperémá péétécunúné cuujúwá pañévu. ²¹ Áánetúu tsijtye ímunáajtéké diibye íjju hallúrí ácuúcunúúbé íñitsúwari dsíjívétsómeke díitye wahpéjté dóóhií.

20

Jetsóó ávyéjuube íñújiri íjcyane

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi níjkyéji múnáajpi cáámetu íñújívú níityene ápíchó néheju wáhyéjúcóba lláávee, úwááñéhícyobaa, íjcyánema. ² Aabée níhbácobádú néébeke dííbyere íñimye íjcyaaabe Naavéneke tééhiyi idyóhjinúubeke waaó teene wáhyéjúcóbá pañévu. ³ Áábé hallúvúu cóhpéj wátájcoobe dibye míamúnáake 1,000 píjcyá hajchótá íállíyúcoótuki. Ááné boonétúu tsiíne ácádsíiveebe wahájchotáwuúrējuco.

⁴ Áhdurée ó ájtyumí muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné ditye ímíbájchóiñévu Píivyéébe níwaavémé íavyéjú íjyáwáané hallúrí ácuújcatyémeke. Téhdurée idyé ó ájtyumí Píivyéébé ihjyú Jetsóodi íjcyane úwáábohíjcyámeke téené hallútúu ditye íhñíwaúúné kípíyúúcu híjcyámeke. Díityéé muurá tsá múijyú diibye iyáábécóbake íñíjcyotámá dúúrúvatúne. Áánéllíihyée dííbye mémé tsá díityéké íumicóónetu íhyójtsínéúbatu íjcyatúne. Aamée tsiíne bóhíime Críjtoma ávyéjuuté téhdune 1,000 píjcyá hajchóta. ⁵ Aane cahcújtso múnáa dsíjívémé bóhítujkénúíne nééiyóne. Áánetúu tsijtye cáhcújtsotúmé téhdune 1,000 píjcyá boonéturéjuco bóhíine. ⁶ Maímijyu ihdyu tsaímíyé Píivyéébema ícyahíjcyámé tujkénú bóhíícunúínej. Áámeke tsáhájjuco bóónétu íjcyáné ícúbáhraméí dómájcóityúne. Aame Píivyéébema Críjtomútsí íjcyánéjcu lluuwájté íjcyame ávyéjúúteé íñújiri téhdune 1,000 píjcyá hajchóta.

⁷ Ááné boone tsiíne Naavéné ácádsíjcaáyóméíhi. ⁸ Aabe ípyée imyéénuhíjcyádú tsiíne páné íñújíne múnáakéré íállíne mújtátsoóhi. Ááne Góóó, Magóóo, íjcyáné íñújícu múnáa ávyétá mityámé eevératu íjcyame Críjtoke néhnílehíjcyámema íucújcatsíne dííbyema méénújcatsíimye.

⁹ Aanée naavédú nééne o íténáa pahúllevátú tsááme Píivyéébe íhcyóómi wáiyú nécoomi tsúúca mícaavévá pámeere dííbyeéjteke ípírújtsóroki. Áronáacáa Píivyéébe cúújuwa cáámetu díityé hallúvú íjcaáyóné pámeekéré áíucú tsáápíúbá coéváratu. ¹⁰ Áánetúu diibye Naavéné míamúnáake állihíjcyáábeke waagóoobe cúújuwa atsóóperémá péétécunúwá pañévú tééwá pañe tsúúca iyáábécobaa, iye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáájpídi díllómeíhíjcyaaábee, íjcyamútsí íjcyáwá pañévu. Aamée tsúúca tééwá pañe ícúbáhraméí múijyú níjkéváityúne.

Ímíbájchoju

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsítsij néené avyéjú íjyáwá hallúrí tsaapi ácuúcunúubeke. Áábedityúu íñújíma íévéhóowari íjcyanéhíj peíñú pevétsíiyējuco. ¹² Áijyúu dííbyé úmíwari íhtsútúméhjimáyé ídáátsojte dsíjívéhíjcyámé tsiíne bóhíímedívú pááyuube muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátúváne waajácúhaamíne. Áhdurée paayúcuube pájtyetéme mémeháñé íjcyaháami. Áánemáa díityémá ímíbájchoobe téhaamíjji pañétú muhdú ditye

ícyahíjcyáné cáátúnúmeídyújuco. ¹³ Téijyúu pámeere dsíjívémé ijchívyécunú móáñé pañétuu, íññújí pañétuu, íjcyane. Áamemáa ímíbájchoobe muhdúhjáa ditye ícyahíjcyánéhji. ¹⁴ Áijyúu tsáhájucó dsíjívé íjcyájúcootúne. Téhdurée ímityúmé dsíjívémé úújetéhíjcyatsíí tsúúca wágóoové cúújúwá pañévu ditye wágóoóvéíwá pañévu. ¹⁵ Ááwá pañévu wágóoóvéémé íñe múhdumé pájtyetéme mémeháñé íjcyáháámitu imyémé íjcyatúme.

21

Béhné íññújíma níjkyejí

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí béhné íññújí íévéhóowari íjcyánéhjima bóhówaavéné íhdéénéhjí tsúúca wágóoóvéne boone. Áronáacáa tsáhájucó móáñe íjcyatúne. ² Áijyúu o ííténáa béhné Jerotsarée níityé níjkyéjitu Píívyéébedítu. Ácoomí tsaímíyé íñe imíjyaú éhne múúne walle ityájíváné wañéhjí pañe ímíbájkímyeídyu. ³ Áánáacáa tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba nééhíí:

—Ícyooca Píívyéébe ihñéjtéj piine íjcyaabéréjuco diityéké túkévétsoíñe. Áábema íjcyáimíyé tsaímíyéjuco. ⁴ Áámema tsáhájucó kímóóve, dsíjívé, panéva ícúbáhráméí, íjcyájúcoóityú tsúúca dibye páneere tsíhduréjuco cápáyoácónéllíhye.

⁵ Ehdúu dibye néené boone íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúacunúúbé nééhíí:

—Panévaré béhnéréjuco o ípívyejtsóne.

Átsihdyúu oke neébe:

—Cáátunu íñe úúma o íhjuváne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Muurá ímiáánéré teéne. Aane múu cáhcujtsóhi.

⁶⁻⁷ Átsihdyúu tsiíñe oke neébe:

—Áyu tsúúca páneere muhdú o néhdújuco pájtyene. Aabe panévatúré íhtsútuube tapíívyema o íjcyátuube íjcyadúré o íjcyaaabe ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsóobe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóííbye. Aabe áátsímédú néeme ímítyunévú táhjátsámeítyúmé tsaímíyé íjcyáíyóneri tsúúrámeímyeke ó ájcuú ímiá bóhívu áhdóratúne. Áámé Píívyéébé ó íjcyááhi. ⁸ Áánetu oke íúráávyéné déjúcotu ícúbáhráméíyóneri íllityéne cáhcújtsotúmee, dsíjívétso múnaa, íhdícyámema dómácócatsíhijcyámee, níjcyotájteke dúúruvahíjcyámee, waabyénu múnaa, álliu múnaa, éhdume wágóoóvéé cúújuwa atsóóperémá péétécunúwá pañévu. Ehdú botsíí ávyétá wágóoóveréjuco ditye méénuíñe. Ehdúu oke Píívyéébe nééhíí.

Béhcóomi Jerotsarée

⁹ Átsihdyúu tsaapi níjkyejí múnáajpi éhnée 7-mevadítyú nihñéénéré ícúbáhráméí íjcyáíhlloma íjcyaaabe oke nééhíí:

—Cáhawáá uke o úújétsó Obééjáuúdu néébé uráávyé múnaa éhne múúne tsáapí taaba íjcyadu néémedívu. ¹⁰ Aanée teene naavédú nééne o ííténé pañe oke tsajtyéébé caméhbáú níjcaúvu. Átsihdyúu oke úújétsóobe Píívyéébe cóomí Jerotsarée imíwu nécoomi níjkyéjitu íññujívú níityécoomívu. ¹¹ Ácoomítyúu ávyeta Píívyéébé ámítsaráhcó cádiúcunú éhne ‘jájpeé’ némeíñe neewáyú ‘rauráú’ nééu imíwu ‘rutúrútú’ néhdú. ¹²⁻¹³ Ácoomí míjcóo cáámé míjcócoba ávyéta píímí némíjcótú 12-wava lléhowááne. Panéjcuvatúu 3-wavátsá 4-tsíhjívatú. Áwáhjíttúu íjraéémú dohjíbá 12-neva íjcyáne mémeháñé caatúvá téwavádu.

Áwahjíi níjkyéji múnáa tsáápiitsa tehméhi. ¹⁴ Áhdurée idyé témijcótú 12-uva newáyúcobáné ímichi témijco éjkeúhji. Áúhjitúu idyé téuvádú tsáápiitsa Obééjáuúdu néébé mamyému mémeháñé caatúváhi.

¹⁵ Áijyúu diibye níjkyéji múnáajpi óoma íhgyúváábedi óorówa eevéwá dibye téewari técoomi iééve páneere témijco íllehówáánemájucó. ¹⁶⁻¹⁷ Ácoomíi ávyeta tsahdú cóomíyé páhijyáwá nécoomi muhdú míamúnaa meéévehíjcyádú panéjcuvaré icyáámema íwatyúúve éhnéjcu éévebe tsahájchotaré 2,200 kiróómetro. Áánetúu técoomí mijcój píimí éévebe 64 ééveta.

¹⁸ Ámijcóo méénúmeí tsanééré 'jájpeé' némeíñé newáyúúnetu. Áánetúu ipácóomí tsanééré óorótu méénúmeícyóomí mícúmijídú íñé imíjyaú 'rutúrútu'. ¹⁹⁻²⁰ Ácoomí mijcóo ímichi éjkéné newáyúcobáné icyáávetsámeí 'jájpeé, tsapííroo, áágataa, ejmeráádaa, óónitsee, coonariínaa, critsóóritoo, berííroo, topáátsioo, critsopráátsaa, jatsíjto, amatíjtaa', némeíñé newáyúúné imíwu páhdúvaré néuhjítu. ²¹ Áánetúu técoomí mijcó llehówááné 12-wava méénúmeí téhdunéré 12-uva péerá newáyúúnetu. Áánetúu pañétúejjító técoomí ulléjító téenere óorótu méénúmeíjító mícúmijídú imíwu 'rutúrútu'.

²² Áronáacáa ihdyu tsá o ájtyúmitú duurúvaja técoomíyí panévaturé íhtsútumútsí Obééjáuúdu néébema Píívyéébmútsí tééjadu néémutsi íjcyánéllíhye. ²³ Ácoomi muurá tsahájucó núhbmútsí ájchúnej tééveri íjcyáityúne. Muurá ihdyu Píívyéébé ámitsaráhcoréjucó Obééjáuúdu néébedityú ájchúcnúnej tééveri técoomi íjcyáiñe. ²⁴ Áábej tééveri pámeere míamúnaa panévá iñújñé avyéjútémá tsaimíyé íjcyame técoomi ávyéjútsoóhi. ²⁵ Ácoomí llehówááné tsá wátahájcatyéityú tene mújyú íjyunúityúnéllíhye. ²⁶ Muurá técoomívú panévá iñújñé avyéjú dóbéévééhi. ²⁷ Ácoomíyí tsá íñá ímityúné íjcyáityúne. Tsá núcójpítsó nénehji méénúmema álliúumé téhullévú úújetéityúne. Apáámyéré ihdyu múhdumé pájtyetéme mémeháñé Obééjáuúdu néébedi íjcyáháámitu cáátuvámé técoomívú úújéteéhi.

22

¹ Átsihdyúu diibye níjkyéji múnáajpi oke úújetsó tééhivu Obééjáuúdu néébema Píívyéébmútsí avyéjú íjcyátsihdyu íñécunúhí pañétúejjító técoomí ulléjítój píñétú nívahívu. Aahí nujpácyóo ávyéta ímí 'rauráú' néjpacyo meke bohíívú ajcúhi. ² Ááhí úníuríi tsanéjcuuri úmehééné meke medsíjivéjucóóityúne bóhíívu ájcuéhéjí ténuhbávádú néévahíjcyahéjhi. Áhéjhaamínéé panévá iñújñe múnáake bohíívú ajcúhi. ³ Aane Obééjáuúdu néébema Píívyéébmútsí avyéjú técoomí pañe íjcyánéllíi tsá íñé imítyú íjcyáityú téhulle. Aane téhulle Píívyéébé ícúve múnáa íjcyame dííbyeke duurúvaáhi. ⁴ Aame dííbyeke ájtyúmií múhdumé dííbye mémé íumicóónetu cáátuváme. Aame avyéjúúteé dííbyema mújyú níjkéváityúne. ⁵ Tsahájucó mújyú téhulle íjyunúityúne. Áánéllíi tsahájucó peetéháñé íjcyáityúne. Áhdure tsahájucó nuhba íjcyáityúne. Píívyéébe íhtsútuube íjcyaabéréjucó peete íjcyáiñe.

Jetsocrító tsááiñe pííhíjucóone

⁶ Átsihdyúu diibye níjkyéji múnáajpi oke néehíi:

—Íñe uke o nééne muurá ávyeta ímiááne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Aane múu cáhcujtsóhi. Píívyéébe Íapííchoj tééveri íhgyú uubáalle múnáake íñá pájtyeíñé

íhdétújuco wáájácútsohíjcyaaabe oke wallóo téhdure dííbyé ïcúve múnáake o úúbálle muhdú lléváhréjuco tene pájtyeíñe.

⁷ Muurá Jetsóo néehí: “¡Lléváhréjuco o tsááiñe! Ahdícyane ihdyu maímijyu ditye íjcyáiñe íñe íhyaamí pañétú muhdú tene pájtyeíñe cáátuváné cáhcujtsóme.” Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

⁸⁻⁹ Aanée ó ájtyumí ehdu páneere muhdú pájtyeíñe oke úúbállémeíñéhji. Áánélliihyée diibye níjkyéji múnáajpi oke ténehjívú úújétsóóbé lliiñévú o mímóúúvéne dííbyeke o dúúrúváiyónáa oke neébe:

—¡Oke duurúvadíñe! Muurá ámuháduré oo Píívyéébé ïcúve múnáajpi ámuha díñahbémuma dííbyé ihjyú uubálle múnáa meíjcyame íhyaamí pañe íjcyáné uwááboju ímí ámuha mecáhcujtsómé meíjcyadu. Áánéllii ihdyu dííbyekéré Píívyéébeke duurúva.

¹⁰ Átsihdyúu idyé oke neébe:

—Tsá múu íñe u cáátúnuháamí páátánutúne. Muurá muhdú téhaamí pañe tene néene lléváhréjuco pájtyeíñe. ¹¹ Ahdícyane óví Píívyéébema ímí íjcyáiýóneri tsúúrameímyé ímíñeúvú íjcyá dííbyema. Áánetu ihdyu óví ímityúmé ímíllédú íjcyáhi. Ehdúu níjkyéji múnáajpi oke néehí.

¹² Áané boonétúu idyé Jetsóo oke néehí:

—¡Muurá lléváhréjuco o tsááiñe! Aabe ó ájcuú pámeekéré muhdú ditye ícyahíjcyáne áhdovu. ¹³ Aabe panévatúré íhtsútuube o íjcyaaabe tapíívyema o íjcyátuube ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsóobe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóíiibe.

¹⁴ Ahdícyane maímijyu ditye íjcyáiñe tsaimíyé ícyahíjcyáme. Muurá béhne Jerotsarévu iúújetécooca bohíívú ájcúné uméhe néévá llééneímye. ¹⁵ Áánetu ímityúmé waabyénu múnáa, íhdícyámema dómácócatsíhijcyámee, dsíjívétso múnáa, níjcyotájteke dúúrúvahíjcyámee, állíu múnáa, íjcyame tsá técoomívú úújetéityúne.

¹⁶ Aane íñe níjkyéji múnáajpikye diéllevu ó wallóo dibye úhdivu íbóhówájtso páneere muhdú pájtyeíñéhji uuréjuco tácahcújtso múnáake u wáájácútsoki. Muuráhjáa páneere o ípívyéétsóroobe Dabííúvúj tsíménémúhaabe ó íjcyá tsítsívé mícúruwádú o neébeé. Ehdúu Jetsóo oke néehí.

¹⁷ Ahdícyane Píívyéébé Apííchó íhjúu uubálle múnáaj téeveri miamúnáake píuváhi. Áhdure Obééjáuúdu néébe cahcújtso múnáa éhne múúne tsáápí taaba íjcyadu néeme miamúnáake píuváhi. Aane ihdyu óví lléébome itsááne adová bohí nujpácyotu áhdóratúne.

¹⁸ Aane íñe tsúúca íhyaamí pañe cáátuváné uwááboju lléébómeke o néé ditye éhniíñevu iiyéjuco tsíñéhji íáméjtsótuki. Muurá tehdu méénúmeke Píívyéébe ávyetá íhnáho ícúbáhraá muhdú téhaamí pañétú tene néhdújuco. ¹⁹ Áhdure idyé téené uwáábójutu tsane wáágóome mémé páacyúíibe tsúúca pájtyetéme mémeháñe cáátúváháamitu. Aame tsá dííbyé cóomivu úújetéityú íñe íhyaamí pañétú úúbállémeícyoomívu.

²⁰ Aanée diibye íhyaamí pañe dííbyé uwááboju íjcyaaabe néehí:

—Ímíáané lléváhréjuco o tsááiñe.

Áánélliihyée dííbyeke o néehí:

—Juújuj, tehdújuco Ávyéjuube Jetsóoj, wa ícúu tsaácoj.

²¹ Aabe ihdyu óví ámúhakye píaabó paíjyuváre. Áyu tehdújuco.